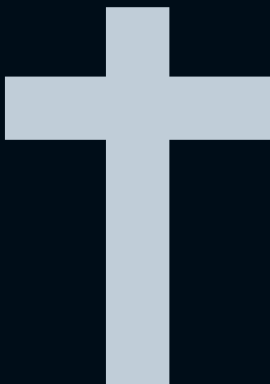

Ulibra wi Naşibaṭi

New Testament and Shorter Old Testament in Mankanya

Ulibra wi Naşibaŋi New Testament and Shorter Old Testament in Mankanya

copyright © 2014 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mankanya

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mankanya

© 2014, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 19 Dec 2025 from source files dated 30 Dec 2021

a40dd8c3-0687-5ed7-bd1a-ef16ae8e3b9c

Contents

MACI	1
MARKUƐ	62
LUK	99
YOWAN	164
ULEMP	209
ROM	271
1 KORINT	299
2 KORINT	326
GALATIYA	343
EFET	353
FILIP	363
KOLOƐ	370
1 TETALONIK	377
2 TETALONIK	383
1 TIMOTE	387
2 TIMOTE	395
TIT	401
FILEMON	405
HEBĚRĚ	407
YAKOB	428
1 PIYEER	436
2 PIYEER	444
1 YOWAN	449
2 YOWAN	456
3 YOWAN	458
YUDA	460
Uko wi bayuu- jun Yowan	463

Uṭup Ulil Unuura wi Maci apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo Uṭup Ulil Unuura wi Maci apiitun. Maci awoon nakobraar daaşa i Yetu abiin adu adola kē akak naṭaşarul. Maci awo alon ṭi banjaan biki Yetu ajakun aji baya bado kaṭup Uṭup Ulil Unuura babot baṭooran pntuk pi banfiyaarun du dko di bakyahan. Maci aṭup ṭi ulibra wi jibi Yetu abukiin, na uko wi adolon ṭi umundu wi na uko wi ajukanun baṭaan, na pkeṭ pi nul na pnaṭa ṭi pkeṭ pi nul. Yetu aṭup na baṭaan na mntēr, ajeban bamaakal, adook ṇntaayi, ado iko itum maakan iṇonjārēnaan ṭi kadun ki baṭaan. Maci aṭup Uṭup Ulil Unuura wi pa bayiṭul bayuday kadiimanaan baka kē na manjoonan Yetu awoon nabuuran baṭaan i baṭupar Naşibaṭi baṭarun aṭiiniyaan ṭi Ulibra wi Naşibaṭi, kē iko yi baṭupun ṭi a bti ji abi ado kabi, idolanaa. Ul awoon naşih ambiin awo i kabi. Uko mēnt ukaan kē baṭaan babi bawut katimul adola « Abuk Dayiṭ », ṭiki Dayiṭ abiin awo naşih naweek i baṭaan biki Iṭrayel, banwoon baṭaan biki Naşibaṭi. Kē wi Yetu adoon adiiman baṭaan biki Iṭrayel uko wi Pşih pi Naşibaṭi, baweek biki baka

badoon apok pok Yetu. Wi Yetu akeṭun, badook baṭaşarul aneenan baka bakak baneej du dko dñehanaani di baka. Bukal kē başe wayşēr ṭi umundu aṭup baṭaan bti Uṭup Ulil Unuura.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pntaali pi Yetu na kabuka ki nul (1.1-2.23)
2. Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (3.1-12)
3. Batitmu bi Yetu na jibi Tatana akdoon na pguura ajuban (3.13-4.11)
4. Yetu aṭup uko unklun kabi, ajeban bamaakal, ado mlagre du Galilay (4.12-18.35)
5. Yetu apēnna Galilay pya Yerutalem (19.1-20.34)
6. Kanēm kabaaṇsaani ki Yetu ṭi umundu wi, pwayēş pi bawayşulun na pkeṭul (21.1-27.66)
7. Yetu anaṭa ṭi pkeṭ (28.1-20)

Pntaali pi Yetu

¹ Pntaali pi Yetu Krittū, anwoon abab *Dayiṭ naşih abot awo abab *Abraham pii pi :

² Abraham abuk Itaak, Itaak abuk Yakob, Yakob abuk Yuda na babak aşin*.

³ Yud abuk Peret na Tera. Tamar[☆] awoon anin baka, Peret abukun Hetron, Hetron abuk Ram.

⁴ Ram abuk Aminadab, Aminadab abuk Naaton, Naaton abuk Falmon.

⁵ Falmon abuk Boot. Anin Boot awo Rahab[☆]. Boot abuk

* **1:2** Yuda na babak aşin : Biint iñeen na batēb biki bawo baweek biki kntaali ki Iṭrayel. ☆ **1:3** Natenan ṭi Ujuni 38.27-30. ☆ **1:5** Natenan ṭi Yotuwa 2. ☆ **1:5** Natenan ṭi Rut.

Obed. Anin Obed awo Rut[☆].
Obed abuk Yete ;

⁶ Yete abuk Dayiṭ naṣih.

Dayiṭ abuk Falomonṭ, anin
Falomonṭ abiiṇ awo ahar
Uriye[☆].

⁷ Falomonṭ abuk Roboham,
Roboham abuk Abiya, Abiya
abuk Aṭaf.

⁸ Aṭaf abuk Yotafat, Yotafat
abuk Yoram[†], Yoram abuk
Oṭiyat ;

⁹ Oṭiyat abuk Yohatam,
Yohatam abuk Akat, Akat
abuk Hetekiyat ;

¹⁰ Hetekiyat abuk Manate,
Manate abuk Amon, Amon
abuk Yotiyat ;

¹¹ Yotiyat abuk Yekoniya
na babuk aṣin ṭi wal wi
bamobuṇ bañaanṭ biki *Itrayel
añoṭṭ utaak wi Babilon.

¹² Wi bamobuṇ bañaanṭ
biki Itrayel ayaanaan Babilon,
Yekoniya abuk Talatiyel,
Talatiyel abuk Torobabel.

¹³ Torobabel abuk Abiyud,
Abiyud abuk Eliyakim,
Eliyakim abuk Aṭor.

¹⁴ Aṭor abuk Fadok, Fadok
abuk Akim. Akim abuk
Eliyud,

¹⁵ Eliyud abuk Eleyatar,
Eleyatar abuk Mathan,
Mathan abuk Yakob[‡].

¹⁶ Yakob abuk Yotef, ayin
*Mariya, ambukuṇ Yetu i ba-
jaanṭ badu Krittū.

¹⁷ Iwuunṭ injunuṇ du
Abraham te Dayiṭ iwo iñeen
na ibaakër ; injunuṇ du
Dayiṭ te wal wi bamobuṇ
bayuday ayaanaan Babilon,

iwo iwuunṭ iñeen na ibaakër,
injunuṇ du wi bamobuṇ
baka ayaanaan Babilon te
ubuka Krittū, iwo iwuunṭ
iñeen na ibaakër.

Kabuka ki Yetu (Luk 2.1-7)

¹⁸ Yetu abuka hēnk : Mariya
anin ajokar na Yotef. Kē, wi
bawoonṭ baandobi niimar, kē
Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṣē do kē
Mariya awo na kayiṇ.

¹⁹ Yotef anjokuluṇ, anwoonṭ
ñiintṭ natool abot awo aanṇal
ppeeṭa ṭi kadun ki bañaanṭ, aji
ṭi uṣalul agar baniw na a bē
aankṭup bañaanṭ.

²⁰ Jibi awoonṭ na uṣal waṇ,
kē uwanjuṭ wi Ajugun ulonṭ
uṣē pēn awinana ṭi nṭaafi aji
na a : « Yotef, abuk Dayiṭ,
kkali pyeenk Mariya du ka-
tohu, awo aharu. Uhaaṣ
wi Naṣibaṭi ukaanṭ kē awo na
kayiṇ.

²¹ Aluṇ kabuk napoṭ ṇiintṭ,
i iktuunṭ katim ki Yetu[§], ṭiki
ul akluṇ kabuuran pntaali pi
nul ṭi ipekadu yi pa. »

²² Iko mēntṭ bti iyuuj kē uko
wi Ajugun abiiṇ aṭup aṭēpna ṭi
*naṭuparul idolanaa, aji :

²³ « *Ñaaṭ anwoonṭ aamme
ñiintṭ aluṇ kawo na kayiṇ,
kabuk napoṭ ṇiintṭ, baluṇ kaṭu'a
katim ki Emanuwel* »[☆] uwoonṭ:
« Naṣibaṭi awo ṭi ptoofun. »

²⁴ Wi Yotef atenuṇ, ado
jibi uwanjuṭ ujakuluṇ: ajeṇ
Mariya kē awo aharul

☆ 1:6 Natenan ṭi 2 Famiyel 12. † 1:8 Yotafat abuk Yoram : Na manjoonan Yotafat
awo ateen aṣin Yoram. ‡ 1:15 Kajunna ṭi Torobabel te Yakob, Maci alut iwuunṭ

itum. § 1:21 Yetu : dawoonṭ: « Ajugun abuuran. » ☆ 1:23 Itayi 7.14.

25 ašë wo aanwinar na a kë adoo buk napoť ñiint i aťuun katim ki Yetu.

2

*Bayaant banwoonun uma-
yar unuur babi pwin Yetu*

1 Yetu abuka du ubeeka wi *Betleyem du utaak wi *Yuda, ti wal wi *Herod awoon naših. Ti wal mēnt wun, kë biint bame njah bašë pēna umayar unuur aban ti Yerutalem,

2 ašë hepar aji : « Tūn di di Naših i bayuday ambukiin awoon ba? Nwin ujah wi nul du utaak wi nun, ašë bi pdēmana. »

3 Wi Herod naših atiinkun uko wan, ayewlaa ukaan kë bañaan biki Yerutalem bti bakak ayewla.

4 Ado *baťenjan baweeek na *bajukan Bgah bti kë bayiti, ašë hepar baka dko di *Krittu awoon i kabuknaana.

5 Kë bateema aji : « Du Betleyem du utaak wi Yuda, wan wi wi *Naťupar Našibaťi apiitun :

6 *“Iwi Betleyem, mboš mi utaak
wi Yuda
mēnt iwoon ufēť umpoťēťaanun
ti Yuda ;*

*ti iwi di naših akpēnnun
ul akwoon nayafan
i Itrayel, pntaali pi
naan.”* »

7 Wal mēnt kë Herod ašë bop adu biint bame njah, ado kë baťupa bnuura wal wi ujah ujaan upēn.

8 Wi wi ašaanj ado baka kë baya du Betleyem, aji na baka : « Nayaan nahepar bnuura ti uko wi napoť mēnt, woli naya wina, nabi kaťupēn, nhilna kak nya ndēmana. »

9 Wi naših ajakun han, kë bašë ya ; wi wi ujah wi babiin awin ušaanj apēn, awo ti kadun ki baka, te adoo ya ataanj na dko di napoť awoon ašë nať.

10 Wi bawinun ujah ašë lilan maakan.

11 Baneej ti katoh, awin napoť na Mariya anin, ašë ŋup adēmana. Bahaabēš wal mēnt ŋmañ ŋi baka apēnan da uwuuru, na mnkulan*, na ukēra ujun ulil pťēkēñ, aťena.

12 Kë Našibaťi ašë diiman baka ti ŋťaafi kë baanwo i kakak du Herod, wi wi bašaanj aťēpna bgah blon akak utaak wi baka.

*Yotef na aharul baťi na
abuk baka aya Ejiptu*

13 Wi biint bame njah bayaan, kë uwanjut wi Ajugun ušë pēn awinana ti ŋťaafi ti kadun ki Yotef aji na a : « Naťiin, ije napoť na anin, naťi naya Ejiptu, iťo da te wal wi nji kabiin kaťupu, ŋiki Herod abi kado karab napoť pa pfiņa. »

14 Kë Yotef anaťa na utejan, aje napoť na anin kë baya Ejiptu.

15 Baya ŋo da te wal wi *Herod akeťun. Uko mēnt uyuuj kë uko wi Ajugun abiin aťup aťēpna ti *naťuparul

* 2:6 Mike 5.2. * 2:11 Mnkulan : Manwo pñaak pi mnko, pi bajaanj bakayan. Udu wi pa ulil pťēkēñ. Pñaak mēnt patam maakan. * 2:15 Hotey 11.1.

udolana : « *Du Ejiptu di di nduunun abuk naan* »[☆]

16 Wi Herod ammeen kē bame njah baguura, adeebaṭ maakan. Ayil wal mēnt du Betleyem na ṭi nḡḡṭ njanḡogun da bti aji bafin bapoṭ biint bti banwoon baampel nṣubal nṭēb, ṭiki bame njah baṭupa wal wi napoṭ abukiin.

17 Hēnk di di uko wi Yeremiya Naṭupar Naṣibaṭi abiin aṭup udolaniin:

18 « *Pdiim pi ṇaaṭ alon patiinkana du ubeeka wi Rama,*

nwooni na mnṭṭṭṭ mweek : Rakel akwooniirun babukul ; aṣṣe nooran pyompan, ṭiki bakeṭi. »[☆]

Yotef awoona Ejiptu abi afḡṭ ṭi Nataret

19 Wi *Herod akeṭun, kē uwanjut wi Ajugun uṣṣe pēn awinana ṭi kadun ki Yotef ṭi nṭaafi du Ejiptu.

20 Uji na a : « Naṭiin, ije napoṭ na anin, nakak utaak wi *Itrayel : banjalun pfin napoṭ bakeṭi. »

21 Kē Yotef anaṭa aje napoṭ na anin, akak Itrayel.

22 Kē wi ameen kē *Arke-layut ahiiun utaak wi *Yuda wi Herod aṣin akeṭun, kē aṣṣe ṭi pya da. Naṣibaṭi ayuuja ṭi nṭaafi kē awo i kaya utaak wi *Galilay[†].

23 Aya afḡṭ du ubeeka ulon wi bajaan badu *Nataret, hēnk uko wi *baṭupar Naṣibaṭi bajakun udolanaa : « *Alun kadu'ana ṇiinṭ i Nataret.* »

3

Yowan Nabattaar aji na baṇaan bawut pjuban baṭṭelṣe ṇbida

(Markut 1.1-8; Luk 3.1-18; Yowan 1.19-28)

1 Wi nṣubal nṭum nṭaṭepun, kē *Yowan Nabattaar aṣṣe pēn awinana, aṭup du *pndiis pi *Yuda

2 aji na baṇaan: « Nawu-tan pjuban, naṭṭelṣe ṇbida, ṭiki *Pṣih pi Baṭi paṇogi. »

3 Uko wi nul wi wi *Itayi *Naṭupar Naṣibaṭi aṭiiniyaanun aji :

« *Pdiim plon pahuuran du pndiis aji :*

“Nabomaan bgah bi Ajugun akun kaṭṭepna, nadolana ilḡḡ itool.” »[☆]

4 Yowan awohara kamiṣa ki babomanun na pfaal pi untaam wi pnkunkaali aṣṣe tan katḡḡ ṭi blank ; aji de nṣuul na mnob.

5 Wal mēnt kē baṇaan biki ubeeka wi Yerutalem na utaak wi Yuda bti, na utaak wi bdḡḡ bi Yordan bti baṣṣe ya du a.

6 Baji babi kaṭup ipekadu yi baka kaṣṣe do *babattaar baka ṭi bdḡḡ bi Yordan.

7 Wi Yowan awinun kē *ba-faritay na *bataduk batum kē bakbi pyeenk batitmu ṭi a, kē aṣṣe ji na baka : « An, nawo pntuni pi nṇfunan! In ahoopaṭanan aji naṭi udeeb wi Naṣibaṭi unkmbiin ba?

8 Nadoon kado keeri iko inkyuujun kē nawut pjuban abot aṭṭelṣe ṇbida.

☆ 2:18 Yeremiya 31.15. † 2:22 Utaak wi Galilay : Dul di di aṭa Arkelayut awoon naṣih. ☆ 3:3 Itayi 40.3.

⁹ Nawutan kaşal kaji : “Ŋwo biki pşini pi Abraham!” Dţupan, Naşibaţi ahilan kakakan mnlaak mi babuk Abraham.

¹⁰ Ptibi padobi bëkan bëkan ti mnko uţeeh, bko banwoon baankbuk mnko mnuura bafal kafel du bdoo.

¹¹ « Nji, dji kabattaaran na meel kadiimanaan kē nawut pjuban aţêlêş ŋbida ; kē anşaan abi ti kafet naan aşē dēm apelēn maakan, mēndoo ŋoom ŋoom kamēbana işapaat ; ul aluŋ kabattaaran na Uhaaş wi Naşibaţi na bdoo.

¹² Awo na kajet ti iñen, aweey kapaţêş ptiiŋ na plēfar. Aya katoor ptiiŋ ti pnkuti kaşē kafel plēfar du bdoo banwoon baankjēmşa. »

Batitmu bi Yetu

(Markut 1.9-11; Luk 3.21-22)

¹³ Wal mēnt kē Yetu aşē pēnna utaak wi *Galilay, abi bdēk bi Yordan, *Yowan ahilna abattaara.

¹⁴ Kē Yowan aşē pok, aji na a : « Nji dwoon kayeenkna batitmu ti iwi, kē işē bi ti nji! »

¹⁵ Kē Yetu aşē teema aji : « Duni idinan uko mēnt. Aa, hēnk di di ŋwoon i kado uko bti wi Naşibaţi aŋaluŋ. » Kē Yowan adinanii.

¹⁶ Wi Yetu ayeenkan yeenk batitmu apēn ti meel, kē baţi başē haabēşa ti dko mēnt. Awin *Uhaaş wi Naşibaţi kē uwala ti a ji ubalab ufaatal.

¹⁷ Kē pdiim plon paşē pēnna baţi aji : « Iwi iwoon abuk

naan, dŋalu maakan, dma-ganu. »

4

Untaayi Uweek ula pguur Yetu du pndiiş

(Markut 1.12-13; Luk 4.1-13)

¹ Wi Yetu apēnaŋ pēn du meel kē Uhaaş wi Naşibaţi uşē ŋooŋa du *pndiiş, kē *Untaayi Uweek ukdo na pguura ado buŋaan.

² Aŋo ŋnuur na ŋtejan iñeen ŋbaakēr bē aandee, wi ŋaţepuŋ, kē ubon uşē de'a.

³ *Naguuru kē aşē ŋoga aji : « Woli iwo Abuk Naşibaţi, jakan na mnlaak mi mankak ipoom. »

⁴ Kē ateema aji : « Upiitana aji :

“Mēnt uko ude ŋaŋ umēbanuŋ ubida wi ŋaŋ

ŋţup bti ŋankpēnuŋ ti mn-tum mi Naşibaţi ŋa.”[☆] »

⁵ Kē Untaayi Uweek ukak aŋooŋa du Yerutalem ubeeka uyimanaan, apayana du bţuk bi *Katoh Kaweek ki Naşibaţi duuŋ

⁶ aşē ji na a : « Woli iwo Abuk Naşibaţi, klut kajot. Kē hēnk di di upiituŋ ti Ulibra wi Naşibaţi aji :

“Kē Naşibaţi aluŋ kaji na ŋwanjuţ ŋi nul ŋajeju ti iñen

kaţi ihubta ti plaak plon.”[☆] »

⁷ Kē Yetu aji na wa : « Ukak apiitana aji :

“Iinwo kado katen me Ajugun Naşibaţi i nu ahinan pdo uko wi ajakuŋ.”[☆] »

☆ 4:4 Pleşan 8.3.

☆ 4:6 Kaŋaam 91.11-12.

☆ 4:7 Pleşan 6.16.

8 Untaayi ukak apayana du pnkuṇ plon pweek maakan ašë diimana ṇtaak bti ṇi umundu na mndëm mi ṇa,

9 ašë ji na a : « Dwulu iko yi bti woli inup adëmanaan. »

10 Wal mënṭ kē Yetu ašë ji na wa : « *Fatana, ṭëpan iya! Upiitana aji :

“Ajugun, Našibaṭi i nu ṭaṇ i i iwoon kadëman,

kē ul ṭaṇ i i iwoon kado kalempar.”✧ »

11 Wi wi untaayi ušaṇ aya aduka. Kē ṇwanjut ṇašë bi aṇoga, alempara.

Yetu awugša akak Galilay
(Markut 1.14-15; Luk 4.14-15)

12 Baṭup Yetu aji bawat *Yowan nabattaar ukalabuṣ. Wi atiinkuṇ uko waṇ, awugša wal mënṭ akak du utaak wi *Galilay.

13 Apën du ubeeka wi *Nataret aya afëṭ du wi Kaper-nawum. Uwo du kaban ki bdëk, kaṇog ṇtaak ṇi Fabulon na Nefitaliya.

14 Uko mënṭ uyuuj kē uko wi *Itayi *Naṭupar Našibaṭi abiin aṭup udolanaa :

15 « An, ṇtaak ṇi Fabulon na Nef-taliya,

nañṇogung bdëk bi Galilay du plut pi Yordan,

nanwoon du Galilay di banwoon baanwo bayuday bafëṭuṇ!

16 Pntaali panwoon ṭi bdëm pawin bjeehi bweek, bjeehi bweek bapën

ajeehan bañaṇ banwoon
du dko di bdëm bi pkeṭ.

»✧

17 Wal mënṭan waṇ kē Yetu ašë jun pjukan aji : « Nawu-tan pjuban, naṭëlëṣ ṇbida, ṭiki *Pših pi Našibaṭi paṇog pii pi. »

Yetu adu baṭaṣarul
babaakër bateek

(Markut 1.16-20; Luk 5.1-11)

18 Unuur ulon, Yetu apoṣ ṭi kaban ki *bdëk bi Galilay, ašë win biinṭ batëb banṭaarun, Timoṇ andu'aniin Piyeer, na Andre, kē bakfël bridiya du bdëk, bawo batuh.

19 Aji na baka : « Naṭaṣaan, dkakanan batuh bañaṇ. »

20 Ṭi dko mënṭ kē babi duk duk iridiya, aṭaṣa.

21 Aya alow btiṣu akak awin batëb banṭaarun, *Yakob na *Yowan babak ṇiinṭ alon anwoon katim ki Tebede. Bawo ṭi bṭeem na ašin baka, awo ṭi pboman iridiya, kē ašë du baka.

22 Ṭi dko mënṭ, kē baduk ašin baka na bṭeem, aṭaṣa.

Yetu ajukan akuṭ ajeban
bañaṇ

(Markut 1.39; Luk 4.44; 6.17-18)

23 Yetu aji ñaay na utaak wi *Galilay bti kajukan ṭi itoh iñehanaani, kabot kaṭup *Uṭup Ulil Unuura wi *Pših pi Baṭi, kajeban mmaak bti na pṭakëm bti ṭi bañaṇ.

24 Katimul kapënala ṭi utaak wi Firi bti, kē bašë ji baṭija bamaakal bti na biki iko ilon iknooranuṇ: banwoon na

ɲntaayi, bankjotunj kako, na banyojunj iñeen na ihoŋ kē aji jeban baka.

²⁵ Bañaan baŋum maakan baji babi kaŋaŋa, kawoona Galilay, utaak wi Nbeeka Iñeen, ubeeka wi Yeruŋalem na utaak wi *Yuda bti na utaak unwoonj du plut pi Yordan.

5

Pjukan du Pnkun (Luk 6.20-23)

¹ Wi Yetu awinunj bañaan baŋum aŋe paya du pnkunj, aŋo. Baŋaŋarul babi añaŋa,

² kē aŋe jun pjukan baka aji

³ « Bañaan bannumiin Naŋibaŋi ti ɲhaaŋ ɲi baka banuurandēni
tiki *Pŋih pi Baŋi pawo pi baka.

⁴ Bañaan banwoonj ti ɲwooni banuurandēni
tiki Naŋibaŋi alunj kay-ompan baka!

⁵ Bañaan banjoobunj bkow banuurandēni
tiki umundu bti ulunj kawo wi baka.

⁶ Bañaan banklaanj pdo iko yi Naŋibaŋi ajakunj na ɲhaaŋ ɲi baka bti, banuurandēni
tiki Naŋibaŋi alunj kawul baka kakēŋan uko wi baklaanj.

⁷ Bañaan bankñaŋiin banuurandēni,
tiki Naŋibaŋi alunj kañaŋa baka.

⁸ Bañaan banwoonj na ɲhaaŋ ɲjintj, banuurandēni
tiki balunj kawin Naŋibaŋi.

⁹ Bañaan banktijnj btiinkar banuurandēni

tiki Naŋibaŋi alunj kaji bawo babukul.

¹⁰ Bañaan biki bakhajanunj aji baŋaŋ Naŋibaŋi, banuurandēni,
tiki Pŋih pi Baŋi pawo pi baka.

¹¹ « Nanuurandēni woli babenjan, ahajanan, aŋilandēran tiki naji naŋaŋen.

¹² Nalilaan, nawo ti mntan, tiki baluk bweek bayoonkan du baŋi. Naleŋan kē hēnk di bahajanunj kak *baŋupar Naŋibaŋi biki ŋfa.

*Pnam na bjeehi bi umundu
(Markut 9.50; Luk 14.34-35)*

¹³ Yetu akak aji : « Nawo pnam pi umundu. Kē pnam paŋe doona we woli payaŋi ba? Nahilan kakakan kataabare ki pa i? Pawaan udooni, paji pafel du bdig, bañaanj kapoŋ pa.

¹⁴ « Nawo bjeehi bi umundu ji ubeeka unwoonj du pnkunj duuŋ wi bañaan bti bajaan bawin.

¹⁵ Nnaan aanji tehan unkaniya kaŋe fēŋ wa na kakana! Nnaan aji tēp tēp kaŋu wa du bko duuŋ ujeehan bañaan bti banwoonj ti katoh.

¹⁶ Hēnk, nawo kawut udo wi nan unuura udo kajeehan ji unkaniya pa bañaan bti bawin, andolunj ahilna adēman Naŋibaŋi Aŋinan anwoonj du baŋi. »

Pjukan ti uko wi Bgah bi Moyit

¹⁷ Yetu akak aji na baka : « Nawutan kaŋal kaji dbi bi pba na *Bgah bi Moyit, na uko

wi *baṭupar Naṣibaṭi bajakuṇ. Mēmbi bi ppēnan wa, dbi bi uko mēntḡ uhilna udolana.

18 Dṭupan, manjoonan ma : Ji mboṣ na baṭi ṇado kaba, nin uko umpoṭēṭaanuṇ ṭi Bgah uunkpēn bē iko yi bajakuṇ bti iindolanaa.

19 Hēnk di uwoon, ṇaan anwoon aankṭaṣ uko umpoṭēṭaanuṇ ṭi iko yi Bgah bajakuṇ, aṣē jukan baṇaan bado ji a, uṇ mēntan akwoonuṇ ampoṭēṭaanuṇ du *Pṣih pi Baṭi. Kē anṣaan ado iko yi Bgah bajakuṇ akuṭ ajukan ya baṇaan, uṇ mēntan aluṇ kawo naweek du Pṣih pi Baṭi.

20 Dṭupan, woli naanṭaṣ uko wi Naṣibaṭi apel *bajukan Bgah na *bafaritay, naankhil pneej du Pṣih pi Baṭi. »

Pjukan ṭi uko wi udeeb

(Markut 11.25; Luk 12.57-59)

21 Yetu akak aṭiini aji : « Natiink uko wi bajakuṇ na bateeman ṭfa : “*Tinkfiṇ ṇaan*”[☆]; ṇaan ankfiṇuṇ atēntul aya kahēpna du uruha.

22 Kē nji nṣē ṭupan : ṇaan andeebaṭeruṇ atēntul aluṇ kateem ṭi uko waṇ du nawayēṣ. ṇaan anjakuṇ na atēntul awo nayila aluṇ kahēpna ṭi uko waṇ du *uruha uweek. ṇaan anjakuṇ na atēntul awo nawaan udooni awo i kafēlana du bdoo bi infernu.

23 Keeri woli iya pdo bṭeṇan du *bliit bi mngur pa Naṣibaṭi, aṣē leṣ kē atēntu adeebaṭeru,

24 dukan iko yi ibiinaanuṇ ṭi kadun ki bliit bi mngur idun iya ikak ṭi ploolan na atēntu, iṣē iwugṣa ikak ibi iwul Naṣibaṭi bṭeṇan bi nu.

25 « Woli itool pya uruha na ṇaan i nakaan uhok, ṭaraan ikak ṭi ploolan na a, wi nahojun ṭi bgah, ji abi aṇooṭu du nawayēṣ, nawayēṣ aji na nalemparul awatu ukalabuṣ.

26 Dṭupu, manjoonan ma : Iinkpēn da bē iinluk uko wi iṭeetun te du pataka pbaanṣaani. »

Pjukan ṭi uko pjuban pi pi-intḡ

(Maci 18.8-9; Markut 9.43,47-48)

27 Yetu akak aji : « Natiink uko wi bajakuṇ na bateeman ṭfa : “*Tinkpiintḡ na ahar ṇaan*.”[☆]

28 Nji kē nṣē ṭupan : ṇaan antenuṇ ahar ṇaan na uṣal wi ppiintḡ na a, adobi piintḡ piintḡ na a ṭi uṣalul.

29 Woli pkēṣ pi nu pdeenu paṭu'u ijuban, lookṣēn pa ifēl du kalowan : uhokan iwaan dko dloolan di uleefu kē di ifēlana du infernu na uleefu bti.

30 Kē woli kaṇen kadeenu ki nu kaṭu'u pjuban, falan ka ifēl du kalowan : uhokan iwaan dko dloolan di uleefu kē di ifēlana du infernu na uleefu bti.

31 « Ulibra wi Naṣibaṭi ukak aji : “*ṇaan ankdookuṇ aharul awo kawula kakaarta kankyuujun kē bniim babaa*.”[☆]

32 Kē nji nṣē ṭupan : ṇaan andookuṇ aharul anwoon aampiintḡ na nin ṇaan alon

☆ 5:21 Ppēn 20.13. ☆ 5:27 Ppēn 20.14.

☆ 5:31 Pleṣan 24.1.

nampaṭi aṭu aharul mēnt
pjuban pi piint woli aniimar
na űiint alon ; kē űaaű
anniimuű űaaṭ i badookuű
ṭi bniim, ajuban pjuban pi
piint. »

Pjukan ṭi uko wi pmehna

33 Yetu akak ajukan aji : «
Nakak atiink kak uko wi ba-
jakuű na bateemun : Iinkgar
pmehna pi nu, iwo kado uko
wi ihoűuű ṭi kadun ki Aju-
gun[☆]. »

34 Kē nji nṣē jakan nawu-
tan kamehna nin : nawutan
kamehna ṭi baṭi, ṭiki dul di di
Naṣibaṭi ajaan aṭo kaṣihna ;

35 nawutan kamehna
ṭi mboṣ ṭiki manwoon
dko dpafni ihoṭ di nul ;
nakmehna ṭi Yerutalem,
ṭiki dawoon ubeeka wi
*Andēmūű Maakan.

36 Kmehna kak ṭi bkowu,
ṭiki iinhina kakakan kawel
kaloolan ki ba kakak kafaat
kēme kajēn.

37 Pdinan pi nan pawoon
pdinan na manjoonan, kē
ppok pi nan pawoon ppok na
manjoonan. Uko umpafuű
ṭi nṭup mēnt uwoona du
*Untaayi Uweek. * »

Pjukan ṭi uko wi plukan

38 Yetu akak aji na baka
: « Natiink uko wi bajakuű
ṭfa : “Woli űaaű alookṣu pkēṣ
; lookṣana pi nul, woli akitu
pñiij, kitana pi nul.[☆]”

39 Kē nji nṣē jakan, nawu-
tan kaneenan uleefan űaaű
anṇaluű pdolan buṭaan.
Naṭēpēn ṭēp nadoki woli

ñaaű akobu kañen ṭi kajeem
kadeenu, kdeka kundu.

40 Woli aṇal pñooṭu uruha
kayeenknu kamiṣa, doon
iwula kak bayeti bi nu.

41 Woli űaaű aṭu'u ppoṣ dko
danlowuű, poṣan na a dko
dampeluű dko mēnt nṇaaṣ
nṭēb.

42 Woli űaaű añehan, ṭenana
; woli űaaű aṇal pṭēṭu, wutan
kadeka feṭ. »

Naṇalan baṣooradan

(Luk 6.27-28,32-36)

43 Yetu akak ajukan aji :
« Natiink uko wi bajakuű
ṭfa : “*Ṇalan atēntu*[☆] ipok
naṣooradu.”

44 Kē nji nṣē jakan : Naṇalan
baṣooradan nakuṭ nañehandēr
bankfēpanaű Naṣibaṭi awul
baka bnuura, nado kado
bampokanan bnuura.
Nakaan nado kañehan
Naṣibaṭi pa bankṭupuű uko
wi nan buṭaan, pa bankha-
jananaű.

45 Nadiiman hēnk, kē
nawo babak Naṣibaṭi Aṣinan
anwoon du baṭi. Ul andoon
bnuur kē baktēr pa bado
buṭaan na bado bnuura, abot
ado uṣubal kē ukjot ṭi batool na
ṭi banwoon baanwo batool.

46 Woli naṇal banṇalanaű
ṭaű, ubeeb uhoű wi wi
nakaan ba? Bakobraar daaṣa
badoo ji bado haű.

47 Woli bayiṭan ṭaű biki na-
jaan nawul mboṣ, nado uko
ulon undēmūű i? Banwoon
baanfiyaar Naṣibaṭi badoo ji
bado haű.

☆ 5:33 Bgah 19.12; Mnfēn 30.3; Pleṣan 23.22-24.

“buṭaan”. ☆ 5:38 Ppēn 21.24; Bgah 24.20; Pleṣan 19.21.

* 5:37 Untaayi Uweek kēme :

☆ 5:43 Bgah 19.18.

48 Nawoon bajint̃ batool jibi Aşinan anwooñ du baŋi awooñ najint̃ natool ʔi iko bti. »

6

*Pjukan ʔi uko wi pʔenk ban-
waañuñ*

1 Yetu akak aji na baka : « Naʔaafaraan kayuuj ʔi kadun ki bañaañ kē naʔaş uko wi Naşibaŋi ajakuñ kahilna ʔaŋ kawinana ʔi baka. Woli nado haŋ naankluñ kayeenk baluk bi Aşinan anwooñ baŋi.

2 Woli iʔenk keeri ñaañ an-
waañuñ, wutan kado kapiitar. Hēnk di balagare bajaañ bado du *itoh iñehanaani na du igah, bañaañ bahilna bado kadēman baka. Na manjoonan, dʔupan, badobi yeenk yeenk baluk bi baka.

3 Kē iwi, woli iʔenk ñaañ anwaañuñ, kañenu kamayu kaanwo kame uko wi kadeenu kawuluñ,

4 uʔen wi nu uhilna uwo uunkmeet̃ana. Woli ido haŋ, Naşibaŋi Şaaş anjaañ awin iko yi bañaañ bawooñ baanji bawin, aluñ kaluku. »

*Pjukan ʔi uko wi pñehan
Naşibaŋi*

(Luk 11.2-4)

5 Yetu akak ajukan aji : « Kē woli nañehan Naşibaŋi, nawu-
tan kado ji balagare : woli bañehan Naşibaŋi, baji baŋal kanaʔ du *itoh iñehanaani na du npaʔ bgah bañaañ bahilna bawin baka. Dʔupan, na man-
joonan, badobi yeenk yeenk baluk bi baka.

6 Kē iwi, woli iñehan Naşibaŋi, neejan du meet̃ di nu, idēt bgah, iñehan Naşibaŋi Şaaş, awo da na iwi ʔaŋ. Şaaş anjaañ awin iko yi bañaañ bawooñ baanji bawin, aluñ kaluku.

7 « Woli nañehan Naşibaŋi, nawutan kado kaʔup iko itum kakalēş ji banwooñ baanfiyaar Naşibaŋi : başal aji woli batum bʔup, Naşibaŋi katiink baka.

8 Nawutan kado ji baka, Aşinan ame bnuura uko wi nanumiiñ ji nabi nado ka-hepara wa.

9 « An, keeri, woli nañehan Naşibaŋi najaan naji :

Aşinun inwooñ du baŋi,
bañaañ bti badinan kē iya-
mani,

10 pşihu pabi,
uko wi iŋaluñ udolana
ʔi mboş ji du baŋi.

11 ʔenun nʔa uko ude wi
ŋnumiiñ.

12 Miirun pjuban pi nun
jibi un nkaañ aji ŋmiir
banjubanuñ un.

13 Kwutun ŋdo buʔaan woli
baguurun

işē ibuurunun ʔi *Untaayi
Uweek.*

[Iwooñ ajug pşih, mn̄hina, na
*mndēm te mn̄to. Uwo
haŋ.]

14 « Ĕnhēn, woli namiir
bañaañ banjubanañ,
Aşinan anwooñ baŋi akak
kamiiran ;

15 kē woli naanji namiir
banjubanañ, Aşinan kak
aankmiir pjuban pi nan. »

* 6:13 Untaayi Uweek kēme : “buʔaan”.

Pjukan ti uko wi pyiman

16 Yetu akak aji na baka : « Woli nayimanii, nawutan kajootan jibi balagare bajaan bado : baji baťoňaran kaara, baňaan bahilna bawin kē bayimani. Na manjoonan, dťupan, badobi yeenk yeenk baluk bi baka.

17 Kē iwi, woli iyiman, kēran uleef na ukēra ulil pťekēñ ibot iňow kēš,

18 baňaan bawutna kame kē iyimani, Našibaťi Šaaš řaň anwoon da aji win iko imeniin, amee. Šaaš anjaan awin iko yi baňaan bawoon baanji bawin aluň kaluku. »

Pyok pi baťi

(Luk 12.33-34)

19 Yetu akak aťiini aji : « Nawutan kado kala pyok ři umundu wi, wi řbob na řjof řajaan řatok iko, wi bakiij bajaan bajip.

20 Naťepēn řēp nado kala pyok pi baťi, banwoon baanwo na řbob na řjof řanktoki bka bi nan, bawoon baanwo na bakiij bankjipi.

21 Dko di bka bi nu bawoon, dul di di kaťēb ki nu kakwoon. »

Pkēš pawoon bjeehi bi uleef
(Luk 11.34-36)

22 Yetu akak aji : « Kēš kawoon unkaniya wi uleef ; woli kēšu kawo kjeb, uleefu bti uwo ři bjeehi.

23 Kē woli kēšu kafēli, uleefu bti uwo ři bdēm. Woli bjeehi banwoon ři iwi bawo bdēm, ikeer awo ři bdēm bweek! »

Našibaťi na itaka

(Luk 16.13)

24 Kē Yetu akak aji : « Nin řaan aanhil kalempar baših batēb : apok alon kaňal undu, kēme amēban alon, kašē beeh undu. Naanhinan kalempar Našibaťi kabot kalempar itaka. »

Nahaťan Našibaťi

(Luk 12.22-31)

25 Yetu akak ajukan aji : « Uko waň ukaan kē njakan, nawut kaťaaf uko ude [na udaan] wi nanumiin pa ubida, kēme iko iwohara yi nanumiin pa uleef wi nan. Ubida uumpel uko ude i? Kē uleef, uumpel imiša i?

26 Natenan řkat: řaanji řatepi, řaanji řakit, řaanji řahank ři inkuti, kē Ašan anwoon baťi ašē ji wul řa uko ude! Mēň an napeluň řa i?

27 Ahoň ři an ahilanuň ři manťaaf kahoťalēš unuur uloolan řaň ři ubida wi nul?

28 Kē we uwoon pťaaf uko uwohara? Natenan iťeeň yi ugof wi uťeeh jibi ijaan idēm : iinji ilemp, iinji iřiir.

29 Kē nšē jakan, Talomon naših, ři pdēm pi nul bti, aambaan kaňēgi'aara ji kalon ři ya.

30 Ujaagal uwo nťa du uťeeh, faan baluň bafēl wa du bdoo, kē Našibaťi ašē ji woharana woharan wa iko inuura. An, nanwoon naanfiyaar akēšan, nameen na manjoonan kē aluň kawoharēnan kak kapelan.

31 An kak, nakhaajala, nakbi kaduka duka ři pla uko ude kēme uko udaan, kēme uko uwohara.

³² Iko yaŋ yi yi banwoon baanfiyaar Naşibaŋi bajaan babi wo wo ƚi bla, kē an, Aşinan anwoon du baŋi ame kē nanuma iko mēnt̄ bti.

³³ Nawo i kaŋp̄ ƚp̄ duna kala pneej du Pşih pi nul na pdo uko wi ajakuŋ uwo utool, kaşē kayeenk kak iko mēnt̄ bti.

³⁴ Nawutan keeri kaŋaaf uko wi faan : faan dawo di Naşibaŋi. Unuur unjinŋi na unoor wi wa. »

7

Nawutan kado katen buŋaan di batēnŋan

¹ Yetu akak aji na baka : « Nawutan kabi kaduka duka ƚi pten buŋaan bi batēnŋan, Naşibaŋi awutna katen bi nan.

² Jibi naktenuŋ batēnŋan, hēnk di di Naşibaŋi aklun ka-tenan ; kē kaniibi ki nakniib-nun, kul ki ki baklun kaniib-nan.

³ Ibaa tenar we katēmal kanwoon ƚi pkēş pi atēnt̄u, aşē duk pmul panwoon ƚi pi nu? We ukaan ba?

⁴ Hum di di ihinanun kaji na atēnt̄u, “ayit̄ naan, biin mpēnanu katēmal ƚi pkēş” aşē duk pmul panwoon ƚi pi nu?

⁵ Iwi nataaki, duni ipēnan pmul panwoon ƚi pkēş pi nu! Woli ipēnan pa kbaa hil kawin bnuura, kapēnan katēmal kanwoon ƚi pkēş pi atēnt̄u!

⁶ « Nakwul ŋbuş uko unyi-manun, kaŋi ŋakakaran ŋadum ; nakfēl wuuru wi nan ƚi ihoŋ yi ŋkuma kaŋi ŋabi ŋapoş poşan wa. »

Nañheaan Naşibaŋi Aşinan (Luk 11.9-13)

⁷ Yetu akak ajukan aji : « Nañheaan, nalun kayeenk, nalaan, nalun kawin, nakob kobaan, balun kahaabēşan.

⁸ Hēnk di uwoon, ñaan aññehanun aka, anklaan awin ; kē ankob kobanun, bahaabēşa.

⁹ « Ahoŋ ƚi an i i abukul akñehanun kapoom aşē wula plaak?

¹⁰ Kēme añehana uŋēb aşē wula upula ba?

¹¹ Woli an nandoon awo bado buŋaan name pwul babukan iko inuura, naşalanun ŋyaaş hum ŋi ŋi Aşinan i baŋi ahilanun kaŋen bankñehanulun iko inuura?

¹² Kē hēnk di di nawoon kado bañaan uko bti wi naŋalun badolan. Uko wan wi wi *Bgah bi Moyit̄ na *baŋupar Naşibaŋi bajukanun. »

Plēman pamminun (Luk 13.24)

¹³ Yetu aŋiini na baka aji : « Natamaan naneejna plēman pamminun. Plēman na bgah injaan iñoot̄ ñaan du dko di akyaan katoknaana ihaani, kē batum baji baŋp̄na ya.

¹⁴ Kē plēman na bgah inşaan aji iñoot̄ ñaan du dko di akkaani ubida işē min, kē bañaan bantiinku bajaan bawin ya kaŋp̄na ya.

¹⁵ « Nalipariin bandaarun aji bawo *baŋupar Naşibaŋi. Baji babi ƚi an kawo ji ŋkaneel aşē wo du ŋhaaş ŋi baka ŋñiin ŋanjoot̄un.

16 Nalun kayikrënaan baka ti mnwo mi baka. Ñaan aanhilar kamar mbut ti byuw, këme mnjaak ti btëmpël.

17 Bko bjeb baji bawul mbuk mnuura, kë bko bmaakal baji bawul mbuk mnwuṭaan.

18 Bko bjeb baanhil pwul mbuk mwuṭaan, kë bko bmaakal baanhil pwul mbuk mnuura.

19 Bko banwoon baanji bawul mbuk mnuura baji bafal kafël du bdoo.

20 Kë hënk di di naklun kayikrënaan bañaan mënt ti mnwo mi baka.

21 Mënt bañaan bti bank-jaknun "Ajugun, Ajugun" bakneejun du *Pših pi Baṭi, ankdo lun ṭañ uko wi Paapa i baṭi aṇalun akneejun da.

22 Unuur mënt batum balun kajakën : "Ajugun, Ajugun, jëm ti katim ki nu ki ki nṭupnun Uṭup wi Naṣibaṭi i, adook nṭaayi abot ado mlagre mntum i?"

23 Wal mënt, dji na baka : "Mëmbaan kame'aaran ; nalowaan, an nanwoon naanji naṭaş Bgah bi Naṣibaṭi." »

Itoh itëb
(Luk 6.47-49)

24 Yetu akak aji : « Hënk, woli ñaan atiink nṭup ni naan ni, abot aṭaş na, awo wo ji ñaan natit anniwun katohul, apaf ka ti mnlaak.

25 Uṣubal ubii, kë meel mampaari, uyook kë unaṭa akëk ; kë kaanjoti, ṭiki kajip adiilën, apaf ti mnlaak.

26 Kë anṣaan atiink nṭup ni naan ni aṣë wo aankṭaş na awo ji ñaan anwoon aantiti, anniwun katoh ti pyiw.

27 Uṣubal ubii, kë meel mampaari, kë uyook unaṭa akëk, kë kajot atoka bti. »

28 Wi Yetu aṭiiniin han aba, bañaan bañonar pjukan pi nul,

29 ṭiki aanji jukan ji *ba-jukan Bgah biki baka, aji jukan na pdiim pi naṣih.

8

Yetu ajeban ñiint am-maakun bdoo

(Markut 1.40-44; Luk 5.12-14)

1 Yetu awala du pnkun, kë bañaan batum baṣë wo ti pṭaṣa.

2 Ñiint alon ammaakun bdoo abi, aṇoga, aṣë jot ti ihoṭul, afëṭ kaara ti mboṣ aji na a : « Naweeke, woli inali, ihinan kajebanaan, nkak njint. »

3 Yetu atar kañen abana, aṣë ji : « Aa, dñali, kakan ijint. » Ti dko mënt kë pmaak pi bdoo pabi pën pën ti a.

4 Kë aṣë ji na a : « Wutan kaṭup nin alon uko unṭëpun, duniya iwinana du *naṭëjan Naṣibaṭi ibot ido bṭëjan bi Moyit ajakun pa bañow bi nu kadiimanaan bañaan bti kë ijebi. »

5 Yetu aneej ubeeka wi Kapernawum, kë naweeke i bangoli iñeen-week alon aṣë bi aṇoga akooṭa

⁶ aji : « Naweeek, nalem-par naan amaaak apiintŋ du katoŋ, ayoj iŋeen na ihoŋ, ahaj maakan. »

⁷ Yetu ateema aji : « Nya, dya kajebana. »

⁸ Naweeek i bangoli kē ašē ji na a : « Naweeek, dpoŋ pa ibi ineej ŋi katoŋ naan, bē iŋale ŋup uŋup uloolan ŋaŋ, nalem-par naan kabi jeb jeb. »

⁹ Nji kak dka anŋihnuŋ, abot awo na bangoli biki nŋihnuŋ, woli dji na alon ŋi baka : “Yaani” aya, aji na undu “Bi-ini” abi. Woli dkak aji na nalem-par naan : “Dolan uko wi!” Ado wa. »

¹⁰ Wi Yetu atiinkuŋ uko waŋ ašē maŋ naweeek i bangoli maakan, aji na bankŋaŋuŋ : « Dŋupan na manjoonan, ŋi Itrayel bti, mēmbaan kawina ŋaan alon anfiyaari ji i. »

¹¹ Dŋupan, batum baluŋ kawoona ŋtaak bti ŋi umundu, kaŋo kade du Pŋih pi Baŋi na *Abraham, *Itaak, na *Yakob bateemun.

¹² Kē baŋaan bambiinŋ aka na pneej du Pŋih pi Baŋi, bašē fēlana bdig, du dko di bdēm, dul di bakluŋ kawooni, kadeebaŋ kadohrēn.

¹³ Kē Yetu ašē ji na naweeek i bangoli : « ŋiŋan! Naŋibaŋi ajeban namaakal i nu, ŋiki ifiyaar aji ado haŋ. » Kē nalemp ajeb ŋi dko mēntŋ.

Yetu ajeban bamaakal batum

(Markut 1.29-34; Luk 4.38-41)

¹⁴ Yetu aya du uko Timon Piyeer, ašē ŋenk kē anin

aharul apiintŋ, kē uleef uyik na a.

¹⁵ Abana ŋi kaŋen, kē pmaak papēn ŋi a, kē anaŋa awul baka pde.

¹⁶ Wi utaakal ubanuŋ, baŋija baŋaan batum biki ŋntaayi ŋakyewlēnuŋ, kē ado pdiim ploolan adook ŋntaayi abot ajeban bamaakal bti,

¹⁷ Hēnk di uko wi *Itayi *Naŋupar Naŋibaŋi ajakuŋ udolaniinŋ:

“Ajeŋ pŋakēm pi nun abot akuŋa mmaak mi nun.✱”

Naŋaŋar Yetu awo kawul uleeful bti

(Luk 9.57-62)

¹⁸ Wi Yetu awinuŋ kē baŋaan batumi kē ašē ji na baŋaŋarul baya bdēk umban wundu.

¹⁹ Wal mēntŋ, kē *najukan Bgah alon ašē ji na a : « Najukan, dko di ikyahan, dŋaŋu da. »

²⁰ Kē Yetu ašē teema aji : « Nnfēs ŋaka ihēr, kē ŋkaŋ ŋaka intan, kē *Abuk ŋiintŋ ašē wo aanka dko dpafni bkow. »

²¹ Alon kak ŋi baŋaŋarul aji na a : « Naweeek, duni ŋenen te umoyēn Paapa. »

²² Kē Yetu aji na a : « ŋaŋaan, iwut bakeŋ baya bamoy bakeŋ biki baka. »

Yetu aŋaŋan ukēk

(Markut 4.35-41; Luk 8.22-25)

²³ Yetu apaya wal mēntŋ ŋi bŋeem, kē baŋaŋarul bakak apaya na a ŋi ba aya.

✱ 8:17 Natenan ŋi Itayi 53.4; na ŋi 1 Piyeer 2.21-24.

24 Ukëk uweek umara mara anaŋa, kē ŋmaaronŋ ŋado wun bŋeem. Yetu kē ašē ŋoyēnt.

25 Baŋašarul baŋoga ahuma ašē huuran aji : « Ajugun, buuranun, ŋkeŋ! »

26 Kē Yetu ašē ji na baka : « we ukaan kē naklënk ba, an nanwoonŋ naanfiyaar akëšan? » Anaŋa wal mënt, anŋoman na uyook na meel mi bdëk kē dko dayompandëri.

27 Baŋonŋar maakan ašē ji : « Ñaanŋ i awo ahonŋ, kē uyook na meel ŋado ji ŋatiinka? »

Yetu ajeban biint batëb biki ŋntaayi ŋaneejuŋ

(Markut 5.1-20; Luk 8.26-39)

28 Wi Yetu abanunŋ du plut, du utaak wi Bagenaterenŋ, kē biint batëb banwoonŋ na ŋntaayi bašë pënna du pnguran abi ayit na a. Bajoot maakan kē nin ñaanŋ alon aando ñoom ñoom pŋëpna bgah mënt.

29 Biint mënt bawo ŋi phuuran aji : « Inumi'un we ba, abuk Našibaŋi? Ibi bi pyewlënunŋ ji unuur wi pwayëš ubi udo kaban i? »

30 Batani bweek bi ŋnkuma blonŋ bawo ŋi kaŋog dko mënt, ašuuñ.

31 Wi wi ŋntaayi ŋašaanŋ akoot Yetu aji na a : « Woli iŋal pdookun, kdolun ŋneej ŋi batani bi ŋnkuma ŋi. »

32 Kē aji na ŋa ŋaya, kē ŋapën aya neej du ŋkuma. ŋi dko mënt, kē batani bti bašë wor woran du pnkunŋ aneej du meel ayoora.

33 Bayafan bajug batani bajiŋ na pŋi ašē ya kakalëš ubeeka uko unŋëpunŋ bti na uko undolonŋ biintŋ biki ŋntaayi ŋabiinŋ aneej.

34 Kē baŋaanŋ bti banfëtuŋ ŋi ubeeka bašë tool pya du Yetu. Wi bawinaarulonŋ win ašë kooŋa apën ŋi utaak wi baka.

9

Yetu ajeban ñiintŋ anyojunŋ ihoŋ

(Markut 2.1-12; Luk 5.17-26)

1 Yetu apaya ŋi bŋeem, amuur bdëk ašē ya du ubeeka wi nul.

2 Kē baŋaanŋ balonŋ bašë ŋija ñiintŋ alonŋ anyojunŋ ihoŋ, ampi-inŋunŋ ŋi kajiiñ. Wi Yetu aw-inunŋ pfiyaar pi baka, ašë ji na ñiintŋ naŋakmaan : « Ñiintŋ, haŋan, ipekadu yi nu ipënanaa. »

3 Kē *bajukan Bgah balonŋ bašë hoopaŋër aji : « Ñiintŋ i akar Našibaŋi! »

4 Kē Yetu, ammeenŋ ŋšal ŋi baka ašë ji na baka : « we ukaanŋ kē nawo na ŋšal ŋwuŋaanŋ ŋaŋ ba? »

5 We uyojunŋ ba : pji na ñiintŋ i : “Ipekadu yi nu ipënanaa” kēme “Naŋiin ipoŋ”?

6 Natenan, nabaanŋ ame kē Abuk Ñiintŋ aka mnhina mi ppënan ipekadu ŋi mboŋ. » Wi wi ašaanŋ aji na ñiintŋ naŋakmaan : « Naŋiin, ijej kajiiñ ki nu, iŋiŋ katohu! »

7 Ñiintŋ anaŋa ŋi dko mënt, aŋiŋ katohul.

8 Wi pntuk pi baŋaanŋ pawinunŋ uko mënt, palënk

maakan, ašë wo ti pbeeb Našibaŋi ti uko wi awulun bañaan mnhina mntënt mi.

Yetu adu Maci

(Markut 2.13-17; Luk 5.27-32)

⁹ Wi Yetu apënuŋ, awin ñiint alon anwoon katim ki Maci kē aŋo du dko di aklempnuŋ, aji kobraar daaša. Kē ašë ji na a : « Ƨašaan! » kē Maci anaŋa aŋaša.

¹⁰ Yetu aya Ƨo ade du katoh ki Maci, kē bakobraar daaša batum na bañaan balon batum biki bajaan badu bado buŋaan bašë wo da, bawo ti pde na a, ul na baŋašarul.

¹¹ *Bafaritay bawin uko mënt ašë ji na baŋašar Yetu : « we ukaan kē najukan i nan akde na bakobraar daaša na bado buŋaan ba? »

¹² Kē Yetu antiinkuŋ baka ašë ji : « Mënt bañaan banwoon bajeb banumiin nakuraar, bamaakal banumi'ulun.

¹³ Nayaan najuk uko wi uŋup wi ujakuŋ: “*Mñaga mi mi nnumiin, mënt pñaak pi nntaam pi pi nnumiin.*”[☆] Yetu akak aji na baka : Mëmbi bi pdu bañaan baŋaluŋ aji bawo batool, dbi bi pdu bandinanuŋ aji bawo bado buŋaan. »

Yetu aŋiiniyaan pyiman

¹⁴ Baŋašar Yowan bañog Yetu ašë ji na a : « we ukaan kē un na bafaritay nji nyiman kē baŋašaru bašë wo baanji bado han? »

¹⁵ Kē Yetu ašë teem baka aji : « Ƨi unuur wi bniim, ñaan ahilan kado bañaan bambiin bniim bajootan ji bawo na puum i wal wi naniim ahumuŋ da? Kē wal ušë bi wi naniim akjejaniin. Bayiman ti nnuur mënt.

¹⁶ Ñaan aanji jej kalëmënt kahalu kabamna kamiša kaŋaf, woli ñaan ado han kalëmënt kahalu kaji kapul ital yi ubamna, dko dantowiin dabaa haan haan maakan!

¹⁷ « Nin ñaan alon kak aanji Ƨu poot phalu ti nbuuli nŋaf, ado le han poot phalu puŋ pafom nbuuli, poot katula ti mboš, nbuuli katoka. Kē ñaan ašë wo kaŋu poot phalu ti nbuuli nhalu, poot na nbuuli nŋašë wo nŋeb. »

Yetu ajeban ñaaŋ alon akuŋ anaŋan poonu abuk Jayirut ti pkeŋ

(Markut 5.21-43; Luk 8.40-56)

¹⁸ Yetu ahum kaŋiini, kē naweek alon i *katoh kañehanaani ki bayuday ašë bi añoga aŋup ti kadunul ašë ji : « Abuk naan abaa keŋ keŋ hënkun. Biin ipafa kañen ajebna. »

¹⁹ Kē Yetu anaŋa na baŋašarul aŋaša.

²⁰ Wal mënt kē ñaaŋ alon anwoon na pmaak pi ptula pñaak nŋsubal iñeen na nŋtëb ašë ñog Yetu ti kafet, aban kambiant ki kamiša ki nul,

[☆] 9:13 Hotey 6.6.

21 ašë ji ti ušalul : « Woli dhi-
nan tañ aban kamiša ki nul
kajeb. »

22 Yetu akok awina ašë ji :
« Hañan ñaañu, pfiyaar pi nu
pajebanu. » Ti dko mënñ kē
ñaat abi jeb jeb.

23 Wi babanu du uko
naweeek i katoh kañehanaani
kē Yetu ašë win bateen puum*
na bañaan banyewliin ašë ji :

24 « Napënan : Poonu
aanketi, anoyënt nøyënt. » Kē
bañaan bašë beja.

25 Wi wi adolun bañaan kē
bapëni, ašë mēban poonu ti
kañen kē anaña.

26 Uko mënñ upënala ti utaak
mënñ bti.

Yetu ajeban bakuul batëb

27 Yetu atool pya, kē bakuul
batëb bašë wo ti ptaša ašë
huuran aji : « Abuk Dayiñ
ñañi'un! »

28 Wi abanu du katoh, kē
bakuul bukuñ bašë bi añoga,
kē ašë ji na baka : « Naşal
aji dhil pdo uko wi nakhep-
araanun i? » Kē bateema aji
: « Naweeek, ihili. »

29 Kē ašë ban baka kēş
wal mënñ aji : « Uwoon jibi
nafiyaarun. »

30 Kēş ki baka kē kaşë
haabşa. Yetu abëg baka wal
mënñ aji : « Naşaafaraan kaşup
ñaan! »

31 Kē bukal, wi bapënuñ,
ašë şup bañaan bti ti utaak.

*Yetu ajeban ñiint ambiişun
bşup*
(Luk 11.14-15)

32 Wi Yetu na başaşarul
bapënuñ, kē bašë tija ñiint
alon ambiişun bşup ŋiki
untaayi ulon uneej ti a.

33 Yetu adook untaayi, kē
ñiint ašë bi jun jun bşup.
Bañaan bañonar ašë ji : « Nin
ñëmbaan kawinara uko utënt
wi ti *Itrayel! »

34 Kē *bafaritay bašë ji : «
Uweek wi ntaayi uwululun
mnhina mi pdook ntaayi. »

Yetu añaga pntuk pi bañaan

35 Yetu aji şep ti nbeeka
na nřët bti, kajukan du
itoh iñehanaani, kaşup Uşup
Ulil Unuura wi Pşih pi Bañi
kabot kajeban mmaak bti na
pşakēm bti mi bawoonaanun.

36 Wi Yetu awinuñ pntuk
pi bañaan ašë ñaga pa, ŋiki
banoor baamme uko wi bak-
dolun awo ji nkaneel njanwoon
ñaanka nayafan.

37 Wal mënñ kē ašë ji na
başaşarul : « Kakit kadēmi, kē
balemp bašë tiinkët ;

38 nakootan ajug kakit ado
balemp babi kakit. »

10

*Banjañan iñeen na batëb
biki Yetu*

(Markut 3.13-19; Luk 6.12-
16)

1 Yetu adu başaşarul iñeen na
batëb ašë wul baka mnhina
mi pdook ntaayi, na mi pje-
ban mmaak bti na pşakēm bti.

2 Itim yi banjañan iñeen na
batëb mënñ yii yi : Timon i
bajaan badu Piyeer na An-
dre aña'ul ; Yakob na Yowan
babuk Tebede ;

* 9:23 Bateen puum : Bayuday woli ñaan akeña keş baji babi kateen teen.

³ Filip na Bartelemi ; Tooma na Maci nakobraar daaşa ; Tade na Yakob abuk Alfe ;

⁴ Timon i bajaan badu nagutar utaak na Yuda Itkariyot, ambiin adek Yetu kafeş.

⁵ Banjañan iñeen na batëb mënş, Yetu ayil baka aji na baka : « Nawutan kaya du banwoon baanwo bayuday na du nbeeka ni utaak wi *Tamariya.

⁶ Nayaan du bañaan biki Itrayel, banwoon ji nkaneel njanneemuş.

⁷ Nayaan naşup baka kē Pşih pi Başı pañogi.

⁸ Najebaan bamaakal, nanaşaan bankeşun, najinşaan bammaakun bdoo, nadookan nntaayi. Nayeenk bē naanluk nin ukoolan, nawulan nawut kado kaşal baluk.

⁹ Naktij nin uwuuru, nin untaam, nin pataka şi nmbooşu ni nan pa pnugna uko ulon.

¹⁰ Naktij nin umañ pa bayaaş, nawutan kaya na kamişa kalon na işapaat ilon na panduk. Nalemp aka na pluka ujēnk wi nul. »

¹¹ Yetu akak aji na baka : « Ubeeka kēme ufēş wi nakbanaan, nadolan bayuujan ñaan anwoon nanuura, naya naheta da te wal wi nakyaan.

¹² Woli naneej şi katoh, nawulan baka mboş naji : “Bnuura bawo şi an.”

¹³ Woli bañaan biki katoh mēnş bawo banuura, bnuura

bi nañehanun baya şi baka ; woli baanwo banuura, bnuura bi nan kakak du an.

¹⁴ Kē woli baanyeenkan abot awo baantiinkan, napēnan şi katoh mēnş kēme şi ubeeka mēnş nabot nadan danan pdēpalēn şi ihoş yi nan nadiimanaan kē bado buşaan.

¹⁵ Na manjoonan dşupan, şi unuur wi pwayēş uko wi Naşibaşı aklun kado ubeeka mēnş utam kapel wi biki nşatak ni Todom na Gomora.

¹⁶ Natenan, dyilan ji nkaneel şi ptoof pi nñiin ; nadoon kalipara keeri ji npula nabot najinş nhaaş ji nbalab nfaatal. »

Mnhaj mankmbiin

(Markut 13.9-13; Luk 21.12-17)

¹⁷ Yetu akak aji na *banjañan : « Nalipariin bañaan: balun kaşijan du nruha kabot kakoban du *itoh iñehanaani ;

¹⁸ balun kañootan du kadun ki bantuşa na ki başih şiki nafiyaarēn. Wal mēnş, nahilna naşup şi kadun ki baka na ki nşatak bti uko wi nameen şi nji.

¹⁹ Kē woli başijan uruha, nakhaajala kado kala uko wi nakyaan kaşup kēme jibi nakyaan kaşup : uko wi nakyaan kaşup ubi şi bkowan wal mēnş.

²⁰ Mēnş an nakyaan kaşini, *Uhaaş wi Naşibaşı Aşinan ukun kaşēpna şi an kaşini.

²¹ « Ñaan alun kakeeşaar abuk aşin kado bafişa. Aşin napoş alun kakeeşaar abukul

kado bafiŋa ; bapoŋ banaŋara
bajug baka kado bafiŋ baka.

22 Bañaan bti baŋooran
ŋiki nafiyaarën ; kē anŋaan
amēban kaliintan te kaban,
abuur.

23 Woli badookan du
ubeeka ulon, nanaŋiin naya
du ulon umpaŋi. Na manjoo-
nan, dŋupan, naankba ŋbeeka
ŋi Itrayel bti bē *Abuk Ŋiint
aambi.

24 Yetu akak aji : « Baan-
hil kamēban bnuura najuk
kapelan najukan, kēme
nalemp kapelan i aklem-
parun.

25 Baŋale mēban najuk
aliŋan na najukan, uko
mēnt kakēŋ, kē uwoha haŋ
pa nalemp na ajugul. Wi
bajakun ajug katoh awo
*Beltebul, we wi bawoon
baankŋup ŋi biki katoh ba? »

*In i i ŋaan awoon kado kaŋi
(Luk 12.2-7)*

26 Yetu aji na baka : «
Nakdo kaŋi nin ŋaan. Uko bti
unhankun ulun kapēn kaw-
inana, kē uko bti ummeniin
ulun kameeŋana.

27 Uko wi ŋi kaŋupanan du
bdēm, naŋupan wa na pnak
; uko wi ŋi kahoopaŋanan,
naŋupan wa du itoh duuŋ.

28 « Nakdo kaŋi banhılanun
pfiŋ uleef aŋē wo baanhılan
pfiŋ uhaaŋ ; naŋēpan ŋēp nado
kaŋi Naŋibaŋi ankaan mnhina
mi ptok uleef na uhaaŋ bti du
infernu.

29 Baanji bawaapar ŋŋiiru
ŋtēb ktaka kntiinku i? Kē nin
ulon ŋi ŋa uŋē wo uunji ugot bē
Naŋibaŋi Aŋinan aammee!

30 Kē an, uwel wi bkow bi
nan bti udoo fēnana.

31 Naklēnk keeri nin
ukoolan, nadēm apel pntuni
pi ŋŋiiru. »

*Pdinan kēme ppok Yetu
(Luk 12.8-9)*

32 Yetu aji na baka : «
Ŋaan ankdinanun ŋi kadun
ki bañaan kē awo naŋaŋaraan,
dlun kadinan ŋi kadun ki
Paapa anwoon du baŋi kaji
awo naŋaŋaraan.

33 Kē ŋaan anŋaan apokēn
ŋi kadun ki bañaan, dlun
kapoka ŋi kadun ki Paapa
anwoon du baŋi. »

*Pfiyaar Yetu pagar bañaan
(Luk 12.51-53; 14.26-27)*

34 Yetu akak aji : « Nawutan
kaŋal kaji dbi bi pŋij btiinkar ŋi
umundu ; dbi bi pŋij ugut.

35 Dbi pnaakrën ŋaan na
aŋin, ŋaaŋ na anin, ŋaaŋ na anin
ayinul.

36 Bañaan biki katoh ki ŋaan
bakwoon baŋooradul.

37 « Ŋaan anŋalun aŋin na
anin apelanaan, aantaan na
pwo na ŋi. Anŋalun abukul
apelanaan aantaan na pwo
na ŋi.

38 Ŋaan anwoon aankunja
krut ki nul kadinan phajji ŋi,
kapoŋ ŋi kafeŋ ki naan udole
wo pkeŋ, aantaan na pwo na
ŋi.

39 Ŋaan anklaan pbuuran
ubida wi nul alun kawaan
wa, kē anwaanun ubida wi
nul pa ŋi alun kayeenk wa. »

*Anyeenkuŋ naṭaṣar Yetu,
Yetu i i ayeenkuŋ*

*(Markut 9.37,41; Luk 9.48;
10.16; Natenan ʔi Yowan
13.20)*

⁴⁰ Yetu akak aṭiini aji : «
Ñaan anyeenkanan nji i i
ayeenkuŋ, kē anyeenknun,
anyilnuŋ i i ayeenkuŋ.

⁴¹ Ñaan anyeenkuŋ
*Naṭupar Naṣibaṭi ʔiki awo
Naṭupar Naṣibaṭi, ayeenk
baluk banliŋun na bi Naṭupar
Naṣibaṭi ; kē anyeenkuŋ ñaan
naṭool ʔiki awo naṭool, ayeenk
baluk banliŋun na bi ñaan
naṭool.

⁴² Ñaan ankṭenuŋ alon ʔi
bampotēṭaanun ʔi baṭaṣar
naan biki adaan, udole
wo kakoopa kaloolan ki
meel mnjoob ka, ʔiki awo
naṭaṣaraan, dṭupan na manjoo-
nan, aankwaan baluk bi nul.
»

11

¹ Wi Yetu aṭupun baṭaṣarul
iñeen na batēb uko wi ba-
woon i pdo aba aṣē tool aya
pjukan na pṭup Uṭup Ulil Un-
uura du nḃeeka nji dko mēnt.

*Yetu ateem bayili biki
Yowan Nabattaar
(Luk 7.18-35)*

² Wi *Yowan Nabattaar
awoon ukalabuṣ aṭiink kē
baktiiniyaan iko yi *Krittu
adolun. Ayil wal mēnt
baṭaṣarul kē bahepar Yetu aji :

³ « Iwoon anwoon i pbi,
kēme nḃwo biki kayoonk alon
kak? »

⁴ Yetu kē aṣē teem baka aji
: « Nayaan nakakalēṣ Yowan
uko wi nakwinun akuṭ aṭiink
hēnk :

⁵ Bakuul bakak awin,
bantakmun bapoṣ, bam-
maakuŋ bdoo bajebi kē
bandēnēmun baktiink,
banketun banaṭa ʔi pkeṭ,
Uṭup Ulil Unuura utiinkana ʔi
bawaan.

⁶ Anwoon aampok
pfiyaarēn anuurandēni. »

⁷ Wi baṭaṣar Yowan
batoolun pya kē Yetu aṣē ʔiini
na pntuk pi bañaan ʔi uko wi
Yowan aji : « we wi wi nayaan
pten du *pndiṣ ba? Bmaaj bi
uyook ukṣinṭun ba i?

⁸ Kē we wi wi naṣaan aya
pten ba? Ñiint anñēgiin a i?
Bankaan iko inuura bawo du
itoh yi baṣih i?

⁹ Kē we wi wi nayaan pten
ba? *Naṭupar Naṣibaṭi a i?
Aa dṭupan, nawin ampelun
Naṭupar Naṣibaṭi.

¹⁰ Ul i i upiitun ʔi a aji :

*“Tenan, nayili naan awun ʔi
kadunu
abomanu bgah.”**

¹¹ « Na manjoonan, dṭupan,
ʔi bañaan bambukiin ʔi kayin
ki baat, nin alon aampel pel
Yowan ; kē ñaan anwoonun
nampoṭi du *Pṣih pi Baṭi aṣē
pela.

¹² Du wal wi Yowan
Nabattaar te hēnkun, bañaan
baji bagutar Pṣih pi Baṭi, kē
bantamanun bajaan baneej
ʔi pa*.

☆ 11:10 Malaki 3.1. * 11:12 Bañaan baji bagutar Pṣih pi Baṭi, kē bantamanun
bajaan baneej ʔi pa kēme : bañaan banaṭara Pṣih pi Baṭi, kē bañaan banjooṭun bakdo
na pyeenk pa.

13 Baṭupar Naşibaṭi bti na Bgah bi Moyit abi ban te du Yowan baṭup ubi wi Pşih pi Baṭi.

14 Yowan awoon ṇaan i Naṭupar Naşibaṭi abiin aṭiiniyaan wi ajakuṇ *Eli aluṇ kabi kak. Nafiyaar uko mēnt i?

15 Ankaan ibaṭ itiinki, atiinkan! »

16 Yetu akak aji : « Kē ba-hoṇ biki mbaan anaamntēn na baṇaan biki kawuun ki? Bawo ji bapoṭ bantoon du ufeeru aṣē ṭēlşēr na batēnt baka

17 aji : “Nteeni kē naankii! Nyeeh iyeeh yi pjootan kē naanwoonii!”

18 Yowan Nabattaar abii, aandee, aandaan poot, kē baji : “Awo na untaayi!”

19 *Abuk Ṇiint kē abii, ade abot adaan poot, kē baji : “Awo nafeer, nakuj, awo nanoh bakobraar daaşa na bado buṭaan!” Kē başē ji bayikrēn kē ṇaan awo na uşal untuṇa wi Naşibaṭi ṭi iko yi ajaan ado. »

Nybeeka ṇanwoon ṇaandi pfiaar

(Luk 10.12-15)

20 Wal mēnt kē Yetu aṣē wo ṭi pṇoman na biki nybeeka ṇi adoluṇ mlagre mntum ṭiki baantēlēş ṇbida ṇi baka awut pjuban.

21 Aji na baka : « Nawuṭani, an biki ubeeka wi Koratim, nawuṭani an biki ubeeka wi Bettayida. Woli mlagre

mandolaniin du an mandolaniin lah du nybeeka ṇi Tir na Fidoṇ*, banfētuṇ da badobi wohara undiimaan ṇşaaku kadiimanaan kē baṇal pṭēlēş ṇbida ṇi baka.

22 Ukaan kē ṇi kaṭupan, ṭi unuur wi pwayēş, uko wi Naşibaṭi akdolanan uluṇ katam kapel wi biki Tir na Fidoṇ.

23 Kē an biki Kapernawum, nanuṇ aji naluṇ kadeeṇana te du baṭi i? Nabaa ṭēp ṭēp kawalana te du infernu. Woli mlagre mandolaniin ṭi an mandolana lah du ubeeka wi Fodom* uwoha da te hēnkuṇ.

24 Ukaan kē ṇi kaṭupan, ṭi unuur wi pwayēş, uko wi Naşibaṭi akdolanan uluṇ katam kapel wi biki Fodom. »

Pnoorfēn pi bannooruṇ
(Luk 10.21-22)

25 Wal mēnt Yetu akak aṭup na baka aji : « Paap, Ajug baṭi na mboş, dbeebu wi imenuṇ iko yi bantohi na bammeen, aṣē diiman ya bapoṭ bampoṭi.

26 Yoow Paap, waṇ uwoon uko wi inaluṇ.

27 Paapa awulnuṇ iko bti. Nin ṇaan aamme ṇi Abukul uko wi nwoon bē mēnt Paapa a ; kē nin ṇaan aamme uko wi Paapa awoon bē mēnt ṇi Abukul a, na biki ndatuṇ adi-iman baka a.

28 « Nabiin ṭi ṇi an bti nankhajun abot anoor pkuṇ, ṇi dhetanan.

29 « Nadoon uko wi nṭu'anan, nado kajuk ṭi ṇi, ṇhaaş ṇi nan ṇaluṇ kanoorfēn

ṭiki djoob bkow akuṭ awalan bkow naan.

³⁰ Ulemp wi nji kaṭu'anan uuntami, kē pkuṇ pi nji kaṭu'anan pakak awo paandiṭi. »

12

Yetu na unuur wi pnoorfēn
(Markut 2.23-28; Luk 6.1-

5)

¹ Ṭi wal mēnt, Yetu awo ṭi pmuur nṭeeh ṇi nḍeey ṭi *unuur ulon wi pnoorfēn wi bayuday, kē baṭaṣarul banwoon na ubon baṣe wuur ṇa adoh

² Bafaritay balon bawin baka aṣe ji na a : « Tenan, baṭaṣaru bado uko wi Bgah baneenanun pdo ṭi unuur wi pnoorfēn. »

³ Kē Yetu aṣe teem baka aji : « Naanleyiir uko wi *Dayiṭ abiin ado i, wi ubon ukde'ulun ul na batēntul?

⁴ Aya aneej du katoḥ ki Naṣibaṭi, ajej ipoom yi badolon pa *bṭeṇan bi Naṣibaṭi ade. Ipoom yi ul na batēntul bawoon baanwo i kade, baṭeṇan ṭaṇ bakaan na pde ya.

⁵ Naankak aleyiir ṭi ulibra wi *Bgah bi Moyit kē ṭi unuur wi pnoorfēn baṭeṇan du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi baanji banoorfēn jibi Bgah bajakun, kē uunji uwo pḵuban pa baka.

⁶ Kē nṣe ṭupan, alon* awo ṭi ampeli Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi.

⁷ Naṣibaṭi aṭup ṭi ulibra wi nul aji : “*Mṇaga mi mi nnu-miin, mēnt uṇaakan wa*”^{*} woli nate lah uko wi mēnt naank-tapar baṇaan biki bṭup, banwoon baanjubani.

⁸ *Abuk Ṇiinṭ awoon Ajug unuur wi pnoorfēn. »

Ṇiinṭ anṭakmun kaṇen
(Markut 3.1-6; Luk 6.6-11)

⁹ Yetu awoona da, aṣe ya du *katoḥ kaṇehanaani.

¹⁰ Kē Ṇiinṭ alon anṭakmun ṭi kaṇen aṣe wo da. Bafaritay balon baṇal katapar Yetu bṭup aṣe hepara aji : « Bgah bi nun badinan ṇaan ajeban ṭi unuur wi pnoorfēn i? »

¹¹ Kē Yetu aṣe teem baka aji : « Ahoṇ ṭi an i i unkaneel wi nul ukjotun ṭi bhēr ṭi unuur wi pnoorfēn bē aankyaar wa kapēnan?

¹² Kē ṇaan aṣe pel unka-neel maakan! Hēnk, ṇaan aḥil kado bnuura ṭi unuur wi pnoorfēn. »

¹³ Wi wi aṣaan aji na Ṇiinṭ : « Taran kaṇen. » Kē atar ka kē kajebi, akak ji kandukiin.

¹⁴ Wi bafaritay bapēnun aṣe laṭar jibi bakdoli kadoo kafin Yetu.

Yetu awo Nalempar
Naṣibaṭi

¹⁵ Yetu ame uko mēnt aṣe pēn da. Baṇaan batum baṭaṣa, kē ajeban baka bṭi,

¹⁶ aṣe lēbar na baka aji bawut kaṭup ṇaan i awo i.

¹⁷ Uko mēnt uyuuj kē uko wi *Itayi *Naṭupar Naṣibaṭi

* **12:6** Alon awo ṭi ampeli Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi kēme : Uko ulon uwo ṭi umpeli Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi. ☆ **12:7** Hotey 6.6.

abiin aʔup udolanaa, h  nk,
uko m  nt   wii wi :

18 « *I awoon   nlempar naan i
nji ndatun,
i n  alun maakan, i mma-
ganun,*

*dlun kaʔu Uhaaʃ wi naan   i a
a     up ba  aan biki
umundu k   Na  iba  i
akakan baka ba  ool.*

19 *Aank  om na nin   aan
aankdo kan  at
baankdo katiink p  iimul   i
igah*

20 *Jibi awoon aanklun kakit
bmaaj bandoon abi
naay naay*

*k  me kaj  m    n pmul
pankduhun, h  nk kak di
di aklun ka  aga ba  aan
bannoorun*

*te wal wi aklun kakakan iko
bti iwo itool   i k     ki
Na  iba  i :*

21 *H  nk     ak bti   alun kaʔu
mnha   mi   a   i a. »*

*Yetu na Beltebul
(Markut 3.22-30; Luk
11.14-23)*

22 Unuur ulon ba  ij Yetu
  iint   alon i untaayi uneejun.
Awo nakuul abot bii   b  up ;
ajejana, k   akak a  iini aku  
awin.

23 Ba  aan ba  on  ar fu   a     ji
: « *I awoon *abuk Dayi   i? »*

24 Wi bafaritay batiinkun
uko m  nt  , a     ji : « **Beltebul
uweek wi   ntaayi uwululun
mnhina mi pdook   ntaayi. »*

25 Yetu ame     al   i baka
a     ji : « *Woli ba  aan biki
utaak uloolan bagut, batok
utaak di ; k   woli biki ubeeka
uloolan, k  me katoh kaloolan*

bagut, ubeeka m  nt   k  me ka-
toh m  nt   kaankhil kana  .

26 K   woli *Tatana adook
Tatana, agut na uleeful :
uwole han   hum di di p  ihul
pakna  un ba?

27 Na  alanun kak i! Woli
nji ddookna lah   ntaayi   i ka-
tim ki Beltebul, bank  a  anan
badookna   a   i katim ki in
ba? Ukaan k   bukal   i   leef
  i baka baklun kadiiman k  
naanfanj.

28 B   woli Uhaaʃ wi Na  iba  i
wi wi nji kadooknun   ntaayi,
*P  ih pi Na  iba  i padobi ban
ban   i an keeri.

29 « *Hum di di   aan ahi-
lanun kaneej du katoh ki   iint  
amm  ga  un kajej bka bi nul
b   aandun atana? Wal m  nt  
wi wi akhilun kajej bka bi
nul.*

30 « *Anwoon aanwo na nji
a  oor  n, anwoon aank  onkr  n
na nji agar.*

31 Ukaan k   njakan,
Na  iba  i alun kamiir ba  aan
pekadu na bu  aan bi
baktupun   i a ; k     aan
ankkarun Uhaaʃ wi Na  iba  i,
aankmiira.

32 K   woli   aan a  up bu  aan
  i *Abuk   iint  , Na  iba  i alun
kamiira wa, b   woli a  up
bu  aan   i Uhaaʃ wi Na  iba  i,
aanklun kamiira wa   i
umundu wi na du unkmbiin.
»

*Bko na mbuk mi ba
(Maci 7.16-17; Luk 6.43-
45)*

33 Yetu akak aji : « *Bko
bjeb baji babuk mnko
mnuura, k   bko bmaakal baji*

babuk mnko mnwuṭaan. Iji kyikrēnaan bko ʔi mbuk mi ba.

34 An, pntuni pi ɲfunan, hum di di nahilanuŋ kaṭup uṭup unuura te nawo bado buṭaan? Uko unṭumuŋ ʔi kaṭēb ki ɲaan ujaan upēn ʔi mntumul.

35 ɲaan nanuura aji pēnanaan bnuura bi nul ʔi kaṭēb ki nul ; kē ɲaan nawuṭaan aji pēnanaan buṭaan bi nul ʔi kaṭēb ki nul.

36 Kē nṣē ʔupan : ʔi unuur wi pwayēṣ, baɲaan baluŋ kahēpna ʔi ɲṭup ɲwuṭaan bti ɲi baṭupuŋ.

37 ʔi ɲṭup ɲi nu ɲi ɲi bakluŋ kawayēṣaanu katen me iwo natool kēme iduknaanaa. »

Baji na Yetu adiiman kē awoona du Naṣibaṭi

(Markut 8.11-12; Luk 11.29-32)

38 Wal mēnt kē *bajukan Bgah baloŋ na bafaritay baloŋ baṣē ji na Yetu : « Najukan, ɲɲal ido uko uloŋ unkdiimanuŋ kē iwo i Naṣibaṭi. »

39 Kē ateem baka aji : « An kawuun kawuṭaan ki, kan-dekuŋ Naṣibaṭi kafet, nawo ʔi phepar uko unkdiimanuŋ kē dwo i Naṣibaṭi, naankwin nin uko uloŋ umpaṭi na wi Yonat* Naṭupar Naṣibaṭi adiimanuŋ.

40 Jibi Yonat awoon ɲnuur ɲwajanṭ na ɲtejan ɲwajanṭ ʔi kayiŋ ki uṭēb uweek, hēnk di di *Abuk ɲiint akluŋ kado ɲnuur ɲwajanṭ na ɲtejan ɲwajanṭ ʔi bhēr du mboṣ.

41 ʔi unuur wi pwayēṣ baɲaan biki Niniwe baluŋ kanaṭa na baɲaan biki kawuun ki, kadiiman baka kē baduknaana, ʔiki bawut pɲuban wi batiinkuŋ uṭup wi Yonat! Kē alon aṣē wo ʔi ampeluŋ Yonat!

42 ʔi unuur wi pwayēṣ, naṣih ɲaaṭ i utaak wi Faba aluŋ kanaṭa na baɲaan biki kawuun ki kayuun kē baduknaanaa, ʔiki awoona du kaban ki umundu pbi katiink uṭup unṭuŋa wi *Talomon naṣih, kē alon aṣē wo ʔi ampeluŋ Talomon! »

Untaayi ukak du katoh ki wa

(Luk 11.24-26)

43 Yetu akak aji : « Untaayi upēnle ʔi ɲaan i ubiin awo, uji uɲaay du *pndiiṣ kala dko dneej. Woli uunwini,

44 uṣē ji : “Dkak du katoh ki naan, ki mpēnnuŋ.” Wi ukakuŋ, uunji uṭēnk da nin uko uloŋ, kaji kawetana kajint, kaboman bnuura.

45 Wal mēnt uji uyaar ɲntaayi paaj na uloŋ ɲanwuṭuŋ apel wa ; ɲabi kafet da. ɲaan mēnt kaṣē kak wal mēnt kawuṭēn kapel kateeku. Kē hēnk di di ukwoon pa kawuun kawuṭaan ki. »

Bayiṭ Yetu biki mɲfaṭan

(Markut 3.31-35; Luk 8.19-21)

46 Jibi Yetu ahumuŋ kaṭiini na baɲaan, kē anin na baṭa'ul baṣē bi du bdig aŋal pṭiini na a.

47 Kë ñaan alon aşë bi aji na Yetu : « Naan na baťa'u buk bukun du bdig, banjal ptiini na iwi. »

48 Kë Yetu aşë teema aji : « In awoon ni? Bahon bawoon baťa naan? »

49 Wi wi aşaan atar kañen adiiman baťaşarul aşë ji : « Natenan, ni na baťa naan biki biki.

50 Ñaan ank dolun uko wi Naşıbaţi Paapa anwoon du baţi anjalun, un mënţan awoon aťa naan keme ni. »

13

*Uhoñ wi nagur ndeey
(Markut 4.1-9; Luk 8.4-8)*

1 Unuur mënţ Yetu apen ti katoh aşë ʔo du kaban ki bdëk.

2 Bañaan batum babi wal mënţ añoga, kë adoo paya ʔi bteem blon aʔo ; kë bañaan bti baduka du pkay, atiinka.

3 Kë aşë ʔepna ʔi uhoñ aʔup baka nʔup nʔum. Aji na baka : « Najaar apen pgur ndeey.

4 Wi akgurun, ndeey nlon kë naya ajot ʔi bgah ; kë nkat nabi ade ʔa bti.

5 Nlon kë najot ʔi dko di mn-laak, danwoon daanwo na mboş, anaťa ʔi dko mënţ ʔiki mboş maantumi.

6 Kë wi bnuur banaţi'aañ naťa aşë tër ʔa, kë jibi ʔawoon ʔaanka intaañ abi kay kay.

7 Nlon najot ʔi dko di iyiw, kë iyiw idem afiiklën ʔa.

8 Nlon kë najot ʔi mboş mnuura, awul ndeey. Blon baji bawul mbuk iñeen-week, blon iñeen paaj, blon kak mbuk iñeen ʔwajanʔ.

9 Ankaan ibaʔ itiinki, atiinkan! »

*We ukaan kë Yetu aji hoñ?
(Markut 4.10-12; Luk 8.9-10)*

10 Baťaşar Yetu babi añoga aşë hepara aji : « we ukaan kë iji khoñ na bañaan ba? »

11 Kë aşë ji na baka : « An, baţenan kë name iko in-joonanun yi *Pşih pi Baţi in-woon iimmeetanaa, kë ban-dukiin, baanţen baka wa.

12 Ñaan ankaan, balun kaţena ado pelan, kë anwoon aanka, badoo yeenka uko wi akaan

13 Uko mënţ ukaan kë nji kahoñ na baka : ʔiki baji baten, baanji bawin, baji batiink, baanji bate, baanji bame uko wi bajakun.

14 Hënk uko wi *Itayi *Naţupar Naşıbaţi abiin aʔup udolana pa baka, aji :

*“Woli natiink, naankteha te,
woli naten, naankwina win.*

15 *Bañaan biki pntaali pi
badënët ʔhaaş
batuh ibaʔ yi baka, adët
këş,*

*kaţi këş ki baka kawin
ibaʔ yi baka ikuʔ itiink
uşal wi baka ute*

*bakakna bafiyaar
nşë njeban baka.”*

16 Kë an naşë nuurandën, këş ki nan kawin, kë ibaʔ yi nan iktiink.

17 Dʔupan, na manjoonan, baţupar Naşıbaţi batum na baʔool batum babi ʔal pwin uko wi nakwinun bë baan-win wa, akuʔ anjal ptiink uko

wi naktiinkunj bë baantiink wa! »

Yetu apiban uhoñ wi nagur ndeey

(Markut 4.13-20; Luk 8.11-15)

18 Yetu akak aji : « Natiinkan, uko wi uhoñ ujakunj wii wi :

19 Ñaanj antiinkunj Uṭup wi Pṣih pi Baṭi, aṣë wo aamme uko wi ujakunj Tatana aji bi kapënan Uṭup wi batepiinj ṭi kaṭëb ki nul. Awo ji bgah bi uṭup ujutunj.

20 Kë alonj awo dko di mn-laak di ndeey njajotunj, ayeenk ṭi dko mënṭ uṭup na mnlilan,

21 aṣë wo aanka intaañ, aanji ṭijan kaliintan. Wi Uṭup ukṭu'anj ṭu bajun pnoorana këme phajana aji bi wutan wutan.

22 Anwoonj dko di iyiw, ajaanj atiink Uṭup, kë manṭaaf, pyok panjaanj pafuoyan bkow, na pñeebar iko itum naṣë fiiklën Uṭup aneenan wa pbuk.

23 Anwoonj mboṣ mnuura, ajaanj atiink Uṭup, kate wa, kaṣë buk ndeey. Alonj aji buk ndeey iñeen week, alonj ndeey iñeen paaaj, alonj iñeen njawanṭ. »

Uhoñ wi umbiilu

24 Yetu akak ahoñ na baka aji : « Natenan uko wi *Pṣih pi Baṭi panaamunj: Pawo ji ñiint antepiinj ndeey njnuura du uṭeehul.

25 Wi bañaanj bti bakñoyëntunj, kë naṣooradul aṣë bi, agur umbiilu ṭi ptoof pi ndeey aṣë ya na bgahul.

26 Wi ndeey nanaṭiinj, alumën kë ugof ukak apën.

27 Balemparul babi aji na a : “Naweeek, mënṭ ndeey njnuura nj nj itepiinj du uṭeeh i? Kë hum di di ujaagal uwoonj da ba?”

28 Kë ateem baka aji : “Naṣooradaan adolonj uko mënṭ.”

Kë balemparul baṣë hep-ara aji : “Injal nya njpënan wa i?”

29 Kë ateem baka aji : “Aa, nahilan woli nalëb ujaagal kapënan ndeey.

30 Nawutan nanaṭa njul bti te wal wi kakit ; ṭi wal mënṭ dlunj kaji na bakit : Naduniin napënan ujaagal natan nado idaaaj natër wa ; naṣë najej ndeey nahank du pnkuti.” »

Uhoñ wi pbuk pmpoṭi na wi uko utaajanaan pson

(Markut 4.30-32; Luk 13.18-21)

31 Yetu akak ahoñ na baka aji : « *Pṣih pi Baṭi panaam na pbuk pmpoṭi pi ñaanj ajejun atepi du uṭeehul.

32 Pawoonunj pmpoṭi ṭi mbuk, paṣale naṭa, pajaan pakak bgof bandëmnunj ṭi ugof untepiinj ṭi unkintaar, njkat njadoo ji njabi kado intanj ṭi inah yi ba. »

33 Yetu akak aṭup na baka ṭi uhoñ aji : « Pṣih pi Baṭi panaam na bko bntiinku bi ñaaj ajejun anaakrën na pson ptum, kë pataaj bti. »

Uko unkayi kë Yetu aji hoñ (Markut 4.33-34)

34 Yetu aṭup iko yun bti pntuk pi bañaanj na uhoñ, aanji ṭiini na baka bë aanhoñi.

35 Hēnk, ayuuj kē uko wi Naṣupar Naṣibaṭi ajakuṇ udolanaa, aji :

« *Dluṇ kahaabēš mntum ka-hoñ
dluṇ kaṣup iko immeeniiṇ
undiimaan wi umundu
upaṣaniiṇ.* »

*Yetu apiban uhoñ wi umbi-
ilu*

36 Wal mēnt Yetu aduk bañaan aṣē kak katoḥ ; kē baṭaṣarul baṣē bi aji na a : « Pibaan un uhoñ wi umbiilu du uṭeeh. »

37 Kē aṭeem baka aji : « Antepiṇ ṇdeey ṇnuura awoon *Abuk Ñiint ;

38 uṭeeh uwoon umundu ; ṇdeey ṇnuura ṇawoon bañaan biki Pṣih pi Baṭi ; umbiilu uwoon banjaan baṭaṣ Nagu-uru.

39 Naṣoorad anjaan atepi umbiilu, awoon Untaayi Uweek, kakit kawoon uba umundu kē bakit baṣē wo ṇwanjut.

40 Kē jibi bajaan bajej umbiilu kaya tēr, hēnk di uba umundu ukwohaṇ ;

41 *Abuk Ñiint aluṇ kayil ṇwanjut ṇi nul, ṇaluṇ kadook bañaan bti bankdolun balon bapēn ṭi bgah na bañaan bti bankdolun buṭaan ṭi Pṣih pi nul.

42 ṇwanjut ṇafēl baka du bdoo banyikuṇ maakan : dko mēnt dawo na ṇwooni na udeeb wi pdohrēn iñiiṇ.

43 Wal mēnt, banwoon baṭool ṭi kēš ki Naṣibaṭi baluṇ kajeḥ ji bnuur du Pṣih pi Naṣibaṭi Aṣin baka. Ankaan ibaṭ itiiṇki atiinkan! »

*Uhoñ wi uwuuru wi ba-
menun na wi mnlak mantamun
preeṣ*

44 Yetu akak aji : « *Pṣih pi Baṭi pawo ji uwuuru wi ñiint alon awinuṇ kē bamen du uṭeeh. Akak amen wa aṣē ya na mnlilan awaap bka bi nul bti, aya nug uṭeeh mēnt.

45 « Pṣih pi Baṭi pakak anaam na nawaap anklaan mlaak mantamun preeṣ.

46 Wi awinuṇ pluṇ pnuura, aya awaap bka bi nul bti aya anug pa. »

Uhoñ wi bridiya

47 Yetu aji na baka : « *Pṣih pi Baṭi pakak anaam na bridiya bi bafēluṇ du bdēk kē baṭij ṇṭeb ṇtum.

48 Wi baṭumuṇ, baṭuh kē ba-pul ba du pkay aṣē ṭo ajej ṇannuuriṇ aṭu ṭi icah aṣē fēl ṇanwoon ṇaanuura.

49 Kē hēnk di di ukwoon ṭi uba umundu : ṇwanjut ṇaluṇ kabi kapaṭēš bawuṭaan na banwoon baṭool,

50 kafēl bawuṭaan du bdoo banyikuṇ maakan : dko mēnt dawo na ṇwooni na udeeb wi pdohrēn iñiiṇ. »

51 Yetu ahepar baṭaṣarul aji : « Nateha iko yi ṇṭupanaṇ bti i? » Kē bateem aji : « Aa, ṇtee. »

52 Kē aṣē ji na baka : « Kē hēnk *najukan Bgah anjukun uko wi Pṣih pi Baṭi abot aṭaṣ uko wi ujakuṇ anaam na ajug katoḥ anjaan ajejna ṭi bka bi nul uko uhalu na ujon. »

*Bañaan biki Nataret baan-
fyaar Yetu*

(Markut 6.1-6; Luk 4.16-30)

⁵³ Wi Yetu ahoñuñ na baka hañ ašë tool aya.

⁵⁴ Aya du dko di akuşnaaniin ašë jukan bañaan du *katoh kañehanaani ki baka, kē badoo ñoñar aji : « Ƨuñ di di akaanun uşal untuña wi? Hum di di ahilun ado mlagre mi bti ba? »

⁵⁵ I mēñan, aanwo abuk naŋukan i? Mēñ Mariya awoon anin i, kē bi Yakob, Yotef, Timon na Yuda bawo baŋa'ul?

⁵⁶ Kē baat baŋa'ul, baanwo bti Ƨi na un i? Kē Ƨuñ di ameenun keeri iko yi bti? »

⁵⁷ Kē uko wañ uneenan baka pfiyaara. Kē ašë ji na baka : « *Naŋupar Naşibaŋi Ƨi utaakul, na Ƨi katohul meet Ƨaŋ di di bañaan bawoon baanji bamēbana bnuura. »

⁵⁸ Yetu aando da mlagre mntum Ƨiki baanfiyaari.

14

Pkeŋ pi Yowan Nabattaar

(Markut 6.14-29; Luk 9.7-9)

¹ Wal mēñ, *Herod nantuña i *Galilay atiink kē bakŋiiniyaan uko wi Yetu.

² Aji na balemparul : « Yowan Nabattaar a! Anaŋa Ƨi pkeŋ! Ukaan kē aka mnhina mi pdo mlagre! »

³⁻⁴ Herod aşal hañ Ƨiki abi jej Herodiyana, ahar Filip abuk aşin anhumun najeb aniim. Kē Yowan ašë ji na a aanka na pjej Herodiyana kaniim. Herod kē ašë do kē bamoba, atan na mnkorentu afel du ukalabuş.

⁵ Abi ŋal pfiña, ašë Ƨi bañaan Ƨiki başal aji awo *Naŋupar Naşibaŋi.

⁶ Kē unuur ulon wi Herod akdoon ufettu unkleşanun unuur wi abukiin, poonu abuk Herodiyana kē ašë ki Ƨi kadun ki bañaan kē ulil Herod,

⁷ kē adoo mehna aji awula uko wi akheparulun.

⁸ Anin awuuka, kē aji na Herod : « Wulaan bkow bi Yowan Nabattaar Ƨi praata. »

⁹ Naşih ajootani, pmehna pi nul Ƨi kadun ki bañaan biki adun ufettu paŋu kē ado kē aji baŋija ba.

¹⁰ Ayil wal mēñ baya bafaal Yowan du ukalabuş.

¹¹ Baŋij bkow Ƨi praata awul poonu, kē aŋooŋ ba anin.

¹² Baŋaşar Yowan babi ajej puum amoy ; ašë ya aŋup Yetu.

Yetu ade de'an pntuk pi bañaan

(Markut 6.30-44; Luk 9.10-17; Natenan Ƨi Yowan 6.1-14)

¹³ Wi Yetu ameen uko unŋepun, ajej bŋeem aya du dko dangaagun ; bañaan wi bamehan me ašë Ƨaşa, apenna ŋbeeka apoş aya du a.

¹⁴ Wi awaliin Ƨi bŋeem ašë win bañaan batum aŋaga baka akuŋ ajeban bammaakun.

¹⁵ Wi utaakal ubanun, baŋaşarul babi aŋoga ašë ji na a : « Unuur udobi yob yob, kē dko di ŋwoon di daşë gaag, dolan bañaan baya du ŋfët bahilna banug uko ude. »

¹⁶ Kē Yetu ašë teem baka aji : « Bayaar we ba? Nawulan baka an bdidi'an bade. »

17 Kë başë ji na a : « Nkaha ipoom kañeen na ntëb ntëb. »

18 Kë aji na baka baŋja ya.

19 Wi wi aŋa aji na bañaan baŋo ɥi ujaagal, aŋë jej ipoom kañeen yun na ntëb ntëb, akat kës du baŋi, abeeb Naŋibaŋi aŋë kitës ipoom, awul baŋaŋarul kës bawul bañaan.

20 Bañaan bti bade ayok, kës bajejënt iko indukiin. Iko mënt itum kkaar iñeen na ktëb.

21 ɥi bandeen bukuŋ, biint bawo iñeen-week nyaaŋ iñeen kañeen (5000) aŋu na baat na bapoŋ.

Yetu apoŋ ɥi bdëk duuŋ

(Markut 6.45-52; Yowan 6.15-21)

22 Wi bañaan babahan ba pde, Yetu ado kës baŋaŋarul bapaya ɥi bteem ajota kadun, pya umban wundu, ul kës aŋë duka aŋiŋŋan bañaan.

23 Wi adoluŋ kës bañaan baŋiŋi, apaya du pnkuŋ duuŋ agaag añehan Naŋibaŋi. Wi utejan ubanuŋ, kës awoha da ul aloolan.

24 Wal mënt bteem badobi low low pkay, kës nmaaron naksint ŋintan ba ɥiki uyook uunkyook ataan na umban wi bakyaan.

25 Kaya uhaan nguk, kës aŋë bi ɥi baka apoŋ poŋ ɥi bdëk.

26 Wi baŋaŋarul bawinuluŋ kës akpoŋ ɥi bdëk, bañonar fuŋ aŋë ji : « Ujurte wa » aŋë jun prajar ɥiki balënki.

27 ɥi dko mënt, kës Yetu aŋë ɥiini na baka aji : « Nawutan kahaajala, nji a, nawutan kalënki. »

28 Piyeer kës aŋë ji na a wal mënt : « Ajugun, woli iwi a na manjoonan, jakaan mpoŋ ɥi meel mbi du iwi. »

29 Kës Yetu aji na a : « Biini. » Kës Piyeer awala ɥi bteem, apoŋ ɥi meel atool pya du Yetu.

30 Kës, wi atiinkuŋ uyook aŋë lënki, ajun pneej ɥi meel aŋë huuran aji : « Ajugun, buu-ranaan! »

31 ɥi dko mënt, kës Yetu aŋë tar kañen amëbana aŋë ji na a : « Iwi inwoon iinfiyaar akëŋan, we ukaan kës iwo na nŋal ntëb ba? »

32 Wi bapayiin ɥi bteem kës uyook uŋë ɥañan.

33 Banwoon ɥi bteem banup adëman Yetu aŋë ji : « Na manjoonan, iwo Abuk Naŋibaŋi. »

Yetu ajeban bamaakal du utaak wi bagenateren

(Markut 6.53-56)

34 Wi Yetu na baŋaŋarul bamuuruŋ, aŋë ban du pkay du utaak wi bagenateren.

35 Bañaan biki dko mënt bayikrëna aŋë yil kës baŋup ɥi utaak bti aji abii, kës baŋë ɥija bañaan bti bammaakuŋ.

36 Baji bakooŋa kaji na a awut baka baban ɥañ kambint ki bayeti bi nul, kës bambanuŋ ka bti bajebi.

15

Pjukan pi bantohi bayuday
(Markut 7.1-13)

1 ɥi nnuur mënt, *bafaritay na *bajukan Bgah balon bapënnä Yerutalem abi aňog Yetu aŋë hepara aji :

2 « we ukaan kē baṭaṣaru baanji baṭaṣ udolade wi ba-jon, babaa ji bade bē baanji bañow iñen*? »

3 Kē Yetu ateem baka aji : « Kē an, we ukaan kē naanji naṭaṣ uko wi Naṣibaṭi ajakuṇ, kaṣē kaṭaṣ udolade wi nan ba?

4 Naṣibaṭi aji : “Mēbaan ṣaaṣ na naan bnuura” kē “Ñaan ankaruṇ aṣin kēme anin, pkeṭ pakwoon baluk bi nul.”

✱

5 Kē an, naṣē ji woli ñaan aji na aṣin kēme anin : “uko wi nhilanuṇ lah kaṭenknu uwo wi Naṣibaṭi”

6 ahilan keeri kawut pmēban aṣin na anin. Hēnk di udolade wi nakjukanuṇ uṭuṇ kē nagar Uṭup wi Naṣibaṭi.

7 An balagare, *Itayi *Naṭupar Naṣibaṭi afaṇ wi aṭupuṇ ṭi an aji :

8 “Pntaali pi paji padēmanaan na mntum ṭaṇ kē uhaaṣ wi pa uṣē lowēn.

9 Bṭeṇan bi baka baanjakēn nin uko ulon

iko yi bakjukanuṇ iwo udolade wi bañaan ṭaṇ.”

»

Iko injaan iṭu ñaan aṭop ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi
(Markut 7.14-23)

10 Wi wi Yetu akaan adu pntuk pi bañaan aji na baka : « Natiinkan nabot name!

11 Mēnt uko unjaan unee-jna ṭi mntum ujaan uṭopan

ñaan ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi, uko un-kpēnnuṇ ṭi mntum mi nul wa.

»

12 Baṭaṣarul bañoga wal mēnt aṣē ji na a : « Imeha kē *bafaritay badeebaṭ jibi iktīiniṇ hēnk i? »

13 Kē aṣē teem baka aji : « Bko bi Paapa anwoon du baṭi awoon aantepii baluṇ kalēbana.

14 Nawutan baka : bawo bakuul bankṇṇonṇuṇ bakuul. Nakuul aṭonle atenṭul nakuul, bukal batēb bti baya jot du bhēr. »

15 Piyeer ayeenk bṭup aṣē ji na a : « Pibanun uko wi iṭupuṇ hēnk. »

16 Kē aji na baka : « An kak, hēnk di nawaanṇuṇ ṇṣal te hēnkunṭ?

17 Naamme kē uko bti un-neejuṇ ṭi mntum mi ñaan uji uṭēp du kayiṇ, kapēn du bnṭeeh,

18 bē uko umpēnuṇ ṭi mntum uwoona du uhaaṣ meet. Wuṇ mēntan ujaan uṭopan ñaan ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi.

19 Du uhaaṣ meet di di iko itēnt yi ijaan iwoona : ṇṣal ṇwuṭaan, bfiṇar, ppiint na ahar ñaan kēme ayin ñaan, pjuban pi piint, kakiiṇ, ṇṭilan na pṭup buṭaan ṭi bañaan, bkuutar.

20 Iko mēnt ijaan iṭopan ñaan, kē pde bē iññow iñen paanji paṭopan ñaan†. »

Pfiyaar pi ñaaṭ anwoon aanwo nayuday
(Markut 7.24-30)

* 15:2 Bē baaññow iñen : Bafaritay baji bañow iñen kaṭaṣna udolade wi baka.

✱ 15:4 Ppēn 21.27; 20.12. † 15:20 Paṭopan : Yetu aankanṭiiniyaan ṭi dko di uko wi pjint, bafaritay baji bañow iñen kaṭaṣna udolade wi baka.

21 Wi Yetu apënuŋ da ašë ya du ntaak ɲi Tir na Tidon

22 Kë ñaaf alon i utaak wi Kanaan anwoon du utaak mënŋ ašë pën ahuuran aji : « Naweeŋ, *abuk Dayiŋ, ñagi'aan! Untaayi unooran poonu abuk naan maakan. »

23 Yetu aanteema nin uko ulon. Baŋaŋarul kë bašë ñoga akooŋa aji na a : « Dookana, anooranun na phuuran pi nul. »

24 Kë Yetu ateem aji : « Naŋibaŋi ayilën ɲaŋ pa ɲkaneel ɲi *Itrayel ɲanneemuŋ. »

25 Kë ñaaf ašë baan anup ɲi kadun ki Yetu aji na a : « Naweeŋ, biin iŋenkën! »

26 Kë aji na a : « Unuura bajej pde pi bapoŋ bawul ɲbuŋ ɲmpoŋi. »

27 Kë ateem aji : « Naweeŋ, ifaŋi, kë ɲbuŋ ɲmpoŋi ɲašë doo ji ɲade ituk inkjotnuŋ du umeeŋa wi bajug ɲa. »

28 Wi wi Yetu aŋaŋ aji na a : « Ñaafu, pfiyaar pi nu padëmi! Uwoon jibi inaluŋ! » Wal mënŋ kë abukul ašë bi jeb jeb.

Yetu ajeban bamaakal batum

29 Yetu apën da ašë ya umbaŋ wi *bdëk bi Galilay. Apaya du pnkuŋ aŋo.

30 Baŋaŋ batum babi ɲi a, aŋj bankjiinkuŋ, bakuul, baŋakmuŋ, babiiŋ bɲup, na bamaakal batum kak, abëkan ɲi ihoŋ yi Yetu ; kë ajeban baka.

31 Baŋaŋ baŋoŋar wi bawinuŋ banwoon baanhil bɲup kë baktup, baŋakmuŋ

kë bajebi, kë bankjiinkuŋ kë bakpoŋ bnuura, kë bakuul bakwin. Badëman wal mënŋ Naŋibaŋi i *Itrayel.

Yetu akak ade de'an baŋaŋ batum (Markut 8.1-10)

32 Yetu adu baŋaŋarul wal mënŋ ašë ji na baka : « Dñaŋa baŋaŋ biki, ɲnuur ɲwajaŋ ɲi ɲi, ɲi bawo i na ɲi kë baanka uko ude. Mënŋal baŋiiŋ na ubon : bahilan kaya kajot ɲi bgah. »

33 Kë baŋaŋarul bašë ji na a : « ɲi dko dangaaguŋ di, ɲuŋ di ɲkkaanuŋ uko de unkhilanuŋ kayokan baŋaŋ batum biki? »

34 Kë aji na baka : « Nawo na ipoom hum? »

Kë bateem aji « Ipoom paaj na kalon na ɲtëb ɲlon ɲmpoŋi. »

35 Kë Yetu ašë ji na baŋaŋ baŋo ɲi mboŋ ;

36 ašë jej ipoom paaj na kalon yuŋ na ɲtëb ɲuŋ, abeeb Naŋibaŋi, akitëŋ ya ašë wul baŋaŋarul, kë bafaŋ baŋaŋ.

37 Bade bti adoo yok. Baŋaŋar Yetu kë batuman kkaar paaj na plon na iko indukŋiŋ.

38 Baŋaŋ bandeen bawo biinŋ iŋeen-week ɲbaakër ɲyaaŋ iŋeen (4000), aŋu na baaf na bapoŋ.

39 Wi Yetu adoluŋ baŋaŋ kë baŋiiŋ, wi wi aŋaŋ apaya ɲi bteem aya utaak wi Magadan.

‡ 15:26 ɲbuŋ ɲmpoŋi : Wal mënŋ bayuday baji baji banwoon baanwo bayuday bawo ɲbuŋ.

16

Bafaritay bahepar Yetu uko unkdiimanunj kē awo i Naşibaŋi
(Markut 8.11-13; Luk 12.54-56)

1 *Bafaritay na *bataduk babi ŋi Yetu wal mēnt, ala pŋaawana ašē hepara uko unkdiimanunj kē awo ŋaaj i Naşibaŋi.

2 Kē Yetu ašē teem baka aji : « Woli unuun uya pjot kē baŋi bajeenki naji naji : “Dko dalunj kajeen faan.” »

3 Kē na nfa kub, baŋi bajēnle naji : “Uşubal uşub ŋŋa.” Naji name uko wi iko yi baŋi ijakun, ašē wo naanhil pyikrēn uko wi Naşibaŋi akdolunj ŋŋa di.

4 An baŋaaj bawuŋaan biki, nandekun Naşibaŋi kafet, na-hepar uko unkyuujunj kē dwo i Naşibaŋi. Naankwin uko ulonj umpaŋi na wi Yonat* *Naŋupar Naşibaŋi adiimanunj. » Wi wi Yetu aŋaaj aduk baka da, aya na bgahul.

Uko utaajanaani pşon wi bafaritay na bataduk

5 Yetu na baŋaŋarul baya bdēk umban wundu. Kē baŋaŋarul başē ŋilma pŋij ipoom.

6 Kē Yetu ašē ji na baka : « Natenan bnuura, nalipariin uko utaajanaani pşon wi *bafaritay na *bataduk.

7 Baŋaŋarul kē başē ŋiini bukal bukal aji : « Aŋiini han ŋiki ŋēntij ipoom. »

8 Kē Yetu ammeen uko wi baktiiniyaanunj aji na baka : « An, nanwoon

naanfiyaar akēşan, we ukaan kē naktiiniyaan pwo naantij ipoom ba?

9 Naandobi yikrēna te hēnkun iko yi nawinunj i? Naanleş wi nkitşun ipoom kaŋeen pa biint iŋeen-week-kaŋeen ŋyaaş iŋeen (5000) i? Kē kkaar hum kantumunj ipoom ki ki nayaanaanunj ba?

10 Kē wi nkitşun ipoom paaj-na-kalonj pa biint iŋeen-week-ŋbaakēr ŋyaaş iŋeen (4000)? Kē kkaar hum kantumunj ipoom ki ki nayaanaanunj?

11 Kē hum di di nawoon naamme kē mēntiiniyaan ipoom? Dji nalipara uko utaajanaani pşon wi bafaritay na bataduk. »

12 Baŋaŋar Yetu bayikrēn wal mēnt kē aji na baka balipara pjukan pi bafaritay na bataduk, mēnt uko utaajanaani pşon wi bajaan badolna ipoom wa.

Piyeer aji Yetu awoonj Krittu
(Markut 8.27-30; Luk 9.18-21)

13 Yetu aya na baŋaŋarul du utaak uŋŋogunj ubeeka wi Tetare-Filip ašē hepar baka aji : « Baŋaaj başal aji *Abuk ŋiint awo in ba? »

14 Kē bateem aji : « Balon baji iwo *Yowan Nabattaar ; kē balon baji iwo *Eli Naŋupar Naşibaŋi kē balon kak baji iwo Yeremiya kēme alonj ŋi *baŋupar Naşibaŋi bandukiin. »

15 Kē ašē ji na baka : « Kē ŋi an, nji dwo in ba? »

* 16:4 Natenan ŋi Yonat.

16 Timonj Piyeer kē ateema aji : « Iwo *Krittu, Abuk Našibaṭi ajug ubida. »

17 Kē Yetu ašē ji na a : « Inuurandēni iwi Timonj abuk Yonaṭ. Mēntj ñaan najēn aṭupiiṇ manjoonan man, Paapa anwoonj du baṭi a.

18 Kē nšē jaku : Iwo Piyeer*, pnduba panjaanjam pāmēban katoḥ, iluṇ kamēban bankfiyaarnuṇ. Pkeṭ paankhilaṇ kanaṭ ṭi kadun ki baka.

19 Dluṇ kawulu iniigšaani yi Baṭi : uko wi ikpokunṇ ṭi mboṣ uluṇ kapokana du baṭi, kē uko wi ikdinanuṇ ṭi mboṣ, uluṇ kadinana du baṭi. »

20 Wi wi aṣookuṇ baṭaṣarul aji na baka bawut kaṭup nin ñaan kē ul awoonj Krittu.

Yetu aṭup aji aluṇ kakeṭ kabot kanaṭa ṭi pa

(Markut 8.31-33; Luk 9.22-27)

21 Unuur mēntj wi wi Yetu ajunuṇ pdiiman baṭaṣarul kē awo i pya Yerutalem, kahaj da maakan ṭi iñen yi bantohi, *baṭeṇan baweek na *bajukan Bgah. Baluṇ kado bafiṇa, unuur uwajanṭēn ašē naṭa ṭi pkeṭ.

22 Piyeer apula kē багааgi ašē jun pṇoman na a aji : « Ajugun, dñehan Našibaṭi aburanu uko waṇ! Nin ukoolan uunkdolul! »

23 Kē Yetu ašē wugša aji na Piyeer : « Lowaan, iwi Tatana! Inaṭ ṭi bgah aneenanaan pṭēp. Iinji kla uko wi Našibaṭi aṇaluṇ, iji kla uko wi bañaan baṇaluṇ. »

24 Kē wi wi Yetu ajakuṇ na baṭaṣarul bti : « Woli ñaan aṇal kaṭaṣēn, awo kaṭilma uleeful kakunja krut ki nul kadinan phaj ji nji kaṣē kaṭaṣēn woli ado akeṭ.

25 Ñaan ankṣaluṇ pbuuran ubida wi nul aluṇ kawaan wa ; kē anklun kawaan ubida wi nul pa nji aluṇ kabuuran wa.

26 We uwoonj ñaan aka pyok pi umundu bti, woli aneemandēn uhaaṣ wi nul? We wi ñaan ahilaṇuṇ kawul kabuuranaan uhaaṣ wi nul.

27 *Abuk Ñiintj aban ṭi pbi na mndēm mi Aṣin na ṇwanjut ṇi nul. Wal mēntj awayēṣ ñaan andoli ṭi mnwo mi nul.

28 Dṭupan na manjoonan : balonj ṭi banwoonj nṭa ṭi baankkeṭ bē baanwin Abuk Ñiintj kē abi ji naṣih. »

17

Uleef wi Yetu bti uṭēṣaa

(Markut 9.2-13; Luk 9.28-36)

1 Wi ṇnuur paaj ṇaṭepun kē Yetu ašē jej bi Piyeer na Yakob na Yowan aṭa Yakob aya na baka du pnkun pweek kē багааgi.

2 Uleef wi nul kē uṣē ṭēṣa ṭi kadun ki baka : kaara di nul dajeeh ji unuur, kē imiṣa yi nul ikak afaat feh.

3 Ṭi dko mēntj, kē baṭaṣar Yetu baṣē win *Moyit na *Eli kē baktiini na a.

4 Wal mēntj kē Piyeer ašē ji na Yetu : « Ajugun, unuura ṇwo ṭi dko di. Injal le katar iloona iwajanṭj kalonj kawo

* 16:18 Piyeer : Dawoonj pnduba kēme plaak.

ki nu, kalon ki Moyit, kan-
dukiin kawo ki Eli. »

⁵ Ahum kaŋiini, kē kanfēluŋ
kalon kanknuuruŋ kašē
mara mara abi awun baka,
kē pdiim ploŋ pašē pēna ŋi ka
aji : « Iwi iwoon abuk naan,
dŋalu maakan, dmaganu!
Nadoon katiinka! »

⁶ Wi baŋaŋar Yetu batiinkuŋ
pdiim mēnt ašē lēnk maakan
ajot afēt kēŋ ŋi mboŋ.

⁷ Kē Yetu ašē ŋog aban baka
ašē ji : « Nanaŋiin, nawutan
kalēnk. »

⁸ Wi bakatuŋ kēŋ, baankak
awin nin alon, kē Yetu ŋaŋ
awohan da.

⁹ Wi bakwaliin pnkuŋ, kē
Yetu ašē ji na baka : « Naktup
nin ŋaan alon uko wi naw-
inuŋ, te wal wi *Abuk Ŋiint
akluŋ kanaŋa ŋi pkeŋ. »

¹⁰ Baŋaŋar Yetu bahepara aji
: « we ukaan kē *bajukan
Bgah baji Eli awo i kaduna
kabi ji *Krittu ado kabi. »

¹¹ Kē ateem baka aji : «
Na manjoonan Eli awo i kabi,
kakakan iko bti ŋi bgah.

¹² Kē nšē ŋupan, Eli adobi
bi, kē baanyikrēna, bahajana,
adola jibi baŋaluŋ. Hēnk kak
di di Abuk Ŋiint akluŋ kahaj ŋi
iŋen yi baka. »

¹³ Wal mēnt, kē baŋaŋarul
bašē yikrēn kē awo ŋi
pŋiiniyaan *Yowan Nabattaar.

*Yetu ajeban napot i untaayi
ukyewlēnuŋ*
(Markut 9.14-29; Luk 9.37-
43a)

¹⁴ Wi Yetu na bi Piyeer,
Yakob na Yowan bakakuŋ du

dko di pntuk pi baŋaan pa-
woon, kē ŋiint alon ašē bi ŋi
Yetu anup ŋi kadunul aji na a
:

¹⁵ « Naweek, ŋagiin abuk
naan. Aji jot kako, ahaj
maakan : nyaaŋ ŋtūm aji jot ŋi
bdoo, ulon kak aji jot ŋi meel.

¹⁶ Dŋija baŋaŋaru kē baanhi-
lan ajebana. »

¹⁷ Kē ašē teem aji : « Nawo
baŋaan bawuŋaan, banwoon
baanfiyaari! Dwo kaŋo na
an te lum ba? Dwo kado
kamiiran te lum ba? Naŋjaan
napot ŋi. »

¹⁸ Kē Yetu ašē lēbar na
untaayi kē upēn ŋi napot, kē
ajeb ŋi dko mēnt.

¹⁹ Baŋaŋar Yetu bagaag na a
ašē hepara aji : « we ukaan
kē un, ŋēnhilan adook untaayi
mēnt? »

²⁰ Kē ateem baka aji : «
Naanfiyaar akēŋan. Dŋupan
na manjoonan, woli naka lah
pfiyaar panliuŋ na pbuk pi
maaj, najile na pnkuŋ pi :
Pēnan ŋi, papēn da. Uunkka
nin uko ulon wi nawoon
naankhinan pdo.

²¹ [Kē untaayi utēnt wuŋ,
pŋehan Naŋibaŋi na pyiman
ŋaŋ pahilanuŋ pdook wa.]

*Yetu aŋup pkeŋ pi nul uyaas
utēbanŋēn*

(Markut 9.30-32; Luk
9.43b-45)

²² Yetu na baŋaŋarul bawo bti
du *Galilay, kē ašē ji na baka :
« *Abuk Ŋiint abi kawulana du
baŋaan,

²³ baluŋ kafiŋa, unuur
uwajanŋēn ašē naŋa ŋi pkeŋ. »
Kē bašē jooŋan maakan.

Yetu na Piyeer baluk daaşa di Katoh Kaweek ki Naşibaţi

²⁴ Yetu na baťaşarul baban ubeeka wi Kapernawum. Kë bakobraar daaşa di *Katoh Kaweek ki Naşibaţi başë bi ti Timonj Piyeer ahepara aji : « Jëm najukan i nan aji luk daaşa di Katoh Kaweek ki Naşibaţi i? »

²⁵ Kë ateem baka aji : « Aa. Aji luk da. »

Wi aneejan neej ti katoh kë Yetu aşë ji na a : « Timonj, we wi işalunj ti uko wi ba? In awoonj kaluk başih biki umundu wi daaşa ba? Babuk baka këme balonj bampaţi. »

²⁶ Kë ateem aji : « Bañaan bampaţi baka. »

Kë Yetu aşë ji na a : « Babuk başih keeri baanwo i kaluk. »

²⁷ Kë un nşë wo nşenjal ptiş bşup. Yaan du bdëk, ifël kabuuţi, uţëb uteek wi ikpënanun, haabëşan wa mntum : itënk pataka da pankkëşun pluk daaşa di naan na di nu. Jejan pa iya iluk daaşa di nja batëb. »

18

In adëmnunj ti an?

(Markut 9.33-37; Luk 9.46-48)

¹ Baťaşar Yetu babi ti a wal mënş aşë hepara aji : « In adëmnunj du *Pşih pi Baţi ba? »

² Kë aşë du napoţ alonj aţu'a ti ptoof pi baka,

³ aşë ji : « Na manjoonan dşupan, woli naankak anaam ji bapoţ, nin naankneej du Pşih pi Baţi. »

⁴ Ukaanj kë ankwoon naweek du Pşih pi Baţi awoon ankwalanunj uleeful kakak ji napoţ i.

⁵ Kë ñaanj anyeenkunj napoţ ji i ti katim naan, nji ti uleef naan i i ayeenkunj. »

*Naťaafaraan kawuuk
bañaanj bajuban*

(Markut 9.42-48; Luk 17.1-2)

⁶ Yetu akak aji : « Ñaan ank dolunj alonj ti bapoţ biki*, banfiyaarnunj ajot ti pjuban, uhokan pa a batana plaak pweek bayoorana du bdëk. »

⁷ Bañaan banwoonj ti umundu bawuţani ti iko inhinanunj kado baka bajuban itumi. Iko mënş iinhinan kawaanja, kë ñaanj anşaanj aţij ya aşë wuţan!

⁸ « Woli kañen ki nu, këme kahoţ ki nu iţu kë ikjuban, falan ya ifël du kalowan. Uhokan iya baţi na kañen këme kahoţ kammukşiiş, kë di iya infernu du bdoo bawoonj baankjëmş na iñen itëb na ihoţ itëb. »

⁹ Kë woli pkëş pi nu paţu'u kë ikjuban, lookşan pa ifël du kalowan. Uhokan iya baţi na pkëş ploolan, kë di bafëlu du bdoo bi infernu na këş ktëb. »

¹⁰ « Naťaafaraan kabeesh alonj ti bapoţ biki. Na manjoonan, nwanjuţ nji baka njaji njanatş wal undoli du kadun ki Paapa anwoonj du baţi. »

¹¹ [*Abuk Ñiintş abi bi pbuuran bambiinj aneem.] »

* 18:6 *Bapoţ biki* : Yetu aţiiniyaan ti banfiyaarunj, bukal bakakunj ji bapoţ.

Uhoñ wi unkaneel unneemuñ
(Luk 15.3-7)

12 Yetu ahoñ aji : « we wi naşalun ƚi uko wi ba? Woli ñaan alon aka ƚkaneel iñeen-week kē ulon uşē neem, aankduk ƚkaneel ƚandukiin du pnkun kaya pla uloolan unneemuñ i?

13 Dƚupan, woli awin wa, aji lilandēr unkaneel uloolan wun kapel ƚandukiin ƚanwoon ƚaanneemi.

14 Kē hēnk kak di di Aşinan anwoon baƚi awoon aanƚal alon ƚi bampoƚi biki aneem. »

Pmiir atēñul

15 Yetu aji kak : « Woli atēñu anfiyaaruñ ajubanu, yaan iwina, iƚiini na a, an batēb ƚań. Woli atiinku, kēme kē ika'a.

16 Kē woli aandi ptiinku, duun ñaan alon kēme batēb, nahilna nado jibi *Ulibra wi Naşibaƚi ujakun: *naboman uko bti ƚi kadun ki bamaar batēb kēme bawajanƚ.*✱

17 Akak le wo aandi ptiink baka, kƚup pntuk pi banfiyaaruñ ; woli apok ptiink baka, jejana ji ñaan anwoon aanfiyaar Naşibaƚi kēme ji nakobraar daaşa†.

18 Dƚupan, na manjoonan : iko bti yi nakpokun ƚi mboş ilun kapokana du baƚi, kē iko bti yi nakdinarun ƚi mboş ilun kadinana du baƚi.

19 « Na manjoonan dkak aƚupan, woli bañaan batēb ƚi an ƚi mboş batiinkar añehan

uko ulon wi banjalun, Paapa anwoon du baƚi ado wa pa baka.

20 Aa, dko di bañaan batēb kēme bawajanƚ bayitun ƚi ka-tim naan, dji kawo ƚi ptoof pi baka. »

Nadoon kamiir batēñtan

21 Timon Piyeer ańog Yetu wal mēñ aşē hepara aji : « Ajugun, ƚyaaş hum ƚi ƚi nwoon kamiir atēñ naan woli ajubanaan? Dwo kamiir te ƚyaaş paaj na ulon i? »

22 Kē Yetu ateema aji : « A-a, mēnkjaku ƚyaaş paaj na ulon ƚań, ƚyaaş ƚi iwoon i kamiira ƚawo kaban iñeen-paaj-na-ulon (70) ƚyaaş paaj-na-ulon.

23 « Hēnk di *Pşih pi Baƚi pawoon: pawo ji uko wi naşih anjalun pten jibi balemparul badolon na itaka yi nul.

24 Ajun pten, kē başē ƚija alon anƚeetulun itaka inƚumun pƚum pañ.

25 Ñiint mēñ aanka uko uluki itaka mēñ ; kē naşih aşē ji bawaapa ul na aharul, na babukul na iko bti yi akaan, bahilna bakakan uko wi aƚeetun.

26 Nalemparul un kē aşē ƚup ƚi kadun ki naşih aji na a : “Miiraan, dlun kaluku ya bti!”

27 Naşih ańagi'a aşē wutara itaka yi aƚeetulun awuta kē ayaa.

28 « Nalemp mēñ apēn aşē yit na atēñul alon i bawoon

✱ 18:16 Pleşan 19.15. † 18:17 *Bakobraar daaşa* : Bayuday bajej baka ji bado buƚaan banwoon baanwo biki pntaali pi Naşibaƚi.

ti ulemp an̄teeṭulun ktaka kn-
tiinku. Atiika adoo kak i pfi-
ikl̄ena aṣ̄e jaka : “Lukaan uko
wi iṭeeṭnun!”

²⁹ Atēṇul kē anup akooṭa
aji na a : “Miiraan, dlun
kaluku!”

³⁰ Kē undu aṣ̄e pok, ado kē
bawata ukalabuṣ̄ ayoonkna
alun aluk uko wi aṭeeṭun.

³¹ Wi balemp bandukiin
bawinun uko unṭepun,
bajooṭan maakan aṣ̄e ya
akakalēṣ̄ wa bti naṣ̄ih.

³² « Kē naṣ̄ih ado kē baṭija
nalemp mēṇṭ aṣ̄e ji na a :
“Iwi nalemp nawuṭan i! Dwu-
taru itaka bti yi iṭeeṭnun ṭiki
ikooṭēn aji ndo han ;

³³ iwo i lah kak kaṇaga
atēṇu jibi nji ṇagi'iin.”

³⁴ Adeebaṭ maakan aṣ̄e
wula banjaan bahajan
baṇaan te wi aklun kaluk uko
bti wi aṭeeṭun. »

³⁵ Kē Yetu aṣ̄e kak aji : «
Hēnk di di Paapa anwoon du
baṭi aklun kado andoli ṭi an,
woli naammir batēṇan na
manjoonan ṭi iṭēb yi nan. »

19

*Yetu aṭiiniyaan uko wi bniim
(Markut 10.1-12)*

¹ Wi Yetu aṭupun iko yan
aba, aṣ̄e pēn ṭi utaak wi
*Galilay aya umban wi *Yuda
unwoon du plut pi *Yordan.

² Baṇaan batum baṭaṣ̄a da kē
abot ajeban bamaakal.

³ *Bafaritay balon baṇal
pṭaawana, aṣ̄e ṇoga ahepara
aji : « Bgah bi nun badinan

ṇaan abubara adook aharul ṭi
bniim i? »

⁴ Kē Yetu ateem baka aji : «
Naanleyiir uko wi Ulibra wi
Naṣ̄ibaṭi ujakun i kē du ujuni
Naṣ̄ibaṭi apaṣ̄ baṇaan kē bawo
ṇiinṭ na ṇaaṭ[☆] »

⁵ aṣ̄e ji : « “*Wan ukaan kē
ṇiinṭ aklun kaduk aṣ̄in na anin
kawo na aharul, bakak ṇaan
aloolan.*”[☆] »

⁶ Hēnk, baankak awo
baṇaan batēb, bawo ṇaan
aloolan. ṇaan awutan
keeri kagar uko wi Naṣ̄ibaṭi
anaakrēnun. »

⁷ Bafaritay bahepara aji
: « Keeri we ukaan kē
*Moyit aji ṇaan awo i kapiit
ṇaaṭ kakaarta kankyuun
kē bniim babaa, kabaa
kadooka? »

⁸ Kē ateem aji : « Mndēnēm
mi ṇhaaṣ̄ ṇi nan manṭuun kē
Moyit adinanan uko mēṇṭ. Kē
uṣ̄e wo uunwo han du ujuni.

⁹ Dṭupan, woli ṇaan adook
aharul anwoon aampiinṭ na
ṇaan alon nampaṭi, aṣ̄e niim
alon, ajuban pṭuban pi piinṭ.
»

¹⁰ Baṭaṣ̄arul bajaka aji : «
Woli hēnk di uwoon kawo pa
ṇiinṭ na aharul, uhokan pwut
bniim. »

¹¹ Kē Yetu ateem baka aji :
« Mēṇṭ baṇaan bti bahilanun
kadinan pṭukan pi mēṇṭ, biki
Naṣ̄ibaṭi aṭenun kē bahilani
ṭaṇ bahilanun.

¹² Iko itum ihinan ka-
neenan biinṭ baniim : balon
baanhilan bniim ṭiki babuka
buka han, balon ṭiki bakaṣ̄
baka, balon kak pṣ̄ih pi Baṭi

paji paṭu baanji baniim. Ñaan anhinanun pte uko wi, ateen wa! »

Yetu ayeenk bapoṭ bnuura
(Markut 10.13-16; Luk 18.15-17)

¹³ Bañaan baṭij Yetu bapoṭ pa apaf baka iñen, abot añehandër baka, kẹ baṭaşarul başë noman na baka.

¹⁴ Kẹ Yetu aşë ji : « Nawutan bapoṭ babi ṭi nji, nakneenan baka, ṭiki *Pşih pi Baṭi pawo pi banwoon ji baka. »

¹⁵ Wi wi aşaan apaf baka iñen aşë ya na bgahul.

Yetu na ñiintṭ nayok
(Markut 10.17-31; Luk 18.18-30)

¹⁶ Ñiintṭ alonṭ abi aňog Yetu aşë hepara aji : « Najukan, we wi nwoonṭ kado unuura kakaana ubida wi mnṭo? »

¹⁷ Kẹ ateema aji : « we ukaanṭ kẹ ikheparaan uko unuura wi ñaanṭ awoonṭ i kado? Aloolan ṭaň annuuriinṭ, Naşibaṭi a. Woli inṭal kayeenk ubida wi mnṭo kdo kado uko wi Bgah bajakuṅ. »

¹⁸ Kẹ akak ahepara aji : « Iko ihonṭ? »

Kẹ ateema aji : « Iinkfinṭ ñaanṭ, iinkpiintṭ na ahar ñaanṭ kẹme ayinṭ ñaanṭ, iinkkiijṭ, wutan katapar ñaanṭ uko wi awoonṭ aando, »

¹⁹ mēbaan şaaş na naan bnuura, nalan atēntu jibi inṭaluṅ uleefu. »

²⁰ Kẹ naṭaşa unṭ ateema aji : « Iko mēntṭ bti ddo ya. We wi nkaanṭ aduka pdo? »

²¹ Kẹ Yetu aji na a : « Woli inṭal kawo ñaanṭ anjaanṭ ado

uko bti unliluṅ Naşibaṭi, kya, kawaap iko yi ikaanṭ bti kaşë jej itaka mēntṭ kaṭen bajuuk, kka pyok du baṭi. Wal mēntṭ kşë bi kaṭaşën. »

²² Wi naṭaşa unṭ atiinkunṭ uko mēntṭ, aşë ya na pjooṭan, ṭiki ayok maakan.

²³ Wi wi Yetu aşaanṭ aji na baṭaşarul : « Dṭupan na manjoonan pneej du *Pşih pi Baṭi patam nayok maakan.

²⁴ Aa, dṭupan kak uko wi : Uyoj apel pa unṭaam wi pnkunkaali uneej ṭi bhër bi kaguja kẹ di nayok aneej du Pşih pi Baṭi. »

²⁵ Wi baṭaşarul batiinkunṭ uko waṅ baňonṭar fuṭ aşë ji : « Kẹ in ahilanunṭ keeri kabuur? »

²⁶ Kẹ Yetu aşë jaban baka kęş aşë ji : « Bañaanṭ bajën baanhilanṭ pbuuran nleefṭ nji baka, kẹ Naşibaṭi aşë wo aam-biişna biişna ninṭ uko ulonṭ. »

²⁷ Piyeer aji na a wal mēntṭ : « Tenan, nṭduk iko bti aṭaşu. We wi nṭklunṭ kayeenk ba? »

²⁸ Kẹ Yetu aji na baka : « Dṭupan na manjoonan : woli umundu uhalu ubiiṭ, kẹ *Abuk Ñiintṭ aneejan pşih na mndēm, an baṭaşaraan iñeen na batēb nanṭaşnuṅ nakak aṭo na nji kaşih, kawayēş kntaali iñeen na ktēb ki Itrayel.

²⁹ Kẹ biki katim naan kaṭuunṭ kẹ baduk itoh yi baka, kẹme babuk başinṭ baka, başinṭ baka, baninṭ baka, babukṭ baka, nṭteehṭ nji baka, balunṭ kayeenk uko wi badukunṭ nyaaş iñeen-week kaşë kayeenk ubida wi mnṭo.

30 Kë batum banwoon hënkun bateek balun kawo babaañšaani, batum banwoon babaañšaani balun kawo bateek. »

20

Uhoñ wi bajaar biki baduun ulemp

1 Yetu akak aji ti uko wan; «*Pših pi Našibaťi pawo wo ji uko wi ajug uťeek ampënu na nfa kub ala balemp pa uťeek wi nul.

2 Aťiinkar na balemp aji aluk baka itaka inlinun na baluk bi unuur aťe do baka kē baya uťeek.

3 Aťo ado uko ji nwoori njwanť apën awin balemp balon kē bawo du bayiti baanka uko udo,

4 kē aťe ji na baka : “An kak, nayaan uťeek ; dlukan bnuura.”

5 Kē bayaa.

« Ajug uťeek apën na mnde ilant, akak apën na pnak awin balon, akak ado jibi adolun na bukundi.

6 Wi unuur uťeekhiin, akak apën awin balemp balon kē banat da aťe hepar baka aji : “we ukaan kē nawo ti, unuur bti bē naankdo uko ulon?”

7 Kē bateem aji nin alon aanjej jej baka ulemp.

« Kē aji na baka : “An kak, nayaan uťeek.”

8 « Wi utaakal ubanu, ajug uťeek kē aťe ji na namali i nul : “Duun balemp iwul andoli baluk bi nul, ijunna bambaañšaanun pbi iťe ido kaya te du bateek.”

9 « Biki bajejun ti uťeekha unuur kē babii, ayeenk andoli baluk bi unuur upëb.

10 Bateek babi kak aťe šal aji bayeek baluk bampelun bi bambaañšaanun pbi, kē baťe wula baka andoli baluk bi unuur.

11 Wi bakyeenun itaka aťe njoman ti uko wi ajug uťeek adolun

12 aji : “Bambaañšaanun pbi balempa uwoori uloolan, kē iťe luk baka alinan na un, njlempun unuur bti ti bnuur.”

13 « Kē Ajug uťeek aťe teem alon ti baka aji : “Nanoh, mëndolu nin buťaan blon; Mēnt itaka yi, yi nťiinkarun i?”

14 Jejan uko wi nťiinkarun, iya na bgahu. Ulilën lil kē nwul ambaañšaanun pbi uko unlinun na wi nwuliin.

15 Mēnka na pdo uko unlilnun na bka bi naan i? Kēme iwo i kadeebať ŗiki djoob bkw?” »

16 Yetu akak aji : « Kē hēnk di di banwoon babaañšaani baklun kawo bateek, bateek baťe bawo bambaañšaani. »

Uyaať uwajanťen wi Yetu akťupun pkeťul na pnaťa pi nul ti pkeť

(Markut 10.32-34; Luk 18.31-34)

17 Yetu aya Yerutalem aťe du baťaťarul iñeen na batëb kē bagaagi, aťe ŗiini na baka wi bawoon ti bgah aji :

18 « Natenan, njya Yerutalem, kē baťe lun kawul *Abuk őiint *baťenjan baweek na *bajukan Bgah. Balun kaji

aduknaanaa, pduknaana pi pkeṭ.

19 Bawula banwoon baanwo bayuday bahilna babenja, bakoba na itintël, bapaṇa ṭi krut. Unuur uwajanṭen aṣe naṭa ṭi pkeṭ. »

20 Wal mēntṭ kē anin babuk Tebede aṣe bi aṇoga, ul na babukul, aṇup ṭi kadunul pa phepara uko ulon.

21 Kē Yetu aṣe ji na a : « we wi inaluṇ ba? »

Kē aji na a : « Dolan babuk naan batēb biki baluṇ baṭo alon ṭi kadeenu ki nu, alon ṭi kamayu, woli iluṇ aṭo aṣih. »

22 Yetu ateema aji : « Naamme uko wi nakñehanaanun Nahinan kadaan ṭi pnkalame pi nji kayaṇ kadaan, kahaj ji nji i? »

Kē bateema aji : « Nhinani. »

23 Kē Yetu aṣe ji na baka : « Aa, naluṇ kadaan ṭi pnkalame pi naan ; kē uko unwoon wi pṭo ṭi kañen naan kadeenu na kamayu, mēntṭ nji dwoon kadat banwoon biki pṭo da, biki Paapa ajakuṇ aji bawo biki kaṭo da, bukal bakluṇ kaṭo da. »

24 Wi baṭaṣarul iñeen bandukiṇṭi batiinkuṇ uko waṇ, aṣe deebaṭer batēb bukundi.

25 Wi wi Yetu aṣaṇ aṭiini na baka bukal bti aji : « Nawin jibi baṣih biki ṇṭaak bajaṇ bayuuj mndēm mi baka, baweek biki ṇṭaak kaṇoonkna bañaan.

26 Uunwo kawo haṇ pa an. Anṇaluṇ pwo naweek ṭi an awo i kawo nalempar batēntul.

27 Kē woli ñaan aṇal pwo nateek ṭi an, awalaan bkwul ado kalempar batēntul.

28 Kē hēnk, *Abuk Ñiint aambi bi pa bado kalempara, abi pdo kalempar bañaan kabot kawul ubida wi nul, uwo baluk bankbuuranuṇ bañaan batum maakan.

Bakuul batēb biki Yetu aje-banuṇ

(Markut 10.46-52; Luk 18.35-43)

29 Yetu na baṭaṣarul bapēn ṭi ubeeka wi Yeriko, kē bañaan batum baṣe ṭaṣa.

30 Bakuul batēb baṭo wal mēntṭ ṭi kabaṇ ki bgah, kē wi batiinkuṇ kē Yetu aṭṭepuṇ aṣe huuran aji : « Naweek, *Abuk Dayiṭ, ñagi'un! »

31 Kē bañaan batum banwoon da bawo ṭi pṇoman na baka aji bayomp, kē baṣe huuranaara huuran maakan aji : « Naweek, Abuk Dayiṭ, ñagi'un! »

32 Yetu anaṭ adu baka aṣe ji : « We wi naṇaluṇ ndolan ba? »

33 Kē bateema aji : « Naweek, dolan ṇdo kawin! »

34 Añaga baka aṣe ban baka keṣ kē bakak awin ṭi dko mēntṭ, aṣe ṭaṣa na bgah.

21

Uneej Yetu ṭi Yerutalem

(Markut 11.1-11; Luk 19.28-40; natenan ṭi Yowan 12.12-19)

1 Yetu na baṭaṣarul baṇog Yerutalem aten ubeeka wi Betfage du umbaṇ wi Pnkun

pi Mnoliwera*. Kë ašë yil baťaşarul batëb,

² aji na baka : « Nayaan du ufët unwoon ʔi kadunan ; uneejaran neej nawin batan ubuuru na ubuk wa ; nafënşan ʔa naʔijën.

³ Woli baheparan uko unkayi, nateem kaji Ajugun anuma ʔa. ʔi dko mënʔ bawutan naya na ʔa.

⁴ Uko mënʔ uwoo, uko wi Naʔupar Naşibaʔi abiin aʔup uhilna udolana :

⁵ *“Najakan na ubeeka wi *Fiyon*

Naşih i nu abi ʔi iwi ; awalan bkowul, adapa ubuuru, na ubuuru umpoʔi, ubuk untaam ulempni”✱

⁶ Baťaşar Yetu baya, ado jibi ajakun na baka,

⁷ aʔij ubuuru na ubuk wa. Wi wi başaan ajej imişa yi baka agur ʔi ʔa kë Yetu ašë paya.

⁸ Bañaan batum maakan bawo ʔi bgah wal mënʔ, ajej iyeti yi baka ašeef ʔi bgah ; kë balon batib inah yi mnko ašeef.

⁹ Bañaan batum bankpoşun ʔi kadunul na bankʔaşulun bahuuran aji :

« *Hotana*,† iwi *Abuk Dayiʔ Bnuura nuura ʔi ankmbiin ʔi katim ki Ajugun *Hotana! Naşibaʔi adëm du baʔi duuʔ!* »✱

¹⁰ Wi Yetu aneejun ʔi Yerutalem, bañaan biki

ubeeka bti bañaan fut ašë hepar aji : « I abaa wo wo ahon ba? »

¹¹ Kë bañaan başë teem aji : « Yetu Naʔupar Naşibaʔi a, awo i Nataret du Galilay. »

Yetu na bawaap du Katoh Kaweek ki Naşibaʔi

(Markut 11.15-19; Luk 19.45-48; natenan ʔi Yowan 2.13-22)

¹² Yetu aya neej du *Katoh Kaweek ki Naşibaʔi ašë jun pdook bawaap na banknugun bti banwoon da. Awat ʔmeeşa ʔi baʔëlëş itaka, na iʔij yi bawaap ʔbalab.

¹³ Wi wi aşaan aji na baka : « Naşibaʔi aʔup ʔi Ulibra wi nul aji : *“Katoh naan kalun kadu'ana *katoh kañehanaani”*✱ kë an, naşë kakan ka dko dmennaani di bakii!✱ »

¹⁴ Bakuul balon na banknjiinkun babi aña da, kë aje-ban baka.

¹⁵ *Baʔenjan baweek na *bajukan Bgah bawin iko iñaarënaan yi adolon abot atiink bapoʔ kë bakhuuran du Katoh Kaweek ki Naşibaʔi aji : « Hotana, iwi *Abuk Dayiʔ » ašë deebaʔ.

¹⁶ Bajaka wal mënʔ : « Itiink uko wi bapoʔ biki bakjakun i? »

Kë Yetu aji na baka : « Dtiink bnuura di ; naambaan kaleyi-ira ʔi Ulibra wi Naşibaʔi dko danjakun :

“Ido kë bapoʔ bampoʔi

* **21:1** *Pnkun pi Mnoliwera* : “Mont des Oliviers, Monti de Oliveira, Mount of Olives.” ✱ **21:5** Takariya 9.9. † **21:9** *Hotana* ʔi uhebërë dawo « Buuran » ašë bi kak uʔup unjaan udëmanaan Naşibaʔi. ✱ **21:9** Kañaam 118.26. ✱ **21:13** Itayi 56.7. ✱ **21:13** Yeremiya 7.11. ✱ **21:16** Kañaam 8.2.

*na bambaan abuka buka
kë bakdëmanu.” »☆*

¹⁷ Yetu aduk baka ñun, apën
ti ubeeka, aya Betani di ayaan
afërna.

*Bko bi Yetu afëpun
(Markut 11.12-14,20-24)*

¹⁸ Na nfa, wi Yetu akkakun
ubeeka wi Yerutalem, kë ubon
uşë de a.

¹⁹ Awin bko blon bi bajaan
bado bfig ti kaban ki bgah, abi
añog ba, aşë ñenka itoh toh. Aji
wal mënñ na bko bun: « Nin
iinkak abuk! » Ti dko mënñ,
kë bko babi kay kay.

²⁰ Başaşarul bawin uko
mënñ aşë ñonjar maakan.
Bahepar Yetu aji : « hum di
di bko bi bahilun akay hënk ti
dko mënñ? »

²¹ Kë Yetu ateem baka aji
: « Džupan, manjoonan ma,
woli nahaş Naşıbaţi abot awo
naanka nşal nteb, mënjakan
nahil pdo bfig bi bakay,
nadoo hilan kaji na pnkun pi
: “Pënan ti, iya ijot du bdëk,”
uko mënñ udolana.

²² Woli nahaţi, uko bti wi
nañehanun Naşıbaţi, adolan
wa. »

*In aţuun Yetu pdo iko yi ak-
dolun*

*(Markut 11.27-33; Luk
20.1-8)*

²³ Yetu aneej du *Katoh
Kaweek ki Naşıbaţi aşë
jun pjukan. Wal mënñ kë
*baţenjan baweek na *ban-
tohi bayuday başë bi añoga
ahepara aji : « Mnhina
mnhon mi mi ikdolnun iko yi
ba? In ajakiin kë ihilan kado
ya? »

²⁴ Kë Yetu aşë teem baka aji :
« Nji kak, dñal kaheparan uko
uloolan ñań ; woli nateemën,
kaşë župan wal mënñ mnhina
mi nji kadolni iko yi.

²⁵ In ayilun *Yowan
pbattaar ba? Naşıbaţi a, këme
bañaan baka? »

Kë başë wo ti plaţar ti ptoof
pi baka aji : « Woli nteem aji
Naşıbaţi ayilulun, aheparun
uko unkaan kë nñnfiyaara?

²⁶ Kë woli nteema aji bañaan
bayilulun, njwo i kaţi bañaan
bti babi banaţara'un, žiki
bafiyaar kë Yowan awo
Naţupar Naşıbaţi. »

²⁷ Bateem Yetu wal mënñ aji
baamme anyilulun. Kë aşë ji
na baka : « Nji kak mënñžupan
mnhina mi nji kadolnun iko
yi. »

*Uhoń wi ajug katoh na
babukul batëb*

²⁸ Yetu akak aji na baka :
« Kë we wi naşalun ti uko
wi? Nñint alon abi ka bapoţ
batëb. Aţiini na nateek aji na a
: “Abuk naan, yaan ilemp nţa
du uţeeh.”

²⁹ Kë abukul un ateema aji :
“A-a, mënkyia ;” aţo aban žun
aşal, anaţa aya uţeeh.

³⁰ Aşin baka akak aţiini na
natëbantën. Kë ateem aji : “Aa,
Paap dya” aşë bi wo aanya.

³¹ Ahoń ti batëb bukun
adolun uko wi aşin baka
analan? »

Kë bateem aji : « Nateek. »

Kë Yetu aşë ji na baka wal
mënñ : « Džupan, manjoonan
ma, bakobraar daaşa na baat
baţuunk babanan uteek du
*Pşih pi Naşıbaţi.

32 Hënk di uwoon, *Yowan Nabattaar abi ti adiimanan bgah btool kē naanfiyaara ; kē bakobraar daaşa na baat baţuunk kē başe fiyaara. Kē wi nadoon awin uko mēnt naantēlşa ţelēş ŋhaaş ŋi nan afiyaara. »

Uhoñ wi balemp biki uwoorta

(Markut 12.1-12; Luk 20.9-19)

33 Yetu akak ahoñ aji : « Nakaan natiink uhoñ wi : Ŋiint alon abi tepi uwoorta wi mnko manjaan mandolna ubiñu, aşē biig wa afooyan. Ajip bhër ado dko dpooñni, abot akiin bliit bi mnlaak bkuunţaan pa bayen, aşē dukar wa bañaan balon pa badoki bapooñle bawula kafah ki nul, aşē ya bayaaş.

34 Wal wi upooñ ubanun, kē aşē yil balemparul du bañaan banwoon du uwoorta pa pyeenk kafah ki nul.

35 Bañaan mēnt bamob balemparul, akob alon, afiñ natēbantēn, akak atap nawajanţēn mnlaak afiña.

36 Ajug uwoorta akak ayil balemparul balon, bantumun apel bateek, kē bañaan banwoon du uwoorta badola baka ji bateek.

37 Kē abaañşaan ayil abukul, aşal aji : “Baya kakali abuk naan.”

38 Kē wi biki adukarun uwoorta bawinun abukul, aşē laţar aji : “I, akdukiin na iko yi aşin. Najoh ŋfiña, ŋşē ŋduka na ya!”

39 Bamoba, apēnan ti uwoorta afiñ. »

40 Kē Yetu aşē hepar baka aji : « Kē we wi ajug uwoorta akeeri bi kado bañaan mēnt wi akbiin? »

41 Kē bateema aji : « Pfiñ pi akfiñun bañaan bawuţaan biki uwoorta mēnt pawuţ. Ajej uwoorta kawul balon, bankwululun kafah ki nul upooñ ubanle. »

42 Yetu aji na baka wal mēnt: « Naambaan kaleyiira uko umpiitun ti Ulibra wi Naşibaţi i?

“Pnduba pi baniw bapokun pakakun amēban katoñ uko mēnt uwo udo wi Ajugun unuura abot awo uñonarēnaan ti kēş ki nun.” »*

43 Yetu akak aji na baka : « Ukaan kē ŋji kaţupan : Naşibaţi alun kajej *Pşih pi nul kawul pa bañaan balon bankdolun uko unnuuriin ti kēş ki Naşibaţi.

44 Ŋnaan ankjotun ti pnduba mēnt, akita, kē ŋnaan i pakjotun, panantēla. »

45 *Baţenjan baweek na bafaritay bayikrēn kē bukal bakaan kē Yetu akhoñ hañ.

46 Bado na pmoba wal mēnt aşē ti bañaan banşalun aji Yetu awo *Naţupar Naşibaţi.

22

Uhoñ wi bampokun pbi pyoban

(Luk 14.15-24)

1 Yetu akak ahoñ na baka aji : «

2 *Pşih pi Baţi panaam ji uko wi naşih anduun bañaan pyoban ʔi bniim bi abukul.

3 Ayil balemparul pa baya badu biki aduun pyoban kē başē wo baanjal pbi.

4 Kē akak ayil balon aji na baka : “Najakan na biki nduun pyoban kē djuŋ pde, afiŋ ŋgit ŋkaş ŋi naan na ŋntaam ŋannuurnaaŋiŋ ʔi ŋi naan, iko bti ibēkani, babi ʔi dko di bniim.”

5 « Kē biki baduun başē wo baando ʔo ʔo aten uko mēnt, andoli atool kaya pdo kanuma ki nul : balon baya ŋteeh, balon pjula.

6 Kē bandukiŋ bamob balempar naşih, ahajan baka afiŋ.

7 Naşih adeebaţi, aşē do bangoli biki nul kē bafiŋ balat mēnt abot atēr ubeeka wi baka.

8 Wi wi aşaan aji na balemparul : “Pde pabaa kē biki mbiŋ adu pyoban başē wo baantaan na pde pa.

9 Nayaan du ŋpaţ bgah nadu bañaan bti biki nakwinuŋ.”

10 Kē balemparul baya ʔi igah, adu biki bawinuŋ bti, bawuţaan na banuura, kē dko di bniim datumi.

11 « Naşih aneej wal mēnt pten bambiŋ pyoban aşē win da ŋiint alon anwoon aanwoh imişa yi ufettu.

12 Kē aşē ji na a : “Nanoh, hum di di idoluŋ adoo neej ʔi, bē iinwoh imişa yi ufettu ba”? Kē uŋ mēnt ayompi.

13 Naşih kē aşē ji na balemparul : “Natanana ihoţ na

iñen nafēla bdig du bdēm, dul di akyaan kawooni kabot kadeebaţ kadohrēn.” »

14 Kē Yetu aşē akak aji : « Bañaan batum badu'anaa kē bantiinku bakdataniŋ. »

Pluk Tetar daaşa

(Markut 12.13-17; Luk 20.20-26)

15 Wi uko mēnt uţēpuŋ, *ba-faritay baya ayitiir wal mēnt katen jibi bakdoli pa pţaawan Yetu ʔi bţup.

16 Wi wi bayiluŋ baţaşar baka balon na balon biki *Herod kē baji na a : « Najukan, ŋme kē iwo ŋaan i manjoonan, abot aji kjukan bgah bi Naşibaţi na manjoonan. Iinji kʔi nin ŋaan ʔiki iinji kten uko wi ŋaan awoon.

17 ʔupun keeri, we wi işaluŋ? Ŋwo i kaluk *Tetar naşih daaşa kēme ŋenwo i kaluka da? »

18 Kē Yetu ammeen ŋşal ŋwuţaan ŋi baka aşē teem baka aji : « An balagare! We ukaan kē nakdo na pţaawanaan ba?

19 Nadiimanaan pataka pi najaan nalukna daaşa. »

Kē badiimana pa,

20 kē aşē ji na baka : « Kaara di in dawoon ʔi pa? Kē katim ki in kawoon ʔi pa? »

Kē bateem

21 aji : « Tetar a. »

Wi wi aşaan aji na baka : « Nakeerin nakakan Tetar uko unwoon wi Tetar, naşē nakakan Naşibaţi uko unwoon wi Naşibaţi. »

22 Wi ajakuŋ haŋ kē başē ŋonjar fuţ aduka, aya.

Pnaṭa ɸi pkeṭ

(Markut 12.18-27; Luk 20.27-40)

23 Unuur mēnt, *bataduk balon babi aṇog Yetu – bukal bajaṇ baji pnaṭa ɸi pkeṭ paanwoo –

24 aṣe ji na a : « Najukan, *Moyit apiit pa un aji : “Woli ṇaṇ akeṭ bē aanka napoṭ, abuk aṣin awo kayeenk aharul, kahilna kabukara bapoṭ.”

25 Kē uṣe bi ka ɸi un biint paaj na alon baṇṭaarun. Nateek aniim ṇaṭ aṣe waṇa bē aambuki, adukar abuk aṣin aharul.

26 Kē natēbantēn akak akeṭ aduk ṇaṭ bē aambuki, kē uwoha haṇ pa nawajantēn kak, awoha haṇ pa bukal paaj na alon bti.

27 Wi bukal bti bakeṭun, kē ṇaṭ akak akeṭ.

28 Kē hēnkun woli baṇaṇ balun anaṭa ɸi pkeṭ, in akwoon ayin ṇaṭ mēnt, wi bukal paaj na alon bti baniimulun? »

29 Kē Yetu aṣe teem baka aji : « Naneemi, naamme Ulibra wi Naṣibaṭi abot awo naamme mnhina mi nul.

30 Hēnk di uwoon, woli baṇaṇ balun anaṭa ɸi pkeṭ, biint baankniim, kē baṭ baankniima, balun kawo ji ṇwanjut du baṭi.

31 Kē ɸi uko wi pnaṭa ɸi pkeṭ, naambaṇ kaleyiira uko wi Naṣibaṭi ajakun i? Aji :

32 “Dwo Naṣibaṭi i Abraham, i Itaak, na i Yakob.” »*

Yetu akak aji na baka : « Naṣibaṭi awo i baṇaṇ bajeb, aanwo i bankeṭun. »

33 Baṇaṇ banktiinkulun bti baṇonjar ɸi pjukan pi nul.

Uko undēmnuṇ ɸi iko yi bgah bajakun

(Markut 12.28-34; Luk 10.25-28)

34 *Bafaritay batiink kē Yetu ateem *bataduk kē bawaan uṭup aṣe yitiir.

35 Kē alon ɸi baka, anwoon *najukan Bgah aṣe ṇal pṭaawan Yetu aṣe hepara aji :

36 « Najukan, ɸi iko yi bgah bajakun, uhon udēmnuṇ dēm ba? »

37 Kē aṣe teema aji : « Ṇalan Ajugun Naṣibaṭi i nu na kaṭebu bti, na uhaaṣu bti, na uṣalu bti.

38 Uko waṇ udēmnuṇ ɸi iko yi bgah bajakun.

39 Kē uko unyeenkun ɸi wa abot adēm kak wii wi : Ṇalan atēntu jibi iṇalun uleefu.

40 Iko itēb yun iṭonkrēn *Bgah bi Moyit bti na pjukan pi *baṭupar Naṣibaṭi. »

Krittu na Dayiṭ

(Markut 12.35-37; Luk 20.41-44)

41 Jibi *bafaritay bayitiirun, kē Yetu aṣe hepar baka aji : «

42 we wi naṣalun ɸi *Krittu ba? Awo abuk in ba? »

Kē bateema aji : « Awo *abuk Dayiṭ. »

43 Kē Yetu aṣe ji na baka : « Kē hum di di *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṭuun Dayiṭ kē aji du'a Ajugun ba? Ul, anṭiiniṇ aji :

44 “*Naşibaŋi Ajugun aji na Aju-
gun:*

*Ťoon ŧi kañen naan
kadeenu*

te ndoo ndo başooradu

*ido kapafna baka ihoŧ.”** »

45 Yetu akak aji : « Keeri,
woli Dayiŧ aji du Krittu
Ajugun, hum di di ahilanuŋ
kawo kak Abuk Dayiŧ? »

46 Nin alon ŧi baka aanhi-
nan ateema. Kapëna unuur
mëntŋ nin alon aankak aňoom
phepara uko ulon.

23

*Pŧaafara bajukan Bgah na
bafaritay*

*(Markut 12.37-40; Luk
11.39-52; 20.45-47)*

1 Kë Yetu ašë ŧiini na pntuk
pi baňaan na baŧaşarul aji na
baka :

2 «*Bajukan Bgah na *ba-
faritay baŧo ŧi pŧij pi *Moyit.

3 Nadoon kado nabot nado
kaŧaş iko bti yi baktupanaŋ,
našë nawut pdo kado uko wi
bajaan bado : ŧiki baji baŧup
kašë wo baanji bado uko wi
baŧupun.

4 Baji batan idaaŋ idiŧ kaŧu
baňaan pkunja ya, bukal ŧi
ňleef ŋi baka bašë pok pdeen
pkoň ploolan ŧaň pŧënk baka.

5 Ťi iko bti yi bakdolun
baji bala pwinana ŧi baňaan
ukaan kē kako ki bajaan baŧu
Uŧup wi Naşibaŋi katan ŧi bkow
na iñen yi baka kaji kadēm.
Iñen yi imiŧa yi baka ikak aji
ihaan maakan*.

6 Baji baňal pŧo ŧi itij innuur-
naaniin woli bawo du dko di
ufettu kabot kaňal pŧo kadun
du *itoh iñehanaani.

7 Baji baňal baňaan
banohntën baka ŧi dko di
baňaan kabot kaňal baňaan
bado kadu baka “Najukan”.

8 « Kē an, nawutan kado
baňaan bado kadu'an “Na-
jukan”; an bti naŧaari abot
akaha najukan aloolan ŧaň.

9 Nawutan kado kado ñaan
alon kaji Aşinan ŧi mboş ;
nakaha Aşinan aloolan, an-
woon du baŧi.

10 Nawutan kado badoo
badu'an “Nayafan”; nakaha
nayafan aloolan, anwoon
*Krittu.

11 Anwoonun naweeŧ ŧi
an aklun kawo nalempar
batëntul.

12 Ñaan ankdëmanun
bkowul balun kawalana, kē
ñaan ankwalanun bkowul
balun kadëmana. »

Pwuŧan pi bafaritay

13 Yetu akak aji : « Nawuŧani
an *bajukan Bgah na an *ba-
faritay an nanwoon balagare,
nanjaan naneenan baňaan
pneeŧ du *Pşih pi Baŧi. Naanji
naneŧ da an ŧi ŋleefan kē
naanji nawut banjalun pneeŧ
baneeŧ!

14 [Nawuŧani an bajukan
Bgah na an bafaritay bala-
gare, naji nade bka bti bi baat
bayot kabot kajon ŧi pñehan
Naşibaŋi pa pwinana. Ukaan
kē Naşibaŋi aklun kakoban
kakob kandëmnun maakan.]

* 22:44 Kañaaam 110.1.

* 23:5 Bayuday baji bado iko ilon yi bapiitun Uŧup wi
Naşibaŋi kaleşna wa. Ital iniilu inwoon ŧi iñen yi imiŧa yi baka ikak aji ileşan baka
Uŧup wi Naşibaŋi.

15 « Nawuṭani an bajukan Bgah na an bafaritay, an nanwoon balagare, an biki pkakan ṇaan aloolan ti udolade wi nan pajaan paṭu namuur idēk na ṇtaak. Woli naka'a, naji nadola ataan na pneej infernu ṇyaaṣ ṇtēb kapelan.

16 « Nawuṭani, an bayuuj bgah banwoon bakuul, nanjaan naji : “Woli ṇaan ajej *Katoḥ Kaweeḥ ki Naṣibaṭi amehnaana, uunwo ukoolan ; bē woli ṇaan amehna ti uwuru wi katoḥ ki Naṣibaṭi, awo i kado uko wi ajakuṇ.”

17 « An bawaan ṇṣal, an bakuul! we udēmnuṇ: uwuru wa kēme katoḥ ki Naṣibaṭi kandoluṇ kē uwuru mēnt uyimani?

18 Nakak aji naji : “Woli ṇaan amehna ti *bliit bi mngur, uunwo ukoolan, bē woli ṇaan amehna ti iko iṇṇanun ti ba, awo i kado uko wi ajakuṇ.”

19 An bakuul, we udēmnuṇ: iko iṇṇanun ti bliit bi mngur kēme bliit bi mngur bankakanun iko mēnt kē iyimani?

20 Pmehna ti bliit bi mngur pawo pmehna ti ba na ti iko bti inwoon ti ba.

21 Kē pjej Katoḥ Kaweeḥ ki Naṣibaṭi kamehnaana pawo pmehna ti ka na ti anfētun ka.

22 Pmehna ti baṭi pawo pmehna ti pṭij pṣihni pi Naṣibaṭi na ti anṭoon ti pa.

23 « Nawuṭani an bajukan Bgah na an bafaritay, an nanwoon balagare, nanjaan

nawul kafah ki Naṣibaṭi ti iko bti yi nakjaarun kadoo wul impotēṭaanun maakan aṣe wo naanji nado uko unkaanun udooni ti iko yi bgah bajakuṇ: pwo natool, pṇaga, na pfiyaar Naṣibaṭi. Yan yi yi nawoon i kado lah kaṣe kawut kaṭilma indukiin

24 An bayuuj bgah banwoon bakuul, nanjaan natēntan poot pi nan pa ppēnan uwu kaṣe yoor untaam wi pnkunkaali.

25 « Nawuṭani an bajukan Bgah na bafaritay an nanwoon balagare, naji nawent ikoopa yi nan na iraata yi nan bnuura ti bdig, meet daṣe tum na iko yi kakiij na kafeer.

26 Iwi nafaritay nakuul, duniin iwent kakoopa na praata meet, bdig bahilna bajinṭ.

27 « Nawuṭani an bajukan Bgah na an bafaritay an nanwoon balagare nanjaan nawo ji iher yi babomanun: iji inuura ti bdig, meet kaṣe tum na imoh na iko impuṭun.

28 Kē hēnk di di nawoon, naji nawo wo ji baṇaan batool ti kadun ki baṇaan, aṣe tum na kalagare na buṭaan ti ṇhaaṣan meet.

29 « Nawuṭani an bajukan Bgah na an bafaritay an nanwoon balagare, nanjaan naniw iher yi *baṭupar Naṣibaṭi kabot kaboman iher yi batool,

30 kaṣe kaji ti uṣal : “Woli ṇwo laalan da ti wal wi baṣinun, ṇēnknaakiir na

baka katul pñaak pi baɕupar Naɕibaɕi.”

³¹ Hënk naji nadinan kē nawo babak bambiij afiŋ baɕupar Naɕibaɕi.

³² Nabaañeɕ uko wi baɕinan babiij ajun.

³³ « An ŋpula, pntuni pi ŋnfunan! Hum di di nakhi-nanun kabuur kakob, kawo naankneej infernu?

³⁴ Waŋ ukaan kē nji kayil baɕupar Naɕibaɕi, bañaan banwoon na uɕal untuŋa, na bajukan : nalun kafin balon, kapan ɕi krut, nalun kafud balon itintel du *itoh iñehanaani yi nan, kabot kadookar na baka na ŋbeeka.

³⁵ Hënk, pñaak bti pi bañaan baɕool pi natulun ɕi mboɕ pahilna pakak ɕi an, du pkeɕ pi Abel naɕool te du pi Takariya, abuk Baraki, i bafiŋun ɕi dko danwoon ɕi ptoof pi umeeɕa wi bteŋan na *dko dyimanaan di Katoh Kaweek ki Naɕibaɕi.

³⁶ Dɕupan na manjoonan, kawuun ki kayeenk kakob ki iko mēnt bti iktijun. »

*Yetu aɕëgara Yerutalem
(Luk 13.34-35)*

³⁷ Yetu akak aji : « Yerutalem, Yerutalem, iwi injaan kfin *baɕupar Naɕibaɕi kabot katap biki ayilun ɕi iwi mnlaak, nyaas ŋtum ddo na ptonkrēn babuku jibi uguk ujaan uboof ŋbuk wa, kē ipoki.

³⁸ Hënkun, Naɕibaɕi aɕaan adukaran katohan.

³⁹ Dɕupan, naankak awinēn te unuur wi naklun kaji :

“Ñaan ankmbiij ɕi katim ki Ajugun anuurandēni !” »

24

Utoka Katoh Kaweek ki Naɕibaɕi

(Markut 13.1-4; Luk 21.5-7)

¹ Yetu apēn ɕi *Katoh Kaweek ki Naɕibaɕi, kē baɕaɕarul baɕe ñoga pa pdi-imana jibi kadēmi akuɕ anuura.

² Kē aɕe teem baka aji : « Jēm nawin iko yi bti i? Na manjoonan dɕupan, nin plaak paankduka kapaf ɕi ptēnt pa ɕi bē paankfoma kajot ɕi mboɕ. »

*Ynuur ŋi mnhaj
(Markut 13.5-13; Luk 21.8-19)*

³ Yetu aɕo du pnkun pi mno-liwera, kē baɕaɕarul baɕe bi agaag na a, ahepara aji : « ɕupun, lum di di uko waŋ ukwoon, na uko unkyuun un ubi'u na uba umundu? »

⁴ Kē ateem aji : « Naɕaafaraan baguuran,

⁵ ɕiki bañaan baɕum balun kabi na katim ki naan, kaji bukal bawoon *Krittu, kaguur bañaan baɕum.

⁶ Woli nalun atiink ŋgut, abot atiink kē baktiiniyaan ŋgut, nawutan kalēnk : iko mēnt iwo i kawo. Kē naɕe wo i kame kē uundobi wo uba umundu.

⁷ Utaak unaɕa ugut na utaak ulon, pɕih pagut na plon. Ubon ulun kawo ɕi ŋtaak ŋlon, mboɕ mando kaɕiŋar.

⁸ Iko mēnt bti ikwoon ujuni wi mnhaj mnweek, ji mnhaj mi ñaas ankyaan kabuk.

9 « Wal mēnt baluŋ kamoban kawul bahajanan bafiŋ ; katim ki naan kaluŋ kaŋu ŋtaak bti ŋaŋsooran.

10 Bañaan baŋum baankak afiyaarēn, bado kawaapar kabot kaŋsoorad.

11 Baŋum baluŋ kaŋilan kaji bawo *baŋupar Naŋibaŋi kaguur bañaan baŋum.

12 Buŋaan dadēm maakan bañaan badoo bakak baankak aŋalad.

13 Kē ŋaan aŋŋaan amēban ŋi nji aliint ŋnuur bti, uŋ mēntan aluŋ kabuur.

14 Baluŋ kaŋup *Uŋup Ulil Unuura wi *Pŋih pi Baŋi wi ŋi umundu bti, bañaan bti bahilna batiink wa. Wal mēntan wi wi uba umundu ukbiin. »

Unoor uweek

(Markut 13.14-23; Luk 21.20-24)

15 Yetu akak aji : « Woli nawin uko uwuŋaan maakan unjaan uŋopan, wi *Daniyel *Naŋupar Naŋibaŋi aŋiiniyaanuŋ kē uwo ŋi *dko dyimanaan du Katoh Kaweeŋ ki Naŋibaŋi – ankleyiirun awo i kayikrēn –

16 bañaan bankwoon du utaak wi *Yuda bakeeriin baŋi baya du inkun iweek.

17 Anŋoon du uŋaala awutan kaneejar uko ulon.

18 Anwoon du uŋeeh, awutan kakakar bayeti bi nul!

19 Nnuur mēnt, baat bankwoon na iyin, na bankbootanuŋ bawuŋan.

20 Nañhaan pti mēnt pawut kawo ŋi wal wi uŋubal na mpoŋ kēme ŋi *unuur wi pnoorfēn.

21 Nnuur mēnt ŋawo ŋnuur ŋi mnhaj mnweek. Mnhaj manwoon maambaan kawohara wi umundu uwoonuŋ ; kē mnhaj mntēnt ma maankak aluŋ kawo nin uyaaŋ ulon kak.

22 Kē woli Naŋibaŋi aantiinkŋen lah ŋnuur mēnt, nin ŋaan aankduka duka kado kahefēnt ; kē bañaan biki adatuŋ baŋe ŋu kē atiinkŋen ŋa.

23 « Wal mēnt, woli ŋaan ajakan : “*Krittu awi !” kēme : “Awi moŋ !” Nin nakfiyaara.

24 Bañaan baluŋ kanaŋa kaŋilan kaji bawoon Krittu na *baŋupar Naŋibaŋi. Bado mlagre na iko iŋonarēnaan pa woli bahilani bado ŋaabar du baka biki Naŋibaŋi ajokun.

25 Aa, dŋupan nawo bame ji uko mēnt ubi udo kaban.

26 « Woli bajakan keeri : “Krittu awi du *pndiŋ” nawutan kaya da ; kēme woli bajakan : “Awi amena moŋ” nakfiyaar uko mēnt nin.

27 Jibi kaliik liik kajaan kawoona kaban kalon ki baŋi, kajeehan baŋi bti, hēnk di di ubi wi *Abuk ŋiint uklun kawo.

28 Dko di untaam ukeŋnun dul di njugude ŋajaan ŋayit. »

Ubi wi Abuk ŋiint

(Markut 13.24-27; Luk 21.25-28)

29 Yetu akak aji : « Woli ŋnuur ŋi unoor ŋun ŋaŋepa ŋep,

“Unuur uunkak ado katër,
pli paankak ado katër,
ɲjah ɲajot,
mnhina mi baɲi manɲɲɪntar[☆].

³⁰ Wal mēnt, iko inkyyuujun
kē *Abuk Ŋiintɲ abi, iwinana
du baɲi, kntaali ki umundu bti
kalun kayewla ; kawin Abuk
Ŋiintɲ abi ɲi infelun yi baɲi na
mnhina na mndēm mweek.

³¹ Alun kayil ɲwanjut ɲi
nul ɲabi na plul pweek,
ɲayitrēn baɲaan biki adatuɲ
banwoonun ɲtaak bti kapēna
du kaban kalon ki umundu te
kalon.

Uhoñ wi mnko
(Markut 13.28-32; Luk
21.29-33)

³² Yetu akak aɲiini na baka
aji : « Natenan ɲi mnko. Wi
inah ijunaɲ jun pluuman, kē
itoh ipēni, naji name kē pti
pañogi.

³³ Kē hēnk, woli nalun awin
iko mēntɲ bti, nameen kē ubi
wi *Abuk Ŋiintɲ uñogi, awun
ɲun plēman.

³⁴ Na manjoonan, dɲupan
kawuun ki kaankɲɲɲ bē iko
mēntɲ bti iinwinanaa.

³⁵ Baɲi na mboɲ ɲaba, kē
ɲɲup ɲi naan ɲaɲɲ wo ɲaankba.
»

Nawoon bten

³⁶ Yetu akak aji : « Kē ɲi
uko wi unuur mēntɲ na woori
mēntɲ, nin alon aammee, nin
ɲwanjut du baɲi, nin nji Abuk
Naɲibaɲi ; Paapa ɲaɲ ameen.

³⁷ Jibi ubiɲ awo ɲi wal wi
*Nowe, hēnk di uklun kawo
kak ɲi wal wi *Abuk Ŋiintɲ ak-
biɲ.

³⁸ Hēnk di uwoon ɲfa ɲi meel
mambi mando kapar awun
umundu bti, baɲaan bade,
adaan, aniim, aniimandēn
babuk baka te unuur wi
Nowe aneejun ɲi upuur,

³⁹ kē baɲaan baanɲal aji uko
ulon ubi, te kē meel mando
par aba baka bti. Hēnk di
ukwoon ɲi ubi wi Abuk Ŋiintɲ.

⁴⁰ Biintɲ batēb bawo du
uɲeeh, alon ajejana, alon
aduka.

⁴¹ Baaɲ batēb bawo ɲi pɲon,
alon ajejana, alon aduka.

⁴² « Nawoon bten, naamme
unuur wi Ajugun akbiɲ.

⁴³ Nameen bnuura uko wi
: woli ajug katoɲ ame wal
wi nakiiɲ akbiɲ na uɲɲan,
awo bten aankdinan balunɲan
uniw wi katoɲul.

⁴⁴ Ukaan kē an kak, nawo
kawo bten, ɲiki Abuk Ŋiintɲ abi
ɲi wal wi nawoon naanky-
oonka. »

*Nalemp natool na nalemp
anwoon aanwo natool*
(Luk 12.42-46)

⁴⁵ Yetu akak aji : « In awoon
nalemp natool natit i ajug
katoɲ aktuun ɲi kadun ki
balemp biki nul, ado kawul
baka kafah ki ɲdeey ki baka
uwoori ubanle?

⁴⁶ Nalemp i ajug katoɲ
aktēkun ɲi ulemp wi aɲu'u
lun wal wi akkakun, un mēntɲ
anuurandēni.

⁴⁷ Dɲupan na manjoonan,
ajug katoɲ ahankana bka bi
nul bti.

⁴⁸ Bē woli nalemp awo
nawuɲaan, aji ɲi uɲalul kē
ajugul ajon ubi,

49 aşë naŭa akob balemp batënŭl, ade adaan na bakuŭ,

50 ajug nalemp mënŭ aluŭ kabi ŭi unuur wi awoon aankyoonka, na wal wi awoon aammee.

51 Ahajana bnuura kabot kadola jibi bajaan bado bala-gare : dul di bakluŭ kawooni, kadeebaŭ kadohrën.

25

Uhoñ wi beegani iñeen

1 Yetu akak aji na bankntiinkuluŭ: « Kë hënk, *Pših pi Baŭi paluŭ kawo ji uko wi beegani iñeen banwoon na űkaniya pya kakit naniim.

2 Kañeen ŭi baka baankli-para, kë kañeen bandukiŭ baklipara.

3 Banwoon baanklipara bukuŭ bajej űkaniya űi baka aşë wo baantŭj ungaant ulon kak ;

4 kë banklipariŭ başë ŭi ungaant ŭi űmpoban na űkaniya.

5 Jibi naniim ajonuŭ ubi, kë başë űoyënŭ bukal bti.

6 « Na utejan mnjel, kë pdiim pluŭ paşë liir aji : “Naniim abi! Napënan nakita.”

7 Kë beegani bti başë naŭa aboman űkaniya űi baka.

8 Kë beegani banwoon baanklipara bukuŭ başë ji na banklipariŭ: “Naŭenun ŭi ungaant wi nan, űkaniya űi nun űajëmşaa.”

9 « Kë başë teem baka aji : “Nin, wi uundo kës kës űfaaşër. Nayaan du bajula nanuŭ wi nan.”

10 Batool pya pnug ungaant, kë naniim aşë bi. Bambo-mandëruŭ aba kë baneej na a du dko di bniim, kë bgah badëti.

11 « Banwoon baanklipara wi badukiŭ abi, aşë ji : “Naweek, naweek, haabëşun bgah!”

12 « Kë aşë teem baka aji : “Na manjoonan, dŭpan, mëmme an !” »

13 Kë Yetu aşë ji : « Nawoon bten keeri, naamme unuur këme uwoori wi *Abuk Ñiintŭ akbiŭ. »

Uhoñ wi balemp biki bawuluŭ itaka

(Luk 19.12-27)

14 Yetu akak ahoñ na baka aji : «*Pših pi Baŭi paluŭ kawo ji uko wi ñiintŭ ankyaan bayaaş, aşë du balemparuŭ adukar baka bka bi nul.

15 Awul baka itaka, andoli inliŭuŭ na ulemp wi ahi-nanuŭ kado na ya. Awul alon inliŭuŭ na baluk bi űşubal kañeen, awul alon inliŭuŭ na baluk bi űşubal űtëb, awul nawajantën bi uşubal uloolan, aşë tool ŭi dko mënŭ aya pyaanŭ.

16 « Nalemp i bawuluŭ baluk bi űşubal kañeen abi jun jun plem na itaka ŭi dko mënŭ aka itaka impeluŭ uko wi bawululuŭ nyaaş űtëb.

17 Kë i bawuluŭ bi űşubal űtëb akak ado ji nateek, aka uko wi bawululuŭ nyaaş űtëb.

18 Kë i bawuluŭ baluk bi uşubal uloolan aşë jip bhër amen ktaka ki ajugul awulu-luŭ.

19 « Wi ajug balem̄p ayaan̄ ajon, ašë ʔiis̄, adu balem̄parul̄ babi baʔupa jibi baduki ado na itaka.

20 Nalem̄p i bawulun̄ baluk bi nʂubal kañeen̄ abi aʔij itaka aji na a : “Naweeek, iwulën̄ itaka inlin̄uŋ na baluk bi nʂubal kañeen̄ aji nlem̄p, kē nduk aka uko wi iwulnun̄ nyaaš nʔëb, yii yi.”

21 « Naweeek kē aji na a : “Ido bnuura, iwi nanuura natam ulem̄p. Ilem̄p bnuura na uko umpoʔi wi nwuliin̄. Dwulu umpelun̄ wa maakan. Biin̄ iwo ʔi mnlilan na nji.”

22 « Kē natëbantën̄ i bawulun̄ itaka inlin̄uŋ na baluk bi nʂubal nʔëb abi aji na a : “Naweeek, iwulën̄ itaka inlin̄uŋ na baluk bi nʂubal nʔëb, kē nduk aka uko wi iwulnun̄ nyaaš nʔëb, yii yi.”

23 « Kē naweeek aji na a : “Ido bnuura, iwi nanuura natam ulem̄p. Ilem̄p bnuura na uko umpoʔi wi nwuliin̄, dwulu umpelun̄ wa maakan, biin̄ iwo ʔi mnlilan na nji.”

24 « Kē nawajantën̄ i bawulun̄ itaka inlin̄uŋ na baluk bi uʂubal uloolan̄ ašë bi, aji : “Naweeek, dme kē iwo ñaan̄ anjooʔun̄ anjaan̄ akit du dko di awoon̄ aantepii kabot kakaaw dko di awoon̄ aanjaari.

25 Dʔi'u ʔi, ukaan̄ kē njip amoy ya ; itaka yi nu yii yi.”

26 « Kē ajugul̄ ateema aji : “Iwi nalem̄p nawuʔaan̄, nanʂabër! Ime kē dwo ñaan̄ anjaan̄ akit du dko di awoon̄ aantepii kabot kakaaw dko di awoon̄ aanjaari ;

27 kē we ukaan̄ keeri kē iin̄-jej itaka yi nwuliin̄ ahankan du naʔeetan̄ ba? Inʂaan̄ kabuk uko ulon̄ woli dyaar ya.

28 Najejan̄ itaka mēnt̄ nawul ankaan̄ baluk bi nʂubal iñeen̄.”

29 Bawul ankaan̄, ašë ʔumandën̄, kē anwoon̄ aankaan̄ badoo yeenk yeenk uko wi adukanaaniin̄.

30 Hēnkun̄, nafēlan̄ nalem̄p nawaan̄ udooni i du bdēm, dul di baklun̄ kawooni, kadeebaʔ kadohrën̄. »

Unuur wi pwayëš

31 Yetu akak aji : « Woli *Abuk Ñiint̄ alun̄ abi na mndēm mi nul agakandër na nwanjut̄ bti, aʔo ʔi pʔij pi pʂih na mndēm.

32 Bañaan̄ biki nʔtaak bti n̄i mboš bayit ʔi kadunul, ašë paʔëš baka jibi nayafan̄ ajaan̄ apaʔëš n̄kaneel na n̄pi.

33 Aʔu n̄kaneel ʔi kañen̄ kadeenu, kašë kaʔu n̄pi ʔi kamayu.

34 Wal mēnt̄ wi wi naʂih aʂaan̄ aji na banwoon̄ ʔi kañenul̄ kadeenu : “Nabi-ini, an biki Paapa awulun̄ bnuura bi nul, naneejan̄ ʔi Pʂih pi Baʔi pi Naʂibaʔi abomananan̄ wi umundu upaʂnun̄.

35 Ubon ubi de'ën̄ kē naʔenën̄ kē ndee, kē udaan̄ uʔijën̄ kē naʔenën̄ kē ndaani, dbi wo nayaant̄, kē naye-enkën̄,

36 awo mēnwō na imiʂa, kē nawoharënën̄, amaak kē nabi pwinën̄, awo ukalabuš kē nabi pwinën̄.”

37 « Batool banwoon ʔi kadeenu bahepara wal mēnt kaji : “Ajugun, lum di di ʔwiniin ʔē iwo na ubon ʔē ʔwulu uko ude, aʔal udaan ʔē ʔwulu ʔē idaani,

38 awo nayaant ʔē ʔyeenku, awo iinwo na imiʂa, ʔē ʔwoharēnu,

39 amaak ʔēme awo ukalabuʂ ʔē ʔbi pwinu?”

40 « Naʂih ateem baka wal mēnt kaji : “Na manjoonan, dʔupan, uko wi nadolun pa alon ampoʔēʔaanun ʔi bayit naan biki, ʔji i i nadolun wa.”

41 « Wi wi aʂaan aji na banwoon ʔi kamayu : “Nalowaan, an nanfēpaniin naya du bdoo banwoon baankjēmʂa bi babomanun pa Untaayi Uweek na ʔʂaʂar wa.

42 Ubon ubi de'ēn, ʔē napok pʔenēn nde, ʔē udaan uʔijēn bē naanʔenēn ndaan,

43 dbi wo nayaant ʔē naanyeenkēn, awo mēnwo na imiʂa ʔē naanwoharēnēn, amaak abot awo du ukalabuʂ ʔē naambi pwinēn.”

44 « Bukun mēntan bakak ahepara wal mēnt kaji : “Ajugun, lum di di ʔwiniin ʔē iwo na ubon, aʔal udaan, awo nayaant, awo iinwoh imiʂa amaak ʔēme awo ukalabuʂ ʔē ʔnēntēnku?”

45 « Ateem baka wal mēnt kaji : “Na manjoonan, dʔupan, uko wi nawoon naando pa alon ʔi bampoʔēʔaanun biki, ʔji i i nawoon naando wa.”

46 « ʔē hēnk di di baklun kaya, balon du mnhaj mi mn-

dani, banwoon batool baka ubida wi mnʔo. »

26

Uko wi batiinkarun aji bado Yetu

(Markut 14.1-2; Luk 22.1-2; natenan ʔi Yowan 11.47-53)

1 Wi Yetu aʔupun uko wan bti aʂē ji na baʔaʂarul :

2 « Name ʔē *Ufettu wi Mbuur uduka ʔnuur ʔtēb, ʔē baklun kawul *Abuk Ŋiint bahilna bapaʔa. »

3 *Baʔenjan baweeek na ban-tohi ʔē baʂē yit wal mēnt du uko *naʂih i baʔenjan i katim kawoon Kayif.

4 Batiinkar aji bado mntit kamob Yetu kabot kafiʔa,

5 aʂē wo baʔal pdo uko mēnt ʔi wal wi ufettu ʔiki baʔi ubeeka ubi uʂiʔar.

Naat alon ajeēʂ Yetu ukēra ujun ulil pʔēkēn

6 Yetu awo du uko Timon i bajaan badu namaak bdoo du ubeeka wi Betani.

7 Wi awoon ʔi pde, ʔē ŋaʔ alon aʂē bi aʔoga, awo na pʔukar pmpoʔi pi banugnun itaka itum. Pawo na ukēra ujun ulil pʔēkēn untamun maakan. Ajeēʂ ukēra mēnt ʔi bkow bi Yetu.

8 Wi baʔaʂarul bawinun uko wi ŋaʔ adolon badeebaʔ aji : « we uwoon kalat ki?

9 Ukēra wi uhilan lah kawaapana itaka itum, kajej ya kaʔen bajuuk. »

10 ʔē Yetu ammeen uko wi bajakun aʂē ji : « we ukaan ʔē naknooran ŋaʔ i ba? Uko unuura wi wi adolon hēnk pa nji.

11 Na manjoonan, bajuuk bawo na an njuur bti, kē nji, mēnkwo na an njuur bti.

12 Ajeēšen jeeš ukēra ujun ulil p̄tēkēñ wi ʔi uleef pa umoy wi naan.

13 Na manjoonan d̄tupan, dko di baktupnuñ *Uṭup Ulil Unuura wi, bakak aṭup uko wi ñaaṭ i adoluñ, kalešna'a.

Yudaṭ anwaapun Yetu

14 Wal mēñṭ, alon ʔi baṭašar Yetu iñeen na batēb anwoon Yudaṭ Itkariyot, aya du baṭeñan baweek,

15 aji na baka : « we wi nakwulnuñ nṣē wulan Yetu ba? » Kē bukuñ bawula ktaka iñeen n̄wajanṭ ki baṭakuñ na unṭaam.

16 Wi wi ajunuñ pla jibi akdoli kadoo kawula baka.

Pde pbaañšaani

17 Baṭašar Yetu babi aṅoga ʔi unuur uteek wi *ufettu wi ipoom indaṭ aṣē hepara aji : « ʦun di di injalun n̄ya n̄juṇna pde pi *Ufettu wi Mbuur ba? »

18 Kē ateem baka aji : « Nayaan ubeeka du uko aṣē najaka : “Najukan aji : Wal wi naan ubani, du katohu di di n̄ji kadolnuñ ufettu na baṭašar naan.” »

19 Kē baṭašarul bado jibi Yetu ajakuñ na baka, aboman pde pi ufettu.

20 Wi utaakal ubanuñ, kē Yetu aṣē ʔo na baṭašarul iñeen na batēb pa pde.

21 Bawo ʔi pde, kē aṣē ji : « D̄tupan, na manjoonan, alon ʔi an alun kawaapēn. »

22 Bajooṭan maakan andoli kahepara kaji : « Ajugun, woon n̄ji a i? »

23 Kē ateem aji : « Ankṭuun kañen na n̄ji ʔi praata, un mēñṭan akwulnuñ!

24 Aa, *Abuk Ñiint̄ awo i kakeṭ jibi upiitaniin ʔi a ʔi Uli-bra wi Našibaṭi, kē anṣaan awula aṣē wuṭan! Uhokan lah awo aankbuka. »

25 Kē Yudaṭ, anwaapulun aṣē hepara aji : « Najukan, woon n̄ji a i? »

Kē Yetu ateema aji : « Ijakuñ hañ. »

26 Wi bawoon ʔi pde, kē Yetu aṣē jej kapoom, abeeb Našibaṭi, akitēš ka awul baṭašarul aṣē ji : « Nayeenkan nade, uleef naan wii wi. »

27 Akak ajej pnkalame pi poot, abeeb Našibaṭi, awul baka aṣē ji : « Nadaanan ʔi pa an bti,

28 pñaaṭ naan pii pi, pakñeñanuñ bhon̄ar, pul paktuliin Našibaṭi ahilna amiir bañaan batum p̄jubaṇ pi baka.

29 Kē nṣē ṭupan, mēnkak adaan poot pi te unuur wi n̄ji kalun kadaan pa phalu na an, du P̄ših pi Paapa. »

30 Bayeeh añaamarēn Našibaṭi, aṣē pēn atool pya du Pnkun pi Mnoliwera*.

Yetu aṭup kē Piyeer alun kapok kaji aamme'a

(Markut 14.26-31; Luk 22.31-34; natenan ʔi Yowan 13.37-38)

* 26:30 Pnkun pi mnoliwera : “Mont des Oliviers, Monti di Oliveira, Mount of Olives.”

31 Yetu aji na baka : « Uko wi bakluŋ kadolën ti utejan wi nta wi utu an bti nadukën. Kë hënk di di upiitun ti Ulibra wi Naşibaŋi aji : *“Dkob nayafan kafin, nkaneel ni batani nşşë nawayşër.”* »

32 Woli dlun anaŋa ti pkeŋ, kajotan kadun du Galilay. »

33 Piyeer aŋiini na a wal mënŋ aji : « Woli uko wi bakdoliin utu kë baŋaŋ bti baduku, ni mënkduku. »

34 Kë Yetu aşë teema aji : « Na manjoonan dŋupu, ji uguk udo kahaan nta di, ipok pme'en nŋaaş nŋajanŋ. »

35 Piyeer kë aşë ji na a : « Udole wo pkeŋ keŋ na iwi, mënkpok kaji mëmme'u. » Kë baŋaşarul bti bakak aji hanŋ.

Pñehan pi Yetu du Gettemaniya

(Markut 14.32-42; Luk 22.40-46)

36 Wal mënŋ kë Yetu aşë ban na baŋaşarul du dko dlon di bajaŋ bado Gettemaniya aşë ji na baka : « Naŋoon ti, dya du kadun kañehan Naşibaŋi. »

37 Ajej na a Piyeer, na babuk Tebede batëb, aşë jun ptiink pjootan na mnhaj ti uhaaş wi nul.

38 Aji na baka wal mënŋ : « Uhaaş wi naan ujootani, pjootan mënŋ padiŋ maakan kë ndoo kita. Nadukiin ti nawo bten. »

39 Kë wi ajohariin aya low btişu aşë jot afët kaara ti mboş añehan Naşibaŋi aji : « Paap, woli uhinan kawo, lowaan pnkalame pi mnhaj

mi ti nji, uşë uwut kawo jibi nŋaluŋ, uwoon jibi inaluŋ. »

40 Akak aşë ŋënk baŋaşarul kë bakŋoyënt, kë aşë ji na Piyeer : « Naandoo hılan awo bten na nji uwoori uloolan ŋaŋ! »

41 Nawoon bten nado kañehan nawutna kajot ti kaguuru. Nhaaş ni nan nŋaŋal maakan pdo bnuura, kë nŋleefan nşşë biişna. »

42 Akak aya uyaaş utëbantën alow baka añehan Naşibaŋi aji : « Paap, woli pnkalame pi mnhaj pi paanhilan pŋep bë mënksaan pa, uko wi inaluŋ ukeeriin udolana! »

43 Akak kak, aŋënk baŋaşarul kë bakŋoyënt, ŋiki këş ki baka kadiŋ bnjoy.

44 Akak aduk baka aya uyaaş uwajanŋën pñehan Naşibaŋi, akakalëş uko wi ajakuŋ.

45 Akak wal mënŋ du baŋaşarul aşë ji na baka : « Nahuma kaŋoyënt abot anoorfën? Wal wi *Abuk ŋiint akwulaniin ti iñen yi bado buŋaan uñogi.

46 Nanaŋiin nŋa! Natenan, ankwulunŋ awii wi. »

Yetu amobanaa
(Markut 14.43-50; Luk 22.47-53; natenan ti Yowan 18.2-11)

47 Yetu ahum kaŋiini, kë Yudat, anwoon alon ti banjañan iñeen na batëb, aşë wuj na pntuk pi baŋaŋ banwoon na ikej na induk. *Baŋenjan baweeek na bantohi bayiluŋ baka.

48 Yudaŋ anwaapulun aji na baka hēnk di di bakmeenun ŋaan mēnt: « I nji kamookun, ul a, namobana. »

49 Wi abanaan ban aŋog Yetu, ašē ji na a : « Dwulu mboš, najukan » ašē mooka.

50 Kē Yetu ašē ji na a : « Nanoh, doon uko wi ibiin pdo†. » Kē bukundu bašē dēpa ŋi a amoba.

51 Alon ŋi bangakandērun na Yetu atoot kakej abi fal fal kabaŋ ki nalempar *naših i baŋenan.

52 Kē Yetu ašē ji na a : « Kakaan kakej ki nu ; baŋaan bti bankjejun ikej balun kakeŋna kakej.

53 Iŋal aji mēnhil kadu Paapa i, awulēn ŋi dko mēnt uko umpelun ŋwanjut iŋeen-week-iŋeen ŋyaaš iŋeen-ŋtēb?

54 Woli ddo haŋ, hum di di uko wi bapiitun ŋi Ulibra wi Našibaŋi uhilanun kadolana keeri? Wul ujakun aji uko mēnt uwo kadolana. »

55 Wi wi Yetu aŋaan aji na pntuk pi baŋaan pun: « Dwo nado buŋaan i, kē nado bi pmobēn na ikej na induk? Nnuur bti dji kaŋo du *katoh ki Našibaŋi kajukan, kē naam-mobēn.

56 Kē iko bti inkdolaniin hēnk iwo iko yi *baŋupar Našibaŋi bajakun ŋi Ulibra wi nul. » Baŋaŋarul bti baŋi aduka.

Yetu du uruha wi bayuday
(Markut 14.53-65; Luk 22.54-55,63-71; natenan ŋi

Yowan 18.12-24)

57 Bammobun Yetu baŋoota du uko Kayif *naših i baŋenan di *bajukan Bgah na bantohi bayitun.

58 Kē Piyeer ašē wo du kalowan aŋaŋa te da ; aneej ŋi blay ašē ŋo na balemp aten jibi uko ukbiin kabaaŋŋaan.

59 *Baŋenan baweeek na biki *uruha bti bala uko ulon uta-par Yetu kadolna akeŋ.

60 Baŋaan batum badoo bi atapara iko ilon kē iinkēŋa kēŋ. Kē batēb balon babaaŋŋaanun pbi,

61 ašē ji : « ŋiint i aji ahi-lan kafom *Katoh Kaweeek ki Našibaŋi kabot kaniw ka ŋi nnuur ŋwajanŋ. »

62 Kē naših i baŋenan ašē naŋa aji na a : « Iinkteem i? Iintiink uko wi baŋaan biki baktupun ŋi iwi i? »

63 Kē Yetu ayompa yomp.

Kē akak aji na a : « Dñehanun, ŋi katim ki Našibaŋi ajug ubida, ŋupun me iwoon *Kritu Abuk Našibaŋi. »

64 Kē ateema aji : « Iji haŋ. Dŋupan kak, hēnkun, nawin *Abuk ŋiint aŋo du kaŋen kadeenu ki Našibaŋi an-hiniin iko bti ; nawina kak abi na infēlun yi baŋi. »

65 Wal mēnt, kē naših i baŋenan ašē tow imiŋa y i nul‡ ašē ji : « Akar Našibaŋi! Nkak anuma uko ulon i? Natiinka hēnkun kē akar Našibaŋi.

66 We wi naŋalun ŋi uko wan ba? »

† 26:50 Doon ulemp wi nu : Npiit ŋlon ŋaji : we ukaan kē ibii? ‡ 26:65 Ptow imiŋa : Ado do haŋ ayuujna kē ŋi ul uko wi Yetu ajakun uwo buŋaan bweek maakan.

27

Kë bateem aji : « Aduk-naanaa, awo i kakeŋ. »

⁶⁷ Wi wi baŋaŋ atëfjëra ƚi kaara, aŋuuka abot akoba iŋen ƚi ijeem

⁶⁸ aŋë ji na a : « Iinji iwo Krittü Naŋupar Naŋibaŋi i? ƚupan ñaan ankobiin keeri. »

Piyeer apok aji aamme Yetu

(Markut 14.66-72; Luk 22.56-62; natenan ƚi Yowan 18.15-18,25-27)

⁶⁹ Piyeer aŋo wal mënŋ ƚi blay du bdig, kë nalemp ñaaŋ alon aŋoga aŋë ji : « Iwi kak ibi wo na Yetu i utaak wi *Galilay. »

⁷⁰ Kë Piyeer aŋë pok ƚi kadun ki baŋaŋ bti aji aamme uko wi ñaaŋ aŋŋupun hën.

⁷¹ Akak apën aya umban wi plëman kë ñaaŋ nalemp alon akak awina aŋë ji na baŋaŋ banwoon da : « Abi wo na Yetu i ubeeka wi Nataret. »

⁷² Kë akak apok, ado mehna. Aji na baka : « Mëndo me me ñiinŋ i. »

⁷³ Bakak aŋo ntiinku, kë balon ƚi banwoon da baŋë bi aŋoga aŋë ji : « Iwo na baka na manjoonan, idoo ƚup ƚup ji biki Galilay. »

⁷⁴ Kë aŋë mehna aji na Naŋibaŋi afëpa woli aankŋup manjoonan, awo ƚi pji « Mëmme ñiinŋ i. » ƚi dko mënŋ, kë uguk uŋë haan.

⁷⁵ Kë Piyeer aŋë leŋ uko wi Yetu abiin ajaka : « Ji uguk udo kahaan, ipok nyaaŋ ŋwajanŋ kaji iimme ën. » Apën bdig aŋë wooni maakan.

Pkeŋ pi Yudat

(Markut 15.1-2; Luk 22.66; natenan ƚi Yowan 18.28)

¹ Na nfa kub, *baŋen baweek na bantohi bayuday bti bayiti, atiinkar aji bafin Yetu.

² Wi wi baŋaŋ atana, aŋë ñooŋa awul *Pilat nantunja i utaak mënŋ.

³ Yudat anwaapun Yetu awin wal mënŋ kë baya kafina, aŋë ƚëga akakan *baŋen baweek na bantohi ktaka iŋeen ŋwajanŋ ki baŋaknuŋ untaam.

⁴ Aji na baka : « Djubani, wi nwulanan ñaan anwoon aando nin ukoolan. »

Kë baŋë teema aji : « Nëmme, utenu. »

⁵ Afël wal mënŋ itaka ƚi *Katoŋ Kaweek ki Naŋibaŋi aŋë pën aya ayuuladiir.

⁶ Baŋen baweek bajej itaka yun aŋë ji : « Bgah bi nun baneenan ŋŋu itaka yi du dko dhankni itaka di Katoh ki Naŋibaŋi ƚiki iwo yi pñaak. »

⁷ Baŋiini atiinkar aŋë nug na itaka mënŋ « uŋeŋ wi naniw idunk » ado dko dmoyni bayaanŋ.

⁸ Ukaan kë te hënkuŋ baji badu uŋeŋ mënŋ « uŋeŋ wi pñaak. »

⁹ Wal mënŋ wi wi uko wi Yeremiya *Naŋupar Naŋibaŋi abiin aŋup udolaniinŋ : « Baŋaŋ biki *Itrayel baji ktaka iŋeen ŋwajanŋ ki baŋaknuŋ untaam ki ki baknugnuluŋ.

10 *Bajej ya anugna uŕeeh wi naniw idunk jibi Ajugun ajaknuj.* »*

Yetu du kadun ki Pilat (Markut 15.2-5; Luk 23.3-5; natenan ti Yowan 18.33-38)

11 Yetu anaŕ du kadun ki *Pilat nantuŕa, kē ašē hepara : « Iwi, iwoon naših i *bayu-day i? »

Kē ateema aji : « Ijakun hanj. »

12 *Baŕenjan baweeek na bantohi bawo ti ptapara iko itum, kē aanteem baka.

13 Kē Pilat ašē ji na a : « Iintiink iko yi baktapariin bti i? »

14 Kē aanteema teem, kē Pilat adoo ņonjar maakan.

15 *Ufettu wi mnjeeh undoli, nantuŕa aji wutan nakalabuš, i baŕaan banjalun awutan.

16 Kē ušē ka wal mēnt nakalabuš i katim kapēnaliin i bajaan bado Barabaat.

17 Wi wi Pilat ašan aji na pntuk panyitun da : « Ahon ti baka i i nanjalun nwutanan ba, Barabaat kēme Yetu i bajaan bado *Krittu? »

18 Ame bnuura kē banwulun Yetu bakuja kuj ukaan kē baŕija a.

19 Kē wal wi aŕoon du *uruha awayēš, kē aharul ašē yil kē baji na a, awut kaneej ti bŕup bi ņiint natool un, ŕiki aŕu nŕa kē anoor maakan ti nŕaafi.

20 Baŕenjan baweeek na bantohi bawuuk pntuk paji bawutan Barabaat bašē bado bafin Yetu.

21 Kē nantuŕa akak ayeenk bŕup ahepar baka aji : « Ahon ti baka i i nanjalun nwutanan? »

Kē bateem aji : « Barabaat.

» 22 Akak ahepar baka aji : « Kē we wi mbaan ado keeri na Yetu i bajaan bado Krittu ba? »

Kē baji bukal bti : « Paŕana.

» 23 Kē akak ahepar baka : « Buŕaan bhon bi bi adolon ba? » Kē bakhuuranaara huuran maakan aji : « Paŕana! »

24 Wi Pilat awinun kē aankak ahil pdo uko ulon, kē baŕaan babot ahuuranaara huuran maakan, kē ašē jej meel aŕow iŕen ti kadun ki baŕaan bukun ašē ji : « Dpēnan bkow naan ti pŕaak pi ņiint i. An nakmeen. »

25 Kē baŕaan bti bateem aji : « Pŕaak pi nul pakakan ti un, na ti babukun. »

26 Wal mēnt, awutan baka Barabaat ašē do kē bakob Yetu na itintēl abaa wula baya bapaŕa ti krut.

Bangoli baben Yetu

(Markut 15.16-20; natenan ti Yowan 19.2-3)

27 Bangoli biki *Pilat nantuŕa baŕoot wal mēnt Yetu du blay bi katoŕ ki nantuŕa ašē du batēnt baka bti kē babi afooya.

28 Bawohēša imiša ašē ŕu'a bayeti bjeenkal.

29 Wi wi bašan ašir ukēl wi iyiw afuutaŕa, abot ajej pmul plon aŕu'a ti kaŕen kadeenu*. Banup wal mēnt ti kadunul

* 27:29 Ti utaak mēnt baših baji bafuuta kabot kamēban pmul ti kaŕen.

aşë beña aji na a : « Nwulu mboş, iwi naşih i *bayuday! »

³⁰ Batëfjëra akuţ ajej pmul puŋ akoba ʈi bkow.

³¹ Wi babenuluŋ akëşan, bawohëşa bayeti akakana imişa yi nul aşë ñooşa pya kapan du krut.

Yetu du krut

(Markut 15.21-32; Luk 23.26-43; natenan ʈi Yowan 19.16-24)

³² Wi bakpënuŋ, bayit na ñiint alon i ubeeka wi Tiren anwoon katim ki Timon, aşë ʈu'a pkuŋa krut di Yetu.

³³ Baban dko di bajaan bado Golgota uwoon « dko di kaheem ki bkow. »

³⁴ Bawul Yetu poot pan-naakrënuŋ na bko btaaktaan, kë aŋem pa aşë pok pdaan.

³⁵ Bapaŋa ʈi krut abot ado kanuŋ na mnlaak ahilna afaaşiiir imişa yi nul.

³⁶ Wi wi başaan aʈo ayeŋa.

³⁷ Bapiit ʈi bkowul duuţ uko unkaan kë baʈu'a pkeţ aji : « I, awoon Yetu naşih i *bayuday. »

³⁸ Bakak apaŋ balat batëb, alon ʈi kadeenu ki nul, undu du kamayu.

³⁹ Banktëpuŋ bawo ʈi pkara abot abët bëtan ikow aji :

⁴⁰ « Iwi inhinanuŋ katok *Katoh Kaweek ki Naşibaţi kaşë kaniw ka ʈi ɲnuur ɲwajanţ, buuraan uleefu. Woli iwo Abuk Naşibaţi heliin ʈi krut! »

⁴¹ *Baţenjan baweek na *bajukan Bgah na bantohi bakak abeña aji :

⁴² « Abuuran balon aşë wo aanhinan pbuuran uleeful! Aji awoon naşih i *Itrayel, ahe-liin keeri ʈi krut, ɲşë ɲfiyaara!

⁴³ Aanhaţ Naşibaţi i? Akeeri buurana, woli aŋala. Mënt ul ajakuŋ aji awo Abuk Naşibaţi i? »

⁴⁴ Balat biki bapaŋuŋ na a bado kak akara haŋ.

Pkeţ pi Yetu

(Markut 15.33-39; Luk 23.44-48; natenan ʈi Yowan 19.28-30)

⁴⁵ ʈi udiin unuur, unuur umara mara awunana, kë bdëm bawala ʈi umundu bti, ado ɲwoori ɲwajanţ.

⁴⁶ Wi udoon uko ji ɲwoori ɲwajanţ, Yetu kë aşë do pdiim aji : « Eloy, Eloy, lama tabaktani† » uwoon: « Naşibaţi, Naşibaţi, we ukaan kë iwutën? »

⁴⁷ Balon ʈi banwoon da wi batiinkuluŋ aşë ji « Awo ʈi pdu *Eli *Naţupar Naşibaţi. »

⁴⁸ ʈi dko mënt, kë alon ʈi baka aşë ʈi ajej kalëmënt atoop ʈi poot ptaaktaan atan ka ʈi pmul awula adaan.

⁴⁹ Bandukiin kë başë ji na a : « Wutan! Nten me Eli abi kabuurana! »

⁵⁰ Wi wi Yetu akaan ado pdiim pweek aşë jëmşa.

⁵¹ Wal mënt, blaañ bkëm maakan banjaan baneenan bañaan pneej du *dko dyimanaan maakan di Katoh Kaweek ki Naşibaţi batowa ʈi ptoof. Kë mboş mankuţ aşinţar, mnlaak mnweek mantowaa,

† 27:46 Eloy, Eloy, lama tabaktani Kañaam 22.

52 Kê ihër ihaabşaa, ban-
fiyaarun Naşibaţi batum
bankeşun kê banaşaa.

53 Bapên ti ihër yi baka,
kê wi Yetu anaşin ti pkeş kê
başë neej ti Yerutalem ubeeka
uyimanaan, di bañaan batum
bawinun baka.

54 Wi naweek i bangoli
iñeen-week baromeş na
bangoli bankyenun Yetu
bawinun kê mboş mankşinşar
abot awin uko unktêpun,
balênk maakan aşë ji : «
Na manjoonan, i awo Abuk
Naşibaţi. »

55 Baat batum bantaşnun
Yetu du *Galilay aţênka bantaş
alow aten.

56 Bi Mariya i utaak wi
Magdala, na Mariya anin
bi Yakob na Yotef, na anin
babuk Tebede bawo ti baat
mênt.

Umoy wi Yetu

(Markut 15.42-47; Luk
23.50-56; natenan ti Yowan
19.38-42)

57 Wi utaakal ubanun, kê
ñiint alon nayok i ubeeka wi
Arimati aşë bi. Katimul kawo
Yotef, awo kak naşaşar Yetu.

58 Aya awin *Pilat, aşë hep-
ara puum pi Yetu. Kê Pilat ado
kê bawula pa.

59 Yotef ajej puum, abootan
ti blaañ bfaatal feh

60 aşë tu pa ti bhër bi nul
bi abaan ado do kê bajipa ti
kaban ki plaak. Wi wi aşaan
ado kê bakël plaak pweek
atuhna ba aşë tool.

61 Mariya i ubeeka wi Mag-
dala na Mariya natëbantên

bawo da wal mênt, aţo ataan
na bhër.

Bañaan bankyenun bhër

62 Unuur ujintî, unuur
mênt uwoon unţaanun wi
pbomander pa *unuur wi
pnoorfën, *başen baweek
na *bafaritay bayitiir aya du
*Pilat,

63 aji na a : « Naweek,
ñleş kê naşilan i aţup wi ahu-
mun najeb aji ti nnuur njawanş
anaşa ti pkeş kakak najeb!

64 Doon bado kayen bhër
bnuura te unuur uwajanşen,
kaşi başaşarul babi bakiiş
puum başë baji na bañaan
anaşa ti pkeş. Nşilan mênt
ñadêm kapel nteek. »

65 Pilat kê ateem baka aji :
« Naka bangoli. Naşuun baka
bayen jibi naşalun. »

66 Kê baya do kê bakyen
bhër : baniw plaak pantuh-
nun bhër aşë do bayen kê ba-
naşi.

28

Pnaşa ti pkeş pi Yetu

(Markut 16.1-10; Luk 24.1-
12; natenan ti Yowan 20.1-10)

1 Wi unuur wi pnoorfën
uţêpun, ti unuur uteek wi
kanêm na nfa kub, bi Mariya
i ubeeka wi Magdala na
Mariya natëbantên kê başë ya
pten bhër.

2 Ti dko mênt, kê mboş
manşë şinşar maakan, kê
uwanjut ulon wi Ajugun uşë
walnaana başi abi akël plaak
aşë to ti pa.

3 Ujeesh ji kaliik liik kê imişa
yi wa ibot awo ifaatal feh.

4 Bayeŋ balënk maakan akat kat. Bawo ji bankeŋuŋ.

5 Kë uwanjuŋ uşë ji na baat bukuŋ: « An, nawutan kalënk : dme kë nala Yetu i bapanuŋ.

6 Aanwo ŋi, anaŋa ŋi pkeŋ jibi abiiŋ aŋuŋ. Nabiin naten dko di abiiŋ apiinŋa.

7 Nataraan naya naŋuŋ baŋaŋarul kë anaŋa ŋi pkeŋ, ajotan kadun aya *Galilay ; dul di nakyaan kawinna. Waŋ wi wi nwoon i kaŋupan. »

8 Bataran pduk dko di bhër, balënk abot awo na mnlilan mweek, aŋi pya kaŋuŋ baŋaŋarul Yetu uko unŋepuŋ.

9 Kë ŋi dko mënŋ, kë Yetu aşë pën awinana ŋi kadun ki baka aji : « Dwulan mboş. » Kë baat başë ñoga ajot ŋi ihoŋul, adëmana.

10 Kë aşë ji na baka : « Nawutan kalënk. Nayaan naji na bayiŋ naan baya Galilay, dul di di bakyaan kawinnën. »

Nŋilan ŋi baweeek biki bayu-day

11 Wi baat bakyaan na bgah, kë balon ŋi bayeŋ başë neej ŋi ubeeka akakalëş *baŋeŋan baweeek uko bti unŋepuŋ.

12 Kë bukuŋ başë yit na bantohi atiinkar awul bangoli itaka itum,

13 aşë ji na baka baji : « Baŋaŋarul babi na utejan akiij puum wi nwoon ŋi bñoy. »

14 Bakak aji na baka woli nantunja amee, bukal kaŋiini na a awut kanooran baka.

15 Bangoli bayeenk itaka yuŋ abot ado uko wi bajakuŋ na baka, kë hënk di

bakŋiiniyaanuŋ uko mënŋ te hënkun ŋi *bayuday.

Yetu ŋi kadun ki baŋaŋarul (Markut 16.14-18; Luk 24.36-49; natenan ŋi Yowan 20.19-23; Ulemp wi Banjaŋan 1.6-8)

16 Baŋaŋarul Yetu iñeen na alon baya *Galilay, du pnkuŋ pi Yetu ajakuŋ na baka baya kayit.

17 Kë wi bawinuluŋ, aşë njuŋ adëmana ; kë balon başë woha na nşal nŋëb.

18 Yetu aŋog, aşë ji na baka : « Naşibaŋi awulën mnhina bti du baŋi na mboş.

19 Nayaan keeri, nado baŋaan biki umundu bti bado kaŋaşën, nabattaarën baka ŋi katim ki Aşin naan, ki Abukul na ki *Uhaaş wi Naşibaŋi,

20 najukan baka pdo kaŋaş iko bti yi njakanan nado kado. Natenan : dwo na an na njuur bti te uba umundu. »

Uṭup Ulil Unuura wi Markut apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo Uṭup Ulil Unuura wi Markut apiitun. Markut aambi wo naṭaṣar Yetu, aṣe bi gakandër na Pawulu, abi lemp kak na Piyeer. Aka ptiinkna iko yi apiitun ṭi Piyeer anjaan abi kaṭup bañaan iko yi Yetu adolun ṭi mboṣ. Apiit wa pa banwoon baanwo bayuday, kadiimanaan baka kē na manjoonan Yetu awoon Abuk Naṣibaṭi. Markut aṭup ṭi ulibra wi iko yi Yetu adolun na yi ajukanun bañaan, akak aṭiiniyaan pkeṭul na pnaṭa ṭi pkeṭ pi nul. Yetu ajukan bañaan na mnhina, ajeban bamaakal, adook nṭaayi akuṭ ado iko iñonarēnaan. Yetu aambi bi pwin biki bakjuukntēnun ṭi ulemp, abi bi pjuukēṭ, kawul kaṭuṭul kalukna, bañaan batum bahilna babuur. Baweek biki bayuday bapoka adoo do kē bafiṇa. Ñaan andoli ankṭaṣun Yetu awo kabomandër mn-haj, ṭi ubaañṣaani alun kawo ṭi mnlilan. »

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (1.1-8)
2. Batitmu bi Yetu na jibi Tatana akdoon na pguura ajuban (1.9-13)

3. Ulemp wi Yetu du Galilay (1.14-9.50)
4. Yetu apēna Galilay pya Yerutalem (10.1-52)
5. Kanēm kabaañṣaani ki Yetu ṭi umundu wi, pwayēṣ pi bawayṣulun na pkeṭul (11.1-15.47)
6. Yetu anaṭa ṭi pkeṭ (16.1-8)
7. Yetu apēn awinana ṭi kadun ki baṭaṣarul (16.9-20)

Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi

(Masi 3.1; Luk 3.1-6,15-18)

¹ Ujuni wi Uṭup Ulil Unuura unṭiiniyaanun uko wi Yetu Krittu Abuk Naṣibaṭi* wii wi.

² Jibi Naṣibaṭi aṭupun ṭi ulibra wi Itayi naṭuparul apiitun:
« *Tenan, dlun kayil nalempar naan ṭi kadunu,*
abomanu bgah. »*

³ Pdiim ploṇ pahuuran du *pndiṣ aji :

« *Nabomaan bgah bi Ajugun akluṇ kaṭēpna,*
nadolana ilēl itool. »* »

⁴ Hēnk di di Yowan nabattaar apēnun awinana du pndiṣ aji : « Nawutan pjuban, naṭelēṣ nḃida, nado batitmu, Naṣibaṭi aṣe pēnanan ipekadu. »

⁵ Bañaan bti biki ubeeka wi Yerutalem na utaak wi Yuda bti baya du a, aṭup ipekadu yi baka, ado kē babattaar baka ṭi bdēk bi Yordan.

⁶ Yowan awohara kamiṣa ki babomanun na pfaal pi untaam wi pnkunkaali aṣe tan katēl ṭi blank ; aji de nguul na mnob.

* **1:1** Abuk Naṣibaṭi : Npiit nḃi nḃaanwo ṭi nḃibra nḃon. ☆ **1:2** Malaki 3.1. ☆ **1:3** Itayi 40.3.

⁷ Aji t̃up kaji : « Ŋaən ankmbiinj t̃i kafet̃ naan adēm apelēn maakan, kē mēndoo ŋoom ŋoom kaŋup pfēnēša iŋapaat.

⁸ Ŋji dbattaaran na meel, kē ul ašē luŋ kabattaaran na Uhaaŋ wi Naŋibaŋi. »

Batit̃mu bi Yetu
(Maci 3.13-17; Luk 3.21-22)

⁹ Wal mēnt̃an waŋ, Yetu apēnna ubeeka wi Nataret du Galilay abi yeenk batit̃mu t̃i kaŋen ki Yowan du bdēk bi Yordan.

¹⁰ Wal wi akpēnuŋ t̃i meel ašē win baŋi kē bahaabšaa, kē Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ušē wala t̃i a awo ji ubalab ufaatal.

¹¹ Kē pdiim plon pašē pēnna baŋi aji : « Iwi, iwoon Abuk naan, dŋalu maakan, dma-ganu. »

Fatana ala pguur Yetu du pndiis̃

(Maci 4.1-11; Luk 4.1-13)

¹² Wi uko waŋ ut̃epaŋ t̃ep, kē Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ušē ya na Yetu du *pndiis̃.

¹³ Awo da ŋnuur iŋeen ŋbaakēr kē Fatana akdo na pguura ado buŋaan. Yetu awo da taŋ na ŋko ŋi ut̃eeh, kē ŋwanjut̃ ŋakt̃enka.

Yetu ajun pjukan

¹⁴ Wi uko waŋ ut̃epuŋ, bamob Yowan, kē Yetu ašē ya Galilay aŋiiniyaan Uŋup Ulil Unuura wi Naŋibaŋi.

¹⁵ Aŋiini aji : « Unuur ubani, Pŋih pi Naŋibaŋi paŋogi, nawutan pjuban, naŋelēs ŋbida, nakak nafiyaar Uŋup Ulil Unuura. »

Yetu adu batuh babaakēr

¹⁶ Unuur ulon wi Yetu akpoŋuŋ t̃i kabaŋ ki bdēk bi Galilay, ašē win Timon na Andre aŋa'ul kē bakfēl bridiya du bdēk : bawo batuh.

¹⁷ Kē Yetu ašē ji na baka : « Naŋaŋaan, dkakanan batuh baŋaan. »

¹⁸ T̃i dko mēnt̃, kē babi duk duk iridiya yi baka aŋaŋa.

¹⁹ Wi ayaan alow btiiŋu, awin Yakob na Yowan bubuk ŋiint̃ alon i katim ki Tebede, kē bawo t̃i bŋeem aboman iridiya yi baka.

²⁰ Adu baka t̃i dko mēnt̃, kē baduk Tebede aŋin baka t̃i bŋeem na balemparul, aŋaŋa.

Yetu ajukan du Kaper-nawum abot ajeban ŋiint̃ i untaayi uneejun

(Luk 4.31-37)

²¹ Yetu na baŋaŋarul baya du ubeeka wi Kapernawum. T̃i *unuur wi pnoorfēn wi bayu-day kē ašē ya aneej du *katoh kaŋehanaani ajukan.

²² Baŋaan banktiinkuluŋ baŋon̄ar t̃i pjukan pi nul, ajukan na pdiim pi naŋih, aankdo ji *bajukan bgah bi *Moyit̃.

²³ Wal mēnt̃, t̃i dko di ba-woon ŋiint̃ alon i untaayi uneejun awo da ; ahuuran aji :

²⁴ « Ay, iwi Yetu i Nataret we wi ŋkaaruŋ ba? Ibi bi ptokun i? Dme ŋnaan i iwoon; iwo ŋnaan nayimanaan i Naŋibaŋi ayiluŋ. »

²⁵ Kē Yetu ašē lēbar na wa aji : « Yompaan mntum, pēnan t̃i ŋiint̃ i. »

26 Kë untaayi uşë şëŋ şëŋan maakan ñiint i uneejun, aşë wuuk pdiim pweek apën ti a.

27 Bammaarun bti baŋonjar fuţ aşë tiini na batënt baka aji : « We wi? Pjukan phalu pii pi, panwoon ji pi naşih! Aji tiini na ntaayi natiinka! »

28 Ti dko mënt, kë katim ki Yetu kaşë pënala aniink Galilay.

Yetu ajeban anin ahar Timon

29 Wi bapënan pën ti *katoh kañehanaani ki bayuday kë Yetu aşë gakandër na Yakob na Yowan aya uko bi Timon na Andre.

30 Ñaaf anin ahar Timon apiinti, kë uleef uyik na a maakan. Wi Yetu abanan ban kë başë tupa.

31 Yetu abi aŋoga, amëbana ti kañen, anaţana, kë uleef ubi joobët joobët na a, kë anaţa awul baka iko ide.

32 Na utaakal, wi unuur ujutun, kë başë tij Yetu bamaakal bti na biki ntaayi naneejun.

33 Ubeeka bti uyitiir ti plëman pi katoh.

34 Ajeban bamaakal bti, bantumi abot apaţ mmaak. Adook kak ntaayi ntum, aşë wo aandinan na naţup, ţiki aañnal nayuuj uko wi awoon.

Yetu amena apën ti Kaper-nawum aşë ñaay na Galilay ajukan

35 Na nfa kub, wi bdëm bahumun nwoo, kë Yetu aşë

naţa apën. Aya du dko dan-gaagun aňehan Naşibaţi.

36 Timon na biki bagakandërun kë başë pën pla'a.

37 Wi bawinulun aşë ji na a : « Bañaan bti bala'u. »

38 Kë aşë ji na baka : « Nabiin nya du ntanka nmpaţi nãñnogun dko di, dwo i kaţij baka kak Uţup Ulil Unuura : Pţup Uţup Ulil Unuura pakaan kë mbii. »

39 Kë aşë tęp ti Galilay bti aţup Uţup Ulil Unuura ti itoh iñehanaani abot adook ntaayi.

Yetu ajeban namaak bdoo (Maci 8.1-4; Luk 5.12-16)

40 Unuur ulon, namaak bdoo alon abi ti Yetu akooţa, aņup aji na a : « Woli iŋali, ihinan kakakanaan njint†. »

41 Yetu kë aşë ñagi'a, atar kañen abana aşë ji : « Aa, dŋali, kakan ijinţ. »

42 Ti dko mënt kë pmaak pi bdoo papën ti a kë akak ajinţ.

43 Yetu aji na a aţiiş aşë lêbar na a aji :

44 « Wutan kaţup nin ñaan uko unţëpun, taraan iya iwinana du naţen Naşibaţi ibot ido bţen bi Moyit ajakun pa bañow bi nu, kadiimanaan bañaan bti kë ijebi. »

45 Kë ul, wi apënan pën aşë jun pţup bañaan bti uko undolulun, aniinkan uko unţëpun dko bti, kë Yetu aando hil ppën kawinana ti nbeeka. Aji pën kaya du dko dangaagun, bañaan başë kapënna dko bti kabi ti a.

† 1:40 Ti bgah bi bayuday, namaak bdoo aţop ti kadun ki Naşibaţi.

2

*Yetu ajeban ñiint naṭakmaan
apēnana ipekadu*

(Maci 9.1-8; Luk 5.17-26)

¹ Wi ɲnuur ɲlon ɲaṭepun kē Yetu aṣē kak du ubeeka wi Kapernawum. Kē bañaan baṣē tiink kē abii, awo du ka-toh.

² Pntuk pi bañaan payitiir da atum kē dko dnaṭ daando wo ɲi plēman. Kē Yetu aṣē ɲup baka Uɲup wi Naṣibaṭi.

³ Baṭija ñiint naṭakmaan i bi-int babaakēr bamēbanuɲ.

⁴ Kē baṣē wo baanhil pɲija te du Yetu ɲiki bañaan baṭumi, aṣē paya du uṣaɲ aboolēs dko dantaanun na di Yetu awoon, aṣē walan kajiiɲ ki ñiint naṭakmaan apiintun.

⁵ Wi Yetu awinun pfiyaar pi bañaan bukuɲ bafiyaarulun, aṣē ji na naṭakmaan : « Ñiintu, ipekadu yi nu ipēni. »

⁶ Kē *bajukan Bgah balon baṣē ɲo du dko mēnt aṣē ṣal aji :

⁷ « Hum di di ñiint i aṇoomun aṭiini hēnk? Akar Naṣibaṭi! In ahilanun kamiir ñaan ipekadu bē mēnt Naṣibaṭi a ɲaɲ? »

⁸ ɲi dko mēnt, kē Yetu ammeen ɲṣal ɲi baka aṣē ji na baka : « we ukaan kē nakṣal hēnk ba? »

⁹ We uyojnun ba, pji na naṭakmaan “Ipekadu yi nu ipēni” kēme “Naṭiin ije kajiiɲ ki nu ipoṣ?”

¹⁰ Natenan, nabaan ame kē *Abuk Ñiint aka mnhina mi ppēnan ipekadu ɲi mboṣ. » Wal mēnt kē Yetu aṣē ji na ñiint anṭakmuɲ:

¹¹ « Dji inaṭa, ije kajiiɲ ki nu, iṭiṣ katohu. »

¹² ɲi dko mēnt kē ñiint anaṭa aje kajiiɲ ki nul aṣē pēn ɲi kadun ki bañaan bti. Bañaan bti baṇonari aṣē dēman Naṣibaṭi aji : « Nēmgaan kawinara iko itēnt yi. »

Yetu adu Lewi

(Maci 9.9-13; Luk 5.27-32)

¹³ Uyaaṣ ulon kak Yetu aya du umban wi bdēk. Kē bañaan baṭum baṣē ji baya du a, ajukan baka.

¹⁴ Wi akṭepun, awin Lewi abuk Alfe kē aṭo du dko dluṣni daaṣa di aklempnun, aṣē ji na a : « ɲaṣaan » kē Lewi anaṭa aṭaṣa.

¹⁵ Yetu awo ɲi pde du uko Lewi, kē bakobraar daaṣa baṭum na bañaan balon baṭum biki bajaan bado bado buṭaan baṣē wo da ade na a, ul na baṭaṣarul ; hēnk di bajaan baṭum kaṭaṣa.

¹⁶ *Bajukan Bgah banwoon ɲi pntuk pi bafaritay wi bawinun kē Yetu akde na bakobraar daaṣa na biki bajaan bado bawuṭaan aṣē ji na baṭaṣarul : « we ukaan kē akde na bakobraar daaṣa na bado buṭaan? »

¹⁷ Yetu kē aṣē tiink uɲup wi baka aṣē ji : « Mēnt bañaan banwoon bajeb banumiin nakuraar, bamaakal ban-umi'ulun. Mēmbi bi pdu banṣaluɲ aji bawo baṭool, dbi pdu bado buṭaan. »

Yetu aṭiiniyaan pyiman

(Maci 9.14-17; Luk 5.33-38)

18 Baṭaṣar Yowan na biki bafaritay bawo ti pyiman, kē bañaan balon baṣe bi aji na Yetu : « Baṭaṣar Yowan na biki bafaritay baji bayiman, kē we ukaan kē biki nu baṣe wo baanji bayiman ba? »

19 Kē Yetu aṣe teem baka aji : « Banoh naniim baanhil kayiman wi naniim ahumuṇ na baka di? Nnuur bti ṇi naniim akwoon na baka, baankhil pyiman.

20 Nnuur ṇaluṇ kaban, wi naniim akjejaniiṇ, ṇnuur mēnt bayiman.

21 Nin ṇaan aanji bam kamiṣa kaṭaf na kalēmēt ka-halu, woli ado haṇ kalēmēt kahalu katow kaṭaf, dko dantowiṇ dabaa haan haan maakan.

22 Kē nin ṇaan aanji tu poot phalu ti ṇbuuli ṇṭaf, woli ṇaan ado haṇ poot kafom ṇbuuli, poot na ṇbuuli ṇatoka. ṇaan aji wo kaṭu poot phalu ti ṇbuuli ṇhalu! »

Yetu awoon Ajug unuwr wi pnoorfēn

(Maci 12.1-8; Luk 6.1-5)

23 Unuwr ulon wi pnoorfēn Yetu amuur ṇṭeeh ṇi ṇdeey, kē baṭaṣarul baṣe wuur ṇa kadoh.

24 Kē bafaritay balon baṣe ji na a : « Tenan, we ukaan kē baji bado uko wi bgah ba-neenanuṇ pdo ti unuwr wi pnoorfēn ba? »

25 Yetu ateem baka aji : « Naambaan kaleyiira uko wi Dayiṭ adolon wi ul na

batēntul bawoon ti kanuma kē ubon ubot ade baka i?

26 Jibi aneejuṇ du katoh ki Naṣibaṭi* ti wal wi Abiyatar awoon naṣih i baṭejan, aje ipoom ade abot awul banwoon na a kē badee. Ipoom mēnt yi badolon pa bṭejan bi Naṣibaṭi, yi baṭejan ṭaṇ bakaan na pde. »

27 Kē Yetu aṣe kak aji na baka : « Unuwr wi pnoorfēn udolana pa ṇaan, mēnt ṇaan adolaniṇ pa unuwr wi pnoorfēn.

28 Hēnk, *Abuk Ṇiint awo Ajug unuwr wi pnoorfēn. »

3

Yetu ajeban ṇiint aṇṭakmuṇ kañen

1 Yetu akak aneej du *katoh kañehanaani, kē ṇiint alon aṇṭakmi kañen aṣe wo da.

2 Bañaan baten Yetu bnuura me ajeban ti unuwr wi pnoorfēn, baṣe baka wal mēnt uko utapara.

3 Yetu kē aṣe ji na ṇiint aṇṭakmuṇ kañen : « Naṭiin inaṭ ti ptoof. »

4 Ahepar baka aji : « We wi bgah bajakuṇ ṇaan ado ti unuwr wi pnoorfēn ba? Bnuura kēme buṭaan? Pbuuran ṇaan kēme pfiṇa? » Kē baṣe yomp.

5 Yetu aten baka ayitan aṣe deebaṭ abot ajoṭan ṭiki baanji baṇaga. Wi wi aṣaan aji na ṇiint : « Taran kañen » kē atar ka, kañen kē kajeb na a.

6 Wi bafaritay bapēnaṇ pēn aṣe yitiir na baṭaṣar Herod

* 2:26 Ti wal wi Dayiṭ, kaloona kajaan kadiiman kē Naṣibaṭi awo da. Kul ki ki bajaan bado katoh ki Naṣibaṭi.

balon alatar jibi bakdoli
kadoo kafin Yetu.

*Yetu adat banjañan iñeen na
batëb*

⁷ Yetu apën aya agaag na
bařaşarul du umbaŋ wi bdëk.
Pntuk pweek pařařa : Bapënna
utaak wi Galilay, na wi Yuda,

⁸ ubeeka wi Yerutalem,
utaak wi Idume, ŋtaak ŋi
umbaŋ wundu wi bdëk bi
Yordan na ŋntanka ŋi ŋmbaŋ
ŋi ŋbeeka ŋi Tir na Tidon. Babi
bti ŋi a ŋiki batiink uko wi
adolun.

⁹⁻¹⁰ Jibi Yetu akjebanun
bañaaŋ batum, bamaakal bti
kë bařë wuukar ala pbana, kë
ařë ji na bařaşarul babomana
bteem, bañaaŋ bawutna
kapëm pëmana.

¹¹ Bañaaŋ biki ŋntaayi
ŋaneejun baji wonŋi bawina,
bařë jot kaŋup ŋi kadunul
kahuuran kaji : « Iwo Abuk
Nařibaŋi! »

¹² Kë ařë ji lëbar na ŋa ka-
neenan ŋa pŋup ñaaŋ i awoon.

¹³ Yetu apaya du pnkun ařë
du biki adatun, kë babi ŋi a.

¹⁴ ŋi baka adat bañaaŋ iñeen
na batëb pa bawo na a, abot
alun ayil baka pŋup Uŋup wi
Nařibaŋi.

¹⁵ Akak awul baka phina pi
pdook ŋntaayi.

¹⁶ Bañaaŋ iñeen na batëb
biki Yetu adatun biki biki :
Timon i aŋuun katim ki Piyeer,

¹⁷ Yakob na Yowan babuk
Tebede biki awulun katim ki
Bowarneget uwoon babuk
kamparantant ;

¹⁸ Andre, Filip, Bartolomi,
Maci, Tooma, Yakob abuk

Alfe, Fade, Timon i bajaan
badu nagutar utaak,

¹⁹ na Yuda Itkariyot ambiin
adek Yetu kafet.

Yetu ateem banklařulun

²⁰ Yetu akak du katoŋ kë
bañaaŋ batum kak babi ayit,
ul na bařaşarul baando hilaŋ
pde.

²¹ Wi bayiřul batiinkun uko
mënřan waŋ, ařë biirada, ŋiki
baji ayilaa.

²² Kë *bajukan Bgah
bampënnun Yerutalem bakji
: « Beltebul aneej ŋi a, mnhina
mi uweek wi ŋntaayi mi mi
ajaan adookna ŋntaayi. »

²³ Kë Yetu ařë du baka ahoŋ
na baka aji : « Hum di di
Tatana ahilun kadook ulee-
ful? »

²⁴ Woli bañaaŋ biki přih
baŋom apulad, přih mënř
paanhilaŋ kanaŋ.

²⁵ Woli bañaaŋ biki katoŋ
kaloolan baŋom apulad, ka-
toŋ mënř kaankhil kanaŋ.

²⁶ Kë woli Tatana agut lah
na bkowul, apulad, aanhil
kanaŋ, wi nul ubaa.

²⁷ Kë nin ñaaŋ ařë wo aan-
hil pnneej du katoŋ ki ñiint
ammëgařun, kajej bka bi nul
kë aandun atana. Woli ado
haŋ ařë jeŋ bka bi katoŋul.

²⁸ Na manjoonan, dŋupan,
Nařibaŋi ahilaŋ kamiir
bañaaŋ ipekadu na ŋŋup
ŋwuřaan ŋi baktupun ŋi a, woli
ŋadoo tum.

²⁹ Kë ñaaŋ ařale řup buřaan ŋi
Uhaař wi Nařibaŋi nin Nařibaŋi
aankmiira : ajuban pjuban
panwoon paankba. »

³⁰ Aji na baka hanj ɬiki baji untaayi uwo ɬi a.

Bayiɬ Yetu biki mnfaɬan
(Markut 3.31-33; Maci 12.46-50; Luk 8.19-21)

³¹ Anin na baɬa Yetu banaɬ du bdig aɬe do ke badu'a.

³² Baɬaanj batum baɬo afooya, ke baɬe ji na a : « Tenan, naan na baɬa'u bawo bdig, bala'u. »

³³ Ke aɬe teem baka aji : « In awoonj ni na baɬa naan ba? »

³⁴ Aten baɬaanj banɬoonj ayitan, aɬe ji : « An nawoonj ni na baɬa naan.

³⁵ Ŋaanj ankɖolonj uko wi Naɬibaɬi aɲalonj awoonj abuk paapa na ni. »

4

Uhoñ wi nagur ɲdeey
(Maci 13.1-9; Luk 8.4-8)

¹ Byaaɬ blonj kak Yetu awo ɬi pjukan du kakab bdek. Baɬaanj batum ke baɬe yit aɲoga, batum ptum paɲ ke adoo paya aɬo ɬi bɬeem banwoonj ɬi bdek. Baɬaanj bti bawo du pkay.

² Ke aɬe ɬepna ɬi uhoñ aɬup baka iko itum. ɬi pjukan pi nul aji na baka :

³ « Natiinkan. Najaar apen pgur ɲdeey.

⁴ Wi akgurunj ɲdeey ke ɲlonj naɬe jot ɬi bgah ; ke ɲkat ɲabi ade ɲa bti.

⁵ Ke ɲlonj ɲajot du dko di mɲlaak di mboɬ manwoonj maantumi. Ke ɲanaɬa ɬi dko menɬ ɬiki mboɬ maankes da.

⁶ Wi bnuur banaɬiin atër ɲa, jibi ɲawoonj ɲaanwo na intaañ, ke ɲalewi.

⁷ ɲlonj ɲajot ɬi dko di iyiw, ke iyiw idem afiɲklèn ɲa ke ɲaambuki.

⁸ ɲlonj ke ɲajot ɬi mboɬ mnuura, anaɬa adem, awul ɲdeey. Blonj baji bawul mbuk iñeen ɲwajanɬ, blonj kawul mbuk iñeen paaj, blonj kak mbuk iñeen week. »

⁹ Yetu akak aji : « Ankaan ibaɬ itiinki, atiinkan! »

We ukaanj ke Yetu aji hoñ?

¹⁰ Wi Yetu apenunj agaag, banfooyulunj na banjañan iñeen na batëb bawo ɬi phepara ɬi uhoñ wi ajaanj ahoñ.

¹¹ Ke aɬe ji na baka : « An, baɬenan ke name uko ummeniinj wi Pɬih pi Naɬibaɬi. Ke pa biki bdig ɬi uhoñ wi wi nji kaɬupunj na baka.

¹² Hënk,
woli badoo ten baankwin,
woli badoo tiink, baankte
hënk baankɬelës ɲbida,
Naɬibaɬi aɬe wo aankmiir
baka ipekadu. »*

¹³ Yetu aji na baka : Naamme uko wi uhoñ wi ujakunj? Ke hum di di nakmeenj uhoñ bti wi nji kalunj kahoñ ba?

¹⁴ Nagur ɲdeey, Uɬup wi Naɬibaɬi wi wi aktepiinj.

¹⁵ Baɬaanj balonj bawo ji bgah bi Uɬup ujonunj, wi bantiinkanj tiink Uɬup, ke Tatana aɬe ban apenan uɬup wi batepiinj ɬi baka.

¹⁶ Ke balonj bawo ji dko di mɲlaak di ɲdeey ɲajotonj,

* 4:12 Itayi 6.9-10.

bayeenk ti dko mēnt Uṭup na mnlilan,

¹⁷ aṣē wo baanka intaañ, baanji baṭijan kaliintan. Wi Uṭup ukṭu'añ ṭu bajun pnooran baka kēme phajan baka baji babi wutan wutan.

¹⁸ Banwoon dko di iyiw, ba-jaan batiink Uṭup,

¹⁹ kē manṭaaf, pyok panjaan pafooyan bkow, na pñeebar iko itum ṇaṣē fiiklən Uṭup ka-neenan wa pbuk.

²⁰ Banwoon mboṣ mnuura, bajaan batiink uṭup, kadinan wa, kaṣē buk ṇdeey. Alon aji buk ṇdeey iñeen ṇwajanṭ, alon ṇdeey iñeen paaj, alon iñeen week.

Uhoñ wi unkaniya
(Luk 8.16-18)

²¹ Yetu akak aji na baka : « Baji batehan unkaniya kaṣē fēt wa na kakana kēme kaṭu wa ti kaliṣa uṭeeh i? Mēnt ti bko duuṭ di di bajaan baṭu wa i?

²² Uunka nin uko ulon ummeniin unwoon uunkmeetana, unhankaniin unwoon uunkpēn bdig kameetana.

²³ Ankaan ibaṭ itiinki atiinkan! »

²⁴ Akak aji na baka « Nadoon kaṣalntēn bnuura uko wi naktiinkun, balun kaniiban na kaniibi ki najaan naniibna kadoo kapelan.

²⁵ Bawul ankaan, kē an-woon aanka, bateh uko wi adoon aka. »

Uhoñ wi ṇdeey ṇanjaan ṇanaṭa bdi di ṇa

²⁶ Yetu akak aji : « Hēnk di Pṣih pi Naṣibaṭi pawoon: woli ṇaan agur ṇdeey,

²⁷ anjōyēntle na utejan kēme anaṭa na nfa, ṇdeey ṇaji ṇakub kadēm bē aanji me jibi ṇadoli do.

²⁸ Mboṣ ti uleef wi ma manji manjun kabuk ujaagal, kabaa wul ibēb, ṇdeey ṇaṣē pēn ti ya.

²⁹ Wi ṇdeey ṇakayan kay baṣē jun pkaaw ṇa, ṭiki kakit kabani. »

Uhoñ wi pbuk pmpoṭi
(Maci 13.31-32; Luk 13.18-19)

³⁰ Yetu akak aji na baka : « We wi ṇēknaamntēnuṇ na Pṣih pi Naṣibaṭi kēme na uhoñ uhoñ wi ṇkyuujnuṇ pa?

³¹ Panaam ji pbuk pam-poṭēṭaanuṇ ti mbuk mi mboṣ bti.

³² Woli batepi pa, paji panaṭa, kawo bgofbandēmnuṇ ti ugof untepiin ti unkintaar, inah yi ba iji idēm, kē ṇkat ṇado ji ṇahil pdo intan yi ṇa ti blifi. »

³³ Yetu aji ṭup iko itum itēnt yun ti uhoñ, kaṭupna na baṇaan bahilna bawat ibaṭ ti uko wi akjakun.

³⁴ Aji ṭiini na baka ti uhoñ ṭaṇ aṣale gaag na baṭaṣarul aji piban baka wa bti.

Yetu aṭaṇan ukēk
(Maci 8.18,23-27; Luk 8.22-25)

³⁵ Utaakal wi unuur mēnt Yetu aji na baṭaṣarul : « Najoh ṇya bdēk umban wundu. »

³⁶ Baṭaṣarul baya na a ti bṭeem bi awoon aduk pntuk pi

bañaan. Iṭeem ilon̄ ikak awo na baka.

³⁷ Kē ukēk uweek uṣē naṭa kē n̄maaron̄ n̄afēl meel du bṭeem, kē bado jun p̄tum.

³⁸ Kē Yetu aṣē n̄oyēnt̄ wal mēnt̄ ṭi kafet̄ ki bṭeem apaf bkow ṭi pbulja. Kē baṣē huma aji : « Ajugun, iindo haajala, n̄ket? »

³⁹ Kē aṣē ten, alēbar na uyook akuṭ aji na bdēk : « Yompan, tiiman. » Uyook kē unaṭi, kē dko dayompandēri.

⁴⁰ Yetu kē aṣē ji na baka : « we ukaan̄ kē nalēnk hēnk ba? We ukaan̄ kē naanfiyaari ba? »

⁴¹ Kē baṣē lēnk maakan aṣē ṭupar aji : « In awi ba, kē uyook na meel n̄adoo ji n̄atiinka? »

5

Yetu ajeban n̄iint̄ i n̄ntaayi n̄anejun̄

(Maci 8.28-34; Luk 8.26-39)

¹ Baban bdēk umban̄ wundu, du utaak wi Genateret.

² Wi Yetu awaliyan̄ wala ṭi bṭeem, kē n̄iint̄ alon̄ ampēnnun̄ du pnguran i untaayi uneejun̄ aṣē bi ṭi kadunul.

³ Pnguran pawoon̄ katohul, kē nin alon̄ aanhil ptana udole wo na mnkorentu ma.

⁴ Nyaas̄ n̄tum aji wo na ifeeru ṭi ihoṭ̄ babot katana na mnkorentu, kē aṣē ji marana maran ma kabot kakit ya, kē nin alon̄ aanhil pkakana adoom.

⁵ Aji bi duka duka du pnguran na inkun̄, kawuuhar, kapiharēn uleef na mnlaak.

⁶ Wi awinun̄ Yetu du kalowan, aṣē ṭi, abi anup ṭi kadunul

⁷ aṣē huuran na pdiim pweek aji : « We wi n̄kaarun̄ ba, Yetu Abuk Naṣibaṭi *Andēm̄un̄ Maakan? Dkooṭu kooṭ̄ tenan ṭi Naṣibaṭi, kha-janaan. »

⁸ Aji han̄ ṭiki Yetu aji na untaayi upēn ṭi n̄iint̄.

⁹ Yetu akak ahepara aji : « Katimu kawo hum? » Kē ateem aji : « Pntuni pawoon̄ katim naan, n̄tumi. »

¹⁰ Kē n̄aṣē kooṭa maakan awut kadook̄ n̄a n̄alow utaak.

¹¹ Kē uṣē ka ṭi pnkun̄ batani bweek bi n̄nkuma n̄ankṣuñun̄.

¹² Kē n̄ntaayi n̄aṣē kooṭ̄ Yetu aji : « Wutun̄ n̄ya n̄neej ṭi n̄kuma n̄un̄. »

¹³ Kē adinan̄ n̄a. Kē n̄apēn, aneej ṭi n̄kuma. Batani kē baṣē pēnna du pnkun̄ ajot du bdēk. N̄kuma n̄awo iñeen-week n̄yaaṣ̄ iñeen n̄tēb (2000). N̄ayoorā bti.

¹⁴ Bayen̄ n̄kuma kē baṣē ṭi aniinkan̄ uko wi bawinun̄ du ubeeka na n̄ntanka. Bañaan̄ kē baya pten uko unṭepun̄.

¹⁵ Babi ṭi Yetu aṣē win n̄iint̄ i pntuni pi n̄ntaayi paneejun̄ kē aṭo awohara, akak n̄aan̄, kē baṣē lēnk.

¹⁶ Banwinun̄ uko unṭepun̄ bakakalēṣ̄ uko undolon̄ n̄iint̄ mēnt̄ na uko wi n̄kuma.

¹⁷ Wal mēnt̄ kē baṣē kooṭ̄ Yetu apēn ṭi utaak wi baka.

¹⁸ Jibi Yetu akpayiin̄ ṭi bṭeem, ambiin̄ aneeja kē aṣē kooṭa pa pduka na a.

¹⁹ Yetu aandinana wa aṣē ji na a : « Kakan̄ katohu, yaan du bayiṭu iṭup baka uko bti

wi Ajugun adoon pa iwi, jibi añagi'liiŋ. »

²⁰ Kë aya niinkan uko wi Yetu adolon pa a ti Utaak wi Nbeeka Iñeen. Kë bañaan bti başë ñonar.

Yetu anaŋan abuk Jayirut ti pkeŋ abot ajeban ñaaŋ alon

(Maci 9.18-26; Luk 8.40-56)

²¹ Yetu akak umban wundu na bteem. Kë bañaan batum bakak ayit aŋoga ti kakab bdëk.

²² Hënk, kë naweek alon ti biki *katoh kañehanaani ki bayuday i katim kawoon Jayirut aşë bi. Wi awinun Yetu, abi ajot ti ihoŋ yi nul,

²³ akooŋa maakan aji : « Abuk naan ñaaŋ amaak adoo ñogan pkeŋ, biin ipafa iñen ahiina ajeab awut kakeŋ. »

²⁴ Yetu agakandër na a, pntuk pweek kë paşë ŋaşa, apëm pëmana.

²⁵ Kë ñaaŋ alon anwoon na pmaak pi ptula pñaak nşubal iñeen na ntëb aşë wo na baka.

²⁶ Ahaj maakan ti iñen yi bakuraar batum, atok bka bi nul bti bë aanwin nin uko ulon, kë pmaak pabaa dëm dëm pya.

²⁷ Wi atiinkun kë baktiiniyaan uko wi Yetu, kë aşë bi neej ti pntuk, abi ti kafet ki Yetu aban kambiiint ki kamişa ki nul.

²⁸ Aji ti uşalul woli adoo hil aban kamişa ki nul, abi jeb jeb.

²⁹ Wi abanun kamişa ki Yetu, kë pñaak pabi ŋaŋ ŋaŋ, kë atiink ti uleeful kë ajebi.

³⁰ Wal mënŋ kak kë Yetu aşë tiink phina plon kë papën ti a.

Awugşa ti pntuk aşë ji : « In abannun imişa? »

³¹ Baŋaşarul baji na a : « Iwin kë pntuk pakpëm pëmanu, kë ibaa hepar ñaan ambaniin? »

³² Ul, kë aşë ten ayitan, ala ñaan ambanulun.

³³ Naaŋ alënk akat kat, ŋiki ame uko unŋepun. Abi ajot ti kadun ki Yetu aŋup manjoo-nan bti.

³⁴ Kë Yetu aşë ji na a : « Ñaaŋu, pfiyaar pi nu paje-banu. Yaan bnuura, pmaak paşë pawutanu. »

³⁵ Ahum kaŋiini kë bañaan balon başë pënna du uko naweek i katoh kañehanaani aşë ji na Jayirut : « Abuku aneemi, wutan kanooran kak najukan. »

³⁶ Yetu kë aşë pok ptiink bŋup bi bañaan bukun, aji na naweek i katoh kañehanaani : « Klënk, fiyaaran ŋaŋ. »

³⁷ Piyeer, Yakob na Yowan aŋa Yakob ŋaŋ baŋaşulun aan-wut nin bañaan balon kak kë baŋaşa.

³⁸ Wi babanun du uko naweek i katoh kañehanaani, Yetu kaşë win dko kë dayewla maakan, bañaan bawooni abot awuuhar.

³⁹ Aneej aşë ji na baka : « we ukaan kë nakŋaat awooni ba? Napoŋ aankeŋi, aŋoyënt ŋoyënt. »

⁴⁰ Bañaan bawo wal mënŋ ti pben Yetu.

Kë aşë do kë bañaan bti bapëni, ajeja aşin na anin napoŋ na biki agakandëraanun, aneej du dko di napoŋ awoon.

⁴¹ Ajej kañen ki napoŋ ašë ji na a : « *Talita kum* » uwoonj : « Poon, djaku inaŋa! »

⁴² Ți dko mēntj kē anaŋa, apoŋ, kē bañaan bašë ñoŋar maakan. Napoŋ aka wal mēntj nșubal iñeen na nŋtēb.

⁴³ Yetu kē ašë ŋook baka aji bawut kado alonj ame, ašë do kē bawul napoŋ kē adee.

6

Yetu aya Nataret

(*Maci 13.53-58; Luk 4.16,22,24*)

¹ Yetu apēnna da, aya ubeeka wi akuŋnaaniin, kē baŋaŋarul bagakandēr na a.

² Ți unuur wi pnoorfēn, awo Ți pjukan du *katoh kañehanaani. Bañaan batum banktiinkulunj bañoŋari, ašë ji : « Țuŋ di di i mēntj ameenun iko yi? In awululun uŋal untuŋa wi, kē adoo ji do mlagre mntēntj mi na iñen yi nul? »

³ Mēntj naŋukan abuk Mariya a i? Mēntj abuk anin bi Yakob, Yotet, Yuda na Timonj a i? Kē baŋa'ul baat, baanwo Ți na un i? » Kē uko waŋ uneenan baka pfiyaara.

⁴ Yetu aji na baka : « Naŋupar Naŋibaŋi, Ți ubeeka wi nul, Ți ptoof pi bayiŋul na Ți katohul meetj tañ di di bañaan bawoon baanji bamēbana bnuura. »

⁵ Mlagre mi adolonj tañ manwoha pjeban bamaakal balonj wi apafunj baka iñen.

⁶ Añoŋar Ți uko wi bawoon baanfiyaari.

Yetu ayil banjañan iñeen na batēb

(*Maci 9.35; 10.1,5-14; Luk 9.1-6*)

Yetu aya du nŋntanka njaññoŋun da aŋup Uŋup Ulil Unuura wi Pŋih pi Naŋibaŋi.

⁷ Ado kē banjañan iñeen na batēb babii. Kē ašë yilna baka batēb batēb, awul baka mn-hina mi pdook nŋntaayi.

⁸ Aji na baka baji ñaanj kaŋij pjuuŋi tañ, bašë bawut kaŋij uko ude, umañ, itaka.

⁹ Aji na baka bawoha na iŋapaat na imiŋa yi baŋuunj.

¹⁰ Yetu aji na baka : « Woli naban Ți dko, naŋoon Ți katoh ki bakyeenkanan te unuur wi nakpēnun Ți dko mēntj.

¹¹ Woli naban Ți dko dlonj kē baanyeenkan abot awo baantiinkan, woli napēn, nadan danaan pdēpalēn Ți ihoŋ yi nan : hēnk nayuuj baka kē bado buŋaan. »

¹² Wi banjañan bayaan, baŋup bañaan kē bawo i kawut pjuban kabot kaŋelēŋ nŋbida.

¹³ Badook nŋntaayi nŋtum abot akēr bamaakal batum ukēra Ți bkow ajeban baka.

Herod na Yetu

(*Maci 14.1-2; Luk 9.7-9*)

¹⁴ Herod naŋih atiink kē bañaan baktiiniyaan uko wi Yetu Țiki katimul kapēnalaa. Baji : « Yowan Nabattaar anaŋiŋ Ți pkeŋ ukaan kē awo na mn-hina mi pdo mlagre. »

¹⁵ Balonj kē bakji *Eli a, balonj kak baji Naŋupar Naŋibaŋi a, annaamun na baŋupar Naŋibaŋi bajon.

16 Wi Herod atiinkun ɲɲup
ɲun aʂe ji : « Yowan i ndoon
kɛ bafaali anaɲin ɲi pkeɲ! »

Pkeɲ pi Yowan Nabattaar

(Maci 14.3-12; Luk 3.19-20)

17-18 Herod naʂih abi jej
Herodiyana, ahar Filip
abuk aʂin aniiim, kɛ Yowan
Nabattaar aʂe ji na a : « Bgah
bi nja baneenan ɲaan ajej
ahar abuk aʂin aniiim. » Uko
wan ɲuun kɛ Herod ado kɛ
bamoba awat ukalabuʂ abot
atana na mnkorentu.

19 Herodiyana aʂoor Yowan
abot aɲal pdo bafiɲa, aʂe wo
aanhilani,

20 ɲiki Herod aɲi Yowan wi
ameen kɛ awo ɲaan natool
abot ayiman, aji yeɲana.
Herod aji ɲal pdo katiinka, aʂe
ji woli atiinka aanji me uko
uʂal.

21 Unuur ulon kɛ Herodiyana
aʂe ka uko udooni bafiɲ
Yowan. Unuur mɛnt Herod
ado ufettu unkleʂanun unuur
wi abukiin, adu baweek biki
dko, baweek biki bangoli,
na baɲaan bantiinkaniin ɲi
Galilay.

22 Poonu abuk Herodiyana
mɛnt aneej uki, Herod na biki
aduun ɲi ufettu bti kɛ baʂe
lilandɛra. Kɛ Herod naʂih aʂe
ji na poonu un: « Heparaan
uko wi inaluɲ, dwulu wa. »

23 Abot amehna aji : « Uko
bti wi ikheparaanun dwulu
wa, woli idoo ɲal kakib utaak
wi naan ɲi ptoof kawulu um-
baɲ ulon. »

24 Napoɲ kɛ aʂe pɛn ahepar
anin aji : « we wi mbaan

ahepara ba? » Kɛ ateema aji
: « Bkow bi Yowan Nabattaar.
»

25 Poonu ataran akak du
naʂih aʂe ji na a : « Dɲal
iwulɛn hɛnkun ɲi praata,
bkow bi Yowan Nabattaar. »

26 Naʂih ajooɲani, kɛ
pmehna pi nul na baɲaan
biki aduun ufettu baʂe ɲu kɛ
aanhil ppok.

27 Aji na nayeɲ ɲi dko mɛnt
aya aɲi bkow bi Yowan.
Nayeɲ kɛ aya faala du ukal-
abuʂ,

28 aɲi bkow ɲi praata awul
napoɲ ɲaat, kɛ aya awul anin.

29 Wi baɲaʂar Yowan
batiinkun uko unɲepun, babi
ajej puum pi nul aya moy.

*Yetu ade de'an pntuk pi
baɲaan*

(Maci 14.13-21; Luk 9.10-17; natenan ɲi Yowan 6.5-13)

30 Banjaɲan bakak aʂe bi
ayit ɲi Yetu, aɲupa uko bti wi
badolun na wi bajukanun.

31 Kɛ aʂe ji na baka : «
Nabiin na nji du dko dan-
gaagun nanoorfɛn ntiinku. »
Aɲiini han ɲiki baɲaan batum
baya abi, kɛ baando hilan
ade.

32 Kɛ baʂe ya na bɲem du
dko dangaagun.

33 Wi baɲaan bawinun
baka kɛ bakya, batum bame
uko wi bakdolun. Wal mɛnt
wi wi bapɛnnun ɲbeeka bti aɲi
aya du dko mɛnt aban baka
da uteek.

34 Wi Yetu akwaliin ɲi bɲem
awin pntuk pweek pi baɲaan,
aʂe ɲaga baka, bawo wo
ji ɲkaneel ɲanwoon ɲaanka

nayafan. Wi wi aſaaŋ awo ɸi pjukan baka iko itum.

³⁵ Jibi unuun ukyaan pɸot, kē baſaſarul baſē bi aŋoga, aji na a : « Dko di dagaagi kē unuun ubot alow ;

³⁶ dolan baka baya du nŋfēt na nŋtanka nŋaŋnogoŋ dko di, bahilna baka uko ude. »

³⁷ Kē Yetu aſē teem baka aji : « An, Nawulan baka bade bdi di'an. » Kē baji na a : « Njejna ɸuŋ itaka* iliina yaŋ kahilna kanug uko ude pa baŋaan biki bti? »

³⁸ Yetu aji na baka : « Nawo na ipoom hum ba? Nayaan naten. »

Kē baya aten, abi aji na a : « Nkaha ipoom kaŋeen na nŋtēb nŋtēb. »

³⁹ Wi wi aſaaŋ aji na baka bado baŋaan baſo ɸi ujaagal bado knŋuk.

⁴⁰ Baſoona knŋuk ki baŋaan iŋeen-week, na ki iŋeen kaŋeen.

⁴¹ Yetu ajeɸ wal mēnt ipoom kaŋeen yuŋ na nŋtēb nŋtēb, akat kēſ du baſi aſē beeb Naſibaſi ɸi iko ide yuŋ, akitēſ ipoom awul baſaſarul bawul baŋaan. Akak ado kē bafaſ baka bti nŋtēb nŋuŋ.

⁴² Baŋaan bti bade ayok,

⁴³ kē baſij kkaar iŋeen na ktēb ki ipoom na nŋtēb nŋandukiin.

⁴⁴ ɸi bandeen bukuŋ, biint bawo iŋeen-week nŋyaaſ iŋeen kaŋeen (5000).

Yetu apoſ ɸi bdēk duuɸ

(Maci 14.22-32; natenan ɸi Yowan 6.15-21)

⁴⁵ Wi baŋaan baba'an ba pde, Yetu ado kē baſaſarul bapaya ɸi bŋeem ajota kadun, baya umbaŋ wi Bettayida du bdēk umbaŋ wuŋ, ul kē aſē duka aſiſan baŋaan.

⁴⁶ Wi adoluŋ baŋaan bti kē baſiſi, aſē paya du pnkuŋ aŋehan Naſibaſi.

⁴⁷ Wi unuun uyobuŋ, bŋeem bawo ɸi ptoof pi bdēk, ul kē aſē wo aloolan du pkay.

⁴⁸ Awin baka kē banoor na ppaat wi uyook uwoon uunkyoook ataŋ na umbaŋ wi bakyaan. Kaya utejan mŋjel, kē aſē poſ ɸi bdēk duuɸ abi adoo la pŋtēp baka.†

⁴⁹ Wi baſaſarul bawinuluŋ kē akpoſ ɸi bdēk duuɸ, banuŋ aji ujurte wa, aſē fuut idiim,

⁵⁰ bawina bukal bti aſē lēnk. Ul, kē aſē ɸiini na baka ɸi dko mēnt aji : « Nawutan kahaajala, nji a, nawutan kalēnk. »

⁵¹ Wi wi aſaaŋ apaya du baka ɸi bŋeem, uyook kē uſē ɸaŋan. Baŋoŋar maakan,

⁵² na manjoonan, baamme jibi Yetu adoon mlagre mi ipoom, kē iŋtēb yi baka ikak awo ɸi bdēm.

Yetu ajeban bamaakal du utaak wi Genateret

(Maci 14.34-36; natenan ɸi Yowan 6.22-25)

⁵³ Wi bamuuruŋ, aban du pkay du utaak wi bagenatereŋ, bakaban bŋeem ɸi kabaŋ.

⁵⁴ Wi baheli'an hela kē baŋaan baſē yikrēn Yetu.

* **6:37** Itaka : Itaka mēnt iwo baluk bi nŋnuun iŋeen-week nŋyaaſ nŋtēb. † **6:48** Adoo la pŋtēp baka kēme aya du baka.

55 Baya ti utaak bti atij bamaakal ti ijiiñ du dko di batiinkun aji awoo.

56 Dko bti di aneejun, du ntanka, nbeeka, nfet, baji batij bamaakal du bayiti, kakoota awut babana woli udoo wo kambiiñ ki ulankon wi nul ; ke bambanun ka bti bajebi.

7

Udolade wi bajon (Maci 15.1-20)

1 *Bafaritay na *bajukan Bgah balon bampennun Yerutalem babi ayit aňog Yetu.

2 Bawin ke batasar Yetu balon ke bakde be baaññow iñen jibi udolade ujakun.

3 Hēnk di uwoon, bafaritay ji bayuday bti baanji bade ke baaññow iñen yi baka bnuura. Baji bado hañ pa pmēban udolade wi bajon.

4 Babot awo baanji bade woli bapenna bayiti be baan-tul tulani nleef ni baka na meel. Bakak amēban idolade itum yi bajon, ji pñow ikoopa, idunk, na iraata.

5 Ukaan ke bafaritay na bajukan bgah bahepar Yetu aji : « we ukaan ke batasaru baanji batas udolade wi bajon, babaa ji bade de be baaññow iñen? »

6 Ateem baka aji : « Itayi afañ wi ajiiniyaanun uko wi nan, an balagare, Našibaťi aji ti ulibra wi Itayi :

*“Pntaali pi paji padēmanan na mntum tañ,
ke uhaas wi pa uše lowēn.*

7 *Pñehan na bñehan bi baka iin-jakēn nin uko ulon
iko yi bakjukanun iwo
udolade wi bañaan
bajēn tañ.”*✱

8 Naji naduk uko wi Našibaťi ajakun kaše mēban udolade wi bañaan bajēn. »

9 Akak aji na baka : « Naji napok bnuura uko wi Našibaťi ajakun kaše kašas udolade wi nan.

10 Moyit aji : “Mēbaan šaas na naan bnuura” akak aji : “Ankkanun ašin kēme anin, pkeť pakwoon baluk bi nul.”✱

11 An, naše ji : Woli ñaan aji na ašin kēme anin : “uko wi nhilanun lah kaťenknu uwo ‘korban’ (uwoon: uwo wi Našibaťi.)”

12 Naji nadinana keeri awut kado nin uko ulon kak pa ašin kēme anin.

13 Hēnk di nagarun uťup wi Našibaťi na udolade wi nakjukanun. Nabot aji nado iko itum itēť yun kak. »

14 Wi wi Yetu akaan adu pntuk pi bañaan aji na baka : « Natiinkan an bti nabot name.

15 Nin uko ulon unwoonun bdig uunhilan kaťopan ñaan ti keš ki Našibaťi, wal wi uknee-jun ti a. Uko unjaan upenna ti a ujaan uťopana ti keš ki Našibaťi. [

16 Ankaan ibať itiinki atiinkan !] »

17 Wi Yetu aneejun du katoh alow pntuk, batasaru bahepara uko wi uhoñ ukjukanun.

✱ 7:7 Itayi 29.13.

✱ 7:10 Ppēn 20.12.

✱ 7:10 Ppēn 21.17.

18 Kë aji na baka : « An kak hënk di di nawaanun nşal i? Naamme me kë nin uko ulon wi bdig unkneejun ti ñaan uunhılan kaţopana ti kęş ki Naşibaţi i?

19 Uunji uneej ti uhaaş wi nul, ti kayinul di di ujaan uneej, aya kapënan wa du bnţeeh. » Hënk ti nşup nşun, Yetu adiiman kë iko ide bti inuura.

20 Aji kak : « Uko unjaan upën ti ñaan ujaan ukakana aţop ti kadun ki Naşibaţi.

21 Hënk di uwoon, du nhaaş meeti ni bañaan di di nşal nşuţaan njaan nşapëna, nşal njanjaan nşatij pşuban pi piint, kakii, pşin,

22 ppiint na ahar ñaan këme ayin ñaan, pñeebar iko, mnşot, kaguuru, pşuunk, pşal uko wi atëntu, bkuutar, bbeehar, bpën.

23 Iko iwuţaan yun bti iji ipëna ti ñaan meeti yul ijaan itu ñaan kaţop ti kęş ki Naşibaţi. »

Pşiyaar pi ñaaţ anwoon aanwo nayuday

(Maci 15.21-28)

24 Yetu apën da, aşë ya umban wi ubeeka wi Tir. Aneej du katoş kalon aşë wo aanşal bame, kë bañaan başë mehaara me.

25 Uunjoni, kë ñaaţ alon i untaayi uneejun ti abukul ñaaţ aşë tiink kë baţiiniyaan uko wi nul aşë bi ajot ti ihoţ yi nul.

26 Ñaaţ mënţ aanwo nayuday, awo nafiniteş i utaak wi

Firi. Akoot Yetu aji na a adook untaayi, upën ti abukul.

27 Yetu kë aji na a : « Wutan duna bapoţ bade bayok, uunnuura bajej pde pi bapoţ bawul nşuş nşmpoţi* . »

28 Ñaaţ ateema aji : « Ajugun, ifanji, kë nşuş nşmpoţi nşaşë ji nşade ituk yi bapoţ bawatun ti umeeşa uţeeh. »

29 Wi wi Yetu aşaan aji na a : « Uşup wi, uţu kë untaayi upën ti abuku, yaani. »

30 Ñaaţ mënţ akak katoşul aţenk kë napoţ apiint ti kalişa, kë untaayi upën ti a.

Yetu ajeban nadënëmaan (Maci 15.29-31)

31 Yetu apën du umban wi ubeeka wi Tir aţëpna wi Fidon amuur utaak wi Nbeeka Iñeen aşë ya umban wi bdëk bi Galilay.

32 Baţija nadënëmaan ankaan aji noor na bşup, aşë kooţa apafa iñen.

33 Yetu ajeja kë balow bañaan, aya agaag. Aşu'a ikoñ ti ibaţ, atëfëj, abana pndemënt,

34 aşë kat kęş du baţi, awuuk uhefënt aşë ji na ñiint : « Efata » uwoon « haabşiin. »

35 Ti dko mënţ, ibaţ ihaabşaa, kë pndemënt pabot afënëşa, kë akţiini bnuura.

36 Kë Yetu aşë ji na bañaan bawut kaşup nin ñaan uko unţëpun. Jibi akneenanun baka, kë babaa şiiniyaan şiiniyaan maakan uko wi adolon.

* 7:27 Nşuş nşmpoţi : Wal mënţ bayuday baji baji banwoon baanwo bayuday bawo nşuş.

37 Bañonjar pñonjar pweek maakan aşë ji : « Ado iko bti bnuura, adoo do kē bandēnēmuj baktiink, kē babiş bţup baktiini. »

8

Yetu ade de'an bañaan iñeen-week nbaakër nyaaş iñeen
(Maci 15.32-39; Markut 6.30-44)

1 Ți nnuur mēnt bañaan batuma tum aşë wo baanka uko ude, ukaan kē Yetu adu baţaşarul aji na baka :

2 « Dñağa bañaan biki, nnuur njwajanȚ nii ni, ni bawoon na nji abot awo baanka uko ude.

3 Woli dji na baka baţiş, kē baya na ubon, baya jot du bgah te balonȚi baka bapēnna dko dlow. »

4 Baţaşarul bahepara aji : « Țun di di nkkaanun ipoom iwul baka bade badoo bayok? Dko di njwoon di dagaagi. »

5 Ahepar baka aji : « Nawo na ipoom hum ba? » Kē bateema aji : « Paaj na kalonȚ. »

6 Ado bañaan kē baţo Ți mboş, aşë jej ipoom paaj na kalonȚ yun, abeeb NaşibaȚi, ak-itēş aşë wul baţaşarul bawul bañaanȚ. Kē bawul ya baka.

7 Bakak awo na ntēb njlon njmpoȚi. Yetu akak abeeb NaşibaȚi Ți ntēb njun, aşë wul na baţaşarul kē bawul bañaanȚ.

8 BañaanȚ bade ayok, kē in-dukiinȚ itum kkaar paaj na plonȚ.

9 BañaanȚ banwoonȚ da bawo uko ji iñeen-week nbaakër nyaaş iñeen (4000), kē Yetu aşë do baka kē baţişi.

10 Ți dko mēnt kē aşë paya Ți bţeem na baţaşarul aya utaak wi Dalmanuta.

Bafaritay bahepar Yetu uko unkndiimanunȚ kē awo i NaşibaȚi

(Maci 6.14; 12.38-39; Luk 11.16,29)

11 Bafaritay babi, awo Ți pȚiini na Yetu, bala pȚaawana, aşë hepara uko ulonȚ unkndiimanunȚ kē awo ñaanȚ i NaşibaȚi.

12 Yetu awuuk uhēfēnt aşë ji : « we ukaan kē kawuunȚ ki kakhepar uko unkndiimanunȚ kē dwo ñaanȚ i NaşibaȚi ba? Dţupan, na manjoonan, nin mēnkdiiman kawuunȚ ki uko ulonȚ. »

13 Aduk baka aya apaya kak du bţeem aşë ya umbanȚ wundu.

14 Baţaşar Yetu baţilma pȚij ipoom aşë wohara na kaloolan Țań.

15 Yetu aji na baka : « Naţafaraan, nalipariin uko utaajanaani pşon wi bafaritay na wi Herod. »

16 Bawo Ți pȚiiniyaan uko wi bawaanȚunȚ ipoom.

17 Yetu ammeenȚ uko wi baktiiniyaanunȚ aji na baka : « we ukaan kē nakȚiiniyaan uko wi nawaanȚunȚ ipoom ba? Naanji nawin kabot kayikrēn i? »

18 Itēb yi nan idēnēȚi i? Nawo na kēş aşë wo naanji nawin, nawo na ibaȚ aşë wo naanji nate. Naanleş

19 wi nkitsunȚ ipoom kañeen pa biintȚ iñeen-week kañeen nyaaş iñeen (5000) i? Kē kkaar hum kantumunȚ na ipoom ki ki

nayaanaanuŋ ba? » Bateem aji : « Iñeen na ktëb. »

²⁰ « Kë wi nkitşuŋ ipoom paaj na kalon pa bañaan iñeen-week ŋbaakër nyaas iñeen (4000), kkaar hum kantumuŋ na ipoom ki ki nayaanaanuŋ? » Kë baji : « Paaj na plon. »

²¹ Kë aşë ji na baka : « Naan-dobi yikrënaara ha? »

Yetu ajeban nakuul

²² Yetu na bataşarul baban ufët wi Bettayida, kë başë tija nakuul alon, akooşa abana.

²³ Amëbana ti kañen, apën na a ti ufët. Aţu'a işuuy ti kës, apafa iñen aşë hepara aji : « Iwin uko ulon i? »

²⁴ Wi akompëşuŋ aşë ji : « Dwin bañaan, bawo ji mnko mankoşuŋ. »

²⁵ Yetu kë akak aţu'a iñen ti kës, kë wi atenuŋ, aşë jeb ahil ayikrën iko bti apaţës ya.

²⁶ Yetu kë aşë ji na a aţiiş aşë wut kaneej ti ufët.

Piyeer aji Yetu awoon Krittu

(Maci 16.13-16; Luk 9.18-22)

²⁷ Yetu aya na bataşarul du ŋntanka ŋaŋñogun du ubeeka wi Tetare-Filip. Wi bawoon ti bgah kë aşë hepar baka aji : « Bañaan başal aji dwo in ba? »

²⁸ Bateema aji : « Balon baji iwo Yowan Nabattaar, kë balon baji iwo Eli, kë balon kak baji iwo alon ti başupar Naşibaţi. »

²⁹ Yetu kë aşë hepar baka aji : « Kë ti an, nji dwo in ba? » Kë Piyeer aşë teema aji : « Iwo Krittu. »

³⁰ Kë aşë şook baka aji na baka bawut kaşup nin ñaan uko wi nul.

³¹ Yetu ajun pşup baka kë *Abuk Ñiint awo i kahaj maakan, kabot kapokana ti bantohi, ti baţenjan baweeke na ti *bajukan Bgah. Baluŋ kado bafiņa, unuur uwa-jantën aşë naţa ti pkeţ.

³² Wi aktupuŋ uko wan aankhoñ, aţiini ajintan. Kë Piyeer aşë pula kë bagaagi aşë jun pñoman na a ti uko wi ajakuŋ.

³³ Yetu awugşa aten bataşarul aşë noman na Piyeer aji : « Lowaan, iwi Tatana, tiki iinji kla uko wi Naşibaţi analuŋ, iji kla wi bañaan banaluŋ. »

Hum di di ñaan awoon kataş Yetu?

(Maci 16.24-28; Luk 9.23-27)

³⁴ Yetu ado pntuk pi bañaan na bataşarul kë babii, aşë ji na baka : « Woli ñaan an al kataşën, awo kaţilma uleeful, kakunja krut ki nul kadinan phaj ji nji kabot kataşën, udole wo ti pkeţ.

³⁵ Hënk di uwoon, anşaluŋ pbuuran ubida wi nul aluŋ kawaaŋ wa. Kë ñaan i nji Yetu na Uşup Ulil Unuura ŋkţuun awaan ubida wi nul aluŋ kabuuran wa.

³⁶ We uwoon ñaan aka pyok pi umundu bti woli anee-mandën ubida unkmbiin.

³⁷ We wi ñaan ahilanuŋ pwul unklinuŋ na uhaaş wi nul.

³⁸ Woli ñaan akowara nji na ŋşup ŋi naan ti kadun

ki bañaan biki umundu wi, bandekun Naşibaŋi kafet abot awo bajuban, nji *Abuk Ŋiint kalun kakowara baka woli dbi na nwanjut nyimanaan na mndem mi Paapa. »

9

1 Yetu akak aji na baka : « Dŋupan na manjoonan, balon ŋi bañaan banwoon nŋa ŋi baankket be baanwin Pŋih pi Naşibaŋi pabi na mnhina. »

Eli na Moyit bapen aŋiini na Yetu

(Maci 17.1-9; Luk 9.28-36)

2 Wi nnuur paaj naŋepun, Yetu aje Piyeer, Yakob na Yowan ke baya agaag du pnkun pweek. Ke uleeful use ŋelŋa ŋi kadun ki baka, ke awo ji naan nampaŋi.

3 Imiŋa yi nul ikak ji unuur abot afaat pfaat pi imeen nin nanaj alon ŋi umundu aanhil pwul imiŋa pfaat ptent pun.

4 Eli na Moyit ke baŋe winana ŋi kadun ki baka, awo ŋi pŋiini na Yetu.

5 Piyeer aji na Yetu : « Najukan, uwo bnuura, jibi nja nwoon ŋi : nŋan iloona iwanŋ, kalon kawo ki nu, kalon kawo ki *Moyit, kandukiin ki *Eli. »

6 Baŋaŋar Yetu balenk palenk pan ke Piyeer aando me uko wi aktupun.

7 Kanfelun kabi awun baka, ke pdiim plon paŋe penŋa ŋi ka aji : « I, awoon Abuk naan, dŋala maakan, natiinkana. »

8 ŋi dko ment, baŋaŋarul baten dko di bawoon afooyan aŋe wo baanwin nin alon, Yetu ŋaŋ awoon na baka.

9 Wi bapenun ŋi pnkun ahela, Yetu ke aŋe ji na baka bawut kaŋup nin naan uko wi bawinun te wi *Abuk Ŋiint aknaŋin ŋi pket.

10 Bamaban uko wi ajakun na baka, aŋe ŋiini jibi bawoon, ala pme uko wi anajun pji wi ajakun : « Pnaŋa ŋi pket. »

11 Baŋaŋarul bahepara aji : « we ukaan ke *bajukan Bgah baji Eli awo i kaduna kabi ji Krittu ado kabi? »

12 Yetu ateem baka aji : « Na manjoonan, Eli awo i kadun kabi kakakan iko bti ŋi bgah. Naŋal aji babubara apiit aji Abuk Ŋiint awo i kahaj maakan, kapokana i? »

13 Ke nŋe ŋupan, Eli adobi bi ke badola uko bti wi banajun, jibi bapiitun ŋi a. »

Yetu ajeban napot anneejiin

(Maci 17.14-18; Luk 9.37-43)

14 Wi Yetu, Piyeer Yakob na Yowan babanun du baŋaŋar Yetu bandukiin, aŋe win pnŋuk pweek pi bañaan na *bajukan Bgah ke baktiini na baka.

15 Wi bañaan bawinan win Yetu, aŋe lenkara bti, aŋiira pwula mboŋ.

16 Ahepar baka uko wi baktiiniyaanun.

17 Ŋiint alon ke aŋe teemna du pnŋuk aji : « Naweeke, dŋiju abuk naan, awo na untaayi umbiŋanulun bŋup.

18 Dko di uyaan amobna, uji uwata ŋi mboŋ, napot kayiik, katibrin iŋiin, uleeful uji ukak kataaŋ. Dkoot

baṭaṣaru badook wa kē baan-hilani. »

¹⁹ Yetu aji na baka : « Nawo bañaanṭ bawuṭaan, banwoonṭ baanfiyaari! Dwo kaṭo na an te lum ba? Dwo kado kamiiran te lum ba? Naṭijaan napoṭ. »

²⁰ Kē baṭija'a. Wi unṭaayi uwinaarunṭ win Yetu, aṣē jun pṣeṇ ṣeṇan napoṭ kē ajot ṭi mboṣ, akēlēnk, ayiih.

²¹ Yetu ahepar aṣin napoṭ aji : « Lum di di ujununṭ pwata hēnk ba? » Kē ateem aji : « Wi awoonṭ napoṭ nampoṭi te hēnkunṭ. »

²² Nyaaṣ ṇtum uji uwata du bdoo na du meel kado na pfiṇa. Kē iṣale hil pdo uko ulonṭ, kṭēnkunṭ, ṇagi'un. »

²³ Yetu ateem aji : « Iji nṣale hil... Ṇaanṭ anfiyaarunṭ, Naṣibaṭi ahil pdo iko bti pa a. »

²⁴ Ṭi dko mēntṭ ajug napoṭ kē aṣē ṇajar aji : « Dfiyaari, biin iṭēnkēn, nhilna nkak nfiyaar maakan. »

²⁵ Wi Yetu awinunṭ kē bañaanṭ batum bakti abi ayit kē aṣē lēbar na unṭaayi aji : « Iwi unṭaayi, injaanṭ kdēnēman kabot kabiṣan bṭup, dji ipēn ṭi napoṭ i, iṣē iwut kalunṭ kakak ṭi a. »

²⁶ Wi unṭaayi ukpēnunṭ, kē napoṭ aṣē ṇajar alētar maakan. Napoṭ awo ji ṇaanṭ ankeṭunṭ, kē bañaanṭ bti bado ji akeṭi.

²⁷ Yetu kē aṣē mēbana ṭi kañen anaṭana kē anaṭi.

²⁸ Wi Yetu aṭiiṣunṭ katoh, agaag na baṭaṣarul, kē baṣē

hepara aji : « we ukaanṭ kē un, ṇēnhil lah adook unṭaayi ba? »

²⁹ Kē aṣē teem baka aji : « Unṭaayi utēntṭ wunṭ, pñehan Naṣibaṭi ṭaṇ pahilanunṭ pdook wa. »

Uyaaṣ utēbantēn wi Yetu akṭupunṭ pkeṭ na pnaṭa ṭi pkeṭ pi nul

(Luk 9.44-45)

³⁰ Wi bapēnunṭ ṭi dko dunṭ, aṣē muur utaak wi Galilay. Kē Yetu aṣē ṇal bañaanṭ bawut kame.

³¹ Awo ṭi pjukan baṭaṣarul aji : « *Abuk Ṇiintṭ awulana du bañaanṭ, bafiṇa, unuor uwa-jantēn aṣē naṭa ṭi pkeṭ. »

³² Kē baṭaṣarul baṣē wo baamme uko wi akṭupunṭ abot aṭi phepar apiban baka wa.

Ahoṇ awoonunṭ naweek?

(Maci 18.1-5; Luk 9.46-48)

³³ Yetu na baṭaṣarul batool aya Kapernawum. Wi babanunṭ du katoh kē Yetu aṣē hepar baka aji : « We wi nakṭiiniyaanunṭ lah du bgah ba? »

³⁴ Kē baṣē yomp, ṭiki du bgah bawo ṭi plaṭar ala andēmnunṭ ṭi baka.

³⁵ Yetu aṭo aṣē du baṭaṣarul iñeen na btēb, aji na baka : « Woli alonṭ aṇal pwo nateek, akakan awo kafetṭ ki batēntul, awo nalempar baka. »

³⁶ Ajej napoṭ alonṭ aṭu'a ṭi ptoof pi baka, amooka, aṣē ji

³⁷ « Ṇaanṭ anyeenkunṭ napoṭ atēntṭ i ṭi katim ki naan, nji ṭi uleef naan i i ṇaanṭ mēntṭ ayeenkunṭ, kē anyeenknunṭ, mēntṭ nji i ayeenkunṭ, anyil-nunṭ a. »

Anwoon aampokun, awo na un
(Luk 9.49-50)

³⁸ Yowan aji na Yetu : « Naweeek, ɲwin alonj kē akdook ɲntaayi ɲi katimu, kē ɲneenana, ɲiki aanji ɲaşun. »

³⁹ Yetu ateema aji : « Nawu-tan kaneenana : Nin ɲaan aanhilan kado mlagre ɲi ka-tim ki naan kabot kaɲup uko uwuɲaan ɲi ɲji ɲi dko mēnt. »

⁴⁰ Anwoon aampok nja, awo na nja.

⁴¹ Kē ankwulananj kakoopa ki meel nadaan ɲiki nawo i Krittu, alonj kayeenk baluk bi awoonj i kayeenk. »

Nalipariin

(Maci 18.6-11; Luk 17.1-2)

⁴² Yetu akak aji : « Ankdolun alonj ɲi bapoɲ biki* ajot ɲi pɲuban, uhokan batana ɲi kaɲuɲ plaak pweek başē bafēla du bdēk.

⁴³ Woli kañen ki nu kaɲu kē ikjuban, falan ka, uhokan iya baɲi na kañen kammukşiiɲ kē di pya du infernu na iñeen itēb du bdoo banwoon baankjēmşa

⁴⁴ [di ubob uwoonj uunji ukeɲ, kē bdoo baanji bajēmşa].

⁴⁵ Woli kahoɲ ki nu kaɲu'u kē ikjuban, falan ka, uhokan iya baɲi na kahoɲ kam-mukşiiɲ, kē di pya na ihoɲ itēb du infernu

⁴⁶ [di ubob uwoonj uunji ukeɲ, kē bdoo baanji bajēmşa].

⁴⁷ Woli pkēs pi nu paɲu'u kē ikjuban, lookşan pa. Uhokan ineej du Pşih pi Naşibaɲi na

pkēs ploolan kē di bafēla du infernu na kēs ktēb,

⁴⁸ di ubob uwoonj uunji ukeɲ, kē bdoo baanji bajēmşa.

⁴⁹ Balun kaɲu bañaan bti bdoo jibi bajaan baɲu pnam ɲi mnde.

⁵⁰ Pnam pawo uko unuura. Paşale yaş, nakakanaan we kataabare ki pa? Nawoon na pnam ɲi uleef wi nan nabot natiinkar na batēnɲan.

10

Yetu aɲiiniyaan uko wi bniim
(Maci 19.1-9; Luk 16.18)

¹ Wal mēnt kē Yetu aşē naɲa ɲi dko dun, aya umban wi Yuda, amuur bdēk bi Yor-dan. Bañaan baɲum bakak ayit añağa, kē awo ɲi pɲukan baka jibi ajonunj kado.

² Bafaritay babi añağa, banjal ptaawana aşē hepara me bgah bi Moyit badinan ɲaan adook aharul ɲi bniim.

³ Kē aşē teem baka aji :

⁴ « We wi Moyit ajakun ɲi uko mēnt? » Kē baji : « Moyit adinan ɲiint apiit ɲaaɲ kakaarta kankyuunj kē bniim babaa, kabaa dooka. »

⁵ Yetu kē aşē ji na baka : « Mndēnēm mi ɲhaaş ɲi nan manɲunj kē Moyit aɲup uko mēnt.

⁶ ɲi ujuni, wi Naşibaɲi aɲakun umundu, ado baka kē bawo ɲiint na ɲaaɲ.

⁷ Ukaan kē ɲiint aklun kaduk aşin na anin,

⁸ kaya kawo na aharul, bukal batēb bti başē bakak

* 9:42 Bapoɲ biki Yetu aɲiiniyaan ɲi banfiyaarun, bukal bakakun ɲi bapoɲ.

ñaan aloolan. Hënk, baankwo bañaan batëb, bawo aloolan.

9 Ñaan awutan keeri kagar uko wi Naşibaţi anaakrënuj. »

10 Wi bakakuj katoh, kē başaşarul başë kak ahepara ti uko wi ajakuj.

11 Kē Yetu aji na baka : « Woli ñaan adook aharul aşë niim alon, ajuban pjuban pi piintj.

12 Kē ñaaţ akale duk ayinul aşë niimar na ñiintj alon, ajuban pjuban pi piintj.

Yetu na bapoţ

(Maci 19.13-15; Luk 18.15-17)

13 Bañaan baţij Yetu bapoţ pa aban baka, kē başaşarul başë noman na baka.

14 Wi Yetu awinuj uko mēntj aşë deebaţ, aji na baka : « Nawutan bapoţ babi ti nji, nakneenan baka ţiki Pşih pi Naşibaţi pawo pi banwoonj ji baka.

15 Na manjoonan, dţupan, anjaluj pneej ti Pşih pi Naşibaţi awo kanaam na napoţ. »

16 Yetu ajej baka, amook abot apaf baka iñen, añehandër baka Naşibaţi.

Yetu na ñiintj nayok

(Maci 19.16-30; Luk 18.18-30)

17 Wi akpënuj pya, kē ñiintj alon aşë ti, abi ajot ti ihoţ yi nul aşë hepara aji : « Najukan nanuura, we wi nwoonj kado kayeenkna ubida wi mnţo ba? »

18 Yetu kē aşë teema aji : « Imeha kē Naşibaţi ţań anuuriin, ukaan kē ikdu'ën nanuura i?*

19 Ime uko wi bgah bi Moyit bajakuj: Iinkfinj ñaan, iinkpiintj na ayin ñaan kēme ahar ñaan, iinkkiiij, wutan katapar ñaan uko wi awoonj aando, kjej nin uko wi ñaan ti kaguru, mēbaan şaaş na naan bnuura. »

20 Ñiintj kē aşë teema aji : « Najukan, iko mēntj djun ptaş ya wi nhumuj hum te hënkuj. »

21 Yetu atena aşë magana, aji na a : « Uko uloolan uduki'iin: Yaan iwaap iko yi ikaan bti, iwul itaka bawaan, wal mēntj ika pyok du baţi, işë ibi itaşën. »

22 Kē ul, wi atiinkuj uko wan, aşë ya na pjooţan ţiki ayok maakan.

23 Yetu aten bañaan ayitan aşë ji na başaşarul : « Uluj katam maakan pa bayok baneej du Pşih pi Naşibaţi. »

24 Başaşarul bañojar maakan ti nţup ni nul. Kē Yetu akak aji na baka : « An bayiţ naan, utam maakan ñaan aneej du Pşih pi Naşibaţi!

25 Uyoj apel pa untaam wi pnkunkaali uneej ti bhër bi kaguja kē di nayok aneej du Pşih pi Naşibaţi. »

26 Başaşarul babaa ñojar ñojar maakan aşë ji : « Kē in ahilanuj keeri kabuur? »

27 Kē Yetu aşë jaban baka kēş aşë ji : « Bañaan bajën baanhilan pbuuran nleef

* 10:18 Kēme : *We ukaan kē ikdu'ën nanuura ba? Naşibaţi ţań anuuriin nin alon kak annuura nuura.*

ɲi baka, kē Naşibaŋi aşē hil
pbuuran baka, ŋiki aambiişna
biişna nin uko ulonj. »

28 Piyeer kē aşē ji na a wal
mēntj: « Un, ɲduk iko bti aŋaşu.
»

29 Yetu ateema aji : « Na
manjoonan, dŋupan, nin ŋaan
aankduk katohul, babak
aşin, anin, aşin, bapoŋ, kēme
ɲŋeehul pa nji na Uŋup Ulil
Unuura,

30 bē aankyeenk ŋi ɲwal
ɲi ɲwoonj ɲi ɲyaaş iŋeen-
week itoh, babak aşin, banin,
bapoŋ na ɲŋeeh. Iko mēntj
bti igakandēr na mnhaj. Kē
du umundu unkmbiinj, aka
ubida wi mnŋo.

31 Baŋum ŋi banwoonj
bateek hēnkunj balunj kawo
babaañşaani kē banwoonj
babaañşaani balunj kawo
bateek.

*Uyaaş uwajanŋen wi Yetu
akŋupunj pkeŋ na pnaŋa ŋi pkeŋ pi
nul*

(Maci 20.17-19; Luk 18.35-
43)

32 Yetu na baŋaşarul bawo
ŋi bgah aya ubeeka wi
Yerutalem, kē Yetu ajotunj
kadun. Baŋaşarul bahaajala
maakan, kē bankŋaşunj baka
babot awo na palēnk. Yetu kē
aşē jej kak na a baŋaşarul iŋeen
na batēb, awo ŋi pŋup baka uko
unkmbiinj kadola.

33 Aji : « Natenan, un biki
biki aya Yerutalem kē başē lunj
kawul *Abuk ŋiintj baŋenjan
baweek na *bajukan Bgah,
balunj kaji aduknaanaa,
pduknaana pi pkeŋ kaşē

kawula banwoonj baanwo
bayuday.

34 Babenja, katēfjēra, kakoba
na itintēl, kafiŋa. Unuur uwa-
janŋen aşē naŋa ŋi pkeŋ. »

*Nawoon balempar
batēnŋan*

(Maci 20.20-28)

35 Yakob na Yowan babak
Tebede baya ŋog Yetu aşē ji na
a : « Najukan, ɲnal idolun uko
wi ɲkhepariinj. »

36 Kē Yetu ahepar baka uko
wi banjalunj ado pa baka.

37 Kē başē ji : « ŋenun ɲlunj
ɲŋo alonj ŋi kadeenu ki nu,
undu ŋi kamayu ki nu wal wi
ikyeenkunj pşih. »

38 Yetu aji na baka : «
Naamme uko wi nakŋehanunj.
Nahilan kahaj† ji nji i, kēme
kayeenk batitmu bi nji kay-
eenkunj i? »

39 Bateem aji : « ŋhili. »

Yetu kē aşē ji na baka : «
Pnkalam pi nji kadaannunj,
nadaanna pa, batitmu bi nji
kayeenkunj, nayeenk ba.

40 Kē uko wi pŋo ŋi kadeenu
kēme ŋi kamayu ki naan mēntj
nji dwoonj kadat bañaanj ban-
woonj pŋo da, bankaanj na pŋo
da balunj kaŋo da.

41 Wi banjañan iŋeen
bandukiinj batiinkunj uko wi
Yakob na Yowan bajakunj, aşē
deebaŋēr baka.

42 Yetu adu baka aşē ji na
baka : « Nawini, banjakunj
aji bawo başih biki ɲŋaak baji
başih na mnŋot, baweek biki
ɲŋaak kanjoonkna bañaanj.

43 Unwo kawo hanj pa an.
Anjalunj pwo naweek ŋi an

† 10:38 Nahilan kadaan ŋi pnkalame pi nji kadaannunj.

awo katëp tēp kawo nalem-par batēntul.

44 Kē woli ñaañ añał pwo nateek ti an, awalaan bkwul ado kalempar batēntul.

45 *Abuk Ñiint ti uleeful aambi bi pa bado kalempara, abi pdo kalempar bañaan kabot kawul ubida wi nul, uwo baluk bankbuuranuñ bañaan batum maakan.

Yetu ajeban nakuul du ubeeka wi Yeriko

(Masi 20.29; Luk 18.35-43)

46 Yetu na baťaşarul baban ubeeka wi Yeriko, kē wi bakpēnuñ da na pntuk pweek pi bañaan, Bartime nakuul abuk Time aťo ti kabañ bgah awo ti bñehan.

47 Wi atiinkuñ kē Yetu i Nataret aktēpuñ aťe jun phuuran aji : « Yetu abuk Dayit, ñagi'aan »

48 Kē wi bañaan batum bawoon ti pñoman na a ayomp, kē abaa huuran huuran maakan aji : « Abuk Dayit ñagi'aan »

49 Yetu kē aťe nať aji : « Nadu'ana. » Badu nakuul aji na a : « Wutan kalēnk, naťiin, adu'u. »

50 Kē aťe fēl umanta, alut anaťa aya du umbañ wi Yetu.

51 Yetu aji na a : « we wi inalañ ndolu ba? » Nakuul kē aji : « Najukan i naan, dolaan nkak ndo kawin. »

52 Yetu kē aťe ji na a : « Yaani, pfiyaar pi nu pabuuranu. » Ti dko mēnt kē aťe

kak awin ; aťe řař Yetu na bgah.

11

Yetu aneej ti Yerutalem ji nařih

(Masi 21.1-9; Luk 19.29-34)

1 Yetu na baťaşarul bañoğ Yerutalem kakab nbeeka ni Betfage na Betani du umbañ wi Pnkuñ pi Mnoliwera* kē Yetu aťe yil batēb ti baťaşarul.

2 Aji na baka : « Nayaan du untanka unwoon ti kadunan : uneejan, nawin batan ubuuru umpoťi wi nin ñaañ awoon aambaan kadapi'aara. Nafēñeřan wa naťij.

3 Woli baheparan uko unkayi kē nakfēñeř ubuuru, nateem kaji Ajugun anuma wa, woli abaa, ado wa ukak. »

4 Baťaşar Yetu baya aťēnk kē batan ubuuru umpoťi ti plēman plon kakab bgah, aťe fēñeř wa.

5 Balon ti banwoon da bahepar baťaşar Yetu uko unkaañ kē bafēñeř wa.

6 Kē bateem baka jibi Yetu ajakuñ na baka. Kē bawut baka kē bayaa.

7 Baťij ubuuru du Yetu, apēnan iyeti yi baka, agur ti wa, kē Yetu aťe paya ti wa.

8 Bañaan batum bařeef iyeti ti bgah, balon kē bařeefikēn yi mnjaak yi batibnuñ du uťeeh.

9 Bankpořuñ ti kadun ki nul na bankťařuluñ bahuuran aji :

* 11:1 Pnkuñ pi mnoliwera : Dawoon katim ki pnkuñ pi bajaan bado na umbaabu "Mont des Oliviers, Monti di Olivera, Mount of Olives."

« *Hotana,†bnuura nuura ti Ankmbiij ti katim ki Naşibaţi Ajugun!*☆

10 *Bnuura nuura ti pşih pankmbiij hënk, pşih pi Dayiţ ateemun!*

Hotana, Naşibaţi adëm du baţi duuţ. »

11 Yetu aneej du Yerutalem aya du *Katoh Kaweek ki Naşibaţi meet. Wi atenun dko bti ayitën, aşë pën pya Betani, ul na bataşarul iñeen na batëb ţiki utaakal ubani.

Yetu afëp bko bi bajaan badu bfig
(Maci 21.18-19)

12 Unuur utëbantën, wi bakpënnun Betani kë ubon uşë de Yetu.

13 Awin bko bi bajaan bado bfig du kalowan, aşë ya pten me aţënk da mnko mnlon kade. Wi aşaan aňog aşë ţenka itoh ţaň, ţiki wal wi kabuk ki ba uundobi ban.

14 Wi wi aşaan aţiini na bko aji : « Nin ñaan aankak ade mnko mi nu. » Bataşarul kë batiinka.

Yetu adook bawaap du katoh ki Naşibaţi

(Maci 21.12-17; Luk 19.45-47; natenan ti Yowan 2.13-22)

15 Yetu na bataşarul baban Yerutalem, kë wi baneejun ti Katoh Kaweek ki Naşibaţi, kë Yetu aşë jun pdook bankwaa-pun na banknugun da. Awat ñmeeşa ñi batorkaar itaka‡, na itij yi bawaap ñbalab.

16 Abot aneenan bañaan bankunijn bado kaţëpna ti Katoh ki Naşibaţi meet.

17 Ajukan baka aji : « Mënt uko wi upiitaniin ti Ulibra wi Naşibaţi i : *katoh ki naan kadu'ana *katoh kañehanaani pa ñtaak bti*☆? An kë naşë do ka dko dmennaani di bakijj. »

18 Baţënan baweek na *bajukan Bgah batiink uko wi Yetu adolun, aşë la jibi bakdolun kadoo kafiņa ; baţi'a, ţiki pntuk bti pamaţ pjukan pi nul maakan.

19 Utaakal ubanle, Yetu na bataşarul baji bapën ti ubeeka kaţiış.

Bko bi bajaan bado bfig bankayi

(Maci 21.20-22)

20 Wi Yetu na bataşarul baktëpun na nfa, bawin bko bi bajaan bado bfig kë bakay te du intaañ.

21 Piyeer aleş uko untëpun, aşë ji na Yetu : « Najukan, tenan, bko bi ifëpun bakay şaţ. »

22 Kë Yetu aşë teem aji : « Nafiyaaran Naşibaţi.

23 Na manjoonan, dţupan, woli ñaan aji na pnkun pi pënan ti iya ijot du bdëk, woli aanwo na ñşal ntëb, aşë fiyaar kë uko wi ajakun udolana, Naşibaţi kado uko mënt pa a.

24 Ukaan kë nji kajakan, uko bti wi nakheparun woli nañehan Naşibaţi, nafiyaaran kë nadobi yeenk yeenk wa.

† 11:9 *Hotana* : Ţi uhebërë dawoon « Buuran » aşë bi kak uţup unjaan udëmanaan Naşibaţi. ☆ 11:9 *Kañaam* 118.25.26. ‡ 11:15 *Batorkaar itaka baji batorkaar bayuday banwoonun ñtaak ñlon itaka yi baka bahilna banug iko idolni bţënan babot baluk Katoh Kaweek ki Naşibaţi daaşa.* ☆ 11:17 *Itayi* 56.7.

Hënk Naşibaţi ado uko mënţ pa an.

²⁵ Woli nañehan, aşë kaar uko ulon na ñaan, namiirana, Aşinan anwoon baţi ahilna amiiran kak ipekadu yi nan.

²⁶ [Kë woli naankmiir, Aşinan anwoon baţi aankmiiran kak ipekadu yi nan.] »

Bahepar Yetu ñaan anţu'ulun pdo iko yi akdolun

(Maci 21.23-27; Luk 20.1-8)

²⁷ Yetu na baţaşarul bakak Yerutalem, kë wi Yetu awoon du Katoh Kaweek ki Naşibaţi apoş, baţenjan baweek, *ba-jukan Bgah na bantohi kë başë bi añoga.

²⁸ Bahepara aji : « Mhina mhoŋ mi mi ikdolnuŋ iko yi ba? In ajakiin kë ihilan kado ya? »

²⁹ Yetu kë aşë teem baka aji : « Nji, dheparan uko uloolan ţań, nateemaan, nşë nţupan mnhina mi nji kadolnuŋ iko yi.

³⁰ In ayilun Yowan pbattaar ba? Naşibaţi a këme bañaan baka? Nateemaan. »

³¹ Kë başë wo ţi plaţar jibi bawoon, aji : « Woli nteem aji Naşibaţi ayilulun, aheparun kaji, we ukaan kë nñenfiyaara.

³² Kë woli nji bañaan bayilulun... hee! » Baţi bañaan ţiki bañaan bti bafiyaar kë Yowan awo na manjoonan Naţupar Naşibaţi.

³³ Kë başë teem Yetu aji baamme anyilulun. » Kë Yetu aşë ji na baka : « Nji kak, mënktupan mnhina mi nji kadolnuŋ iko yi. »

12

Uhoñ wi balemp biki uwoorta

(Maci 21.33-46; Luk 20.9-19)

¹ Yetu abot awo ţi phoñ na bañaan banwoon ţi Katoh Kaweek ki Naşibaţi aji : « Ńiint alon abi tepi uwoorta wi mnko manjaan mandolna ubiñu, aşë biig wa afooyan. Ajip bhër ado dko dpooñni, abot akiin bliit bi mnlaak bkuunţaan pa bayen, aşë dukar wa bañaan balon pa badoki bapooñle bawula kafah ki nul, aşë ya bayaas.

² Wi wal wi upooñ ubanun, kë aşë yil nalemparul alon du bañaan banwoon du uwoorta pa pyeenk kafah ki nul.

³ Bañaan bukuŋ mënţ bamob nayili akob, adooka kë akak iñeen ijinţ.

⁴ Kë ñiint ajug uwoorta kë akak ayil du baka nalemparul alon kak. Bakoba ţi bkow, abot akowandëna.

⁵ Ayil nawajanţen kë bafiņa. Ayil kak balemparul batum balon kë bakob balon, afin balon.

⁶ Kë abukul i amaganun ţań aduki'aarun, ul i ayilun uyaaş ubaañşani du baka aşë ji : « Baya kakali abuk naan. »

⁷ Kë wi bañaan biki adukarun uwoorta bawinun abuk ajug uwoorta aşë laţar aji : « I, akdukiin na iko yi aşin, najoh nfiņa, nşë nduka na ya. »

⁸ Bamoba, afiņa, ajej puum apënan ţi uwoorta afël.

⁹ Kë we wi ajug uwoorta akdoon ba? Abi, kafin balemp

biki aţuun ʔi uwoorta, kajej wa, kawul balonʔ.

¹⁰ Naanleyiir uko umpiitun ʔi Ulibra wi Naşibaʔi i?

“Pnduba pi baniw bapokun pakakun amēban katoḥ ;

¹¹ *Uko mēnt uwo udo wi Aju-gun*

unuura abot awo uñonjarēnaan ʔi kēş ki nun.”[✱]

¹² Baʔenjan baweek, *ba-jukan Bgah na bantohi bayikrēn kē bukal bakaan kē Yetu akhoñ hañ. Bado na pmoba wal mēnt aşē ʔi pntuk. Baduka, aya.

Uko wi pluk Fetar daaşa

(Maci 22.15-22; Luk 20.20-26)

¹³ Wi uko mēnt uţēpun, bayil du Yetu balon ʔi bafaritay na baʔaş Herod balon pa pʔup ʔupana katenna me bahil kaʔaawana.

¹⁴ Babi aji na a : « Najukan, nme kē iwo ñaan i manjoonan anwoon aanji ʔi nin ñaan abot awo iinji kten uko wi ñaan awoon. Iji kjukan Bgah bi Naşibaʔi jibi bawoon na manjoonan. ʔupun, bgah bi nun badinan nʔluk Fetar naşih na-jeenkal daaşa i? Nwo kaluka da kēme nʔenwo i kaluka da? »

¹⁵ Yetu, ame nşal nʔi kalagare nʔi baka, aşē ji na baka : « we ukaan kē nakdo na pʔaawanaan ba? Naʔijaan pataka nten pa. »

¹⁶ Kē baʔij pataka plon. Kē aşē ji na baka : « Kaara di in, na katim ki in iwoon da? » Kē bateem aji : « Fetar. »

¹⁷ Kē aşē ji na baka : « Nakeerin nakakan Fetar uko unwoon wi Fetar, naşē nakakan Naşibaʔi uko unwoon wi Naşibaʔi. » Kē başē ñonjar bti ʔi uko wi Yetu ajakunʔ.

Pnaʔa ʔi pkeʔ

(Maci 22.23-33; Luk 20.22-39)

¹⁸ Unuur mēnt, *Bataduk balon babi ʔi Yetu, bukal bajaan baji pnaʔa ʔi pkeʔ paanwoo. Baji na a :

¹⁹ « Najukan, Moyit apiit pa un aji : Woli ñaan aka abuk aşin kē akeʔi, aşē duk ñaaʔ anwoon aambuki, ayeenkan ahar abuk aşin mēnt ahilna abukara bapoʔ.

²⁰ Kē uşē bi ka biint paaj na alon banʔaarun. Nateek aniim ñaaʔ aşē keʔ bē aambuki.

²¹ Natēbantēn kē aniim ñaaʔ mēnt akak akeʔ kē aambuki. Kē uwo hañ pa nawajantēn.

²² Kē nin alon ʔi biint paaj na alon banʔaarun bukun aanduk napoʔ. Wi bakeʔun bti, ñaaʔ kē akak akeʔ.

²³ Kē hēnkuñ, woli bañaan balun anaʔa ʔi pkeʔ, awo ahar in ʔi baka, wi bukal paaj na alon bti baniimulunʔ »

²⁴ Yetu ateem baka aji : « Mēnt ppaam nʔup nʔi Ulibra wi Naşibaʔi na mnhina mi nul pakaan kē nakneem i?

²⁵ Hēnk di uwoon, woli bañaan balun anaʔa ʔi pkeʔ, biint baankdo kajej baat, kē baat baankniima : bawo wal mēnt ji nwanjut nʔi baʔi.

26 Kë ti uko wi pnaṭa ti pkeṭ, naanleyiir Ulibra wi Moyit ti dko dankṭiiniyaanun uko wi bgof bankyikuṇ, jibi Naṣibaṭi ajakuṇ na Moyit aji : “Dwo Naṣibaṭi i Abraham, i Itaak, na i Yakob”? »*

27 Yetu akak aji : « Naṣibaṭi aanwo keeri i banketuṇ, awo i bajeb. Naneem bnuura. »

Uko undëmnun ti iko yi bgah bajakuṇ

(Maci 22.24-40; natenan ti Luk 10.25-28)

28 Alon ti *bajukan Bgah antiinkun baka awin kë Yetu ateem bnuura, abi aṇog ahepara aji : « Ti iko yi bgah bajakuṇ, uhoṇ udëmnun dëm ba? »

29 Yetu ateem aji : « Undëmnun dëm wii wi “Fiinkan, iwi Itrayel : Ajugun Naṣibaṭi i nun awoha aloolan ṭaṇ. »

30 *Iwo kaṇal Ajugun, Naṣibaṭi i nu, na kaṭëbu bti, na uhaaṣu bti, na uṣalu bti, na uforta wi nu bti.*»*

31 Uko unyeenkuṇ ti wa wii wi : “Iwo kaṇal atenṭu jibi iṇaluṇ uleefu.» Nin uko ulon ti bgah uumpel pel iko yi. »

32 Najukan Bgah aji na a : « Uwo bnuura Najukan, itup manjoonan : Naṣibaṭi awoha aloolan ṭaṇ, uunkak aka alon kak.

33 Kë pṇala na kaṭëb bti na uṣalu bti, na uforta wi nu bti, na pṇal atëṇṭu jibi iṇaluṇ uleefu upel iṭeṇan bti yi baṭeṇanuṇ na yi bafinaruṇ Naṣibaṭi.

34 Yetu awin kë aṭiini na mn-tit aṣë ji na a : « Iinlow Pṣih pi Naṣibaṭi. » Nin alon aankak aṇoom phepara uko ulon.

Hum di di Krittu ahinanun kawo abuk Dayiṭ

(Maci 22.41–23.7; Luk 20.41-47)

35 Yetu ajej bṭup awo ti pjukan du Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi aji : « Hum di di *bajukan Bgah bahilanun kaji Krittu awo abuk Dayiṭ ba?

36 Dayiṭ ul, Uhaaṣ wi Naṣibaṭi udola kë aṭup ti uko wi Krittu aji :

Naṣibaṭi Ajugun aji na Ajugun

Ṭoon ti kaṇen naan kadeenu

te ndoo ndo baṣooradu

ido kapafna baka ihoṭ.

37 Dayiṭ ul, ti uleeful, aji du Krittu kaji Ajugun, hum di di ahinanun keeri kawo Abuk Dayiṭ? » Pntuk pweek pawo ti ptiinka aṣë lilan maakan.

Nadoon kalipara bajukan Bgah

(Maci 23.1-36; Luk 20.45-47)

38 Yetu aji na baka ti pjukan pi nul aji : « Nalipariin *bajukan Bgah, bukal banjaan baṇal pṇaay na imiṣa iyul, kaṇal banohntën baka ti dko di baṇaṇ batum,

39 kaṇal pṭo ti kadun ti itoh iṇehanaani na ti iṭij inuura ti ṇfettu.

40 Baji bade bka bti bi baat bayoṭ, kabot kadaar kajon ti pṇehan Naṣibaṭi pa pwinana.

* 12:26 Ppën 3.6. * 12:30 Pleṣan 6.4-5. * 12:31 Bgah 19.18.

Naşibaŋi aluŋ kakob baka kakob kandëmnun maakan. »

*Uŋen wi ñaaŋ nayoŋ najuuk
(Luk 21.1-4)*

⁴¹ Yetu aŋo ataŋ na dko di bajaan bawatna itaka pa Katoh Kaweek ki Naşibaŋi. Aten jibi bañaan bakwatun itaka da. Bayok batum bawat itaka itum.

⁴² Ñaaŋ alon nayoŋ najuuk kē aŋe bi awata ktak-ktëb tañ.

⁴³ Kē Yetu aŋe du baŋaŋarul aji na baka : « Dŋupan na manjoonan, ñaaŋ nayoŋ najuuk i awul apelan bañaan bti banwulun itaka.

⁴⁴ Banwulun bukuŋ bti bawul itaka yi bawoon baanumaa, kē ul ŋi bwaan bi nul aŋe wul itaka bti yi anumiin pa pde. »

13

Yetu aŋup pjot pi katoh ki Naşibaŋi

(Maci 24.1-3; Luk 21.5-7)

¹ Wi Yetu akpënuŋ ŋi Katoh Kaweek ki Naşibaŋi, kē alon ŋi baŋaŋarul aŋe ji na a : « Najukan, tenan kn-duba kweek na ŋniw ŋnuura ŋi babomanaanun Katoh Kaweek ki Naşibaŋi. »

² Yetu ateema aji : « Iwin ŋniw ŋweek ŋi? Nin plaak paankduka kapaf ŋi ptëŋ pa, mangarandër bti. »

³ Yetu na baŋaŋarul baban du *pnkuŋ pi mnoliwera, kē Yetu aŋe ŋo ataŋ na Katoh Kaweek ki Naşibaŋi. Wi bi Piy-eer, Yakob, Yowan na Andre багааgun na a, aŋe hepara aji :

⁴ « Ƴupun, lum di di uko wan ukwoon, kē we ukyuujun kē iko mënŋ bti iñogan ŋi pban. »

Wal wi mnhaj mnweek mankjunun

(Maci 24.4-14; Luk 21.8-19)

⁵ Yetu awo ŋi pji na baŋaŋarul : « Naŋafaraan alon aguuran.

⁶ Batum balun kabi na katim ki naan kaji bawoon Krittu, kaguur bañaan batum.

⁷ Woli nalun atiink ŋgut, abot atiink kē baktiiniyaan uko wi ngut na pgarandër, nawutan kalënk : iko mënŋ iwo i kawo. Nameen kē uundobi wo uba umundu.

⁸ Utaak unaŋa ugut na utaak ulon, pŋih pagut na plon. Du ŋmban ŋtun, mboŋ manlun kaŋinŋar, ubon uweek ubot uwo. Iko mënŋ bti ikwoon ujuni wi mnhaj mnweek, ji mnhaj mi ñaaŋ ankyaan kabuk.

⁹ Naŋafaraan an ŋi ŋleefan ; bañootan du ŋruha, kakoban na itintël du itoh iñehanaani, kañootan du kadun ki bantuna na ki baŋih, ŋiki nafiyaarën. Wal mënŋ naŋup baka uko wi nameen ŋi nji.

¹⁰ Uŋup Ulil Unuura uwo i duna kaŋupana ŋi ŋtaak bti.

¹¹ Woli bamoban aŋoot du uruha, nakdo kaŋaaf uko wi nakyaan kaŋup, uko unkyaan kabi ŋi bkowan wal mënŋ naŋupan wa, ŋiki mënŋ an nakdoon kaŋiini, Uhaaŋ wi Naşibaŋi wa.

¹² Ñaan aluŋ kakeeŋaar abuk aŋin kado bafiŋa. Aŋin napoŋ aluŋ kakeeŋaar abukul

kado bafiņa, bapoŭ banaŭara bajug baka kado bafiņ baka.

¹³ Katim ki naan kaŭu baņaan bti baŭooran. Kē anŭaan amēban kaliint te kaban, abuur. »

Mnhaj mnweek

(*Maci 24.15-22; Luk 21.20-24*)

¹⁴ Yetu akak aji : « Woli nawin uko uwuŭaan maakan unjaan uŭotan* kē uwo ŭi dko di uwoon uunwo kawo – Iwi inkleyiirun yikrēnēn. Baņaan bankwoon du utaak wi Yuda bakeeriin baŭi baya du inkun iweek.

¹⁵ Anŭoon du uŭaala awutan kaneejar uko ulon.

¹⁶ Anwoon du nŭteeh awutan kakakar bayeti bi nul du katoh.

¹⁷ Nnuur mēnt, baat bankwoon na iyin, na bankbootanun bawuŭan.

¹⁸ Nañehaan uko mēnt uwut kaban ŭi wal wi uŭubal na mpoj.

¹⁹ Nnuur mēnt nawa nnuur ni mnhaj. Mnhaj manwoon maambaan kawohara wi Naŭibaŭi aŭakun umundu ; kē mnhaj mntēnt mun maankak alun kawo nin uyaaŭ ulon kak.

²⁰ Kē woli Ajugun aantinktēn lah nnuur mēnt, nin ñaan aankduka duka kado kahefēnt ; kē baņaan biki adatuŭ baŭē ŭu kē atinkntēn na.

²¹ Woli alon ajakan : “Natenan, Krittu awo du dko dan”

kēme : “Awo du dko dimon” nakfiyaara.

²² Baņaan balun kanaŭa kaŭilan kaji bawoon Krittu na baŭupar Naŭibaŭi. Bado mlagre na iko iñonarēnaan pa woli bahilani baguur biki Naŭibaŭi adatuŭ.

²³ Naŭafaraan keeri, ddobi ŭupan iko bti inklun kabi. »

Ubi wi Abuk Ñiint

(*Maci 24.29-31; Luk 21.25-28*)

²⁴ « ŭi nnuur mēnt, wi mnhaj manktēpun, unuor uŭēmŭa, pli paankak anuur,

²⁵ njah njajotna baŭi. Iko bti yi baŭi iŭintar.

²⁶ Wal mēnt, baŭē bawin *Abuk Ñiint ado kabi ŭi infēlun, awo na mnhina mnweek maakan na mndēm.

²⁷ Ayil wal mēnt njanjut njaya dko bti ŭi umundu, njaya du kaban ki baŭi na ki umundu nŭtonkrēn biki adatuŭ.

Pjukan pi mnko

(*Maci 24.32-35; Luk 21.29-33*)

²⁸ « Natenan ŭi mnko : Wi inah ijunan jun pluuman kē itoh ikpēn naji nayikrēn kē pti pañogani.

²⁹ Hēnk di ukwohan pa an kak : woli nalun awin iko yan kē ibani, nameen kē Abuk Ñiint aņogi, awo ŭi plēman.

³⁰ Na manjoonan, dŭupan, kawuun† ki kaanktēp bē iko yi bti iinwinanaa.

* **13:14** Baŭiniyaan ŭi uko wi kadun ki unton wi bagrek wi baŭuun du Katoh Kaweeek ki Naŭibaŭi ; natenan ŭi Daniyel 9.27; 11.31; 12.11. † **13:30** Kēme *Umundu wi nwoon wi*.

³¹ Baṭi na mboş ɲaba, kē ɲṭup ɲi naan ɲaşē wo ɲaankba.

³² Kē unuuri wi iko mēnt bti ikbiin, kēme woori mēnt, nin ɲaan alon aamme me wa, mēnt ɲwanjut ɲi baṭi, mēnt ɲi Abukul a, Naşibaṭi Paapa ɲaameen wa.

Nawoon bten

(Maci 24.36-51; Luk 21.34-36)

³³ « Naṭafaraan, nawoon bten, naamme wal wi uko mēnt ukbanuŋ.

³⁴ Uwo ji ɲiint ankyaan bayaaş aşē dukar balemp katoḥ, andoli na ulemp wi nul, aji na nayeŋ bgah awo bten.

³⁵ Nawoon keeri bten, naamme woori wi ajug katoḥ akbiin, naamme me abi na utaakal kēme na utejan mnjel, kēme uhaan ɲguk kēme na nfa.

³⁶ Nalipariin akur kur aban aşē ɲenkan nawo ɲi bnjy.

³⁷ Uko wi ɲi kaṭupanaŋ, dṭup wa bañaan bti, nawoon bten. »

14

Bala pfiŋ Yetu

(Maci 26.2-5; Luk 22.1-2)

¹ Ufettu wi ipoom indaṭ na *Ufettu wi Mbuur ɲaduka ɲnuur ɲtēb, kē baṭenjan baweeḥ na *bajukan Bgah başē la jibi bakdoli mntit kadoo kamob Yetu kaŋiŋa.

² Baji : « ɲwut kado nin uko ulon ɲi ufettu, ji bañaan babi başinṭar. »

Ŋaaṭ alon ajees Yetu ukēra ujuŋ ulil pṭēkēŋ ɲi bkow

(Maci 26.6-13)

³ Yetu awo du ubeeka wi Betani du katoḥ ki Timon i bajaan badu namaak bdoo. Wi bawoon ɲi pde, ɲaaṭ alon kē aşē bi na ukēra ujuŋ ulil pṭēkēŋ ɲi pṭukar pmpoṭi pi banugnun itaka itum. Ukēra mēnt ubomanaan bko bi bajaan bado nardu abot atam maakan. Afom pa aşē jeeş ukēra ɲi bkow bi Yetu.

⁴ Kē bañaan balon başē wo baanlilani, baŋur ɲuran aji : « We ubaan awo pṭok ukēra pi ba?

⁵ Woli bawaap lah wa baka uko umpeluŋ baluk bi uşubal*, kajej itaka mēnt kawul bajuuk. » Badeebaṭer ɲaaṭ.

⁶ Kē Yetu aşē ji na baka : « Nawutana, we ukaan kē naknoorana ba? Ado uko unuura pa ɲi.

⁷ Bajuuk, nawo na baka ɲnuur bti, nahilan kado baka bnuura, wal wi naknumiin, kē nşē wo mēnkwo na an ɲnuur bti.

⁸ Ado uko wi ahilanuŋ pdo, adobi ɲu ɲu ukēra ujuŋ ulil pṭēkēŋ ɲi uleef naan pa umoy.

⁹ Na manjoonan, dṭupan, dko bti di baktupun Uṭup Ulil Unuura, baṭup kak uko wi ɲaaṭ i adolon, kaleşna'a.

Yuda Itkariyot aṭu na pwaap Yetu

(Maci 26.14-16; Luk 22.3-6)

* 14:5 Uko umpeluŋ baluk bi ɲnuur iñeen-week ɲyaaş ɲwajanṭ.

10 Yuda Itkariyot, alon ʔi banjaʔan iʔeen na batēb aya du baʔenjan baweeek pwul baka Yetu.

11 Wi batiinkulun, balilani aʔe hoʔa itaka. Kē aʔe wo ʔi pla jibi akdolun kadoo kawul baka Yetu.

Baʔaʔar Yetu babomandēr ufettu wi mnjeeh

(Maci 26.17-25; Luk 22.7-13; Yowan 13.21-30)

12 ʔi unuur uteek wi ufettu wi ipoom indaʔ, wi baʔaan bajaan bafin ʔkaneel pʔenanaan ufettu wi mnjeeh, baʔaʔar Yetu baji na a : « ʔun di inʔalun ʔya ʔbomandēr ideena kaʔah ki ufettu. »

13 Ayil wal mēnt baʔaʔarul batēb, aji na baka : « Nayaan du ubeeka, naya kayit na ʔiint alon ankuʔiin pdunk pi meel : naʔaʔana. »

14 Katoh ki akneejun, najakan na ajug katoh mēnt; “Najukan aji : ʔun di meet di akdeenun pde pi ufettu na baʔaʔarul dawoonʔ?”

15 Ayuujan meet dhaan du bko duuʔ danwoon na iko yi naknumiin bti, dul di nakaan kabomandērun ʔhilna ʔde pde pi ufettu. »

16 Baʔaʔarul baya, aban du ubeeka, aʔenk kē iko iwo bti jibi ajakun na baka kē baboman pde pi ufettu.

Yetu aʔup kē alon ʔi baʔaʔarul alun kawaapa

(Maci 26.20-25; Luk 22.14; natanan ʔi Yowan 13.21-30)

17 Wi utaakal ubanun, Yetu aban na baʔaʔarul iʔeen na batēb.

18 Wi baʔoon awo ʔi pde, Yetu aji : « Dʔupan, na manjoo-nan, alon ʔi an, ankndeen na nji alun kawaapēn. »

19 Bajooʔani, kē andoli aʔe wo ʔi phepara aji : « Woon nji a iʔ? »

20 Kē aʔe ji na baka : « Alon ʔi an baʔaʔar naan iʔeen na batēb, ankʔuun kaʔen na nji ʔi praata. »

21 Aa, *Abuk ʔiint awo kakeʔ jibi upiitaniin ʔi a ʔi Ulibra wi Naʔibaʔi, kē anʔaan awula aʔe wuʔan. Uhokan lah awo aankbuka. »

Yetu aʔup aji Piyeer alun kapok pme'a

(Maci 26.26-29; Luk 22.17-20,31-34)

22 Wi bakdeen, Yetu ajej kapoom, abeeb Naʔibaʔi, ak-itēʔ ka, awul baka aʔe ji : « Najejan, uleef naan wii wi. »

23 Abot ajej pnkalame pi poot, wi abeebun Naʔibaʔi aba, aʔe wul baka badaan, kē badaan bukal bti.

24 Aji na baka : « Pʔaak pi naan pii pi, pankntulun pa pntuk pweek maakan, pi Naʔibaʔi aʔenanaanun bhoʔar. »

25 Dʔupan, na manjooan, nin mēnkak adaan poot te unuur wi iko bti ikkakun ihalu du Pʔih pi Naʔibaʔi. »

26 Bayeeh aʔaamarēn aba, aʔe pēn pya du *Pnkun pi Mnoliwera.

27 Yetu aji na baka : « An bti nadukēn, jibi upiitun ʔi Ulibra wi Naʔibaʔi :

“*Dkob nayafan kafin,*
ɲkaneel ɲaşē ɲawayşēr”[☆]

28 Kē wi nji kanaŋiɲ ɲi pkeɲ,
 djot kadun kayoonkan du
 Galilay. »

29 Piyeer aji na a : « Woli
 bañaan bti baya aduku, nji
 mēnkdukul! »

30 Yetu ateema aji : « Na
 manjoonan dɲupu, na utejan
 wi, ji uguk udo kahaan uyaaş
 utēbantēn, iwi, ipok ɲyaaş
 ɲwajanɲ kaji iimme'ēn. »

31 Kē Piyeer aşē taman
 maakan aji : « Woli ddoo wo
 i pkeɲ na iwi, nin, mēnkpok
 kaji mēmme'u. » Kē bukal bti
 bakak aji haɲ.

Du Gettemaniya

(*Maci 26.36-46; Luk 22.40-46*)

32 Baban du dko di bajaan
 bado Gettemaniya kē Yetu aşē
 ji na baɲaşarul : « Naɲoon ɲi,
 dya pñehan Naşibaɲi. »

33 Ajej na a Piyeer, Yakob,
 na Yowan aşē jun phaajala na
 ptiink mnhaj ɲi uhaaş wi nul.

34 Aji na baka : « Uhaaş
 wi naan ujooɲani, pjooɲan
 pdiɲ maakan kē ndo kita ;
 nadukiin ɲi nawo bten. »

35 Kē wi ajohariin aya low
 ntişu, aşē jot ɲi mboş añehan
 Naşibaɲi, aji woli uhilan lah
 kawo, mnhaj mankbiiɲ mi
 manlowa.

36 Aji : « Abba[†], Paap, iwi
 inhiniin iko bti, lowaan mn-
 haj mi ɲi nji ; uşē uwut kawo
 uko wi nɲaluɲ, wi iɲaluɲ uk-
 dolaniin. »

37 Yetu akak aşē ɲēnk
 baɲaşarul kē bakɲoyēnt, kē aşē

ji na Piyeer : « Timon, iɲoyēnt?
 linhilan awo bten uwoori
 uloolan ɲañ.

38 Nawoon bten nado
 kañehan nawutna kajot ɲi
 kaguuru. Uhaaş wi nan uɲal
 pdo bnuura kē ɲleefan ɲaşē
 wan ufoɲta. »

39 Akak aya alow baka
 añehan Naşibaɲi awo ɲi
 pkakalēş uɲup wi aɲupun ɲi
 kateeku.

40 Awugşa akak, aɲēnk
 baɲaşarul kē bakɲoyēnt, kēş
 ki baka kadiɲ bɲoy, baamme
 uko wi bakteemuluɲ.

41 Yetu akak uyaaş uwa-
 janɲēn du baɲaşarul aɲēnk kē
 bakɲoyēnt aşē ji na baka :
 « Naɲoyēntēn, nanoorfēnan.
 Uko mēnt ubaa. Wal wi
 *Abuk Ņiint awoon i kawu-
 lana ɲi iñen yi bado buɲaan
 ubani.

42 Nanaɲiin ɲya! Natenan,
 ankwaapnuɲ añogi, awii wi.
 »

Bamob Yetu

(*Maci 26.47-56; Luk 22.47-53*)

43 ɲi dko mēnt, wi Yetu ahu-
 mun kaɲiini, kē Yudaɲ, an-
 woon alon ɲi banjañan iñeen
 na batēb, aşē wuj na pntuk
 pi bañaan banwoon na ikej
 na induk. Baɲēnan baweek
 na *bajukan Bgah na bantohi
 bayilun baka.

44 Yuda, anwaapulun aji na
 baka, hēnk di di nakmeenun
 ñaan mēnt, aji : « I nji
 kamookun, ula namobana,
 nawutan kado abuur. »

[†] 14:36 *Abba* : ɲi uɲup uaramayik dawoon Paap.

45 Wi abanaan ban aňog Yetu ašë ji na a : « Najukan » ašë mooka.

46 Bukundu kē bašë dēpa ti a amoba.

47 Alon ti banwoon da apēnan kej atib nalempar naših i baŋenan, abi fala fal kabaŋ.

48 Yetu kē ašë tiini na baka aji : « Dwo nado buŋaan i, kē nado bi pmobēn na ikej na induk?

49 Nnuur bti dji kawo na an du Katoh Kaweek ki Našibaŋi kajukan, kē naammobēn. Kē uko wi Ulibra wi Našibaŋi ujakuŋ uwoon kadolana. »

50 Kē wal mēnt, baŋašarul bti bašë ti aduka.

51 Naŋaša alon anguradiin blaani ŋaŋ akŋašuluŋ. Bamoba,

52 kē ašë wutan blaani aŋi biyšu.

Baňooŋ Yetu du uruha wi bayuday

(Maci 26.57-68; Luk 22.54-55,63-71; natenan ti Yowan 18.13-15)

53 Baňooŋ Yetu du uko naših i baŋenan. Baŋenan baweek, bantohi na *bajukan Bgah bayit da bti.

54 Piyeer kē ašë low du kafeŋ aŋaša te du blay meet bi katoh kaweek ki naših i baŋenan. Aŋo na balemp atēma.

55 Baŋenan baweek na bawayēš bŋup bti bandukiin bala uko utapar Yetu kahilna kado bafiŋa ašë wo baanwini.

56 Batum baji batapara kē nŋup ŋi baka ŋašë wo ŋaanji ŋayeenkiir.

57 Balon baji banaŋa katapara kaji :

58 « Ntiinka kē aji afom Katoh Kaweek ki Našibaŋi, ki iŋen yi baňaan ibomanuŋ, kašë kaniw ti ŋnuur ŋwajanŋ, kalon ki iŋen yi baňaan iwoon iinkboman. »

59 Baando tiinkar tiinkar ti uŋup wuŋ.

60 Naših i baŋenan anaŋa wal mēnt anaŋ ti ptoof pi baka ašë hepar Yetu aji : « Iinkhepna ti uko wi baňaan biki baktupun ti iwi i? »

61 Kē ul ašë yompa yomp, aanji nin uko ulon. Naših i baŋenan akak ahepara aji : « Našibaŋi i ŋjaan ŋdēman, iwi iwoon Krittu Abukul i? »

62 Yetu ateema aji : « Nji a. Kē našë luŋ kawinēn nji *Abuk ŋiint ŋto ti kadeenu ki *Andēmuŋ Maakan. Naluŋ kawina kak ado kabi na infēluŋ yi baŋi. »

63 Kē naših i baŋenan ašë tow imiŋa yi nulŋ aji : « Ndoona we kak bamaar ba?

64 Natiink bti kē akar Našibaŋi. We wi naŋaluŋ ti uko wi ba? » Kē bukal bti bašë ji aduknaanaa, awo i pkeŋ.

65 Balon bawo ti ptēfjēra, awuna kaara akoba ašë ji na a : « Iwi, Naŋupar Našibaŋi, ŋupan ŋnaan ankobiin. » Kē balemp bašë wo ti pkoba.

Piyeer apok aji aamme Yetu

(Maci 26.69-75; Luk 22.56-62; natenan ti Yowan 18.15-

18,25-27)

⁶⁶ Wi Piyeer awoon ʔi uʔeeh, du blay, kē ʔnaaʔ alon ʔi balemp biki naʔih i baʔenjan aʔe ban.

⁶⁷ Wi awinun ʔiyeer kē aktēma, aʔalana aʔe ji na a : « Iwi kak ibi wo na Yetu i Naʔaret. »

⁶⁸ Kē aʔe pok aji : « Iji we? Mēndo me me uko wi inʔalun ʔʔup. » Aʔool ʔpēn du blay bi bdiḡ [kē uguk uʔe haan].

⁶⁹ ʔNaʔ nalemp awina aʔe wo kak ʔi ʔji na banwoon da : « Awo ʔi baka. »

⁷⁰ Kē Piyeer akak apok. Uunjoni kē banwoon da baʔe wo ʔi ʔji na a : « Iwi, na manjoonan, iwo alon ʔi baka, idoo wo i uʔaak wi Galilay. »

⁷¹ Kē aʔe mehna aji na Naʔibaʔi afēpa woli aankʔup manjoonan, awo ʔi ʔji : « Mēmme ʔniint ʔi najakun hēnk. »

⁷² ʔi dko mēnt kē uguk uʔe haan uyaaʔ utēbantēn. Kē Piyeer aʔe leʔ uʔup wi Yetu abiin aji na a : « Ji uguk udo kahaan uyaaʔ utēbantēn ipok nyaaʔ nyajant kaji iimme'ēn. » Aʔi wal mēnt, apēn bdiḡ awooni.

15

Baʔnooʔ Yetu du kadun ki Pilat

(Luk 23.1-5,13-25; Maci 27.1-2,11-14; natenan ʔi Yowan 18.28-38)

¹ Wi nfa mambanan ban kē baʔenjan baweek baʔe ʔo ayit na bantohi, na *bajukan Bgah na baʔaan bti biki uruha wi bayuday. Bado kē

batan Yetu aʔe ʔnooʔa aya wul Pilat.

² Kē Pilat aʔe hepar Yetu aji : « Iwi, iwoon naʔih i bayuday i? » Kē ateem aji : « Iwi, ijakun han. »

³ Baʔenjan baweek batapara iko itum.

⁴ Pilat kē akak hepara : « Iinka uko ulon uʔup i? Iinwin iko yi baktapariin bti? »

⁵ Kē Yetu aanteema teem nin uko ulon, kē Pilat adoo ʔnoar.

⁶ Ufettu undoli Pilat aji wutan pa baʔaan biki aʔihun nakalabuʔ i baheparun.

⁷ Kē ʔniint alon i bajaan bado Barabaat aʔe wo ukalabuʔ, ul na baʔaan balon banfinun ʔnaan wi bakyewlanun ubeeka.

⁸ Pntuk pabi aʔe wo ʔi phepar Pilat uko wi ajonun kado baka.

⁹ Pilat aji na baka : « Nanal nwutanan naʔih i bayuday i? »

¹⁰ Ame kē baʔenjan baweek bakuj Yetu, ukaan kē baʔija'a.

¹¹ Kē baʔenjan baweek baʔe wuuk pntuk ʔaʔēp ʔēp ʔaji awutan baka Barabaat.

¹² Pilat akak ajei bʔup aʔe ji : « We wi nji kadoon keeri na i najaan nado naʔih i bayuday? »

¹³ Kē bakak ahuuran aji : « Paʔana! »

¹⁴ Pilat aji na baka : « Buʔaan bhon bi bi adoon ba? » Kē babaa huuran huuran maakan aji : « Paʔana! »

¹⁵ Jibi Pilat anʔalun pdo uko unlilun pntuk, awutan baka Barabaat, aʔe do kē bakob Yetu na itintēl, aʔe wul baka a bapan.

Bangoli baben Yetu

(Maci 27.27-31; natenan ti Yowan 19.2-3)

16 Bangoli bañoof Yetu du blay bi katoḥ ki Pilat nantunja, aṣe du batent baka bti.

17 Bawoharëna bayeti bjeenkal jud, abot aṣiir iyiw ado ukël aṭu'a ti bkow*.

18 Bawo ti pnohtëna aji : « Nwulu mboṣ, iwi naṣih i bayu-day. »

19 Bakoba ti bkow na pmul, atëfjëra abot anup ti kadunul, kawo ji badëmana.

20 Wi babenulun aba, bapënan bayeti bjeenkal akakana imiṣa yi nul, aṣe pën na a pya kapan ti krut.

Bapan Yetu

(Maci 27.32-44; Luk 23.26-43; Yowan 19.17-27)

21 Baṭu ñiint alon i katim ki Fimonj, i ubeeka wi Kiren ampënnun uṭeeh pkuṇa krut ki Yetu, awo aṣin bi Alektandër na Rufut.

22 Bañoof Yetu du dko di bajaan bado Golgota uwoon « Kaheem ki Bkow. »

23 Bawula poot pi banaakrënuṇ na bko bi bajaan bado miir kē apok pdaan.

24 Bapaṇa afaaṣiir imiṣa yi nul, wi badolun kanun na mmlaak, katenna uko wi andoli akyitanaanun.

25 Wi nwoori kañeen kalon nabanun wi wi bapanulun.

26 Bapiit ti bkowul duut ti krut uko unṭuun kē bapaṇa, uwo « Naṣih i bayuday. »

27 Bapaṇa na balat batëb, alon ti kadeenu ki nul, alon ti kamayu. [

28 Kē hënk di di uko upiitun ti Ulibra wi Naṣibaṭi udolaniin, uji : « *Banaakrëna na bado buṭaan.* »]

29 Banktëpun bakar karana aṣe bët bëtan ikow aji : « Mbeeh, mënt iwi ijakuṇ aji iwat Katoh Kaweeḥ ki Naṣibaṭi kaṣe kaniw ka ti nnuur njwajanṭ i?

30 Heliin ti krut, ibuuran uleefu. »

31 Baṭenjan baweeḥ kak na *bajukan Bgah banaakiir aberja aji : « Abuuran balon aṣe wo aanhil pbuuran uleeful!

32 Aanwo Krittū naṣih i Itrayel i? Aheliin keeri hënkun ti krut njwin, nṣe nfiyaar. » Biki bapanun na a bado kara kak.

Pkeṭ pi Yetu

(Maci 27.45-56; Luk 23.44-49; natenan ti Yowan 19.28-30)

33 Ti udiin unuor, unuor umara mara awunana, kē bdëm baṣe wala ti umundu bti, ado nwoori njwajanṭ.

34 Ti nwoori njwajanṭ ni pnak, Yetu kē aṣe do pdiim aji : « Eloy, Eloy, lama tabaktani » uwoon: « *Naṣibaṭi i naan, Naṣibaṭi i naan, we ukaan kē iwutën?* »*

35 Balon banwoon da, wi batiinkulun, baji : « Natiinkan, adu *Eli. »

36 Alon aṭi, atoop kalëmënt kantanun ti pmul ti poot ptaaktaan, awula adaan, aṣe

* 15:17 Bado hënk anaaman na uko wi Tetar naṣih najeenkal ajaan aṭu ti bkow.

☆ 15:34 Kañaam 22.2.

ji : « Nayoonkan, nten me Eli abi kawalana. »

³⁷ Kë Yetu aşë do pdiim pweek aşë jëmşa.

³⁸ Blaañ bkëm maakan bannaan baneenan bañaan pneej du dko dyimanaan maakan di Katoh Kawee ki Naşibaţi batowa  i ptoof.

³⁹ Nawee ki bangoli i een-week alon ana  wal m nt ataa na Yetu. Wi awinun jibi aj m iin, aş  huuran aji : «  iint  i awo na manjoonan Abuk Naşibaţi. »

⁴⁰ Uka kak baat balon banna un alow aş  ten, bi Mariya i utaak wi Magdala, Talome, Mariya anin Yakob nampo i na Yotet, bawo  i bakan m nt an.

⁴¹ Baat m nt an bajaan babi ka aş Yetu kabot ka  nka wi awoon du Galilay. Baat batum kak bampayiin na a du ubeeka wi Yerutalem bawo da.

Umoy wi Yetu

(Maci 27.57-61; Luk 23.50-56; natanan  i Yowan 19.38-42)

⁴²⁻⁴³ Utaakal uke  udo bi ban, k   iint  alon i katim kawoon Yotef, anwoon i ubeeka wi Arimati aş  bi. Awo  iaan antiinkaniin  i uruha wi bayuday, awo  i pyoonk ubi wi P ih pi Naşibaţi. Aya na mnt  ahepar Pilat puum pi Yetu wal m nt   iki unuur m nt  uwo wi pbomand r pa unuur wi pnoorf n.

⁴⁴ Pilat a on r k  Yetu adobi ke , wi wi a aan adu nawee ki bangoli i een-week, ahepar me ujoni, wi ake nun.

⁴⁵ Wi ateemulun, k  aş  dinan Yotef aje  puum.

⁴⁶ Yotef anug blaa  bi ifaal, awalan puum pi Yetu  i krut aş  bootan pa na ba, aya b kan pa  i bh r bi bajipun  i kaban ki plaak. Ado k  bak l plaak pweek  i pl man pi bh r.

⁴⁷ Mariya i utaak wi Magdala na Mariya anin Yotet baten dko di bab kanulun bnuura.

16

Baat ba  nk bh r k  bawo bjint 

(Maci 28.1-10; Luk 24.1-10; natanan  i Yowan 20.1-10)

¹ Wi *unuur wi pnoorf n wi bayuday u  pun, Mariya i utaak wi Magdala, Talome na Mariya anin Yakob banug uk ra ujun ulil p  k   katul tulan  i puum pi Yetu.

²  i unuur un   un unuur wi pnoorf n, na nfa kub wi unuur up  un, k  ba   ya du bh r bi Yetu.

³ Bala ar aji : « In abaan aya kak lun plaak panwoon  i pl man pi bh r ba? »

⁴ K  wi ba aan akat k   aş  win plaak pand mun maakan k  pak lanaa.

⁵ Baneej du bh r aş  win  i kadeenu ki baka na   a alon anwohariin kami a kafaatal k  a oo, k  ba   l nk maakan.

⁶ Aji na baka : « Nakl nk, nala Yetu i Nataret, i bapa un: ana a  i pke , aanwo  i. Natanan dko di bapiint anulun.

⁷ Nayaan naji na Piyeer na ba   arul bandukiin: “ajotan kadun du Galilay, dul

di nakwinnulun jibi abiin aɕupan.” »

8 Bapən du bhër ašë ɕi, ɲleef ɲaki na baka, kē babot aɲoɲar maakan, palēnk pi balēnkun paɕu kē baanɕup nin ɲaaɲ uko ulon te ado ban katoɲ.

Yetu apən awinana wi anaɕiin ɕi pkeɕ

[
9 Yetu anaɕa ɕi pkeɕ na nfa mi unuur unɕaanun unuur wi pnoorfēn. Apən awinana duna ɕi Mariya i utaak wi Magdala, i abiin apēnan ɲntaayi paaj na ulon.]

10 Aya aɕup uko mēntɕ bambiin awo na Yetu banwoon wal mēntɕ ɕi puum awooni.

11 Wi batiinkun kē anaɕa ɕi pkeɕ, kē ul abot awina, baanfiyaara.

12 Wi uko waɲ uɕəpuɲ, Yetu apən awinana awo ɲi ɲaaɲ nampaɕi ɕi baɕaɕarul batēb bankyaanɕun aya du ufēt unwoon du uɕeɲ.

13 Bukuɲ mēntan bakak aɕup bandukiin uko wi bawinun, kē baanfiyaar baka kak.

14 Yetu abaaɲɕaan apən awinana ɕi banjaɲan iɲeen na aloolan wi baɕoon ɕi umeeɕa pa pde, aɲoman na baka ɕi uko wi bawoon baanfiyaari na ɕi pdēnēm pi ɲhaaɕ ɲi baka ɕiki wi anaɕiin ɕi pkeɕ ašë pēn awinana, baanfiyaar banwinulun.

15 Akak aji na baka : « Nayaan ɕi umundu bti naɕup Uɕup Ulil Unuura baɲaaɲ bti biki umundu.

16 Ankfiyaarun kabot kayeenk batitmu abuur, kē anwoon aankdi pfiyaarēn aduknaana.

17 Iko yi ikyuujun kē bafiyaari : Balun kado kadook ɲntaayi ɕi katim ki naan. Balun kaɕiini ɲɕup ɲyaanɕ.

18 Bajej ɲpula ɕi iɲen yi baka. Woli badoo daan bnunk bankfiɲarun, nin uko ulon uunkdo baka. Bapaf bamaakal iɲen kajeɲan baka.

»
19 Wi Yetu Ajugun aɕiiniin aba, ašë deenana baɕi, aɕo ɕi kaɲen kadeenu ki Naɕibaɕi.

20 Kē baɕaɕarul bašë ya du dko bti aɕup Uɕup Ulil Unuura. Ajugun alemp na baka abot ayuuj kē uko wi baktupun uwo manjoonan na iko iɲoɲarēnaan yi bakdolun.]

Uṭup Ulil Unuura wi Luk apiitun

Uṭup ujuni

Luk apiit nlibra ntëb. Uṭup Ulil Unuura wi Luk apiitun na Ulemp wi Banjañan. Luk ate ugrek bnuura. Awo naku-raar. Wi Pawulu ayaan pṭup bañaan banwoon baamme Naşibaṭi Uṭup Ulil Unuura, bukal bagakandërun. Wal mënṭ Luk aandobi me Naşibaṭi. Abaa bi kak kak naritton. Apiit ulibra wi bë aanwin Yetu. Aya ala bañaan bammeen Yetu ahepar baka bnuura jibi iko itëpari. Ajej Uṭup Ulil Unuura wi Markut apiitun ašë piit, jibi Maci adolon. Maci kak ajej ulibra wi Markut. Ṭi ulibra wi nul, Luk ajuk iko yi bayuday akuṭ ajuk iko yi banwoon baanfiyaar Naşibaṭi bawoon baammee. Apiit pa bañaan banteen ugrek banwoon baanfët ṭi Palettina. Aṭiiniyaan pntaali pi Yetu ajunna du Adam kadiimanaan kë Yetu awoon nabuuran bañaan bti. Woli ñaan aleyiir ulibra wi Luk aji win uṅal wi Naşibaṭi adiimanun bañaan biki umundu upokun: bajuuk, bamaakal. Luk aṭiiniyaan kak Uhaaş wi Naşibaṭi na pñehan Naşibaṭi.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Uko unkayi kë Luk apiit ulibra wi (1.1-4)

2. Hum di di Yowan Nabattaar na Yetu babukiin (1.5-2.52)
3. Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (3.1-20)
4. Batitmu bi Yetu na jibi Tatana akdoon na pguura ajuban (3.21-4.13)
5. Yetu aya aṭo du Galilay (4.14-9.50)
6. Yetu apënnna Galilay atool pya Yerutalem (9.51-19.27)
7. Kanëm kabaañšaani ki Yetu ṭi mboş: pwayëş pi bawayşulun na pkeṭul (19.28-23.56)
8. Yetu anaṭa ṭi pkeṭ (24.1-12)
9. Yetu apën awinana ṭi kadun ki baṭaşarul ašë deenana du baṭi duuṭ (24.13-53).

Ujuni

1 Bañaan batum, badoon-aan na ppiit, kaṭup iko bti inṭëpun ṭi ptoofun.

2 Bakakalëşun ya, jibi bam-maarun abot awin na këş ki baka du ujuni, baṭupun baka ya. Bukal biki baṭuun pṭup *Uṭup Ulil Unuura.

3 Ukaan kë nşë şal aji, wi nheparun bnuura, aten iko bti jibi iyeenkiiri du ujuni, uyuk maakan nji kak npiitu, nṭupu bnuura jibi iko itëpari, iwi Teofil i mmaganun maakan,

4 ihilna ime kë iko yi ba-jukaniin iwo manjoonan.

Uwanjut uṭup Fakariya kë Yowan Nabattaar alun kabuka

5 Wal wi *Herod awoon naşih i utaak wi Yuda, naṭenjan

i Naşibaŋi alon awo da i ba-
jaan bado Fakariya. Awo i
pntuk pi baŋenan biki pşini pi
Abiya. Aharul awo i pşini
pi *Aaron naŋenan, katimul
kawo Elitabet.

⁶ Bawo bukal batëb bti
bañaan batool ŋi kadun
ki Naşibaŋi, banjayi bataş
uŋup na bgah bi Ajugun bti
bnuura.

⁷ Kë başë wo baambuki,
ŋiki Elitabet aanhilan pbuk, kë
bakak awo bukal batëb bti
bañaan bandoon abi ŋaf ŋaf.

⁸ Unuur ulon, Fakariya awo
ŋi pdo bŋenan ŋi kadun ki
Naşibaŋi, ŋiki pntukul pakaan
na pdo ba.

⁹ Baŋenan baji bado kam-
biilun katen ñaan i Naşibaŋi
adatun, kë ul, Fakariya
adataniin ŋi baŋenan bti, pneej
du *dko dyimanaan di Katoh
Kawee ki Naşibaŋi, katër
mnkulan*.

¹⁰ Pntuk pi bañaan batum kë
paşë wo ŋi pñehan Naşibaŋi du
bdig, wal wi aktërun mnku-
lan.

¹¹ ŋi dko mënŋ kë aşë win
*uwanjut ulon wi Ajugun, kë
unaŋ ŋi umban udeenu wi
umeeşa utëri mnkulan.

¹² Fakariya alënk adiwşa, wi
awinun wa,

¹³ kë uwanjut uşë jaka : «
Fakariya, wutan kalënk! Uko
wi iñehanun, utiinkana du
Naşibaŋi : Elitabet aharu, alun
kabukaru napoŋ ñiinŋ, lunj
iŋu'a katim ki *Yowan.

¹⁴ Alun kaŋiju mnlilan na
mntan ; bañaan batum balun

kalilandër kabuka ki nul.

¹⁵ Alun kawo ñaan nawee
ŋi kadun ki Ajugun. Aanwo
kalun kadaan nin poot.
*Uhaaş wi Naşibaŋi ujunna
pwo ŋi a du kayin ki anin.

¹⁶ Alun kakakan babak
*Itrayel du Ajugun, Naşibaŋi i
baka.

¹⁷ Alun kado kapoş ŋi kadun
ki Naşibaŋi, na uhaaş na
mnhina mi *Eli *Naŋupar
Naşibaŋi, bapoŋ bakakna
batiinkar na başin baka,
banwoon baanktaş Naşibaŋi,
bakak bawo na nşal nnuura
ji bañaan banwoon batool.
Alun kado pntuk pi bañaan,
pabomandër bnuura pa
Ajugun. »

¹⁸ Kë Fakariya aşë ji na
Uwanjut: « Hum di di nji
kadolon, kadoo kame kë
uko wan uwo manjoonan?
Dŋafi, kë ahar naan akak awo
nawee. »

¹⁹ Uwanjut uteema aji : « Nji
dwoon *Gabriyel! Dji kanaŋ ŋi
kadun ki Naşibaŋi, kalempara.
Ul ayilnun, mbi nŋiini na iwi,
nŋupu uŋup ulil wi.

²⁰ Iinfiyaar uko wi nŋupiin,
kë uşë lun kadolana ŋi wal
wi Naşibaŋi adatun, ikak keeri
namum, kabiiş bŋup, te un-
uur wi iko mënŋ yun iklunjin
kadolana. »

²¹ Wal mënŋ, kë bañaan başë
naŋ ayoonk Fakariya aşë la uko
unkaan kë ajon maakan hënk
du *dko dyimanaan.

²² Kë wi apënun, aankak
ahil pŋiini na baka. Hënk
di bañaan bameen kë aya ka

* **1:9 Mnkulan** : Manjaan mantër du dko dyimanaan kadëmanan Naşibaŋi. Mnkulan, manwo pñaak pi bbeekar pankayun.

mnwin du dko dyimanaan meet. Takariya aṭiiniyaan na baka na iñen ɕaɲ, kē pdiim paankpēn.

23 Wi abaan ulemp wi awoon i pdo du *Katoḥ Kaweeḥ ki Naṣibaṭi, aṣē kak katoḥul.

24 Uunjonɪ, kē Elitabet aḥarul aṣē mobana kayiɲ. Amen kayiɲ mēnt te kli kañeen, aṣē ji ɕi uṣal :

25 « Kē hēnk di di Ajugun alempuɲ na nji, ɕi wal wi adatuɲ, abuuranaan mnkow ɕi kēṣ ki bañaan! »

Uwanjut uṭup Mariya kabuka ki Yetu

26 Wi kayiɲ ki Elitabet kadoluɲ kli paaj, kē Naṣibaṭi aṣē yil *Gabriyel *Uwanjut du ubeeka wi *Nataret du uṭaak wi *Galilay

27 du neegani anwoon aamme ñiint, i ñiint alon anwoon Yotef, i pṣini pi *Dayiṭ naṣih, ajokuɲ. Katim ki neegani aɲ kawo *Mariya.

28 Uwanjut uneej du katoḥul aṣē ji na a : « Dwulu mboṣ, iwi i Naṣibaṭi awuluɲ bnuura bi nul atuman. Ajugun awo na iwi. »

29 Wi Mariya atiinkuɲ uṭup waɲ aṣē ñoɲar maakan, awo ɕi pṣal, aji : « Pwul mboṣ pi pawo phon ba? »

30 Uwanjut kē uṣē ji na a : « Mariya, wutan kalēnk ; Naṣibaṭi awulu bnuura bi nul.

31 Hēnk, iluɲ kawo na kayiɲ, kabuk napoṭ ñiint ; luɲi iṭu'a katim ki Yetu.

32 Aluɲ kawo naweeḥ. Baluɲ kado kadu'a Abuk

Naṣibaṭi *Andēmuy Maakan. Naṣibaṭi Ajugun, aluɲ kaṭoorana ɕi pṣih pi *Dayiṭ ateem.

33 Ul akluɲ kaṭijan pṣini pi *Yakob bti, te mndani. Pṣih pi nul paankluɲ kaba. »

34 Kē Mariya aṣē ji na uwanjut : « Hum di di uko mēnt wuɲ ukhilaɲuɲ kaluɲ kadolana, wi nwoon mēndobi me biint? »

35 Uwanjut uteema aji : « *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uluɲ kahela ɕi iwi, Naṣibaṭi Andēmuy Maakan aṣē guru na mnhina mnweek mi nul ji blifi. Ukaɲ kē napoṭ nayimanaan ankluɲ kabuka akdu'ana Abuk Naṣibaṭi!

36 Tenan, Elitabet, i nayiṭuɲ, andoon awo naṭaf awo kak na kayiɲ ki napoṭ ñiint. Ul i bajakuɲ aanhil pbuk† awo ɕi kli paaj,

37 ɕiki Naṣibaṭi aambiiṣna biiṣna nin ukoolan. »

38 ɕi dko mēnt, kē Mariya aṣē teem aji : « Nji, dwo nalempar Ajugun, uko mēnt uwoon jibi ijakuɲ! » Wi wi uwanjut wuɲ uyaan, aduka.

Mariya aya pwin Elitabet ayiṭul

39 ɕi ɲnuur mēnt ɲuɲ, kē *Mariya aṣē bomandēr ataran pya du ubeeka uluɲ unwoon du inkun du Yuda.

40 Aya aban, aneej du uko Takariya, aṣē wul Elitabet mboṣ.

41 ɕi dko mēnt, wi Elitabet atiinkuɲ pwul mboṣ pi Mariya, kē napoṭ aṣē ṣiɲar

† 1:36 Awo narēkēm.

du kayiñul meet, kē *Uhaaş wi Naşibaţi uşē tum ƚi Elitabet,

42 wi wi aŝaan ado pdiim pweek, aji : « Naşibaţi awulu bnuura apelan baat bti, abot awul napoţ i iwoonaanun ƚi kayiñ bnuura bweek!

43 Nji dbaa wo wo in ba, kē anin Ajugun adoo poş aban du nji?

44 Wi ntiinkaan tiink pwul mboş pi nu, kē napoţ aşē lilan, aşınar ƚi kayiñ naan meet.

45 Ŋaan anfiyaarun aji uko wi Ajugun aţupun ulun kadolana anuurandēni! »

Mariya ayeeh mnlilan mi nul

46 Kē *Mariya aşē teema aji : « Uhaaş wi naan udēman Ajugun,

47 kē uşal wi naan uwo ƚi mnlilan wi Naşibaţi abuuranaanun,

48 ƚiki aţo aten nji nalemparul nan-dayanaan.

Hēkun iwun ƚi ŋwal bti ido kadu'ēn ŋaaţ nanuuran-dēnaan,

49 ƚiki Naşibaţi anhiniin iko bti, ado pa nji iko inuura iweek maakan :

katim ki nul kayimani!

50 Mñaga mi nul manwo ƚi bañaan biki iwun bti bankdēmanulun.

51 Atar kañen adiiman mn-hina mi nul agar bandēmanun ikow ƚi baka.

52 Awalan başih ƚi pşih pi baka,

aşē deen banwalanun ikow ƚi baka.

53 Awul banwoon ƚi kanuma iko inuura, aţuman aşē dook bayok, kē bakak iñen ijinţ.

54-55 Aţēnk bañaan biki *Itrayel balemparul, ƚi kahon ki abiin ado başınun,

aleş ƚi mñaga mi nul, *Abraham na pntaali pi nul, te mñto. »

56 Mariya aţo na Elitabet uko ƚi kli kwajanţ, abaa wugşa, aţiş katohul.

Kabuka ki Yowan nabattaar

57 Wi unuur wi Elitabet awoon i kabuk ubanun, aţij napoţ ŋiinj.

58 Bakinţul na bayiţul, batiink kē Naşibaţi ayuuja mñaga, aşē wo ƚi mnlilan na a.

59 Unuur uţēnk bakren, babi pwalan napoţ *katēmp, kaşē kaţu'a katim ki aşin : Takariya.

60 Kē anin aşē pok, aji : « Naţu'ana katim ki *Yowan »

61 Kē başē teema aji : « Nin alon ƚi bayiţu aanwo wo katim ki Yowan. »

62 Kē başē du aşin, ahepara na iñen katim ki aňalun baţu abukul.

63 Takariya ado kē batemana iko ipiiti, aşē piit aji : « Awo katim ki Yowan. » Bañaan kē başē ŋonar bti.

64 ƚi dko mēnt mntum man-haabşa na a, pndemēnt kē pafēşaa, kē aşē jun pţiini, abeeb Naşibaţi.

65 Bakintul bti balenk, abot añaor. Kë iko intëpuu yuñ imeetana, aniink utaak unwoon du inkun du *Yuda bti.

66 Bañaan bti bahank iko yi batiinkun du nhaas, asë ji : « we wi napot i aklun kawo? » Mnhina mi Ajugun manwo na a na manjoonan.

Takariya ayeeh mnlilan mi nul

67 Kë *Uhaas wi Naşibaţi uşë bi, aneej atum ti Takariya aşin napot, kë awo ti pşup ji *başupar Naşibaţi aji :

68 « Najoh ndëman Ajugun, Naşibaţi i *Itrayel tiki abi ti nja, pbuuran bañaan biki nul.

69 Anaşan pa un, ti biki pşini pi *Dayiţ nalemparul Nabuuran i phina pweek,

70 Jibi abiin aşup ti mntum mi başuparul bayimanaan bajon.

71 Aji ankmbiin, alun kabuuranun ti başooradun, alun kapënanun ti iñen yi bampokun un bti.

72 Hënk, Naşibaţi adiiman mnñaga mi nul ti bateemun aşë leş kahon kayimanaan ki adolun.

73 Abi hon *Abraham aşinun amehna,

74 aji, atehun, kapënan ti iñen yi başooradun, abot ado kë nphil adëmana na mntën,

75 nphilna nwo bajint na batool ti kës ki Naşibaţi, nnuur bti ni ubida wi nun.

76 Kë, iwi, napot i naan, ilun kadu'ana naşupar *Andëmun Maakan, Naşibaţi ilun kado kapoş ti kadun ki Ajugun, kabomana bgah,

77 kaşupna pntaali pi nul, kë alun kabuuran baka, wi akbiin kapënan baka ti ipekadu yi baka.

78 Naşibaţi atum na mnñaga, ukaan kë aklun kado kafiişun na bjeehi banwoonun baţi, bannaamun na bi unuur unkmayun,

79 kajeehanaan banwoon ti bdëm na ti ulimënt wi pkeş, kaşijun ti bgah bi mnjeeh. »

80 Kë napot, ul, aşë dëma dëm na uleef na uhaas. Awo du dko di *pndiış te unuur wi alunjiin anaşa, abi awinana ti bañaan biki Itrayel.

2

Kabuka ki Yetu

1 Naşih najeenkal anwoon *Tetar Aguttu ado wal mënşan aji bapiitan bañaan bti.

2 Ppiitan itim pañ, panwoon pteek, padolana ti wal wi Kiriniyut awoon nantuşa i utaak wi Tiri.

3 Bañaan bti baya ppiitan, andoli du ubeeka wi bateem.

4 Kë *Yotef ul kak anaşnaana ubeeka wi *Nataret ti utaak wi *Galilay pya utaak wi Yuda, du Betleyem, ubeeka wi *Dayiţ, tiki awo i pşini pi nul.

⁵ Aya pa ppiitan da, ul na *Mariya, poonu i ajokun, anwoyi na kayin.

⁶ Wi bawoon ɥi Betleyem, kē wal wi Mariya awoon i kabuk, kē uşē ban.

⁷ Kē abuk napoɥ ñiint, bajeenul. Abootana na ilaañ, apiintana ɥi kambējan, ɥiki baantēnkber aka dko dpiint du meet di bayaant.

Uwanjut upēn awinana ɥi kadun ki bayafan
(Maci 2.1-15)

⁸ ɥi utaak mēnt wun, bayafan balon baji bafēr du nteeh kayen itani yi baka.

⁹ *Uwanjut ulon wi Ajugun upēn awinana ɥi kadun ki baka, kē mndēm mi Naşibaɥi manşē jeehan baka, kē balēnk maakan.

¹⁰ Kē uwanjut uşē ji na baka : « Nawutan kalēnk, dbi pɥupan uɥup unklun kaɥij mnlilan mweek ɥi bañaan bti :

¹¹ *Nabuuran Bañaan abuka ɥi utejan wi nta wi pa an, du ubeeka wi *Dayiɥ naşih : ul awoon *Krittu Ajugun.

¹² Kē hēnk di di nakyaan kayikreanaan napoɥ mēnt; naɥēnk babootana na ilaañ, bapiintana ɥi kambējan. »

¹³ ɥi dko mēnt, kē pntuk pweek pi nwanjut ni baɥi paşē wuj, anaakiir na uteek, aşē beeb Naşibaɥi aji :

¹⁴ « Naşibaɥi adēm du baɥi duuɥ,
mnjeeh mi nul manwala
ɥi mboş
pa bañaan biki anjalun! »

Bayafan baya Betleyem

¹⁵ Wi nwanjut nakakun baɥi, aduk baka, kē bayafan başē ɥēlşēr aji : « Nawulēn nya te Betleyem, nya nwin uko unwoon, wi Ajugun adolon kē nmeē. »

¹⁶ Hēnk di di bataranun aya, baɥēnk Mariya, na Yotef, na napoɥ aambaan abuka buka, kē apiint ɥi kambējan.

¹⁷ Wi bawinulun, aşē kakalēş uko wi *uwanjut uɥupun baka ɥi napoɥ mēnt.

¹⁸ Bañaan bti bantiinkun bayafan, bañonar ɥi uko wi baɥupun.

¹⁹ Kē Mariya, anin Yetu, ahank bnuura iko intēpun bti ɥi kaɥēbul, aşē şalntēn ya.

²⁰ Bayafan bawugşa wal mēnt akak, aşē dēman Naşibaɥi, abot abeeba ɥi iko bti yi batiinkun akuɥ awin. Iko mēnt yun iɥēp jibi uwanjut ujakun na baka.

Bawalan Yetu katēmp

²¹ ɥi unuur uɥēnk bakren, wal wi pwala *katēmp pi napoɥ ubani. Kē baɥu'a katim ki Yetu, jibi *uwanjut uɥupun Mariya, wi awoon aandobi wo na kayin.

Baɥij Yetu aya adiiman du Katoh Kaweeke ki Naşibaɥi

²² Nnuur naban ni *Yotef na *Mariya bawoon biki kabaañēş bañow jibi *Bgah bi Moyiɥ bajakun. Baɥij Yetu du ubeeka wi Yerutalem, kaya kadiimana Ajugun.

²³ Bado han ɥiki upiit ɥi ulibra wi Bgah bi Ajugun, aji

: « *Bajeen ñiinŋ awo kafah ki Ajugun.* » ☆

²⁴ Bawo i kado kak bafinjar Ajugun nrikaŋe ntëb, ukaŋ na waat kême nbalab ntëb njanhojun, jibi Bgah bi Ajugun bajakun☆.

Timeyon abeeb Naŋibaŋi wi awinunŋ Yetu

²⁵ Kë ñiinŋ alon aŋe wo wal mënŋ du Yerutalem, anwoon katim ki Timeyon. Awo ñaan anwoon natool ti kës ki Naŋibaŋi abot adëmana bnuura. « Awo wo ti pyoonk wal wi Naŋibaŋi akwentun mnkuul mi *Itrayel. » Kë *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uŋe wo ti a.

²⁶ Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ubi tupa kë aankket, bë aanwin Krittu, i Ajugun ayilun.

²⁷ Uhaaŋ wi Naŋibaŋi utija te du *Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi. Kë wi bajug Yetu baŋijulun da, pya kado uko wi *Bgah bi Moyit bajakun,

²⁸ Timeyon ayeenka ti iñen, abeeb Naŋibaŋi, aŋe ji :

²⁹ « Ajugun, kahon ki nu kadolanaa, hënkuŋ ihilan kawutan nalemparu, aya na mnjeeh,

³⁰ ŋiki dwın na kës ki naan mbuur manwoonun du iwi,

³¹ mi ibomanun ti kës ki umundu bti.

³² Dwın bjeehi bankdoliin imeetana ti banwoon baanwo *bayuday kabot kawo pdëm pi Itrayel pntaali pi nu. »

Timeyon aŋup uko unklun kabi

³³ Aŋin Yetu na anin bañonari jibi batiinkun Timeyon kë akŋiiniyaan uko wi nul.

³⁴ Kë Timeyon aŋe ñehan Naŋibaŋi bnuura pa baka, abaa ji na *Mariya anin Yetu : « Tenan, Naŋibaŋi adatur napot i, ul akŋijun pjot na pnaŋa pi bañaan batum ti *Itrayel. Alun kado kadiiman mnhina mi Naŋibaŋi, bañaan balun kado kalaŋa.

³⁵ Hënk, nŋal njammeniin ti nhaaŋ nji bañaan batum, naluŋ kameetana. Kë iwi Mariya, pjootan palun kalunanu kaŋeb ji kakej. »

Aana aŋup uko unkmbiin

³⁶ Uka ñaaŋ alon *Naŋupar Naŋibaŋi i katim ki Aana, awo abuk Fanuwel, i pŋini pi Ater. Adobi wo wo ñaaŋ naweek, aniima nŋubal paaj na ulon

³⁷ aŋe duka nayot. Aana mënŋ aka nŋubal iñen bakren na nbaakër. Aanji low *Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi, kaŋe bi duka duka ti plempara, ti pyiman na pñehan.

³⁸ Aban da wal mënŋ aŋe wo ti pbeeb Naŋibaŋi abot aŋiiniyaan uko wi napot, bañaan bti bankyoonkun mbuur mi Yerutalem.

Pkak Nataret du utaak wi Galilay

³⁹ Wi *Yotef na *Mariya babaan pdo iko bti jibi Bgah bi Ajugun bajakun, bawugŋa akak utaak wi *Galilay, du Nataret, ubeeka wi baka.

40 Napot adēm na uforta, na ušal untuŋa, kē bnuura bi Našibaŋi babot awo na a.

Yetu aŋo na bajukan Bgah du Katoh Kaweek ki Našibaŋi

41 Na nšubal, bajug Yetu baji baya *Ufettu wi Mnjeeh du Yerutalem.

42 Kē wal wi Yetu adolun nšubal iñeen na ntēb, kē bašē tija, ji udolade wi baka.

43 Wi ufettu uŋepun, bawugša akak, kē Yetu napot ašē duka Yerutalem, kē bajugul baamme.

44 Banuur aji Yetu awo ŋi pntuk pi bañaan bankyaanŋun na baka, bapoš ado unuur upēb abaa naŋa pla'a, ahepar na bayiŋ baka, na biki bameerun.

45 Wi bawoon baanwina, ašē wugša pla'a te Yerutalem.

46 ŋi unuur uwajanŋen, baŋenka du *Katoh Kaweek ki Našibaŋi, kē aŋo ŋi ptoof pi *bajukan Bgah bi Moyit, atiink baka, abot ahepar baka iko ilon.

47 Bañaan bti banktiinkulun bañoŋar ŋi mntit mi nul, na jibi akteemuŋ bajukan baweek.

48 Wi bajugul bawinulun, bakak añoŋar maakan. Kē anin ašē ji na a : « Abuk naan, ibaa dolun do we hēnk ba? Tenan! Nji na šaaš ŋhaajala maakan awo ŋi pla'u. »

49 Kē Yetu ašē teem aji : « We ukaan kē nakla'ēn ba? Naamme kē dwo i kawo ŋi katoh ki Paapa i? »

50 Kē bajugul bašē paam uŋup mēnt.

Yetu atiink bajugul

51 Wi wi Yetu ašaan awugša akak *Nataret na bajugul, aji tiink baka. Kē anin ahank ŋi kaŋēb ki nul iko bti yi atiinkun abot awin.

52 Yetu kē ašē dēm, na ušal, na uleef. Kē Našibaŋi na bañaan bti babot alilandēra.

3

Našibaŋi ayil Yowan Nabattaar

(Maci 3.1-6; Markut 1.2-6; natenan ŋi Yowan 1.19-23)

1 Uwo ŋi wal wi Tiber *Tetar awoon ŋi ušubal uŋenk nšubal iñeen na kañeen wi awoon naših najeenkal*, kē Pont-*Pilat awo nantuŋa i utaak wi Yuda, kē *Herod awo nantuŋa i utaak wi *Galilay, Filip naweek Herod kē awo nantuŋa i ntaak ŋi Iture na Trakonitid, kē Liŋaniyat awo nantuŋa i utaak wi Abilen,

2 ŋi wal wi Anat na Kayif bawoon *baŋenjan baweek biki Našibaŋi. ŋi ušubal mēnt *Yowan abuk Takariya awo du *pndiiš, kē Našibaŋi ašē ŋini na a, awula uŋup wi nul.

3 Wi wi ašaan ajun pñaay ŋi utaak bti unñoŋun bdēk bi Yordan, aji na bañaan: « Nawutan pjuban, naŋelēš ŋbida, nado *batitmu, Našibaŋi ašē pēnanan ipekadu. »

4 Kē hēnk di uko wi *Itayi *Naŋupar Našibaŋi apiitun ŋi

* 3:1 Naših najeenkal awo naših i Rom na i ntaak ŋi baromen batehun. Aji ŋu nantuŋa ŋi utaak undoli wi batehun.

Ulibra wi Naşibaŋi udolaniin,
apiit aji :

« *Pdiim ploŋ pahuuran du
pndiŋ aji :*

“*Nabomaan bgah bi Ajugun
akluŋ kaŋepna,
nadolana ilël itool!*

⁵ *Injiir iluŋ kafukana,
inkuŋ iweek na impoŋi
ifom kalinŋan na igah.*

Igah inŋotunŋ ikak itool.

*Igah inşekreŋiŋ ikak
idaaŋ.*

⁶ *Hënk, bañaanŋ bti baluŋ kawin
jibi Naşibaŋi abuuranuŋ
un.” »**

*Uko wi pdo, kawutna
pjuban*

(Maci 3.7-10)

⁷ *Yowan aji ji na pntuk
pweek pi bañaanŋ panjaanŋ
pabi ŋi a pyeenk *batitmu : «
An, nawo pntuni pi nŋfunan!
In ahoopaŋanaŋ aji naŋi udeeb
wi Naşibaŋi unkmbiinŋ ba?

⁸ Nadolan keeri iko inkyu-
ujuŋ kē nawut pjuban abot
aŋelēş nŋbida ; nawutan kaşal
kaji : “Nŋwo biki pşini pi
Abraham!” Dŋupan : Naşibaŋi
ahilan kakakan mnlak mi
babuk *Abraham.

⁹ Ptibi padobi bēkan bēkan
ŋi mnko uŋeeh, bko banwoonŋ
baankbuk mnko mnuura
bafal kafel du bdoo. »

¹⁰ Pntuk pi bañaanŋ pahep-
ara aji : « Kē nŋbaa do do hum
ba? »

¹¹ Kē ateem baka aji : «
Ankaanŋ imişa itēb, apēnan
kalonŋ kaŋen anwaanŋuŋ.
Ankaanŋ uko ude, afaaşiir na
anwaanŋuŋ ! »

¹² *Bakobraar daaşa balonŋ
babi kak pdolan batitmu, aŋē
hepara aji : « Najukan, we wi
nŋwoonŋ kado? »

¹³ Kē aji na baka : «
Nakhepar kapelan wi
baŋu'anaŋ pyeenk. »

¹⁴ Bangoli bahepara kak,
aji : « Kē un, we wi nŋwoonŋ
kado? » Kē ateem baka aji : «
Nawutan kateh nin ŋnaŋ alonŋ
itaka na uyoh, kēme ŋi nŋŋilan,
nalinŋan ŋi baluk bi nan. »

*Yowan aŋiiniyaan ŋnaŋ an-
klunŋ kabi*

*(Maci 3.11-12; Maci 1.7-8;
natenanŋ ŋi Yowan 1.24-28)*

¹⁵ Jibi bañaanŋ bti baky-
oonkuŋ uko unwoonŋ wi pbi
aŋē ŋal aji : « Wom *Yowan
awoonŋ *Krittu? »

¹⁶ Kē Yowan aŋē ŋiini na
baka bti aji : « Nŋji, dŋi ka-
battaaran na meel. Kē, anŋaanŋ
aluŋ kabi aŋē dēm apelēn
maakan, mēndoo ŋoom ŋoom
kaŋup pŋfēnēşa iŋapaat. Ul
akluŋ kabattaaran na *Uhaaş
wi Naşibaŋi na bdoo.

¹⁷ Awo na kajetŋ ŋi iŋen,
aweey kapaŋetŋ ptiiŋ na plēfar.
Aya katoor ptiiŋ ŋi pnkuti, kaŋē
kafel plēfar du bdoo banwoonŋ
baankjēmşa. »

¹⁸ Yowan akak ajukan
pntuk pi bañaanŋ iko itum,
ameetanaan baka *Uŋup Ulil
Unuura.

*Bawat Yowan Nabattaar
ukalabuŋ*

¹⁹ *Herod nantunŋa ajeŋ
Herodiyana ŋnaŋ i naweekul
akak ado iko iwuŋaan itum

ilon kak, ukaan kē *Yowan anoman na a.

²⁰ Kē Herod, abaa beeh beeh ado kak buʔaan blon: Awat Yowan ukalabuʃ!

Batitmu bi Yetu

(*Maci 3.13-17; Markut 1.9-11*)

²¹ Wi bañaan bti bakdolanun *batitmu, Yetu kak ado batitmu. Wi awoon ʔi pñehan Naʃibaʔi, kē baʔi baʃē haabēʃa.

²² Wi wi *Uhaaʃ wi Naʃibaʔi uʃaan awala ʔi a, awo wo ji ubalab ufaatal. Kē pdiim plon paʃē pēnna baʔi, aji : « Iwi, iwoon Abuk naan, dñalu maakan, dmaganu. »

Pʃini pi Yetu

(*Maci 1.1-17*)

²³ Yetu aka uko ji nʃubal iñeen nʔwajanʔ wi ajunun pjukan bañaan. ʔi uʃal wi bañaan bti, Yetu awo abuk Yotef, i Heli,

²⁴ i Mattat, i Lewi, i Melki, i Yanayi, i Yotef,

²⁵ i Matatiya, i Amot, i Nahum, i Hetli, i Nagayi,

²⁶ i Maat, i Matatiya, i Temeyin, i Yotek, i Yoda,

²⁷ i Yowanan, i Reta, i Terubabel, i Falatiyel, i Neri,

²⁸ i Melki, i Adi, i Kotam, i Elmadam, i Er,

²⁹ i Yetu, i Eliyeter, i Yorim, i Mattat, i Lewi,

³⁰ i Timeyon, i Yuda, i Yotef, i Yonam, i Eliyakim,

³¹ i Meleya, i Mena, i Matata, i Natan, i Dayiʔ,

³² i Yete, i Yobed, i Boot, i Tala, i Naaton,

³³ i Aminadab, i Admin, i Arni, i Hetrom, i Peret, i Yuda,

³⁴ i Yakob, i Itaak, i Abraham, i Terah, i Nahor,

³⁵ i Terug, i Ragawu, i Falek, i Eber, i Tala,

³⁶ i Kayinam, i Arfaktad, i Tem, i Nowe, i Lamek,

³⁷ i Metutela, i Henok, i Yaret, i Malalalel, i Kayinam,

³⁸ i Enot, i Tet, i Adam, i Naʃibaʔi.

4

Untaayi Uweek udo na pguur Yetu du pndiʃ

(*Maci 4.1-11; Markut 1.12-13*)

¹ Wi Yetu antumun na *Uhaaʃ wi Naʃibaʔi awoonun bdēk bi Yordan, kē Uhaaʃ wi Naʃibaʔi uʃē nñoota du *pndiʃ.

² ʔi nnuur iñeen nʔbaakēr nʔi adolon da, Untaayi Uweek udo na pguura ado buʔaan. Nnuur mēnt bti aandee, ukaan kē ubon ukde'a wi nʔaʔepun.

³ Kē Untaayi Uweek uʃē ji na a : « Woli iwo Abuk Naʃibaʔi, kji na plaak pi pakak kapoom. »

⁴ Kē Yetu aʃē teem wa aji : « Upiitana aji : “Mēnt uko ude ʔaʃn umēbanun ubida wi ñaan.”* »

⁵ Untaayi kē ukak apayana bko duuʔ aʃē diimana byaaʃ bloolan nʔaak bti nʔi umundu,

⁶ aʃē jaka : « Dwulu pʃih na pyok pi nʔaak nʔi bti, ʔiki bawulēn wan mēntan, kē nʔi nan kaʔen ya ñaan i nʔalun.

⁷ Woli inup ʔi kadun naan, adēmanaan, kka iko mēnt yʔi bti. »

8 Kë Yetu akak ateema aji : « Upiitana aji : “*Ajugun, Naşibaţi i nu ʔaŋ i iwoon kadēman, kē ul ʔaŋ i iwoon kado kalempar.*”[☆] »

9 Kë Untaayi Uweek ukak aŋoŋa Yerutalem, apayana ʔi bʔuk bi *Katoh Kaweeek ki Naşibaţi duuʔ, aşē ji na a : « Woli iwo Abuk Naşibaţi, klut kajot.

10 Kë hēnk di di upiitun ʔi Ulibra wi Naşibaţi aji : “*Alun kado ŋwanjuʔ ŋi nul ŋado kayeru.*”

11 Ukak apiitana aji : “*Nalun kajeju jej, kaţi ihubta ʔi plaak ploŋ.*”[☆] »

12 Kë Yetu aşē teem wa aji : « Upiitana aji : “*Inwo kado katen me Ajugun, Naşibaţi i nu ahinan pdo uko wi ajakuŋ.*”[☆] »

13 Wi Untaayi Uweek udolun iko bti pa pguur Yetu ado buʔaan, ulowa, adun awuta.

Yetu akak du utaak wi Galilay

(*Maci 4.12-17; Markut 1.14-15; natenan ʔi Yowan 4.1-3,43-46*)

14 Mnhina mi *Uhaaş wi Naşibaţi manʔon Yetu, akakana *Galilay. Katim ki nul kameeʔana ʔi utaak bti.

15 Aji jukan ʔi *itoh iñehanaani yi baka, kē baŋaan bti bamagana.

16 Yetu aya *Nataret di akuşnaaniin, aya aneej du *katoh kañehanaani ki bayu-day ʔi *unuur wi pnoorfēn, jibi ajonun kado. Anaʔa aya

pleyiir Ulibra wi Uʔup wi Naşibaţi,

17 kē başē leyiir kafah ki *Itayi *Naʔupar Naşibaţi apiitun. Wi ahaabşun wa, aşē win dko di bapiitun aji :

18 « *Uhaaş wi Ajugun uwo ʔi nji adatēn aji nʔup bajuuk *Uʔup Ulil Unuura.*

Ayilēn nji na bakalabuş balun kawutan baka nji na bakuul balun kawin,

mbuuran bambiinkniin biki baknooranun.

19 *Ayilēn kak nʔup uşubal wi Ajugun akdiimanun bnuura bi nul.*[☆] »

20 Yetu adēt ulibra wal mēnt, awul wa nalemp i katoh kañehanaani, aşē ʔo. Baŋaan bti ʔi katoh kañehanaani kē başē jabana kēş.

21 Kē aşē ʔiini na baka aji : « Nʔa di, uʔup wi ukak manjoonan ʔi an nanktiinknuŋ. »

22 Banktiinkulun bti bamaʔa, abot aŋonar ʔi nʔup ŋnuura ŋi akʔupun baka. Wi wi başaan aji : « I mēntan, aanwo abuk *Yotef i? »

23 Kë Yetu aşē teem aji : « Dme bnuura kē naleşanaan uhoŋ unjakuŋ aji : “Iwi naku-raar, duni ijeban uleefu” kakut kajakēn : “Baʔupun uko wi idolun du ubeeka wi Kapernawum. Kaki ido han ʔi ubeeka wi nu !” »

24 Yetu abot aji na baka : « Dʔupan na manjoonan : Nin

☆ 4:8 Pleşan 6.13.

☆ 4:11 Kaŋaam 91.11-12.

☆ 4:12 Pleşan 6.16.

☆ 4:19 Itayi

61.1-2.

alon ʔi baʔupar Naʕibaʔi aam-baan ʔatiinkana bnuura du mboʕ mi kabuka ki ʔul.

25 Manjoonan mii mi, dʔupan wa : Baat bayot batum babi wo du *Iʔrayel ʔi wal wi *Eli, wi uʕubal udoon ʔʕubal ʔwajanʔ na kli paaj wi uwoon uunʕubi, kē ubon uweek ukak awo ʔi utaak bti.

26 Kē Naʕibaʔi aʕē wo aanyil Eli du ʔaaʔ alon ʔi baka, abaa ʔēp ʔēp ayila du ʔaaʔ nayot alon anfēʔun du ubeeka wi Tarepta du utaak wi Tidoŋ.✱

27 Bamaak bdoo bakak atum ʔi Iʔrayel ʔi wal wi Elite Naʔupar Naʕibaʔi. Kē aʕē wo aanjeban nin alon ʔi baka. Naaman i utaak wi Firi i i aʔēpun ʔēp ajeban.✱ »

28 Wi baʔnaan banwoon ʔi katoh kaʔehanaani ki bayu-day batiinkun uko wi aʔupun aʕē deebat bti.

29 Banaʔa apul pulan Yetu, apēnan bdig bi ubeeka, aʔooʔa te du pnkun duuʔ, pi bani-wun ubeeka wi baka, kahilna kawuuka du uʔeeh.

30 Kē aʕē ʔēp ʔi ptoof pi baka, aya na bgahul.

Yetu ajeban ʔiint i untaayi uneejun

(Markut 1.21-28)

31 Yetu aya wal mēnt Kaper-nawum, ubeeka ulon wi utaak wi *Galilay, ʔi *unuur wi pnoorfēn wi bayuday, awo ʔi pjukan baʔnaan.

32 Banktiinkulun baʔnoŋar maakan ʔi pjukan pi nul, ʔiki ʔʔup ʔi nul ʔawo na mnhina.

33 Kē ʔiint alon i untaayi uneejun, aʕē wo ʔi *katoh kaʔehanaani ki bayuday. Awo ʔi phuuran aji :

34 « Ay, iwi Yetu i *Nataret we wi ʔkaaron ba? Ibi bi pʔokun i? Dme ʔnaan i iwoon: Iwo ʔnaan nayimanaan i Naʕibaʔi ayilun. »

35 Kē Yetu aʕē lēbar na wa, aji : « Yompaan mntum, pēnan ʔi ʔnaan! » Kē untaayi uʕē wat ʔiint ʔi kadun ki baʔnaan bti, aʕē pēn ʔi a, uundola nin buʔaan blon.

36 Wal mēnt baʔnaan kē baʕē ʔnoŋar fuʔ, aʔupar aji : « Uʔup wi uwo uhon? Aji ʔiini na ʔntaayi kado pdiim na mn-hina ʔi naʕih, kē ʔaji ʔapēn! »

37 Kē uko wi Yetu uʕē meeʔana meeʔana pya ʔi ʔfēt ʔanʔogun da bti.

Yetu ajeban bamaakal batum

(Maci 8.14-17; Markut 1.29-34)

38 Wi Yetu apēnun du *ka-toh kaʔehanaani ki bayuday, aya aneej du uko Fimoŋ. Anin ahar Fimoŋ amaak wal mēnt, kē uleef uyik na a maakan, kē baʕē ʔehan Yetu ado uko ulon pa a.

39 Kē aʕē juʔ ʔi ʔaaʔ un, alēbar na pmaak, kē papēn ʔi a. ʔi dko mēnt kē ayootan Fimoŋ abi naʔa naʔa ajun pwul baka iko ide.

40 Wi utaakal ubanun, baʔnaan bti bankaŋ ba-maakal banwoon na mmaak mntum kē baʔij baka du Yetu.

Aji paf kañen ti andoli, abi jeb jeb.

⁴¹ Nntaayi kë ñakak apën ti bañaan batum, ašë huuran aji : « Iwo Abuk Našibaŋi! » Kë Yetu ašë bëg ña, aandinan ña ñaŋup, ŋiki ñame kë ul awoon *Kriŋtu.

Yetu aya pŋup Uŋup Ulil Unuura du utaak wi Yuda

(Maci 4.23; Markut 1.35-39)

⁴² Wi unuur ujintaŋ jinta, kë Yetu ašë pën, aya du dko dangaaguŋ. Bañaan batum kë bašë wo ti praba. Wi bawinuluŋ, baŋal pmëbana, awut kaya kaduk baka.

⁴³ Kë ašë ji na baka : « Dkak awo i kaŋup *Uŋup Ulil Unuura ti uko wi *Pŋih pi Našibaŋi du ñbeeka ñundu, waŋ ukaan kë Našibaŋi ayilën. »

⁴⁴ Hënk di ašaan aji ŋup Uŋup Ulil Unuura ti *itoh iñehanaani ti utaak wi Yuda.

5

Baŋaš Yetu bateek

(Maci 4.18-22; Markut 1.16-20; natenan ti Yowan 1.35-51; 21.1-11)

¹ Unuur ulon wi Yetu anaŋuŋ ti kabaŋ ki *bdëk bi Genetaret, kë bañaan bašë fooya aŋum, ptiinkna Uŋup wi Našibaŋi.

² Wi wi ašaan awin iŋeem itëb ti kabaŋ ki bdëk. Batuh bawala ti ya, awo ti pwent iridiya yi baka.

³ Blon ti iŋeem mënt bawo bi ñiint alon i bajaan bado Timon. Yetu apaya ti ba, ašë ji na a aŋu kalow pkay, ašë ŋo

ti bŋeem ajun pjukan pntuk pi bañaan.

⁴ Wi aŋiiniŋ aba, ašë ji na Timon: « Johariin du dko di bdëk badiilnuŋ, našë nafël iridiya natuh. »

⁵ Kë Timon ašë teema aji : « Nawweek, ñtuh utejan bti, ñëmmob mob nin uŋëb, kë wi išaŋ ajakën ndo wa, dfël iridiya. »

⁶ Bafël iridiya, amob ñtëb ñantumuŋ ptum paŋ, kë iridiya idoo kak i kamar.

⁷ Wi wi baduun batuh batënt baka banwoon ti bŋeem btëbantën na iñen, babi pŋënk baka. Bukun babi aŋënk baka, kë batuman iŋeem itëb kë ido kak yi kajiir.

⁸ Wi Timon andu'aniŋ Piy-eer awinuŋ uko mënt, ajot ti ihoŋ yi Yetu aji na a : « Ajugun, lowaan ŋiki dwo ñaan nado buŋaan. »

⁹ Aŋiini haŋ ŋiki alënk adiwŋa ul na batëntul, ti btuh bi batuhun bi.

¹⁰ *Yakob na *Yowan babuk Tebede banjaan balemp na Timon bakak alënk maakan kak. Kë Yetu ašë ji na Timon: « Wutan kalënk, hënkun bañaan biki ikkakun kaŋuh. »

¹¹ Wi bakakanaaruŋ kakan iŋeem du pkay, ašë bi duk duk iko mënt bti, aŋaš Yetu.

Yetu ajeban namaak bdoo
(Maci 8.1-4; Markut 1.40-45)

¹² Unuur ulon wi Yetu awoon ti ubeeka ulon, kë ñiint alon ammaakuŋ bdoo ašë wo da. Wi awinuŋ Yetu, ašë jot ti ihoŋul afët kaara ti mboŋ

añehana aji : « Ajugun, woli inali, ihinan kakakanaan njint* . »

13 Yetu atar kañen abana, ašë ji : « Aa, dñali, kakan ijinj. »

Ƨi dko mënƧ, kē pmaak pi bdoo pabi pën pën Ƨi a.

14 Kē ašë ji na a awut kaƧup nin alon uko unƧepun. Ašë jaka aji : « Duni iya iwinana du naƧenan NašibaƧi ibot ifinjar Ajugun uko wi *Moyit aƧuun pdo pa bañow bi nu kadi- imanaan bañaan Ƨti kē ijebi. »

15 Kē katim ki Yetu kašë meetana meetana pya. Bañaan Ƨatum kē Ƨakbi ptiinka kakut kajeb Ƨi mmaak mi baka.

16 Kē ul, ašë ji ya du dko dgaag kañehan NašibaƧi.

Yetu ajeban ñiint anƧakmun
(Maci 9.1-8; Markut 2.1-12)

17 Yetu awo unuur ulon Ƨi pjukan, kē *bafaritay balon na *bajukan Bgah bašë wo Ƨi bankntiinkulun. Bawoona nƧfët Ƨti nƧi *Galilay na Yuda, na Yerutalem. Kē mnhina mi Ajugun manšë winana Ƨi pjeban pi akjebanun bañaan.

18 Wi wi biint balon ƧanƧji ñiint alon anƧakmun Ƨi kajiiñ bawujun. Bado na pneejana kabëkan Ƨi kadun ki Yetu,

19 ašë wo baanhilani Ƨiki bañaan Ƨatumi. Wi wi bašaan apaya du Ƨtuk bi katoƧ ado bhër Ƨi ušan ahilna awalan ñiint anƧakmun na kajiiñ Ƨi ptoof pi bañaan, Ƨi kadun ki Yetu.

20 Wi Yetu awinun pfiyaar pi biint bukun bafiyaaruli, ašë ji : « Ñiintu, ipekadu yi nu ipëni. »

21 Kē Bajukan Bgah balon na bafaritay bašë šal aji : « Ñiint anƧkarun NašibaƧi i awo ahon Ƨa? In ahilanun kapënan ñaan ipekadu bē mënƧ NašibaƧi a Ƨañ? »

22 Kē Yetu ammeen nšal nƧi baka, ašë ji na baka : « we ukaan kē nšal nƧan nƧawo Ƨi an Ƨa? »

23 We uyojnun Ƨa : pji na ñaan: “Ipekadu yi nu ipëni” kēme “NaƧiin ipoš”?

24 Natenan, nabaan ame kē *Abuk Ñiint aka mnhina mi ppënan ipekadu Ƨi mboš. »

Wi wi ašan aji na ñiint naƧakmaan : « Djaku : NaƧiin, ijeƧ kajiiñ ki nu, iƧiis katoƧu! »

25 Ƨi dko mënƧ, kē ñiint anaƧa Ƨi kadun ki bañaan, ajeƧ kajiiñ ki apiintnun aƧiis kato- hul ašë beeb NašibaƧi.

26 Bammaarun iko mënƧ bañonjar fuƧ. Bawo Ƨi pbeeb NašibaƧi akuƧ awo na palënk ašë ji : « Nwin nƧa iko iñonjarënaan. »

Yetu adu Lewi pa awo naƧašarul

(Maci 9.9-13; Markut 2.13-17)

27 Wi uko wan utëpun, kē Yetu apën, ašë win ñiint alon *nakobraar daaša. Katim ki ñiint mënƧ kawo Lewi. AƧo du dko di aklempnun, kē Yetu ašë ji na a : « Ƨašan! »

* 5:12 Ƨi bgah bi bayuday, namaak bdoo aƧop Ƨi kadun ki NašibaƧi.

28 kë ñiint anaṭa aduk iko bti, aṭaṣ Yetu.

29 Wi wi aṣaṇ adu Yetu pyoban du katohul aṣe do ufettu uweek pa a. Bañaan baṭum bawo ɥi pde na baka : bako-braar daaṣa, na bañaan balon kak.

30 *Bafaritay na *bajukan Bgah biki baka kë baṣe noman uko mēntan, aji na baṭaṣar Yetu : « Naji nade kabot kadaan na bakobraar daaṣa na bado buṭaan. We ukaan ba? »

31 Kë Yetu aṣe teem baka aji : « Mēnt bañaan banwoon bajeb banumiin nakuraar, bamaakal banumi'ulun. »

32 Mēmbi bi pdu bañaan baṣalun aji bawo baṭool, dbi bi pdu bandinanun aji bawo bado buṭaan, bahilna bawut pjuban, baṭelēṣ nbida. »

Yetu aṭiiniyaan pyiman

(Maci 9.14-17; Maci 2.18-22)

33 *Bafaritay kë baṣe ji na Yetu : « Baṭaṣar *Yowan Nabattaar baji bayiman kabot kañehan Naṣibaṭi, kë biki nun baji bado haṇ. Biki nu kë baṣe ji bawo ɥi kande, na udaan! »

34 Kë Yetu aṣe teem baka aji : « ɥi unuur wi bniim, ñaan ahilan kado bayaant bambiin bniim bayiman wal wi naniim ahumun da i? »

35 Kë wal uṣe bi, wi naniim akjebaniin. Balun kayiman ɥi nnuur mēnt. »

36 Yetu akak ahoñ na baka aji : « Ñaan aanji kib kamiṣa

kahalu kabamna kamiṣa kaṭaf, woli ñaan ado haṇ kamiṣa kahalu kaji katoka, kë dko dambamnun daanji daya na kaṭaf!

37 Nin ñaan alon aanji ɥu poot phalu ɥi nbuuli nṭaf. Poot phalu pun pafom nbuuli, poot patula ɥi mboṣ, nbuuli nṭoka.

38 Kë ñaan aṣe wo kaṭu poot phalu ɥi nbuuli nṭalu.

39 Nin ñaan alon andaanun poot pṭaf aanji nṭal phalu. Baji baji : « Pṭaf palilun apel. »† »

6

Yetu na unuur wi pnoorfēn

(Maci 12.1-8; Markut 2.23-28)

1 ɥi unuur ulon wi pnoorfēn wi bayuday, Yetu awo ɥi pmuur nṭeeh ni ndeey, kë baṭaṣarul baṣe wuur nṭa afoñel ɥi iñen, adoh.

2 *Bafaritay balon kë baṣe ji na baka : « we ukaan kë nakdo uko wi Bgah ba-neenanun pdo ɥi *unuur wi pnoorfēn ba? »

3 Kë Yetu aṣe teem baka aji : « Naanleyiir uko wi *Dayiṭ abiiṇ ado i, wi ubon ukde'ulun ul na batēntul? »

4 Aya aneej du katoh ki Naṣibaṭi* ajej ipoom yi badolon pa bṭeṇan bi Naṣibaṭi ade akuṭ awul batēntul kë badee. Ipoom yi baṭeṇan ṭañ bakaan na pde. »

† 5:39 Poot pi baktiiniyaanun ɥi paji woli paṭafi paba lil lil maakan. * 6:4 ɥi wal wi Dayiṭ, kaloona kajaan kadiiman kë Naṣibaṭi awo da. Kul ki ki bajaan bado katoh ki Naṣibaṭi.

5 Wi wi Yetu aſaaſ aji na baka : «*Abuk Ņiintſ awoon Ajug unuur wi pnoorfën. »

(Maci 12.9-14; Markut 3.1-6)

6 Ți unuur ulonſ kak wi pnoorfën wi bayuday, kē Yetu aſē ya du *katoh kañehanaani ajukan. Kē űiintſ alonſ aſē wo da anſakmi Ți kañen kadeenu.

7 *Bajukan Bgah na *bafaritay balonſ kē baſē la uko utapar Yetu, aſē tena bnuura, kame me ajeban Ți *unuur wi pnoorfën.

8 Kē Yetu aſē me űſal űi baka. Aji na űiintſ anſakmuſ: « Naűiin ibi Ți kadun ki bañaaſ. » Kē űiintſ anaȚa abi anaȚ da.

9 Kē Yetu aſē ji na baka : « Dheparan, we wi Bgah badi-nanuſ űaaſ ado Ți unuur wi pnoorfën ba? Bnuura kēme buȚaan? Pbuuran űaaſ kēme pȚoka? »

10 Wi wi aſaaſ aten baka bti afooyan aſē ji na űiintſ: « Taran kañen. » Kē ado haſ, kē kañen kabi jeb jeb.

11 Kē baſē deebaȚ maakan alaȚar katen uko wi bahiini kado Yetu.

Yetu adat banjañan iñeen na batēb

(Maci 5.1; 10.1-4; Markut 2.23-28)

12 Yetu aya Ți űnuur mēntan pñehan NaſibaȚi du pnkuſ, aſēr Ți pñehan.

13 Wi unuur ujinuſ, kē aſē du baȚaſarul. Adat Ți baka bañaaſ iñeen na batēb, aȚu ka-tim ki *banjañan.

14 Bawoonſ: Timonſ i aȚuunſ katim ki Piyeer, Andre aȚa

Timonſ, *Yakob, *Yowan, Filip, Bartelemi,

15 Maci, Tooma, Yakob abuk Alfe, Timonſ andu'aniinſ Nagutar utaak,

16 *Yudat i Yakob, na Yu-dat Itkariyot ambiinſ adek Yetu kafet.

Pntuk pi bañaaſ pabi Ți Yetu
(Maci 4.24-25; Markut 3.7-11)

17 Wi wi Yetu aſaaſ awala na baka, aſē naȚ Ți dko dbad. BaȚaſarul batum, aȚu na pntuk pi bañaaſ banwoonuſ űſet bti űi *Yuda, na Yerutalem, na űbeeka űi Tir na Tidonſ űanwoonſ Ți kabanſ ki bdēk.

18 Babi pȚiinka kabot kajeb mmaak mi baka. Biki űntaayi űakyewlēnuſ kak bajebi.

19 Kē bañaaſ bti baſē do na pban Yetu, Țiki mnhina mlonſ mampēna Ți a, ajeban bañaaſ bti.

Bannuurandēnuſ na ban-wuȚanuſ

(Maci 5.1-12)

20 Kē Yetu aſē kat kēſ aten baȚaſarul aſē ji :

« Nanuurandēni an nan-waanuſ,
Țiki *Pſih pi NaſibaȚi pawo pi nan.

21 Nanuurandēni an nan-woonſ na ubon hēnkuſ, naluſ kade kayok.

Nanuurandēni, an nanwoonſ Ți űwooni hēnkuſ, naluſ kado kaji.

22 Nanuurandēni, woli bañaaſ baſooran, adookan, akaran, atok katim ki nan aji naſēpaa Țiki naſiyaar *Abuk űiintſ.

23 Nalilaan unuur mēnt,
nawo ti mntaŋ, baluk
bi nan baluŋ kadēm
du baŋi. Kē hēnk
di di bateem baka
babiin ado na *baŋupar
Naŋibaŋi.

24 Kē an bayok naŋe wuŋan,
nadobi yeenk baluk bi
nan!

25 Nawuŋani, an nanyokuŋ
hēnkuŋ,
naluŋ kawo na ubon.

Nawuŋani, an nankjiin
hēnkuŋ,
naluŋ kawo na puum
kabot kawooni.

26 Nawuŋani, woli baŋaan bti
baŋup bnuura ti an!

Kē hēnk di di bateem
baka babiin ado na
bataaki banjakuŋ aji
bawo baŋupar Naŋibaŋi.
»

*Pŋal baŋooradul
(Maci 5.39-47)*

27 « Kē nŋe ŋupan, an
nankntinknuŋ: Naŋalan
baŋooradan, nado kado bam-
pokanaŋ bnuura.

28 Naŋehandēran bankfēpanaŋ
Naŋibaŋi awul baka bnuura,
naŋehaan Naŋibaŋi pa
bankŋupuŋ buŋaan ti an.

29 Woli ŋaan akobu ti ka-
jeem kalon, kdek kak kundu.
Woli ŋaan atehu bayeti, wu-
tana ajej kak kamiŋa.

30 Woli ŋaan aŋehanu,
ŋenana, woli ajej uko wi nu,
wutan kahepara wa.

31 Uko wi naŋaluŋ baŋaan
badolan, nadoon wa kak pa
baka.

32 « Woli naŋal bannalan
ŋaŋi, ubeeb uhoŋ wi wi

nakaan ba? Bado buŋaan
badoo ji baŋal bannaluŋ baka.

33 Woli nado bnuura
bankdolanaŋ bnuura ŋaŋi,
ubeeb uhoŋ wi wi nakaan
ba? Bado buŋaan badoo ji
bado haŋ.

34 Woli naŋeetan banhi-
lanuŋ kalukan, ubeeb uhoŋ
wi wi nakyoonkuŋ ba? Bado
buŋaan badoo ji baŋeetan kak
batēnt baka, kayoonk baluk
banliuŋ na wi baŋeetanuŋ.

35 Kē naŋe wo i kaŋep ŋep
kaŋal baŋooradan, nadoon
kado bnuura, kaŋeetan, kawut
kahaŋ balukan. Naluŋ
kayeenk baluk bweek,
kaŋe kawo babak Naŋibaŋi
*Andēmuŋ Maakan. Ul, an-
nuuriin na banwoon baanji
babeeba, na bannotuŋ. »

*Nadoon kaŋen batēntan
(Maci 7.1-5)*

36 « Nadoon kaŋaga
maakan, jibi Aŋinan ajaan
ŋagi'an maakan.

37 Nawutan katen buŋaan bi
batēntan, baŋe baluŋ bawut
pten bi nan. Nawutan kaji
atēntan aduknaanaa, baŋe
bawo baankluŋ kaji naduk-
naanaa. Namiiran batēntan,
baŋe baluŋ bamiiran.

38 Naŋenan, baŋe baluŋ
baŋenan. Baluŋ kawulan
untumuŋ adoo apel umbootu
wi nan, ŋdeey ŋaluŋ katum
kadoo katula, baluŋ kaniiban
na kaniibi ki najaan nani-
ibna! »

39 Yetu akak ahoŋ na baka
aji : « Hum di di nakuul ahi-
nanuŋ kaŋon nakuul atēntul
ba? A-a, baya kajot bukal
batēb bti ti bhēr.

40 Nin najuk alonj aanhinan kapel najukan i nul, kē najuk anjukunj ame, ašē lunj kawo ji najukan i nul.

41 « Iba ya we ppēnan katēmal kanwoonj ti pkēs pi atēntu, ašē duk pmul panwoonj ti pi nu? We ukaan ba?

42 Hum di di ihinanunj kaji na atēntu, “ayiṭ naan, biin mpēnanu katēmal ti pkēs,” ašē wo iinwin pmul panwoonj ti pi nu? Iwi nataaki, duni ipēnan pmul panwoonj ti pkēs pi nu! Woli ipēnan pa kbaa hil kawin bnuura, kapēnan katēmal kanwoonj ti pkēs pi atēntu! »

*Bko na mbuk mi ba
(Maci 7.16-20)*

43 « Bko bjeb baanhil kabuk mnko mnwuṭaan, kē bko bmaakal baanhil pbuk mnko mnuura.

44 Baji bayikrēnaan bko ti mnko mi ba. Ŋaanj aanhinan kamar pjaak ti byuw, kē Ŋaanj aanhil kak kamar mbut ti bṭēmpēl. »

45 Ŋaanj anwoonj nanuura, aji jejna bnuura mēnt du kaṭēbul, kantumi na iko inuura, anwuṭunj aji jejna buṭaan bi nul du kaṭēbul, kantumi na iko iwuṭaan. Aa, uko untumunj ti kaṭēb ki Ŋaanj, ujaan upēnna ṭun mntumul.

*Itoḥ itēb
(Maci 7.24-27)*

46 « Naji nadu'ēn kaji “Ajugun, Ajugun,” kašē wo naanji nado uko wi njakunj. We ukaan ba?

47 Woli Ŋaanj abi ti nji, atiink uṭup wi naan, aṭaš wa, ddi- imanan jibi anaamunj:

48 Anaam ji Ŋaanj anniwunj katoh. Ajip adiilēn, ašē paf katoh ti mnlaak. Woli uṣubal uweek ubii, kē meel mampaari, maanji mahilan ka pṣint, ṭiki, katoh kaniw bnuura aliint.

49 Kē anṣaanj atiink uṭup wi naan ašē wo aandi pdo uko wi njakunj, anaam na Ŋaanj anniwunj katoh ti mboṣ ašē wo aanjip adiilan. Woli meel mampaari, katoh kajot ti dko mēnt, katoka bti. »

7

Pfiyaar pi naweek i bangoli iṇeen week

(Maci 8.5-13; natenan ti Yowan 4.46-54)

1 Wi Yetu aṭiiniin na baṅaanj banktiinkulunj aba, ašē neej ti ubeeka wi Kapernawum.

2 Naweek alonj i bangoli iṇeen-week awo da, aka nalemparul alonj, i aṇalunj maakan kē amaaki adoo ṇogan pkeṭ.

3 Wi atiinkunj kē bakṭiiniyaan uko wi Yetu, kē ašē yil bantohi *bayuday balonj du a, bakooṭa abi ajeban nalemparul.

4 Wi babinj ti Yetu, ašē kooṭa bnuura aji na a : « Ŋiint i awo i itēnka,

5 ṭiki aṇal pntaali pi nun. Ul aniwunj un *katoh kaṇehanaani. »

6 Kē Yetu agakandēr na baka, wi bakyaan pṇog katoh kē naweek i bangoli ašē yil banohul balonj baya baji na a : « Ajugun, kṭo kanooran

uleefu, dpoŋ ibi ineej ɥi katoh naan.

7 Uko waŋ ukaan kē mēññoom abi te du iwi ; işale ɥup uɥup uloolan ɥaŋ nalempar naan abi jeb jeb.

8 Nji kak dka anŋihnuŋ abot awo na bangoli biki nŋihun, woli dji na alon ɥi baka : “Yaani,” aya, undu “Biini,” abi, nalempar naan “Dolan uko wi,” Ado wa. »

9 Wi Yetu atiinkun ɥup waŋ ašē maɥ nawee k i bangoli maakan, awugša wal mēnt aten baŋaan batum bankɥašulun ašē ji na baka : « Dɥupan, ɥi *Itrayel bti, mēmbaan kawina pfiyaar panlini na pi. »

10 Wi bayili bakakun katoh, baɥēnk nalempar nangoli nawee kē ajebi.

Yetu anaɥan nduba alon ɥi pkeɥ du ubeeka wi Nayin

11 Wi uko waŋ uɥepun, kē Yetu ašē tool pya ubeeka ulon wi bajaan bado Nayin, baɥašarul na baŋaan batum kē bakyaanɥ na a.

12 Wi Yetu akneejanun ubeeka, ayit na umoy wi nduba alon i ñaaɥ nayot alon akahan ɥaŋ. Pntuk pweek pi baŋaan pañootana.

13 Wi Yetu Ajugun awinun ñaaɥ un ašē ñagi'a aji na a : « Yompan. »

14 Aya aban kajiiñ ki bapa-fun puum, bamēbanun ka kē banaɥi ; kē ašē ji : « Ndub, iwi i nji kaɥiiniyaanun, naɥiin! »

15 Nduba ankeɥun kē ahet aɥo ašē jun pɥup na baŋaan. Kē Yetu akakana anin.

16 Baŋaan bti balēnk adiwša, abot adēman Naŋibaɥi aji : « *Naɥupar Naŋibaɥi nawee k apēn ɥi ptoofun kē Naŋibaɥi abot awuli pntaali pi nul. »

17 Uko wi Yetu waŋ umeetana ɥi *Yuda bti na nɥaak njanfooyun wa.

Yetu ateem bayili biki Yowan Nabattaar (Maci 11.2-19)

18 Baɥašar *Yowan Nabattaar baya akakalēša iko mēnt bti, kē ašē du baɥašarul batēb

19 ayil baka du Ajugun baya bahepara : « Iwoon anwoon i pbi, kēme nwo biki kayoonk alon kak? »

20 Wi biint mēntan babanun ɥi Yetu ašē ji na a : « Yowan Nabattaar ayilun ɥi iwi, nheparu me iwoon anwoon i pbi, kēme nwo biki kayoonk alon kak? »

21 Wal mēnt Yetu ajeban baŋaan batum bammaakun, apēnan baŋaan batum nɥtaayi abot ado bakuul kē bakwin.

22 Kē Yetu ašē teem bayili aji : « Nayaan nakakalēš Yowan uko wi nakwinun akuɥ atiink hēnk : bakuul bakak awin, banɥakmun bapoš, bammaakun bdoo bajebi kē bandēnēmun baktiink, bankeɥun banaɥa ɥi pkeɥ, *Uɥup Ulil Unuura utiinkana ɥi bawaan.

23 Anwoon aampok pfiyaarēn anuurandēni. »

24 Wi baŋaan biki Yowan ayilun bayaan, kē Yetu ašē wo ɥi pɥiiniyaan uko wi Yowan na baŋaan batum bukun aji : « we wi wi nayaan pten du

*pndiiş ba? Bmaaj bi uyook ukşintuŋ ba i? A-a.

25 Kê we wi wi naşaan aya pten ba? Ŋiint anñëgiin a i? Bankaan iko inuura abot ade umundu bawo du itoh yi başih.

26 Kê we wi nayaan pten ba? *Naţupar Naşibaţi a i? Nafaŋi, kê nşë ţupan, nawin ampelun Naţupar Naşibaţi.

27 Ul i i upiitun aji :

“Naşibaţi aji : *Tenan, dyl nalempar naan ŋi kadunu, abomanu bgah.*” »*

28 « Dţupan : Ţi bañaan bam-bukiin ŋi kayin ki baat, nin alon aampel pel Yowan ; kê ñaan anwoonun nampoţi du *Pşih pi Naşibaţi aşë pela. »

29 Bañaan bti adoo ţu na *bakobraar daaşa banktiinkulun badinan kê Naşibaţi awo natool wi badolun *batitmu bi Yowan.

30 *Bafaritay na *bajukan Bgah kê başë pok uko wi Naşibaţi anjalun pa baka, bapok Yowan *abattaar baka.

31 Yetu akak aji na baka : « We wi wi mbaan anaamnten na bañaan biki kawuun ki nşa ki? Banaam na we?

32 Bawo ji bapoţ banţoon du ufeeru, aşë ţelşër aji :

“Nţeeni,

kê naankii!

Nyeeh iyeeh yi pjootan

kê naanwoonii!”

33 « Aa, Yowan Nabattaar abi, aankde pde, aankdaan poot, kê naji : “Awo na untaayi!”

34 *Abuk Ŋiint kê abii, ade abot adaan poot, kê naji : “Awo nafeer, nakuj, awo nanoh bakobraar daaşa na bado buţaan!”

35 Kê banktaşun uţup untuŋa wi Naşibaţi başë yikrën kê uwo utool. »

Yetu apënan ipekadu yi ñaat nado buţaan

(Maci 26.6-13; Markut 14.3-9; natenan ŋi Yowan 12.1-8)

36 Unuur ulon, *nafaritay alon adu Yetu pyoban ; kê aya aneej du katoh ki nul aţo ŋi umeeşa.

37 Ŋaat alon kê aşë wo ŋi ubeeka mënţ, anwoon nado buţaan. Wi ameen kê Yetu abi pyoban du uko nafaritay aşë ŋij ukëra ujun ulil pţëkëñ ŋi pţukar pmpoţi pi babomanun na ufuuş ufaatal.

38 Abi aţo ŋi kafet ki Yetu, ŋi ihoţul*, awooni, aňowana ihoţ na mnkuul abot awent ya na uwel wi nul, aboot ihoţ yi Yetu aşë kër ukëra ujun ulil pţëkëñ ŋi ya.

39 Wi nafaritay anduun Yetu pyoban awinun uko wan aşë ji ŋi uşal : « Woli ñiint i awo lah *Naţupar Naşibaţi na manjoonan, ame in awoon ñaat ankbanulun hënk, na uko wi awoon: naţuunk! »

40 Kê Yetu aşë ŋiini wal mënţ na nafaritay aji na a : « Ţimon, dka uko ulon wi njalun kaţupu » kê ateema aji na a : « Naweeke ţupan. »

41 Kê Yetu aşë ji : « Biint batëb balon babi ŋeet itaka du

✧ 7:27 Malaki 3.1.

* 7:38 Bayuday baji bapiint woli bade.

najula, alonj kē aṭeet baluk bi nṇuur iṇeen week nṇaaṣ kaṇeen, undu kē ayeenk bi nṇuur iṇeen-kaṇeen

42 Jibi bawoonj baanhilan pluk, kē najula awutar baka bukal batēb bti itaka yi baṭeetunj. In akṇalnulun maakan ṭi batēb bukunj ba? »

43 Kē Timonj ateem aji : « Dṣal aji i awutarunj itaka itum a. » Kē Yetu ajaka : « Ifanji. »

44 Wi wi aṣaanj awuḡṣa ataanj na ṇaaṣ aṣe ji na Timonj : « Iwin ṇaaṣ i? Dneej ṭi katohu, kē iinṇowēn ihoṭ ; ul kē aṣe ṇowēn ihoṭ na mnkuul mi nul abot awent ya na uwel wi nul.

45 Iimmookēn wi mbiinj, kē ul aṣe bi kabootēn boot ihoṭ wi mbiinunj.

46 Iinṭu'ēn ukēra ṭi bkow ; ul, kē aṣe kērēn ihoṭ na ukēra ujunj ulil pṭēkēn.

47 Ukaanj kē njaku, ipekadu yi nul intumunj ipēn ṭi a, ṭiki adiiman uṇal uweek. Kē ṇaanj i bamiirunj uko umpoṭi aji ka uṇal umpoṭi pa ammiirulunj. »

48 Wi wi Yetu aṣaanj aji na ṇaaṣ : « Ipekadu yi nu ipēni. »

49 Kē banwoonj na a ṭi umeeṣa baṣe ṣal aji : « Ṇiintj i awo ahonj ba, adoo aji pēnan ipekadu? »

50 Kē Yetu aṣe ji na ṇaaṣ unj : « Pfiyaar pi nu pabuuranu ; yaan bnuura. »

8

Baaṭ bangakandērunj na Yetu

1 Wi uko wanj uṭepunj, kē Yetu aṣe wo ṭi pṇaay na ṇbeeka

na nṇtanka, ajukan abot aṭup *Uṭup Ulil Unuura wi *Pṣih pi Naṣibaṭi. Baṭaṣarul iṇeen na batēb kē bawo na a,

2 aṭu na baaṭ balonj biki bapēnanunj nṇtaayi na mmaak : *Mariya i bajaanj badu Mariya i ubeeka wi Magdala, i bapēnanunj nṇtaayi paaj na ulonj,

3 Yowana ahar Huṭa namali i *Herod, Tuṭana, na balonj batum kak. Baaṭ mēntj bajaanj baṭēnk Yetu na baṭaṣarul na bka bi baka.

Uhoṇ wi nagur nḡdeey

(Maci 13.1-9; Markut 4.1-9)

4 Jibi pntuk pi baṇaanj pay-itunj, kē baṇaanj bakwoona ṇbeeka bti abi ṭi Yetu, kē aṣe hoṇ na baka aji :

5 « Najaar apēn pgur nḡdeey. Wi akgurunj, nḡdeey nḡlonj kē ṇaya ajot du bgah ; apoṣana, kē nḡkat ṇade ṇa bti.

6 Nḡlonj kē ṇajot ṭi mnlaak, wi ṇanaṭiinj, awaanj meel akay.

7 Nḡlonj kē ṇajot ṭi ptoof pi iyiw, kē wi ṇanaṭiinj na iyiw, kē ifiiklēn ṇa.

8 Nḡlonj kē ṇaya ajot ṭi mboṣ mnuura, anaṭa, awul nḡdeey nṇtum maakan. » Wi ajakunj haṇ aṣe huuran aji : « Ankaan ibaṭ itiinki, atiinkan! »

Uko unkayi kē Yetu aji hoṇ

(Maci 13.10-17; Markut 4.10-12)

9 Baṭaṣar Yetu bahepara uko wi uhoṇ wanj ujaki.

10 Kē ateem baka aji : « An, baṭenan kē name iko in-joonanunj yi *Pṣih pi Naṣibaṭi,

inwoonj iimmeetanaa, kē ban-
dukiin, ʔi uhoñ wi wi nji
kaʔupun na baka, hēnk :

*“woli badoo ten baankwin
woli badoo tiink baankte.”*
»☆

11 « Uko wi uhoñ ujaʔun wii
wi : Ndeey ɲawoon Uʔup wi
Naʕibaʔi.

12 Bañaan balon bawo ji
bgah, bi Uʔup uʔotun, wi
bantiinkun wa, kē Untaayi
Uweek uʕe bi, apēnan wa ʔi
ɲhaaʕ ɲi baka aʔi bafiyaar
bakuʔ babuur.

13 Balon bawo ji dko di
mnlak di Uʔup uʔotun, baji
bayeenk wa na mnlilan woli
batiink wa ; kē baʕe wo
baanka intaañ, baji bafiyaar
btiʕu, woli ujeenki baji
bawutan.

14 Kē balon bawo ji dko
di iyiw, bawoon bantiinkun
Uʔup aʕe ya, kē manʔaaf, pyok
panjaan pafuoyan bkow na
kalilare ki umundu kē ifiklən
baka kē baandēmi.

15 Kē banwoon mboʕ
mnuura bajaan batiink Uʔup
wi Naʕibaʔi na uhaaʕ unuura
utool kamēban wa kabot
kabuk ɲdeey ʔi kamiir ki baka.

*Uhoñ wi unkaniya
(Markut 4.21-25)*

16 « Nin alon aanji tehan
unkaniya kaʕe fēʔ wa na
kakana, kēme kaʔu wa du
kaliʕa uʔeeh, aji ʔu wa du
bko duuʔ, bankmbiin bahilna
bawin bjeehi bi wa.

17 Uko ummeniin ɲʔa
ulun kameetana, kē uko
unhankaniin ulun kapēn ʔi
bdig.

18 Naʔaafaraan keeri ʔi
utiink wi nan, ankaan balun
kawula kak kapelan ; kē
anwaanun, badoo yeenk
yeenk uko wi aʕalun aji akaa.
»

*Bayiʔ Yetu biki mnfaʔan
(Maci 12.46-50; Markut
3.31-35)*

19 Anin Yetu na baʔa'ul babi
du dko di awoon aʕe wo
baanhinan añaoga ʔiki bañaan
batumi.

20 Kē baʕe do kē baʔupa aji
: « Naan na baʔa'u buk buku
du bdig, banal pwinu. »

21 Kē Yetu aʕe teem aji : «
Banktiinkun Uʔup wi Naʕibaʔi
akuʔ ado uko wi uheparun
bawoon ni na baʔa naan. »

*Yetu aʔaʔan ukēk
(Maci 8.23-27; Markut
4.35-41)*

22 Yetu apaya unuur ulon ʔi
bʔeem na baʔaʕarul aʕe ji na
baka : « Nawulən ɲya bdēk
umban wundu. » Kē baya
alow.

23 Wi bakmuurun, kē Yetu
aʕe ɲoyēñ. Kē ukēk uʕe mara
mara anaʔa ʔi bdēk. Meel
manneej ʔi bʔeem kē badoo
kak i pjiir.

24 Wi wi baʔaʕar Yetu baʕaan
añaoga, ahuma, ahuuran
aji : « Naweeʔ, Naweeʔ,
ɲkeʔi, wi nun ubaa. »
Yetu aten wal mēñʔ aʕe
ɲoman na uyook na meel
mankʕinʔarun. Kē iʔaʔani, dko
kē dayompandēri.

25 Wi wi aʕaan aji na baka
: « Pfiyaar pi nan pawo ʔun
ba? » Balēnk akuʔ añaon aʕe
ʔupar aji : « Ñaan i, awo ahon

andoon aşook uyook na meel
kë njado ji njatiinka? »

*Yetu ajeban ñiint i untaayi
uneeyun*

(Maci 8.28-34; Markut 5.1-20)

26 Baya aňog utaak wi
Bagenateren untaanun na wi
*Galilay.

27 Wi Yetu atapan tap kahoť
ťi mboş, kë ñiint alon i ubeeka
mënt i nntaayi naneeyun aşë
bi ayit na a. Ujon wi awoon
aankak awoh imişa, kë
aankak afër ťi itoh, aji bi wo
wo du pnguran.

28 Wi awinun Yetu aşë fut
idiim ajot ťi ihoť yi nul ahuu-
ran maakan aji : « Inumiyaan
we ba Yetu, Abuk Naşibaťi
*Andëmun Maakan? Dkooťu
kooť, khajanaan! »

29 Yetu alëbar wal mënt na
untaayi upën ťi ñiint un. Nyaaş
nťum, untaayi uji uneey ťi a,
baji batana tan na mnko-
rentu këme bakiina kiin, kë
aşë ji marana maran iko yi
batannulun, untaayi uşë ya
na a du *pndiış.

30 Kë Yetu aşë hepara aji : «
Katimu kawo hum? » Kë aji
: « Pntuni » ťiki nntaayi nťum
naneey ťi a.

31 Kë njaşë kooťa awut
kawat na du infernu.

32 Kë batani bweek bi
nńkuma başë wo ťi pşuń du
pnkun duuť. Wi wi nntaayi
nakooťun Yetu adinan na
naneey ťi nńkuma. Kë adinani.

33 Kë nntaayi napën ťi ñiint,
aneey ťi nńkuma, batani bun
kë bawura wura ajot du bdëk
ayoor.

34 Wi bayafan bajug batani
bawinun uko unťepun aşë jin
na pti, wi bayaan aşë kakalëş
uko mënt ťi ubeeka na nřët.

35 Wi wi bañaan başaan abi
pten uko unťepun, abi aňog
ťi Yetu aşë win ñiint i nntaayi
napënun ťi uleef kë aťo ťi ihoť
yi Yetu. Awohara hënkun
akak ñaan, kë bañaan başë
lënk.

36 Banwinun uko unťepun
bti bakakalëş bandukiin jibi
ñiint aneejiin nntaayi ajebi.

37 Bañaan bti du utaak wi
Bagenateren balënk adiwşa
wal mënt, ukaan kë baji na
Yetu « Yaani, lowun! » kë
Yetu aşë paya ťi bťeem kaya
na bgahul.

38 Wi wi ñiint i nntaayi
nadukun aşaan aji na a : «
Dkooťu kooť wutaan mbi na
iwi. » Kë Yetu aşë dooka aji
na a :

39 « Kakan katohu! Iya
ikakalëş uko wi Naşibaťi
adolun bti pa iwi. » Kë ñiint
ayaa, aşë ťup ťi ubeeka bti uko
wi Yetu adolun pa a.

*Yetu ajeban ñaať alon akuť
anaťan poonu abuk Jayirut ťi
pkëť*

(Maci 9.18-26; Markut
5.21-43)

40 Pntuk pi bañaan pawo ťi
pyoonk Yetu du bdëk umban
wun. Wi abanun, kë başë bi
bti pkita.

41 Kë ñiint alon anwoon ka-
tim ki Jayirut aşë bi da. Awo
naweeek i *katoh kañehanaani
ki bayuday. Abi ajot ťi ihoť
yi Yetu aşë kooťa aji abi du
katohul.

42 Abukul ñaaf aloolan ɗaŋ i akaaŋ i ɲɗubal iñeen na ɲtëb amaak aňogan pkeɗ.

Wi Yetu akyaan ɗi bgah, bañaan batum adoo wuuk wuukana.

43 Kë ñaaf alon aɗe wo da, awo na pmaak pi ptula pñaak ɲɗubal iñeen na ɲtëb hënkun [atok bka bi nul bti ɗi pñaay na bapiintan] kë nin ñaan aanhi-nan ajebana.

44 Ñaaf mënt abi aňog ɗi kafet ki Yetu aɗe ban kambiint ki kamiɗa ki nul, ɗi dko mënt kë pñaak pabi ɗaňan ɗaňan ptula.

45 Kë Yetu aɗe ji : « Ñaan alon abanën, in ula? » Wi bañaan bti bapokun kë Timon Piyeer aɗe ji na a : « Naweeek, bañaan bafooyu, awuuk wuukanu di. »

46 Kë Yetu aɗe ji na a : « Ñaan alon abanën, dtiink mnhina mlon kë mampën ɗi nji. »

47 Wi ñaaf awinun kë amobanaa aɗe bi ajot ɗi ihoɗ yi Yetu, alënk akat kat. Akakalëɗ Yetu ɗi kadun ki bañaan bti uko unkayi kë abana, abot aɗup jibi ajebi ɗi dko mënt.

48 Kë Yetu aɗe jaka : « Ñaafu, pfiyaar pi nu pajebanu. Yaan na bnuura. »

49 Ahum kaɗiini, kë alon aɗe woona uko naweeek i katoh kañehanaani aji na a : « Kto kanooran Najukan, abuku aneem hënkun. »

50 Kë Yetu atiinka, aɗe teem aji : « Klënk nin, fiyaarën ɗaň, anaɗa. »

51 Wi babanun du uko naweeek i katoh kañehanaani, aandinan nin alon aneej

na a bë mënt Timon Piyeer, *Yowan na *Yakob, aɗu na aɗin na anin poonu.

52 Bañaan bti bawooni abot aɗega. Kë Yetu aɗe ji : « Nayompan, aankeɗi aňoyënt ɲoyënt. »

53 Kë bañaan baɗe ɲuubana, ɗiki bame kë akeɗi.

54 Kë Yetu aɗe mëban poonu ɗi kañen aji na a : « Poon, naɗiin »

55 kë uhaaɗ uɗe kak ɗi napot, kë anaɗa ɗi dko mënt. Wi wi Yetu aɗaan aji na baka bawula pde ade.

56 Bajug poonu baňonar bnuura, kë aɗe ji na baka bawut kaɗup nin alon uko unɗepun.

9

Yetu ayil banjaňan iñeen na batëb

(Maci 10.1-9, 11-14; Markut 6.7-13)

1 Yetu adu *banjaňan iñeen na batëb aɗe wul baka uforta na mnhina mi bahilni kadook ɲntaayi bti, kabot kajeban mmaak.

2 Wi wi aɗaan ayil baka baya baɗup uko wi *Pɗih pi Naɗibaɗi na pjeban bamaakal.

3 Aji na baka : « Naktij nin ukoolan pa bayaaɗ, nin panduk, nin umaň, nin uko ude, nin untaam, nabot nawut kaya na imiɗa itëb.

4 Katoh kaji kayeenkanle, naneej da, kaɗo, te wi naklun kapën da kaya.

5 Dko di bayaan awo baanyeenkan, nadan danaan pdëpalën ɗi ihoɗ yi nan woli

napën ti ubeeka mēnt, nayu-
ujna baka kē bado buṭaan. »

6 Wi wi banjañan baṣaan
aya na ṇfēt aṭup *Uṭup Ulil Un-
uura abot ajeban bamaakal
na dko bti.

*Herod Antipa aṇal kame
ñaan anwoon Yetu*

(Maci 14.1-2; Markut 6.14-
16)

7 Wi *Herod nantuṇa i
*Galilay atiinkuṇ uko un-
ktēpuṇ aṣē ṭu kapaam ; balon
baji baji « *Yowan anatiin ṭi
pkeṭ »

8 balon kaji « *Eli akaan
abi* » balon kak kaji « Alon
ṭi *baṭupar Naṣibaṭi bajon
anatiin ṭi pkeṭ. »

9 Kē Herod aṣē ji wal mēnt;
« Yowan, nji ṭi uleef naan ddo
kē bafala bkow. Kē in aṣaan
awo ñiint i ntiinkuṇ kē baji
ado iko yaṇ? » Kē wi wi
Herod aṣaan aduka wal mēnt
ala pwin Yetu.

*Yetu awul pntuk pi bañaan
pde*

(Maci 14.13-21; Markut
8.27-31)

10 *Banjañan bawoona
bayaas wal mēnt aṣē kakalēs
Yetu iko yi badoluṇ bti. Yetu
kē aṣē duk pntuk pi bañaan
aya agaag na baka du umban
wi ubeeka wi bajaan bado
Bettayida.

11 Kē wi bañaan bamehan
me han aṣē ṭaṣa. Yetu ayeenk
baka bnuura, aṭiini na baka
uko wi *Pṣih pi Naṣibaṭi abot
ajeban bannumiin pjeḃ.

12 Unuur ujun pyob kē
banjañan iñeen na batēb baṣē

ñoga ajaka : « Jakan na
bañaan baya du ṇntanka na
ṇfēt ṇanñoguṇ ṭi bahilna baka
uko ude, na dko dpiint, dko di
ṇwoon di daanfēti. »

13 Kē Yetu aṣē ji na baka : «
nawulan baka bade bdidi'an!
»

Kē baṣē teema aji : « Nkaha
ipoom kañeen na ṇṭēb ṇṭēb.
Kēme ṇwo i kaya kanugar
bañaan biki bti uko ude. »

14 Biint banwoon da bawo
uko ji iñeen week nyaaṣ iñeen
kañeen (5000).

Yetu kē aṣē ji na baṭaṣarul :
« Nadolan baka bado kaṭoona
uko ji bañaan iñeen kañeen
(50). »

15 Kē bado han, bañaan bti
kē baṭo bnuura.

16 Wi wi Yetu aṣaan ajeḃ
ipoom kañeen yuṇ na ṇṭēb
ṇṭēb ṇuṇ, akat kēs aten baṭi,
abeeb Naṣibaṭi ṭi iko ide yuṇ,
akitēs ya aṣē wul baṭaṣarul aji
bafah pntuk pi bañaan.

17 Bañaan bti kē bade ayok,
kē baṭonkrēn iko ide indukiin
kē itum kkaar iñeen na ktēb.

*Timon Piyeer aṭup aji Yetu
awoon Krittū*

18 Yetu agaag unuur ulon
na baṭaṣarul awo ṭi pñehan
Naṣibaṭi aṣē hepar baka aji : «
Bañaan baṣal aji dwo in ba? »

19 Kē baṣē teema aji : « Balon
baji iwo *Yowan Nabattaar,
kē balon baji iwo *Eli, kē
balon kak baji iwo alon ṭi
*baṭupar Naṣibaṭi bajon an-
naṭiin ṭi pkeṭ. »

20 Kē Yetu aṣē hepar baka
aji : « Kē ṭi an, nji dwo in ba?
»

Timon Piyeer ayeenk wal mēnt̃ b̃tup ašē ji na a : « Iwo *Krittu i Našibaṭi ayilun. »

21 Wi wi Yetu ašaan ašook baka aji bawut kaṭup wa nin ñaan.

22 Akak aji na baka : « *Abuk Ñiint̃ awo kahaj maakan, kapokana ṭi bantohi, ṭi *baṭenjan bawweek na ṭi *bajukan Bgah. Balun kado bafiṇa, unuur uwajanṭen ašē naṭa ṭi pkeṭ. »

Hum di di ñaan awoon kaṭaṣ Yetu

(Maci 16.24-28; Markut 8.34-9.1)

23 Yetu aṭiini wal mēnt̃ na bañaan bti, aji na baka : « Woli ñaan aṇal kaṭaṣen, awo i kaṭilma uleeful kakunja krut ki nul, kadinan phaj ji nji unuur unjinti, kabot kaṭaṣen udole wo ṭi pkeṭ.

24 Ñaan ankṣalun pbuuran ubida wi nul alun kawaan wa ; kē anklun kawaan ubida wi nul pa nji alun kabuuran wa.

25 Ñaan ahilanle aka umundu bti, adolna wa we ba woli aneemanden ubida wi tul?

26 Woli ñaan alon akowari'aan, nji na nṭup nji naan, nji *Abuk Ñiint̃, dlun kakowari'a woli dbi na mndēm mweek mi Paapa na mi ṇwanjut ṇyimanaan.

27 Dṭupan na manjoonan, balon ṭi banwoon ṇa ṭi baan-klun kakeṭ bē baanwin *Pṣih pi Našibaṭi. »

Ubi wi Pṣih pi Našibaṭi

(Maci 17.1-8; Markut 9.2-8)

28 Nnuur bakren ṇaya pṭēp wi Yetu aṭupnun uko wan, kē ašē jej bi Timon Piyeer na *Yowan na *Yakob aya na baka du pnkun pweek pa baya bañehan Našibaṭi.

29 Wi Yetu awoon ṭi pñehan Našibaṭi, kē bašē win kaara di nul kē daṭēṣaa, imiṣa yi nul kē ikak afaat feh.

30 Biint̃ batēb kē banaṭ aṭiini na a : *Moyit na *Eli

31 banknuurun maakan. Bawo ṭi pṭiiniyaan jibi Yetu akbaañēṣi ulempul, wi aklun kakeṭ du Yerutalem.

32 Timon Piyeer na batēntul batēb bukun baṇoyēnt̃ aront, kē wal wi batenuṇ, ašē win mndēm mi Yetu abot awin bañaan batēb banwoon na a.

33 Kē wi biint̃ bakan mēnt̃an bakyaan pduk Yetu, Timon Piyeer kē ašē ji na a : « Najukan, unuura ṇwo ṭi dko di! Ntan iloona iwajanṭ, kalon kawo ki nu, kalon ki Moyit, kandukiin kawo ki *Eli. » Aankak ame uko wi aṭṭupun.

34 Ahum kaṭiini, kē kanfēlun kalon kašē mara mara abi, awun baka, baṭaṣar Yetu kē balēnk maakan wi kanfēlun kawunun baka.

35 Kē pdiim plon pašē pēnna ṭi ka aji : « I, awoon Abuk naan, i nji ndatun. Nadoon katiinka. »

36 Wi pdiim paṇ patiinkaniin kē bašē wina Yetu ṭañ. Ṭun ṇnuur mēnt̃an baṭaṣar Yetu bayompi, baanṭup nin ñaan uko wi bawunun.

Yetu ajeban napoŋ i untaayi ukywelēnuŋ

(Maci 17.14-18; Markut 9.14-27)

³⁷ Wi unuur ujintuŋ kē Yetu na baŋaŋarul bakwala pnkuŋ, kē pntuk pweek pi baŋaŋar paŋe bi pyit na Yetu.

³⁸ Kē ŋiint alon aŋe huu-ranaan du pntuk meet aji : « Nawee, dkooŋu kooŋ ; tenan abuk naan! Ul aloolan ŋaŋ i i nji nkaan.

³⁹ Untaayi uji uneej ŋi a, kadola amara mara kaŋajar, kalētar, kabot kayiih. Ukak aji ujon uwutana, kaduka anoor maakan wal wi ubi'i wutana.

⁴⁰ Dkooŋ baŋaŋaru badook wa, kē baanhinani. »

⁴¹ Wi wi Yetu aŋaŋ ateema aji : « Nawo baŋaŋar bawuŋaan, banwoon baan-fiyaari! Dwo kaŋo na an te lum ba? Dwo kado kamiiran te lum ba? » Wi aŋiiniŋ haŋ aba aŋe ji na ŋiint: « ŋijan abuku! »

⁴² Wi napoŋ akŋogun Yetu kē untaayi uŋe wata ŋi mboŋ adola kē aklētar. Kē Yetu aŋe bēg wa, ajebana, akakana aŋin.

⁴³ Baŋaŋar bti kē baŋe ŋonjar ŋi mndēm mi Naŋibaŋi.

Yetu aŋup pkeŋ pi nul uyaas utēbanŋen

(Maci 17.22-23; Markut 9.30-32)

Baŋaŋar bti bahum ŋonjar iko bti yi Yetu akdolun, kē aŋe ji na baŋaŋarul :

⁴⁴ « Namēbaan uko wi nji kaŋupanaŋ hēnkuŋ bnuura : *Abuk ŋiint abi kawulana du baŋaŋar. »

⁴⁵ Kē baŋaŋar Yetu baŋe wo baante uŋup mēnt. Uhoŋ mēnt upel kame ki baka, bahilna bawo baankte wa. Kē bakak aŋi phepar Yetu apiban baka wa.

In adēmnuŋ ŋi an?

(Maci 18.1-5; Markut 9.33-37)

⁴⁶ Wi wi blaŋar baŋaŋar apēn ŋi baŋaŋar Yetu, kē baŋal kame andēmnuŋ ŋi baka.

⁴⁷ Kē Yetu ammeen ŋŋal ŋi baka, aŋe ŋij napoŋ alon, adola kē aŋo aŋoga

⁴⁸ aŋe ji na baka : « ŋaan anyeenkuŋ napoŋ i ŋi katim ki naan, ayeenkēn nji ŋi uleef naan, kē ŋaan anyeenknuŋ, akak ayeenk anyilnuŋ. Anwoonun nampoŋi ŋi an, un mēntan adēmnuŋ. »

Anwoon aampokan, awo na an

(Markut 9.38-40)

⁴⁹ *Yowan ajeŋ bŋup wal mēnt aji : « Nawee, ŋwin ŋaan alon anjaan adook ŋntaayi ŋi katim ki nu, kē ŋneenana, ŋiki aanji gakandēr na un kaŋaŋu. »

⁵⁰ Yetu kē aŋe teem aji : « Nakneenana : anwoon aampokan, awo na an. »

Yetu atool pya Yerutalem

⁵¹ Wi wal wi Yetu awoon i pdeenana baŋi uŋogun, kē aŋe bi ŋu ŋu ŋi pya Yerutalem.

⁵² Adun ayil baŋaŋar balon kē bajota kadun. Wi bakyaan na bgah, aŋe neej du ufēŋ ulon du *Tamariya kabomana dko dfēr.

⁵³ Baŋaŋar biki ufēŋ mēnt kē baŋe pok pyeenk Yetu ŋiki atool tool pya Yerutalem.

10

54 Wi *Yowan na *Yakob bawinun uko wan aşë ji : « Ajugun, injal ndo bdoo bawoona baŋi babi batër bañaan biki, bakakan baka ufob i? »

55 Kë Yetu aşë kok anjoman na baka [aji : « Naamme uhaaş unwoon kaŋon ubida wi nan. *Abuk Ńiint aambi bi ptoŋ nŋida nŋi bañaan, abi bi pbuuran baka. »]

56 Kë başë tool wal mēnt aya untanka umpaŋi.

Naŋaŋar Yetu awo kawul uleeful bti

(Maci 8.19-22)

57 Wi bakyaan na bgah kë ŋaan alon aşë ji na Yetu : « Dko di ikyaan, dŋaŋu da. »

58 Kë Yetu aşë ji na a : « Nnfēŋ nŋaka ihēr, kë nŋkat nŋi baŋi nŋaka intaŋ, *Abuk Ńiint ul, aanka dko dpafni bkow. »

59 Akak aji na alon : « Ťaŋaan. » Kë aŋ mēntaŋ ateema aji : « Naweeŋ, duni ŋenēn te umoyēn Paapa. »

60 Kë Yetu aji na a : « Wutan bakeŋ baya bamoy banketun biki baka ; iwi yaan ido kaŋiiniyaan *Pŋih pi Naŋibaŋi. »

61 Alon akak aji na a : « Ajugun, dlun kaŋaŋu, ma duni iyonkēn dya kaŋup bayiŋ naan. »

62 Kë Yetu aşë teema aji : « Ńaan anjunun kajaar aşë kok kafeŋ aanhil plem du Pŋih pi Naŋibaŋi. »

Yetu ayil baŋaŋarul iñeen-paaj-na-alon na batēb (72)

(Maci 9.37-38)

1 Wi uko wan uŋepun, kë Yetu Ajugun aşë dat bañaan iñeen paaj na alon na batēb* (72) kak ŋi baŋaŋarul, ayil baka kë bakyaana batēb batēb, ajota kadun ŋi nbeeka bti na dko bti di aklun kaŋepna.

2 Aji na baka : « Kakit kadēmi, kë balemp başë ti-inkēt ; nakootaŋ Ajug kakit ado balemp babi kakit ki nul.

3 Nayaani, dyilan ji nŋkaneel nmpoŋi du ptoof pi nŋiinj.

4 Nakŋij nin umbootu, nin umaŋ, nin kaŋapaat, naknaŋ pwul nin ŋaan alon mboŋ ŋi bgah.

5 « Woli naneej ŋi katoh kalon, naduniin naji : “Bnuura bawo ŋi katoh ki.”

6 Woli ŋaan i bnuura awoon ŋi katoh mēnt, bnuura bi nañehanun buŋ baduka ŋi a ; bē woli aanwo ŋaan i bnuura, aankyeeŋk bnuura bi nañehanun.

7 Ťi katoh ki baky-eeŋkanaŋ, naŋoon da, nadaan nabot nade uko wi bakwulanaŋ, ŋiki nalemp aka na ptuumara. Nakdo kañaay na itoh.

8 « Woli naneej ŋi ubeeka ulon kë bayeeŋkan, nadeen uko wi bakwulanaŋ.

9 Najebaan bamaakal biki ubeeka mēnt nabot naji na banfētun da : “*Pŋih pi Naŋibaŋi pañogan.”

* 10:1 Npiit nlon nŋi unjon nŋaji : *bañaan iñeen paaj na alon.*

10 Bë woli naneej ti ubeeka ulonj kē baanyeenkan, napēn du igah kaji :

11 “Ndoo dan danan pdēpalēn pi ubeeka wi nan pankabun ti ihoj yi nun kadukaran pa. Kē našē wo kame kakša uko wi : Pših pi Našibați pañogan.”

12 Džupan, ti unuur wi pwayēs, uko wi Našibați aklunj kado ubeeka mēntj utam kapel wi badolunj Fodom[☆].

13 « Nawuțani, an biki ubeeka wi Koratim, nawuțani an biki ubeeka wi Bettayida, woli mlagre mandolaniin du an mandolaniin lah du nbeeka ni Tir na Fidoj, banfētunj da badobi wohara undiimaan nšaaku kabot kačo ti ufob kadiimanaan kē banjal pțelēs njida ni baka.

14 Ukaanj kē ti unuur wi pwayēs uko wi Našibați akdolananj ulunj katam kapel wi biki Tir na Fidoj.

15 Kē an biki Kapernawum, nanunj aji nalunj kadeenjana te du bați i? Nabaa țep țep kawalana te du infernu. »

16 Yetu akak aji na bațașarul : « Ńaanj antiinkananj, atiinkēn ; ampokananj apokēn, kē ampoknunj apok anyilnunj. »

Bațașar Yetu bakak na mnlilan du a
(Maci 13.16-17)

17 Bațașar Yetu iñeen paaj na alonj na batēb bakak na mnlilan așē ji na a : « Ajugun, ntaayi njadoo ji njado uko wi njakunj ti katim ki nu. »

18 Kē Yetu așē teem baka aji : « Dwin *Fatana kē awoona bați ajot ji kaliik liik.

19 Natenan! Dwulan mnhina mi ppoș npula na ntifar na pi ppoș phina bti pi nașooradun, bē nin uko ulonj uunkdolan do.

20 Kē nașē wo kalilan ti uko wi itiman ipiitaniin du bați kapel uko wi ntaayi njaktiinkananj. »

Nașibați ayuuj bampoți
Uțup Ūlil Unuura
(Maci 11.25-27)

21 Wal mēntj, *Uhaaș wi Nașibați uțu mnlilan mnweek ti Yetu kē așē ji : « Dbeebu Paap, Ajug bați na mboș, wi imenunj iko yi bantohi na bammeenj, așē diiman ya bapoț bampoți. Yoow Paap, țiki waņ uwoonj uko wi injalunj.

22 « Paapa awulnunj iko bti. Nin űaanj aamme nji Abukul uko wi nwoonj bē mēntj Paapa a, kē nin űaanj aamme uko wi Paapa awoonj bē mēntj nji Abukul a, na biki ndatunj adiman baka a. »

23 Wi wi Yetu așaanj awuğša ti bațașarul așē ji na baka : « Kēs kankwinunj uko wi nakwinunj kanuurandēni.

24 Džupan, *bațupar Nașibați batum, na bașih batum babi njal pwin uko wi nakwinunj bē baanwin wa, abot aņal katiink wi naktiinkunj bē baantiink wa. »

Uhoñ wi ñiintj najoob bkow
i utaak wi Famariya
(Maci 22.34-40; Markut 12.28-31)

☆ 10:12 Ujuni 19.24-28.

25 Kë *najukan Bgah alon anjali ptaawan Yetu aşë naşa aji na a : « Najukan, we wi nhinanun kado, kayeenkna ubida wi mnŋo? »

26 Yetu kë aşë teema aji : « We wi bapiitun ƚi ulibra wi Bgah ba? We wi iwinun ba? »

27 Kë najukan Bgah ateem aji : « *Nalan Ajugun Naşibaƚi i nu na kaţebu bti, na uhaaşu bti na uforta wi nu bti, na uşalu bti, ibot inål atênŋu jibi inåluŋ uleefu.* » *☆

28 Wi wi Yetu aşaan aji na a : « Iteem bnuura. Dolan haŋ ilun kayeenk ubida. »

29 Kë najukan Bgah aşë ƚalaara pdiiman kë awo ƚi kafaŋ aşë ji na a : « Kë in abaan awo atênŋ naan ba? »

30 Yetu kë aşë ji na a : « Ŋiinŋ alon abi walnaana Yerutalem atool pya ubeeka wi Yeriko aşë yit na bakit bgah kë bawohëşa bti abot akoba bnuura, aşë duka ƚun kë aŋogan pkeŋ, kë batool aya na bgah bi baka.

31 Naŋenan alon amara mara aţepna bgah mênŋ, awina, aŋawşa'a.

32 Kë ŋiinŋ alon anklempnun du *Katoh Kaweek ki Naşibaƚi† akak aţepna bgah mênŋ, awina, akak aŋawşa'a.

33 Kë ŋiinŋ alon i utaak wi *Tamariya ankyaan bayaaş aşë bi aŋog, awina, aşë ŋagi'a.

34 Aŋoga, akuraara ijen, na ukëra na poot, aşë tan ya.

Wi wi aşaan apayana ƚi ubuuru wi nul aƚija du katoh ki bayaaŋ, atena.

35 Wi unuur ujinŋun, ŋiinŋ i utaak wi Tamariya apënan itaka‡ awul ajug katoh ki bayaaŋ, abot aji na a : « Doon katena bnuura, woli iduk apënan itaka ilon, kë nwoona bayaaş, kakakanu ya. »

36 Yetu ahepar najukan Bgah aji : « ƚi uşalu, ƚi baŋaan bawajaŋ bukuŋ in awoonun atênŋ ŋiinŋ anjotun ƚi ptoof pi bakit bgah? »

37 Kë ateem aji : « Aŋŋagi'ulun a. »

Kë Yetu aşë ji na a : « Yaan ido kado haŋ. »

Maarta na Mariya

38 Wi Yetu na baţaşarul bakyaan na bgah, kë aşë neej ƚi ufêŋ ulon, kë ŋaaŋ alon anwoon katim ki Maarta adu'a pyoban du katohul.

39 Maarta mênŋ aka aƚa'ul alon anwoon katim ki Mariya, ambiin aƚo ƚi ihoŋ yi Ajugun atiink uŋup wi nul.

40 Kë Maarta ul aşë lanta na ulemp wi katoh. Wi wi aşaan abi ƚi Yetu aşë ji : « Ajugun, uundolu ukoolan i, wi aƚa naan awutnun nji aloolan na ulemp? Jakana abi aţenkën. »

41 Ajugun kë aşë teema aji na a : « Maarta, Maarta, iba yewla we anooran bkowu, ala iko itum ba?

42 Uko uwo umpoot, udoo wo wo uloolan, *Mariya

☆ 10:27 Pleşan 6.5; Bgah 19.18. † 10:32 Ŋiinŋ alon anklempnun du Katoh Kaweek ki Naşibaƚi : awo i pşini pi Lewi. ‡ 10:35 Itaka yi awulun iwo baluk bi ƚnuur ƚtëb bi nalemp.

adaturŋ kafah kannuur-naaniin, baankluŋ kateha ka. »

11

Yetu ajukan baṭaṣarul pñehan Naṣibaṭi (Maci 6.9-13)

1 Yetu awo unuur ulonŋ ṭi pñehan Naṣibaṭi du dko dlonŋ, wi abaanŋ kē alonŋ ṭi baṭaṣarul aṣē ji na a : « Ajugun, jukanun pñehan Naṣibaṭi jibi *Yowan ajukanunŋ baṭaṣarul. »

2 Kē Yetu aṣē ji na baka : « Woli nañehan Naṣibaṭi najaan naji :

Paap, katimu kayiman, pṣihu pabi.

3 Ṭenun unuur unwoonŋ uko ude wi ṇnumiinŋ,

4 miirun ipekadu yi nun, jibi un ṇkmiirunŋ bañaanṭi banjubanunŋ un, iṣē iwut kawutun ṇjot ṭi kaguru. »

5 Yetu akak aji na baka : « Woli alonŋ ṭi an aka nanoh, aya du a na utejan mnjel, ajaka : “Nanoh, ṭeṭanaan ipoom iwajanṭ ṭun.

6 Nanoh naan alonŋ abaan aban ban awoona bayaaṣ, bē mēnka uko uwula ade.”

7 Naṣal aji undu ateemna du meetṭ kaji : “Kdo kanooranan, ddēt bgah abot apiinṭ na bapoṭ, mēnhinan pnaṭa kawulu ipoom.”

8 Dṭupan, woli aando naṭa awula ipoom ṭiki awo nanohul, abi naṭi'aara naṭa kawula uko wi anumiinŋ ṭiki ayewlēna*.

9 « Djakan : Nañehaan, nalunŋ kayeenk, nalaan, nalunŋ kawin, nakob kobaan, balunŋ kahaabēṣan.

10 Hēnk di uwoonŋ, ñaan aññehanunŋ aka, anklaan awin ; kē ankob kobanunŋ, bahaabēṣa.

11 « Ahonŋ ṭi an i i abukul akñehanunŋ uṭēb aṣē wula upula ba?

12 Kēme kak añehana pneem, aṣē wula utifar?

13 Woli an nandoonŋ awo bado buṭaan name pwul babukan iko inuura, naṣalanunŋ nyaaṣ hum ṇi ṇi Aṣinan i baṭi ahilanunŋ kaṭen bankñehanulunŋ Uhaaṣ wi nul? »

Yetu na Beltebul

14 Unuur ulonŋ, Yetu adook untaayi unneejunŋ ṭi ñiinṭ alonŋ ambiiṣunŋ bṭup. Wi untaayi upēnunŋ kē ñiinṭ mēnṭ aṣē kak aṭiini, pntuk pi bañaanŋ kē paṣē ṇonjar maakan.

15 Balonŋ ṭi baka kē baṣē ji : «*Beltebul†, uweek wi ṇntaayi, uwululunŋ mnhina mi pdook ṇntaayi. »

16 Balonŋ kē baṇal pten Yetu, aji na a ado mlagre adiimanaan kē awoona du Naṣibaṭi.

17 Kē Yetu, ammeenŋ ṇṣal ṇi baka aṣē ji na baka : « Woli bañaanŋ biki utaak uloolan bagut, batok utaak di, itoh ido kajotna kaloolan kaloolan.

18 Woli *Fatana agut na uleeful hum di di pṣihul paknaṭunŋ ba? Naji dji kadookna ṇntaayi ṭi katim ki nul.

* 11:8 Kēme ṭiki alunŋ kakowa woli aanwula. † 11:15 Beltebul dawo Katim kalonŋ ki Fatana, uweek wi ṇntaayi.

19 Woli dji kadook n̄ntaayi ʔi katim ki Beltebul, bankʔaʃanaŋ badook na ʔa ʔi katim ki in? Ukaaŋ kē bukal ʔi n̄leef ʔi baka bakluŋ kadiiman kē naanfaŋi.

20 Bē woli pkoŋ pi Naʃibaʔi, pi pi n̄ji kadooknuŋ n̄ntaayi, *Pʃih pi Naʃibaʔi paban ʔi an keeri.

21 « Woli ʔnaaŋ ankaaŋ ufoṛta abot awo na iŋaanan anaʔ ayeŋ katohul, bka bi nul baankbanana.

22 Aʃē wo woli alon am-pelanuluŋ ufoṛta abii, awata, ayeenk iŋaanan bti yi ahaʔuŋ, ajeŋ bka bti bi ayeenkun ʔi a kafaas baʔnaaŋ.

23 « Anwoon aanwo na n̄ji aʃoorēn. Anwoon aantēnkēn pyitrēn batani agar ba. »

Untaayi ukak du katoh ki wa
(Maci 12.43-45)

24 Yetu akak aji : « Untaayi upēnle ʔi ʔnaaŋ i ubiiŋ awo. Uji uŋaay du *pndiiʃ, kala dko dfēt, kaya kabi. Wi uyaan awo uunwini, uji uji : “Dkak du katoh ki naan, ki mpēnnuŋ.”

25 Wi ukakuŋ, uji uʔēnk ka kawetana ajint, aboman bnuura.

26 Wal mēnt, uji uyaar n̄ntaayi paaj na ulon ʔanwuʔuŋ apel wa, ʔabi kafēt da. ʔnaaŋ mēnt kaʃē kak wal mēnt kawuʔēn kapel kateeku. »

27 Wi aʔiniin haŋ, kē ʔnaaʔ alon aʃē huuranaan du pntuk meet aji : « ʔnaaʔ ambukiin, abootan, anuurandēni. »

28 Kē Yetu aʃē teema aji : « Iwo kaji, banktiinkuŋ Uʔup wi Naʃibaʔi abot aʔaʃ wa banuu-randēni! »

Baji na Yetu adiiman kē awoona du Naʃibaʔi
(Maci 12.38-42)

29 Baʔnaaŋ batuma tum abi, kē Yetu aʃē ji na baka : « kawuun ki kawo kawuʔaan, kawo ʔi phepar mlagre mankdiiimanuŋ kē dwoona du Naʃibaʔi. Baankwin nin uko ulon umpaʔi na wi Yonat *Naʔupar Naʃibaʔi adiimanuŋ.

30 Jibi Yonat* adiimanuŋ biki ubeeka wi Niniwe kē awoona du Naʃibaʔi, hēnk di *Abuk ʔniint aklun kadiiman biki kawuun ki kē awoona du Naʃibaʔi.

31 ʔi unuur wi pwayēs Naʃih ʔnaaʔ i utaak wi Faba alon kanaʔa na baʔnaaŋ biki kawuun ki, kayuuj kē baduk-naanaa, ʔiki awoona du kabaŋ ki umundu pbi katiink uʔup untuŋa wi *Talomon naʃih*, kē alon aʃē wo ʔi ampeluŋ Talomon naʃih.

32 ʔi unuur wi pwayēs, baʔnaaŋ biki Niniwe balun kanaʔa na biki kawuun ki kayuuj kē baduknaana, ʔiki bukal biki Niniwe, babi wut pjuban wi batiinki uʔup wi Yonat, alon kē aʃē wo ʔi, ampeli Yonat. »

Uhoŋ wi unkaniya

33 Nin ʔnaaŋ aanji tehan unkaniya kaʃē ʔu wa du b̄not, kēme kafēt wa na kakana, baji baʔu wa du bko duuʔ

* 11:30 Yonat 3.3-5. * 11:31 1 Baʃih 10.1-10.

bankmbiin bahilna bawin bjeehi.

³⁴ Kēs kawoon unkaniya wi uleef wi nu. Woli kēs ki nu kawo kje, uleefu bti kak uwo ti bjeehi ; bē woli kamaaki, uleefu bti kak uwo ti bdēm.

³⁵ Taafaraan bjeehi banwoon ti iwi bawo bdēm!

³⁶ Woli uleefu bti uwo ti bjeehi, bē nin bdēm baanwo ti wa, ujeeh wul bti ji woli unkaniya ujeehan ñaan.

Yetu ašook bafaritay na bajukan Bgah

(Maci 23.4-36)

³⁷ Wi Yetu akṭiiniin hañ, kē *nafaritay alon ašē du'a pyoban du katohul, kē aya aneej aṭo pde.

³⁸ Wi nafaritay awinun kē Yetu aaññow duna iñen abajun pde ji udolade wi *bayuday, ašē ñonjar.

³⁹ Kē Ajugun ašē ji na a : « An buk bukun an bafaritay, naji nawent ikoopa na iraata yi nan bnuura ti bdig, kašē wut uleefan meet utum na ušal wi kakii na mñot.

⁴⁰ An bawaan nšal biki! Mēnt andolon bdig adolan meet i?

⁴¹ Naṭēpan ṭēp naṭen bajuuk uko unwoon du iraata yi nan meet, wal mēnt iko bti iše iwo ijinṭ ti an.

⁴² « Nawuṭani, an bafaritay, nanjaan nawul kafah ki Našibaṭiṭ ti iko bti yi nakjaarun, kado wul bduugēs

na bnkaafu, na iko impoti yi natepiin, kašē ṭilma pwo batool na pñal Našibaṭi. Uko wan wi wi nawoon i lah kado, kašē kawut kaṭilma undukiin.

⁴³ « An bafaritay Nawuṭani, an nanjalun pṭo kadun du *itoh iñehanaani Našibaṭi, abot aji nañal banohntēnan ti dko di bañaan.

⁴⁴ Nawuṭani, an nanwoon ji iher yi pnguran inwoon iinka umarkaani, yi ñaan ajaan apoš bē aanji meš. »

⁴⁵ Wal mēnt kē *najukan Bgah alon ašē jaka : « Najukan, wali ikṭiiniin hañ, ikarun kak di! »

⁴⁶ Kē Yetu ašē teema aji : « An bajukan Bgah kak, Nawuṭani, an nanjaan naṭu bañaan pkuṇa bdaaj bdiṭ kašē wo naando ji nadeen pkoñ plookan pban ba!

⁴⁷ Nawuṭani, naji naniw iher yi *baṭupar Našibaṭi te bašinan bafiñun baka.

⁴⁸ Hēnk nadiiman kē nawo ti udolade uloolan na bašinan. Bukal bafiñun kē našē niw iher!

⁴⁹ Ukaan kē ušal untuṇa wi Našibaṭi uṭup aji : “Dlun kayil baṭupar naan na *banjañan du baka ; balun kafin balon ti baka, kahajan balon.”

⁵⁰ Kawuun ki keeri kaṭop na pñaaak pi baṭupar Našibaṭi bti pi batulun du wi umundu uwoonun.

⁵¹ Balun kahepna ti pkeṭ pi Abel te kaban du pkeṭ pi

† 11:42 Kakit kaji kado ifah iñeen, kalon kaji kawo ki Našibaṭi. § 11:44 Ṭi bayuday, woli ñaan apoš bhēr bi pnguran iṭopi, iinji khil pneej katoh kañehanaani Našibaṭi bē iindo bañow ajinṭ.

Takariya i bafinun ɽi dko dan-woon ɽi ptoof pi umeeša wi btejan na *dko dyimanaan di Katoh Kaweeke ki Našibaɽi.✱ Aa, dɽupan, kawuun ki kalun kahepna ɽi uko wan.

52 « Nawuɽani an bajukan Bgah namēbanun kaniigšaani ki ume, awo naanneej an ɽi nleefan, abot aneenan banjalun pneej baneej. »

53 Wi Yetu apēnun da, kē bajukan Bgah na bafaritay bašē deebaɽēra maakan awo ɽi phepara iko itum,

54 ado na ptaawana kahilna katapara bɽup.

12

Yetu ašook bañaan ɽi kalagare

1 Wal mēnɽan, bañaan baɽum maakan adoo pošar. Kē Yetu ašē ji na baɽašarul duna : « Nalipariin uko utaajanaan pšon wi *bafaritay : kalagare.

2 Nin uko ulon unhankun uunklun kawo uunkpēn kawinana, kē nin uko ulon ummeniin uunklun kawo uunkmeetana.

3 « Ukaan kē uko wi naɽupun du bdēm ulun kaɽiinkana na pnak, uko wi nahoopaɽun du meet dandēɽun ulun kahuurana du itoh duuɽ. »

In i i ñaan awoon kado kaɽi?
(Maci 10.28-31)

4 Yetu akak aji : « Dɽupan, an banoh naan : nakdo kaɽi banhilanun pfiɽ uleef ašē wo baanhilan pdo uko umpelun wan.

5 Ddiimanan i nawoon biki kado kaɽi : nadoon kaɽi Našibaɽi ankaan mnhina mi pfēlan du infernu, wi nakeɽun. Aa, dɽupan, ul i i nawoon kado kaɽi.

6 « Baanji bawaapar nɽiiru kañeen nɽduš nɽēb i? Kē Našibaɽi ašē wo aanji ɽilma nin uloolan ɽi nɽa.

7 Uwel wi bkow bi nan bti udoo fēnana. Naklēnk keeri nin ukoolan, ɽiki nadēm apel pntuni pi nɽiiru. »

Pdinan kēme ppok Krittu
(Maci 10.32-33; 12.32; 10.19-20)

8 Yetu akak aɽiini na baka aji : « Dɽupan na manjoonan, ñaan ankɽinanun ɽi kadun ki bañaan kē awo naɽašaraan, *Abuk Ñiint alun kadinan ɽi kadun ki nwanjuɽ nɽi Našibaɽi kaji awo naɽašarul

9 Kē ñaan ankpoknun ɽi kadun ki bañaan, dlun kapoka ɽi kadun ki nwanjuɽ nɽi Našibaɽi.

10 Ñaan ankɽupun buɽaan ɽi Abuk Ñiint bahilan kalun kamiira wa, kē woli ñaan akar *Uhaaš wi Našibaɽi baanklun kamiira wa.

11 Woli bañootan pya kawayēš du itoh iñehanaani, kēme ɽi kadun ki baših kēme bantuna, nawutan kahaajala pme jibi nakyaan kayenjan nleefan kēme uko wi nakyaan kaɽup,

12 ɽiki Uhaaš wi Našibaɽi ujukanan wal mēnt uko wi nakɽupun. »

✱ 11:51 Ujuni 4.8; 2 Nnuur nuur 24.20-22.

Uhoñ wi ñiint̃ nayok nawaañ uşal

13 Kē ñiint̃ aloñ anwooñ ʔi pntuk̃ aşē ji na Yetu : « Najukan, jakan na abuk paapa abi n̄faaşıir iko yi aşinun adukaruñ un. »

14 Kē Yetu aşē teema aji : « Ñiint̃u, in abaañ aʔu'ēn pwo nawayēş kēme nafaas̃ bka bi nañ ba? »

15 Wi wi Yetu aşaañ aji na bañaañ bti banwooñ da : « Naʔaafaraañ kan̄al bka, ubida wi ñaañ uunwoona ʔi bka, ahille adoo yok maakan. »

16 Wal mēnt̃, kē aşē hoñ na baka aji : « Ñiint̃ aloñ nayok abi ka n̄ʔeeh, kē n̄awul n̄deey n̄tum,

17 kē aşē wo ʔi phepar ʔi uşalul aji : “Dbaa do do hum̄ ba? Mēnka dko dhankni n̄deey n̄i naañ bti.”

18 « Wi wi aşaañ aji : “Hēnk di di n̄ji kadoloñ: dfom inkuti yi naañ, kaşıir indēm̄un̄ apel yi, kahank̄ da n̄deey n̄i naañ bti na bka bi naañ.

19 Wal mēnt̃ kaşē ji na bkow naañ : ‘Aşē wo, ihank̄ iko itum pa n̄şubal n̄tum ; noorfēnan̄, ide, idaan̄, ido kanoha.’ ”

20 « Kē Naşibaʔi aşē ji na a : “Iwi nanaaf, iʔañan̄ phefēnt̃ na utejan̄ wi n̄ʔa wi. Hēnkun̄, in akjejun̄ uko wi ihankarun̄ bkowu ba?”

21 « Hēnk di uwoon̄ ʔi ñaan̄ anjaan̄ ahanka hank̄ iko pa bkowul, anwoon̄ aan̄ji la pyok pi Naşibaʔi. »

Nahaʔan̄ Naşibaʔi

(Maci 6.25-34)

22 Wi wi Yetu aşaañ aji na baʔaşarul : « Uko wan̄ ukaan̄

kē njakan, nawut kaʔaaf uko ude wi nanumiin̄ pa ubida, kēme iko iwohara yi nanumiin̄ pa uleef wi nan.

23 Ubida upel pde, kē uleef upel imişa.

24 Natenan̄ n̄ntomaali ; n̄aan̄ji n̄atepi, n̄aan̄ji n̄akit, n̄aanka nin̄ inkuti ihankni n̄deey, kē Naşibaʔi aşē ji wul n̄a uko ude. An napel n̄kat̃ di!

25 Ahon̄ ʔi an̄ ahilanun̄ ʔi man̄ʔaaf kahoʔalēş unuuloolan̄ ʔañ ʔi ubida wi nul?

26 Woli naandoo hilan̄ pdo uko wi, unwoonun̄ umpoʔi, we uwoon̄ pʔaaf iko indukiin̄?

27 « Natenan̄ iʔeeñ̄ inuura yi ugoʔ wi uʔeeh̄ jibi ijaan̄ idēm̄, iin̄ji ilemp̄, iin̄ji işiiir. Kē n̄şē jakan, *Talomon̄ naşih̄ ʔi pdēm̄ pi nul̄ bti, aambaan̄ kañēgi'aara ji kalon̄ ʔi ya.

28 Ujaagal̄ uwo n̄ʔa du uʔeeh̄, faan̄ balun̄ bafēl̄ wa du bdoo, kē Naşibaʔi aşē ji woharana woharan̄ wa iko inuura. An nanwoon̄ naan̄fiyaar̄ akēşan̄, nameen̄ na man̄joonan̄ kē Naşibaʔi alun̄ kawoharēnan̄ kak.

29 « An̄ kak, nakdo kala uko ude kēme uko udaan̄, nawutan̄ kahaajala.

30 Iko yan̄ yi yi banwoon̄ baan̄fiyaar̄ Naşibaʔi bajaan̄ babi wo wo ʔi pla, kē an̄, Aşinan̄ ame kē nanuma iko mēnt̃.

31 Nawo i kaʔēp̄ ʔēp̄ kala Pşih̄ pi nul̄, naşē nayeenk̄ kak iko mēnt̃. »

Nalaan̄ pyok pi baʔi

(Maci 6.19-21)

32 Yetu akak aji na baka : « An nanwoon batani bmpoti, naklënk, ulil Aşinan kë awulan Pşihul.

33 Nawaapan bka bi nan nabot naţen itaka bajuuk. Nawoon na n̄mbootu n̄anwoon n̄aanji n̄atowa. Naţuun bka bi nan du Naşibaţi. Baankya katoka da. Bakiiş baanhilan kaban ba, këme n̄bob n̄atok ba.

34 Na manjoonan, dko di bka bi nan bawoon dul di kaţëb ki nan kakwoon. »

Balemp banwoon bten ayoonk ubi Abuk N̄iintş

35 « Nabomandëran, nawohara iko yi ulemp, nawutan n̄kaniya n̄i nan n̄ado kayik.

36 Nawoon ji balemp bankyoonkun ajug baka awoona bniim, bahaabëşa plëman wal wi akbihaş bi kakob ti pa.

37 Balemp biki aktënkun bawo bten wal wi akbanun banuurandëni! Dţupan na manjoonan, ajug baka awohara iko yi ulemp, kado baka baţo kaşë kayiş baka.

38 Woli ajug baka abi na mnjel, këme aţëp mnjel, woli aţënk balemparul kë bawo bten, banuurandën keeri!

39 « Nameen bnuura uko wi : woli ajug katoş ame lah wal wi nakiiş awoon i kabi, aankwuta aneeş du katoşul.

40 An kak nabomandëran, ţiki *Abuk N̄iintş aluş kabi ti wal wi nawoon naanhaţi. »

Baţaşar Yetu bawo kado bnuura ulemp wi aţuun baka pdo

(Maci 24.45-51)

41 Kë Timon Piyeer aşë ji na Yetu : « Ajugun, un baţaşaru n̄kaanş kë ikhoñ haş, këme bañaanş bti baka? »

42 Kë Ajugun aşë teem aji : « In awoon nalemp natoş natit i ajug katoş aktuunş ti kadun ki bañaanş biki nul, ado kawul baka kafah ki n̄deey ki baka uwoori ubanle.

43 Nalemp i ajug katoş aktënkunş ti ulemp wi aţu'u luş wal wi akkakunş, un mënţ anuurandëni.

44 Dţupan na manjoonan, ajug katoş ahankana bka bi nul bti.

45 Bë woli nalemp aji ti uşalul kë ajugul ajon ubi, aşë naţa akob balemp biintş na baaţ, ade adaan akuş,

46 ajug nalemp mënţ aluş kabi, ti unuur wi awoon aankyoonka, na wal wi awoon aammee, kaşë kaha-jana bnuura kabot kadola jibi bajaanş bado na bañaanş banwoonş baanfiyaar Naşibaţi.

47 « Nalemp ammeenş uko wi ajug katoş aţaluş, aşë wo aamboman nin ukoolan këme ado wi aţaluş ul ti ulee-ful, aluş kakoba maakan.

48 Kë anşaanş ado uko unkëşuş bakoba bë aamme, akoba btiişu. N̄aanş i bawuluş uko utum, baluş kahepara uko utum, kë i bahankanuş iko utum, baluş kahepara kak iko intumuş apel. »

Yetu aambi bi pţij mnjeeh, bpaţşër bi bi aţijunş

49 Yetu akak aji : « Dbi ti umundu pţij bdoo, aşë n̄al bado bi bateh teh!

⁵⁰ Dwo i kaneej ti mnhaj* jibi ñaan ajaan aneej ti meel woli ayeenk *batitmu, kē uşal wi naan uşē țela țela maakan ji mbi ndo kaneej ti ma.

(Maci 10.34-36)

⁵¹ « Naşal aji dbi bi ptiijan btiinkar i? A-a, dtupan, dbi bi ptij bwayşēr.

⁵² Kajunna nta, woli bañaan bawo kañeen ti katoh, baanktiinkar, bawajanț banațara batēb, batēb banațara bawajanț.

⁵³ Ajug katoh aluŋ kanațara abukul ñiint, abuk katoh ñiint akuț anațara așin. Ńaaț anațara abukul ñaaț, abuk katoh ñaaț, anațara anin, ñaaț nayotan anațara ahar abukul, ababul akuț anațara anin ayinul. »

Pten kame iko inkțepuŋ

(Maci 16.2-3)

⁵⁴ Kē Yetu așē ji na pntuk : « Woli nawin infelun kē ijēn du kayoba, ti dko mēnt naji naji uşubal ubi, kē uji ubiha.

⁵⁵ Kē woli uyook ufuutna btammaŋu, naji naji dko dayik nta, kē daji dayika.

⁵⁶ An balagare, nahil pme uko wi iko yi bați na yi mboş ijakuŋ, așē wo naanhil pyikrēn uko wi Naşibați akdolun nta di. »

(Maci 5.25-26)

⁵⁷ « Kē we ukaan kē naanji nayikrēn an ti nleefan uko unwoon unuura ti kēş ki Naşibați?

⁵⁸ Woli iya na ñaan alon i nakaan btup du *uruha,

doon kala pba pñom na a ti bgah, kați aňoofu du kadun ki nawayēş, un mēntan awulu nalemparul awatu ukalabuş.

⁵⁹ Dtupu, iinkpēn du ukalabuş bē iinluka te pataka pbaaňşaani. »

13

*Nawutan pjuban națelēş
ŋbida*

¹ Ti ŋwal mēnt, kē bañaan balon bașē bi, akakalēş Yetu uko wi bagalilay, biki *Pilat adoon kē bafinji kē pñaak pi baka panaakiir na pi ŋntaam ŋi bațijun aŋnar Naşibați.

² Kē așē teem baka aji : « Naşal aji bagalilay mēnt bawo bajuban apel bagalilay bandukiin bti ukaan kē bahaj han i?

³ Dtupan mēnt hēnk da, nawutan pjuban, națelēş ŋbida kēme nakeț an bti ji baka.

⁴ « Kē bañaan iñeen na bakreŋ biki pmoş pweek pi uniw wi Filowe pajotnun aŋin, naŋuur kē bajuban apel bañaan biki Yerutalem bandukiin bti i?

⁵ Dtupan, mēnt hēnk da, woli naanwut pjuban, ațelēş ŋbida nakeț an bti ji baka. »

*Uhoñ wi bko banwoon
baanji babuk*

⁶ Kē Yetu așē kakalēş bañaan uhoñ wi : « Ńiint alon abi tepi blemani* du uțeeh wi nul. Abi pmar mnleman așē wo aantēn nin ploolan ti ba.

* **12:50** Bapiit ti ugrek aji : Dwo i kayeenk batitmu. bawo Figuier ti umbaabu.

* **13:6** Bapiit aji bko mēnt

7 Wi wi aſaan aji na nalem-parul : “Ddo nſubal nŵajant nji njaki kabi pmar mnlemanĩ bẽ mẽnji kaťenk ba babuk. Tiban ba. Babaa wo i kado kanooran mboſ we ba?”

8 Kẽ undu aſẽ teema aji : “Ajugun, wutan ba kak piikal, nwuñẽſ mboſ ƚi pťeef pi ba, mmẽnna ba.

9 Ulome baluŋ babuk. Woli baambuki, kbaa tib ba.” »

Yetu ajeban ƚi unuur wi pnoorfẽn wi bayuday ñaať anťakmur

10 Yetu awo ƚi pjukan du *katoh kañehanaani ki bayuday kalon ƚi *unuur wi pnoorfẽn.

11 Kẽ ñaať alon aſẽ wo da i unťaayi udolon ƚẽ aťakẽm ado nſubal iñeen na bakren ; anjuuk aankak ahil nin phetan uleef.

12 Wi Yetu awinulon aſẽ du'a aji na a : « Ñaaťu, pmaak papẽn ƚi iwi. »

13 Wi wi aſaan apafa iñen, ƚi dko mẽnť kẽ aheti, aſẽ jun pbeeb Naſibaťi.

14 Kẽ naweeek i katoh kañehanaani aſẽ deebať uko wi Yetu ajebanun ƚi unuur wi pnoorfẽn. Aťiini wal mẽnť na pntuk pi bañaan aji na baka : « Naka njuur paaj nji ñaan ajaan awo kalemp. Nawo i kabi ƚun njuur mẽnť pdo bajebanan, mẽnť ƚi unuur wi pnoorfẽn wa. »

15 Ajugun kẽ aſẽ teema aji : « An balagare! ƚi unuur wi pnoorfẽn, jẽm andoli ƚi an aji fẽnẽſ uwit wi nul kẽme ubu-uru wi nul du kampen kañooť wa uya udaan i?

16 Kẽ ñaať i, anwoon i pntaali pi *Abraham, i *Fatana atanun nſubal iñeen na bakren, aanwo i kafẽnẽſa ƚi unuur wi pnoorfẽn i? »

17 Wi ajakuŋ haŋ, kẽ ban-klatulun bti baſẽ kowa fuť, bañaan kẽ baſẽ lilan ƚi iko in-ura iweek bti yi akdolon.

Uhoñ wi pbuk pmpoťi pan-jaan pabuk bko

(Maci 13.31-32; Markut 4.30-32)

18 Wal mẽnťan kẽ aſẽ ji : « Na we wi *Pſih pi Naſibaťi panaamun ba? Kẽ na we wi nhilanun pnaamntẽn pa ba?

19 Pawo ji pbuk pmpoťi pi ñaan ajejun atepi du uťeehul. Kẽ panaťaa, akak bgof, kẽ nkat nadoo bi ado intan ƚi inah yi ba. »

Uhoñ wi uko utaajanyaan pſon

(Maci 13.33)

20 Yetu akak aji : « Na we wi nhilanun kanaamntẽn *Pſih pi Naſibaťi ba?

21 Panaam ji bko btiĩſu bi ñaať ajaan aťu ƚi pſon pťum te pado taaj bti. »

Plẽman pamminun

22 Wi Yetu akyaanťun pban Yerutalem, aťẽpna ƚi nbeeka na nťfẽť ajukan aſẽ ya.

23 Kẽ alon aſẽ ji na a : « Aju-gun, bañaan bantiinku bak-lun kabuur i? » Kẽ aſẽ ji na baka :

24 « Natamaan nanee-jna plẽman pamminun, ƚiki dťupan, baťum balun kado na pnneej bẽ baankhilan.

25 Woli ajug katoh anaťa adoo tuh plẽman, kẽ naſẽ hoj

du bdig, nakob plëman kabot kakoot bahaabëşan kaji “Ajugun, haabëşun plëman.” Aşë teeman kaji : “Mëmme di nawoonuñ.”

²⁶ An naşë ji na a : “Nde akuñ adaan na iwi, kē ikuñ ajukan ti igah yi nun.”

²⁷ Ul kaşë teem kaji : “Mëmme di nawoonuñ, an bti bado buţaan, nalowaan.”

²⁸ « Naluñ kawooni, kadeebaţ, katibrën iñiñ wal wi nakluñ kawin *Abraham na *Itaak na *Yakob na *baţupar Naşibaţi bti du Pşih pi Naşibaţi, an ti ñleefan başë bafëlan bdig.

²⁹ Wal mēñţ, bañaan başë bapënnā umayar unuur, kayoba, btamşanka na btammanu kabi pmaar ufettu uweek du Pşih pi Naşibaţi.

³⁰ Kē hēnk di di balon ti bambaañşaanuñ bakluñ kawo bateek, kē balon ti bateek baluñ kawo babaañşaanī. »

*Yetu aţëgara Yerutalem
(Maci 23.37-39)*

³¹ Ti wal mēñţan kē *bafaritay balon başë bi ti Yetu aji na a : « Pēnan ti dko di iya dmpaţi, *Herod añał kafinu. »

³² Kē aşë teem aji na baka : « Nayaan naji na unfëş wañ : “dpēnan ñntaayi ti bañaan kabot kajeban bañaan nta na faan, unuur uwajanţën, nşë mba ulemp wi naan.”

³³ Kē nşë wo i kaya na bgah naan nta na faan na kankotjan. Hēnk di uwoon, na manjoonan nin *Naţupar Naşibaţi alon aanhil kakeţna

du dko dlon dampaţi na Yerutalem.

³⁴ « Yerutalem, Yerutalem, iwi injaan kfin baţupar Naşibaţi, katap biki ayiliñ mnlaak, ñyaaş ñtum ddo na ptonkrën babuku jibi uguk ujaan uboof nbuk wa, kē ipoki.

³⁵ Ēñhën, Naşibaţi aluñ kadukaran katohan. Kē nşë ţupan, naankak awinën te wal wi nakluñ kado kaji : “Bnuura bi Naşibaţi ti ankmbiñ ti katim ki Ajugun !” »

14

Yetu ajeban ñiñţ anwoon na ññţën

¹ Ti *unuur wi pnoorfën ulon Yetu aya pyoban du uko naweek alon i *bafaritay, kē bañaan başë wo ti ptena bnuura.

² Kē ñiñţ alon anwoon na ññţën aşë wo ti kadunul.

³ Wi wi Yetu aşaan ahepar *bajukan Bgah na bafaritay aji : « Bgah bi nun badinan ñaan ajeban namaakal ti *unuur wi pnoorfën kēme baandinani? »

⁴ Kē başë yomp. Yetu kē aşë ban namaakal ajebana aşë dola kē ayaa.

⁵ Wi wi aşaan aji na baka : « Ahon ti an awoon aankpēnan ti dko mēñţ abukul kēme uwitul unjoti ti pliił ti unuur wi pnoorfën ba? »

⁶ Kē baanhinan ateema.

Pdat dko dto

⁷ Yetu awin kē bambiñ pyoban baji badat dko dto di

kadun, ukaan kë ahoñ na baka, aji :

⁸ « Woli badu'u ufettu wi bniim, wutan kaya kaço du kadun. Iwo kaçi nayoban ampeliñ abi aban,

⁹ andu'anan pyoban iwi na a aşë bi, aji na iwi iñen ñiint mēnt aço. Wal mēnt inaça kawo na mnkow kaya kaço du kafet.

¹⁰ Kë woli badu'u ufettu, yaan iço du kafet, andu'iñ pyoban abile, aşë ji na iwi : “Nanoh ñogan moñ kadun.” Wal mēnt, idēm ti kadun ki bañaan bti bançoñ na iwi ti umeşa.

¹¹ Hēnk di uwoon, ñaan ankdeñmanuñ bkowul, baluñ kawalana, kë ankwalanuñ bkowul, baluñ kadēmana. »

Naduun bajuuk pyoban

¹² Yetu akak aji na andu'uluñ pyoban : « Woli idu bañaan pyoban këme pde kañah, wutan kadu banohu, babak şaaş, bayiçu këme bakinçu bayok, tiiki bukal baluñ kadu'u kak pyoban këme pde kañah, uwo baluk bi nu.

¹³ Kë woli ido ufettu, tēpan tēp idu bajuuk, bançakmuñ, bankjiinkuñ, na bakuul,

¹⁴ işë inuurendēn, tiiki baankhilan pluku. Na manjoonan, iluñ kaluka ti wal wi bañaan batool baknañiñ ti pkeş. »

Bampokuñ phi pyoban (Maci 22.1-10)

¹⁵ Wi alon ti biki baduun pyoban atiinkuñ uko wañ aşë ji na Yetu : « Anklun kaço

kade du *Pşih pi Naşibaçi anuurendēn! »

¹⁶ Kë Yetu aşë ji na a : « Ñiint alon abi wo i pdo ufettu uweek aşë du bañaan batum.

¹⁷ Wi wal wi pde kañah ubanuñ kë aşë yil nalemparul aya aji na biki aduun : “Nabiini, kañah kabaa.”

¹⁸ « Kë başë junna aloolan aloolan bukal bti pji amiir baka. Nateek aji na a : “Dba nug nug uñeesh, dwo i kaya pten wa, dkooçu kooç miiraan.”

¹⁹ Kë alon aji na a : “Dba nug nug nngit iñeen njaari dya hēnk pten jibi nçaklempi, dkooçu kooç miiraan.”

²⁰ Alon kë aji na a : “Dba niim niim hēnkuñ, ukaan kë mēnhilan pbi.”

²¹ « Kë nalemparul aya akakalēş ajugul uko wi bateemuluñ. Ajug katoñ adeebaş wal mēnt aşë ji na nalemparul : “Taraan iya du iyiti na igah yi ubeeka itijēn ti, bajuuk, bançakmuñ, bakuul na bankjiinkuñ.”

²² Kë nalemparul aya akak aji na a : “Naweeek, ddo uko wi ijakuñ kë dko daantuma tum.”

²³ Kë ajug katoñ aşë ji na a wal mēnt : “Yaan na igah yi nñeesh ido kaşaş ibiig, idabēr bañaan, katoñ naan kahilna katum.”

²⁴ Dçuñan, nin alon ti bateek biki nduun aankñem kañah naan. »

Pduk iko bti kaşaş Yetu (Maci 10.37-38)

25 Bañaan batum bawo ti ppoş na Yetu ; kē aşē kok aji na baka :

26 « Woli ñaan abi ti nji bē aanjalēn maakan apelan aşin, anin, aharul, babukul, baťa'ul na bawee kul na uleeful kak, aanhil pwo naťaşaraan.

27 Anwoon aankunja krut ki nul kadinan phaj ji nji udole wo ti pkeţ, kapoş ti kafet ki naan, aanhil pwo naťaşaraan. »

28 « Ahon ti an ajaan aţal pniw katoş kawee bē aanji dun kaţo kaşal bnuura katen itaka yi anumiin, kame me ahilan pniw ka kaba?

29 Woli aando haŋ, ajun pniw bē aambi hilan pbaañēş, bankwinuŋ ka babenja

30 kaji : “Ñaan i ajunun pniw bē aanhilan pbaañēş!”

31 « Kē naşih ahon ajaan wonţi aya pgut na naşih alon aanji dun kaşal katen me ahilan na bangoli iñeen-week ŋyaaş iñeen week (10.000) pgut na anwoon na bangoli iñeen-week ŋyaaş iñeen-week ŋtēb ba (20.000)?

32 Woli aanhilani, ayil du naşih undu wi ahumuŋ nlowi, kakooţa batiinkar.

33 Kē hēnk di uwoon, woli alon ti an aanduk bka bi nul bti aanhil pwo naťaşaraan. »

*Pnam panyaşuŋ
(Maci 5.13; Markut 9.50)*

34 Yetu akak aji na baka :
« Pnam pawo uko unuura,

paşale kak ayaş, bakakanaan kataabare ki pa na we ba?

35 Nin paankak anuura pa mboş, kēme pa umēñan ; paji pafēl.

« Ankaan ibaţ itiinkni, atiinkan. »

15

*Uhoñ wi unkaneel umpoţi
unneemuŋ akuţ awinana
(Maci 18.12-14)*

1 *Bakobraar daaşa na bado buţaan bti baji bañoş Yetu, katiinka.

2 *Bafaritay na *bajukan Bgah başē kahoopaţēr kaji :
« Ŋiint i aji naakiir na bado buţaan, kabot kade na baka. »

3 Kē Yetu aşē hoñ na baka aji :

4 « Ahon ti an ajaan aka nte ŋkaneel iñeen-week aşē neemandēn uloolan, aanji duk ŋundu du pşaar, kaya pla unneemuŋ, te wi awinan wa?

5 Wal wi awinuŋ wa, aji lilan maakan, kalap wa,

6 kaya katoş, kadu banohul na bakintul, kaji na baka :
“Nalilaan na nji, dwiŋ unkanee wi naan unneemuŋ.”

7 Kē hēnk di uwohaŋ, mnlilan mnweek manwo du baţi pa nado buţaan aloolan anţēlşuŋ ubida kapel bañaan batum* banwoon batool, banwoon baannuma pţēlēş ŋbida. »

*Uhoñ wi baluk banneemuŋ
akuţ awinana*

8 « Kē ñaaţ ahon ajaan wonţi aka baluk bi ŋnuur

* 15:7 Bapiit ti ulibra aji bañaan iñeen kañeen kalon na kañeen kalon (99).

iñeen, ašë neemandën baluk bi unuur uloolan, aanji tehan unkaniya, kawet dko bnuura, te wi awinun baluk mēnt i?

9 Wal wi awinun ba, aji du banohul na bakiñul kaji na baka : “Nalilaan na nji, dwiñ baluk bi mbiñ aneemandën.”

10 Hēnk di mnlilan manjaan manwo ti nwanjut ni Našibaṭi pa nado buṭaan aloolan anṭelṣun ubida. »

Uhoñ wi napoṭ anneemun akuṭ awinana

11 Yetu akak aji na baka : « Ñiint alon abi ka bapoṭ batēb.

12 Anwoon nabaasha kē ašë ji na ašin : “Paap, wulaan kafah ki naan ti bka bi nu.” Kē ašin afaaš baka bka bi nul.

13 Wi nabaasha adolon nnuur nntiṣu ašë ṭonkrēn bka bi nul bti, atool aya du utaak ulon unlowun atok tokan bka bi nul ti unoh.

14 « Wi atokun bka bi nul bti, kē ubon wi katēr ilēmēnt ušë mara mara ajot ti utaak mēnt, kē ajun pwo ti kanuma.

15 Wi wi ayaan aneej ulemp du ñiint alon i utaak mēnt, kē un mēnt aṭu'a pyen nñkuma.

16 Ado ji ṇal pde ilēfa yi nñkuma katumanaan kayiñ bē nin alon aanji ṭena ya.

17 Wal mēnt kē ašë ṣalntēn aji : “Balemp hum bawoon du uko paapa, aji bade kayok kado dukṣēn, kē nji nṣe wo ti akeṭ ubon!

18 Dkak du paapa kaji na a : ‘Paap djuban ti kadun ki Baṭi abot ajuban ti kadunu ;

19 mēnkak ataañ na pdu'ana abuku, jejaan ji alon ti balemp biki nu.”

20 Kē hēnk di atoolun pkak du ašin.

« Ahum nlowi, kē ašin ašë wina, abot aṇagi'a ; aṭiira, ajotna, amooka bnuura.

21 Kē abukul ašë ji na a : “Paap, djuban ti kadun ki Baṭi abot ajuban ti kadun ki nu, mēnkak ataañ na pdu'ana abuku.”

22 Kē ašin ašë ji na balemp biki nul : “Naṭaraan, naṭijan kamiṣa kannuurnaaniñ, nawoharēna, naṭu'ana paneel ti pkoñ, nabot naṭu'a iṣapaat ti ihoṭ.

23 Nayaaran uwit ummag-nun ti batani nafiñ, ṇde, ṇnoha,

24 abuk naan annaṭun i abi keṭ ašë kak ti umundu, abi neem, ašë winana!” Kē baṣe wo ti unoh.

25 « Bajeen ñiint awo wal mēntan du uṭeeh. Wi ak-biñ, aṇog katoh ašë tiink kē bakkob abot aki.

26 Adu wal mēnt nalemp i ašin alon ahepara uko umba'i duk awo wo.

27 Kē un ateema aji : “Aṭa'u abiñ, kē ṣaaṣ afiñ uwit um-magnun ṭiki akak najoob.”

28 Kē bajeen ašë deebaṭ, apok pneej katoh. Kē ašin ašë pēn akooṭa.

29 Kē ašë teema aji : “Ddo ṇṣubal ṇṭum, alemparu, mēmbaan kapoka nin pdo uko wi ijakun, kē iim-baan kaṭenarēn upi umpoṭi nnohnaana na batēnt naan ;

30 kë abuku i aſaan akak, ul anyaan ade bka bi nu na baat bawuſaan aba, kë iſe do kë bafiſu uwit ummagnuſ!”

31 « Kë aſin aſe ji na a : “Abuk naan, iwi, iji kwo na nji na nnuur nuur, uko wi nkaan bti uwo wi tu.

32 Kë nſe wo i kanoha kabot kawo ti mnliſan, ti ki aſa'u i abi keſ, aſe kak ti umundu ; abi neem aſe winana !” »

16

Namali natit

1 Yetu abot aji na baſaſarul : « Niiſu alon nayok abi ka namali, kë baſe keeſaara du a aji atoka bka.

2 Kë ado kë badu namali aſe ji na a : “We wi mbaan atiink kë baktup ti iwi ba? Yuujaan jibi idoluſ na bka bi naan, henkuſ menkak aſal iwo namali i naan.”

3 Kë namali aſe ſal aji : “Dbaa do we, wi ajug katoſ apenanaanuſ ti ulemp? Pya kajaar? Menhinan ka. Bnehan? Dkowa ba.

4 Yoow! Dme uko wi nji kadoluſ wi bakpenanaanuſ ti ulemp, pa baſaan bahilna bayeenken du itoh yi baka.”

5 « Kë henk di di adoſu kë badu banſeeſu ajug katoſ kë bakbiina aloolan aloolan, aji na nateek : “Hum di di iſeeſu ajug katoſ ba?”

6 Kë niiſu ajaka : “Iniibi* iſeen-week yi ukera” kë aji na a : “Nje kakaarta ki nu, ſoon itaran ipiit iniibi iſeen-kaſeen.”

7 Akak aji na alon : “Kë iwi, hum di di iſeeſu ajug katoſ ba?” Kë ateema aji : “Iniibi iweek iſeen-week yi maaj” kë aji na a : “Nje kakaarta ki nu, ipiit iniibi iweek iſeen bakren.”

8 Kë ajug katoſ aſe maſ namali naguuru un jibi adoluſ mntit henk. Henk di uwoſu, baſaan banſaluſ umundu wi batit ti mnwo mi baka na batent baka apel biki bjeehi bi Naſibaſi. »

Pſijan itaka bnuura

9 Yetu akak aji : « Dſupan : nalaan banoh na itaka yi umundu wi buſaan wi, nahilna unuur wi iko yi umundu wi ikbaan, bayeenkan du itoh yi baſi inwoſu yi mnſo.

10 Anwoſu natool ti uko umpoſi wi bawululuſ aji wo natool ti utum, kë anwoſu aanwo natool ti umpoſi aanji wo natool ti utum.

11 Woli naanwo batool ti pyok pi umundu wi buſaan wi, in akuſu kawulan pyok pi manjoonan?

12 Kë woli naanwo batool na bka bi ſaan nampaſi, naſal aji Naſibaſi aluſ kawulan banwoſu bi nan i?

13 « Nin ſaan aanhil kalem-par baſih batib : apok alon kaſal undu, keme ameban alon, kaſe beeh undu. Naanhilan kalempar Naſibaſi kabot kalempar itaka. »

* 16:6 Kaniibi kandoli kawo nliſu iſeen nwananſ na paaj na ulon.

Nɔtup nlon kak ɲi Yetu

(Maci 11.12-13; 5.31-32; Markut 10.11-12)

14 *Bafaritay banjaan banjal itaka batiink iko mēnt bti ašē beɲ Yetu.

15 Kē ašē ji na baka : « An nawo bañaan banjaan badaar kawo batool ɲi kadun ki bañaan kē Našibaɲi ašē me nšal ɲi nan. Uko wi bañaan badēmanun uji uwo unwuɲun maakan ɲi kadun ki Našibaɲi.

16 « Ji *Yowan Nabattaar abi ado kabi, *Bgah bi Moyit na *baɲupar Našibaɲi bawoon ; du wal wi abiinun kē bašē ɲupan *Uɲup Ulil Unuura wi Pših pi Našibaɲi, kē bañaan bti bataman ado na pneeɲ ɲi pa.

17 Baɲi na mboš manyojnun pɲok apel uko uloolan umpoɲɲaananun ɲi *Bgah bi Moyit.

18 « Ŋnaan andookun aharul akuɲ aniim alon ajuban pɲuban pi piinɲ, kē anniimun ŋnaat i ayinul adookun ajuban pɲuban pi piinɲ. »

Ŋniinɲ nayok na Lataar najuuk

19 Yetu akak aji : « Ubi ka ŋniinɲ alon nayok, anjaki ŋēga kabot kade bnuura, kawo ɲi unoh na ɲnuur.

20 Kē bašē fēl ɲi plēman pi katohul ŋniinɲ alon najuuk i bajaan bado Lataar† i uleef unniinkun ɲjad.

21 Ado ji ɲal ɲal pɲejēnt ituk injotnun ɲi umeeša wi nayok. Nbuš ɲadoon aji ɲalaj ɲjad ɲi nul.

22 Kē najuuk un abi keɲ, kē ɲwanɲut ɲaya na a kē aɲo akab du *Abraham. Kē nayok abi keɲ kak, kē bamoya.

23 « Wi nayok awoon du mnkeɲ, ahaj maakan, ašē kat kēš awin Abraham du kalowan, kē Lataar aɲo aŋoga.

24 Wi wi ahuuranun adu'a aji : “Abraham Paapa, ŋagi'aan, iyil Lataar atoop pkoŋ ɲi meel abi ŋowanaan pndemēnt, dhaj maakan ɲi bdoo bi.”

25 Kē Abraham ašē teema aji : “Abuk naan, lešan kē iwin bnuura wal wi iwoon du mboš, kē Lataar ul, ašē wo ɲi mnhaj. Hēnkun awo ɲi atumara, iwi kē iše haj.

26 Tenan kak : bwal bweek bakak apaɲēšun na an, banɲalun pɲēp bahilna bawo baankɲēp, ŋnaan aanhil pmuur bwal bi kabi du un.”

27 « Kē nayok ašē ji na a wal mēnt : “Keeri Paap, dkooɲu kooɲ, yilan Lataar du katoh ki paapa,

28 dka babuk paapa kaŋeen ; aya aɲup baka uko wi awinun, bawutna kabi kak ɲi dko di mnhaj di.”

29 Kē Abraham ašē ji na a : “Bawo na ɲibra ɲi *Moyit na ɲi *baɲupar Našibaɲi, batiinkan uko wi baɲupun ɲi ɲa.”

30 Kē ŋniinɲ nayok un aji na a : “Uunkkēša kēš baka, bē woli ŋnaan anwoonun du mnkeɲ aya ɲup baka, bawut pɲuban, kaɲēlēš ɲbida.”

31 Kē Abraham ašē ji na a : “Wi bawoon baanɲi batiinkan *Moyit na baɲupar Našibaɲi,

† 16:20 Lataar dawoon Našibaɲi aji ɲēnk.

woli ñaaj adoo naŋa ɗi pkeɗ
abi aɗup baka, baankteha te.”
»

17

Pjuban na pmiirad

1 Kê Yetu ašë ji na baɗaɗarul
: « iko inhinanun kado
bañaan bado buɗaan iinhinan
kawaanana, kê ñaaj anɗaan ɗij
ya ašë wuɗan!

2 Uhokan pa a batana plaak
pweek bawata du bdëk, kê di
pwuta ado alon ɗi bapoɗ biki*
Naɗibaɗi ajot ɗi pjuban.

3 Naɗafaraan!

« Woli atëntu ajubanu,
ɗiiniin na a, woli awut pjuban,
kmiira.

4 Kê woli ajubanu nyaas
paaj na ulon ɗi unuur, akuɗ
abi nyaas paaj na ulon aji na
iwi : “Miiraan” kmiira. »

Pfiyaar pi nalempar Naɗibaɗi

(Maci 17.19-20)

5 *Banjaan baji na Ajugun
: « Hoɗalëŋan pfiyaar pan-
woon ɗi un. »

6 Kê aji na baka : « Woli
naka lah pfiyaar panliun
na pbuk pi maaj, najile na
pnŋeen pi : “Dëtadiiran iya ijab
du bdëk,” patiinkan! »

Plempar Naɗibaɗi na by- ompan

7 « Ahon ɗi an ajaan aji
na nalemparul najaar kême
nayafan woli awoona uɗeeh :
“Taraan, biin iɗo ide”?

8 Aambaa ɗëp ɗëp kaji na a :
“Juɗaan kañah, ibot itëlëŋ iko
ibi iyışën, te ndo nde mbot

ndaan, ibale kbaa de kabot
kadaan.”

9 Aanka na pwula nin uko
ulon, ɗiki ado uko wi ajaku-
lun.

10 Kê hënk di uwoon pa an
: wal wi nadoli uko bti wi
Naɗibaɗi ajakanan nado, na-
jakan : “Nwo balemp ɗaŋ, ɗdo
uko wi ɗwoon biki kado.” »

Biinɗ iñeen bamaak bdoo

11 Wi Yetu atoolun pya
Yerutalem, ašë ɗëpna ɗɓɓan ɗi
ɗtaak ɗi *Tamariya na *Galilay.

12 Wi akneejun ɗi untanka
ulon, kê biinɗ iñeen bam-
maakun bdoo bašë bi pyit na
a, ašë naɗ alow,

13 ahuuran aji : « Yetu, na-
jukan, ñagi'un. »

14 Wi Yetu awinun baka ašë
ji : « Nayaan nawinana du
baɗen biki Naɗibaɗi. » Wi
bakyaan na bgah, ašë mara
mara ajeb.

15 Kê alon ɗi baka, wi aw-
inun kê ajebi, ašë wugša, awo
ɗi phuuran, adëman Naɗibaɗi.

16 Abi, ajot ɗi ihoɗ yi Yetu ašë
beeba. Ñiinɗ mënt, awo i uɗaak
wi Tamariya.

17 Kê Yetu ašë hepar aji : «
Biinɗ iñeen bti baanjebi i? Kê
biki kañeen kalon bandukiin
bawo ɗun ba?

18 Alon ɗi baka aankak ado
bi kabi kadëman Naɗibaɗi,
ñiinɗ i anwoon aanwo *nayu-
day akakun ɗaŋ abi adëmanal
»

19 Wi wi Yetu aɗaan aji na a
: « Naɗiin iya, pfiyaar pi nu
pabuuranu. »

* 17:2 Bapoɗ biki : Yetu aɗiiniyaan ɗi banfiyaarun, bukal bakakun ji bapoɗ.

*Ubi wi Pših pi Našibaṭi
(Maci 24.23-28,36-41)*

20 *Bafaritay bahepar un-
uur ulon Yetu lum di *Pših
pi Našibaṭi pakbiin, kē ateem
baka aji : « Ubi wi Pših pi
Našibaṭi uunkwinana,

21 kē ñaan aankdo kaji :
“Tenan : pawo ṭi! Kēme :
pawo moṇ.” Pših pi Našibaṭi
pawo ṭi ptoofan. »

22 Yetu akak aji na baṭaṣarul
: « Nnuur ṇlon ṇabi, ṇi
nakluṇ kaṇal pwin *Abuk
Ñiintṭ unuur uloolan ṭañ, bē
naankwina.

23 Baluṇ kajakan : “Awi
moṇ!” “Awii wi!” Nakya da,
naktiir da.

24 Jibi kaliik liik kajaan ka-
woona kaban kalon ki baṭi,
kajeehan baṭi bti, hēnk di di
Abuk Ñiintṭ aklun kawo ṭi un-
uur wi nul.

25 Kē aṣē wo i kahaj
maakan duna, kawuun ki
kabot kapoka.

26 « Uko umbiin awo ṭi wal
wi Nowe ukaan awo ṭi ṇwal ṇi
Abuk Ñiintṭ.

27 Bañaanṭ bawo wal mēntṭ ṭi
kande na udaan, aniim, awul
babuk baka iniim, te unuur
wi Nowe aneejun ṭi upuur wi
meel uweek, kē uṣubal uweek
uṣē jot, atuman idēk, kē bay-
oora bukal bti.*

28 « Kē hēnk di uwohan ṭi
wal wi Lot : bañaanṭ bawo
ṭi kande na udaan, anug,
awaap, atepi, aniw ;

29 Kē unuur wi Lot apēnun
ṭi Todom, Našibaṭi kē aṣē do
uṣubal wi bdoo, na pdēpalēn

panktēradun kē papēnna baṭi,
afiṇ baka bukal bti.*

30 Kē hēnk di di uklun kawo,
ṭi unuur wi Abuk Ñiintṭ aklun
kawinana.

31 « Ṭi unuur mēntṭ, ñaan
anwoon ṭi uṣaala, awutan ka-
neejar iko yi nul. Kē hēnk
di ukwohanṭ pa ñaan anyaan
uteeh, awutan kawugṣa pṭiis.

32 Naleṣan uko undolun
ahar Lot*!

33 Ankdoon na pbuuran
ubida wi nul alun kawaan
wa, kē anwaanunṭ ubida wi
nul alun kabuuran wa.

34 Dṭupan : na utejan mēntṭ,
bañaanṭ batēb bapiintṭ ṭi kaliṣa
kaloolan : alon ajejana, alon
aduka.

35 Baatṭ batēb bawo ṭi pṣon :
alon ajejana, alon aduka. [

36 Biintṭ batēb bawo du
uteeh : alon ajejana, alon
aduka.] »

37 Kē baṭaṣ Yetu baṣē hep-
ara aji : « Ajugun, ṭun di di
iko mēntṭ iklun kaṭēpna? »
Kē ateem baka aji : « Dko
di unṭaam ukeṭnunṭ, dul di di
ṇjugude ṇakluṇ kayitiir. »

18

*Uhoñ wi nawayēs na ñaaṭ
nayoṭ*

1 Yetu akak ahoñ na
baṭaṣarul adiimanaan baka
kē bawo biki kado kañehan
Našibaṭi ṇwal bti, kawut
kawutandēr.

2 Aji na baka : « Ubi ka
ṭi ubeeka ulon, nawayēs bṭup
aññoomunṭ Našibaṭi abot awo
aanji tiink nin ñaan.

³ Ți ubeeka mēnt̃ kak, ȚaaȚ nayoȚ alon̄ awo da anȚaali pbi du a bawayēša. Aji ji na a : “Wayēšaan na nașoorad naan.”

⁴ « Nawayēș ajon kapok așē bi ban Țun̄ aji : “Na manjoo-nan, mēnji kaȚi NașibaȚi abot awo mēnji katiink̄ nin̄ Țaan̄ ;

⁵ kē jibi ȚaaȚ i aknooranaanun̄, dwayēša. Woli abi'a bi Ți, abi baaȚșaan̄ pdo kayewlēm̄n̄.” »

⁶ Ajugun̄ kē așē kak aji na baka : « Natiinkan̄ uko wi nawayēș nawuȚaan̄ i ajakun̄!

⁷ Kē NașibaȚi, aankbi kaȚēnk̄ biki nul, kawayēș baka i, wi bakhuuranun̄ aȚēhan̄ Țwal̄ bti? Ajon̄ uȚēnk̄ baka i?

⁸ DȚupan̄ na manjooan̄, awayēș baka kaȚaran̄ Țaran̄. Kē *Abuk̄ Ńiint̄, alun̄le bi, aȚēnkaara Ți umundu baȚaan̄ banȚiyaarun̄ i? »

UhoȚ wi Nafaritay na nakobraar daașa

⁹ Yetu akak ahoȚ pa baȚaan̄ banșalun̄ aji bawo batool̄ așē beeh̄ bandukiin̄, aji :

¹⁰ « Biint̄ batēb̄ babi ya pȚēhan̄ NașibaȚi du Katohul̄ Kaweek̄ ; alon̄ awo *nafaritay kē alon̄ awo *nakobraar daașa.

¹¹ Nafaritay anaȚ așē Țēhan̄ NașibaȚi Ți ușalul̄ aji : “Iwi NașibaȚi, dbeebu Ți uko wi mpaȚun̄ na baȚaan̄ bandukiin̄, bakiij̄, bado buȚaan̄, bajuban̄ pȚuban̄ pi piint̄ ; dbeebu kak wi nwoon̄ mēnnaam̄ na nakobraar daașa i.

¹² Dji kayiman̄ Țnuur̄ Țtēb̄ Ți kanēm̄ kabot̄ kafaas̄ uko wi nyeenkun̄ bti kado ifah̄ iȚēn̄, kajej̄ kalon̄ kawulu.”

¹³ Nakobraar daașa ul̄ kē așē naȚ̄ alow̄, aandoo Țoom̄ pkat̄ kēș katen̄ baȚi, așē kun̄a iȚēn̄*, aji : “Iwi NașibaȚi, Țagi'aan̄, Țji nwoon̄ nado buȚaan̄.” »

¹⁴ Yetu aji na baka : « DȚupan̄ : Un̄ mēȚan̄ wi aȚișun̄, NașibaȚi adinan̄ kē awo natool̄ Ți kadun̄ ki nul, kē ușē wo uunwo han̄ pa nafaritay. Hēnk̄ di uwoon̄, ankdēmanun̄ bkowul̄, balun̄ kawalana, kē anwalanun̄ bkowul̄, balun̄ kadeen̄a. »

Yetu awul̄ bapoȚ̄ bampoȚi bnuura bi NașibaȚi

(Maci 19.13-15; Markut 10.13-16)

¹⁵ BaȚaan̄ balon̄ baȚij̄ Yetu bapoȚ̄ bampoȚi pa aban̄ baka, kē baȚașarul̄ bawin̄ uko mēnt̄ așē Țoman̄ na baka.

¹⁶ Kē Yetu așē do kē baȚogan̄ bapoȚ̄ așē ji : « Nawutan̄ bapoȚ̄ babi Ți Țji! Nakneenan̄ baka, Țiki *Pșih̄ pi NașibaȚi pawo pi banwoon̄ ji baka.

¹⁷ DȚupan̄ na manjooan̄ : anȚalun̄ pnēej̄ Ți Pșih̄ pi NașibaȚi awo kanaam̄ na napoȚ̄. »

Ńiint̄ nayok̄

(Maci 19.16-30; Markut 10.17-31)

¹⁸ Kē Țiint̄ alon̄ antiinkaniin̄ așē hepar̄ Yetu aji : « Najukan̄ nanuura, we wi nwoon̄ kado

* **18:13** Ți ugrek̄ bapiit̄ aji : Akob̄ iȚēn̄ Ți bjēt̄, hēnk̄ di bayudaȳ bajaan̄ bado woli bawo Ți pȚuȚan̄.

kayeenkna ubida wi mn̄to ba? »

19 Yetu kē ašē ji na a : « Imeha kē Našibaṭi ṭaṇ anuuriṇ, ukaṇ kē ikdu'ēn nanuura i? »

20 Ime uko wi *Bgah bi Moyit bajakuṇ: « Iinkpiint̄ na ahar ṇaṇ kēme ayin ṇaṇ, iinkfiṇ ṇaṇ, iinkkiij, wutan katapar ṇaṇ uko wi awoon aandoo, mēbaan šaaš na naan bnuura. » »

21 Kē ṇiint̄ ateema aji : « ddo iko mēnt̄ bti wi nwoon napot̄ te hēnkuṇ. »

22 Wi Yetu atiinkuṇ uko waṇ ašē ji na a : « Iduka uko ulon kak : waapan iko yi ikaṇ bti, ijej itaka iṭen bajuuk, woli ido haṇ kšē ka pyok du baṭi. Wal mēnt̄, kšē bi, kaṭašēn. »

23 Wi ṇiint̄ atiinkuṇ uko waṇ, ašē jootan, ṭiki ayok maakan.

24 Yetu awin kē ajootanii ašē ji : « Utam maakan pa nayok aneej du *Pših pi Našibaṭi!

25 Aa, uyoj apel pa untaam uweek wi pnkunkaali uneej ṭi bhēr bi kaguja kē di nayok aneej du Pših pi Našibaṭi. »

26 Banktiinkuluṇ kē bašē ji : « Kē in ahilanuṇ keeri kabuur? »

27 Yetu kē ateem baka aji : « Baṇaṇ bajēn baanhilan pbu-uran ṇleef ṇi baka, kē Našibaṭi ašē hil pbuuran baka. »

28 Fimon Piyeer kē ašē ji na a wal mēnt̄: « Tenan, ṇduk iko yi ṇkaṇ bti pa pṭašu. »

29 Yetu kē ašē ji na baka : « Dṭupan, manjoonan ma : ṇaṇ ankdukuṇ katohul,

aharul, babak ašin, na ba-
jugul na babakul pa Pših pi
Našibaṭi,

30 ayeenk kapelan maakan ṭi umundu wi uko wi abiṇ aka, kabot kayeenk ṭi umundu unkmbiṇ ubida wi mn̄to. »

*Yetu akak aṭup kē aluṇ
kakeṭ kabot kanaṭa ṭi pa*

*(Maci 20.17-19; Markut
10.32-34)*

31 Yetu adu *banjaṇan iṇeen na batēb mpaṭ ašē ji na baka : « Hēnkuṇ, ṇtool ppaya du Yerutalem. Iko bti yi *baṭupar Našibaṭi bapiitun ṭi *Abuk ṇiint̄ idolana.

32 Abuk ṇiint̄ aluṇ kawu-lana du banwoon baanwo *bayuday, baluṇ kabeṇa, kakara, katēfjēra ;

33 kakoba na itintēl kašē kafiṇa, unuur uwajantēn ašē naṭa ṭi pkeṭ. »

34 Kē banjaṇan iṇeen na batēb bašē tiink ašē wo baante uko wi ajakuṇ. Uṭup mēnt̄an uṭēp baka kē baamme uko wi Yetu aṇaluṇ pji na baka.

*Yetu ajeban nakuul alon du
ṇmbaṇ ṇi Yeriko*

*(Maci 20.29-34; Markut
10.46-52)*

35 Kē wi Yetu akṇogun ubeeka wi Yeriko, nakuul alon aṭo bṇehan ṭi kabaṇ ki bgah.

36 Wi atiinkuṇ baṇaṇ batum kē baktēp, kē ašē hepar uko unwoon,

37 kē baṭupa aji : « Yetu i *Nataret aktēpuṇ. »

38 Wi wi ašaṇ ahuuran aji : « Yetu *Abuk Dayiṭ, ṇagi'aan! »

39 Banwoon ɥi kadun baɲoman na a ayomp, kɛ abaa huuranaara huuran maakan aji : « Abuk Dayit, ɲagi'aan! »

40 Kɛ Yetu aʂɛ naɥ ado kɛ baɥija a. Wi nakuul aɲogun kɛ aʂɛ hepara :

41 « we wi iɲaluɲ ndolu ba? » Kɛ ateem aji : « Ajugun, dolaan ndo kawin kak! »

42 Yetu kɛ aji na a : « Doon kawin, pfiyaar pi nu paje-banu. »

43 ɥi dko mɛntɥ kɛ akak awin abot aɥaʂ Yetu, aʂɛ dɛman Naʂibaɥi. Kɛ baɲaanɥ bti bakak ayeeh mndɛm mi Naʂibaɥi wi bawinuɲ uko unɥɛpuɲ.

19

Take

1 Yetu aneej ɥi Yeriko awo ɥi pmuur ubeeka,

2 kɛ ɲiintɥ alonɥ anwoonɥ katim ki Take aʂɛ wo da, awo naweek i *bakobraar daaʂa abot ayok maakan.

3 Ado na pwin ɲaanɥ anwoonɥ Yetu aʂɛ wo aanhinani ɥiki baɲaanɥ batumi, kɛ abot awo ɲaanɥ naɥamɲaan.

4 Aɥi wal mɛntɥ ajot kadun aʂɛ paya ɥi bko blonɥ kahilna kawin Yetu, ankɥɛpuɲ da.

5 Wi Yetu abanuɲ du dko di apayiɲ aʂɛ kat kɛʂ aji na a : « Take, taraan iwala, dwo i kawala du katohu ɲa. »

6 Kɛ ataran awala ayeenka na mɲilɲan.

7 Wi baɲaanɥ bti bawinuɲ uko wanɥ, aʂɛ ɲur ɲuran aji : « Aya awala du uko ɲiintɥ nado buɥaan! »

8 Kɛ Take aʂɛ naɥa anaɥ, aji na Ajugun : « Ajugun,

tenan, dfaaʂ bka bi naan ɥi ptoof kaɥen bajuuk, akak awo woli dguur ɲaanɥ bka bi nul kakakana ɲyaaʂ ɲbaakɛr uko wi nyeenkuluɲ. »

9 Yetu kɛ aʂɛ ji na a : « Naʂibaɥi abuuran ɲɥa baɲaanɥ biki katoh ki, iwi kak iwo abuk *Abraham.

10 Hɛnk di uwoonɥ, *Abuk ɲiintɥ abi bi pla kabot kabuuran banneemuɲ. »

*Uhoɲ wi itaka
(Maci 25.14-30)*

11 Wi baɲaanɥ bawoonɥ ɥi ptiink Yetu, kɛ aʂɛ hoɲ na baka ɥiki aɲog Yerutalem, kɛ baʂɛ ʂal aji *Pʂih pi Naʂibaɥi pawinana wal mɛntɥ.

12 Aji na baka : « ɲiintɥ alonɥ i kabuka kaweeek abi ya du utaak unlowuɲ pya kayeenk pʂih pi utaak wi nul, kaʂɛ kawuɣʂa.

13 Adu balemparul iɲeen, awul baka andoli baluk bi kli kwajantɥ aʂɛ ji na baka : “Nalempan na itaka yi te ubi'ɛn.”

14 « Baɲaanɥ biki utaakul kɛ baʂɛ ʂoor, ayil baɲaanɥ balonɥ kɛ baya du naʂih najeenkal aji na a : “Nɛnɲal ɲaanɥ i aʂihun.”

15 « Wi bayaɲ aɥoorana du pʂih, kɛ aʂɛ wuɣʂa. Wi abanuɲ, aʂɛ do kɛ badu balemparul biki abiɲ awul itaka, katen jibi andoli ɥi baka aduki alemp.

16 Nateek abi ajaka : “Naʂih, itaka yi iwulnuɲ yii yi, dduk aka uko wi iwulnuɲ ɲyaaʂ iɲeen.”

17 Kɛ aji na a : “Ido bnuura, iwo nalemp nanuura ; jibi

iwoon nanuura ti uko umpoti wi nwuliin, iwo nantuja i nbeeka iheen.”

18 « Natëbantën kë abii, aji na a : “Naših, itaka yi iwulnun yii yi, dduk aka uko wi iwulnun nyaaš kaheen.”

19 Kë akak aji na uñ mënšan : “Iwo nantuja i nbeeka kaheen.”

20 « Undu kak kë abii aji : “Naših, itaka yi nu yii yi, dtan ya ti blaañ ahank.

21 Dti'u, iwi inwoon ñiint najoot, anjaan ayeenk uko wi awoon aanhankani, kabot kakit uko wi awoon aantepi.”

22 Kë naših uñ ašë ji na a : “Iwi nalemp nawušan, dwayëšu na ntup ni itupun iwi ti uleefu. Ime aji dwo ñaan najoot anjaan ayeenk uko wi awoon aanhankani, kabot kakit wi awoon aantepi.

23 Kë we ukaan keeri kë iin-
jej itaka yi nwuliin ahankan du națeešan ba? Išan kabuk uko ulon, woli dyaarad ya.”

24 « Wi wi ašan aji na bañaan bantoon da : “Nayeenkana itaka yi nul, nabot nawul ya andukiin aka nyaaš iheen uko wi nwululun.”

25 Kë bateema aji : “Adobi ka ka itaka itum!”

26 Kë akak aji na baka : “Dtupan, ñaan ankaan, balun kațena kak, bë anwoon aanka, bado yeenka wi akaan.

27 Kë bașoorad naan, banwoon baambi ñal nșih baka,

națijan baka ti, nafaal ti kadun naan.” »

Yetu aneej ti Yerutalem ji nașih

(Maci 21.1-9; Markut 11.1-10; natenan ti Yowan 12.12-16)

28 Wi Yetu aținiin hañ aba, ašë tool pya Yerutalem, apoș ti kadun ki pntuk.

29 Wi aňogun nřët ni Betfage na Betani, kaňog pnkun pi bajaan bado « Pnkun pi Mnoliwera* » ašë yil bațașarul batëb aji na baka :

30 « Nayaan du ufët unwoon ti kadunan wun, woli naneej da, națenk ubuuru umpoti untanun, wi nin ñaan awoon aambaan kadapi'aara ; nafënëšan wa națij.

31 Woli alon ahepar uko unkaan kë nakfënëș wa, najaka Ajugun anumiin wa. »

32 Wi bayili bayaan, baya țenk kë uko uwo jibi Yetu ajakun na baka.

33 Wi bawoon ti pfënëș ubuuru umpoti wun, bajug wa kë bașë ji : « we ukaan kë nakfënëș ubuuru ba? »

34 Kë bașë teem aji : « Ajugun anumä wa. »

35 Wi wi bajejun wa ațij Yetu, ašë pënan iyeti yi baka agur wa, ašë dola kë apayaa.

36 Wi akyaan, kë bañaan bașë pënan iyeti yi baka așëef ti bgah.

37 Wi Yetu abanun du bgah bankwalnaaniin Pnkun pi Mnoliwera atool pya Yerutalem, kë pntuk pi

* 19:29 Pnkun pi Mnoliwera : Dawoon katim ki pnkun pi bajaan bado na umbaabu “Mont des Oliviers, Monti di Olivera, Mount of Olives.”

baṭaṣarul bti paṣē lilan maakan, ahuuran maakan awo ṭi pdēman Naṣibaṭi pa mlagre mi bawinuṇ bti.

38 Baji : « Bnuura nuura ṭi naṣih ankmbiin ṭi katimul!✱ Mnjeeh du baṭi na mndēm du baṭi duuṭ! »

39 *Bafaritay baloṇ banwoon ṭi pntuk kē baṣē aji na Yetu : « Najukan, ṇomaan na baṭaṣaru baṭañan. »

40 Kē aṣē teem baka aji : « Dtupan, woli bayompi, mnlaak mi manhuuran. »

Yetu akak aṭēgara Yerutalem

41 Wi Yetu aṇogun, awin ubeeka wi Yerutalem, aṣē ṭēgara wa,

42 aji : « Dṇal lah iwi kak iyikrēn iko inkṭijiin ṇṭa di mnjeeh, kē iko mēntṭ iṣē mena, kēṣ ki nu kaanhilan pwin ya.

43 Nṇuur ṇloṇ ṇabi ṇi baṣooradu bakdolun uniw wi mboṣ kakoolntjēnu, kagut na iwi.

44 Baluṇ katoku, iwi na babuku. Baankwut nin katoḥ kalon kanaṭ, ṭiki iinyikrēn wal wi Naṣibaṭi abiin pbuuranu. »

Yetu adook bawaap du Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi

(Maci 21.12-17; Markut 11.15-19; natenan ṭi Yowan 2.13-22)

45 Yetu aneej wal mēntṭ du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi aṣē jun pdook bawaap,

46 aji na baka : « Naṣibaṭi aṭup ṭi Ulibra wi Uṭup wi nul aji : “Katoḥ naan kawo kañehanaani.”✱ Kē an naṣē

kakan ka dko dmennaani di bakij✱! »

Yetu ajukan du Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi

47 Unuur unjintṭi, Yetu aji jukan du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi. Kē *baṭeṇan baweek na *bajukan Bgah na baweek biki *bayuday baṣē la pfiṇa,

48 aṣē wo baamme jibi bakdoli, ṭiki bañaan bti bawat ibaṭ atiinka bnuura.

20

Bayuday bahepar Yetu ṇaan anṭu'ulun pdo iko yi akdolun

(Maci 21.23-27; Markut 11.27-33)

1 Yetu awo unuur ulon ṭi pjukan du *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi abot aṭup *Uṭup Ulil Unuura, kē *baṭeṇan baweek na *bajukan Bgah baṣē wuj na bantohi

2 ahepara aji : « Ṭupun, mn-hina mnhoṇ mi mi ikdolnun iko yi ba? In ajakiin kē ihilan kado ya? »

3 Kē aṣē teem baka aji : « Nji kak dṇal kaheparan uko ulon. Naṭupaan,

4 in ayilun *Yowan pbattaar ba? Naṣibaṭi a kēme bañaan baka? »

5 Kē baṣē wo ṭi plaṭar ṭi ptoof pi baka aji : « Woli ṇteem aji Naṣibaṭi ayilulun, aheparun kaji, we ukaan kē ṇēnfiaara?

6 Kē woli ṇji bañaan bay-ilulun, bañaan bti batapun mnlaak, ṭiki bafiyaar aji awo *Naṭupar Naṣibaṭi. »

⁷ Bateem aji baamme any-ilulun.

⁸ Yetu kë aşë ji na baka : « Nji kak, mënktupan na mn-hina mnhoŋ mi nji kadolnun iko yi. »

Uhoñ wi balemp biki Uwoorta

(Maci 21.33-46; Markut 12.1-12)

⁹ Wi wi Yetu aşaaŋ ahoñ na bañaan aji : « Ñiint alon abi tepi uwoorta wi mnko manjaan mandolna ubiñu, aşë wul wa bañaan balon pa badoki bapooñle bawula kafah ki nul, aşë ya bayaaş bi awo i kaya kajon.

¹⁰ Wal wi umar ubanun, kë aşë yil nalemparul alon du baka pa bawula kafah ki nul ; kë başë koba, adook kë akak iñen ijiñ.

¹¹ Kë ñiint ajug uťeeh akak ayil nalemparul alon ; kë bakak akob un mënťan, akowandëna, aşë dooka kë akak iñen ijiñ.

¹² Kë akak ayil nawajantën ; kë bakoba añaakan afëla bdig.

¹³ « Kë ajug uťeeh aşë ji wal mënť : “Dbaa do do hum ba? Dyil da abuk naan i nŋalun maakan, ulome ul, baya kakali'a.”

¹⁴ Wi bañaan biki awulun uwoorta bawinun abuk ñiint un aşë şal aji : “I akdukiin na iko yi aşin ; nawulan nfiña, nŋeenkna phiij.”

¹⁵ Kë hënk di bamobulun apul pulan apënan du uwoorta aşë fiña. We wi ajug

uťeeh akeeri bi kado bañaan mënť?

¹⁶ Alun kabi kafin baka kawul uwoorta bañaan balon. »

Wi bañaan batiinkun uko wan aşë ji : « Naşibaťi aankdinnan nin uko wan uwo! »

¹⁷ Wi wi Yetu aşaaŋ ajaban baka kës aşë ji na baka : « Natenan uko wi bapiitun ți Ulibra wi Naşibaťi :

“Pnduba pi baniw bapokun, pakakun amëban katoh.”*

We wi uko umpiitun wi ukdi-imanun:

¹⁸ ñaaŋ ankjotun ți pnduba mënť akita, kë ñaaŋ i pakjot-nun, panantëla. »

¹⁹ *Bajukan Bgah na *baťenjan baweek bayikrën wal mënť, na manjoonan kë bukal bakaan kë ahoñ haŋ. Bala wal mënť pmoba, aşë ți bañaan.

Pluk Fëtar daaşa

(Maci 22.15-22; Markut 12.13-17)

²⁰ *Bajukan Bgah na *baťenjan baweek bamena wal mënť aşë yil bañaan balon bandaarun aji bawo batool bado katen me Yetu ajub ți uťup ulon, kahilna kamoba, kañoot du pşih pi nantunja naromen.

²¹ Wi wi başaaŋ aji na a : « Najukan, nme kë iji ktup kabot kajukan bnuura, abot awo iinji kpaťşër, na manjoonan, bgah bi Naşibaťi bi bi ijaan kjukan.

* 20:17 Kañaam 118.22. * 20:22 Fëtar awoon naşih najeenkal.

22 Nwo i kaluk Fetar* naših najeenkal daaša, kēme n̄enwo kaluka da? »

23 Kē Yetu ammeen n̄šal n̄i kalagare n̄i baka ašē j̄i :

24 « Nadiimanaan pataka. Kaara di in na katim ki in iwoon ʔi pa? » Kē bateem aji : « *Fetar a. »

25 Kē ašē j̄i na baka wal mēnt̄: « Nakeerin nakakan Fetar uko unwoon wi Fetar, našē nakakan Našibaʔi uko unwoon wi Našibaʔi. »

26 Kē baanhinan amob Yetu ʔi n̄ʔup n̄i aʔupun ʔi kadun ki bañaan, bañon̄ar jibi ateemun, ašē yomp.

Pnaʔa ʔi pkeʔ

(Maci 22.23-33; Markut 12.18-27)

27 *Bataduk balon̄ babi aňog ʔi Yetu, bukal bajaan baji pnaʔa ʔi pkeʔ paanwoo, bahepara aji :

28 « Najukan, *Moyit apiit pa un aji : “Woli ñaan̄ aka abuk ašin annimun ašē keʔ bē aanduk napoʔ, ayeenkan ahar abuk ašin mēnt̄ ahilna abukara bapoʔ.”

29 Ubi ka biint̄ paaj na alon̄ ban̄aarun̄. Nateek aniim ñaat̄ ašē waan̄a bē aambuki.

30 Natēbant̄en kē ayeenk ñaat̄ akeʔ kak bē aambuki,

31 nawajant̄en kak kē ayeenk ñaat̄ akak akeʔ bē aambuki. Kē biint̄ paaj na alon̄ bukun̄ bti bado han̄, akeʔ bē baanduk napoʔ.

32 Kē ñaat̄ akak abaañsaan aneem.

33 Kē hēnkun̄ woli bañaan̄ balun̄ anaʔa ʔi pkeʔ, in

akwoon̄ ayin ñaat̄ mēnt̄, wi bukal paaj na alon̄ bti baniimulun̄? »

34 Kē Yetu ašē j̄i na baka : « Biint̄ na baat̄ biki umundu wi baji baniimar ;

35 kē biki Našibaʔi aklun̄ kaji kē bataan̄ na pnaʔa ʔi pkeʔ kabot kawo ʔi ubida unkmbiin̄, baankak alun̄ kado kaniimar wal mēnt̄.

36 Hēnk di di bawoon̄ kak baankak akeʔ, banaam na n̄wanjut abot awo babak Našibaʔi, wi banaʔiin̄ ʔi pkeʔ.

37 Kē Moyit aʔup bnuura aji bañaan̄ balun̄ kanaʔa ʔi pkeʔ. ʔi dko di Ulibra wi Našibaʔi dankʔiiniyaanun̄ uko wi bgof bankyikun̄, adu Ajugun aji, “Našibaʔi i *Abraham, i *Itaak, na i Yakob.” »

38 Yetu akak aji « Našibaʔi awo i bañaan̄ bajeb, aanwo i banketun̄, ʔiki biint̄ bawajan̄t̄ bukun̄ bti bawo bajeb pa ul. »

39 *Bajukan Bgah balon̄ bajej bʔup wal mēnt̄ ašē j̄i na a : « Najukan, iʔiini bnuura. »

40 Kē baankak aňoom phepara uko ulon̄.

Krittu awo Abuk Dayiʔ abot awo Ajug Dayiʔ

(Maci 22.41-46; Markut 12.35-37)

41 Yetu aji kak na baka : « Hum di di ñaan̄ ahilanun̄ kaji *Krittu awo *Abuk Dayiʔ?

42 Dayiʔ ʔi uleeful aʔup ʔi uko wi Krittu ʔi Ulibra wi pñaamarēn aji :

“Našibaʔi Ajugun aji na Ajugun

ʔoon̄ ʔi kañen naan̄ kadeenu

43 *te ndoo ndo başooradu,
ido kapafna baka ihoť.*”☆

44 Dayiť aji du'a kaji “Ajugun”
hum di di Krittu ahinanun
keeri kawo abuk Dayiť? »

*Nalipariin bajukan Bgah
(Maci 23.1,5-7,14; Markut
12.37-40)*

45 Jibi bañaan bawoon ți
ptiinka, kē Yetu așē ji na
bațașarul :

46 « Nalipariin *bajukan
Bgah banjaan banal pñaay na
imișa iyul, kanal banohnțen
baka ți dko di bañaan, kanal
pțo kadun ți itoh iñehanaani,
na ți ițij inuura ți nřettu.

47 Baji bade bka bti bi
baať bayoť, kadaar kajon ți
pñehan Nașibaťi pa pwinana.
Nașibaťi alun kakob baka
kakob kandēmnuñ maakan!
»

21

*Uțen wi ñaať nayoť najuuk
(Markut 12.41-44)*

1 Yetu akat kēș așē win
bayok kē bakwat itaka du dko
di bajaan bawatna itaka ți
*Katoh Kaweeek ki Nașibaťi.

2 Abot awin ñaať nayoť alon
najuuk kē ațu da ktaka ktēb
țañ.

3 Kē așē ji : « Na manjoo-
nan, dțupan, ñaať nayoť na-
juuki awul apelan bañaan bti.

4 Banwulun bukun bti
bawul itaka yi bawoon
baannuma, kē ul ți bwaan
bi nul așē wul itaka bti yi
anumiin pa pde. »

*Iko inkyuujun kē uba
umundu uñogi*

*(Maci 24.1-2; Markut 13.1-
2)*

5 Jibi bañaan balon bawoon
ți pmať *Katoh Kaweeek ki
Nașibaťi aji kanuura, kul na
induba inuura inniwnun ka,
na iko inuura yi bajaan bațen
pa pñegna ka, kē așē ji :

6 « Iko yi naktenun yun,
nñuur nřalun kabi, kē nin plaak
paankduka kapaf ți ptēnť pa :
iko mēnť bti ijot. »

7 Kē bașē hepara aji : «
Najukan, lum di di uko wan
ukwoon, kē we ukyuujun un
kē uko wan uban ți pbi? »

8 Yetu kē ateem baka aji : «
Nawutan kadinan baguuran,
bañaan bațum balun kabi na
katim ki naan, kaji bawoon
*Krittu kabot kaji unuur wi
nul uñogi! Nawutan kațaș
baka.

9 Woli nalun atiink nğut na
pgarandēr, nawutan kalēnk.
Iko mēnť iwo yi kawo ji
umundu ubi udo kaba. Kē
umundu ușē wo uunwo kaba
wal mēnť. »

10 Aji na baka wal mēnť:
« Uțaak unața ugut na uțaak
ulon, pșih pagut na plon.

11 Mboș manșințar maakan,
mmaak mwuțaan na ubon
nřawo ți nmban nřon, iko iy-
ibanaan iwo, iko inkwoonun
baťi iwinana.

12 « Kē ji iko yan bti ibi
ido kadolana, bamoban
kahajanan, kañooțan *uruha
du itoh iñehanaani, kawatan
ukalabuș, kañooțan uruha du
kadun ki bașih na bantuņa țiki
nafiyaarēn.

13 Iko yaŋ bti ikdolun naŋup baka uko wi nameen ʔi nji.

14 Nameen kē naannuma pla uko wi nakyaan kaŋup kayenanaan ʔleefan :

15 dlun kawulan uŋup untuŋa wi baŋooradan bakwoon baankhil ppok kēme kalat.

16 Baŋinan na baninan, babak baŋinan, bayiŋan na banohan, badoo lun ka-keeŋaaran, bafiŋ batum ʔi an.

17 Baŋaan bti baŋooran ʔiki nafiyaarēn.

18 Kē bkwon nin baanklun kade'u.

19 Natamaan maakan, hēnk di naklun kakaana ubida wi manjoonan.

Utoka Yerutalem

(Maci 24.15-22; Markut 13.14-20)

20 « Woli nalun awin kē bangoli bafooy Yerutalem, nameen kē daban ʔi pʔokana.

21 Banwoon ʔi utaak wi *Yuda wal mēnt baŋiin bamena du inkun iweek, banwoon ʔi Yerutalem meet baŋiin bapēn, banwoon du ʔŋteeh wal mēnt bawutan kaneej ubeeka,

22 ʔiki ʔnuur mēnt ʔawo ʔi Naŋibaŋi akkobun baŋaan biki nul banjubanulun, ʔnuur ʔi iko impiitaniin bti ikdolaniin.

23 ʔnuur mēnt, baat bankwoon na iyiŋ, na bankbootanun bawuŋan! Pjuuk pweek pawo ʔi utaak wi, udeeb wi Naŋibaŋi ubot uwala ʔi baŋaan.

24 Bafiŋ baka na ikej, kamob baka kaya katuh du ʔtaak bti, banwoon

baamme Naŋibaŋi balun kapoŋ Yerutalem katok tokan da te wi ʔwal ʔi baka ʔakbaan.

Yetu aŋup jibi Abuk Ŋiint ak-lun kabi ʔi umundu

(Maci 24.29-31; Markut 13.24-27)

25 « Iko inkyuulun kē *Abuk Ŋiint abi iwinana ʔi unuur, ʔi pli, na ʔi ʔjah. Kē ʔi mboŋ, baŋaan balun kahaajala, kayewla phomp pi bdēk na pi ʔmaaron.

26 Baŋaan balun kakeŋ palēnk, wi bakŋalun iko inkun kajotna umundu wi baŋaan bafēŋun, iko yi baŋi ilun kaŋiŋar.

27 Wal mēnt wi wi bakwinun Abuk Ŋiint awuj na mnhina na mndēm mnweek ʔi kanfēlun.

28 Woli iko mēnt ijun pwinana, nahet kakat kēŋ, ʔiki mbuur mi nan maŋŋogi. »

Uhoŋ wi bjaak

(Maci 24.32-35; Markut 13.28-32)

29 Yetu akak ahoŋ na baka aji : « Natenan bjaak na mnko bti.

30 Woli manjuna jun pŋeeŋ, naji wonŋi naten ma nabi me me kē pti paŋogi.

31 Kē hēnk woli nalun awin iko yaŋ kē ibani, nameen kē *Pŋih pi Naŋibaŋi paban ʔi pbi.

32 Na manjoonan, dŋupan, kawuun ki kaankŋep bē iko mēnt bti iinwinanaa.

33 Baŋi na mboŋ ʔaba, kē ʔŋup ʔi naan ʔaŋŋ wo ʔaankba. »

Nawoon bten
(Masi 24.36-51; Markut
13.33-37)

³⁴ Yetu akak aji : « Nali-
pariin, nakwut n̄haaş n̄i nan
n̄aduka ʔi unoh uweek, na
ukuj, na manʔaaf mi umundu,
nado kaʔi unuur m̄ent̄ ukur
kur uʔotni'an

³⁵ ji bridiya, ʔiki unuur
m̄ent̄ uban ʔi bañaan bti biki
umundu.

³⁶ Nawoon bten keeri, nado
kañehan Naşibaʔi wal undoli,
nahilna nabuur ʔi iko inwoon
yi pbi bti, nabot nahilna
nanaʔ ʔi kadun ki *Abuk N̄iint̄.
»

Nnuur n̄baañşaani n̄i Yetu

³⁷ Na pnak, Yetu aji wo du
*Katoh Kaweeek ki Naşibaʔi
kajukan, na utejan aşe ya
kafer du pnkun pi bajaan
bado « Pnkun pi Mnoliwera.
»

³⁸ Wal wi nfa mambanan
ban, bañaan bti kaşe bi du
Katoh Kaweeek ki Naşibaʔi pa
ptiinka.

22

*Baʔenan baweeek na ba-
jukan Bgah batiinkar pa pfin
Yetu*

(Masi 26.1-5,14-16;
Markut 14.1-2,10-11)

¹ Ufettu wi ipoom indaʔ
wi bajaan bado *Ufettu wi
Mbuur uñog wal m̄ent̄.

² *Baʔenan baweeek na *ba-
jukan Bgah banal pfin Yetu,
aşe ʔi uko wi bañaan bak-
biin kado, ukaan ke bakla jibi
bakdoli kadoo kafina.

³ Ke uşal wi *Tatana uşe
neej ʔi Yudaʔ, i bajaan bado

Itkariyot, anwoon alon ʔi
*banjañan iñeen na batëb.

⁴ Aya du baʔenan baweeek
na baweeek biki bangoli
bayen *Katoh Kaweeek ki
Naşibaʔi, atiinkar na baka jibi
akwuli baka Yetu.

⁵ Balilan fuʔ aşe dinan
pwula itaka.

⁶ Ke ul, aşe la wal wi ak-
wulun baka'a, be pntuk pi
bañaan paankmaar.

*Yetu abomandër na ban-
jañan pa ufettu wi Mnjeeh*

(Masi 26.17-25; Markut
14.12-21; natenan ʔi Yowan
13.21-30)

⁷ ʔi wal wi *ufettu wi ipoom
indaʔ, unuur wi bajaan bafin
n̄kaneel p̄tenanaan *ufettu wi
mnjeeh ubani.

⁸ Ke Yetu aşe yil Timon Piy-
eer na *Yowan aji na baka :
« Nayaan najun un kañah ki
ufettu. »

⁹ Ke başe hepar a aji : « ʔun
di di inalan n̄junnu ka? »

¹⁰ Ke aşe teem baka aji :
« Natenan, woli naneej ʔi
ubeeka, nayit na n̄iint̄ alon
ankunin pdunk pi meel.
Naşaana, du katoh ki akyaan
kaneej,

¹¹ naji na ajug katoh : « Na-
jukan aji : ʔun di meet̄ di
akdeenun pde pi ufettu na
başaşarul dawoon? »

¹² Ayuujan du bko duuʔ,
meet̄ dhaan danwoon na iko
yi naknumiin bti. Dul di di
nakyaan kabomanun n̄hilna
nde pde pi ufettu. »

¹³ Ke bayaa, aya awin iko
bti jibi Yetu ajakun na baka,
aşe jun pde.

Kañah kabaañšaani

(Maci 26.20,26-29; Markut 14.17,22-25; 1 Korint 11.23-26)

¹⁴ Wi wal wi pde ubanuñ, kë Yetu aşë ʈo ʈi umeeša na *banjañanul.

¹⁵ Wi wi ašaañ aji na baka : « Dñal maakan kade pde pi ufettu* wi na an ji ndo kaneej ʈi mnhaj.

¹⁶ Dʈupan, mēnkak ade pa te wal wi uko wi pde pi pakʈenanuñ ukdolaniin du *Pših pi Našibaʈi. »

¹⁷ Ajej pnkalame plon, abeeb Našibaʈi aşë ji : « Nayeenkan pa, nafaashiir ;

¹⁸ dʈupan, mēnkak adaan poot te wal wi *Pših pi Našibaʈi pakbiin. »

¹⁹ Wi abaan, aşë jej kapoom, abeeb Našibaʈi, akitēs ka awul baka aşë ji : « Uleef naan wii wi, unwulaniin pa an. Naluñiñ nado kado hēnk, uwo mnlešan mi naan. »

²⁰ Wi babaan pde, akak ado hañ na pnkalame aji : « Poot pi pawoon pñaak pi naan pantulun pa an, pi Našibaʈi aʈenanaanuñ bhoñar bhalu. »

Yetu aʈup aji alon ʈi banjañanul akwaapulun

(Maci 26.21-25; Markut 14.18-21)

²¹ « Natenan, ñaan anwoon i kawaapēn aʈo na nji ʈi umeeša wi.

²² Na manjoonan, *Abuk Ñiint awo kakeʈ jibi Našibaʈi ajakuñ, kë ñaan anšaañ awaapa aşë wuʈan! »

²³ Wal mēnt, kë *banjañan başë wo ʈi pla ñaan ahon ʈi baka akdolun uko wañ.

In awoonun naweek?

(Maci 20.24-28; 19.28; Markut 10.41-45)

²⁴ Blaʈar bapēn ʈi *banjañan kë banal kame i bahilanun kaji awoonun naweek ʈi baka.

²⁵ Kë Yetu aşë ji na baka : « Başih biki nʈaak baji banʈotna biki başihun, kë banşihun bado kë baji badu baka “bado bnuura”

²⁶ Kë uşë paʈ pa an, anwoonun naweek ʈi an awo kaʈep ʈep kawo ji anwoonun nampoʈi, kë ankwulun uworda awo kaʈep ʈep kawo ji ankdolun uko wi uworda ujakun.

²⁷ In adēmnuñ ba? Anʈoon ʈi umeeša këme ankyişulun pde? Mēnt anʈoon ʈi umeeša a i? Nji kë nşë wo ʈi ptoofan, ji anklemparan bañaan! »

Uko wi Yetu ahonun banjañan

(Maci 19.28)

²⁸ « An nawo na nji wal wi nwoon ʈi mnhaj bti,

²⁹ kë jibi Paapa awulun pših, hēnk di di nkaañ awulan pa.

³⁰ Naluñ kade kabot kadaan na nji du pših pi naan, kabot kaʈo ʈi itij yi pših, kawayēs kntaali iñeen na ktēb ki *Itrayel. »

* **22:15** Pde mēnt paji palešan wal wi Našibaʈi abuuranuñ bayuday pjuuk du Ejiptu.

Yetu aţup aji Fimonj Piyeer aluŋ kapok pme'a

(Maci 26.31-35; Markut 14.27-31; natenan ʒi Yowan 13.36-38)

³¹ Kē Yetu akak aji : « Fimonj, Fimonj, *Fatana añehan pa phil kaşintʒ şintanan ji ŋdeey ʒi kajeţ.

³² Kē nji, nşē ñehan Naşibaţi pa iwi, ihilna inaţ iliint ʒi pfiyaar. Woli iluŋ akak ʒi nji, ktēŋtēn batēŋtu. »

³³ Kē Fimonj Piyeer aşē ji na a : « Ajugun, woli uwo pya ukalabuş kēme woli udoo wo pkeţ na iwi, nji wi. »

³⁴ Kē Yetu aji na a : « Fimonj Piyeer, dţupu, ji uguk udo kahaan nţa di, ipok pme'en ŋyaaş ŋwajanţ. »

Umbootu, umañ na kej

³⁵ Kē Yetu aşē hepar *ban-jañan aji : « Wi mbiin ayilan bē naantij nin umbootu, nin umañ, nin işapaat, nawaan uko ulon i? » Kē bateem aji : « Nin ukoolan. »

³⁶ Wi wi aşaaŋ aji na baka : « Kē hēnkun, ankaaŋ umbootu awo kajej wa, na ankaaŋ umañ, kē anwoon aanka kej, awo kawaap umanta wi nul, kanug ka.

³⁷ Dţupan, uko wi Ulibra wi Naşibaţi uţupuŋ uwo kadolana ʒi nji : « Baţu'a na bado buţaan. » »

³⁸ Baţaşarul bajaka wal mēŋt : « Ajugun, ikej itēb yii yi. » Kē ateem baka aji : « Ukēşi. »

Yetu añehan Naşibaţi du pnkuŋ pi mnoliwera

(Maci 26.36-46; Markut 14.32-42)

³⁹ Yetu apēn aya du Pnkun pi Mnoliwera jibi ajonun kado. Baţaşarul kē baya na a.

⁴⁰ Wi abanuŋ du dko mēŋt aşē ji na baka : « Nadoon kañehan Naşibaţi nawutna kajot ʒi kaguuru. »

⁴¹ Wi wi aşaaŋ aduk baka btişu aşē ŋup añehan Naşibaţi

⁴² aji : « Paap, woli inali, klowanaan mnhaj mi. Kē mēŋt uŋal wi naan uşaaŋ awo kadolana, wi nu wa. »

⁴³ [Wal mēŋt, kē *uwanjut wi Naşibaţi ulon uşē pēn ʒi kadunul pa ptēŋtēna.

⁴⁴ Yetu ahaajala maakan, aşē ñehan Naşibaţi maakan. Uyikaj wi nul udoo kak ji pñaak ajat.]

⁴⁵ Wi Yetu añehanun Naşibaţi aba, aşē naţa, akak du baţaşarul, aţēnk baka kē bakŋoyēŋt, banoor maakan ʒiki bajootani.

⁴⁶ Kē aşē ji na baka : « we ukaaŋ kē nakŋoyēŋt ba? Nanaţiin nañehan Naşibaţi, nawutna kajot ʒi kaguuru. »

Bamob Yetu

(Maci 26.47-56; Markut 14.43-49; natenan ʒi Yowan 18.3-11)

⁴⁷ Yetu ahum kaţiini, kē pntuk pi bañaan paşē wuj. Yudat, alon ʒi *banjañan iñeen na batēb kē awo ʒi kadun ki baka. Abi añog Yetu pa pmooka.

⁴⁸ Kē Yetu aşē ji na a : « Yudat, imook mook *Abuk Ñiint kawulna'a! »

49 Wi banwoon na Yetu bawinun uko unkbo-mandërun aşë ji na a : « Ajugun, ntib baka na ikej? »

50 Kë alon ɥi baka apënan kej atib afal kabaɥ kadeenu ki nalempar *naşih i baɥenan.

51 Kë Yetu aşë ɥiini na baka aji : « Naɥaŋaan. » Wi wi aŋaan aban kabaɥ ki ɳiinɥ un ajeban ka.

52 Yetu aɥiini wal mënɥ na *baɥenan baweeek, na baweeek biki bayen *Katoh Kaweeek ki Naşibaɥi na bantohi bam-biin pmoba aji : « Dwo nado buɥaan i, kë nado bi pmobën na ikej na induk? »

53 Dji kawo na an ɳnuur bti du Katoh ki Naşibaɥi, kë naando na pmobën. Kë wal wi uşë wo wi nan, wi baŋaan biki utejan bajaan banaɥa. »

Timon Piyeer apok aji aamme Yetu

(Maci 26.57-58,69-75; Markut 14.53-54,66-72; natenan ɥi Yowan 18.12-18,25-27)

54 Bamob Yetu wal mënɥ aşë ɳioɥa aneejan du katoh ki *naşih i baɥenan. Timon Piyeer kë aşë low du kafet aɥaŋa.

55 Batehan bdoo ɥi ptoof pi blay kë baŋaan baɥo afooy ba atëma, kë Timon Piyeer akak aɥo da.

56 ɳaaɥ nalemp alon awina kë aɥo aŋog bdoo ; kë aşë tena bnuura aşë ji : « ɳiinɥ i kak awo na a! »

57 Kë Timon Piyeer aşë laɥa aji : « ɳaaɥu, mëmme'a »

58 Baɥo btiisu, kë ɳiinɥ alon akak awina, aji : « Iwi kak iwo alon ɥi baka! »

Kë Timon Piyeer ateema aji : « A-a, mënwo na baka. »

59 Baɥo uko ji uwoori, kë alon akak aɥup aji : « Natenan, manjoonan ma, ɳiinɥ i awo na a, adoo wo i *Galilay. »

60 Kë Timon Piyeer ateem aji : « Iwi, mëmme uko wi ik-jakun. » ɥi dko mënɥ, wi akɥiiniin, kë uguk uşë haan.

61 Kë Ajugun aşë kok aten Timon Piyeer. Wi wi aŋaan aleş uɥup wi Ajugun abiin aɥupa : « Timon Piyeer, dɥupu, ji uguk udo kahaan nɥa di, ipok pme'en ɳyaaş ɳwajanɥ. »

62 Wi wi Timon Piyeer aŋaan apën bdig, awooni maakan.

Bakob Yetu abot akara (Maci 26.67-68; Markut 14.65)

63 Bankyenun Yetu bawo ɥi pbenja, abot akoba.

64 Baji bawuna kës kaşë hepara kaji : « In akobiin? Iwi *Naɥupar Naşibaɥi, ɥupan ɳaan ankobiin! »

65 Bakak akara, ikar itum ilon kak.

Baŋooɥ Yetu uruha wi bayu-day

66 Wi unuur ujintun, bantohi *bayuday, *baɥenan baweeek na *bajukan Bgah kë başë yitiir. Bado kë baɥij Yetu ɥi kadun ki baka,

67 aşë ji na a : « Woli iwo Krittu, kɥupun. »

Kë ateem baka aji : « Woli dɥupan, naankfiyaar,

68 kë woli dheparan uko ulon, naankteemën.

69 Kë hënkun *Abuk ɳiinɥ aşë ɥo du kaŋen kadeenu ki Naşibaɥi anhiniin iko bti! »

⁷⁰ Wal mēnt, kē bukal bti bašē ji : « Iwoon Abuk Našibaṭi keeri? »

Kē ateem baka aji : « Naṭupi, dwo a. »

⁷¹ Kē bašē ji : « Nkak anuma alon aṭupun i? Un ṭi ibaṭun ṇṭiinkna wa ṭi mntumul! »

23

Bañooṭ Yetu du Pilat

(Maci 27.1-2,11-14; Markuṭ 15.1-5; natenan ṭi Yowan 18.28-38)

¹ Wi wi bañaan bti banṭoon *uruha wi *bayuday bašaan anaṭa, aṇooṭ Yetu du kadun ki *Pilat.

² Bajun ptapara aji : « Nṭēnk ṇiint i kē awo ṭi pyewlēn bañaan biki utaak ; aji ji na baka bawut pluk *Fetar naṣih najeenkal daaša, abot aji ul ṭi uleeful awoon *Krittu, naṣih. »

³ Kē Pilat ašē hepar Yetu aji : « Iwi, iwoon naṣih i bayuday i? » Kē Yetu ateema aji : « Iwi, Ijakun haṇ. »

⁴ Kē Pilat ašē ji na *baṭenjan baweeek, na pntuk pi bañaan : « Mēnwin uko ulon unkkaan nji ṇiint i aduknaanaa. »

⁵ Kē bašē taman maakan aji na a : Awuuk bañaan bapataṭa na pjukan pi nul, ajunna du *Galilay, aṭēpna Yuda, ašē bi hēnkuṇ te ṭi.

⁶ Wi Pilat atiinkun uko wan ašē hepar aji : « ṇiint i awo i Galilay i? »

⁷ Kē wi ameen kē awo i utaak wi *Herod aṣihun, kē ašē do kē bañooṭa Herod anwoon ṭi Yerutalem ṭun ṇnuur mēnṭan ṇun.

Bañooṭ Yetu du kadun ki Herod

⁸ Wi *Herod awinun Yetu ašē lilan maakan, aṇal undi-imaan pwin Yetu, ṭiki atiink kē bakṭiiniyaan iko yi adolon, abot aṇal kawina ado mlagre mlon.

⁹ Herod awo ṭi phepar Yetu iko itum, kē apok pteema.

¹⁰ Wal mēnt kē *baṭenjan baweeek na *bajukan Bgah bašē huuran iko yi bakta-parulun.

¹¹ Wi wi Herod na bangoli biki nul bajunun pben Yetu akowandēna, ašē woharēna kamiša ki naṣih. Bakakana du Pilat.

¹² Herod na *Pilat bambiin aṣoorad, kē bakak unuur mēnt banoh.

Bañaan baji na Pilat awutan Barabaat

¹³ *Pilat ado kē badu *baṭenjan baweeek, baweeek biki *bayuday na bañaan bti,

¹⁴ ašē ji na baka : « Naṭijēn ṇiint i, aji awo ṭi pyewlēn utaak, kē nhepara ṭi kadunan, awo mēnwin nin uko ulon ṭi iko yi nataparulun.

¹⁵ *Herod kak aanwin nin uko ulon wi adoon, wi akakanun nja a. Nawini, ṇiint i aando do nin uko ulon unkēṣun akeṭ.

¹⁶ Ddo bakoba bašē bawu-tana. »

¹⁷ [Ufettu undoli *Pilat aji wo i pwutan pa baka nakal-abuṣ alon.]

¹⁸ Kē bašē huuran bukal bti aji afin Yetu ašē wutan Barabaat!

19 Barabaat awo wal mēnt ukalabuş ʔiki ayewlən ubeeka abot afiŋ ŋaanj.

20 Kē Pilat anjalun pwutan Yetu akak ʔiini na baka.

21 Kē bakhuuranaara huuran aji : « Paɲana! Paɲana! »

22 Kē akak ʔiini na baka uyaaş uwajantən aji : « we wi ŋiint i adolun uwuʔaan ba? Mēnwin nin uko ulon unkēşun bafiŋa, ddo bakoba kaşē kawutana. »

23 Kē bukal başē huuranaara huuran maakan ahepar bapaŋa, kē pɲaat pakdēma dēm

24 te kē Pilat adoo dinan baka uko wi baheparun.

25 Awutan ŋiint i bakheparulun, i bawatun ukalabuş ʔiki ayewlən utaak abot afiŋ ŋaanj. Wi wi aşaan awutar baka Yetu badola uko wi banjalun.

Yetu awo ʔi bgah bi mnhaj

26 Wi bakyaan na Yetu, bamob ŋiint alon i katim ki Timon, i ubeeka wi Kuren anwooni uʔeeh, aʔu'a pkuŋa krut ʔi kafet ki Yetu.

27 Pntuk pweek paʔaşa, na baat balon bankunjin iŋen abot aʔēga.

28 Kē Yetu aşē kok aji na baka : « An baat biki Yerutalem, nawutan kawooni pa nji! Nadoon kawooni pa ŋleefan na babukan!

29 Nnuur ŋabi ŋi baklun kado kaji : “Banuurandēni, baat banwoon baanhil pbuk, na iyin inwoon iimbuki, na

mnwil manwoon maambootani!”

30 Wal mēnt baŋaan bado *kaji na inkun iweek ijotna baka, kaji na inkun impoʔi imoy baka!*☆

31 Woli bado bmul bñow hēnk, hum di di baklun kado na bkay*? »

32 Baʔij kak bado buʔaan batēb pa pya kafin na Yetu.

Yetu apananaa

33 Wi babanun du dko di bajaan bado « Kaheem ki bkow » aşē paŋ Yetu da, ul na bado buʔaan batēb bukuŋ, alon ʔi kaŋenul kadeenu, alon ʔi kamayu.

34 [Kē Yetu aşē ji : « Paap, miirēn baka : baamme uko wi bakdolun. » Bangoli bafaaşir imişa yi nul wi badolun kanun na mnlaak katenna uko wi andoli akyitanaanun.]

Baben Yetu abot akara wi awoon ʔi krut

35 Baŋaan babi anaʔ bten. Kē baweeb biki baka, başē beŋa aji : « Abuuran balon, abuuraan uleeful, woli awo *Krittu i Naşibaʔi adatun! »

36 Bangoli kak babeŋa : baji baŋoga kawula poot ptaakʔaan,

37 kaşē ji na a : « Woli iwo naşih i *bayuday, buuraan uleefu! »

38 Bapiit ʔi bkowul duuʔ ʔi krut aji : « I, AWOON NAŞIH I BAYUDAY. »

39 Alon ʔi bado buʔaan i bapanun ʔi krut awo ʔi pkar Yetu

☆ 23:30 Hotey 10.8.

* 23:31 Başal aji Yetu awoon bmul bñow, kē banwoon ʔi pjuban bawoon bmul bkay.

aji na a : « Iinwo Krittü i? Bu-
uraan uleefu ikuḡ ibuurunun.
»

⁴⁰ Kē natēbantēn aṣē noman
na atēntul un aji na a : «
Iindo ji kṭi Naṣibaṭi, te bawo ṭi
pdolu uko unnaamun na wi
bakdolulun!

⁴¹ Ulin lin pa un, nwo ṭi pluk
buṭaan bi ndolon ; kē ul aṣē wo
aando nin buṭaan blon. »

⁴² Wi wi aṣaan aji : « Yetu,
luṇi ileṣēn, woli ilun abi na
pṣih pi nu. »

⁴³ Kē Yetu aṣē teema aji : « Na
manjoonan, dṭupu, nṭa di, iwo
na nji du baṭi. »

Pkeṭ pi Yetu

(Maci 27.45-56; Markut
15.33-41; natenan ṭi Yowan
19.28-30)

⁴⁴⁻⁴⁵ Ṭi udiin unuur, un-
uur umara mara awunana,
kē bdēm bawala ṭi umundu
bti, ado nwoori njwanṭ. Wi
wi blaañ bkēm maakan ban-
jaan baneenan bañaan pneej
du *dko dyimanaan maakan
di Katoh Kaweeek ki Naṣibaṭi
batowiin ṭi ptoof.

⁴⁶ Kē Yetu aṣē do pdiim
pweek aji : « Paap, dkakan
uhaaṣ wi naan ṭi iñen yi nu. »
Wi ajakun han, aṣē jēmṣa.

⁴⁷ Naṣih i bangoli iñeen-
week baromen awin uko
unṭepun aṣē dēman Naṣibaṭi
aji : « Na manjoonan, ñiintḡ i
awo natoool! »

⁴⁸ Wi Bañaan batum bam-
biin pten bawinun uko
unṭepun, baṭiis, aṣē kunja iñen.

⁴⁹ Banoh Yetu bti na baat
bangakandēranun na a du
*Galilay banaṭ alow aten.

Umoy wi Yetu

(Maci 27.57-61; Markut
15.42-47; natenan ṭi Yowan
19.38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Ñiintḡ alon i katim
kawoon *Yotef, anwoon i
ubeeka wi *bayuday wi
bajaan bado Arimati, awo
da wal mēntḡ, awo ñaan
najoob bkow, natoool. Awo
ṭi pyoonk ubi wi Pṣih pi
Naṣibaṭi. Awo ṭi bañaan
banjaan baṭo kawayēṣ du
*uruha wi bayuday aṣē wo
aandinan ṭi uko wi bawayēṣ
bandukiin badinanun abot
ado.

⁵² Yotef aya du Pilat, ahep-
ara puum pi Yetu.

⁵³ Awalān puum ṭi krut,
abooṭan pa na blaañ bi ifaal
aṣē neejan pa ṭi bhēr blon
bi bajipun ṭi kaban ki plaak,
bhēr bi bawoon baambaan
kamoya nin ñaan.

⁵⁴ Unuur wi pbomandēr
wa, ṭiki *unuur wi pnoorfēn
wi bayuday uñogi.

⁵⁵ Kē baat banwoonun
*Galilay na Yetu baṣē ṭaṣ Yotef,
baya, aten bhēr, awin jibi
babēkani puum.

⁵⁶ Wi wi bakakun ubeeka
pboman ukēra na ukēra ujun
ulil pṭekēñ wi bayuday ba-
jaan bakēr ṭi puum. Ṭi *un-
uur wi pnoorfēn wi bayuday,
kē banoorfēni, ṭiki hēnk di
bgah bajakun.

24

Yetu anaṭa ṭi pkeṭ

(Maci 28.1-10; Markut
16.1-8; natenan ṭi Yowan 20.1-
10)

1 Na nfa kub, ti unuur untaşun *unuur wi pnoorfën, baat baya du bhër, atij ukëra wi babomanun na ukëra ujun ulil ptekëñ.

2 Baţënk kē plaak pweek maakan pandëtnun plëman pi bhër kē pakëlanaa, awo ti kaban.

3 Baneej, aşë wo baantënk puum pi Yetu Ajugun da.

4 Bañonar, baamme uko wi bakdolun, kē biint batëb banwohariin imişa inknuurun başë pën awinana ti kadun ki baka.

5 Balënk maakan, aşë juţ, kē biint bukun başë ji na baka : « Nabaa la we ñaan najeb ti bankeţun ba?

6 [Aanwo ti, Naşibaţi anaţana ti pkeţ.] Naleşan uko wi abiin ajakan wi ahumun du *Galilay.

7 Aţiini na an aji *Abuk Niint awo i kawulana du bado buţaan, kapaņana ti krut, kaşë kanaţa ti pkeţ unuur uwanţën. »

8 Kē başë leş nţup ni Yetu.

Banjañan bapok pfiyaar uko wi baat baţupun baka

9 Wi baat bawoonun bhër, bakakalëş iko mënţ bti *banjañan iñeen na alon na bandukiin bti.

10 Baat mënţ bawoon *Mariya i ubeeka wi Magdala, Yowana, na Mariya anin Yakob. Baat bangakandërun na baka bakak aţup wa banjañan ;

11 kē bukal başë nun kē babura ţupa ţup, baanfiyaar baka.

12 [Kë Timon Piyeer aşë naţa wal mënţ atı te du bhër. Ajiin aten, aşë winaara ilaañ tañ, wi wi akakun katohul añonar ti uko unţëpun.]

Baţaşar Yetu batëb bankyaan untanka wi Emayut (Markut 16.12-13)

13 Ti unuur mënţan, baţaşar Yetu batëb batool pya untanka wi Emayut unlowiirun na Yerutalem uko ji nwoori nţëb ni poş.

14 Bawo ti pţiiniyaan iko inţëpun.

15 Wi baktiiniin, alaţar, kē Yetu ti uleeful aşë ñog baka agakandër na baka,

16 kē uko ulon uşë neenan baka pyikrëna.

17 Yetu kē aşë ji na baka : « we wi nabaan aţiiniyaan hënk wi nakpoşun ba? »

Kë banat, ajootan.

18 Alon ti baka anwoon katim ki Kleyofat kē aşë ţiini na a aji : « Unaam iwoha aloolan, anwoon ti Yerutalem anwoon aamme uko unţëpun ti nnuur ni! »

19 Kë ateem baka aji : « We ula ba? » Kë baji na a : « Uko wi Yetu i ubeeka wi *Nataret! Abi wo *Naţupar Naşibaţi anhiniin, ti udo na uţup ti kadun ki Naşibaţi na ki bañaan bti.

20 *Baţënan baweeek biki nun, na baweeek biki nun bawula kē baţu'a pkeţ, apana ti krut.

21 Nbi haţ aji ul awoon i kabuuran *Itrayel, kē iko yan bti işë do hënkun nnuur njwajanţ ni iţëpi.

22 Baaṭ baloṇ banwoon na un, kē baṣē ṇoṇarēnun maakan na manjoonan. Baya na nfa kub du bhēr,

23 kē wi bawoonṇ baanwin puum pi nul, aṣē wugṣa. Ba-jakun aji ṇwanjuṭ ṇado pēn awinana ṭi kadun ki baka aji awo najeb.

24 Baloṇ ṭi un baya du bhēr, aṭēnk kē bawo jibi baaṭ baṭupunṇ baka ; kē ul, baṣē wo baanwina! »

25 Wal mēntṭ kē Yetu aṣē ji na baka : « An bawaanṇ ṇṣal, naji nanoom ṭi pfiyaar iko bti yi baṭupar Naṣibaṭi bajakunṇ!

26 *Krittu aanwo i lah kahaj hēnk i, ji abi ado kaneej du mndēm? »

27 Wi wi aṣaanṇ ajunna ṭi uko wi *Moyit apiitunṇ, aṭiiniyaan uko wi Baṭupar Naṣibaṭi bti, aṭēpna ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi apiban baka uko wi baṭupunṇ ṭi a.

28 Wi baṇogunṇ ufēṭ wi bawoonṇ i pya, kē Yetu aṣē awo ji ṇaanṇ ankyaanṇ na bgahul.

29 Kē baṣē dabēra aji na a : « Ṭoon na un, unuur uyobi, utejan udobi ban ban. » Kē aneej aṭo na baka.

30 Wi wi aṣaanṇ aṭo ṭi umeeṣa na baka, ajej kapoom, abeeb Naṣibaṭi, aṣē kitēṣ ka awul baka.

31 Wal mēntṭ kē kēṣ kaṣē haabṣa na baka kē bayikrēna, wi wi aṣaanṇ ayon ṭi kadun ki baka.

32 Kē baṣē ṭiini bukal bukal aji : « Nēntiink lah mnlilan ṭi iṭēbun i, wi aṭiiniinṇ na un du bgah abot apibanun Ulibra wi Naṣibaṭi? »

33 Banaṭa ṭi dko mēntṭ akak Yerutalem. Baya ṭēnk da *ban-jaṇan iṇeen na aloṇ banwoyi da na batēntṭ baka,

34 kē baktiini aji : « Aju-gun anaṭa ṭi pkeṭ na manjoonan, apēn awinana ṭi kadun ki Timonṇ! »

35 Kē bukal baṣē kakalēṣ uko untēpunṇ ṭi bgah na jibi bayikrēnunṇ Yetu wal wi aṭiṭēṣunṇ kapoom.

Yetu apēn awinana ṭi kadun ki banjaṇan

(Maci 28.16-20; Markut 16.14-18; natenan ṭi Yowan 20.19-23; Ulemp wi Banjaṇan 1.6-8)

36 Bahum kaṭiini, kē Yetu ṭi uleeful aṣē pēn ṭi ptoof pi baka aji : « Bnuura bawo na an. »

37 Balēnk maakan, ṭiki baṣal aji bawin ujurte.

38 Kē Yetu aṣē ji na baka : « we ukaanṇ kē nayewlaa ba? We ukaanṇ kē nawo na ṇṣal ṇṭēb ṭi iṭēb yi nan ba?

39 Natenan iṇen na ihoṭ yi naan : Nji a na manjoonan! Nabanaan, naten, ujurte uunji uka uleef utēntṭ wi, upaṭ na nji, jibi nahilanunṇ kawin. »

40 [Aṭiini hanṇ aṣē diiman baka iṇen na ihoṭ yi nul.]

41 Kē jibi bawoonṇ ṭi mnlilan abot aṇoṇar, ukaanṇ kē baan-hilan aṇiyaar, kē aṣē hepar baka aji : « Nawo na uko ude ṭi i? »

42 Kē bawula uṭēb wi baṭoowunṇ.

43 Ajej wa, ade ṭi kadun ki baka.

44 Wi wi aṣaanṇ aji na baka : « Wi nhumunṇ na an, ṇṭup

ni, ni ni ntupanaŋ: Uko wi Ulibra wi Naşibaŋi ujakun ʔi nji ʔi dko di *Moyit apiitun, na di *baʔupar Naşibaŋi bapiitun, na ʔi Iyeeh yi pñaamarën Naşibaŋi, iko mënʔ bti iwo yi kadolana.

»

⁴⁵ Wal mënʔ kē ašë haabëş baka nşal bahilna bayikrën uʔup wi Ulibra wi Naşibaŋi.

⁴⁶ Aji na baka : « Uko wi bapiitun wii wi : *Krittu awo i kahaj, kabot kanaʔa ʔi pkeʔ unuur uwajantën.

⁴⁷ Bañaan bawo kaʔup ʔi katim ki nul ʔi bañaan biki nʔaak bti, kajunna ʔi Yerutalem, kaji na baka bawut pjuban, baʔëlëş nbida, Naşibaŋi ahilna amiir baka ipekadu.

⁴⁸ Nawo bamaar biki iko mënʔ bti.

⁴⁹ Kē nji ʔi uleef naan, nşë lun kawulan uko wi Paapa ahonun. An, nadukiin ʔi ubeeka te wal wi naktumun na phina panwoonun baŋi. »

Yetu apaya baŋi

(Markut 16.19-20; natenan ʔi Ulemp wi Banjañan 1.9-11)

⁵⁰ Wi wi Yetu ašaan aya na baʔaşarul te ufëʔ wi Betani, ašë tar inen, añehan Naşibaŋi awul baka bnuura bi nul.

⁵¹ Wi akdolun han, ašë duk baka, adeenana du baŋi.

⁵² Bukal, kē bašë dëmana, ašë kak Yerutalem, atum na mnlilan.

⁵³ Baji babi duka duka kadëman Naşibaŋi du katoh kawee ki nul.

Uṭup Ulil Unuura wi Yowan apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo Uṭup Ulil Unuura wi Yowan apiitun. Aṭup ṭi ulibra wi uko wi Yetu adolun ṭi mboṣ na uko wi ajukanun bañaan, na pkeṭul na pnaṭa ṭi pkeṭ pi nul. Yetu aṭup bañaan na mnghina, ajeban bamaakal, adook ṇntaayi akuṭ ado iko itum maakan iñṇarēnaan ṭi kadun ki bañaan. Ulibra wi Yowan apiitun uunaam maakan na ṇi bi Maci, Markut na Luk. Yowan aṣal kē bañaan biki apiitun ulibra wi bame ṇlibra mēnṭ na iko yi Yetu aṭupun da na iko yi adolun. Uko mēnṭ ukaan kē aampiit iko yi bi Maci, Markut na Luk bapiitun.

Yowan aṭup ṭi ujuni wi ulibra wi nul ṇaan i Yetu awoon. Aṭup aji Uṭup wi Naṣibaṭi ubiin ṭi umundu wi akak ṇaan najēn. Yetu ado iko iñṇarēnaan itum bañaan bahilna bayikrēn kē ul awoon Naṣih i Naṣibaṭi atarun adat aji ul akbuuranun bañaan. Uko unkaan kē Uṭup Ulil Unuura wi Yowan upaṭ na ṇi bandukiin wii wi : « Yowan akakalēṣ iko ilon yi Yetu aṭupun inkdiimanun kē awo i Naṣibaṭi : Yetu aṭup aji ul awoon bjeehi bi umundu, pde panjaan

pawul ubida, meel manjaan manwul ubida, plēman pi ṇkaneel ṇmpoṭi ṇaktēpnun, nayafan nanuura, bko bdolni ubiñu. Aji kak ul awoon bgah, manjoonan na ubida, kē aji naṭan bañaan ṭi pkeṭ kawul baka ubida.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pdēman Uṭup (1.1-18)
2. Yowan Nabattaar aṭup uko unklun kabi (1.19-34)
3. Yetu adat baṭaṣarul bateek (1.35-51)
4. Yetu ado ṇyaaṣ paaj na ulon iko iñṇarēnun bañaan (2.1-12.50)
5. Kanēm kabaañṣaani ki Yetu ṭi mboṣ: pwayēṣ pi bawayēṣulun na pkeṭul (12.1-19.42)
6. Yetu anaṭa ṭi pkeṭ (20.1-10)
7. Yetu apēn awinana ṭi kadun ki baṭaṣarul (20.11-21.25)

1 Du ujuni anwoon Uṭup ado bi wo'a wo, awo du Naṣibaṭi abot awo Naṣibaṭi.

2 Anwoon Uṭup awo na Naṣibaṭi du ujuni.

3 Naṣibaṭi aṭēpna ṭi a aṭak iko bti ; ṭi iko bti inṭakaniin nin kalon kaanṭakana bē kaanṭēpna ṭi a.

4 Ṭi ul di di ubida upēnnun, kē ubida mēnṭ uwo bjeehi pa bañaan.

5 Bjeehi bajeehan du bdēm, kē bdēm baanwun* ba.

* 1:5 Kē bdēm baanwun ba : Baṭon baṣal aji kē dko di daji : kē bdēm baandi ba, kēme kē bdēm baanyikrēn ba. † 1:6 Yowan : Baṭiiniyaan ṭi Yowan Nabattaar.

6 Ubi ka ñiint̃ aloñ i Naşibaŋi ayiluñ ; katimul kawo Yowan†.

7 Abi kaŋup uko wi ameeñ bti ŋi bjeehi, bañaañ bti baŋəpña ŋi a bafiyaar.

8 Mənt̃ Yowan ŋi uleeful awooñ bjeehi ; abi bi ŋaŋ kaŋup uko wi ameeñ ŋi bjeehi.

9 Bjeehi mənt̃ bawooñ na manjoonañ bjeehi bambiiñ ŋi mboş kajeehañ bañaañ bti.

10 Anwooñ Uŋup adobi wo'a wo ŋi mboş, kə Naşibaŋi abot aŋəpña ŋi a aŋak ma, kə bañaañ biki mboş başə wo'a wo baamme'a.

11 Abi ŋi katoh ki nul, kə bañaañ biki nul başə wo baandi'a.

12 Kə bañaañ bti banşaañ adi'a, aŋi yaara, aŋeñ baka kə bahinañ pwo babuk Naşibaŋi.

13 Mənt̃ ŋi pñaak kəme ŋi ñiint̃ na ñaaf̃ kəme ŋi uko wi ñiint̃ aŋaluñ wi wi bawoonuñ babuk Naşibaŋi. Naşibaŋi ul ŋi uleeful adoloñ kə bawo babukul.

14 Anwooñ Uŋup akak ñaañ najəñ abi afəŋ na nja, kə nşə win mndəm mi nul, atum na bnuura abot atum manjoonañ. Aşiñ awululuñ mndəm mənt̃ ul anwohañ aloolañ i abukuñ ŋaŋ.

15 Yowan aŋiiniyaañ uko wi nul aji : « Ul i i nji njakuñ aji : “Ankm̃biiñ ŋi kafeŋ naañ, ajotəñ kaduñ ŋiki, ji mbi ndo kawo, ado bi wo'a wo.” »

16 Na manjoonañ nja bti nji nyeenka yeenk ŋi bnuura btum̃ banwooñ ŋi a.

17 Nyeenkna bgah ŋi *Moyit̃, kə bnuura na manjoonañ manşə biina ŋi Yetu Krittu.

18 Nin ñaañ aambaañ kawina Naşibaŋi. Abukul i akaañ anwooñ Naşibaŋi, ankabuñ ŋi Aşiñ, ameeŋañuluñ.

Uko wi Yowan nabattaar aŋupuñ ŋi bkowul

(Maci 3.1-12; Markut 1.1-8; Luk 3.1-18)

19 Uko wi Yowan ajakuñ wii wi, wi baweek biki bayuday banwooñ Yerutalem bayiluñ baŋeñañ Naşibaŋi na bañaañ baloñ banjaañ balemp du *Katoh Kaweek ki Naşibaŋi kə baya hepara ñaañ i awo i.

20 Aampok pteem baka, abi ŋup ŋup baka ajiñtañ aji : « Mənt̃ nji dwooñ Krittu. »

21 Kə bateema aji : « Iwo in keeri? Iwo *Eli i? »

Kə aji na baka : « Mənwo Eli. »

Kə bakak ajaka : « Iwooñ *Naŋupar Naşibaŋi i? »

Kə aji : « A-a. »

22 Kə başə ji na a : « ŋupuñ keeri ñaañ i iwooñ n̄hilna n̄ya n̄ŋup banyiluñ uñ. We wi wi ikt̄upuñ ŋi iwi? »

23 Kə ateem na n̄ŋup n̄ji *Itayi Naŋupar Naşibaŋi aji : « Nji, dwooñ:

*pdiim pankhuuranuñ du *pndiış aji :*

*“Nadolañ bgah bi Ajuguñ bawo bt̄ool.” »**

24 Bayili bukuñ bawo *ba-faritay.

25 Bakak ahepar Yowan kak aji : « Kə we ukaañ kə ik-battaar wi iwooñ iinwo Krittu,

☆ 1:23 Itayi 40.3.

iinwo Eli, iinkak awo Naṣupar Naṣibaṭi? »

²⁶ Kē ateem baka aji : « Nji dbattaar na meel, kē alon aṣē wo ṭi ptoofan i nawoon naamee,

²⁷ ankmbiin ṭi kafet naan, i nji ndoon awo mēññoom kanup pfēnša iṣapaat. »

²⁸ Uko mēnt utēpna du Betani du plut pi bdēk bi Yordan, dul di Yowan akbattaaraanun.

Uko wi Yowan Nabattaar aṭupun ṭi Yetu

(Maci 3.13-17; Markut 1.9-11; Luk 3.21-22)

²⁹ Wi unuor ujintun, Yowan awin Yetu kē akbi, kē aṣē ji : « Anwoon unkaneel wi bṭenjan wi Naṣibaṭi unkmpēnanun pekadu di umundu awi.

³⁰ Uko wi nul wi wi nji kaṭiiniyaanun wi njakun : “Niint ankmbiin ṭi kafet naan ajotēn kadun, ṭiki, ji mbi ndo kawo, adobi wohawo.”

³¹ Nji ṭi uleef naan, mēmbi me'a, kē pdola ameeṭana ṭi baṇaan biki ltrayel, pakaan kē mbi abattar na meel. »

³² Yowan aṭup ji ṇaan na-maar aji : « Dwin *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi kē uwala ṭi a awo ji ubalab ufaatal abi aṭo ṭi a.

³³ Mēmbi me'a, kē anṣaan ayilēn aji mbattaar na meel aṣē jakēn aji : “ṇaan i ikwinun Uhaaṣ wi naan uwala ṭi a ubot uṭo ṭi a, un mēntan akbattaaranun na Uhaaṣ wi naan.”

³⁴ Kē nji nṣe win abot aṭup kē i mēnt awo Abuk Naṣibaṭi. »

Baṭaṣar Yetu bateek

³⁵ Wi unuor ujintun, Yowan akak awo da na batēb ṭi baṭaṣarul.

³⁶ Awin kē Yetu aktēp kē aṣē ji : « Anwoon unkaneel wi bṭenjan wi Naṣibaṭi i i. »

³⁷ Baṭaṣarul batēb bukun batiink uko wi ajakun aṣē ṭaṣ Yetu.

³⁸ Yetu akok awin kē bakṭaṣa aṣē ji na baka : « We wi naklaan ba? »

Kē bateem aji : « Rabi, ṭun di di iwoon ba? » Rabi dawoon najukan.

³⁹ Kē aji na baka : « Nabiin naṣē nawin. » Kē baya ame dko di awoon, aṭo na a unuor mēnt. Nwoori nbaakēr nji utaakal nakyaaṇ pban wal mēnt.

⁴⁰ Andre aṭa Timon Piyeer awo alon ṭi batēb bantiinkun uko wi Yowan ajakun aṣē ṭaṣ Yetu.

⁴¹ Adun awin Timon naweekul aji na a : « Nwin Meṣuwa. » Meṣuwa dawoon Krittu.

⁴² Añooṭa du Yetu. Yetu ajabana kēṣ aṣē ji : « Iwoon Timon abuk Yowan, hēnkun ido kadu'ana Kefat. » Kefat dawoon Piyeer†.

⁴³ Wi unuor ujintun, Yetu aṭu na pya utaak wi *Galilay. Aya awin da Filip aji na a : « Ṭaṣaan! »

⁴⁴ Filip awo i Bettayida, ubeeka wi bi Andre na Piyeer.

⁴⁵ Kē Filip aya awin Natanayel aji na a : « Nwin ṇaan i Moyit aṭiiniyaanun ṭi

† 1:42 Kefat, Piyeer : Ṭi uṭup wi baramayen Kefat dawoon plaak ; ṭi uṭup wi bagrek Piyeer dawoon kak plaak.

Ulibra wi Bgah, i baṭupar Naṣibaṭi bandukiin bakaan aṭiiniyaan! Yetu i Nataret a, abuk Yotef. »

⁴⁶ Kē Natanayel aṣē hepara aji : « Uko ulon unuura uhil kapēnna du Nataret i? »

Kē Filip ateema aji : « Biini, iwin. »

⁴⁷ Yetu awin kē Natanayel akbi ṭi a, aṣē ji : « Abuk Itrayel na manjoonan akbiin hēnk, aamme kalagare. »

⁴⁸ Natanayel kē aṣē hepara aji : « Ṭuṇ di imeennuṇ ba? »

Kē Yetu ateema aji : « Ji Filip abi ado kadu'u, wi iwoon du bfig uṭeēh, dwinu. »

⁴⁹ Kē Natanayel aṣē ji na a : « Rabi, iwo Abuk Naṣibaṭi, iwo naṣih i *Itrayel. »

⁵⁰ Kē Yetu ateema aji : « Ifiyaar ṭiki djaku dwinu wi iwoon du bko uṭeēh. Iluṇ kawin iko indēmūṇ apel yi iwinuṇ nṭa. »

⁵¹ Wi wi aṣaan aji : « Na manjoonan, dṭupan, nalun kawin baṭi bahaabēṣa, ṇwanjuṭ ṇabot ṇado kapaya, kawala ṭi *Abuk Ṇiint. »

2

Bniim du Kana

¹ Unuur uwajantēn bniim bloṇ bawo du ubeeka wi Kana du *Galilay, kē anin Yetu awo da.

² Yetu kak awo ṭi biki baduṇ babi bniim, ul na baṭaṣarul.

³ Poot pabaa, kē anin Yetu aṣē bi aji na a : « Baankak aka poot. »

⁴ Kē aṣē ji na a : « Abuk ṇaaṭ, we ukaan kē iktupēn uko

waṇ? Unuur wi naan uun-dobi ban. »

⁵ Kē anin aṣē ji na balemp : « Uko wi akjakaranaan, nadolan wa. »

⁶ Kdunk paaj ki mnlaak kawo da ki bayuday bajaan baṭuuna meel mi bajaan badolna baṇow. Pdunk paji pado uko ji ṇlitru iṇeen-week.

⁷ Kē Yetu aji na balemp : « Natumaan idunk yi na meel. » Kē baṭuman ya.

⁸ Wi babaan kē aṣē ji na baka : « Naliikan hēnkun naṇooṭ najaṇan iko. » Kē baliik aṇooṭ.

⁹ Ankjaṇanun aṇemi, kē uṣē wo ubiṇu. Aamme dko di uwoonun, kē balemp baṣē me, bukal banliikun meel. Adu naniim,

¹⁰ aji na a : « Ṇaan aji dun kawul poot panlilun, wal wi baṇaan bakujun, kē baa pēnan panwoon paanlil maakan. Iwi, kē iṣē hank plil te hēnkun! »

¹¹ Uko waṇ uwoon ujuni wi iko iṇonjarēnaan yi Yetu ajaan ado baṇaan bahilna bame uko wi awoon. Ado wa du Kana di Galilay, adiiman mndēm mi nul kē baṭaṣarul bafiyaara.

¹² Wi abaan, aṣē ya ubeeka wi Kapernawum, ul, na anin na babak aṣin na baṭaṣarul, ado da ṇnuur ṇntiinku.

Yetu na bawaap du Katoh Kaweek ki Naṣibaṭi

(Maci 21.12-13; Markut 11.15-17; Luk 19.45-46)

¹³ *Ufettu wi Mbuur wi bayuday uṇogi, kē Yetu aṣē ya Yerutalem.

14 Aţenk du *Katoh Kaweek ki Naşibaţi bawaap ngit na ŋkaneel na ŋbalab ; batorkaar itaka bakak aţoo da.

15 Ajej wal mēnt ital abo-man btintēl aşē dook baka bti ū Katoh ki Naşibaţi bukal na ŋkaneel na ngit ; afēl itaka yi batorkaar abot awat ŋmeeşa ŋi baka.

16 Aji na bawaap ŋbalab : « Napēnaan ŋko ŋi ū. Nawutan kakakan katoh ki Paapa dko dwaapi. »

17 Baţaşarul bales wal mēnt uko umpiitaniin ū Ulibra wi Naşibaţi : *Uŋal uweek wi nkaan pa Katohu ukfiŋnuŋ.*☆

18 Wal mēnt, kē baweek biki bayuday başē ji na a : « Dolan uko ulon unkyuujun kē ihi-lan kado kado uko wi ikdolun hēnk. »

19 Kē Yetu ateem baka aji : « Nafomle Katoh ki Naşibaţi ki, kanaţan ka ū ŋnuur ŋwajanţ. »

20 Kē başē ji na a : « Bado ŋşubal iŋeen ŋbaakēr na ŋşubal paaj pa pniw katoh ki mēnt, kē iwi işē ji iniw ka ū ŋnuur ŋwajanţ? »

21 Kē Yetu wal mēnt aşē ūiiniyaan ūiiniyaan uleeful.

22 Kē hēnk, wi abiin anaţa ū pkt, baţaşarul bales kē abi ji han, aşē fiyaar uko umpiitun ū Ulibra wi Naşibaţi na uţup wi Yetu abiin aţup.

23 Jibi Yetu awoon du Yerutalem ū wal wi Ufettu wi Mbuur, baŋaan baţum bafiyaara wi bawinun iko iŋonjarēnaan yi akdolun.

24 Kē ul aşē wo aanfiyaar baka, ūiki ame baŋaan bti,

25 abot awo aannuma ŋaan aţupa jibi ŋaan awoori ūiki ul ūi bkowul ame uko unwoon ūi uhaaş wi ŋaan.

3

Yetu na Nikodem

1 Uka ūfa ūi *bafaritay ŋiint alon i katim kawoon Nikodem. Awo ūi baweek biki bayuday.

2 Aya du Yetu na utejan aji na a : « Najukan, ŋme kē iwo najukan i Naşibaţi ayilun, ūiki nin ŋaan alon aanhil pdo iko iŋonjarēnaan yi ikdolun woli Naşibaţi aanwo na a. »

3 Kē Yetu aşē teema aji : « Na manjoonan dţupu, nin ŋaan aanhilan kawin *Pşih pi Naşibaţi bē aankak abuka buka* . »

4 Kē aşē ji na a : « Hum di di ŋaan ahiniin kabuka kak wi adoon abi ūaf? Ahinan kakak du kayin ki anin kabuka kak i? »

5 Kē ateema aji : « Na manjoonan dţupu, ŋaan anwoon aankak abuka ūi meel na Uhaaş wi Naşibaţi aanhil kaneej du Pşih pi Naşibaţi.

6 Uleef uji ubuk uleef, kē uhaaş uji ubuk uhaaş.

7 Wutan kaŋonjar woli djaku, nawo kabuka kak.

8 Uyook uji ufuut dko di uŋali. Iji ktiink wa ufuut bē iinji kēme dko di uwoonun kēme dko di ukyaan. Kē hēnk di uwoon kak pa baŋaan bam-bukiin ūi Uhaaş wi Naşibaţi. »

☆ 2:17 Kaŋaam 69.10. * 3:3 Bē aankak abuka buka : Baūiiniyaan ūi kak pbuknaana baūi.

9 Kë Nikodem aşë ji na a : « Hum di di uko mënť uhilun kadolana? »

10 Kë ateema aji : « Hum di ihilun kawo najukan ři Itrayel aşë wo iimme iko yanř?

11 Dřupu na manjoonan, řji řřiiniyaan uko wi řmeeñ kabot kařup wi řwinun, kë an nařë wo naanji nadinan pfiyaar uko wi njakun.

12 Woli naanfiyaar wi řji kařiiniyaanun iko yi mboř, hum di di naklun kafiyaar woli dlun ařiiniyaan iko yi baři ba?

13 Nin řnaan alon aampaya baři *Abuk řNiint řaň [anwoon du baři] awaliin.

14 Kë jibi *Moyit adeenun upula unřak du *pndiiř*, hënk di Abuk řNiint akdeenaniin,

15 řnaan anfiyaarulun ahilna aka ubida wi mnřo.

16 « Nařibaři anjal bařaan maakan adoo wul Abukul aloolan řaň i akaan, řnaan anfiyaarulun awutna kakeř, aşë ka ubida wi mnřo.

17 Nařibaři aanyil yil Abukul abi aji na bařaan kë baduknaana awo i pkeř, ayila yil bařaan bařëpna ři a babuur.

18 řNaan anfiyaarulun aankduknaana, anwoon aanfiyaara ado bi duknaana duknaana, řiki aanfiyaar ři Abuk Nařibaři aloolan řaň i akaan.

19 Kë uko wi, ukřuun baji baduknaanaa : bjeehi babi ři umundu kë bařaan bařë magan bdëm apel bjeehi řiki

iko yi bařaan bakdolun iwuř maakan.

20 řNaan ankdolun buřaan apok bjeehi ; un mënřan aankya du bjeehi, kaři iko iwuřaan yi adolun iwinana.

21 Kë řnaan anjaan ařaş manjoonan aji ya du bjeehi, kahilna kadiiman kë iko yi akdolun iwoona du Nařibaři. »

Yetu na Yowan Nabattaar

22 Wi iko yan řřëpun, Yetu aya na bařaşarul du utaak wi Yuda, ařo da na baka abattaar.

23 Yowan kak awo ři pbattaar du Aenon kaňog Talim řiki meel mantum da, kë bařaan babot abi'abi ři a pyeenk batitmu.

24 Baandobi wata wal mënř ukalabuř.

25 Unuur ulon kë břup bařë pën ři bařaşar Yowan na nayuday alon ři uko wi baňow.

26 Babi ři Yowan aji na a : « Najukan, řnaan ambiin awo na iwi du plut pi Yordan, i ibiin ařiiniyaan uko wi nul awun du abattaar kë bařaan bři bakya du a. »

27 Kë Yowan ateem baka aji : « Nin řnaan aanhil kayeenk uko ulon bë uunwoona du baři.

28 An ři uleefan namaar kë nřiini aji : “Mënwo Krittu kë bařë yilën ři kadunul.”

29 Naniim akaan naniima, kë nanoh naniim anwoon da aji lilan woli atiink pdiim pi naniim. Mnlilan mi, manwoon mi řaan mandëm maakan keeri.

30 Ul awo kado kadēm, nji nşē ndo kawala.

31 « Anwoonun baṭi apel bañaan bti ; anwoon i mboş, awo i mboş abot aji ṭup iko yi mboş. Anwoonun baṭi [apel bañaan bti]

32 aji ṭup uko wi awinun akuṭ atiink kē nin alon aşē wo aanji di ptiink uṭup wi nul.

33 Anfiyaarun uṭup wi nul adiiman kē adinan kē uko wi Naşibaṭi ajakun uwo manjoo-nan ;

34 Naşibaṭi aji wul ñaan i ayilun Uhaaşul kakēşan aşē kaṭup uṭup wi Naşibaṭi.

35 Naşibaṭi Aşin anjal Abukul, akuṭ awula iko bti.

36 Anfiyaarun Abukul aka ubida wi mnto ; anwoon aandi ptiinka aankka ubida mēnt ; udeeb wi Naşibaṭi uji uwo ṭi a. »

4

Yetu na ñaaṭ i utaak wi Tamariya

1 Bafaritay batiink kē baji baṭaşar Yetu batum adoo pel biki Yowan kē abot aji battaar bañaan bampelun biki Yowan akbattaarun.

2 Yetu ul ṭi uleeful aanji battaar, baṭaşarul bajaan ba-battaar.

3 Wi atiinkun uko mēnt, apēn du Yuda akak Galilay.

4 Awo i kamuur utaak wi *Tamariya.

5 Kē hēnk di ayaan aban du ubeeka ulon wi Tamariya wi bajaan badu Fikar kañog uṭeēh wi *Yakob abiin aṭen *Yotef abukul.

6 Ṭi dko mēnt di di pliik pi Yakob pawoon. Yetu apoş anoor aşē ya aṭo du kañog pliik mēnt. Unuur udiin wal mēnt.

7 Kē ñaaṭ alon i Tamariya aşē bi pliik. Kē Yetu aşē ji na a : « Ṭenaan meel ddaan. »

8 Baṭaşarul baya wal mēnt ubeeka pla uko ude.

9 Kē ñaaṭ aji na a : « Hum di iwi, inwoon nayuday ihilun kañehanaan meel, nji nwoon i Tamariya? » (Bayuday baanji banaakiir na bañaan biki Tamariya.)

10 Kē ateema aji : « Woli ime lah uko wi Naşibaṭi ajaan aṭen abot ame ñaan anjakiin iṭena adaan, iwi ṭi uleefu ikñehanulun aşē ṭenu meel manjaan manwul bañaan ubida. »

11 Kē aşē ji na a : « Naweeek, iinwo na nin ukoolan uliikni kē pliik pabaa diil maakan. Ṭun di di ibaan aliikna meel manjaan manwul bañaan ubida ba?

12 Idēm apel Yakob ateem nja anwulun nja pliik pi i? Ul andaanon ṭi pa abot awul babukul na nṭaam nji nul kē nṭaani? »

13 Kē Yetu aşē teema aji : « Ñaan andaanon meel mi, udaan ukak aṭija ;

14 kē ñaan anşaan adaan meel mi nji kalun kawula nin udaan uunkak aṭija, meel mi nji kawululun mankak ukumpēş unkwulun ubida wi mnto. »

15 Kē ñaaṭ aşē ji na a : « Naweeek, ṭenaan meel mēnt,

udaan uwutna kakak kaŋjĕn ndoo nwo i pbi pliik ƚi. »

16 Kĕ aji na a : « Yaan idu ayinu iŝĕ ikak na a ƚi. »

17 Kĕ ateema aji : « Mĕniimaa. »

Kĕ Yetu aŝĕ ji na a : « Iƚup manjoonan wi ijakun iinniimaa,

18 ƚiki ibi niima nyaaŝ kaŋĕen, kĕ i iwoonaanun hĕnkuŋ aanwo ayinu. Ifan ƚi waŋ. »

19 Kĕ ņaaƚ kĕ aŝĕ ji na a : « Naweeƚ, dwiŋ kĕ iwo *Naƚupar Naŝibaƚi na manjoonan.

20 Bateemun badĕman Naŝibaƚi ƚi pnkuŋ pi, kĕ an bayuday naŝĕ ji du Yerutaƚem di di baŋaanŋ bawoon i kado kadĕmana. »

21 Kĕ aŝĕ ji na a : « Abuk ņaaƚ, fiyaarĕn, wal ulon ubi wi mĕnt ƚi pnkuŋ pi kĕme du Yerutaƚem ƚaŋ di bakdoon kadĕmanaan Naŝibaƚi Aŝin nja.

22 An, naji nadĕman uko wi nawoon naamme. Un nji ŋdĕman uko wi ŋmeen ƚiki ƚi bayuday di di Naŝibaƚi aƚepnuŋ abuuran baŋaanŋ.

23 Kĕ wal uŝĕ bi, wii wi, udo bi ban ban, wi banjaan badĕman Naŝibaƚi Aŝin nja bakme'ulun na manjoonan kado kadĕmana na uhaaŝ ; bukal bawoon banjaan badĕman Naŝibaƚi Aŝin nja, bukal biki aklaanŋ.

24 Naŝibaƚi awo uhaaŝ kĕ banjaan badĕmana bawo i kame'a na manjoonan kadĕmana na uhaaŝ. »

25 Kĕ ņaaƚ aŝĕ ji na a : « Dme kĕ ņaan i Naŝibaƚi adatuŋ, i bajaan bado *Krittu abi. Woli

alun abi, aƚup nja iko bti jibi iwoori. »

26 Kĕ Yetu aji na a : « Nji nkaƚiiniŋ na iwi, dwoon an mĕnt. »

27 Wal wi aƚiiniŋ han kĕ baƚaŝarul baŝĕ wuj, aŝĕ ņonar wi bawinulun kĕ akƚiini na ņaaƚ. Kĕ nin alon ƚi baka aŝĕ wo aanhepara uko wi aklaan kĕme uko wi akƚiiniŋ na ņaaƚ.

28 Wal mĕnt ņaaƚ aduk pdunk pi nul, aya du ubeeka aji na baŋaanŋ:

29 « Nabiin nawin ņiint alon anƚupnuŋ iko yi ndolon bti. Woon Krittu a i? »

30 Bapĕn ƚi ubeeka aya du a.

31 Wal mĕnt baƚaŝarul bawo ƚi pkooƚa aji na a : « Najukan, deeni. »

32 Kĕ aŝĕ teem baka aji : « Dka pde pi nawoon naamme. »

33 Baƚaŝarul bawo ƚi pŝal aji me alon aƚija ƚij uko ude.

34 Kĕ Yetu aŝĕ ji na baka : « Pde pi naan pawoon pdo uko wi anyilnuŋ ajaknuŋ ndo na pbaaŋĕŝ ulempul.

35 Jĕm naji naji : “uduka kli kbaakĕr kakit kaŝĕ kabi” i? Dƚupan, nakatan kĕŝ naten ŋteeh, ŋado bi kay kay pa kakit.

36 Kĕ nakit ado bi jun jun pyeenk baluk bi nul abot akit ŋdeey pa ubida wi mnƚo, na-jaar na nakit bahilna balilan bukal batĕb bti.

37 ƚi uko mĕnt, uko wi bajakun uwo manjoonan : Alon aji jaar, alon kakit.

38 Nji dyilan naya nakit uko wi nawoon naanjaari. Balon bado ulemp untamnuŋ, kĕ an

naşë yeenk ulemp wi ujënk wi baka. »

39 Ți ubeeka wi mënȚ bañaan biki Tamariya batum bafiyaar Yetu wi batiinkun uko wi ñaaf aȥupun Ți a aji : « Aȥupën iko yi ndolun bti. »

40 Hënk, wi bañaan babiin du a, bakooȥa aji aȥo na baka ; kë aȥo da nnuur nȥëb.

41 Nȥup nȥi nul nȥado kë bañaan batum maakan kak bafiyaara ;

42 baji na ñaaf: « Mënȥ uko wi iȥupun ȥań ukaan kë nȥiyaara ; un ȥi nleefun nȥiinka abot ame kë ul na manjoonan awoon Nabuuran bañaan bti. »

43 Wi Yetu aȥoon nnuur nȥëb du Tamariya, aşë pën da aya *Galilay.

44 Abi ȥup aji kë *Naȥupar Naşibaȥi aanȥi ȥiinkana du utaak wi nul.

45 Kë wi aşaan aban du Galilay, bañaan bamëbana bnuura ȥiki wi bayaan *Ufettu wi Mbuur du Yerutalem bawin iko bti yi adolun da.

Pjeban pi abuk nalempar naşih

46 Yetu akak ubeeka wi Kana du *Galilay ȥi abiin akakanaan meel ubiñu. Kë wal mënȥ alon ȥi balempar naşih baweek alon i abukul amaakun aşë wo du Kaper-nawum.

47 Wi atiinkun kë Yetu awoona Yuda aban ȥi Galilay, aya du a, akooȥa aya ajeban abukul ȥiki amaak ańogan pkeȥ.

48 Kë Yetu aşë ji na a : « Woli naanwin mlagre na iko iñonjarënaan naanȥi nafiyaarën. »

49 Kë nalempar naşih aşë ji na a : « Naweeek, biin ji abuk naan abi akeȥ. »

50 Kë aji na a : « Yaani, abuku awo najeb. »

Kë ñiinȥ afiyaar uko wi Yetu ajakulun, aȥool pya katohul.

51 Ahum nwo ȥi bgah, kë balemparul başë bi ayit na a aji na a abukul ajebi.

52 Ahepar baka wal wi am-atrënuȥ. Kë baji na a : « Takal da, uko ji uwoori uloolan wi pnak wi wi uleef ukakun ajoobëȥ na a. »

53 Aşin napoȥ aleş kë wal mënȥ wi wi Yetu ajakulun: « Abuku awo najeb. » Wi wi aşaan afiyaar Yetu ul na biki katohul bti.

54 Uko waȥ uwoon uko uñonjarënaan utëbantën wi Yetu adolun ȥi Galilay. Ado wa wi apënnun Yuda.

5

Pjeb pi naȥakmaan du Bettata

1 Wi iko yaȥ iȥëpun, ufettu ulon wi bayuday uwoo, kë Yetu aşë ya Yerutalem.

2 Kë du Yerutalem ȥi kańog « plëman pi nȥkaneel » uşë ka, dko dlon dñownaani danwoon na irakan kańëen di bajaan bado ȥi uȥup uhebërë Bettata*.

3 Țun irakan mënȥ, ba-maakal batum maakan : bakuul, banknjiinkun, na

* 5:2 Bettata : Balon bapiit Betetda.

bambiinkniin, baji bapiint da kayoonk meel manşintar ;

⁴ uwanjut ulon wi Ajugun uji ubanle tun ubi kawala da, meel manşë kaşintar ; anneejun uteek wi meel manşintarun pmaak pi akan haŋ paji pabi jeb jeb.

⁵ Uka da wal mënŋ ŋiint alon andoli nşubal iñeen-ŋwajanŋ na bakren ŋi aŋakmi.

⁶ Yetu awina kē apiint da abot ame kē ujon wi aŋakmi aanhinan poş aşë ji na a : « Injal kajeb i? »

⁷ Kē ŋiint naŋakmaan ateema aji : « Naweeek, mēnka nin alon anhilun kaŋēnkē nwala du dko dñownaani woli meel manşintar, kē ji mbi ndo kaban, alon aji do bi banēn da uteek. »

⁸ Kē aşë ji na a : « Naŋiin, jejan iko yi ipiintnun ipoş. »

⁹ ŋi dko mēnt, kē ŋiint abi jeb jeb aje iko yi apiintnun apoş.

Kē unuur mēnt uşë wo *unuur wi pnoorfēn wi bayuday.

¹⁰ Baweeek biki bayuday baji na ŋiint i babaan ajeban jeban : « Unuur wi pnoorfēn uwo nŋa, bgah bi nja baneenan ikunŋa. »

¹¹ Kē ateem baka aji : « Anjebanaanun ajakēn : “Jeban iko yi ipiintnun ipoş.” »

¹² Kē başë hepar aji : « Ŋaan ahon ajakiin jejan iko yi ipiintnun ipoş ba? »

¹³ Kē i bajeбанun aşë wo aamme ŋaan mēntan, kē Yetu abot aneem ŋi pntuk.

¹⁴ Wi uko wan uŋepun, Yetu ayit na ŋiint i ajebanun du *Katoh Kaweeek ki Naşibaŋi

aşë ji na a : « Hēnkun ijebi, ŋaŋaanun ppuban ji uko untamun apel umbiin adolu umobu. »

¹⁵ Ŋiint aya wal mēnt aŋup baweeek biki bayuday aji Yetu ajebanulun.

¹⁶ Kē baweeek biki bayuday başë jun phajan Yetu, ŋiki aji do iko mēnt ŋi unuur wi pnoorfēn.

¹⁷ Kē aşë ji na baka : « Paapa aji lempa lemp nnuur bti, kē ŋi kak mbot alemp. »

¹⁸ Uko wan ukaan kē baweeek biki bayuday batamanaan taman ala pfiŋa ; baji baji mēnt uko wi bgah baneenanun ŋi unuur wi pnoorfēn ŋaŋ wi wi ajaan ado, abot aji ji Naşibaŋi awoon aşin kaliŋan uleeful na Naşibaŋi.

Mnhina mi Abuk Naşibaŋi

¹⁹ Yetu akak ayeenk bŋup aji na baka : « Na manjoonan dŋupan, Abuk Naşibaŋi aanhil pdo nin uko ulon bdidi'ul bē aanwin Aşin kē ado wa. Uko wi Aşin adolon, Abukul akak aji do wa.

²⁰ Naşibaŋi anjal Abukul abot aji diimana iko yi ajaan ado ; alon kadiimana iko indēmun apel yi, inkŋun naŋonar.

²¹ Kē jibi Naşibaŋi ajaan anaŋan baŋaan ŋi pkeŋ kabot kawul baka ubida, hēnk kak di di Abukul ajaan awul ŋaan i adaton ubida.

²² Hēnk kak, Naşibaŋi aankwayēş nin ŋaan alon, awutar uko mēnt bti Abukul,

²³ baŋaan bti bahilna badēman Abukul jibi bajaan badēmana. Ŋaan anwoon

aanji dëman Abukul, aanji dëman Naşibaŋi anyilulun.

24 Na manjoonan dŋupan, ŋaan anktiinkun nŋup ŋi naan abot aŋiyaar Naşibaŋi anyilun, aka ubida wi mnŋo. Ŋaan mënŋ aankduknaana, apënnä du pkeŋ abi ŋi ubida.

25 « Na manjoonan dŋupan, wal ubi, hënkun da, wi banwoon du pkeŋ baktiinkun pdiim pi Abuk Naşibaŋi, bankntiinkun pa abi du a, baka ubida.

26 Jibi Naşibaŋi awoon anjaan awul ubida, hënk kak di di aŋenun Abukul ado kawul ubida.

27 Akak awula mnhiŋa mi pwayëŋ ŋiki awo *Abuk Ŋiint.

28 Nawutan kaŋonar ŋi uko mënŋ ŋiki wal ubi wi banwoon du iher meet baktiinkun pdiimul.

29 Bandolun bnuura bapën kayeenk ubida, bandolun buŋaan başë bapën pa Naşibaŋi aji baduknaana awo i pkeŋ.

30 Nji ŋi uleef naan, mënhiil pdo nin uko ulon, pwayëŋ pi naan paji pawo ptool, ŋiki ŋi uleef naan, mënji kado uko wi nji nŋalun, dji kawayëŋ jibi anyilnun ajaknun. »

Uko wi baŋupun ŋi Yetu

31 Yetu akak aji : « Woli nji ŋaŋ kaŋuparun bkow naan uhinan kawo uunkwo manjoonan ŋi an.

32 Kë alon aşë aŋup ŋi uko wi naan, dme kë uko wi aŋupun ŋi nji uwo manjoonan.

33 Nayil baŋaan du *Yowan, kë aŋupan uko unwoon manjoonan ŋi uko wi naan.

34 Kë nşë wo mënuma ŋaan aŋuparaan, dŋup ŋup han nahilna nabuur.

35 « Yowan abi wo unkaniya unktërun ajeehan dko, kë nadat nŋwal nlon pwo ŋi bjechi na mnlilan wi naktiinkun uko wi aŋupanan.

36 Nji, dka uko unkyuun uko wi nwoon apel wi Yowan aŋupanan: iko yi Paapa aŋu'ënuŋ pdo, yi nji kadolun, idiiman kë Paapa ayilnun.

37 Kë Paapa anyilnun ul ŋi uleeful aŋup ŋi uko wi naan. Naambaan katiinka pdiimul, këme kame jibi anaami.

38 Kë jibi nawoon naanfiyaar i ayilun, nadiiman kë naambaan kamëbanaara uŋup wi nul.

39 Naji najuk Ulibra wi Naşibaŋi bnuura, ŋiki naşal kë ŋi wa di di nakkaanun ubida wi mnŋo. Kë Ulibra wi Naşibaŋi mënŋ uŋupun uko wi ŋaan.

40 Kë an naşë wo naanŋal pbi ŋi nji kakaana ubida.

41 « Mënkyeenkna mndëm ŋi baŋaan.

42 Dme an, naanŋal Naşibaŋi na manjoonan.

43 Dbi ŋi katim ki Paapa, kë naanyeenkën ; alon abile bdiid'ul, nayeenka.

44 Hum di di nahilun kafiyaarën, an nanjaan nadëman nleefan kaşë wo naanji nala mndëm mi Naşibaŋi anwoon aloolan?

45 Nawutan kaşal kaji dlun kakeeşaran du Paapa. Moyit i nahaŋun akkeeşaranan.

46 Woli nafiyaar lah *Moyit, nakak kafiyaarën, ŋiki apiit

piit uko wi naan.

⁴⁷ Bë woli naanfiyaar uko wi apiitun, hum di di nakfiyaarun uko wi nji kaɕupun? »

6

Pntuk pweek pi Yetu ade de'anun

(Masi 14.13-21; Markut 6.30-44; Luk 9.10-17)

¹ Wi iko yan itëpun, Yetu amuur *bdëk bi Galilay (bul bi bajaan bado kak bdëk bi Tiberiyad).

² Bañaan batum bawo ti pɕaɕa wi bawinun iko iñonjarënaan yi akdolun ti bamaakal.

³ Aya apaya du pnkun aɕo da na baɕaɕarul.

⁴ Ufettu wi bayuday wi bajaan bado *Ufettu wi Mbuur uñog wal mënɕ.

⁵ Yetu akat kës, awin bañaan batum kës bakbi du a, aɕë ji na Filip : « ɕun di di nkyaan kanugna ipoom kawul bañaan biki bti bade? »

⁶ Aɕup han katenna Filip, ɕiki ul ti uleeful ame uko wi akdolun.

⁷ Filip ateema aji : « Baluk bi kli bakren baandoo kës pa ñaan andoli ayeenk bndun. »

⁸ Andre, naɕaɕarul alon anwoon abuk aɕin Timon Piyeer aji na a :

⁹ « Napoɕ alon awo ti na ipoom* kañeen na ntëb ntëb ; iko mënɕ ikës uko ulon pa bañaan biki bti i? »

¹⁰ Kë Yetu aɕë ji na baka : « Nadolan bañaan baɕo bnuura. » Pjaagal patum ti dko mënɕ, kës bañaan baɕoo. Biintɕ bawo uko ji iñeen-week nyaaɕ iñeen-kañeen (5000).

¹¹ Yetu ajej ipoom, abeeb Naɕibaɕi aɕë faaɕ ya bañaan abot ado han kak na ntëb. Ñaan andoli aji yeenk uko wi akdeen.

¹² Wi badeen bti ayok, kës aɕë ji na baɕaɕarul : « Naɕonkaan iko indukiin, nin uko ulon uwut katoka. »

¹³ Baɕonkan iko bti indukiin, kës itum kkaar iñeen na ktëb. Iko mënɕ bti ipenna ti ipoom kañeen yun.

¹⁴ Wi bañaan bawinun uko uñonjarënaan wi adolun, aɕë ji : « Na manjoonan i awoon *Naɕupar Naɕibaɕi anwoon i pbi ti mboɕ. »

¹⁵ Wal mënɕ kës Yetu aɕë yikrën kës banal kamoba kadola awo naɕih, aɕë ti aya agaag du pnkun.

Yetu apoɕ ti bdëk

(Masi 14.13; Markut 6.45-52)

¹⁶ Wi utaakal ubanun, baɕaɕar Yetu baya bdëk,

¹⁷ bapaya ti bteem, atool pya du plut du Kapernawum. Unuur udo bi yob yob, kës Yetu akak awo aando bi du baka.

¹⁸ Baya aban ɕun kës ukë uɕë unaɕa, kës bdëk baɕuunki.

¹⁹ Wi bapaatun uko ji nkilometër kañeen keme paaj, aɕë win Yetu kës akpoɕ ti meel duuɕ abi du bteem bi bawoon, balënk wal mënɕ.

* 6:9 Ipoom mënɕ bado ya na uko unnaamun na maaj ; yul iyojnun preeɕ ti ipoom bti.

20 Kë aşë ji na baka : « Nji a, nawutan kalënk. »

21 Baŋal pdo apaya ti bteem, aşë kur aban du pkay.

Yetu, pde panjaan pawul ubida

(Natenan ti Maci 14.34-36; Marku 6.53-56)

22 Na nfa, pntuk pi baŋaan panwoon du bdëk umban wundu paleş kë bteem bloolan bawohan da takal abot ame kë Yetu aampaya ti bteem na baŋaşarul, bukal tañ bayaan.

23 Kë wal mënt kak, iŋteem ilon kë işë bi du dko di baŋaan babin adeena ipoom wi Yetu Ajugun abeebun Naşibaŋi.

24 Wi baŋaan bawinun kë Yetu aanwo da, baŋaşarul kak kë baanwo da, bapaya ti iŋteem aya praba du Kapernawum.

25 Wi bayaan awina du plut aşë ji na a : « Najukan, lum di di ibanun ti ba? »

26 Kë Yetu ateem baka aji : « Na manjoonan dŋupan, mënt pdo na pyikrën iko iŋonarënaan yi nawinun pakaan kë nakla'ën, nala'ën la ŋiki nade ipoom ayok.

27 Nawutan kado kalemp pa pde pankmbaan, nadoon kalemp pa pde panjaan pawul ubida wi mnto, pi *Abuk Ŋiint aklun kawulan. Naşibaŋi Aşin adiimanan bnuura kë ul awoona du a. »

28 Wal mënt kë başë hep-ara aji : « we wi ŋwoon kado kado, kahilna kawo ti uko wi Naşibaŋi aŋalun? »

29 Kë Yetu ateem baka aji : « Pdo uko wi Naşibaŋi aŋalun pawo pfiyaar ŋaan i ayilun. »

30 Wi wi baŋaan aji na a : « Dolan uko unkyuujun kë ŋwo i kafiyaaru. We wi ibaan ado? »

31 Bateem nja bade uko wi bajaan bado “Mana” du *pndiiş, jibi upiitaniin ti Ulibra wi Naşibaŋi aji : “Awul baka kë bade pde panwoonun baŋi.”* »

32 Kë Yetu aşë teem baka aji : « Na manjoonan dŋupan, *Moyit aanwulan pde panwoonun baŋi, Paapa akwulan pde panwoonun baŋi na manjoonan.

33 Pde pi Naşibaŋi pawo anwalnaaniin baŋi abot awul umundu ubida. »

34 Kë başë ji na a : « Naweeke, wulun pde mënt un-ur unwoon. »

35 Kë aji na baka : « Nji, dwoon pde panjaan pawul ubida. Ŋaan ankmbiin ti nji, nin ubon uunkak ade'a, kë ŋaan anfiyaarnun, nin udaan uunkak aŋija.

36 Kë nşë ŋupan, nawinën aşë wo naanfiyaarën.

37 Kë baŋaan bti biki Paapa akwulnun balun kabi ti nji, kë ŋaan ankmbiin ti nji, nin mënkdooka.

38 Mënwalnaana du baŋi pa pdo uko unlilnun, dbi bi pdo uko wi anyilnun aŋalun ndo.

39 Kë uko wi anyilnun aŋalun, uwo nwut kanee-mandën nin alon ti biki awulnun, nşë naŋan baka ti pkeŋ ti unuur ubaaŋsaani.

40 Uko wi Paapa aɲaluŋ wii wi : ñaɲ andekuŋ kɛʃ ʔi nji Abukul abot aɲiyaaraan aka ubida wi mɲto, nʃɛ naʃana ʔi unuur ubaañʃaani. »

41 Wi ajakuŋ haŋ, kɛ bayu-day baloŋ banwoon da baʃɛ ɲur ɲuran ʔiki aji ul awoon pde panwoonun baʔi.

42 Bawo ʔi ʔtiini aji : « I mɛnt, aanwo Yetu abuk Yotef i? Nme aʃin na anin bnuura. Hum di ahiniin hɛnkuŋ kaji awoona baʔi ba? »

43 Kɛ Yetu aʃɛ teem baka aji : « Naʃaɲaan pdo kaɲur ɲuran.

44 Nin alon aanhilaŋ pbi ʔi nji bɛ mɛnt Paapa anyil-nun aʔijuluŋ, kɛ nji nʃɛ luŋ kanaʃana ʔi unuur ubaañʃaani.

45 *Naʃupar Naʃibaʔi apiit aji : “Naʃibaʔi aluŋ kajukan baka bukal bti.”☆ Ñaɲ anktiinkuŋ Paapa abot amɛban pjukan pi nul, abi du nji.

46 Nin ñaɲ aambaan kawin Naʃibaʔi Paapa bɛ mɛnt anwoonun du a ; ul ʃaɲ awinuŋ Aʃin.

47 Dʔupan na manjoonan, ñaɲ anɲiyaarnun aka ubida wi mɲto.

48 Nji dwoon pde panjaan pawul ubida.

49 Baʃinan bade pde pi ba-jaan bado Mana du pndiiʃ abaa keʃa keʃ.

50 Kɛ pde panwoonun baʔi, pi ñaɲ akdeen kaʃɛ kawo aankkeʃ paʃɛ wo pii pi.

51 Nji dwoon pde panwoon na ubida, panwalnaaniin baʔi. Woli ñaɲ ade pde mɛnt, aka ubida wi mɲto. Pde

mɛnt pawoon uleef naan wi nji kaluŋ kawul, umundu ukaana ubida. »

52 Bayuday baloŋ bawo wal mɛnt ʔi plaʃar aji : « Hum di di ahiluŋ kawulun uleeful ɲde? »

53 Kɛ Yetu aʃɛ ji na baka : « Na manjoonan dʔupan, woli naande uleef wi *Abuk Ñiint akuʃ awo naandaan pñaakul, naankwo na ubida.

54 Ñaɲ ankdeen uleef naan kakuʃ kadaan pñaak pi naan aka ubida wi mɲto, nʃɛ naʃana ʔi pkeʃ ʔi unuur ubaañʃaani.

55 Uleef naan uwo pde na manjoonan, kɛ pñaak pi naan pawo poot na manjoonan.

56 Ñaɲ ankdeen uleef naan kakuʃ kadaan pñaak pi naan amɛbandɛr na nji mbot nwo na a.

57 Paapa anwoon ukumpɛʃ wi ubida ayilnuŋ kɛ mbot akaana ubida ʔi a. Hɛn di di ñaɲ ankde'ɛnuŋ aktɛpnun ʔi nji kaka ubida.

58 Pde panwoonun baʔi pii pi ; paanwo ji pi baʃinan babiin ade abaa keʃa keʃ. Ñaɲ ankdeen pde pi aluŋ kaka ubida wi mɲto. »

59 Yetu aʃup uko waŋ wi akjukanun du *katoh kañehanaani du Kaper-nawum.

60 Baʃaʃar Yetu batum, wi batiinkuŋ uʃup waŋ, aʃɛ ji : « Uʃup wi udiʔi! Ñaɲ aanhilaŋ ʔtiink wa? »

61 Yetu, ame ʔi uleeful kɛ baʃaʃarul bawo ʔi pɲur ɲuran ʔi uko wi aʃupun aʃɛ ji na baka

: « Uko wan udolan natañan pfiyaar i?

62 Kë woli nalun awin *Abuk Ñiint kë akpaya pkak du bañi bi awoonun, nabaa do hum?

63 Uhaaş wi Naşibañi ujaan uwul ubida, ñaan najen aanwo nin ukoolan. Nñup ni nji nñupanañ nado Uhaaş wi Naşibañi na ubida nabi ti an.

64 Kë uşë ka ti an bañaan balon banwoon baanfiyaarën. » Yetu ado bi meha me du ujuni banwoon baankfiyaara abot ame anklun kawaapa.

65 Aji na baka kak : « Uko wan ukaan kë njakan nin ñaan aanhil kabi du nji bë mënñ Paapa añenulun uko mënñ. »

66 Ti wal mënñ kë bañaşar Yetu batum başë deka kafet, baankak añaşa.

67 Kë aşë ji na bañaşarul iñeen na batëb : « An kak naya kadukën i? »

68 Fimon Piyeer ateema aji na a : « Ajugun kabaa kaya du in ba? Iwoon na nñup njanjaan nawul ubida wi mñño.

69 Nfiyaaru abot ame kë iwi iwoon ñaan nayimanaan i Naşibañi ayilun. »

70 Kë Yetu aşë ji na baka : « Mënñ nji ddatanañ an bañaşar naan iñeen na batëb i? Kë alon ti an aşë wo untaayi. »

71 Añiiniyaan wal mënñ Yuda abuk Fimon Itkariyot, anwoon alon ti bañaşarul iñeen na batëb, aşë lun kawaapa.

1 Wi iko yan itëpun, Yetu awo ti pñaay na utaak wi Galilay, aañjal pdo kañaay na utaak wi Yuda ñiki bala pñña.

2 Ufettu wi *bayuday wi ba-jaan bado *ufettu wi iloona uñog wal mënñ.

3 Kë baña'ul başë ji na a : « Wutan kaduka ti, yaan Yuda bañaşaru bahilna kak bawin iko yi ijaan kdo.

4 Ñaan aanji mena woli añaal iko yi akdolun iwinana. Jibi ikdolun iko yan, pënan iwinana ti bañaan. »

5 Bañiini han ñiki baanfiyaara.

6 Kë Yetu aşë ji na baka : « Wal wi naan uundo bi ban, kë nwal bti naşë nuura pa an, nado uko wi nañalun.

7 Bañaan biki umundu baanhilan ppokan, kë nji başë pokën ñiki dji kañup kaji iko yi bakdolun iwuñi.

8 An, nayaan ufettu, nji mënkyä, ñiki wal wi naan uundo bi ban. »

9 Wi ajakun han aşë duka du Galilay.

10 Kë wi baña'ul bayaan du ufettu, kë aşë naña aya da bë nin ñaan aammee.

11 Baweek biki bayuday bawo ti pla'a ti wal wi ufettu aşë ji : « Awo ñun ba? »

12 Ti pñtuk pi bañaan pambiin ufettu bhoopañer batum maakan ti uko wi nul. Balon baji baji awo ñaan nado bnuura, balon kaji aji fël bañaan.

13 Kë nin alon kakşa aşë wo aañiiniyaan uko wi nul

7

Yetu du Ufettu wi iloona

kë bañaan batee, ɽiki baɽi baweeek biki baka.

14 Bañaan baya ado ban ɽi ptoof pi kanēm ki ufettu, kë Yetu ašē ya du *KatoH Kaweeek ki Našibaɽi awo ɽi pjukan.

15 Bayuday bañoŋar ašē hepar aji : « Hum di di ameen iko yi bē aanjuki? »

16 Kë Yetu ašē teem baka aji : « Pjukan pi naan paampēnna ɽi nji, pawoona du anyilnuŋ.

17 Woli ŋaan aŋal pdo uko wi Našibaɽi aŋaluŋ, ayikrēn me pjukan pi naan pawoona du a, kēme uko wi nji kaɽupuŋ uwoona ɽi nji ɽaŋ.

18 Woli uwoona ɽi nji nawin kë dla la mndēm mi uleef naan, kë woli dla mndēm mi anyilnuŋ, kawo ŋaan i manjoonan, anwoon natool.

19 *Moyit aanwulan *Bgah i? Kë nin alon ɽi an ašē wo aanji do uko bti wi bajakuŋ. We ukaan kë nakdo na pfiŋen ba? »

20 Kë bañaan bašē teema aji : « Iwo na untaayi. In aklaan pfiŋu ba? »

21 Kë Yetu ateem baka aji : « Ddola mlagre mloolan, kë našē ŋonar.

22 Moyit aɽu'an pwala katēmp kë pašē wo paanwoona du a, pawoona du bateem nja, kë našē ji nawalan ŋaan katēmp ɽi unuur wi pnoorfēn.

23 Hēnkuŋ, naji nawalan ŋaan katēmp ɽi unuur wi pnoorfēn kë uunwo uko wi Bgah bi Moyit baneenanuŋ. Kë hum di di nahilanuŋ

kadeebaɽēraan ɽiki dje-ban ŋaan bti ɽi unuur wi pnoorfēn?

24 Nawutan kado kawayēš jibi nawinaruŋ uko, nadoon kawayēš na manjoonan. »

Yetu awoha Krittui?

25 Wal mēnt bañaan balon biki Yerutalem bawo ɽi phepar aji : « Mēnt i i baklaan pfiŋ i?

26 Kë ašē wo awi, aɽup ɽi kadun ki bañaan, baanbaka nin uko ulon. Om baweeek biki nja bašal aji awo *Krittuna manjoonan?

27 Kë un nšē me dko di ŋaan i awoonuŋ ; woli Krittubi, nin alon aankme dko di awoonuŋ. »

28 Kë Yetu, anhumuŋ du *KatoH Kaweeek ki Našibaɽi ašē huuran aji : « Naji name'en abot ame dko di nwoonuŋ. Nji mēmbi bi bdidi naan, anwoon manjoonan ayilnuŋ. Naamme'a,

29 kë nji nšē me'a ɽiki dwoona du a, kë ul ayilnuŋ. »

30 Bado na pmoba wal mēnt, kë nin alon ašē wo aambana ban ɽiki wal wi nul uundobi ban.

31 Kë ɽi bañaan banwoon da, baɽum bafiyaar Yetu ašē ɽiini aji : « Woli *Krittaluŋ abi, adola iko iŋñoŋarēnuŋ impeli yi i akdolun i? »

32 Bafaritay batiink kë bañaan bakŋur ŋuran uko mēnt ɽi Yetu, kë baɽeŋan baweeek na bafaritay bašē yil bayeŋ bamoba.

33 Kë Yetu ašē ji : « Dwo na an ŋwal ŋntiinku kak, kašē kakak du anyilnuŋ.

34 Nalun kado kala'en bë naankwinën ; kë dko di nji kawoon, naankhil pbi da. »

35 Bayuday bahepar ti ptoof pi baka aji : « Ƴun di di akyaan kë njenkwina? Aya du bayit nja banwayşerun du banwoon baanwo bayuday kaşë kajukan banwoon baanwo bayuday i? »

36 We wi analun pƳup hënkw wi ajakun: “Nalun kado kala'en bë naankwinën ; kë dko di nji kawoon naankhil pbi da.” »

Meel manjaan manwul ubida

37 Ƴi unuur ubaañsaani unwoon unuur uweek wi ufettu, Yetu anaş aşë huuran aji : « Woli udaan uƳij ñaan, abiin ti nji, ñaan anfiyaarnun, »

38 adaanan. *Ulibra wi NaşibaƳi uji : “Meel mntum manjaan manwul ubida manlun kado kapënna Ƴi a ji ukumpëş.” »

39 Yetu aƳiiniyaan Ƴiiniyaan wal mënƳ Uhaaş wi NaşibaƳi wi banfiyaarulun bawoon biki kabi kayeenk. NaşibaƳi aandobi wul Uhaaşul wal mënƳ Ƴiki aando bi dëman Yetu.

BlaƳar Ƴi uko wi Yetu

40 Bañaan balon Ƴi pntuk, wi batiinkun uko wi Yetu ajakun aşë ji : « Na manjoonan ñaan i awoon *NaƳupar NaşibaƳi! »

41 Balon baji : « Awo *Krittu! » Kë balon bakji : « Krittu awo i kapënna *Galilay i? »

42 Baampiit Ƴi *Ulibra wi NaşibaƳi aji Krittu awo i pntaali pi *DayiƳ kapënna Betleyem ubeeka wi DayiƳ i? »

43 Wal mënƳ kë bañaan başë wo Ƴi plaƳar Ƴi uko wi Yetu.

44 Balon Ƴi baka bañal pmoba, kë nin alon aşë wo aampafa paf kañen.

45 Bayen bakak du baƳenjan baweeƳ na bafaritay, kë buƳun başë hepar baka uko unkayi kë baanƳij Yetu.

46 Kë bateem baka aji : « Nin ñaan aambaan kaƳiiniyaara ji a. »

47 Kë bafaritay başë ji na baka : « Nañal Ƴi aguuran an Ƴak? »

48 Alon Ƴi baweeƳ biki nja këme Ƴi bafaritay aƳiyaara i?

49 Kë pntuk pi bañaan panktaşulun paşë wo paamme *Bgah bi MoyiƳ, pafëpanaa. »

50 Wal mënƳ kë alon Ƴi bafaritay i Ƴatim kawoon Nikodem ambiin aya du Yetu aşë ji na baka :

51 « Bgah bi nja badinan baji ñaan aduknaana bë baandun atiinka kame uko wi adolon i? »

52 Kë bateema aji : « Iwi Ƴak iwo i Galilay i? Tenan bnuura, iwin kë mënƳ du Galilay di di *NaƳupar NaşibaƳi akpënnun. » [

53 Kë başë Ƴiiş andoli du ka-tohul.]

8

Yetu na ñaaş anjubanun pjuban pi piinƳ

* 8:1 PnƳun pi Mnoliwera : “Mont des Oliviers, Monti de Oliveira, Mount of Olives.”

[1 Kë Yetu aşë ya du Pnkun pi Mnoliwera*.

2 Na nfa kub kë aşë kak du *KatoH Kaweek ki Naşibaţi, kë bañaan bti bakbi'a bi du a. Ato, aşë jun pjukan baka.

3 Kë *bajukan Bgah na *bafaritay başë tija ñaat alon i bamobun kë akpiint na ñiint anwoon aanwo ayinul. Babi anaţana ti ptoof pi bañaan,

4 aşë ji na Yetu : « Najukan, bamob ñaat i kë akpiint na ñiint anwoon aanwo ayinul.

5 Kë *Moyit aşë ji na nja ti *Bgah aji baat mënt bawo katap baka mnlaak badoo bakeş. Kë iwi, we wi işalun ti uko mënt? »

6 Baţiini tiini han kaţaawanaana, kahilna kaka uko wi bakta-paruli bţup.

Kë Yetu aşë juţ apiit ti mboş na pkoñ.

7 Jibi bakheparaarulun hepar, kë Yetu aşë het aji na baka : « Anwoon aambaan kajubanaara ti an, atapana plaak uteek. »

8 Wi ajakun han aşë kak ajut apiit ti mboş.

9 Wi bañaan bukun batiinkun uţup wan bajun abuyëşana aloolan aloolan, ajunna bantohi. Yetu kë aduka aloolan na ñaat ţań, kë anaţ ti kadunul.

10 Yetu ahet wal mënt aşë ji na a : « Bantjiin ti bawo ţun ba? Nin alon aanji iwo i kakeţ? »

11 Kë ateem aji : « Nin alon Naweek. »

Kë Yetu akak aji na a : « Nji kak, mënki kë iwo i kakeţ.

Yaan na bgahu, işë iţañan pjuban. »]

Yetu bjeehi bi umundu

12 Yetu akak aţiini na bañaan aji na baka : « Nji, dwoon bjeehi bi umundu, ñaan anktaşun, aankdo kapoş ti bdëm, aka bjeehi banjaan bawul ubida. »

13 Kë bafaritay başë ji na a : « Iwi, iji kţupar uleefu, nĕnhinan kadinan kë uko wi iktupun uwo manjoonan. »

14 Kë Yetu aşë teem baka aji : « Woli ddoo ţupar uleef naan, uko wi nji kaţupun ujoonani, nji dme dko di nwoonun abot ame di nji kayaan, kë an naşë wo naamme dko di nwoonun

na di nji kayaan. »
15 An, naji nawayëş ji bañaan bajen, nji, mënji kawayëş nin ñaan.

16 Kë woli dbi wo i kawayëş, pwayëş pi naan paji pajoonan, ţiki mënt nji ţań nji kawayëşun, Paapa anyilnun awo na nji.

17 « Bapiit ti *Ulibra wi Bgah bi nan aji banuma bañaan batëb kadiimanan kë uko unţupun ujoonani.

18 Nji dţupar uleef naan, kë Paapa anyilnun abot aji ţuparaan. »

19 Bahepara wal mënt aji : « Şaaş awo ţun ba? »

Kë ateem baka aji : « Naamme'en abot awo naamme Paapa! Woli name'en lah, name kak Paapa. »

20 Yetu aţiini han wi akjukanun bañaan du dko di *KatoH Kaweek ki Naşibaţi di bajaan bawatna itaka. Kë nin

alon aammoba, tiki wal wi nul uundobi ban.

²¹ Yetu akak aji na baka : « Dya, kē naşē lun kado kala'en, nalun kakeţ na ipekadu yi nan. Naanhil pya dko di nji kayaan. »

²² Kē başē ji wal mēnt: « Wom aŋal ŋal kafin uleeful wi ajakun dko di akyaan ŋenhil kaya da. »

²³ Kē Yetu aşē ji na baka : « An nawo biki mboş, kē nji nşē wo i baţi. Nawo biki umundu wi, nji kē nşē wo mēnwō i wa.

²⁴ Uko waŋ ukaan kē nji na an, nakeţ na ipekadu yi nan. Dţupan, woli naanfiyaar kē nji dwoon, Anwoon^{*}, nakeţ na ipekadu yi nan. »

²⁵ Kē başē hepara aji : « Iwo in ba? »

Kē ateem baka aji : « Dwo ŋaan i nji kajakanan undi-imaan aji dwoon[†].

²⁶ Dka iko itum yi pţup ţi an inkţuun nji naduknaanaa. Uko wi njaan kaţup baŋaan dţiinkna wa du anyilnuŋ, ul anwoon ŋaan i manjoonan. »

²⁷ Baanyikrēn wal mēnt kē aţiiniyaan ţiiniyaan Aşin.

²⁸ Akak aji na baka : « Woli nalun adeen *Abuk Ŋiint, naşē me kē nji dwoon anwoon abot awo mēnji kado nin uko ulon bdidi naan, dji kaţup uko wi Paapa ajukanaanun.

²⁹ Kē anyilnuŋ abot awo na nji, aanwutēn kē nwo aloolan. Dji kado uko wi aŋaluŋ unuur unjinţi. »

³⁰ Wi Yetu akţupun haŋ kē baŋaan batum başē fiyaara.

Banwoon babak Abraham na manjoonan

³¹ Yetu aji na *bayuday banjakun bafiyaara : « Woli namēban uko wi nţupanaŋ bnuura, nawo baţaşar naan na manjoonan.

³² Nalun kame manjoonan, manjoonan mēnt manklun kabuuranan. »

³³ Kē bateema aji : « Ŋwo biki pntaali pi *Abraham, kē nin ŋaan aambaan kajuukntēnun. Hum di di ihilun kaji ŋlun kabuur? »

³⁴ Kē aşē teem baka aji : « Dţupan na manjoonan, ŋaan anjaan ado buţaan, pekadu daji dakakana awo nalempar da kabot kajuukntēna.

³⁵ Nalemp aanji wo ţi katoh te mnţo, abuk ka ajaan awo da te mnţo.

³⁶ Woli Abuk Naşibaţi abuuranan, nabuur na manjoonan.

³⁷ Dme kē nawo biki pntaali pi *Abraham, kē naşē la pfinēn, tiki nţup ŋi naan ŋaanhil pban du iţēban.

³⁸ Dji kaţup uko wi nwinun du Paapa, kē an nakdo uko wi natiinknuŋ du aşinan. »

³⁹ Kē başē teema aji : « Abraham awoon aşinun. »

Kē aji na baka : « Woli nawo lah babak Abraham, nado kado iko yi ajaan ado.

⁴⁰ Hēnkuŋ kē naşē ŋal pfinēn nji nwoon ŋaan anktupanaŋ manjoonan mi

^{*} 8:24 Natenan ţi Ppēn 3.14-15. [†] 8:25 Balon bapiit aji : « We ukaan kē nwo i kado kaţini na an. »

ntiinknuŋ du Naşibaŋi, Abraham aando haŋ.

41 Kë an, naşë ji nado iko yi aşinan akdolun. »

Kë baji na a : « Un, aninun aanwo naŋuunk, aşinun awoha aloolan : Naşibaŋi a. »

42 Kë ateem aji : « Woli Naşibaŋi awoon lah aşinan, naŋalën ŋiki dwoona du a abi, mëmbi bi bdidi naan, ul ayilnuŋ.

43 We ukaaŋ kë naanji nate nŋup ŋi naan ba? Naanhil hil ptiink uko wi nŋupanaŋ.

44 Nawo babuk *Untaayi Uweek kë iko yi aşinan aŋaluŋ yi yi najaan naŋal kado kado. Du ujuni adobi woha wo nafiŋ baŋaŋ, nin aanji ŋup manjoonan, ŋiki manjoonan maanwo ŋi a. Woli aŋilan aji do uko wi awoon, ŋiki awo naŋilan abot awo aşin baŋilan.

45 Nji dji kaŋupan manjoonan ukaaŋ naanfiyaarën.

46 Ahoŋ ŋi an ahilanuŋ hilan kadiiman kë djubani? Kë woli dŋup manjoonan, we ukaaŋ kë naanfiyarën ba?

47 Ŋaŋ anwoon i Naşibaŋi aji tiink nŋup ŋi nul ; naanji natiink ŋa, ŋiki naanwo biki Naşibaŋi. »

48 Kë *bayuday başë teem Yetu aji : « Nŋenfaŋuŋ i, wi nŋakuŋ aji iwo i utaak wi *Tamariya akuŋ aji iwo na untaayi i? »

49 Kë ateem baka aji : « Mënwo na untaayi, dji kadëman Paapa, kë an naşë la pkowandënën.

50 Mënkla mndëm pa uleef naan, aloŋ aklaaŋ ma pa nji,

ul aklun kayuuj uko wi ŋaŋ andoli awoon na manjoonan.

51 Dŋupan na manjoonan, woli ŋaŋ amëban uŋup wi naan nin aankkeŋ. »

52 Kë *bayuday başë ji na a : « Nŋyikrën hënkuŋ na manjoonan kë iwo na untaayi. *Abraham akeŋi, kë *baŋupar Naşibaŋi bakak akeŋ, kë işë ji : “Woli ŋaŋ amëban uŋup wi naan, aankkeŋ nin.”

53 Idëm apel Abraham aşin nja ankeŋuŋ i na baŋupar Naşibaŋi bankaŋ akeŋ? Işal aji iwo in ba? »

54 Kë Yetu aşë teem baka aji : « Woli ddëman dëman lah bkow naan nji ŋi uleef naan, mndëm mi naan maankwo nin ukoolan. Paapa akdëmanaŋuŋ, ul i najaan naŋiiniyaan kaji awo Naşibaŋi inan,

55 aşë wo naamme'a. Nji, kë nşë me'a. Woli dji lah mëmme'a kawo naŋilan ji an. Kë nşë me'a abot amëban uŋup wi nul.

56 Abraham aşinan alilan maakan wi aşaluŋ kë aluŋ kawin unuŋur wi naan. Awin wa aşë wo ŋi mnlilan. »

57 Kë bayuday başë ji na a wal mënŋ : « Iindo ka ka nşubal iŋeen kaŋeen aşë ji iwi iwinuŋ Abraham! »

58 Kë aji na baka : « Dŋupan na manjoonan, ji Abraham abi ado kawo, nji dwoo. »

59 Bajëj wal mënŋ mnlak katapa, kë aşë mena apën ŋi *Katoh Kawëek ki Naşibaŋi.

9

Pjeb pi nakuul i kabuka

1 Yetu awo ti bgah aşë win ñiint alon ambukiin awo nakuul.

2 Kë baťaşarul başë hepara aji : « Najukan, we ukaan kē ñiint i abuka awo nakuul ba? In ajubanuñ ba? Ul a kēme bajugul? »

3 Kë Yetu ateem aji : « Mēnt pjuban pi nul pa kēme pi bajugul, uko mēnt uwo wo, iko inuura yi Naşibaţi ajaan ado ihilna iwinana ti a.

4 Wi unuur uhumuñ, ŋwo i kado ulemp wi anyilnuñ, utejan ubi wi nin ñaan awoon aankhil ulemp.

5 Jibi nhumuñ ti umundu, dwo bjeehi bi wa. »

6 Wi Yetu ajakuñ hañ, aşë tēfjër mboş anag akër ti kēş ki nakuul,

7 aşë ji na a : « Yaan iñowa du dko di meel di badoluñ du Filowe. » (Filowe dawoon nayili.) Kë nakuul ayaa, aya añowa, aşë wugşa, abi kawin win bnuura.

8 Bakintul na bañaan banjonuñ kawina kē aji ñehan baji wal mēnt: « Mēnt i ajaan aṭo bñehan du i? »

9 Balon baji : « Ul a. »

Kë balon baji : « Mēnt ul a, anaama naam. »

Ul kē aşë ji : « Nji a. »

10 Kë başë hepara aji : « Ido do hum adoo kak awin ba? »

11 Kë ateem aji : « Ñiint i bajaan bado Yetu añowanuñ mboş na işuuj akërën ti kēş aşë ji na nji nya nñowa du Filowe, kē nya añowa, aşë bi kawin win. »

12 Kë başë ji na a : « Ñiint mēnt awo ŋuñ? »

Kë ateem aji : « Mēmme. »

13 Bajej wal mēnt ñiint añoot du *bafaritay.

14 Kë unuur wi Yetu aşaan añowan mboş na işuuj ajebanaan nakuul kē uşë wo *unuur wi pnoorfën wi bayu-day.

15 Uko wañ ukaan kē bafaritay bahepar ñiint uko wi adoluñ adoo win hēnkuñ. Kë ateem aji : « Akërën mboş ti kēş, kē nya añowa abi kawin win. »

16 Bafaritay balon kē başë ji : « Ñaan andoluñ uko wi aanwo i Naşibaţi ŋiki aanji ŋaş uko wi bgah bajakuñ ti uko wi unuur wi pnoorfën. »

Kë balon baji : « Hum di di ñaan nado buṭaan ahilanuñ kado iko iñonarënaan mēnt. » Baankak atiinkar wal mēnt.

17 Wi wi başaan aji kak na nakuul i bajebanuñ: « Kë iwi, we wi işaluñ aji awoo, wi adoluñ kē ikak awin? »

Kë aji na baka : « Awo *Naṭupar Naşibaţi. »

18 Baanfiyaar kē abi wo nakuul aşë win hēnkuñ. Uko wañ ukaan kē badu bajugul.

19 Bahepar baka aji : « Iawo abukan i? Ujoonan kē abuka buka awo nakuul i? Hum di di ahilanuñ keeri awin? »

20 Kë bajugul bateem aji : « Nme kē awo abukun, akuṭ ame kē abuka buka awo nakuul.

21 Kë jibi adoli ado win hēnkuñ, na anjebanuluñ, ŋēmme. Naheparëna, awo naweek, aṭupan bdiidi'ul. »

22 Bajugul baṭiini hañ ŋiki baṭi baweek biki baka,

bantiinkaruŋ aji badook ñaan ankjakuŋ kaji Yetu awoon *Krittu, ɽi *katoŋ kañehanaani.

23 Uko waŋ ukaaŋ kē ba-jugul baji : « Awo naweeek, naheparēna. »

24 Bafaritay bakak adu ñiint ambiiŋ awo nakuul aji na a : « Dēmaan Našibaɽi, iɽup man-joonan! Un, ŋme kē ñiint mēnt awo nado buɽaan. »

25 Kē ašē teem baka aji : « Mēmme me awo nado buɽaan, dmeha uko uloolan : dbi wo nakuul, ašē win hēnkuŋ. »

26 Kē bašē hepara aji : « we wi adoliŋ? Hum di di adoluŋ kē ido kak awin? »

27 Kē ateem baka aji : « Ddo bi ɽupan kē naandi ptiinkēn. We ukaaŋ kē nakak aŋal katiink? Wom nakak aŋal kakak baɽašarul? »

28 Kē bašē jun pkara aji : « Iwi iwoon naɽašar ñiint mēnt ; un, ŋwo baɽašar *Moyiɽ. »

29 Un ŋme kē Našibaɽi aɽiini na Moyiɽ ; kē i, ŋēmme dko di awoonun. »

30 Kē ateem baka aji : « Uko waŋ uñonjarēni : naamme dko di awoonun, kē ašē dolēn kē nkak awin!

31 Ŋme kē Našibaɽi aanji tiink bado buɽaan, kē woli ñaan aji dēmana abot ado uko wi aŋaluŋ aji tiink un mēntan.

32 Nin ñaan aambaan katiinka kē baji ñaan alon ajeban nakuul i kabuka.

33 Woli ñiint mēnt aanwo lah i Našibaɽi, aankhil pdo nin uko ulon. »

34 Kē bafaritay bašē ji na a : « Ibuka abi wo wo bti ɽi buɽaan ašē ji ijukanun. » Wi

wi bašaan adooka kē apēn ɽi katoŋ kañehanaani.

35 Yetu aɽiink kē badooka. Aya awina ašē hepara aji : « Iɽiyaar *Abuk Ñiint i? »

36 Kē ateema aji : « Naweeek, in awoon Abuk Ñiint nhilna nɽiyaara? »

37 Kē aji na a : « Iwina, ul akɽiiniŋ na iwi hēnk. »

38 Wal mēnt kē ñiint ašē ji : « Ajugun, dɽiyaari » ašē ŋup adēmana.

39 Yetu akak aji : « Nji dbi bi ɽi mboš pa pwayēš, banwoon baankwin bahilna bado kawin, bankwinun bakak bakuul. »

40 Bafaritay balon banwoon na a batiink uko wi aɽupuŋ ašē hepara aji : « Un kak, ŋwo bakuul i? »

41 Kē ateem baka aji : « Woli nawo lah bakuul, baankji naduknaanaa ; kē jibi na-jakuŋ aji nawin, nakeer nhum nduknaana. »

10

Uhoñ wi Nayafan na batani bi nul

1 Yetu akak aɽiini aji : « Na manjoonan dɽupan, ñaan anwoon aaneejna plēman pi kampen ašē lutna umban ulon awo nakiiŋ, natal.

2 Anneejnuŋ plēman kē ašē wo nayafan i ŋkaneel.

3 Nayeŋ aji haabēša plēman, ŋkaneel ŋabot katiinka, aji du undoli ɽi katim ki wa kapēnan bdig.

4 Woli apēnan ŋkaneel bti ŋanwoon ŋi nul, aji jot ŋa kadun, ŋašē kaɽaša ɽiki ŋayikrēn pdiim pi nul.

5 Nkaneel mēnt̃ n̄aank̄taş nin n̄aan nampaṭi, n̄aji n̄aṭēp tēp kaṭi'a ṭiki n̄aanyikrēn pdiimul. »

6 Yetu ahoñ na baka han̄ kē başē wo baamme uko wi an̄aluñ pṭup baka.

7 Wi wi akaan̄ aṭiini na baka aji : « Na manjoonan, dṭupan n̄ji dwoon̄ plēman pi nkaneel n̄akt̄ēpnun̄.

8 Banjotnun̄ kadun bti bawo bakiiṭ, na balat̄, kē nkaneel n̄aank̄tiink baka.

9 Nji dwo plēman. Woli n̄aan̄ aṭēpna ṭi n̄ji alun̄ kabuur, alun̄ kado kaneeṭ kakak kapēn kaşē kaka uko ude.

10 Nakiiṭ abi bi ṭañ pa pkiiṭ, kafaal, kabot katok tokan. Nji d̄bi pa bañaan̄ baka ubida, bakak batum na wa.

11 « Nji dwo nayafan nanuura, anjaan̄ awul ubida wi nul pa nkaneel n̄ji tul.

12 N̄aan̄ i balukun̄ luk kē abi byafan, anwoon̄ aanwo ajug nkaneel, awinle uñiṭ aji ṭi kaduk n̄a, uñiṭ kamob n̄lon̄ kawayēş batani.

13 Aji do han̄ ṭiki awo n̄aan̄ i balukun̄ luk pa abi alemp, aan̄ji ṭaaf nkaneel.

14 Nji dwo nayafan nanuura, ame nkaneel n̄ji naan, kē n̄abot ame'ēn

15 jibi Paapa ame'ēnun̄ kē mbot ame'a. Dwul ubida wi naan pa nkaneel n̄ji naan.

16 Dka nkaneel n̄lon̄ n̄anwoon̄ n̄aanwo ṭi kampen ki. N̄an̄ mēnt̄ kak dwo i kaṭiṭ n̄a, n̄aluñ kaṭiink pdiim pi naan. Batani başē bawo bloolan, nayafan abot awo aloolan.

17 Paapa an̄alēn ṭiki dwul ubida wi naan ; aşē lun̄ kayeenk wa.

18 Nin n̄aan̄ aan̄ji yeenkēn ubida, n̄ji ṭi uleef naan djaan̄ kawul wa. Dka mn̄hina mi pwul wa, kakuṭ kayeenk wa. Uko wan̄ wi wi Paapa aṭu'ēnun̄ pdo. »

19 Nṭup n̄ji Yetu aṭupun̄ n̄aṭu kē bayuday baankak atiinkar.

20 Batum baji : « Awo na untaayi, ayilaa. We ukaan̄ kē nakt̄iinka ba? »

21 Kē balon̄ baji : « Nṭup n̄ji n̄aanwo n̄ji n̄aan̄ anwoon̄ na untaayi. Kē untaayi, uhil ka-haabēş bakuul kēş i? »

N̄aan̄ i Yetu awoon̄ na manjoonan

22 Ufettu unjaan̄ uleşan un-
uur wi *Katoḥ Kaweeṭ ki Naşibaṭi kakaan̄ akak ayiman uwo wal mēnt̄ du Yerutalem. Uwo ṭi wal wi ujonṭ.

23 Yetu añaay na Katoḥ Kaweeṭ ki Naşibaṭi du dko di bajaan̄ bado Uşaala wi *Talomon̄.

24 Bayuday babi afooya aşē ji na a : « Ib̄aa do kanooranun te lum ba? Woli iwo *Krit̄tu, kṭupun̄ bañaan̄ bti kame. »

25 Kē Yetu ateem baka aji : « Dṭupan kē naanfiyaarēn. Iko yi n̄ji kadolon̄ pa Paapa iyuuj kē dwo a ;

26 kē an naşē wo naanfiyaarēn ṭiki naanwo nkaneel n̄ji naan.

27 Nkaneel n̄ji naan n̄aji n̄atiink pdiim pi naan ; dme n̄a kē n̄abot aji n̄aṭaşēn.

28 Dwul n̄a ubida wi mn̄ṭo, n̄aank̄keṭ nin kē nin alon̄ aank̄tehēn n̄a.

29 Paapa anŋennuŋ iko mēnt adēm apel iko bti. Nin alon aanhil kateh uko ulon ʒi iñen yi nul.

30 Nji na Paapa ŋwo ñaan aloolan. »

31 Wal mēnt kē bayuday bašē kak aʒij mnlak ptapa.

32 Kē ašē ji na baka : « Ddo iko inuura itum kē nawini, iko mēnt iwoona du Paapa, kahon ʒi ya kakaan kē naŋal ptapēn mnlak ba? »

33 Kē bašē teema aji : « Mēnt uko unuura ukaan kē ŋktapu mnlak, ikar kar Našibaʒi ukaan, iwo ñaan najēn ʒaŋ ašē jej bkowu aʒu Našibaʒi. »

34 Kē Yetu ašē teem baka aji : « Jēm Našibaʒi aji ʒi ulibra wi nul : “*Dji : Nawo bašibaʒi?*” »

35 Nme kē ñaan aanhil plaʒ uko umpiitaniin ʒi Ulibra wi Našibaʒi. Kē wi aduun biki uʒup wi nul ukʒiiniyaanuŋ aji bašibaʒi,

36 we ukaan kē naji dkar Našibaʒi Paapa wi njakuŋ aji dwo Abukul, nji i adatuŋ ayil ʒi umundu.

37 Woli mēnkdo iko yi Paapa ajaan ado, nawutan kaŋiyaarēn.

38 Kē woli ddo ya, woli naando ŋiyaarēn, naŋiyaaran iko yi njaan kado, nahilna nayikrēn uloolan kē Paapa awo ʒi nji, kē nji mbot awo ʒi Paapa. »

39 Bakak ado na pmob Yetu, kē ašē buur baka.

40 Akak aya du plut pi bdēk bi Yordan, du dko di *Yowan abiin abattaaraan, aʒo da.

41 Bañaan batum babi du a aji : « Yowan aandiiman nin uko ulon uñonarēnaan, kē uko bti wi aʒupuŋ ʒi ñiint i ušē jooan. »

42 Bañaan batum baŋiyaara ʒi dko di awoon mēnt.

11

Pkeʒ pi Lataar

1 Ubi ka ñiint alon amakuŋ i katim kawoon Lataar. Abi wo du ufēʒ wi Betani ul na Mariya na Marta baweeul baat.

2 Mariya abiin ajeē ukēra ulil pʒēkēn ʒi ihoʒ yi Ajugun abot awent ya na uwel wi nul. Lataar aʒa Mariya mēnt amaakuŋ hēnk.

3 Baat batēb baŋaarun bukuŋ bayil alon du Yetu, kē aya ji na a : « Naweeul, nanohu i imaganuŋ amaaki. »

4 Wi Yetu atiinkuŋ uko mēnt ašē ji : « Pmaak pi Lataar paankfina, amaak maak bañaan bahilna bawin mndēm mi Našibaʒi, na mi Abukul. »

5 Yetu amagan bi Marta, Mariya, na Lataar aʒa baka.

6 Kē wi aʒaan atiink pmaak pi Lataar, aʒo dko di awoon ŋnuur ŋtēb kak,

7 abaa ji na baʒaʒarul : « Najoh ŋkak utaak wi Yuda. »

8 Kē bašē teema aji : « Najukan, du ŋnuur ŋantēpuŋ, bayuday baŋal katapu mnlak kafin, kē išē ŋal pkak da. »

9 Kē ašē ji na baka : « Kapēna nfa te utaakal ŋwoori

ɲaanwo iñeen na ɲtëb i? Ankpoşun na pnak aanji hubta ɲi uko ulon ɲiki aji win bjeehi bi umundu wi.

10 Kë anşaan aji poş na utejan, aji hubta ɲiki bjeehi baanwo ɲi a. »

11 Wi Yetu aɲupun baka uko wun aşë kak aji : « Lataar nanohun anoyënti, kë nşë ya kahuma. »

12 Baɲaşarul kë bateema aji : « Ajugun, jibi akɲoyëntun ɲoyënt ɲań, akeer ajeb. »

13 Yetu aɲiiniyaan uko wi pkeɲ pi Lataar kë başë nun kë aji Lataar anoyënt ɲoyënt.

14 Kë aşë jintëlëş baka bɲup aji na baka « Lataar akeɲi.

15 Dlilan pa an, wi nwoon mëmmaar pkeɲ pi nul, nahilna nafiyaarën. Nabiin ɲya du a. »

16 Kë Toma, i bajaan badu kbet, aşë ji na baɲaşar Yetu bandukiin: « Nabiin kak ɲya, ɲhilna ɲkeɲ na najukan i ɲja. »

Yetu awoon pnaɲa ɲi pkeɲ

17 Wi Yetu abanun, aɲënk kë udo bi do ɲnuur ɲbaakër wi bamoyun Lataar.

18 Ufëɲ wi Betani uunlowiir na Yerutalem, uya pban ɲkilometër ɲwajanɲ ;

19 kë bayuday batum başë bi pwin bi Marta na Mariya na puum pi aɲa baka kabot katëɲtën baka.

20 Wi Marta atiinkun kë Yetu ańogi, aşë naɲa kaya kayit na a, kë Mariya aşë duka aɲo du katoh.

21 Marta aji na Yetu : « Aju-gun, woli iwo lah ɲi, aɲa naan aankkeɲ!

22 Kë nşë me kë ɲi dko di ɲwoon di hënkun, uko bti wi ikñehanun Naşibaɲi, awulu wa. »

23 Kë aji na a : « Aɲa'u anaɲa ɲi pkeɲ. »

24 Kë akak aji na a : « Dme kë ɲi uba umundu, wal wi bańaan bti baknaɲiin ɲi pkeɲ, ul kak anaɲa ɲi pa. »

25 Kë akak aji na a : « Nji dwoon pnaɲa ɲi pkeɲ, ɲi kak dwoon ubida. Anfiyaar-nun, woli adoo keɲ, alun kaka ubida.

26 Kë ńaan ankaan ubida abot afiyaarën nin aankkeɲ, Ifiyaar uko wan i? »

27 Kë ateema aji : « Aa Aju-gun, dfiyaar kë iwoon *Krittu Abuk Naşibaɲi, anwoon i pbi ɲi umundu wi. »

ɲwooni ɲi Yetu

28 Wi Marta aɲiiniin han, aşë ya du Mariya i baɲaarun ahoopaɲa aji : « Najukan abii, adu'u. »

29 Wi Mariya atiinkun uko wan aşë naɲa ataran apën aya du Yetu.

30 Kë Yetu aşë wo aandobi neej du ufëɲ ahum du dko di ayitiiraanun na Marta.

31 Wi bambiin awo ɲi katoh na Mariya atëɲtëna baw-inulun kë ataran apën, baɲaşa anun kë aya ɲwooni du bhër.

32 Wi Mariya abanun du dko di Yetu awoon, awina, aşë jot ɲi ihoɲul aji na a : « Aju-gun, woli iwo lah ɲi, aɲa naan aankkeɲ. »

33 Yetu awina kë akwooni ul na bańaan bangakandërun na a kë uko mënɲ uşë de'a maakan.

34 Ahepar baka dko di bamoyun Lataar, kē baji na a : « Ajugun ɕaɕun, ŋya kayuuju da. »

35 Kē Yetu aɕe wooni.

36 Bañaan balon kē baɕe ji : « Natenan jibi anjaluli. »

37 Balon ɕi baka kē baɕe ji : « Ul anjebanun nakuul, aanhil lah kaneenan Lataar akeɕ i? »

Pnaɕa ɕi pkeɕ pi Lataar

38 Uko mēnt ukak ade Yetu maakan kē aɕe ya du bhēr, bajel jēl bhēr mēnt ɕi pnkun, kē plaak padētnun ba.

39 Yetu aji : « Napēnaan plaak. »

Marta naweek Lataar kē aɕe ji na a : « Ajugun, ajun pɕēkēñ, udobi do ŋnuur ŋbaakēr ŋi amoynaani. »

40 Kē ateema aji : « Mēnjaku aji woli ifiyaari kwin mndēm mi Naɕibaɕi i? »

41 Bapēnan plaak, kē Yetu aɕe kat kēɕ du baɕi aji : « Paap, dbeebu wi itiinknun. »

42 Dme kē ŋnuur bti iji ktiinkēn, kē nɕe ɕiini haɗ pa bañaan banfooyun bahil bafiyaar kē iwi iyilnun. »

43 Wi aɕiiniin haɗ aɕe huran maakan aji : « Lataar, pēnan! »

44 Kē ankeɕun apēn kē ihoɕ na iñen itaayana na ilēmēt, kē bkow babootan na blaañ. Yetu aji na baka : « Nataayēšana, naɕe nawuta aya. »

45 Bayuday batum bambiin du uko Mariya abot awin uko wi Yetu adolun, bafiyaara.

46 Balon kē baɕe ya du *bafaritay pɕup baka uko wi adolun.

47 Kē Baɕejan baweek na bafaritay baɕe duur du uruha wi baka aɕe ji : « we wi ŋbaan ado ba? Ŋiint i aji do iko iñonjarēnaan itum. »

48 Woli ŋwuta kē akdo iko yi akdolun yi, bañaan bti kafiyaara, baromen babi tok dko dyimanaan di nun na utaak wi nja. »

49 Alon ɕi baka i katim kawoon Kayif anwoon uɕubal mēnt naɕih i baɕejan aji na baka : « Naamme nin uko ulon! »

50 Naanwin kē uko mēnt uwo unuura pa an i? Ŋaan aloolan akeɕar bañaan bti. Hēnk baɕe bawut pɕok utaak bti. »

51 Uko wi Kayif aɕupun uumpēna ɕi a ; kē jibi awoon uɕubal mēnt naɕih i baɕejan, aɕup ji Naɕupar Naɕibaɕi kē Yetu akeɕar bayuday bti.

52 Mēnt pa bukal ɕañ baka, ma pyitrēn babak Naɕibaɕi bti banwayɕērūn bawo baloolan.

53 Unuur mēnt wi wi baweek biki bayuday bapunun pla pfiŋ Yetu.

54 Ukaan kē aɕañan pdo kaya kabi ɕi ptoof pi bayuday. Aya du utaak ulon uññogun *pndiiɕ du ubeeka wi Efrayim, aɕo da na baɕaɕarul.

55 *Ufettu wi Mbuur wi bayuday uñogi kē bañaan batum baɕe woona ŋfēt ŋi baka abi ɕi Yerutalem kado bañow ji ufettu ubi uban.

56 Bala Yetu, kē wi bawoon du *Katoh Kaweek ki Naɕibaɕi

andoli aji hepar atēntul me ašal kē abi ti ufettu.

⁵⁷ Kē *baṭeṇan baweek na *bafaritay bašē ji ṇaṇ awinle Yetu awo i kaṭup baka bahilna bamoba.

12

Du Betani

(*Maci 26.6-13; Markut 14.3-9*)

¹ Wi *Ufettu wi Mbuur udukiin ṇnuur paaj, Yetu aban Betani, di Lataar i abiin anaṭan ti pkeṭ afēṭuṇ.

² Badu da Yetu pyoban, Marta awo ti ulemp, kē Lataar ti uleeful aṭo na Yetu.

³ Mariya ajej ptoof pi ulitru wi ukēra ulon ulil pṭēkēṇ untamuṇ maakan*, akēr ihoṭ yi Yetu abot awent ya na uwel wi nul. Kē pṭēkēṇ plil pun paniink katoh.

⁴ Kē Yuda Itkariyot, anwoon alon ti baṭašar Yetu, ankbiin kawaapa, ašē ji :

⁵ « we ukaṇ kē baanjej ukēra utam maakan wi awaap, unwoon itaka itum†, awul ya bajuuk ba? »

⁶ Aankṭiini ṭiini haṇ ṭiki aṇal bajuuk, aṭiini ṭiini ṭiki awo nakiiṇ. Kē jibi awoon nahank itaka yi bi Yetu na baṭašarul, aṭaal pdo kajej itaka yi baṭu'u luṇ phank kalempašaana.

⁷ Yetu kē ašē ji na a : « Wu-tana : ado do haṇ pa unuur wi bakluṇ kaṭu'en du bhēr.

⁸ Bajuuk bawo na an ṇnuur bti, kē nji kē nšē wo mēnkwo na an ṇnuur bti. »

⁹ Wal mēnt baṇaṇ batum babi, wi batiinkuṇ kē Yetu awo da. Baambi ṭaṇ pa pwin Yetu, bakak aṇal kawin Lataar i anaṭanuṇ ti pkeṭ.

¹⁰ Kē *baṭeṇan baweek bašē tiinkar aji bafin Lataar kak,

¹¹ ul akaṇ kē bayuday batum bakak afiyaar Yetu aduk baṭeṇan baweek.

Uneej wi Yetu du Yerutalem ji naṣih

(*Maci 21.1-9; Markut 11.7-10; Luk 19.35-38*)

¹² Wi unuur ujinṭuṇ, baṇaṇ batum maakan bambiin *Ufettu wi Mbuur du Yerutalem batiink kē baji Yetu abi ufettu.

¹³ Bajej ikēn yi mnjaak ašē pēn abi pkita, ahuuran aji :

« *Hotana!*

Bnuura nuura ti ankmbiin ti katim ki Ajugun,

naṣih i Itrayel.* »

¹⁴ Yetu awin ubuuru umpoṭi ašē dapa wa, jibi upiṭtaniin aji :

¹⁵ « *Nawutan kalēnk, an babuk *Ṭiyon:*

Tenan, naṣih i nan abi awi, adapa ubuuru umpoṭi. »*

¹⁶ Uko mēnt baṭašarul baanyikrēn wa wal mēnt. Kē wal wi mndēm mi Yetu mambiin awinana kē bašē leš kē iko mēnt bti ipiṭtana ti a ti Ulibra wi Naṣibaṭi kē babot adola ya.

¹⁷ Baṇaṇ bambiin awo na Yetu wi abiin adu Lataar du bhēr anaṭana ti pkeṭ bawo ti pkakalēs uko wi bawinuṇ.

* **12:3** *Ukēra ulon:* Baji badu ukēra mēnt nardu, uwo ukēra ulil maakan wi bapēnanaanuṇ ti bko blon. † **12:5** *Itaka itum :* Ilin na baluk bi uṣubal. ☆ **12:13** Kaṇaam 118.25-26. ☆ **12:15** Takariya 9.9.

18 Bañaan batum batiink uko uñonarenaan wi adolon, ukaan kē babi pwina.

19 *Bafaritay bawo ti phoopatēr wal mēnt aji : « Nawin kē nñnhilan da nin uko ulonj: bañaan bti bawo ti ptaša. »

Bagrek banjalun pwin Yetu

20 Banwoon baanwo bayuday[‡] balon bawo wal mēnt ti bambiin pdēman Našibaṭi ti wal wi *ufettu wi mnjeeh.

21 Baya du Filip anwoon i ubeeka wi Bettayida du utaak wi Galilay ašē ji na a : « Naweeek, nñal kawin Yetu. »

22 Filip aya aṭup Andre, kē bukal batēb baya aṭup Yetu.

23 Kē Yetu ašē ji : « Wal ubani, wi bakluṇ kawin mndēm mi *Abuk Ńiint.

24 Na manjoonan, dṭupan, woli pbuk pi maaj panjotun ti mboš paankeṭi, paṭo ploolan ; bē woli pakeṭi paji pawul mbuk mntum.

25 Ńaan anjalun ubida wi nul awaan wa, kē anwoon aankdēman ubida wi nul ti mboš alun kaka ubida unwoon uunkba.

26 Woli Ńaan aṇal plemparaan, awo i kaṭašen ; hēnk, dko di nji kawoon, ul kak alun kawo da. Woli Ńaan alemparaan, Paapa kadēmana.

27 « Hēnkun uhaaš wi naan uṭēla ṭēlaa, kē we wi nji kajakun? Dwo i kaji na Paapa abuuranaan ti wal wi i? A-a, uko wan ukaan kē mbii.

28 Paap, dolan bañaan bawin kē katimu kadēmi! »

Kē pdiim pašē pēnna baṭi aji : « Ddo bi dēman ka akak alun kadēman ka. »

29 Ti bañaan batum banwoon da atiink pdiim, balon baji batiink kamparantant, kē balon baji uwanjut uṭiiniṇ na Yetu.

30 Kē Yetu ašē kak aṭiini na baka aji : « Mēnt nji dkaan kē pdiim paṇ patiinkanaa, an baka.

31 Hēnkun wal wi Našibaṭi akyuujun umundu wi kē uduknaanaa ubani, hēnkun bawalan *Tatana, naših i umundu wi afēla bdig.

32 Kē nji, wal wi nji kadeenaniinṢ, dpul bañaan bti babi ti nji. »

33 Yetu aṭup ṭup wal mēnt jibi akbiin kakeṭ.

34 Bañaan bateema aji : « Njuk ti Ulibra wi Našibaṭi kē *Krittu aṭo te mnto. Hum di di ihilanun kaji *Abuk Ńiint awo i kadeenana? In awoon Abuk Ńiint ba? »

35 Kē Yetu aji na baka : « Bjeehi bahum nwo na an nwal ntiinku. Nadoon kapoš wi nahumun nwo na bjeehi, kaṭi bdēm babi bawunan : Ankpošun ti bdēm aanji me dko di akyaan.

36 Wi nahumun nwo na bjeehi, nafiyaarēn ba nahilna nawo bañaan biki bjeehi. » Hēnk di di Yetu aṭiiniṇ ašē ya na bgahul, aya amena baka.

Ppok pfiyaar Yetu

‡ 12:20 Banwoon baanwo bayuday : Bañaan biki baktiiniyaanun ti bawo bagrek.

Ṣ 12:32 Wal wi nji kadeenaniin uwoonj: Wal wi nji kadeenaniin ti Krut. Natenan kak ti Yowan 3.14-15.

37 Yetu ado iko itum iñonjarënaan ti kadun ki bañaan, kë bawoha wo baanfiyaara.

38 Kë hënk di uko wi *Itayi *Naṣibaṭi Naṣibaṭi ajakun udolaniin, aṭiini aji :

« *Ajugun, in afiyaarun uṭup wi nun?*

In i Ajugun adiimanun mn-hina mi nul? »☆

39 Itayi akak aṭup uko un-kayi kë bañaan mënṭ baanhil pfiyaar. Aji :

40 « *Naṣibaṭi adët baka kës adënëṭan baka ṛhaaş kës ki baka kahilna kawo kaankwin, ṛhaaş ṛi baka ṛawut kayikrën. Hënk baankkak ti ṛi njeban baka.* »☆

41 Itayi aṭup han ṭiki awin mndëm mi Yetu abot aṭiiniyaan uko wi nul.

42 Kë ti wal mënṭ kak batum ti baweeḱ biki bayuday bafiyaar Yetu, kë bafaritay baṣaan aka kë baanyuuj wa, bawutna kadook baka du *katoh kañehanaani.

43 Bahokan pwinana bnuura ti bañaan apel pwinana bnuura du Naṣibaṭi.

44 Yetu ahuuran aji : « *Ñaan anfiyaarnun, mënṭ ṛi ti uleef naan ṭaṇ i i afiyaarun, afiyaar kak anyilnun.*

45 Kë ñaan anwinnun awin anyilnun.

46 Dbi ti umundu ji bjeehi, ñaan anfiyaarnun awutna kaduka du bdëm.

47 « *Woli ñaan atiink ṛṭup ṛi naan aṣë wo aammëban*

ṛa, mënṭ ṛi kajakun aduk-naanaa. Mëmbi bi pwayëṣ umundu kaji uduknaanaa, dbi bi pbuuran wa.

48 Kë ñaan ampoknun awo aandi ptiink ṛṭup ṛi naan aṣë duknaana : ṛṭup ṛi ṛi ṛṭupun ṛalun kadiiman kë aduknaanaa ti unuur ubaañṣaani.

49 Mënṭ ṛi ti uleef naan dṭupun, Paapa anyilnun aṭupnun uko wi nwoon kaṭup na jibi nwoon kaṭup wa.

50 Dme kë uko wi aṭuun pdo uji uñoot ñaan du ubida wi mñto. Hënk, uko wi ṛi kaṭiiniyaanun, dji kaṭup wa jibi Paapa ajaknun ṛṭiiniyaan wa. »

13

Yetu aṇow ihoṭ yi baṭaṣarul

1 *Ufettu wi Mbuur uñogi, kë Yetu ame kë wal wi pduk umundu wi kakak du Naṣibaṭi Aṣin ubani. Kë jibi aṇalun baṭaṣarul banwoon ti umundu, hënk di aṇalan baka te wal ubaañṣaani.

2 Yetu na baṭaṣarul bawo ti pde kañah, kë Untaayi Uweek uṣë do bi neej ti *Yuda, abuk Timon Itkariyot, kë akten jibi akdolun kadoo kawaap Yetu.

3 Yetu ame kë Aṣin aṭu iko bti ti iñen yi nul, abot ame kë awoona du Naṣibaṭi akuṭ akak du a.

4 Wi wi aṣaan anaṭa, awohëṣ kamiṣa, atan blaañ ti blank,

5 ajeṭ meel aṭu ti ubaaldu aṣë jun pñow ihoṭ yi baṭaṣarul awent ya na blaañ bi atanun ti blank.

⁶ Abi aban ti Fimon Piyeer, kē un ašē jaka aji : « Ajugun, iwi, kañowēn ihoṭ? »

⁷ Kē ateema aji : « Uko wi nji kadolun hēnk, iimme wa, ilun kame wa. »

⁸ Kē ateema aji : « Nin iinkñowēn ihoṭ! »

Kē aji na a : « Woli mēññowu ihoṭ, iinkwo ti banwoon biki naan. »

⁹ Kē ašē ji na a : « Ajugun, kwut kañowēn ihoṭ ṭaṇ, ñowaan kak iñen na bkwō! »

¹⁰ Kē ateema aji : « Aññowiin aankak anuma kañowa ; awo najintṭi. Ihoṭ ṭaṇ yi yi awoon kañow. An kak nawo bajintṭi, ašē wo mēntṭi an bti baka. »

¹¹ Na manjoonan Yetu ame ankmbiin kawaapa, ukaan kē aji mēntṭi bukal bti bajintṭi.

¹² Wi abaan pñow baka ihoṭ, akak awohara kamiša aṭo ašē ji na baka : « Name uko wi ndolanān hēnk i? »

¹³ Naji nadu'ēn kaji Najukan kaji Ajugun ; nafaṇi, dwo a.

¹⁴ Woli nji Ajugan na Najukan dñowan ihoṭ, an kak nawo i kado kañowar ihoṭ.

¹⁵ Ddo do haṇ adi-imanaan, an kak nado kado jibi ndolanān.

¹⁶ Na manjoonan, dṭupan, nalemp aambaan kapel i aklemparun, kē nayili aampel anyilulun.

¹⁷ Name hēnkun iko yaṇ, woli nado ya, nawo ti mnlilan.

¹⁸ Mēntṭi an bti biki nji kaṭiiniyaanun. Dme biki nji ndatun bnuura, kē uko

umpiitaniin ti Ulibra wi Naṣibaṭi ušē wo i kadolana :

Ñaaṇ anṭoon na nji ade akak ašoorēn. ☆

¹⁹ « Dṭupan hēnkun ji uko mēntṭi ubi udolana, nahilna woli uko mēntṭi ulun adolana name kē nji *dwoon anwoon.

²⁰ Na manjoonan, dṭupan, anyeenkun ñaaṇ i nji nyilun, ayeenkēn ; kē anyeenknun, ayeenk anyilnun. »

Pneej pi Fatana ti Yudat

(Maci 26.20-25; Markut 14.17-21; Luk 22.21-23)

²¹ Wi Yetu aṭiiniin haṇ aba, uṣalul uṭēla ṭēla maakan kē ašē ji : « Dṭupan, na manjoonan, alon ti an alun kawaapēn. »

²² Baṭaṣarul bawo ti ptenar ṭiki baamme ahon ti baka i i ajakun.

²³ Alon ti baṭaṣarul, i amaganun aṭo akab ti a.

²⁴ Fimon Piyeer ado na kañen aji na a ahepara ñaaṇ mēntṭi.

²⁵ Kē un ajuṭ ti Yetu ašē hepara aji : « Ajugun, in ul a ba? »

²⁶ Kē ateema aji : « Inji kawulun kapoom ki nji katoopun ti poṭ a. » Ajej wal mēntṭi kapoom atoop ti poṭ awul *Yudat, abuk Fimon Itkariyot.

²⁷ Wi ayeenkun ka, kē *Fatana ašē neej ti a. Wi wi Yetu aṣaan aji na a : « Uko wi iwoon i pdo, taraan ido wa. »

²⁸ Kē nin alon ti banwoon da ašē wo aamme uko unkayi kē ajaka haṇ.

29 Jibi Yudat awoon anjaan ahank itaka, batum baſal aji aji ji na a aya anug iko yi banumiin pa ufettu, k  me awul bajuuk uko ulon.

30 Wi ayeenkuŋ kapoom kuŋ aſ   p  n ; utejan uban wal m  nt  .

Uko uhalu wi pdo

31 Wi Yudat ap  nuŋ k   Yetu aſ   ji : « H  nkuŋ mnd  m mi *Abuk   iint   manwinana, k   mnd  m mi Naſiba  i mankak awinana   i a.

32 [K   woli mnd  m mi Naſiba  i manwinana   i a,] Naſiba  i akak adiiman ul   i uleeful mnd  m mi Abukul, ado uko m  nt   h  nkuŋ. »

33 An babuk naan, dwo na an   wal   ntiinku   a  n. Naluŋ kado kala'  n, k   n  s     upan uko wi n  puŋ bayuday bandukiin; naanhil pya dko di nji kayaan.

34 D  upan uko uhalu wi nawoon i kado kado : Na  aladan, aa, jibi nji n  alana  , na  aladan ha  .

35 Woli na  aladi, ba  na   bti bayikr  n wal m  nt   k   nawo ba  aſaraan. »

36 Timon Piyeer aji na a wal m  nt  : « Ajugun, iya   uŋ ba? »

K   ateema aji : « Dko di nji kayaan, iinhil ka  aſ  n da h  nkuŋ, iluŋ kabi da. »

37 K   aſ   ji na a : « Ajugun, we uka   k   m  nhil p  a  u da h  nkuŋ ba? Woli udoo wo nke   pa uko wi nu, nji wi! »

38 K   ateema aji : « K   iji iluŋ kake   pa uko wi naan? D  upu na manjoonan : Ji uguk

udo kahaan n  a, ipok   yaaſ   wajan   kaji iimme'  n. »

14

Yetu : Bgah banjaan ba  i du A  in

1 Yetu akak aji na ba  aſarul : « Nawutan kahaajala. Nafiyaar  n Naſiba  i naku   nafiyaar  n.

2 Du katoh ki Paapa, dko dawo da ad  m. Dya kabomanan dko da. Woli uunjoonan lah, m  nk  upan wa.

3 K   woli dbi ya abomanan da dko, kaſ   kakaran ka  ijan na  og  n nahilna, dko di nwoon, nawo da kak.

4 K   dko di nji kayaan, name bgah byaani da. »

5 K   Tooma aſ   ji na a : « Naweeek, wi   woon        dko di ikyaan, hum di di   kme  n bgah byaani da ba? »

6 K   Yetu ateema aji : « Nji, dwoon bgah, manjoonan na ubida. Nin   na   aanky   du Naſiba  i Paapa b   aant  pna   i nji.

7 Woli name'  n, naluŋ kame Naſiba  i Paapa kak ; nado me'a h  nkuŋ aku   awina. »

8 K   Filip aſ   ji na a : « Ajugun, diimanun Naſiba  i A  in nja, uko m  nt   uk    n. »

9 K   aji na a : « Filip, djon na an   i maakan, k   i   wo iimme'  n te h  nkuŋ.   na   anwinnuŋ, awin Naſiba  i Paapa. Hum di di ihiluŋ kaji : “Diimanun Naſiba  i A  in nja?”

10 Iinfiyaar k   dwo   i Paapa, k   abot awo   i nji i? N  up   i nji ka  upuŋ   aanwoona   i nji,

Paapa anwoon ʔi nʔi akdolun ulemp wi nul.

¹¹ Nafiyaaraan woli dʔupan aji : “Dwo ʔi Paapa kē Paapa akuʔ awo ʔi nʔi.” Kēme nafiyaaraan ʔiki nawin iko yi nʔi kadolun.

¹² Na manjoonan dʔupan, ʔaan anfiyaarnun, alun kado kak iko yi nʔi kadolun. Adoo lun kado indēmun apel ya ʔiki dya du Paapa.

¹³ Kē uko wi naklun kañehan ʔi katim ki naan, ddo wa. Hēnk ʔi iko yi Abukul akdolun mndēm mi Naʔibaʔi Paapa manhilna manwinana.

¹⁴ Woli nañehan uko ulon ʔi katim ki naan, kalun kado wa. »

Kahon ki ubi wi Uhaaʔ wi Naʔibaʔi

¹⁵ Yetu akak aji : « Woli nañalēn, nalun kamēban iko yi njakanan nado kado.

¹⁶ Nʔi nʔē lun ñehan Paapa awulan Naʔēnkar alon ahilna awo na an tē mnʔo :

¹⁷ an mēntan awoon Uhaaʔ wi Manjoonan wi umundu uwoon uunhil pyeenk ʔiki uunwin wa abot awo uun-yikrēn wa. An, name wa ʔiki uñogan akuʔ alun kawo ʔi an.

¹⁸ « Mēnkdukan bajint, dlun kabi du an.

¹⁹ Uduka ntiinku, umundu uʔē uwo uunkak awinēn. Kē an naʔē lun kawinēn. Dka ubida, ukaan kē an kak naklun kaka wa.

²⁰ Unuur mēnt, nayikrēn kē dwo ʔi Paapa, kē an nawo ʔi nʔi, kē nkuʔ awo ʔi an.

²¹ ʔaan ammēbanun iko yi njakun abot ado ya, un mēntan añalun. Kē anʔaan añalēn, Paapa alun kañala ; nʔi kak mbot nñala, nʔē ndo amēʔēn. »

²² Yudat kē aʔē ji na a (mēnt Yudat Itkariyot akʔiiniin ʔi): « Naweeke, we ukaan kē ikdo un ʔaʔ nmeʔu, kē umundu uʔē wo uunkmeʔu? »

²³ Kē Yetu ateema aji : « Woli ʔaan añalēn, amēban nʔup nʔi naan, Paapa akak kañala, nʔē bi du a, kakuʔ kaʔo du a.

²⁴ ʔaan anwoon aanñalēn, aankmēban nʔup nʔi naan ; kē uʔup wi naan uʔē wo uun-woona du nʔi, uwoona du Paapa anyilnun.

²⁵ Dʔupan uko wi, wi nhu-mun na an.

²⁶ Kē Naʔēnkar, *Uhaaʔ wi Naʔibaʔi wi aklun kayil ʔi katim ki naan, ulun kajukanan iko bti kabot kaleʔanan iko yi nʔupanan bti.

²⁷ Ddukan bnuura, bnuura bi naan bi bi nʔi kawulanan. Bnuura bi njaan kawul baanknaam na bi umundu ujaan uwul. Uhaaʔ wi nan uwutan kahaajala kēme kalēnk.

²⁸ « Natiink uko wi njakanan: dya, dlun kakak ʔi an. Woli nañalēn, nalun kalilan ʔi pya pi naan du Paapa, ʔiki Paapa adēm apelēn.

²⁹ Dʔupan uko mēnt hēnkun ji ubi udo kaban, nahilna woli ubii nafiyaar.

³⁰ Mēnkak aʔiini iko itum na an, ʔiki *naʔih i umundu wi abi. Aanhilanaan nin uko ulon,

31 kë umundu uşë wo i kame kë dñal Paapa abot aji kado jibi Paapa ajaknuñ ndo kado. Nanañiin, nawulan nya na bgah bi nja. »

15

Bko banjaan badolna ubiñu

1 Yetu akak aji : « Nji dwoon bko bi mbuk manjaan mandolna ubiñu na manjoonan, kë Paapa ajaan alemp ti uwoortä.

2 Kanah kanwoon ti nji aşë wo kaambuki, aji fal ka, kë kambukun, aji heent ka bnuura kahilna kabuk kak maakan.

3 Uţup wi nji nţupanan udo bi jintanan jintan ji kanah ki baheentun.

4 Namëbanaan jibi mmëbananan. Jibi kanah kajaan kawo kaanji kahil pbuk woli kaanwo ti bko, hënk di di nawoon kak naanhilan kawul mbuk woli naammëbanaan.

5 « Nji dwoon bko banjaan badolna ubiñu ; an kë naşë wo inah. Ñaan ammëbanaanun, kë mbot amëbana, an mënţan aji wul mbuk mntum. Nalowënle naankhinan pdo nin uko ulon.

6 Woli ñaan aanwo na nji, aji fëlana ji kanah, kaji kakay. Inah itënt kun mënt baji bajej ya kafël du bdoo, iyik.

7 « Woli namëbanaan abot amëban nţup ni naan nahil kahepar uko wi nanalanj kaka wa.

8 Woli nawul mbuk mntum, nawo baţaşaraan na manjoonan, uko mënt uyuuj mndëm mi Paapa.

9 « Jibi Paapa anjalnun, hënk di di nkaan analan. Nadukiin nnuur bti ti unjal wi naan.

10 Woli nado iko yi njakanan nado, nawo ti unjal wi naan, jibi nji ndolon iko yi Paapa ajaknuñ awo ti unjal wi nul.

11 Dţupan uko wi, mnlilan mi naan manhilna manwo ti an, hënk mnlilan mi nan manwo mnweek maakan.

12 Uko wi nji kajakanan nado wii wi : Nanjaladan jibi nji njanalan.

13 Unjal undëmnun uwo pwul ubida wi ñaan pa banohul.

14 Nawo banoh naan woli nado uko wi njakanan nado.

15 « Mënkak ado kadolan balempar naan, nalemp aanji me uko wi ajugul ajaan ado. Kë nşë du'an banoh naan ukaan kë nji kaţupan uko bti wi ntiinknun du Paapa.

16 Mënt an nadatnun ; nji ddatanan abot aţu'an ulemp wi pya pţup Uţup Ulil Unuura kabot kawul mbuk mntum, mbuk mënt mambot manţo. Wal mënt, uko wi naklun kahepar Paapa ti katim naan, awulan wa.

17 Uko wi nji kaţu'anan pdo uwo nanjalad. »

Pşoor pi umundu uşoorun Yetu na baţaşarul

18 Yetu akak aji na baţaşarul : « Woli umundu uşooran, nameen kë uşoorën ji ubi udo kaşooran.

19 Woli nawo lah biki umundu, unjalan ŋiki nawo biki wa ; kē našē wo naanwo biki umundu ŋiki ddatanaŋ apēnan ŋi wa, ukaan kē umundu ušooran.

20 Nalešan uko wi mbiin aŋupan : “Nalemp aambaan kapela i aklemparuŋ.” Woli bahajanaan, an kak baluŋ kahajanan ; woli baŋiink uŋup wi naan, bakak kaŋiink uŋup wi nan.

21 « Iko mēnt bti nji kaŋuun badolan ya, ŋiki baamme anyilnuŋ.

22 Woli mēmbi lah, awo mēntiini na baka, baankduk-naana, kē bašē wo hēnkuŋ baanka uko uŋup ŋi pekadu di baka.

23 Ŋaŋ anšoornuŋ akak ašoor Paapa.

24 Woli mēndo lah ŋi ptoof pi baka iko yi nin ŋaŋ awoon aambaan kado, baankduk-naana ; kē hēnkuŋ bašē win akuŋ ašoorun nji na Paapa.

25 Kē hēnk di uko umpiitaniin ŋi Ulibra wi Našibaŋi udolaniin : “*Babubara ašoorēn.*”✱

26 « Dluŋ kayil Naŋenkar alon, anwoon Uhaaš wi manjoonan unwoonuŋ du Našibaŋi Paapa. Woli ubii, uluŋ kaŋup uko wi umeen ŋi nji.

27 An kak, nalun kaŋup uko wi nameen ŋi nji ŋiki du ujuni di di nawoon na nji. »

16

1 Yetu akak aji : « Dŋupan iko yaŋ bti nawutna kaŋaŋan

pfiaar.

2 Baluŋ kadookan du itoh iñehanaani ; wal uluŋ kaban wi bafiŋan bakdoon kaji baŋal kaji bado do uko wi Našibaŋi aŋaluŋ.

3 Baluŋ kado iko yaŋ ŋiki baamme Paapa abot awo baamme'en.

4 Kē nšē ŋupan uko waŋ nahilna woli wal ubani naleš kē dŋupan wa. Mēntupan wa du kateeku ŋiki dhum nwo na an.

Uko wi Uhaaš wi Našibaŋi ukluŋ kado

5 Yetu akak aŋiini na baka aji : « Kē nšē kak hēnkuŋ du anyilnuŋ, kē nin alon ŋi an aanheparaan dko di nji kayaan.

6 Dwin bnuura kē uko wi nŋupanaŋ ukaan kē najootan maakan hēnk.

7 Kē nšē ŋupan manjoonan, uwo bnuura pa an nji nya. Woli mēnyaa, Anwoon i Kaŋenkan aankbi ŋi an, nšale ya kayila ŋi an.

8 Wi akluŋ kabi, ayuuj kē baŋaŋ biki umundu baneem ŋi uko wi pekadu, ŋi uko wi pwo natool na ŋi uko wi pwayeš.

9 Umundu uneem ŋi uko wi pekadu ŋiki na manjoonan pekadu dawoon ppok pfiaarēn ;

10 uneem ŋi uko wi ptool ŋiki bawin kē dya du Paapa kē naankak awinēn ;

11 aneem ŋi uko wi pwayeš ŋiki bawayeš *Fatana naŋih i umundu wi kaji aduk-naanaa.

12 « Dka iko itum kak yi nwoon i ptupan, kē işē wo iin-hil kajint̃ ʔi ikowan hēnkuŋ.

13 Woli aluŋ abi, ul anwoon Uhaaş wi Manjoonan, aʔon̄an kado name manjoonan bti. Aankluŋ kaʔiiniyaan uleeful, uko wi atiinkuŋ ʔaŋ wi wi akdoon̄ kaʔup kabot kapibanan iko inklun̄ kabi.

14 Ul aluŋ kadēmanaan, aluŋ kayeenk ʔi nji uko unwoon̄ wi naan kadolan name wa.

15 Uko bti wi Paapa akaan̄ uwo wi naan, ukaan̄ kē nji ayeeenk ʔi uko unwoon̄ wi naan kadolan name wa.

16 « Uduka ntiinku naankak awinēn, naʔole ntiinku nakak kawinēn. »

17 Baʔaşarul bahoopaʔēr aji : « We wi akjakun̄ hēnk ba wi ajakun̄ uduka ntiinku n̄enkak awina ŋkale ʔo ntiinku ŋkak kawina? We ukaan̄ kē abot aji aya du Aşin? »

18 Bawo ʔi p̄tiini aji : « we wi aŋaluŋ p̄tup wi ajakun̄ “ntiinku”? Nēnyikrēn uʔup wi akʔupun̄. »

19 Yetu ame kē baŋal kahepara uko wi akʔiiniyaanun̄ aʔē ji na baka : « Nawo ʔi phepar uko wi njakun̄: “Uduka ntiinku naankak awinēn, nakale ʔo ntiinku nakak kawinēn.”

20 « Na manjoonan dʔupan, nalun̄ kawooni, kabot kaʔēga, baŋaan̄ biki umundu baʔē balilan. Nalun̄ kajooʔan, kē pjoʔan mēnt̄ paʔē luŋ kakak mnlilan.

21 Woli ŋaaʔ aya kabuk, uleef uji ude'a ʔiki wal wi mnhaj mi nul ubani ; aʔale buk aankak aji leʔ mnhaj, aji

lilan uko wi aʔijun̄ napoʔ ʔi umundu.

22 Kē hēnk di uwoon̄ pa an : najooʔan hēnkuŋ, kē nʔē luŋ kawinan kak naʔē nawo na mnlilan ʔi ŋhaaş, mnlilan mēnt̄ nin ŋaan̄ alon̄ aankhil ppēnanan ma.

23 Unuur mēnt̄, naankheparaan nin uko ulon̄.

« Na manjoonan dʔupan uko wi nakluŋ kaŋehan Paapa ʔi katim ki naan aluŋ kawulan wa.

24 Te hēnkuŋ naanŋehan nin uko ulon̄ ʔi katim ki naan. Naŋehaan, nalun̄ kayeenk, mnlilan mi nan manʔē mandēm maakan.

25 « Dhoŋ hoŋ aʔupnan iko mēnt̄ bti. Kē wal uʔē bi wi nwoon̄ mēnkak ado kahoŋ, dʔupan uko wi Paapa na nʔup n̄jint̄ piʔ.

26 Unuur mēnt̄ nalun̄ kaŋehan Paapa ʔi katim ki naan, kē nʔē wo mēnkʔo kaŋehandēran a,

27 Naʔibaʔi Paapa ʔi uleeful aŋalan, ʔiki naŋalēn akuʔ afiyaar kē dwoona du a.

28 Dwoona du Paapa abi ʔi umundu wi, hēnkuŋ dduk umundu wi kaya du Paapa. »

29 Kē baʔaşarul baʔē ji na a : « Iwini, iinkak ahoŋ, iʔup hēnkuŋ na nʔup n̄jint̄ piʔ!

30 Nme hēnkuŋ kē ime iko bti abot aji kēme iko yi ŋaan̄ aŋaluŋ pheparu. Uko mēnt̄ ukaan̄ kē ŋfiyaar kē iwoona du Naʔibaʔi. »

31 Kē Yetu ateem baka aji : « Nafiyaar hēnkuŋ?

32 Kē wal uʔē ubi, udo bi ban ban wi nakwayʔēr un̄ an

bti, kaji andoli aya na bgahul, nadukën aloolan. Kë nşë wo mënwo aloolan, Paapa awo na nji.

³³ Dţupan iko yi, nhaaş nji nan nhalna ntaora wi nawoon baloolan na nji. Umundu uluŋ kanooran an, natamaan, dwat wa. »

17

Yetu añehandër baţaşarul

¹ Wi Yetu aţiniin haŋ aşë kat kęş du baţi aji : « Paap, wal ubani. Diimaan mndëm mi Abuku, ahilna adiiman mndëm mi nu.

² Iwula mnhina mi aşih bañaan bti ahilna awul biki iwululuŋ bti ubida wi mnto.

³ Pka ubida wi mnto, pawo pme'u iwi inwoon Naşibaţi na manjoonan, abot awo aloolan tañ, na pme'ën nji Yetu Krittu i iyiluŋ.

⁴ Ddiiman mndëm mi nu ti mboş wi ndoluŋ ulemp bti wi iţuunuŋ.

⁵ Kë hënkun Paap, du dko di iwoon, dëmanan ti kadunu, wulaan mndëm mi mbiin aka wi nwoon na iwi ji umundu ubi udo kapaşana.

⁶ « Ddo bañaan biki idatuŋ ti umundu awulën, kë bame'u. Babi wo biki nu kë işë wulën baka ; bamëban uţup wi nu.

⁷ Hënkun bayikrën kë iko bti yi iwulun ipëna du iwi.

⁸ Dwul baka nţup nji iwulun, kë bayeenk nja, ayikrën kë dpëna du iwi na manjoonan, afiyaar kë iwi iyiluŋ.

⁹ Bukal biki nji kañehandëruŋ. Mënt umundu wi nji

kañehandëruŋ, biki iwulun baka ti bawo biki nu.

¹⁰ Uko bti unwoon wi naan uwo wi nu, jibi uko bti unwoon wi nu uwoon wi naan. Mndëm mi naan manwinana ti baka.

¹¹ Hënkun dbi du iwi, mënkak awo ti umundu, kë bukal başë wohu wo ti umundu. Paap iwi inyi-manuŋ, mëbaan baka na mn-hina mi katimu ki iwulun bahilna bakak ñaan aloolan jibi nji na iwi nwoon.

¹² Wi nwoon na baka dmëban baka ti katim ki iwulun abot ayeŋ baka kë nin alon ti baka aanneemi, woli mënt anwoon i kaneem a. Hënk di uko umpiitaniin ti Ulibra wi Naşibaţi ukdolaniin.

¹³ Hënkun dbi du iwi, aşë ţup nţup nji ti umundu bahilna bawo na mnlilan mnweek maakan mi nwoonaanuŋ.

¹⁴ Dwul baka uţup wi nu kë umundu uşë şoor baka, ti bawo biki umundu jibi nwoon mënwo i umundu.

¹⁵ Mënkñëhanu ipënan baka ti umundu, dñëhanu ñëhan ido kayeŋ baka, *Ajug Buţaan awut kaban baka.

¹⁶ Baanwo biki umundu jibi nwoon mënwo i umundu.

¹⁷ Uţup wi nu uwo manjoonan, keer iţëpna ti manjoonan ido baka bawulu ikow yi baka.

¹⁸ Jibi iyiluŋ ti umundu, dyil baka kak ti umundu.

¹⁹ Dwulu bkow naan bti pa baka, bukal bahilna baţëpna ti manjoonan bawulu ikow yi baka.

20 « Mënt bukai biki nji kañehandërun tañ, dñehandër kak biki ntup nji baka njakdolun bafiyaarën.

21 Hënk bukai bti bahil kawo ji ñaan aloolan. Jibi iwi Paapa iwoon ti nji kë mbot awo ti iwi, bukai kak bamëbandëran na nja, umundu uhilna ufiyaar kë iyilun.

22 Dwul baka mndëm mi iwulun, bahilna bawo ji ñaan aloolan jibi nwoon ñaan aloolan.

23 Nji dmëbandër na baka, kë iwi imëbandër na nji. Hënk bahil kawo ji ñaan aloolan na manjoonan, umundu ubot ume kë iyilun abot ayal baka jibi inulun.

24 Paap, dñal dko bti di nwohan, biki iwulun bawo da na nji. Hënk bawin mndëm mi naan. Mndëm mënt iwulën ma tiki inulën ji umundu ubi udo kapašana.

25 Paap, iwi inwoon natool, umundu uumme'u, kë nji nşë me'u kë biki babot ayikrën kë iyilun.

26 Ddo baka kë bame'u abot alun kado bame'u kak, bahilna bado kañal jibi inulun, nji ti uleef naan mbot nwo ti baka. »

18

Yetu amobanaa

1 Wi Yetu abaan pñehan, aya na başaşarul, kë bamuur katant ki Fedron. Uwoorta ulon uwo du plut, kë du wa di di ayaan aneej na başaşarul.

2 Kë Yuda, ankwaapulun aşë me dko mënt, tiki Yetu ajon kayit da na başaşarul.

3 Aya du uwoorta mënt atij pntuk pi bangoli na bayen biki *bañan bawee na *bafaritay bawulun ; bawo na nkaniya na ifiiti akuş awo na ikej.

4 Yetu, ammeen uko unwoon i pdola bti, apën aşë hepar baka aji : « In i naklaan ba? »

5 Kë bateem aji : « Yetu i Nataret. »

Kë aji na baka : « Nji a » Kë Yuda ankwaapulun aşë naş na baka.

6 Wi Yetu ajakun na baka : « Nji a. » Kë başë kak ufeş, ajot ti mboş.

7 Kë akak ahepar baka aji : « Naji in i naklaan ba? »

Kë bateem aji : « Yetu i Nataret. »

8 Kë aji na baka : « Djakan aji nji a. Woli nji i naklaan, nawutan biki baya. »

9 Hënk di di uko wi abiin aji na Naşibaşi wi akñehanulun udolaniin : « Mënneemandën nin alon ti biki iwulun. »

10 Wal mënt, kë Timon Piy- eer anwoon na kakej aşë toot ka, atuh nalempar *naşih i bañan afala kabaş kadeenu. Katim ki nalemp mënt kawo Malkut.

11 Kë Yetu aşë ji na Piyeer : « Kakaan kakej ki nu ti kabeel! Işal aji mënksaan pnkalame pi Paapa awulun, panwoon pi mnhaj? »

Bañooŋ Yetu du kadun ki Anat naŋih i baŋen

(Masi 26.57-58; Markut 14.53-54; Luk 22.54)

¹² Wal mēnt̄ kē bangoli na naweek i baka na bayeŋ biki baweek biki bayuday kē baŋe mob Yetu atan.

¹³ Bañooŋa duna du Anat*, aŋin ahar Kayif. Kayif awoon naŋih i baŋen ɸi uŋubal mēnt̄.

¹⁴ Ul abiin awul bayuday uŋal aji : « Uhokan ñaan aloolan akeŋ pa bañaan bti. »

Ppok pi Piyeer

(Masi 26.69-70; Markut 14.66-68; Luk 22.55-57)

¹⁵ Timon Piyeer na naŋaŋar Yetu alon bawo ɸi ptaŋ Yetu. Naŋih i baŋen ame naŋaŋarul anwoon na Piyeer. Kē naŋaŋarul mēnt̄ aŋe neej na Yetu du blay bi *naŋih i baŋen.

¹⁶ Kē Piyeer aŋe naŋ du bdiŋ aŋog plēman. Naŋaŋar Yetu i naŋih i baŋen ameen, apēn aŋiini na ñaaŋ ankyeŋun plēman, ado Piyeer kē aneeji.

¹⁷ Ñaaŋ nayeŋ plēman aji na Piyeer wal mēnt̄ : « Iwi iinwo kak alon ɸi baŋaŋar ñiint̄ i i? »

Kē aji na a : « Mēnwo a. »

¹⁸ Balemp na bayeŋ batehan bdoo afooy ba atēma ɸiki ujonŋ uwoo. Piyeer awo da kak na baka atēma.

Naŋih i baŋen na Yetu

(Masi 26.59-66; Markut 14.55-64; Luk 22.66-71)

¹⁹ Naŋih i baŋen ahepar Yetu ɸi uko wi baŋaŋarul na ɸi iko yi akjukanun.

²⁰ Kē Yetu ateema aji : « Na pnak di di nŋiiniŋ na bañaan bti. Djon kajukan du *itoh iñehanaani na du *Katoh Kaweek ki Naŋibaŋi, di bayuday bti bajaan bayitna. Mēmbaan kamena uko ulon.

²¹ We ukaan kē ikheparaan ba? Heparan bantiinkun uko wi njukanun baka ; bukal bame uko wi nji nŋupun. »

²² Wi ateemun han, kē alon ɸi bayeŋ annaŋun da aŋe koba kañen ɸi kajeem aji na a : « Hēnk di di ikteemun Naŋih i baŋen? »

²³ Kē Yetu aŋe ji na a : « Woli dŋup buŋaan, kdiiman jibi nŋupi buŋaan ; bē woli dŋup bnuura, we ukaan kē ikobēn? »

²⁴ Kē Anat aŋe do kē bañooŋa du Kayif Naŋih i baŋen. Iñenul itanana wal mēnt̄.

²⁵ Kē Piyeer aŋe wo du blay atēma, baji na a : « Iwi kak, jēm iwo alon ɸi baŋaŋar ñiint̄ i i? »

Kē apok aji : « A-a, mēnwo a. »

²⁶ Wal mēnt̄, nalempar Naŋih i baŋen alon, ayiŋ i Piyeer abiin afal kabaŋ aji na a : « Mēnwinu lah du uwoorta na a i? »

²⁷ Kē Piyeer akak apok. ɸi dko mēnt̄ kē uguk uŋe haan.

Yetu du kadun ki Pilat

(Masi 27.1-2, 11-14; Markut 15.1-5; Luk 23.1-5)

²⁸ Bapēnna wal mēnt̄ du uko Kayif, ajeŋ Yetu ayaanaan du katoh kaweek ki *Pilat nantunja anwoon i Rom.

* **18:13** Anat abiin awo naŋih i baŋen, kē wi baromeŋ bayeenkun utaak aŋe do kē Kayif ayeenkŋa ; kē bayuday batum baŋe ɸu'a ɸu kē Anat awoon naŋih i baŋen.

Nfa mamban wal mēnt. Kē bayuday bašē wo baanneej du katoḥ, baṅal kawo bajint kahilna kade pde pi *Ufettu wi Mbuur.

²⁹ Waṅ ukaan kē Pilat apēn du bdig abi du baka ašē hepar baka aji : « we wi űiint i adoluṅ ba? »

³⁰ Kē bateema aji : « Woli aanwo lah nado buṭaan, ṅenktjiu a. »

³¹ Kē Pilat aji na baka : « Najejana nawayēš bdidi'an jibi bgah bi nan bajakuṅ. »

Kē bateema aji : « An baromen naandinan nji ṅfiṅ ṅaan. »

³² Hēnk di di uṭup wi Yetu abiin aṭup jibi akkeṭari udolaniin.

³³ Pilat aneej wal mēnt du katoḥ ašē du Yetu aji na a : « Iwi, iwo naših i bayuday i? »

³⁴ Kē ateema aji : « Iwi ṭi uleefu ijakuṅ uko waṅ kēme baloṅ baṭupuṅ haṅ ṭi nji? »

³⁵ Kē aji na a : « Nji, dwo nayuday i? Biki utaaku, *baših biki baṭeṅan baṭijiin ṭi nji. We wi idoluṅ ba? »

³⁶ Kē ateema aji : « Pših pi naan paanwo pi umundu wi. Woli pawo lah pi umundu wi, balempar naan bagutan kaneenan bayuday pmobēn. Kē pših pi naan pašē wo paanwo pi mboš. »

³⁷ Kē Pilat ašē ji na a : « Ikeer awo naših? »

Kē ateema aji : « Ijakuṅ haṅ; dwo naših. Dbuka abot abi ṭi umundu pa pdiiman uko unwoon manjoonan. űaan

anwoon i manjoonan aji tiink pdiim pi naan. »

³⁸ Pilat aji na a : « we uwoon manjoonan? »

Wi ajakuṅ haṅ, ašē kak apēn aya du bayuday aji na baka : « Mēnwin ṭi a nin uko uloṅ unkkaan nji aduknaanaa.

³⁹ Kē jibi njaan kawutanan nakalabuš alon ṭi wal wi Ufettu wi Mbuur, naṅal nwutanan “Naših i Bayuday” i? »

⁴⁰ Kē bašē huuran aji : « A-a, mēnt ul a. Barabaat i i ṅṅaluṅ iwutan. » Kē Barabaat mēnt ašē wo natal naweek.

19

¹ *Pilat ajeṅ wal mēnt Yetu ado kē bakoba na itintēl.

² Bangoli bašir iyiw ado ukēl afuutana, akak ajeṅ kamiša kajeenkal awoharana.

³ Baji babi kaṅoga kašē ji na a : « Nwulu mboš, iwi naših i bayuday! » Wi bajakuṅ haṅ, bašē koba ṭi kaara.

⁴ Pilat akak apēn aji na bayuday : « Natenan, dṭija ṭi an ṭi, kaṭupan kē mēnwin nin uko uloṅ unkkaan nji aduknaanaa. »

⁵ Wi Yetu apēnuṅ awo na iyiw ṭi bkow na kamiša kajeenkal, kē ašē ji na baka : « űaan mēnt awi. »

⁶ Wi baṭeṅan baweek na bayeṅ biki baka bawinaaruṅ win ašē huuran aji : « Paṅana ṭi krut! Paṅana! »

Kē Pilat aji na baka : « An najejana naya napaṅ. Nji mēnwin nin uko uloṅ unkkaan nji aduknaanaa. »

7 Kë başë teema aji : « Nka bgah, kë ti bgah mën̄t awo i pkeṭ ṭiki aji awo Abuk Naṣibaṭi. »

8 Wi Pilat atiinkun̄ uko mën̄t aṣë lën̄k kak maakan.

9 Aya aneej du katoḥ aṣë hepar Yetu aji : « Iwoona ṭun̄ ba? » Kë Yetu aanteema.

10 Pilat aji na a wal mën̄t: « Iin̄jal pteemën̄? Iimme kë dka mn̄hina mi pwutanu na mi ppan̄u i? »

11 Kë ateema aji : « Woli iinyeenkna lah mn̄hina mën̄t du baṭi iinkhinanaan nin uko ulon̄ ; ukaan̄ kë an̄ṭijnun̄ ṭi iwi aka pekadu dandēm̄un̄ apel di nu. »

12 Kë dul di Pilat ajun̄-nun̄ pla jibi akdoli kadoo kawutan Yetu. Kë bayuday başë huuran aji : « Woli iwutana, iinwo nanoh *Fetar. N̄naan̄ anjakun̄ aji awo naṣih aanwo naṣoorad Fetar naṣih najeenkal i? »

13 Wi Pilat atiinkun̄ uko wan̄ aṣë pēnan Yetu bdig aṣë ṭo du pṭij pi ajaan̄ awayēṣaan du dko di bajaan̄ bado « Gabata » ṭi uṭup uhebërë, uwoon̄ blay bi babomanun̄ na mn̄laak.

14 Unuur wi bakbo-mandērun̄ pa *Ufettu wi Mbuur wa, ṭi mndiin̄ unuur, kë Pilat aṣë ji na bayuday : « Naṣih i nan awi. »

15 Kë bukal başë huuran aji : « Fiṇana! Fiṇana! Paṇana ṭi krut. »

Kë Pilat aji na baka : « Kë nwo i kapaṇ naṣih i nan? »

Kë baṭeṇan baweek bateema aji : « Nkaha naṣih aloolan, Fetar a. »

16 Wal mën̄t kë Pilat aṣë awutar baka Yetu baya bapaṇ. Kë bangoli bajeja ayaanaan.

Pkeṭ pi Yetu ṭi krut

(Maci 27.32-44; Markut 15.21-32; Luk 23.26-43)

17 Bado Yetu kë apēn akuṇa krut ul ṭi uleeful aya du dko di bajaan̄ bado Golgota na uṭup uhebërë uwoon̄ kaheem ki bkow.

18 Bapaṇa da na biin̄t batēb balon̄, alon̄ ṭi kañen kamayu, alon̄ ṭi kadeenu.

19 *Pilat ado kë baboman kampiñu kalon̄ apaṇ ṭi krut duuṭ. Bapiit ṭi ka aji : « Yetu i Naṭaret naṣih i bayuday. »

20 Uko mën̄t bayuday batum baleyiir wa ṭiki dko di bapaṇnulun̄ dañog ubeeka kë uko mën̄t ubot apiitana ṭi uṭup uhebërë, uromen̄ na ugrek.

21 Kë *baṭeṇan baweek başë ya aji na *Pilat : « Kpiit kaji naṣih i bayuday, piitan̄ iji n̄iin̄t i aji awoon̄ naṣih i bayuday. »

22 Kë Pilat ateem baka aji : « Uko wi mpiitun̄, dpiit wa. »

23 Wi bangoli bapaṇun̄ Yetu du krut, bajej imiṣa yi awohariin̄ ado ifah ibaakër, bangoli baji andoli ayeenk kalon̄. Kë kamiṣa kameeṭ kaṣë wo kaanwo na ulētna, kaṭijna kaṭuṭ te uṭeeh, ukaan̄ kë

24 balaṭar aji : « N̄wut ka-tow ka. Nabiin̄ ṇdo kanun̄ na mn̄laak ṇten ankyeenkun̄ ka. » Hēnk, kë uko umpiitun̄ ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi udolanaa, upiitana aji :

« Bafaas̄iir imiṣa yi naan

*akuṭ ado kanuṇ na mn-
laak
katen ankjejuṇ kamiṣa
naan.* »[☆]

Uko waṇ wi wi bangoli badoluṇ.

²⁵ Anin Yetu na aṭa anin, na Mariya ahar Klopāt na Mariya i utaak wi Magdala ba-naṭ aṇog krut.

²⁶ Yetu awin anin, akak awin naṭaṣarul i amaganuṇ kē anaṭ aṇog ṭi a aṣē ji na anin : « Abuk ṇaaṭ, abuku awuṇ. »

²⁷ Akak aji na naṭaṣarul : « Naan awuṇ. » Kapēnna unuur mēnt kē naṭaṣarul uṇ aṣē jej Mariya du katohul.

²⁸ Wi uko waṇ uṭēpuṇ, Yetu ame kē uko uba bti hēnkuṇ aṣē ji : « Udaan uṭijēn. » Hēnk di uko umpiitaniin ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi udolaniin.

²⁹ Pdunk plon pawo da wal mēnt pantumi poot pṭaakṭaan, hēnk kē bajej kalēmēnt kalon atan ṭi pmul atoop ṭi pa aṣē ṇoor ṭi mntum mi Yetu.

³⁰ Wi aṇemuṇ poot pṭaakṭaan puṇ aṣē ji : « Uko mēnt ubaa. » Wi wi aṣaan ayoont bkow aṣē jēmṣa.

³¹ Uwo ṭi unuur wi bak-bomandēruṇ pa *unuur wi pnoorfēn wi bayuday ; unuur wi pnoorfēn mēnt uwo unuur unyimani maakan, kē baweek biki bayuday baṣē wo baṇal muum manwo ṭi ikrut unuur mēnt. Bañehan Pilat aji : « Dolan bakit baka ihoṭ* batarna bakeṭ baṣē bawalan muum! »

³² Bangoli babi aṇog biint biki bapanuṇ na Yetu, akit ihoṭ yi nateek, akak akit yi natēbantēn.

³³ Wi babanuṇ ṭi Yetu aṣē ṭēnk kē ado bi keṭ, kē hēnk di di bawoon baankita ihoṭ.

³⁴ Kē Nangoli alon aṣē ajej bjan alofa ṭi kantaagan. Ṭi dko mēnt, kē pṇaak na meel iṣē pēn.

³⁵ Ṇaan ankṭupanaṇ uko wi awo namaar, kē uko wi akṭupuṇ ubot awo manjoonan. Ame kē uko wi akṭupuṇ ujoonani, aṭup iko yaṇ an kak nahilna nafiyaar.

³⁶ Hēnk di uko wi Ulibra wi Naṣibaṭi ujakuṇ udolaniin, upiit aji : « *Nin kamoh kalon ki nul kaankluṇ kakita.* »[☆] »

³⁷ Ukak apiitana ṭi Ulibra wi Naṣibaṭi aji : « *Baluṇ kado katen ṇaan i baluṇanuṇ kantaagan.* »[☆] »

Umoy wi Yetu

(Maci 27.57-61; Markut 15.42-47; Luk 23.50-56)

³⁸ Yotef i utaak wi Arimati awo naṭaṣar Yetu aṣē wo aandiiman wa ṭiki aṭi baweek biki bayuday. Wi Yetu akeṭuṇ, aya ahepar *Pilat me ahil kayeenk puum kaya kamoy. Kē Pilat adinanii. Yotef abi ajej puum ayaanaan.

³⁹ Nikodem kak awo na a. Ul abiin aya du Yetu na utejan. Aṭij bko blil pṭēkēn bi bajaṇ bamoyna. Bko mēnt baṇog ṇkil iñeen ṇwajanṭ.

[☆] 19:24 Kaṇaam 22.18. * 19:31 Baji bakit biki bapanuṇ ihoṭ batarna bakeṭ ṭiki baji banaṭna ṭi ya kahilna kahefēnt. ☆ 19:36 Ppēn 12.46; Mnfen 9.12; Kaṇaam 34.20. ☆ 19:37 Fakariya 12.10.

⁴⁰ Bajej puum ataay na ilaañ na bko buñ jibi bayuday ba-jaan bado.

⁴¹ Du dko di bapañuñ Yetu uwoorta ulon uwo da, kë bhër blon bhalu banwoyi baambi moynaara ñaan kë bawo da.

⁴² Uwo ti unuur wi bayuday bakbomandëruñ pa unuur wi pnoorfën kë bhër babot awo baanlowi, ukaan kë bamoy Yetu da.

20

Bhër bawo bjint

(Maci 28.1-8; Markut 16.1-8; Luk 24.1-12)

¹ Ti unuur untaşuñ *unuur wi pnoorfën*, bdëm bahumi kë Mariya i ubeeka wi Magdala aşë ya du dko di bhër. Aţenk kë plaak pweek maakan pandëtnuñ plëman pi bhër kë papëni.

² Aţi wal mënt aya du bi Timon Piyeer na naşaşar Yetu undu, i Yetu amaganuñ, aşë ji na baka : « Bapënan Aju-gun du bhër, kë nëmme dko di baţu'u li. »

³ Kë Piyeer apën na naşaşar Yetu undu, kë bakya du dko di bhër.

⁴ Baţi bti batëb ; kë naşaşarul undu aşë tar apel Piyeer, ajota kadun, abana uteek du bhër.

⁵ Ajuunknaa awin ilaañ yi babiin ataayna puum, aşë wo aanneeji.

⁶ Wal mënt, kë Timon Piyeer aşë ban ; aneej du bhër, aten ilaañ.

⁷ Akak aten blaañ bam-bootanaanuñ bkow kë babëkan bnuura awo mpaţ.

⁸ Wi wi naşaşarul undu ambanuñ uteek abaan aneej. Awin akuţ afiyaar.

⁹ Na manjoonan te wal mënt baando bi me kë jibi bapiitun ti Ulibra wi Naşıbaţi, Yetu awo i kanaţa ti pkeţ.

¹⁰ Başaşarul bakak wal mënt du katoñ ki baka.

Pwinana pi Yetu ti kadun ki Mariya i Magdala

¹¹ Mariya anaţ du kañog bhër du bdig, awooni. Wi akwooniin, aşë juţ aten du bhër meet.

¹² Awin nwanjut ntëb nanwohi imişa ifaatal kë naţo ti dko di puum pi Yetu pabiin abëkan, ulon du bkow, ulon du ihoţ.

¹³ Nwanjut nuñ naji na a : « Abuk ñaaţ, we wi ikwooniin ba? »

Kë aji na na : « Dwooni ţiki bapënan Ajug naan, kë mëmme dko di baţu'u li. »

¹⁴ Wi ajakuñ han aşë kok, awin Yetu kë anaţi, kë aşë wo aamme kë ul a.

¹⁵ Kë Yetu aşë ji na a : « Abuk ñaaţ, we wi ikwooniin ba? In i iklaan ba? »

Mariya aji me nalemp i uwoorta a, aşë ji na a : « Naweeke, woli iwi iyaan na a, kţupën dko di iţu'uli, dya ka-jeja. »

¹⁶ Kë aji na a : « Mariya! »

Kë aşë kok aji na a ti uţup uhebërë : « Rabuni! » uwoon najukan.

* 20:1 Unuur untaşuñ unuur wi pnoorfën : “dimanche, Sunday, domingo.”

17 Kë aji na a : « Kmëbanaan, mendo bi paya du Paapa. Yaan iwin bayiṭ naan iji na baka dpaya du Paapa, anwoon kak Aşin baka, du Naşibaṭi, anwoon kak Naşibaṭi i baka. »

18 Kë Mariya i ubeeka wi Magdala aşë ya aji na baṭaşar Yetu : « Dwin Ajugun. » Kë hënk di di akakalëşun baka uko wi ajakulun.

Yetu apën awinana ṭi kadun ki baṭaşarul

19 Ṭi utaakal wi unuur unṭaşun unuur wi pnoorfën baṭaşar Yetu bayit du katoḥ kalon anigan ilëman bti ṭiki baṭi baweeḥ biki bayuday, kë Yetu aşë bi anaṭ ṭi ptoof pi baka aji : « Bnuura bawo na an! »

20 Wi ajakun ḥan, aşë di-iman baka iñen na kantaagan. Baṭaşarul balilan maakan wi bawinun Ajugun.

21 Akak aji na baka : « Bnuura bawo na an. Jibi Paapa ayilnuṭ, hënk di di nkaan ayilan. »

22 Wi ajakun ḥan, aşë fuuṭ ṭi baka aji : « Nayeenkan Uhaaş wi Naşibaṭi.

23 Bañaan biki nakmiirun ipekadu, Naşibaṭi amiir baka ya ; kë biki nawoon naankmiir ya, Naşibaṭi aankmiir baka ya. »

24 Kë Tooma, alon ṭi baṭaşar Yetu iñeen na batëb i bajaan bado kbet aşë wo aanwo da wi Yetu abiin du baka.

25 Kë baṭaşar Yetu ban-dukiiṭ başë bi aji na a : « Nwin Ajugun! »

Kë aşë ji na baka : « Woli mënwin ṭi iñen yi nul dko di bapanun ireegu, kë woli mënṭu pkoñ pi naan ṭi da, woli mënṭu kañen ṭi kantaagan ki nul, nin mënkfyaar. »

26 Wi kanëm kaṭëpun, baṭaşar Yetu bakak ayitiir du meet, kë Tooma awo na baka. Ilëman iniigani kë Yetu aşë pën, abi anaṭ ṭi ptoof pi baka aşë ji : « Bnuura bawo na an. »

27 Wi wi aşaan aji na Tooma : « Iñen yi naan yii yi, ṭuun pkoñ ṭi ; ṭuun kañen ṭi kantaagan ki naan. Wutan katam bkow, fiyaarën. »

28 Kë aşë ji : « Ajugun, Naşibaṭi i naan! »

29 Kë aji na a : « Iwinën ukaan kë ifiyaari. Banwoon baanwin aşë fiyaar banuu-randëni. »

30 Yetu akak ado ṭi kadun ki baṭaşarul iko iñoṇarënaan itum inwoon iimpiitana ṭi uli-bra wi.

31 Iko impiitaniin ṭi, ipiitana piitana, nahilna nafiyaar kë Yetu awoon *Krittu, Abuk Naşibaṭi, nakuṭ nahilna naka ubida ṭi a woli nafiyaari.

21

Pwinana pi Yetu du bdëk bi Tiberiyad

1 Wi uko wan uṭëpun, Yetu akak apën awinana ṭi kadun ki baṭaşarul du kaban ki bdëk bi Tiberiyad. Hënk di di apënuṭ awinana ṭi kadun ki baka.

2 Timon Piyeer, na Tooma i bajaan bado kbet na Natanayel anwoon i ubeeka

wi Kana du Galilay na babuk Tebede na baƙaŋar Yetu balon batēb bawoon da.

³ Kē Timon Piyeer ašē ji na baka : « Dya btuh. »

Kē baji na a : « Nbi na iwi. » Bapēn, apaya ƙi bteem, kē utejan mēnt baammob nin utēb.

⁴ Wi nfa mambanu, Yetu anaƙ du kaban ƙi bdēk ; kē baƙaŋar baamme kē ul a.

⁵ Kē ašē ji na baka : « Babuk naan, namob ntēb i? »

Kē bateema aji : « A-a. »

⁶ Kē ašē ji na baka : « Nafēlan bridiya ƙi kañenan kadeenu, namob. » Bafēl bridiya ašē wo baankak ahinan ba ppul ƙiki batum ntēb.

⁷ Kē naƙaŋar Yetu i amaganu ašē ji na Piyeer : « Ajugun a! » Wi Timon Piyeer atiinku uko waƙ ašē woh imiŋa yi nul ƙiki aanwoharaa, ašē tēfa du meel.

⁸ Baƙaŋarul bandukiin ƙi bteem bapul bridiya apēnan, baanlow pkay, bawo uko ji nmetēr iñeen-week di pa.

⁹ Wi bawaliin du pkay, bawin bdoo kē batehan da, kē ntēb nƙaf ƙi ba duuƙ. Kapoom kabēkan da.

¹⁰ Kē Yetu ašē ji na baka : « Naƙijan ntēb ni nabaan amob mob nu. »

¹¹ Wal mēnt kē Timon Piyeer ašē paya ƙi bteem kē bapul bridiya mon pkay. Batum ntēb nweek : nawa iñeen week na iñeen kañen na nƙajan (153), kē bridiya bašē wo baammara mar.

¹² Kē Yetu ašē ji na baka : « Nabiin nade. » Nin alon ƙi baƙaŋarul aañoom kahepara ñaani awo'i. Bame kē Ajugun a.

¹³ Wal mēnt abi, ajej kapoom awul baka, aƙu na ntēb.

¹⁴ Waƙ uwoon uyaas uwajanƙen wi Yetu apēnu awinana ƙi kadun ƙi baƙaŋarul wi anaƙin ƙi pkeƙ.

Yetu na Timon Piyeer

¹⁵ Wi badeen aba, kē Yetu ašē ji na Timon Piyeer : « Timon abuk Yowan, iñalēn apel biki i? »

Kē ateema aji : « Ajugun, aa, ime kē dñalu. »

Kē aji na a : « Doon kayen batani bi naan. »

¹⁶ Akak ahepara uyaas utēbantēn aji na a : « Timon abuk Yowan, iñalēn i? »

Kē ateem aji : « Ajugun, aa, ime kē dñalu. »

Kē aji na a : « Doon kayafan batani bi naan. »

¹⁷ Akak ahepara uyaas uwajanƙen aji na a : « Timon abuk Yowan, iñalēn i? »

Piyeer ajootan wal mēnt ƙi uko wi akheparu uyaas uwajanƙen me analaara ašē ji na a : « Ajugun, ime iko bti, ime bnuura kē dñalu. »

Kē aji na a : « Doon kayen batani bi naan. »

¹⁸ Na manjoonan dtupu : wi ihojun, iji ktan katēlu bdidi'u, kaya dko di iñalu. Kē wi iklun ƙaƙaf, ilun kadeen iñen, alon atanu katēl, añootu dko di iwoon iinñali. »

¹⁹ Aƙup ƙup han pkeƙ pi Piyeer aklun kakeƙ kadēmanan

Naşibaŋi. Wi ajakuŋ haŋ ašë ji
na a : « Țaşaan. »

²⁰ Piyeer akok ašë win
naşaşar Yetu i amaganuŋ
kë aktaş baka ; ul awoon
ambiin ajuţ Ți bjënt bi Yetu wi
bakdeen ahepara ankwaapu-
luŋ.

²¹ Piyeer awina ašë ji na
Yetu : « Ajugun, kë i? »

²² Kë ateema : « Woli dŋal aţo
te ubi'en, utenu i? Iwi, Țaşaan.

»
²³ Banfiyaaruŋ Yetu ba-
naţa wal mënt aţup aji baji
naşaşarul mënt aankkeţ. Kë
Yetu ašë wo aanji aankkeţ,
aji : « Woli dŋal aţo te ubi'en,
utenu i? »

²⁴ Naşaşarul mënt Ți uleeful
amaaruŋ iko mënt bti akuţ
apiit ya, kë ŋbot ame kë uko
wi aţupuŋ ujoonani.

²⁵ Uka iko ilon itum kak yi
Yetu adoluŋ. Woli ŋaaŋ aŋal
ppiit ya bti, dşal aji umundu
bti uunkkëş pţuuna ŋlibra
ŋankpiituŋ.

Ulibra wi Ulemp wi Banjañan

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoon un-
kkakalëşun iko yi banjañan
biki Yetu badolun. Uwoon
utëbanṭën wi Luk apiitun pa
Teofil nanohul. Luk ul ṭi
uleeful awo nakuraar. Kë aṣë
ji bi kagakandër na Pawulu
na dko pṭup Uṭup Ulil Unuura.
Ṭi ulibra wi, Luk aṭup iko yi
baṭaşar Yetu badolun na jibi
baniinkani Uṭup Ulil Unuura
ṭi umundu bti. Ñaan ahinan
kawin ṭi ulibra wi, ulemp
wi Uhaaş wi Naşibaṭi udolun.
Uwala ṭi banjañan, awul baka
mnhina mi pṭup Uṭup Ulil
Unuura. Bañaan batum bakak
afiyaar ajunna Yerutalem aya
Yuda na Famariya na ṇmban
ṇtum ṭi umundu. Iko itëp
jibi Yetu abiin aṭup aji ilun
kawo ṭi Ulibra wi 1.8: « kë
naşë lun kayeenk phina woli
Uhaaş wi Naşibaṭi uwala ṭi
an. Nalun kawo bamaar biki
naan ṭi Yerutalem na ṭi utaak
wi Yuda bti, na ṭi utaak wi
Famariya te kaban kaban ki
umundu. » Ulibra wi uṭup jibi
bhoṇar bi Naşibaṭi adolun na
bañaan babanun du bañaan
bti biki mboş. Du Itrayel,
baṭaşar Yetu badunna aṭup
bayuday Uṭup Ulil Unuura
abaa ya du ṇtaak ṇi banwoon
baanwo bayuday, na du
bañaan bti. Du dko bti di
baṭupun Uṭup Ulil Unuura

bañaan balon bafiyaari kë
balon baanfiyaar wa. Bañaan
batum babi şoor banjañan, kë
bukal başë tamanaara aṭup
baka iko itum bahilna baliint
ṭi pfiyaar.

¹ Teofil, ṭi ulibra wi naan
uteek, dṭiiniyaan iko bti yi Yetu
adolun abot ajukan du ujuni,

² te unuur wi adeenaniin du
baṭi. Ji abi ado kadeenana
du baṭi, aṭëpna ṭi *Uhaaş wi
Naşibaṭi aṭup *banjañan biki
adatuṇ, uko wi pdo.

³ Wi akeṭun, ṭi kadun
ki baka di di akaan apën
awinana najeb. Ado iko itum
ṭi ṇnuur iñeen na ṇbaakër,
adiiman baka kë awo najeb
na manjoonan, aji pën kaw-
inana ṭi kadun ki baka kabot
kaṭup baka uko wi *Pşih pi
Naşibaṭi.

⁴ Unuur ulon wi akdeen na
baka, aṣë ji na baka bawut
kapën ṭi Yerutalem, baṭo da
bayoonk kahon ki Aşin, ki
baṭiinknun ṭi mntum mi nul :

⁵ « *Yowan *abattaar an
na meel, kë an, ṭi ṇnuur
ṇankmbiin ṇi nalun kayeenk
*batitmu bi Uhaaş wi Naşibaṭi.
»

Yetu apaya baṭi

⁶ Wi wi *banjañan bayiti-
irun, aṣë hepar Yetu aji : «
Ajugun! Woon hënkun di di
ikkakanun *Itrayel pşih i? »

⁷ Kë aṣë teem baka aji : «
Naanka na pme unuur këme
wal wi Aşinun adatuṇ ṭi mn-
hina mi nul,

⁸ kë naşë lun kayeenk
phina woli *Uhaaş wi
Naşibaṭi uwala ṭi an. Nalun

kawo bamaar biki naan ti Yerutalem na ti utaak wi *Yuda bti, na ti utaak wi *Tamariya te kaban kaban ki umundu. »

⁹ Wi Yetu ajakun han, aše deenana du baṭi, kē baktena. Wi wi kanfēluṇ kaṣaan abi awuna, baankak awina.

¹⁰ Jibi bahumuṇ katen baṭi bi apayiṇ, kē biint batēb, banwohariṇ imiṣa ifaatal baṣe mara mara awinana.

¹¹ Baji na baka : « An biint biki *Galilay, nabaa naṭ we aten baṭi ba? Yetu i, ampayiṇ baṭi ti kadunan, aluṇ kabiha, jibi nawinuluṇ hēnk, kē apaya baṭi. »

Bahoṭan Matiyat ti Banjañan

¹² *Banjañan bapēna wal mēnt du Pnkun pi Mnoliwera* aše kak Yerutalem danwoon daanlowiir maakan na pnkun mēntan, datool pdo ukilometēr.

¹³ Wi bakakun, baya aneej ti katoh, du meet di bko duuṭ, di bi Timon Piyeer, na Yowan, na *Yakob na Andre na Filip na Tooma, Bartelemi na Maci, Yakob abuk Alfe, Timon nagutar utaak, na *Yudat abuk Yakob bajonuṇ kayitiiraan.

¹⁴ Batiinkar bukal bti na baat balon na *Mariya anin Yetu, na baṭa Yetu, añehan Naṣibaṭi.

¹⁵ Ti ḡnuur mēntan banfiyaaruṇ Yetu, baya pban iñeen-week na iñeen ṇtēb, kē

Timon Piyeer aše naṭa ti ptoof aji na baka :

¹⁶ « An bayit naan uko wi *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ubiṇ aṭēpna ti mntum mi *Dayit, aṭup ti Ulibra wi Naṣibaṭi ti uko wi nawo Yudat, ambiṇ aṭij bammobuṇ Yetu, uwo wo wi kabi kadolana. »

¹⁷ Abi wo alon ti un, ayeenk kafah ki ulemp ji un.

¹⁸ Kē ñiint mēntan aše bi nug uṭeeh na ktaka ki buṭaan bi adoluṇ buṇ: Ajot afēṭa amay, kē ipēṣ itatadiiri.

¹⁹ Uṭup waṇ uniink Yerutalem bti, ukaṇ kē bakak ado uṭeeh mēntan aji « HAKELDAMA » uwoon ti uṭup wi baka « uṭeeh wi pñaa. »

²⁰ Timon Piyeer akak aji na baka : « Kē baṣe piit ti Ulibra wi Pñaamarēn Naṣibaṭi ti uko wi Yudat aji :

“Katohul kaduka kajint,
nin alon aankwo da.”[✧]

Akak aji :

“Alon ayeenk ulemp wi nul.”[✧]

²¹⁻²² Piyeer aji kak : « Kē bañaan balon baṣe jon nwo na un, undiimaan, wi Yetu Ajugun awoon na nja aneej apēn, du unuur wi *Yowan abattaaruluṇ te unuur wi abiṇ adeenana du baṭi ti kadun un. Keeri alon ti baka awo i kabi na un, kayuuj kē bawin Yetu wi anaṭiṇ ti pkeṭ. »

²³ Wi wi baṣaan aṭij batēb ti baka, *Yotef anṭu'aniṇ katim ki Bartabaat, kē baṣe duuna ki

* **1:12** Pnkun pi Mnoliwera : Dawoon katim ki pnkun pi bajaan bado na umbaabu “Mont des Oliviers, Monti di Olivera, Mount of Olives.” [✧] **1:20** Kañaaam 69.26.

✧ **1:20** Kañaaam 69.26.

Yuttut, na alon anwoon katim ki Matiyat.

²⁴ Kë başë ñehan Naşibaŋi aji : « Iwi Ajugun, inmeen ñaan na uşalul, yuujun i idatun ŋi batëb biki,

²⁵ awo nanjañanu, ayeenk ulemp wi Yudaŋ adukun, aya di awoon i kaya. »

²⁶ Bado kanun na mnlak, kë Matiyat adatanaa, ahoŋan ŋi banjañan iñeen na alon bukun.

2

Uhaaş wi Naşibaŋi uwala ŋi banfiyaaruŋ Yetu

¹ Bayitiir bti ŋi unuur wi *Pentakot.

² ŋi dko mënŋ, kë başë tiink pñaat panwoonun baŋi anaam na ukëk kë pabi aneej ŋi katoh ki bawoon atum ka.

³ Kë başë win iko ilon ji indemënt yi bdoo. Iko mënŋ igarandëri, aji kandoli kaya kaŋo ŋi alon.

⁴ *Uhaaş wi Naşibaŋi uneej atum ŋi baka bti, kë bakak aŋup nŋup nyaanŋ, andoli jibi Uhaaş wi Naşibaŋi uŋu'uli pŋup.

⁵ ŋi wal mënŋan kë *bayu-day balon banjaan badëman Naşibaŋi banwoonun nŋaak bti nŋi umundu, başë wo ŋi Yerutalem.

⁶ Wi batiinkun pñaat, pntuk payitiir aŋë ñonŋar maakan ŋiki andoli aji tiink baŋup uŋup wi tul.

⁷ Bañonŋar adiwşa, aŋë ji : « Bañaan bankŋiiniñ hënk baanwo biki *Galilay i?

⁸ Kë hum di di andoli ŋi un, ajaki tiink bakŋup ŋi uŋup wi nul?

⁹ Nwoona Part, na Med na Elamit, na Metopotamiya, na Yuda, na Kapadoşiya, na Pont na Atiya.

¹⁰ Balon bawoona Frigiya na Pamfili, na Ejiptu na nŋët nŋi Libiya nŋanŋogun Kuren, balon kë bawoona Rom.

¹¹ Balon kë bawo bayuday biki kabuka aŋu na bankakun baka, biki Kret, na Barab. Kë andoli ŋi un aŋë ji tiinka baka baŋup ŋi uŋup wi nul iko inuura yi Naşibaŋi adolon. »

¹² Bañaan bañonŋar fuŋ, baamme uko wi pdo, andoli kaji na atënŋul : « We uwoon uko wi? »

¹³ Kë balon başë beñ baka, aji : « Biki baka pdaan poot. »

Timon Piyeer aŋiini na bañaan

¹⁴ Kë Timon Piyeer aŋë naŋa na *banjañan iñeen na alon bukun aŋë huuran ateem baka aji : « An *bayu-day na an bti nanfëŋun ŋi Yerutalem, an bti nawatan ibaŋ natiink nabot nate uko wi nŋi kaŋupanañ.

¹⁵ Nin, bañaan biki baankuji, jibi naşalon. Nhum ŋi nfa mpoŋi.

¹⁶ Uko wi *Naŋupar Naşibaŋi i bajaan bado Yowel abiin aŋup uŋëpun ŋëp adolana hënk.

¹⁷ Naşibaŋi aji :

“ŋi nnuur nbaañsaani, dbi kawalan Uhaaş wi naan ŋi bañaan bti.

Babukan biinŋ na baat balun kawo baŋupar biki naan, bapoŋ na bantohi biki nan balun kado kaŋaafi iko inkwoonun du nŋi,

kawin iko inwoon yi pbi.

18 *Ēnhën, dluj kawalan ti ŋnuur
mënt Uhaaş wi naan ti
balempar naan biint na
baaŋ,
başë bawo baŋpar biki
naan.*

19 *Dluŋ kado iko iŋonjarënaan du
baŋi duuŋ
kakak kadiiman iko
iweek ti mboş.
Pñaak, bdoo, na udu iluŋ
kawo.*

20 *Unuur uluŋ kakak bdëm,
pli pakak ji pñaak,
ji unuur uweek unuura wi
Ajugun ubi udo kaban.*

21 *Hënk, ñaŋ anklunjiŋ kahaŋ
ti katim ki Ajugun
abuur.”* »*

22 Timon Piyeer akak aji
na baka : « An bañaŋ biki
*Itrayel natiinkan bnuura uko
wi nji kaŋpun: Naşibaŋ ayil
Yetu i *Nataret ayuujna ti a
mlagre na iko iŋonjarënaan
itum, indiimanuŋ phina pi
nul jibi nameen wa an ti
ŋleefan.

23 Ñiint aŋ, bawulan a, jibi
Naşibaŋ adoŋ abi me wa
akak aŋal uwo, nafiŋa, wi
nadoluŋ kē banwoŋ baan-
fiyaari bapaŋa.

24 Kē Naşibaŋ aşë naŋana
ti pkeŋ, abuurana mnhaŋ
mi pkeŋ, pkeŋ paanhilan
amēbana.

25 *Dayiŋ aŋiiniyaana aji :
“Wal undoli dji kawin Ajugun
ti kadun ki naan,
iŋogën ukaŋ kē nnaŋ ali-
int.

26 *Ukaŋ kē nlilan maakan
akuŋ ayeesh mnlilan mi
naan.
Kē uleef ubi wo wo ti mn-
haŋ*

27 *ŋiki iinkwutan uhaaş wi
naan uya ufët du mnkeŋ,
akak awo iinkwutën,
nji ñaŋ nalemparu
naweek mpuŋ.*

28 *Iyuujën bgah bankŋiŋ du
ubida,
iluŋ kaŋumanaan na
mnlilan ŋiki iŋogën.”**

29 « An bayiŋ naan, dhi-
lan kaŋupan uko wi na mntën:
Atemun Dayiŋ akeŋ, amoya,
kē bhër bi nul bawoha ti utaak
wi nun.

30 Abi wo Naŋpar Naşibaŋ
aşë me kē Naşibaŋ abi hoŋa
uko ulon, amehna ti kadunul,
“aji aluŋ kaŋu alon i pşini pi nul
ti pşih.”*

31 « Kē wi wi Dayiŋ ataruŋ
awin kē *Krittu aluŋ kanaŋa
ti pkeŋ, aşë ŋiiniyaan wa aji
: “Naşibaŋ aanwuta kē aŋo
du mnkeŋ kē uleeful ukak awo
uumpuŋi.”*

32 Yetu mēntan, Naşibaŋ
anaŋana ti pkeŋ, kē ŋwo bti
bamaar.

33 Naşibaŋ adeeŋa ti
kadeenu ki nul, kē ayeenk du
Aşin nja *Uhaaş wi Naşibaŋ,
wi ahoŋuluŋ ŋfa, aniinkan wa
ti bañaŋ, jibi nakwinuŋ akuŋ
atiink hënk.

34 ŋiki Dayiŋ ul, andoon awo
aampaya baŋi aŋiini aji :

“Naşibaŋ Ajugun aji na Ajugun
ŋoon ti kaŋen naan
kadeenu

* 2:21 Yowel 3.1-5. * 2:28 Kañaam 16.8-11. * 2:30 Kañaam 132.11. * 2:31
Kañaam 16.10. * 2:35 Kañaam 110.1.

35 *te ndo n̄tooran bašooradu,
ido kapafna baka ihoť.* » ☆

36 Timon̄ Piyeer abaañēs
b̄tup aji : « Bañaan̄ biki *Itrayel
b̄ti, nameen bnuura keeri
: Yetu i napanun̄ ți krut̄,
Našibaťi adola kē awo Ajugun
akuť awo Krittu. »

Bateek banfiyaarun̄

37 Wi bañaan̄ batiinkun̄ uťup
wan̄ ašē țēla țēla, ahepar
Timon̄ Piyeer na *banjañan̄
bukundi aji : « Bayiťun̄, kē
n̄baa do do hum ba? »

38 Timon̄ Piyeer ateem
baka aji « Nawutan pjuban̄,
naťēlēs n̄bida, andoli ți an aji
yeenk̄ *batitmu ți katim ki
Yetu Krittu, Našibaťi ahilna
amiiran̄ ipekadu. Našibaťi
alun̄ kawulan̄ Uhaaš wi nul.

39 Kahon̄ ki nul kawo ki
nan, na babukan, na ban-
lowun̄ b̄ti, na biki Našibaťi
Ajugun aklun̄ kadu'ara. »

40 Timon̄ Piyeer akak aťiini
na baka pa bate abot akoot̄
baka aji : « Nalowan̄ bañaan̄
bawuťaan̄ biki nahilna nabu-
uran̄ n̄leef n̄i nan. »

41 Bandinanun̄ uťup wun̄,
bado batitmu, kē bañaan̄
banñogun̄ iñeen-week n̄yaaš
iñeen n̄wajanť (3000), ba-
hoťana unuor mēnťan ți pntuk
pi banfiyaarun̄ Yetu.

Pntuk pteek pi banfiyaarun̄

42 Bañaan̄ bakak amēban
bnuura pjukan pi *banjañan̄,
amēban ți uťok na bboofar, ți
pfaašiiir kapoom* na pñehan
Našibaťi.

43 Bañaan̄ b̄ti bawo na
palēnk̄ ți n̄leef n̄i baka, ți ki
banjañan̄ baji bado mlagre na
iko iñon̄arēnaan̄ itum.

44 Banfiyaarun̄ Yetu b̄ti
bakak aťok iko yi bakaan̄ b̄ti.

45 Baji bawaap̄ itoh na bka
bi baka, kafašiiir, andoli ay-
eenk̄ kaliñan̄ na kanuma ki
nul.

46 Unuor unjinťi baji bay-
itiir du *Katoh Kaweek ki
Našibaťi, kafašašer̄ ipoom ți
itoh yi baka, kade na mnlilan̄
na uhaaš ujint̄.

47 Baji badēman̄ Našibaťi,
kē bañaan̄ b̄ti babot amagan
baka. Ajugun, kē ašē ji do
unuor unjinťi, ahoťan ți pntuk
pun̄ biki abuuranun̄.

3

Timon̄ Piyeer na Yowan ba- jeban̄ ñiint̄ anťakmun̄

1 Timon̄ Piyeer na *Yowan
baya unuor ulon̄ du *Katoh
Kaweek ki Našibaťi wi n̄woori
n̄wajanť n̄i utaakal̄ n̄akobun̄,
ți ki uwoon̄ uwoori wi pñehan
Našibaťi.

2 Kē bañaan̄ balon̄ bašē
ťij da ñiint̄ alon̄ anťakmi ți
kabuka. Unuor unwoon̄, baji
baťija kaťooran̄ ți plēman̄ pi Ka-
toh ki Našibaťi pi bajaan̄ badu
Plēman̄ Pnuura. Aji ťo da
pñehan̄ bañaan̄ banjaan̄ babi
pneej ți Katoh ki Našibaťi.

3 Wi awinun̄ Timon̄ Piyeer
na Yowan kē bakbi pneej, kē
ašē ñehan̄ baka itaka.

4 Kē Timon̄ Piyeer na Yowan
bašē tena bnuura, wi wi

* 2:42 Banfiyaarun̄ Yetu baji woli bade baji bafašiiir kapoom̄ kalešnā kañah̄ kabaañšaani ki badeen̄ na a.

Timon Piyeer ašaan aji na a : « Tenun »

⁵ Ñiint ajaban baka kēs anu aji bawula ukoolan.

⁶ Kē Timon Piyeer ašē ji na a : « Mēnwō na untaam, mēnwō na uwuuru, ašē wulu uko wi nwoonaanun: Ți katim ki Yetu *Krittu i *Nataret, pošan! »

⁷ Timon Piyeer aȡjana wal mēntȡ ȡi kañen kadeenu ašē dola kē anaȡaa. ȡi dko mēntȡ, ñiintȡ aȡiink ihoȡ kē iliintȡ na a.

⁸ Kē abi lut lut anaȡ abi kapoș poș. Aneej na baka ȡi Katoh ki Nașibaȡi, apoș, alut, ašē beeb Nașibaȡi.

⁹ Bañaan bti bawina kē akpoș ašē beeb Nașibaȡi.

¹⁰ Bayikrēna ašē ji : « Ñiintȡ i, mēntȡ ul ajaan aȡo bñehan du Plēman Pnuura i? » Kē bañaan bașē ñoȡar fuȡ akuȡ alēnk ȡi uko unȡepunȡ.

Timon Piyeer aȡiini na bañaan

¹¹ Ñiintȡ un aankak adi pwutan bi Timon Piyeer na Yowan, kē bañaan bti bașē ñoȡar, aȡi aya du baka, du ușala wi bajaan bado Ușala wi *Falomonȡ*.

¹² Wi Timon Piyeer awinunȡ bañaanȡ bukuȡ, ašē ȡiini na baka aji : « An bañaanȡ biki *Itrayel ; nabaa ñoȡar we ȡi uko unȡepunȡ ba? Nabaa tenun hum hēnk ba? Nașal aji phina pi nun na pdēman pi njaanȡ ndēman Nașibaȡi pakaanȡ kē ñiintȡ i apoși i? »

¹³ Yetu i nawulunȡ bașih biki nan, i napokuȡ ȡi kadun ki *Pilat andoonȡ abi șal pwutana, Nașibaȡi i *Abraham, i *Itaak na i *Yakob na i bașinunȡ adiimanȡ pdēm pi Yetu nalemparul mēntȡ.

¹⁴ Ñiintȡ, anwoonȡ najintȡ natool, ul i i napokuȡ ašē ñehan bawutan nafiȡ bañaanȡ.

¹⁵ Hēnk, kē nafiȡ napaș ubida. Kē Nașibaȡi ašē naȡana ȡi pkeȡ, kē nȡo bamaar.

¹⁶ Pfiyaar ȡi katim ki Yetu pakaanȡ kē ñiintȡ naȡakmaan, i nakwinunȡ abot ame'a i ajebi. Ēnhēn, pfiyaar ȡi Yetu pajebanulunȡ bnuura hēnkȡ jibi nakwinunȡ an bti.

¹⁷ « An bayiȡ naan kē nșē me kē uko wi nadolunȡ, an na bașihan, nado do wa na kapaam.

¹⁸ Nașibaȡi ul, adobi ȡupa ȡup undiimaanȡ ȡi mntum mi baȡuparul bti aji *Krittu alunȡ kahaj kakeȡ, kē waȡ wi adolanȡ.

¹⁹ Keeri nawutanȡ pȡuban, nakak du Nașibaȡi ipekaduȡ yi nan ihilna ipēn.

²⁰ Ajugunȡ alunȡ kawulunȡ nȡwal nȡi mnjeeh, kabot kayilȡ Yetu Krittu, i adatuȡ undiimaanȡ pa an.

²¹ Yetu mēntȡ, awo i kaȡo baȡi te wal wi iko bti ikkakunȡ ihalu, jibi Nașibaȡi abiinȡ aȡup ȡi mntum mi baȡuparul bayimanaanȡ biki ȡfa.

²² Na manjoonanȡ *Moyitȡ aȡup aji : *Nașibaȡi Ajugunȡ alunȡ kayilȡ naȡuparulȡ ji nȡi, pa an, an-*

* **3:11** Ușala wi Falomonȡ: Dko mēntȡ dapaȡēșaanunȡ dko di banwoonȡ baanwo bayuday bahilunȡ kanaȡ na dko di bayuday ȡaȡ bahilunȡ kanaȡ.

woon i pntaali pi nan. Nawo i katiink iko bti yi aklun kaṣupan.

23 *Ñaan anwoon aantinka alun kapën ti pntaali pi Naṣibaṭi, kaṣë kakeṭ.**

24 Kë *baṭupar Naṣibaṭi bti, ajunna ti Famiyel na bambiin abi ti kafetul, baṭiiniyaan andoli iko yi ṅkwinun nṭa yi.

25 Uko wi Naṣibaṭi aṭupun aṭepna ti baṭuparul uwo wi nan. Enhën, *bhoṅar bi Naṣibaṭi adolun na baṣinan bawo kak pa an, wi ajakun tfa na Abraham aji : *Dbi kaṭepna ti kabuka ki nu kawulna umundu bti bnuura.**

26 Ukaan kë Naṣibaṭi apënan Yetu kë awo nalemparul aṣë yila ti an duna, kahilna kawulan bnuura bi nul, wi akpënananan ti buṭaan bi nakdolun. »

4

Baṭij Timon Piyeer na Yowan uruha uweek

1 Timon Piyeer awo na *Yowan, ahum kaṭiini na bañaan, kë baṭen balon, na naweek i bayen biki *Katoḥ Kaweek ki Naṣibaṭi, na *bataduk balon baṣë bi, aṅog baka.

2 Badeebaṭ ṭiki *banjañan batëb bukun bajukan bañaan aji Yetu anaṭa ti pkeṭ, kë waṅ ukyuuj kë bankeṭun bahilan kanaṭa ti pa.

3 Hën, kë bado kë bamob baka awat ukalabuṣ ayoonkna mnjinṭ, ṭiki unuur udobi yob yob wal mënṭ.

4 Kë bañaan batum ti banktiinkun uṭup wi banjañan, bafiyaar ti Yetu. Wal mënṭ banfiyaarun bti baṅogan iñeen-week nyaṣ iñeen kañeen (5000).

5 Wi unuur ujintun kë baweek biki *bayuday, bantohi na *bajukan Bgah bi Moyit baṣë yitiir du Yerutalem.

6 Baṭo na Anaṭ, *naṭenjan naweek, anwoon na Kayif na *Yowan na Alektandër na biki mnṣini mi *baṭenjan baweek bti, ayitiir.

7 Baṭij Timon Piyeer na *Yowan ti kadun ki baka aṣë jun phepar baka aji : « Ti phina këme ti katim ki in ki ki najebanun ñiinṭ anṭakmun? »

8 Timon Piyeer, i *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uneejun akëṣ, kë aṣë teem baka aji : « An baweek biki nun na bantohi,

9 nadu'un nṭa *uruha ṭiki ṅdo ñaan anṭakmun bnuura, aṣë heparun jibi ṅhili hil ado jeban ñiinṭ i.

10 Nawoon bame, an bti, na bañaan bti biki *Itrayel bandukiin kë ti katim ki Yetu i *Nataret ki ki ñiinṭ annaṭun un ajebnun. Yetu i napaṅun, kë Naṣibaṭi aṣë naṭana ti pkeṭ, ul akaan kë ñiinṭ i akak najeb ahil anaṭ ti kadunan.

11 Kë ul Yetu i i Ulibra wi Naṣibaṭi ujakun aji :

*“Awoon pnduba pi an baniw napokun,
pnduba mënṭan pun
pakakun amëban ka-
toh.”**

12 Ul ʔaŋ ahilanuŋ pbuuran baŋaan. Ēnhēn, ʔi umundu bti Naʕibaʔi aanwul wul nin ŋaan alon kak anhilanuŋ pbuuranun. »

13 Banʔoon uruha baŋonʔar wi bawinuŋ Timonʔ Piyeer na *Yowan banwoonʔ baando juk juk, jibi baktupi kē nin baantēp ado lēnk lēnk. Bayikrēn wal mēnt kē biki mēntʔ babi wo bagakandēr na Yetu.

14 Wi bakaanʔ awin ŋiintʔ anjebunʔ unʔ kē anaʔ akab ʔi baka kē baʕe waanʔ uʔup.

15 Hēnk, kē bado kē bapēnan baka ʔi dko di uruha, aʕe jun pʔiini bukal bukal, katen jibi baktoli.

16 Bahepar aji : « Ŋbaa do do hum na baŋaanʔ biki ba? Babaanʔ ado mlagre mn-jintʔ piʕ mii mi, kē baŋaanʔ bti banfēʔunʔ ʔi Yerutalem bamee, ŋēnhilanuŋ kapok wa.

17 Kē ŋʕe wo kado uko uwut kameeʔana kapel hēnk. Ŋbēg baka keeri baʔaŋan pʔiini na nin ŋaanʔ alonʔ hēnkunʔ ʔi katim ki Yetu. »

18 Wi wi banʔoonʔ ʔi uruha baʕaanʔ adu baka kē bakak ʔi wa, aʕe bēg baka maakan baʔaŋna pʔiiniyaan na pjukan ʔi katim ki Yetu.

19 Kē Timonʔ Piyeer na Yowan baʕe teem baka aji : « we unuurnaaniinʔ ʔi kadun ki Naʕibaʔi ba? Pʔiinka kēme pʔiinkanʔ? Uduka ʔi an!

20 Un daan ŋēnhilanuŋ kay-omp na uko wi ŋwinuŋ akuʔ atiink. »

21 Bakak abēg baka bnuura, aʕe wutan baka kē bayaa.

Baanka uko unooranaan baka wi baŋaanʔ bti bawoonʔ ʔi pdēman Naʕibaʔi ʔi mlagre mi bawinuŋ.

22 Ŋiintʔ anjebnuŋ na mlagre unʔ, adobi pel pel ŋʕubal iŋeen ŋbaakēr.

Banʕiyaaruŋ baŋehan Naʕibaʔi, wi bawo i ʔi mnhaj

23 Wi bawutanaaruŋ wutan Timonʔ Piyeer na *Yowan, kē baʕe wugʕa, akak du batēntʔ baka aya kakalēʕ iko bti yi *baʔenʔan baweek na bantohi bajakuŋ na baka.

24 Baŋaanʔ batiink baka aʕe ŋehan Naʕibaʔi ʔi pdiim ploolan aji : « Ajugun, iwi ipaʕunʔ baʔi, mboʕ, na bdēk na iko bti inwoonʔ da!

25 Iwi iʔēpnaŋ ʔi Uhaaʕu aʔup ʔi mntum mi *Dayiʔ ateemun nalemparu wi ajakuŋ aji :

“We ukaanʔ kē baŋaanʔ biki ŋʔaak babubara ŕinʔar kē baŋaanʔ bti babubara anʔaat anooran ŋleefʔ

26 *We ukaanʔ kē baʕiʕ biki mboʕ baktobomandēr ugut, kē baweek batiinkar aji bagut na *Yawe Nawat Kabuka na Krittʔu i akērʔunʔ?”*

27 Aa wo! Herod na Pont *Pilāt bayitiir ʔi ubeeka wi, na banwoonʔ baanwo bayuday, na *bayuday, anaʔara Yetu nalemparu nayimanaan, i idatuŋ aji awo Krittʔu.

28 Bado hēnk iko yi bti ʔi mn-hina mi nu na jibi ijakuŋ iluŋ kadolana.

29 Ajugun, hēnkunʔ, watan kabaʔ ʔi kabēgare ki baka iʕe iʔenun un balemparu, ŋdo

kaṭup Uṭup wi nu na mntēn mnweek.

³⁰ Taran kañen ki nu ijeban bañaan, ido mlagre na iko iñonjarēnaan ti katim ki Yetu, Nalemparu Nayimanaan. »

³¹ Wi bañehanun Naṣibaṭi aba, kē dko di bawoon daṣē ṣinṭar kē *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṣē neej ti baka bti kē baktup Uṭup wi Naṣibaṭi na mntēn.

Banfiyaarun baṭok iko yi bakaan bti

³² Banfiyaarun bti bakak hēnkun awo uṣal na uhaaṣ uloolan. Kē nin alon aanji ṣal ṣal, kaji nji aloolan dkaan wi, kēme wundu. Baji banaakrēn bka bi baka bti.

³³ Phina pweek paw-inanaa, wi *banjañan baktiiniyaanun pnaṭa ti pkeṭ pi Yetu Ajugun, kē bnuura bweek bi Naṣibaṭi batum ti bukal bti.

³⁴ Nin alon ti baka aan-winana winana bwaan. Bankaan mboṣ kēme itoh baji bawaap ya kaṭij itaka yun

³⁵ kabi wul banjañan. Baji bafaṣ itaka andoli ayeenk kafah kanliṇun na kanuma ki nul.

³⁶⁻³⁷ Kē hēnk di Yotef, ñiint alon i pṣini pi Lewi, anwoonun unjiw wi Kiprut, i banjañan bajaan bado Barnabat (uwoon ñaan anjaan atēṭēn) kē aṣē ka ṭfa uṭeēh ulon. Awaap wa aṭij itaka abi awul banjañan.

5

Ananiyat na Fafira

¹ Kē ñiint alon i bajaan bado Ananiyat na Fafira aharul

baṣē waap mboṣ mnlon, atiinkar,

² amen itaka ilon, aṣē ṭij in-dukiin, awul *banjañan.

³ Kē Timon Piyeer aṣē hepara aji : « Ananiyat, we ukaan kē *Tatana aneeju uhaaṣ, kē ido la pguur *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, ajeṭ itaka ilon ti yi iwaapnun mboṣ, amen?

⁴ Ihilan lah, kawut pwaap mboṣ mēnt, kēme kajeṭ itaka yi iwaapnun ma bti, kadolna uko wi inumiin? Hum di di uṣal wan udoli do, adoo neej ti iwi ba? Mēnt bañaan biki ik-doon na pguur hēnk, Naṣibaṭi a. »

⁵ Wi Ananiyat atiinkan tiink uko wan, aṣē jot ti dko mēnt, abi keṭ keṭ, kē bañaan bantiinkun uko wan bti balēnk maakan.

⁶ Baṭaṣa babi, abootan puum apēnan aya amoy.

⁷ Uko ji nwoori nṭwanṭ uṭēpi, ahar Ananiyat kē aṣē bi aneeṭ bē aamme uko unṭepun.

⁸ Kē Timon Piyeer aṣē du'a aji na a : « Ṭupaan! Preeṣ pi, pi pi nawaaparun mboṣ i? » Kē ateema aji : « Aa, preeṣ pan pa. »

⁹ Kē Timon Piyeer aṣē kak aji na a : « Nabaa ṣal ṣal hum adoo ji naguur Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ba? Tenan, bayaan amoy ayinu banaṭun ti plēman hēnk, bakak aṇooṭu, kaya kamoy. »

¹⁰ Ti dko mēnt, kē abi jot jot ti ihoṭ yi Timon Piyeer aṣē ba. Wi baṭaṣa baneejun, baṭēnka kē akeṭi akak aṇooṭa pya kamoy du kaṇog ayinul.

11 Palënk pweek paneej banfiyaarun bti, ațu na bañaan bti bantiinkun uko unțepun.

Banjañan bajeban bañaan bațum

12 *Banjañan bado wal mënț mlagre na iko iñoñarënaan itum ți ptoof pi bañaan. Banfiyaarun baji bayitiir bti du ușaala wi bajaan bado Ușaala wi *Talomon.

13 Nin alon aanji ñoom pnaakiir na baka, așë mag-anaara baka.

14 Kë pntuk pankdëmun dëm pya pi biint na baat pafiyaar Ajugun abot abi ahoțana ți baka.

15 Bado kak kak aji bapënan bamaakal ți igah, kațu baka ți ilișa këme ijiin, Timon Piy-
eer wal wi aktëpun ulimënt wi nul uban alon ți baka.

16 Pntuk pi bañaan paji pațiina kak nbeeka ñanñogun Yerutalem, kațij bamaakal na biki ntaayi nakyewlënu, kë bukal bti bajebi.

Bahajan Banjañan

17 Kë *nașih i bațenjan na batëntul – bukal biki bajaan bado pntuk pi *bataduk – bașë kuj *banjañan maakan, anațara baka

18 Bado kë bamob baka, awat ukalabuș.

19 Kë na utejan mënțan, *uwanjut wi Ajugun ușë bi, ahaabëș ilëman yi ukalabuș apënan baka așë ji na baka :

20 « Nayaan *Katoh Kaweek ki Nașibați nado kațup uțup wi ubida uhalu. »

21 Banjañan batiink uwan-
jut wun, kë wi unuur ujintan jint, kë bașë ya Katoh ki Nașibați, ațo ajukan. Nașih i bațenjan na batëntul bado kë badu *uruha uweek wi biki *Itrayel, wi bajaan bado Pntuk pi bawayëș bțup *bayuday așë yil baya bațij banjañan banwoon du ukalabuș.

22 Wi bayili biki națenjan naweek bayaan aban, baantënk banjañan du ukal-
abuș, așë kak du uruha aya kakalëș aji :

23 « Wal wi njaan du ukal-
abuș, nțënk kë udët bnuura, kë bayen banaț ți plëman. Kë wi nhaabëșun bgah, așë țënk dko kë dawo djint. »

24 Wi naweek i bayen biki Katoh Kaweek ki Nașibați na bațenjan baweek batiinkun uko wan, bañojar, așë la na nșal uko unțepun.

25 Wal mënț, kë ñiint alon așë bi aji na baka : « Natenan! Biint biki nawatun ukalabuș, buk bukundi, ajukan bañaan du Katoh ki Nașibați. »

26 Kë naweek i bayen biki Katoh ki Nașibați așë tool, na bangoli biki nul ayaarad ban-
jañan. Baando btam na baka, țiki bați pntuk pi bañaan pun, pabi patap baka mnlak.

27 Kë bațij baka, aneejan du uruha. Nașih i bațenjan kë așë hepar baka aji :

28 « Nënneenan neenan pjukan katim kan i? Kë Yerutalem bti dașë bi kak kak ți bgah bi nan, nașal kata-
parun pkeț pi ñiint i. »

29 Kë Timon Piyeer na banjañan bandukiin başë teem aji : « Nwo i kataş Naşibaţi, mënţ bañaan biki nwoon kataş.

30 Naşibaţi i başinun apënan ti pkeţ Yetu i nadolun kë bafinji, wi napañulun ti krut.

31 Ul i i Naşibaţi adëmanun ti kadeenu ki nul, awoona Naşih akuţ awo *Nabuuran Bañaan, bayuday bahilna baţëlëş nvida, ipekadu ibot ipën ti baka.

32 Nwoon banktupun uko unţëpun, un, na *Uhaaş wi Naşibaţi, unwoon uko wi Naşibaţi awulun bankntaşulun. »

33 Wi banţoon *uruha batiinkun uko wan, badeebaţ maakan, aşë ji bado bafin banjañan.

34 Kë ñiint alon i bajaan bado Gamaliyel aşë naţa ti uruha. Awo *nafaritay *najan Bgah, i bañaan bamağanun bnuura. Aji na baka bapënan banjañan bdig btiinku,

35 aşë ţup na baka aji : « An bañaan biki *Itrayel nali-pariin ti uko wi nanjalun pdo bañaan biki.

36 Du nnuur nundu, nwina win, kë Tewdat awuji, ahomp na dko aji awo ñaan naweek, kë bañaan banñoganun iñeen-week nyaaş nbaakër (400) baţaşa. Ul ti uleeful kë bafinja, kë banktaşulun bawayşëri, nin ukoolan uunduka.

37 Kë nawo *Yudat i *Galilay akak abi, ti wal wi mnfën mi bañaan akuña pntuk ; ul kak akeţi, kë baţaşarul bti bawayşëri.

38 Ukaan kë njakan napënan iñen ti bañaan biki, nawut baka baya! Woli ulemp wi baka na nşal ni baka nawo ni bañaan bajën naluñ kaba'aara bdidi na ;

39 nşale wo ni Naşibaţi, naankluñ kahilan pneenan na. Naţaafaraan kala pgut na Naşibaţi de. »

40 Banţoon uruha, kë batiink uţup wi Gamaliyel. Bado kë badu banjañan, ado kë bakob baka itintël, aşë ji na baka baţañna ptiiniyaan katim ki Yetu, abaa wutan baka kë bayaa.

41 Banjañan bapën ti uruha, aşë lilan maakan jibi Naşibaţi awinun aji bataañ na phaj ti katim ki Yetu.

42 Unuur unjinţi, du Katoh Kaweek ki Naşibaţi këme du itoh yi bañaan, baji bajukanaara jukan, kakuţ kaţup *Uţup Ulil Unuura unyuujun kë Yetu awoon Krittü.

6

Banfiyaarun badat bañaan paaj na alon bado kaţënk banjañan

1 Wal mënţan bañaan banfiyaarun Yetu batuma tum pya. *Bayuday banjaan baţiini *ugrek, banaţa pñom na banjaan baţiini uţup uhebërë, ţiki baji baţilma unuur undoli baat banketandënuñ bayin baka ti wal wi pfah uko ude.

2 Kë *banjañan iñeen na batëb başë du banfiyaarun bti aji na baka : « Un nşenwo i kaduk ulemp wi pjukan Uţup

wi Naşibaţi, kabi pfaaş uko ude.

³ An bayiţun, nadatan  i an ba a  paaj na alon banwoon batool  i k ş ki an bti, bantumun na *Uhaaş wi Naşibaţi na uşal untu a, n  u baka  i ulemp m   an.

⁴ Un n    n bi n duka duka  i p  ehan Naşibaţi, na ulemp wi pjukan U up wi nul. »

⁵ Banfiyaarun bti badinan uko wi banja an bajakun: K  badat Tefan anfiyaari Ajugun maakan aku  a um na Uhaaş wi Naşibaţi, na Filip, na Prokoor, na Nikanoor, na Timon, na Parmenat, na Nikola (ankakun nayuday, awo i ubeeka wi Antiyoka)

⁶ Ba ij baka  i kadun ki banja an, k  ba  hand r baka Naşibaţi abot apaf baka i  en  i ikow.

⁷ U up wi Naşibaţi umeet ana meet ana pya, banfiyaarun  i Yerutalem k  baktuma tum pya, k  batum  i ba   an badoo kak a aş bgah bi Yetu.

Bamob Tefan

⁸ Tefan an umi na bnuura bi Naşibaţi na mn ina mi Naşibaţi a i do iko i  on   naan na mlagre mnweek  i ba a .

⁹ K   i wal m    ba a  balon biki *katoh ka  h anaani ki bayuday ki baja  bado ki « Bajuuk  i Ulemp biki Bawutanun » baneej bla ar na Tefan.  i ba a  bakan m   an balon bawo biki Kuren, k  balon bawo biki Alektandriya, balon k  bawo biki Filitiya k  balon bawo biki A iya.

¹⁰  i bla ar bi baka ba  hi-lan ap  an u up u     utool wi Tefan,  iki a  ini na u al untu a wi *Uhaaş wi Naşibaţi uwulu-lun.

¹¹ Uka  k  baluk ba a  balon, k  baji : « N     n     i, k  ak up uko uwu aan  i *Bgah bi Moyit na  i Naşibaţi. »

¹² Baya awuuk ba a  bti, na bantohi na *bajukan Bgah bi Moyit, k  bad  a  i Tefan amob ayaanaan du *uruha.

¹³ Ba ij ba a  balon, k  badaar a i bawoon bamaar, a   ji : « N     anna un i a i  upa  up bu aan  i uko wi *dko dyimanaan di, na  i Bgah bi Moyit.

¹⁴ N      k  a i Yetu i *Nataret i alun kafom dko di, kabot ka    udolade wi *Moyit awulun un. »

¹⁵ Ba a  bti banwoon  i uruha bajabana k  , a   win kaara di nul k  daj  h ji di *uwanjut.

7

Tefan a  ini  i kadun ki uruha

¹ K  *na  h i ba   an a   hepar Tefan a i : « Uko wi ba upun  i iwi uwoha manjoo-nan i? »

² K  Tefan a   teem a i : « An bat    naan na ba  n naan, natiinkan. *Abraham ateemun awo   a du u aak wi Metopotamiya, ji abi ado kaf   du ubeeka wi Haran. Naşibaţi i mnd  m ap  n awinana da  i kadunul,

3 aji na a : *“Dukan utaak wi nu, na biki katohu, iya utaak wi nji kaluŋ kayuuju.”*✱

4 Wi wi Abraham apēnuŋ du utaak wi bakaldeyeŋ, aya afēt du Haran. Kē dul di Našibaŋi adolnuluŋ, wal wi ašin aneemuŋ, kē apēn abi ŋi utaak wi nafētun ŋta wi.

5 Aanwula nin ufēt, nin dko dpaf kahoŋ du utaak mēnt, ašē hoŋa aji aluŋ kawo ajug utaak mēnt ul na pntaali pi nul. Wal wi Našibaŋi akdoon kahon mēnt, Abraham ahum aandobi buk.

6 Kē hēnk di di Našibaŋi aŋiiniŋ aji : *“Pntaali pi nul paluŋ kaya pyaant, baluŋ ka-juuknētēn pa ŋi ulemp, kahajan pa ŋšubal iŋeen week ŋbaakēr (400).”*

7 Kē nji Našibaŋi nšē luŋ kawayēs babuk utaak unŋuun baka ŋi pjuuk, ŋi buŋaan bi badoon. Waŋ utēple, bapēn da kabi kadēmanaŋ ŋi utaak wi nhoŋiŋ wi.”✱

8 Wal mēntaŋ wi wi adoluŋ *bhoŋar bi na Abraham, aŋeŋanaŋ ba pwala *katēmp, ukaŋ kē wi abukuŋ *Itaak, kē awalana katēmp wi akaŋ ŋnuur bakreŋ. Kē hēnk di di *Itaak adolaŋ wi abiŋ abuk *Yakob, kē Yakob adola haŋ na babukul banwoon bateemun iŋeen na batēb bammeetaŋiŋ* .

9 « Bateemun bammeetaŋiŋ bakuj *Yotef aŋa baka wal mēnt ašē waapa, kē bannuguluŋ baya na a Ejiptu. Kē Našibaŋi ašē wo na a.

10 Apēnana ŋi unoor wi nul bti, ašē ŋena kē awo na uŋal untuŋa, abot adola kē atiinkana du Farawuna naŋih i Ejiptu. Farawuna adola kē awo nantuŋa i Ejiptu bti na i katoh ki nul bti.

11 Wal mēntaŋ, kē ubon uweek ušē wo ŋi Ejiptu bti na ŋi utaak wi *Kanaan ; baŋaŋ kē banoor maakan, kē bateemun baankak aka uko ude.

12 Wi Yakob atiinkuŋ kē baji uko ude uwo du Ejiptu, ašē yil da uyaas uteek, bateemun.

13 Uyaas utēbantēn, wi bakakuŋ, kē *Yotef abi meeŋana ŋi babuk ašin. Hēnk, kē Farawuna ašē me kabuka ki Yotef.

14 Wi wi Yotef aŋaŋ ado kē bayaarad Yakob ašin na bayiŋul bti. Bukal bti bawo iŋeen paaj na ulon na kaŋeen (75).

15 Kē hēnk di Yakob ayaan du Ejiptu, kē dul di di ayaan akeŋna ul na bateemun bammeetaŋiŋ.

16 Bajej baka wal mēnt aŋooŋ du ubeeka wi Fikem, aya moy du dko dlon di Abraham abiŋ anug na itaka ŋi babuk Emor du Fikem.

17 « Kē wal wi uko wi Našibaŋi ahoŋuŋ Abraham ubanuŋ ŋi pdolana, pntaali pi nun patumi, ašē tuma tum pya ŋi Ejiptu.

18 Hēnk di naŋih alon abiŋ aneejan pŋih, anwoon aantēnkbēr atiink kē baŋiiniyaan uko wi Yotef.

✱ 7:7 Ujuni 15.13-14. * 7:8 Bawoon babuk Yakob iŋeen na batēb, bampaŋuŋ kŋini ki Itrayel.

19 Naših mēnt̃ aṭu mntit mi nul bti ṭi phajan pntaali pi nun, kadoo ṭu baka bafēl bapoṭ bambaañ abuka buka bakeṭna.

20 Wal mēntan wi wi *Moyit abukiiñ, kē Našibaṭi aṣē ṇala. Aboot kli kwajanṭ du katoḥ baka.

21 Wi baṣaañ aṇooṭa afēl, abuk Farawuna ṇaaṭ kē aṣē jeja, akuṣ ji abukul

22 Moyit ajuk bnuura pme pi baṇaañ biki Ejiptu, abot awo ṇaañ naweek ṭi uko wi ajaañ ado na wi ajaañ aṭup.

23 « Wi Moyit akaañ ṇṣubal iṇeen ṇbaakēr, kē uṣal wi pya pwin bayiṭul baitrayel kē uṣē bi ṭi a.

24 Wi akyaañ, awin ṇiint̃ aloñ i utaak wi Ejiptu kē akha-jan ayiṭul, kē ayeenkara, afiṇ ṇiint̃ i Ejiptu, alukandēra.

25 Aṣal kē bayiṭul bame kē Našibaṭi aṭēpna ṭi a, aṭij baka mbuur, kē baṣē wo baam-mee.

26 Wi unuur ujint̃uñ, awin baitrayel batēb kē bakgut aṣē neej pwayēs ado na pkakan baka ṭi ploolan aji na baka : “An biki, nabootuñ abaa ṇom we ba?”

27 Kē anwooñ ṭi phajan atēnt̃ul uñ aṣē wuuk Moyit aji na a : “In aṭu'iiñ pwo naṣih na nawayēs ṭi un ba?”

28 Om iñal kafiṇēñ jibi ifiṇuñ ṇiint̃ i Ejiptu takal?”

29 Wal wi Moyit atiinkuñ uko wañ, aṣē ṭi, aya pyaanṭ du utaak wi Madiyan, di abiiñ akaana bapoṭ biint̃ batēb.

30 « Wi aṭooñ da, ado ṇṣubal iṇeen ṇbaakēr, kē *uwanjut, uṣē pēn awinana ṭi bdoo bloñ bankyiki ṭi bgof du bnkan banṇoguñ pnkuñ pi Finayi.

31 Moyit aṇoñar ṭi uko wi awinuñ aṣē ṇog pten bnuura, kē pdiim pi Ajuguñ paṣē tiinkana aji :

32 “Nji dwooñ Našibaṭi i bateemu, Našibaṭi i Abraham, i Itaak na i Yakob.” Moyit alēnk wal mēnt̃ akat kat aankak aṇoom pten.

33 Kē Ajuguñ aṣē jaka : “Wohṣēñ iṣapaat, dko di inaṭuñ duṇ dayimani.

34 Aa, dwiṇ mn̄haj mi pntaali pi naañ du Ejiptu, atiink mnt̃ēg mi baka, aṣē wala pbu-uran baka. Hēnkuñ biini, dṇal kayilu du Ejiptu.”*

35 « Moyit mēnt̃ i baitrayel babiiñ apok aji na a : “In aṭu'iiñ pwo naṣih na nawayēs? Ul i Našibaṭi akaañ ayil awo naṣih na nabuurañ i baka. Našibaṭi aṭēpna ṭi uwanjut wi awinuñ ṭi bgof bankyikuñ ayilna a.

36 Kē ul akaañ apēnañ baka du Ejiptu. Ado mlagre mweek na iko iṇon̄arēnaañ du utaak mēnt̃, na wi bakmuuruñ *bdēk bjeenk̄al na du bnkan, ṇṣubal iṇeen ṇbaakēr.

37 Ul Moyit ajakuñ na baitrayel aji : “Našibaṭi aluñ kapēnañ ṭi bayiṭañ naṭuparul aloñ ji nji pa an.”

38 Wi bateemuñ bayituñ du bnkan ul kak abananuñ baka uṭup wi uwanjut uṭiiniṇ̃ na a du pnkuñ pi Finayi. Aa, ul

ayeenkun n̄tup n̄i ubida, awu-
lun.

39 « Kē bateemun bašē bi
wo baandi p̄tiinka, apoka, ašē
n̄al pkak du utaak wi Ejiptu.

40 Baji na *Aaron : “*Takun
bašibaṭi bankdoon kapoš ṭi
kadunun, Moyit i ampēnanun
un du Ejiptu, ñaan aamme jibi
aṭēpi.*”

41 Ṭun n̄nuur mēnt, kē bašē
ṭak ubay, ado pa wa pgur,
ašē lilandēr ulemp wi iñen yi
baka maakan.

42 Kē Našibaṭi ašē dek baka
feṭ awut baka kē bakdēman
n̄jah n̄i baṭi, jibi *baṭupar
Našibaṭi bajakun:

“*An bañaan biki *Iṭrayel, n̄ji
i i nafiṇarun abot ado
bṭejan*

*bi p̄ntuni pi n̄ntaam n̄subal
iñeen n̄baakēr du *p̄ndiis
i?*

43 *Kadun ki Molok našibaṭi i
nan ki nakun̄iṇ ka,
na ptu pi Refan našibaṭi i
nan annaamun ujah
yul yi naṭakun abot akak
adēman.*

*Ukaan kē n̄ji kadolan naya
p̄juuk dko dlow
danṭepun utaak wi Ba-
bilon.”*

44 « Hēnkun ṭi uko wi
*kaloona kanjaan kadiiman
kē Našibaṭi awo da, kul ki
bateemun bammeetaniin
babiiṇ awoonaan du bnkan
: Moyit ado kē baboman ka
jibi Našibaṭi ajakulun, aji na a
ado ka kanaam ji ki awinun.

45 Wi babak baka bay-
eenkun ka, ašē ya na ka anee-
jan du n̄taak n̄i bayeenkun
wal wi Yotuwa awoon ṭi p̄sih,
wi Našibaṭi adookun bañaan
biki n̄taak mēnt ṭi kadun ki
baka. Kē kaloona mēnt kawo
da te wal wi *Dayiṭ abiin
aneejan p̄sih.

46 Dayiṭ an̄alana ṭi kadun ki
Našibaṭi, ašē ñehan aji an̄al
pdo baniwa katoḥ pa a, ul
Našibaṭi i Yakob.

47 Kē *Talomon aṣaan abi
niwa katoḥ mēnt.

48 « *Andēm̄un Maakan kē
aṣaan awo aanji fēṭ ṭi itoh
yi iñen yi bañaan bajen ibo-
manun. Jibi *Naṭupar Našibaṭi
ajakun:

49 “*Baṭi bawoon pbuusiin pi
naan
Kē mboṣ manwo di mn-
pafni ihoṭ yi naan*

*Ajugun aji : Katoḥ kanaam
hum ki ki nakniwnun
ba,
kē ṭun dakwoon dko
dnoorfēnaani di naan
ba?*

50 *Mēnt kañen ki naan kapaṣun
iko yi b̄ti i?” »*

51 Tefan akak aji na baka
: « An batam ikow, badēnēt
ñhaaṣ, nadēnēmi,[†] akuṭ apok
*Uhaaṣ wi Našibaṭi, nawoha ji
bateeman.

52 Ahoṇ ṭi baṭupar Našibaṭi i
i bateeman bawoon baanha-
jani ba? Badoo fiṇ bambiin
aṭup ubi wi Ñaan Natool. An
nawul Ñaan Natool mēnt kē
baf̄ni.

[†] 7:51 Bapiit aji bañaan « baanwalan n̄haaṣ na ibaṭ katēmp » bawo ji banwoon
baanfiyaari, baanji batiink Našibaṭi.

53 An nanyeenkun Bgah bi Naşibaŋi banŋëpnun ƚi nwanjut, napok pŋaş ba. »

Batap Tefan mnlaak afiŋ

54 Wi baŋaan biki *uruha batiinkun han, aŋë deebaŋër Tefan bnuura ado dumrën iŋiŋ.

55 Kë Tefan ul, i *Uhaaş wi Naşibaŋi uneejun, atum, aŋë jaban keŋ du baŋi, awin pdëm pweek pi Naşibaŋi, kë Yetu anaŋ ƚi kaŋen kadeenu ki Naşibaŋi.

56 Kë aji : « Natenan dwin baŋi, kë bawo bhaab, kë *Abuk Ŋiint aŋë naŋ ƚi kadeenu ki Naşibaŋi. »

57 Wal mënŋ kë baŋë huuran maakan anëŋ ibaŋ yi baka. Wi wi baŋaan adëpa ƚi a bukal bti,

58 apul pulan apënan ƚi ubeeka, ajun ptapa mnlaak. Bankntapulun mnlaak mënŋan bahankan imiŋa yi baka naŋaŋa alon anwoon katim ki Fawul.

59 Wi baktapulun mnlaak hënk, kë Tefan aŋë ñehan Naşibaŋi aji : « Yetu Ajugun, yeenkan uhaaş wi naan. »

60 Wi wi aŋaan anup aŋë huuh maakan aji : « Ajugun, kŋo kafën baka pjuban pi badolon pi. » Wi akjakun han aŋë jëmŋa.

8

1 Kë *Fawul adinan ƚi uko wi bafiŋun Tefan.

Uyaaŋ uteek wi bahajanun banfiyaarun

Unuur mënŋan, bajun phajan maakan banfëŋun Yerutalem afiyaar Yetu, kë

bukal bti bawayŋër ƚi nŋaak nŋi *Yuda na *Famariya kë *banjaŋan ƚaŋ badukiŋ.

2 Baŋaan balon banjaan badëman Naşibaŋi kë bamoy Tefan, aŋë ƚëga ƚi pkeŋul.

3 Kë *Fawul ul, aŋë wo ƚi phajan maakan pntuk pi banfiyaarun bti, aji neej ƚi itoh, kamob biint na baat kawat ukalabuŋ.

4 Kë banwayŋërun bukun baŋë ñaay na utaak, aŋup Uŋup Ulil Unuura.

Filip aŋup Uŋup Ulil Unuura du Famariya

5 Kë Filip, aya du ubeeka ulon, ƚi utaak wi *Famariya, aŋë jun pŋup baŋaan uko wi *Krittu.

6 Wi baŋaan bti batiinkun iko iŋonjarënaan yi Filip adolon abot awin ya, bamëban uko wi aktupun.

7 Kë hënk di di nŋtaayi nŋtum nŋpënun ƚi baŋaan biki nŋaneejun, awuuh maakan, banŋakmun na bankjiinkun batum kë bajebi.

8 ƚi ubeeka mënŋ baŋaan balilan maakan.

9 Ŋiint alon i bajaan bado Timon anjonun ƚi ubeeka mënŋ awo da. Ulempul uwo pdo kado dayaamu, aji do baŋaan kaŋonjar maakan. Ahomp aji awo ñaan naweek,

10 kë baŋaan batum baktiinka, bampoŋi na baweek. Baji baji : « Ŋiint i awo mnhina mi Naşibaŋi, mi bajaan bado mnweek. »

11 Baŋaan batiinka, ƚiki ajon kaŋonjarën baka na dayaamu di ajaan ado.

12 Kë hënkun bañaan başë fiyaar Filip anjaan aţup *Uţup Ulil Unuura wi *Pşih pi Naşibaţi na wi Yetu Krittu. Banfiyaarun bti, biint na baat, badolan *batitmu.

13 Kë Timon ul ti ulee-ful akak afiyaar, adolan batitmu abot abi duka duka ti ptaş Filip. Wi awinun iko iñonjarënaan na iko yi mnhina inkdolaniin, añonari.

14 Wi *banjañan du Yerutalem batiinkun kë baji bañaan biki Tamariya bayeenk Uţup wi Naşibaţi, bayil da *Yowan na Timon Piyeer.

15 Wi babanun, bañehan Naşibaţi pa banfiyaarun, *Uhaaş wi Naşibaţi uhilna uwala ti baka,

16 ţiki uundobi wala ti nin alon ti baka. Badolan ţań batitmu ti katim ki Yetu Aju-gun.

17 Wi wi Timon Piyeer na Yowan başaan apaf baka iñen ti ikow, kë Uhaaş wi Naşibaţi uwala ti batamari.

18 Wi Timon aşaan awin kë Naşibaţi awul Uhaaş wi nul bañaan wi banjañan bapafun baka iñen, aţij itaka aşë ji na baka :

19 « Naţenaan nji kak phina mënt nkak nhilna ñaan i nji mpafun iñen, ayeenk Uhaaş wi Naşibaţi. »

20 Kë Timon Piyeer aşë teema aji : « Tëpan iya ikeţ du, iwi na itaka yi nu, wi işalun aji ihilan kanug na itaka uko wi Naşibaţi ajaan aţen ţen.

21 Iinka nin kafah ti uko un-ktëpun ti, uhaaş wi nu uunjint ti kadun ki Naşibaţi.

22 Tañaan mnnot mi nu, iñehan Ajugun : Ahinan kalun kamiiru uşal uwuţaan umbiin ti iwi wun.

23 Dwin kë iwo na bkujar na uhaaş wi buţaan akuţ ahot ti pekadu! »

24 Kë Timon aşë ji na bi Timon Piyeer na Yowan : « Nañehandëraan Ajugun an ti nleefan, iko yi najakun yan iwutna kabanën. »

25 Wi Timon Piyeer na Yowan baţupun uko wi bameen ti Ajugun, wi baktupun uţup wi nul, aşë kak Yerutalem. Ti bgah, baţup Uţup Ulil Unuura ti nřfët nřtum nji Tamariya.

Filip na namali i naşih ñaaţ i Itiyopiya

26 *Uwanjut wi Naşibaţi uţiini na Filip, aji na a : « Yaan umban wi btammañu, du bgah banjaan bawoona Yerutalem kawala Gata, nin alon aanwo ti ba »

27 Kë Filip aşë tool. Wi wi ayitun na ñiint alon i Itiyopiya anwoon namali i Kandaki naşih ñaaţ i utaak mënt*. Niint mënt awoona Yerutalem di ayaan pyaanţ pi pdëman Naşibaţi,

28 aţiiş. Aţo ti ukaarun wi nul wi nmpëlënt năkpulun aşë leyiir uko wi Itayi *Naţupar Naşibaţi apiitun.

* 8:27 Ti ugrek awo ñaan i bakaşun, baji bakaş wal mënt banjaan balempar naşih ñaaţ. Ankaşaniin aanhil pkak ti bgah bi bayuday.

29 *Uhaaş wi Naşibaţi k   u    ji na Filip : « Yaan imob ukaaru wundu. »

30 K   Filip a  i, a  og wa, a    tiink namali k   akleyiir uko wi Itayi Na  upar Na  iba  i apiitun, a    hepara : « Imeha uko wi ikleyiirun h  nk i? »

31 K   a    teema aji : « Dbaa do do hum kado kame, woli baampibanaan wa. » Wi wi a  aan ado k   Filip apaya   i ukaaru a  o, a  oga.

32 Dko di Ulibra wi Na  iba  i di akleyiirun dii di, daji :

« *Ji unkaneel wi bak  oo  un pya kafin*

Ji unkaneel umpo  i   i kadun ki napuunk wa,†
H  nk di di ajaan ayompan mntum.

33 *Baneenana unwoon wi nul,   i pwalan bkwul.*

Ubida wi nul up  n   i umundu wi
In aklun kakakal  ş pn-taali pi nul? »

34 K   namali a    hepar Filip aji : « Dkoo  u koo     upaan   aan i Na  upar Na  iba  i a  iiniyaanun h  nk? Ul   i uleeful a k  me alon? »

35 K   Filip a       pna   i umpiitun wun, a  upa *U  up Ulil Unuura wi Yetu.

36 Wi bakyaan na bgah, a    ban   i dko di meel, k   namali a    ji na a : « Meel mii mi, we uneenanun ndolan *batitmu ba? » [

37 Filip aji : « Woli ifiyaar na uhaaş wi nu bti, ihilan kayeenk batitmu. » K   namali a    teem aji : « Aa, dfiyaar k   Yetu *Krittu awo abuk Na  iba  i. »]

38 Namali ado k   banaan ukaaru, k   bawala bukal bat  b bti   i meel, k   Filip adola batitmu.

39 Wi bap  nun   i meel, k   Uhaaş wi Ajugun u    jej Filip, k   namali aankak awina. Namali aya na bgahul alilan maakan.

40 K   ul Filip, a    winana du ubeeka wi Atot a      up U  up Ulil Unuura   i n  eeka bti n  i a   pnun te adoo ban wi Kaytaraya.

9

Fawul afiyaar h  nkun Yetu Krittu

1 Wal m  ntan, k   *Fawul a    bi duka duka   i pb  g ba  aşar Yetu, abot ala p  in baka.

2 Aya ahepar *na  ih i ba  enan k   awula uworda umpiitun pa baweeek biki *katoh ka  nehanaani du Damat. Fawul a  al kaya ka   nk ba  aş bgah bi Yetu du Damat, biint    me baat, kamob baka ka  oo   Yerutalem.

3 Wi akyaan   i bgah ado ten Damat,   i dko m  nt bjeehi bweek banwoonun ba  i k   ba    mara mara agura, ajeehana.

4 K   a    jot   i mbo   a    tiink pdiim plon k   pakjaka aji : « Fawul, Fawul, we ukaan k   ikhajanaan ba? »

5 Fawul k   a    hepar aji : « Iwi in ula ba, Ajugun? » K   a    teema aji : « Nji Yetu a, ikhajanun.

6 K   n    ji ina  a, ineej ubeeka baya ka  upu uko wi iwoon kado. »

† 8:32 Baji bapuunk nkaneel, kajej pfaal ka  iirna ilaa  .

7 Bangakandërun bayaas na a banaŋ, baanhilan bŋup ŋiki balënk maakan : baji batiink pdiim, bë baanji bawin nin ñaanj alon.

8 Fawul anaŋa ŋi mboŋ ahaabëŋ kës aŋë wo aankak awin nin ukoolan, batëntul baŋijana ŋijan aneejanaan Damat,

9 kës aŋo da ŋnuur ŋwajanŋ aandee, aandaani akuŋ aduka nakuul.

10 Kës uŋë ka ñiinŋ alon naŋaŋar Yetu i bajaan bado Ananiyat anwoon du Damat. Aka mnwin, awin Ajugun, kës aji na a : « Ananiyat! » kës ahepni'a aji :

11 « Ajugun, nji wi. » Kës Ajugun aŋë ji na a « Yaan du bgah bi katim ki Bgah Btool, ihepar du katoŋ ki Yudaŋ, ñaanj i bajaan bado Fawul, awo i utaak wi Tartuŋ. Awo da aŋehan Naŋibaŋi,

12 aŋë ka mnwin awin, ñaanj alon i katim ki Ananiyat, am-biyi apafa iŋen akakna ado kawin. »

13 Ananiyat ateema aji : « Ajugun, dŋiink kës baŋaan batum bakŋiiniyaan buŋaan bi adolon baŋaan banfiyaarun du Yerutalem.

14 Kës ŋi Damat ŋi, *baŋenan baweek bawula du Yerutalem uworda umpiitun, wi ahilni kamob baŋaan bti bankdëmanun uko wi tu. »

15 Kës Ajugun aŋë jaka : « Yaani, ddat ñiinŋ mënŋan un, pa adolën mmeetana ŋi banwoon baanwo bayuday, ŋi baŋih biki baka, na ŋi *bayuday.

16 Dluŋ kadiimana bdidi naan mnhaj mi awoon i kahaj bti pa nji. »

17 Kës Ananiyat aŋë ya wal mënŋ, aneej du katoŋ, apafa iŋen aŋë ji : « Fawul ayiŋ naan, Ajugun Yetu, ampënun ŋi kadunu du bgah bi iktëpnun, ayilnun, ikakna ido kawin, ikuŋ itum na *Uhaas wi Naŋibaŋi. »

18 ŋi dko mënŋ iko ji ipepat ikaŋa ŋi kës ki nul ajot, kës akak awin bnuura. Wi wi anaŋiŋ ayeenk *batitmu.

19 Wi adeen, kës uleef ukak na a.

Fawul aŋup Uŋup Ulil Unuura du Damat

*Fawul aŋo na baŋaŋar Yetu biki Damat ŋnuur ŋlon.

20 Aandoo kak ayoonk aŋë neeŋ ŋi *katoŋ kaŋehanaani ki bayuday aŋup aji Yetu awoon Abuk Naŋibaŋi.

21 Baŋaan bti banktiinkulun baŋonŋar aŋë ji : « Mënŋ ul ŋi uleeful awoon du Yerutalem ado na baŋaan bti bankdëmanun Yetu mënŋ i? Aambi bi pmob baka kaŋooŋ du *baŋenan baweek i? »

22 Kës Fawul aŋë tamanaara taman ŋi pdiiman *bayuday biki Damat banwoon baan-hilana pnëŋ, kës Yetu awoon Krittu.

23 Wi ŋnuur ŋlon ŋaŋëpun, kës bayuday balon baŋë tiinkar pa pfiŋ Fawul.

24 Kës aŋë me uko unkbo-mandërun. Badoo kak kak aji bayen ilëman yi ubeeka, pnak na utejan kahilna kaŋiŋa.

25 Unuur ulon na utejan baŋaŋar Yetu kës baŋu'a ŋi pkaar

pweek*, aṭēpana ṭi bhēr blon banwoon ṭi uniw, awalana uniw unfooyun ubeeka. Wi wi aṣaan atool pya Yerutalem.

Fawul akak Yerutalem

26 Wi *Fawul abanun Yerutalem, ado na pnaakiir na baṭaṣar Yetu kē bañaan mēntṭ baṣē ṭi a, ṭiki baanfiyaar aji akak aṭaṣ Yetu na manjoonan.

27 Kē Barnabat aṣē yeenka wal mēntṭ, adiimana *banjañan. Wi wi abaan akakalēṣ baka jibi Fawul ayiti na Ajugun ṭi bgah, kē aṭiini na a, na jibi aṭupun na mntēṭ uṭup wi Yetu du Damat.

28 Wal mēntṭ kē aṣē bi duka duka ṭi pñaay na baka ṭi Yerutalem aṭup na mntēṭ uṭup wi Ajugun.

29 Aji ṭiini na *bayuday banjaan baṭup *ugrek, kaṭen na baka, kē bukuṇ baṣē do na pba na a.

30 Wi baṭaṣar Yetu bameen uko waṇ aṣē ñoota ubeeka wi Kaytaraya, kē dul di di bayaan adolna kē aya ubeeka wi Tartut.

31 Pntuk pi banfiyaarun Yetu pawo wal mēntṭ ṭi bnuura ṭi utaak wi *Yuda bti, ṭi *Galilay na ṭi *Tamariya. Payaha ya kadun ṭi ptiink Ajugun. *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi utēṭēn banfiyaarun Yetu, kē baktiink Ajugun, abot atuma tum na ṇnuur nuur.

Timon Piyeer ajeban Ayne du ufēṭ wi Luda

32 Kē wal mēntṭ, Timon Piyeer, jibi ajaan añaay

na bañaan, aṣē wala du banfiyaarun Yetu banfēṭun du Luda.

33 Aṭēnk da ñiint alon i bajaan bado Ayne anṭakmi awo ṭi kaliṣa ṇṣubal bakrenṭ.

34 Kē Timon Piyeer aṣē jaka : « Ayne, Yetu ajebanu, naṭiin iboman kaliṣa ki nu bdidi'u! » kē anaṭa ṭi dko mēntṭ.

35 Bañaan bti biki Luda na biki ufēṭ wi Faron wi bawinulun, aṣē fiyaar Ajugun.

Timon Piyeer anaṭan Tabita ṭi pkeṭ du ubeeka wi Yope

36 Ñaaṭ alon naṭaṣar Yetu i bajaan bado Tabita (katim kan kawoon ṭi uṭup *ugrek Dorkat: dawoon ubata) awo du ubeeka wi Yope. Awo ñaaṭ anjoobi bkow, aji ṭenka ṭenk bajuuk, kado bnuura.

37 Amaak ṭi ṇnuur mēntṭ akeṭ. Wi bañowun puum aṣē jej pa apayan du meetṭ di bko duuṭ†.

38 Jibi Luda dañogun na Yope, baṭaṣar Yetu kē batiink kē Timon Piyeer awo da, aṣē yil da biintṭ batēb aji na baka baya baji na a abi hēnkunṭ.

39 Anaṭa ṭi dko mēntṭ aya na baka. Wi abanun, badola kē apaya bko duuṭ. Baaṭ bayotṭ bti banaṭ ṭi kadunul awooni abot ayuuj imiṣa yi Tabita abiiṇ alēt wi ahogun na baka.

40 Timon Piyeer ado kē bapēnan bañaan bti, aṣē ṇup aṇehan Naṣibaṭi. Wi awugṣiṇ ataṇ na puum aṣē ji : « Tabita naṭiin. » Ahaabēṣ kēṣ, kē

* 9:25 Pkaar pawo kakah kaweeek. † 9:37 Wal mēntan, baji baniw itoh, kapaf, imeetṭ ilon kawo bko duuṭ.

wi awinun Timon Piyeer, aşë naşa ašo.

⁴¹ Timon Piyeer kē aşë wula kañen aţenka pnaşa, aşë du baat bayot, na banfiyaarun bandukiin adiiman baka kē awo najeb.

⁴² Bañaan bti ʔi Yope batiink uko unţepun, kē batum bakak afiyaar Ajugun Yetu.

⁴³ Timon Piyeer afet du Yope ajon du uko ñiint alon nalemp injan anwoon katim ki Timon.

10

Korneliyut awin uwanjut du Kaytaraya

¹ Ñiint alon i bajaan bado Korneliyut, awo ʔfa du ubeeka wi Kaytaraya, awo naweek i bangoli iñeen-week du pntuk pandu'aniin Itali.

² Ñiint an aji dēman akuţ afiyaar Naşibaţi ul na biki katohul bti. Aji ʔenk bajuuk *bayuday abot aji ñehan Naşibaţi unuur undoli.

³ Unuur ulon na pnak, kaya nwoori nwajanţ, Naşibaţi ahaabşa kēş kē awin bnuura *uwanjut wi Naşibaţi ulon kē ubi aneej du katohul aşë ji na a : « Korneliyut! »

⁴ Kē Korneliyut aşë jaban uwanjut kēş, alēnk aşë teem wa aji : « Ajugun we wa ba? » Kē uwanjut uşë teema aji : « Naşibaţi atiink pñehan pi nu akuţ awin bnuura bi ijaan kdo bajuuk, aantilmi'u.

⁵ Hēnkun yilan biint balon du Yope ido ñiint anwoon Timon andu'aniin Piyeer, abi.

⁶ Awo nayaant i ñiint alon anwoon Timon kak aşë wo nalemp injan, anfetun du kakab bdēk. »

⁷ Wi uwanjut unţiiniin na a uyahan ya, kē aşë du balemp batēb biki katohul na nangoli alon ʔi biki aşıhun anfiyaarun Naşibaţi maakan, abot aji lemp du uko Korneliyut.

⁸ Aţup baka uko unţepun bti aşë yil baka kē baya Yope.

⁹ Wi unuur ujintun, kē bayili bakya na bgah, adoo ñog Yope. Timon Piyeer apaya wal mēnt ʔi uşan* añehan Naşibaţi, wal mēntan unuur udiin.

¹⁰ Kē ubon uşë de a kē anjal pde. Wi bawoon ʔi pjuņa, Naşibaţi ahaabēşa kēş kē aşë mara mara awin

¹¹ baţi kē bawo bhaab, kē uko ulon uşë wala ʔi mboş, unnaami kaloona kawee kantananin ʔi imbi-int ibaakēr.

¹² Nntaam ʔi katoh na ʔi uţeeh bti, ʔankpuliin na ʔankyitun, ʔawo ʔi ka meet.

¹³ Kē aşë tiink pdiim plon kē pakjaka aji : « Timon Piyeer, naţiin, finan ʔa, ide. »

¹⁴ Kē aşë teem aji : « Ajugun, nin! Wi mbuknaaniin, mēmbaan kadeha uko wi *Bgah baneenanun kēme uko uţop ulon. »

¹⁵ Kē pdiim pakak ajaka : « Uko wi Naşibaţi adinanun

* **10:9** Itoh iji iwo na dko dlon du bko duut, dandaanun, di ñaan ahiniin kašo, kēme kapinţ.

ñaan ade, mēnt̃ iwi iwoon kajj uṭopi. »

¹⁶ Pdiim paṭiini na a haṇ ṇyaaṣ ṇwajanṭ, kē kako kaṣe pula, akak baṭi.

¹⁷ Ahum kaṣal uko wi Naṣibaṭi aṇaluṇ kaṭupa, kē bayili biki Korneliyut bankrabuṇ uko Timonj nalemp injan baṣe wuj ṭi plēman.

¹⁸ Bahuuran kameena me Timonj andu'aniin Piyeer awoha nayaant̃ i katoḥ mēnt̃.

¹⁹ Timonj Piyeer ahum kaṣal uko wi awinuṇ, kē *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṣe ji na a : « Biint̃ bawajanṭ buk bukuṇ ala'u. »

²⁰ Waliin hēnkuṇ igakandēr na baka naya, iṣe iwut kaṭaaf nin ukoolan, ṭiki nji dyiluṇ baka.

²¹ Kē Timonj Piyeer awala ayit na bañaan mēnt̃an. Aji na baka : « Nji wi. Dwoon ṇaan i naklaan. We uṭijanaṇ? »

²² Bateema aji : « Naweeek i bangoli, Korneliyut, ṇaan natool, anfiyaaruṇ Naṣibaṭi, kē bayuday bti bamagana, ayiluṇ un. Uwanjut wi Naṣibaṭi ulonj ujakuṇ na a aji awo kadu'u du katoḥul katiinku iṭupa uko wi iwoon kaṭupa. »

²³ Timonj Piyeer aneejan baka ṭi katoḥul, ado baka kē bawo bayaanṭ biki nul.

Wi nfa mambanuṇ, kē Timonj Piyeer aṣe gakandēr na baka, ul na bañaan balonj biki Yope banfiyaaruṇ Yetu.

²⁴ Aban Kaytaraya na baka ṭi unuur utēbant̃en. Korneliyut adu bayiṭul na banohul biki kaṭēb, kē baṭo pyoonk baka.

²⁵ Wi Timonj Piyeer abanuṇ ṭi katoḥ, Korneliyut kē aṣe naṭa ṭi dko mēnt̃ aya ayit na a, ajot ṭi ihoṭul, adēmana.

²⁶ Timonj Piyeer ajaka : « Naṭiin » aṣe ṭenka kē anaṭaa, abaa ji na a : « Nji dwo ṇaan najen ji iwi. »

²⁷ Aṭiini na a, aṣe neej, awin bañaan batum banṭoon aṣe ji na baka :

²⁸ « Name kē pnaakiir na banwoon baanwo bayuday, kēme pṭo na baka paneenan ṭi nja bayuday. » Kē Naṣibaṭi aṣe dolēn nji ṭi uleef wi naan, kē nyikrēn kē pnaakiir na ṇaan anwoon aanwo nayu-day paanwuṭi.

²⁹ Ukaanj kē wi idu'ēnuṇ, kē mbi kabi bi, bē mēnt̃aaf ṭaaf nin ukoolan. Dṇal hēnkuṇ kame uko wi iduurni.

³⁰ Korneliyut kē aṣe teema aji : « Udo ṇnuur ṇwajanṭ, ji woori wi nji kaṭupuṇ na iwi hēnk, kaṇog ṇwoori ṇwajanṭ ṇi pnak, dṭo aṇehan Naṣibaṭi du katoḥ ki naan. Kē ṇaan alonj anknuuruṇ aṣe mara mara apēn ṭi kadun ki naan

³¹ ajakēn : “Korneliyut, Naṣibaṭi atiinku akuṭ aleṣ jibi ijaan kṭēnk bajuuk.

³² Yilan keeri du Yope baya bado ṇiint̃ anwoon Timonj andu'aniin Piyeer abi ṭi. Awo nayaanṭ i katoḥ ki Timonj nalemp injan anfēṭuṇ du kakab bdēk.”

³³ Ṭi dko mēnt̃, kē nyil kē badu'u, kē idinan abi aṭēnkun ṭi. Hēnkuṇ ṇṭo ṭi kadun ki Naṣibaṭi un bti, katiink iko bti yi Ajugun ajakuṇ ibi iṭupun. »

Fimon Piyeer aŕup Kor-neliyut na bayiŕul Uŕup Ulil Unuura

34 Kē Fimon Piyeer aŕē ŕiini na baŕaan aji : « Dbaan ayikrēn kē Naŕibaŕi aanji paŕŕēr.

35 Kē ŕi utaak undoli woli ŕaan aŕiyaara akuŕ aŕaŕ bgahul aji wo na a.

36 Awul uŕup wi nul baŕaan biki *Itrayel : *Uŕup Ulil Unuura wi mnjeeh ŕi Yetu *Krittū, ul anwoon Ajug baŕaan bti.

37 Name iko intēpun bti ŕi *Yuda ; ijunna *Galilay, wi *Yowan aŕiiniyaanun *batitmu aba.

38 Name Yetu mēnt ampēnnun *Nataret, nawin jibi Naŕibaŕi adatulun awula *Uhaaŕ wi nul na phina. Name kak kē aŕaay na dko bti ado bnuura, ajeban baŕaan biki *Untaayi Uweek uknooranun, ŕiki Naŕibaŕi awo na a.

39 Kē nja ŕwo bamaar biki uko wi adolun bti ŕi Yerutalem na utaak wi *bayuday bti. Ul, i bafinun wi bapanulun ŕi pmul.

40 Ul, Naŕibaŕi anaŕana ŕi pkeŕ ŕi unuur uwajanŕēn aŕē diimana baŕaan.

41 Mēnt baŕaan bti baw-inulun, un ŕaŕ biki Naŕibaŕi ajonun ndati, aji ŕwo bamaar, un ŕndaanun akuŕ ade na a, wi anaŕiin ŕi pkeŕ.

42 Kē aŕē ji na un ŕŕup baŕaan uko wi ŕmaarun: Ul kak i i Naŕibaŕi adatun aji awo nawayēŕ bŕup i baŕaan bajeb na bankēŕun.

43 Ul kak Yetu i i *baŕupar Naŕibaŕi bti baktiiniyaanun wi bajakun: ŕaan anŕiyaarulun, ŕi mnhina mi Yetu mēnt ipekadu yi nul iji ipēn bti. »

Uhaaŕ wi Naŕibaŕi uwala ŕi banwoon baanwo bayuday

44 Fimon Piyeer ahum kakakalēŕ iko yun, kē *Uhaaŕ wi Naŕibaŕi uŕē wala ŕi baŕaan bti banktiinkun uŕup wi nul.

45 *Bayuday banŕiyaarun baŕŕnooŕanulun baŕnoar maakan, wi bawinun kē Naŕibaŕi adoo ŕen banwoon baanwo bayuday Uhaaŕ wi nul, ŕiki

46 batiink baka, kē baktup ŕŕup ŕmpaŕi akuŕ adēman Naŕibaŕi. Fimon Piyeer akak aŕiini na baka aji :

47 « ŕaan alon akak ahinan kaneenan bado baŕaan biki *batitmu i? Bukal banyeenkun Uhaaŕ wi Naŕibaŕi ji nja. »

48 Piyeer ado kē bado baka batitmu ŕi katim ki Yetu, kē baŕaan bakak aŕehana aji aŕo da ŕnuur ŕlon.

11

Fimon Piyeer akakalēŕ biki Yerutalem uko wi awinun

1 *Banjaŕan na banŕiyaarun Yetu bti banwoon ŕi *Yuda batiink kē banwoon baanwo bayuday badoo kak aŕiyaar Uŕup wi Naŕibaŕi.

2 Wi Fimon Piyeer akakun ubeeka wi Yerutalem, *bayuday banŕiyaarun kē baŕē ŕoman na a aji :

3 « Ibaa do do hum adoo neej ŕi itoh yi banwoon

baanwo bayuday, ade na baka ba? »

4 Kë Fimon Piyeer ašë jun pkakalëš baka bnuura iko jibi itëparun du ujuni.

5 « Dbi wo du ubeeka wi Yope añehan Našibați, kë ašë haabšaan kës kë nwin uko ulon kë uwalnaana bați, uwo wo ji kaloona kaweeek kantananiin ti imbiint ibaakër, kë kabi awala aban ti nji.

6 Djaban ka kës, ašë win ti ka meet ntaam ni katoh na ni uťeeh bti, njanjaan napula na njanjaan nayit,

7 ašë tiink pdiim plon kë pakji na nji : “Fimon Piyeer, naťiin, fiñan na, ide!”

8 Kë nteem pa aji : “Ajugun, nin! Wi mbuknaaniin, uko wi bgah baneenanun keme uko uťop ulon uumbaany kanejarën mntum.”

9 Kë pdiim pakak apënna bați aji : “Uko wi Našibați adinanun pde, mënť iwi iwoon kaji uťopi.”

10 Udo han nyaaš njawant, kë iko bti išë kak bați.

11 Ti dko mënť, kë biint bawajant balon biki bayilnun ubeeka wi Kaytaraya bašë ban ti katoh ki nwoon.

12 *Uhaaš wi Našibați kë ušë jakën wutan kaťaaf nin ukoolan, yaan na baka. Bañaan banfiyaarun paaj kë bagakandër na nji kë nya du uko Korneliyut.

13 Kë ašë kakalëšun jibi awinari *uwanjut kë ubi aneej du katohul ašë ji na a : “Yilan ñaan alon du Yope ido Fimon andu'aniin Piyeer abi ti,

14 alon katupu nťup nanklun kabuuranu iwi na biki ka-tohu.”

15 Djaka jak djun bťup, kë Uhaaš wi Našibați ušë wala ti baka jibi ubiin awala ti un du kateeku.

16 Kë nšë leš wal mënť uťup wi Ajugun, wi abiin aťup aji : “Yowan abattaar na meel, kë an, našë lun kayeenk *batitmu bi Uhaaš wi Našibați.”

17 Woli Našibați aťen bañaan biki alinan na un wi nkakun tfa afiyaar Yetu *Krittu Ajugun, woon nji nandayanaan i, dhi-lanun kaneenan Našibați ado uko wi ašalun? »

18 Wi batiinkun han ašë walan nhaaš, adëman Našibați aji : « Manjoonan ma keeri, banwoon baanwo bayuday bahil kakak du Našibați kakut kaka ubida wi manjoonan, Našibați aťenun baka wa. »

Kabuka ki pntuk pi banfiyaarun du Antiyoka

19 Wi Tefan akeťun kë bašë kak ahajan banfiyaarun, kë bawayšëri. Balon baya ado ban utaak wi Feniti, kë balon baya te unjiw wi Kiprut, kë balon baya kak te ubeeka wi Antiyoka, ašë jukanaara *bayuday tañ *Uťup Ulil Unuura.

20 Kë banfiyaarun balon banwoonun Kiprut na Kuren bašë ya Antiyoka aťup banwoon baanwo bayuday kak Uťup Ulil Unuura.

21 Mnhina mi Ajugun mantënka baka kë bañaan batum bafiyaar akut akak du Ajugun.

22 Wal wi biki pntuk pi banfiyaarun pi Yerutalem batiinkun iko yan, kē bašē do Barnabat kē aya Antiyoka.

23 Wi abanun, alilan maakan ŋiki awin bnuura bi Našibaŋi ŋi baŋaan biki ubeeka mēnt ašē ji na baka bataman ŋi pfiyaar Ajugun ŋi iŋēb yi baka.

24 Barnabat awo ŋaan najoob bkow antumun na *Uhaaš wi Našibaŋi, akuŋ aŋiyaar Ajugun, kē baŋaan batum bafiyaar akuŋ akak ŋi Ajugun.

25 Barnabat aya wal mēnt Tartut pla Fawul.

26 Wal wi awinulun ašē kak na a ŋi Antiyoka. Wi wi baŋaan aŋo ŋi pntuk pi banfiyaarun mēntan pun ušubal upēb bukal batēb ajukan baŋaan batum. Kē ŋi Antiyoka mēnt di di bajunnun pdu baŋašar Yetu aji « baritton. »

27 ŋi ŋnuur mēntan ŋun, kē *baŋupar Našibaŋi balon bawoona Yerutalem aya Antiyoka.

28 Alon ŋi baka i katim ki Agabut, i Uhaaš wi Našibaŋi uneejun kē ašē naŋa, aŋup baka aji ubon uweek ulun kawo ŋi umundu bti (kē wul ubiin awoha ŋi wal wi pših pi Klodiyut).

29 Wal mēntan kē baŋašar Yetu biki Antiyoka bašē tiinkar aji andolon awul uko wi ahilanun kaŋēnkna banfiyaarun biki utaak wi Yuda.

30 Kē hēnk di di badolon, Barnabat na *Fawul kē baya wul baweeek biki pntuk pi

banfiyaarun itaka yi bajuntun.

12

Herod Naših ahajan banfiyaarun Yetu

1 Wal mēnt *Herod naših akak ŋi phajan banfiyaarun Yetu balon.

2 Ado kē bafin *Yakob naweeek *Yowan na kakej.

3 Wi awinun kē wan ulil *bayuday ašē taman, ado kē bamob Timon Piyeer (uwo ŋi wal wi *ufettu wi ipoom indaŋ).

4 Wi amobun Timon Piyeer, ado kē bawata ukalabuš ašē ŋu bangoli, kē baji balutšar babaakēr babaakēr pyeŋa. Aŋal karuhnaana Timon Piyeer ŋi kadun ki baŋaan bti woli *ufettu wi mnjeeh uŋēpi.

5 Hēnk, kē batuh Timon Piyeer ayeŋa bnuura. Wal mēnt kē banfiyaarun bašē ŋehan maakan Našibaŋi pa a.

6 ŋi utejan unŋaanun unuur wi Herod aŋuun pluŋ kado *uruha wi Timon Piyeer, kē awo ŋi ptoof pi bangoli batēb aŋoyēnt. Batana na mnkorentu, kē bayen balon bakak anaŋ ŋi plēman pi ukalabuš.

7 ŋi dko mēnt, kē *uwanjut wi Ajugun ušē bi, kē ukalabuš ukak ajeeh maakan. Uwanjut ukob koban Timon Piyeer ŋi kantaagan ahuma ašē ji na a : « Faraan inaŋa! » ŋi wal mēnt, kē mnkorentu manšē pēnna ŋi iŋen yi Timon Piyeer ajot.

8 Uwanjut kē ušē ji na a : « Naŋiin ibomandēr! » kē Timon Piyeer ado jibi ujakun. Kē

uwanjut ukak ajaka : « Jejan bayeti bi nu, iṭaşən. »

9 Bapən ṭi ukalabuṣ kē Timon Piyeer aktaş uwanjut aamme aji uko unktēpuṇ hēnk, uwo manjoonan, aṣal aji aṭaafi ṭaafi.

10 Hēnk kē baṭēp bayen bateek, aṭēp batēbantēn, aṣē ban du plēman pweek pntak panwujun du ubeeka. Plēman pahaabṣa bddidi pa, ṭi kadun ki baka. Bapən aṭēp na bgah blon ; ṭi dko mēnt, kē uwanjut uṣē neem.

11 Wal mēnt, kē uhaaṣ uṣē kak na Timon Piyeer kē aṣē ji : « Dbaan ayikrēn hēnkun, manjoonan ma. Ajugun ayil uwanjut wi nul, abuuranaan ṭi phina pi Herod, na ṭi iko iwuṭaan bti yi bayuday baṣalun pdolēn. »

12 Wi Timon Piyeer aṣalntēnun uko mēnt, aṣē tool aya du uko *Mariya anin Yowan andu'aniin Markut. Bañaan batum bayit da añehan Naṣibaṭi.

13 Akob ṭi plēman, kē nalemp ñaat alon andu'aniin Rode aṣē ñog, ahepar ñaan ankobun.

14 Ayikrēn pdiim pi Timon Piyeer aṣē lilan maakan, aando haabēṣ plēman, aṭi akak meet aji na bañaan: « Timon Piyeer a! Awoon du plēman, du bdig. »

15 Kē baṣē teema aji : « Iwi iyilaa » kē ul aṣē mēbana ṭi uṭup wi nul, kē baṣē kak ajaka : « Om uwanjut wi nul wa? »

16 Wal waṇ bti, Timon Piyeer awo ṭi pkob ṭi plēman.

Banfiyaarun Yetu bahaabēṣ, awina aṣē ñonjar maakan bukal bti.

17 Anēt baka kañen bay-ompna, aṣē kakalēṣ baka jibi Ajugun adolun te kē adoo pēn du ukalabuṣ. Aṣē ji na baka « Nayaan naṭup uko mēnt Yakob, na banfiyaarun bukindu. » Wi abaan, aṣē kak aya dko dmpaṭi.

18 Wal wi unuur ujintun, bangoli bañonjar maakan aṣē hepar dko di Timon Piyeer abaan aya ya?

19 Herod aṭu bañaan pla'a, kē nin alon aanwina win. Wi aheparun bayen, aṣē do kē bafin baka. Wi uko waṇ uṭēpuṇ, kē Herod aṣē pēn du utaak wi *Yuda aya ado ṇnuur ṇlon du ubeeka wi Kaytaraya.

Pkeṭ pi Herod Naṣih

20 *Herod adeebaṭēr bnuura wal mēnt bañaan biki ṇbeeka ṇi Tir na Fidon, kē baṣē tiinkar aji baya kawina. Bajunna aṭini na Blattut, nalempar Herod alon i ahaṭun, awat ṭi ploolan na a. Wi babaan aṣē ya du Herod, akoota aba na udeeb, bateer. Uko ude wi baka uji uwoona du utaak wi Herod Naṣih.

21 Ṭi unuur wi Herod adatun, ul ṭi uleeful, awohara imiṣa yi pṣih aṭo ṭi pṭij pi pṣih, aṣē ṭiini na bañaan, jibi ajonun kado.

22 Bañaan kē baṣē maa-gatēna maakan aji : « Mēnt ñaan najēn aktiiniin hēnk, naṣibaṭi nampoṭi a! »

23 Ṭi dko mēnt kē *uwanjut wi Ajugun uṣē koba, ṭiki

aandëman Naşibaţi. Nkut najota kayin, kē akeţi.

²⁴ Kē bañaan banfiyaarun Uţup wi Naşibaţi akuţ atiink wa başë tuma tum pya.

²⁵ Wi bi Barnabat na *Fawul, babaan ulemp wi babin pdo ti ubeeka wi Yerutalem, bapën da, aşë ya na *Yowan andu'aniin Markut.

13

Barnabat na Fawul baya kayili

¹ Du Antiyoka, uka tfa ti pntuk pi banfiyaarun, *baţupar Naşibaţi na *bajukan Bgah : Barnabat, Timeyon andu'aniin najënal, Lutiyut i Kuren, Manayeen nanoh i kpoţi *Herod Naşih i *Galilay, na *Fawul.

² Unuur ulon wi bawoon ti pdëman Naşibaţi abot ayiman, *Uhaaş wi Naşibaţi kē uşë ji na baka : « Nadatan Barnabat na Fawul babi bawo wo ti ulemp tañ unkaan kē ndu baka. »

³ Wi bayimanun akuţ aňehan Naşibaţi, aşë paf baka iñen ti ikow, awutan baka kē bayaa.

Barnabat na Fawul baţup Uţup Ulil Unuura du unjiw wi Kiprut

⁴ Jibi *Uhaaş wi Naşibaţi uyilun baka hënk, Barnabat na *Fawul baya du ubeeka undu'anin Teluka, dul di di bajejnun ulantu, aya unjiw wi Kiprut.

⁵ Wi babanun ubeeka wi Talamina aşë jun pjukan Uţup wi Naşibaţi ti *itoh iñehanaani

yi bayuday. Bawo na *Yowan Markut, kē aktënk baka.

⁶ Kē wi bamuurun unjiw bti, adoo ban ubeeka wi Pafot, aşë yit da na ñaan nayaamu i bajaan bado Bar-Yetu, awo nayuday aşë ji homp kaji ul awo *Naţupar Naşibaţi.

⁷ Ñiint mënţan un awo du uko Tergiyut Pawulut nantuņa i unjiw anwoon ñaan natit. Nantuņa un ado kē badu Barnabat na Fawul ţiki aňal ptiink Uţup wi Naşibaţi.

⁸ Kē Elimaat nayaamu (hënk dawoon katimul ti *ugrek) aşë pok uko mënţ wun, aanňal nantuņa awugëş uşal.

⁹ Kē Uhaaş wi Naşibaţi uşë neej wal mënţ atum ti Fawul – i bakaan aji bado *Pawulu ; – ajaban Elimaat këş, aşë jaka :

¹⁰ « Iwi, iwo ñaan antumun kaguuru na mnlafren, abuk *Untaayi Uweek! Anwoon aanňal pţëp ti bgah, lum di di ibaan aţaňan taňan pdo kapënan bañaan ti bgah btool bi Ajugun ba?

¹¹ Tenan hënkun Ajugun aşaan akobu, ikak nakuul, iinkak awin bnuur te nnuur nlon nadoo naţëp. » Ti dko mënţ, këş kafel na Elimaat, kē akfooy na dko ala ñaan nañoota.

¹² Nantuņa i unjiw afiyaar Yetu wi awinun uko untëpun, akak aňonar maakan ti pjukan pi uko wi Ajugun.

Pawulu na Barnabat bajukan Uţup Ulil Unuura du Antiyoka di Pitidi

13 *Pawulu na batëntul ba-
 jej ulantu du ubeeka wi Pafot,
 pya ubeeka wi Perga unwoon
 du utaak wi Pamfili. *Yowan
 Markut aduk baka da awugša
 akak Yerutalem.

14 Kë bukal başë juṭa ṭi
 bgah bi baka. Bamuur
 Perga aya aban ubeeka wi
 Antiyoka du utaak wi Pitidi.
 Ṭi *unuur wi pnoorfën wi
 bayuday, kë başë neej du
 *katoh kañehanaani aṭo.

15 Wi baleyiirun ṇlibra ṇi
 *Bgah bi Moyit, na ṇṭup ṇi
 *baṭupar Naşibaṭi, kë baweeek
 biki katoh kañehanaani başë
 do kë bahepar baka aji : «
 Batënt naan, nakale uko uṭup
 unhilanun katëntën bañaan
 biki bti, nañog katiinkana. »

16 Pawulu kë aşë naṭa,
 anët baka kañen, aşë ji : «
 An bañaan biki *Itrayel na
 an bti nandëmanun Naşibaṭi,
 natiinkan.

17 Naşibaṭi i pntaali pi
 nun, pi Itrayel, adat başinun,
 adëman pntaali pi baka, wi
 bawoon bayaant du utaak wi
 Ejiptu. Apënan pa du Ejiptu
 kak ṭi mnhina mi nul.

18 Awo na başinun du
 *pndiış ṇşubal iñeen ṇbaakër,
 alemp na baka.

19 Awet ṇraaşa paaj na ulon
 ṭi utaak wi Kanaan, ajej mboş
 awul babukul biki Itrayel,

20 uko waṇ udo ṇşubal
 iñeen-week ṇyaaş ṇbaakër na
 iñeen kañeen (450).

« Wi waṇ uṭëpun, kë aşë
 wul baka baweeek te wal wi
 Famiyel Naṭupar Naşibaṭi abiin
 abi.

21 Wi wi başaṇ ahepar

Famiyel pka naşih, kë Naşibaṭi
 awul baka *Fawul abuk Kit
 i pşini pi Benyamin, kë aşih
 baka ṇşubal iñeen ṇbaakër.

22 Wi abiin apënan Fawul,
 aşë ṭu *Dayit ṭi pşih. Ul
 Dayit mënt, hënk di di Naşibaṭi
 aṭiiniin uko wi nul, aji :

“Dwin ṭi Dayit abuk Yete, ñaan
 i uhaaş naan unalun,
 dme kë ahil kalun kado unal
 wi naan bti.”

23 Ṭi pşini pi nul pi pi Naşibaṭi
 awulun Itrayel Yetu, *Nabu-
 uran Bañaan, jibi abiin ahon
 ṭfa.

24 Yowan, ambiin Yetu uteek,
 ajukan ṭi Itrayel bti pwut
 pjuban na pyeenk *batitmu.

25 Yowan ji abi ado kaba
 ulemp wi nul, aji na baka
 : “Naşal aji dwo in ba?
 Nji mënwo ñaan i naşalun
 aji dwoo, natenan, alon
 alun kabi ṭi kafet ki naan,
 i mpoṭun maakan pṇup
 kafënëşa işapaat.”

26 « An batënt naan, an biki
 pntaali pi *Abraham na an
 bti, nandëmanun Naşibaṭi : nja
 biki Naşibaṭi awulun uṭup wi
 mbuur.

27 Bañaan banfëtun du
 Yerutalem na baweeek biki
 baka, baamme kë Yetu
 awoon Nabuuran Bañaan. Kë
 baankak ate ṇṭup ṇi baṭupar
 Naşibaṭi ṇi bajaan bapiban
 baka ṭi unuur undoli wi
 pnoorfën, aşë baañsaan pdo
 jibi ujakuṇ wi baṭuun pbi
 kafin Yetu.

28 Baanka uko utapara aşë
 ji na *Pilata ado bafina.

29 Wi baṭëpanun iko bti
 impiitaniin ṭi a, bawalana ṭi

krut, ahetana du bhër.

³⁰ Kë Naşibaţi aşë naţana ţi pkeţ.

³¹ Yetu ado ɲnuur ɲtum ɲi ajaki pën kawinana ʒi bañaan bangakandërun na a undi-imaan, du utaak wi *Galilay te du ubeeka wi Yerutalem ; kë bukuŋ mënţan bawoon hënkun bamaar biki nul ʒi bañaan biki Itrayel.

³²⁻³³ Kë un ɲşë bi bi pţijan *Uţup Ulil Unuura : uko wi Naşibaţi abiin ahon başinun ţfa ado wa hënkun pa nja, ɲnwoon babuk baka, wi anaţanun Yetu ʒi pkeţ. Hënk di di bapiitun ʒi ulibra wi pñaamarën, aţup ʒi kañaam katëbantën aji :

“Iwi iwoon Abuk naan ;

Nţa di, dkak Şaaş.”☆

³⁴ Naşibaţi atar aţup kë alun kanaţana ʒi pkeţ, nin aankluŋ kawuta apuţ. Aţup aji hënk :

“Dluŋ kawulan na manjoonan iko inuura inyimanun,

yi nhoruŋ Dayiţ.”☆

³⁵ Ukaan kë bapiit kak aji :

*“Tinklun kawut ñaan nayi-
manaan i nu apuţ.”*☆

³⁶ Dayiţ ul ʒi wal wi nul, wi adoluŋ unal wi Naşibaţi aşë piinţ akeţ, kë bamoya na başin kë apuţi.

³⁷ Bë i Naşibaţi anaţanun ʒi pkeţ, aampuţi.

³⁸ An bayiţ naan ɲbi bi pţupan name kë Yetu akaan kë ipekadu ihil kapën. ʒi katim ki Yetu ki ki baţupanaŋ pbuur ʒi ipekadu ;

³⁹ ʒi katim ki nul ki ki ñaan an-
haţun akbuurnun ʒi ipekadu

bti yi *Bgah bi Moyit bawoon baanhilan aburanan.

⁴⁰ Nalipariin, uko wi baţupar Naşibaţi bajakuŋ uluŋ udolan, baji :

⁴¹ *“Natenan an babeeh iko,
nañonjarën, naşoşa, naba.*

*ʒiki, ʒi ɲnuur ɲi nawoon ɲi, dluŋ
kado uko uweek*

wi nameen woli baţup ʒup

ñaan wa, aankfiyaar.”

»☆

⁴² Wi Pawulu na Barnabat bakpënuŋ ʒi katoŋ kañehanaani, bañaan bukuŋ bakoot baka baluŋ bakak, ʒi unuur wi pnoorfën unkm-biin baţiiniyaan kak uko wi baţupuŋ.

⁴³ Wi bañaan bawayşërun, batum ʒi baka, bayuday na balon bankakuŋ ʒi Bgah bi Moyit, bataş Pawulu na Barnabat. Kë bukal başë ʒiini na baka atëŋtën pa bajuţa ʒi bnuura bi Naşibaţi.

*Pawulu na Barnabat ba-
jukan banwoon baanwo bayu-
day*

⁴⁴ Wi *unuur wi pnoorfën ukaan aban, ubeeka bti ubi ayit atiink uţup wi Ajugun.

⁴⁵ *Bayuday bakuj baka wi bawinuŋ pntuk pi bañaan puŋ, aşë laţ uko wi *Pawulu akjakuŋ, akak akara.

⁴⁶ Pawulu na Barnabat kë başë taman maakan ajukan na mntëŋ aji : « An biki bañaan bawoon lah kajukan Uţup wi Naşibaţi duna. Kë wi naşaan apok wa, aşal aji naantaan na pka ubida wi

☆ 13:32-33 Kañaam 2.7. ☆ 13:34 İtayi 55.3. ☆ 13:35 Kañaam 16.10. ☆ 13:41 Habakuk 1.5.

mn̄to, ɲwutan ɬuŋ kaya du
banwoon baanwo bayuday.

⁴⁷ Uko waŋ wi wi Ajugun
ajakun ɲwo i kado :

*“Ddolu kē iwo bjeehi bi ban-
woon baanwo bayuday,
ihilna iɬij umundu bti du
mbuur.” »**

⁴⁸ Wi banwoon baanwo
bayuday, batiinkun uko mēnt̄,
balilani, abot adēman uɬup
wi Ajugun. Kē biki Naɕibaɬi
adatun bti pa ubida wi mn̄to,
bafiyaari.

⁴⁹ Uɬup wi Ajugun umeet̄ana
ɬi utaak wun bti.

⁵⁰ Bayuday kē bašē wuuk
wal mēnt̄ baat̄ bayok balon
bandēmanun Naɕibaɬi, na
bantohi biki ubeeka, kē
baklat̄ Pawulu na Barnabat̄.
Kē bawuuk bañaan̄ kē bakak
ahajan baka, adoo dook baka
ɬi utaak.

⁵¹ Kē Pawulu na Barnabat̄
bašē dan danan pdēpalēn
ɬi ihoɬ yi baka adiimanaan
udeeb wi baka, ašē tool aya
ubeeka wi Ikoniyyom.

⁵² Banfiyaarun̄ biki An-
tiyoka kē bašē tum wal mēnt̄
na mnlilan na *Uhaaš wi
Naɕibaɬi.

14

*Pawulu na Barnabat̄ baɬup
bañaan̄ biki Ikoniyyom Uɬup Ulil
Unuura*

¹ Du ubeeka wi Ikoniyyom
kak bi *Pawulu na Barn-
abat̄ baya, aneej du *katoh
kañehanaani ki bayuday
aɬiiniyaan uɬup wi Naɕibaɬi
bnuura, jibi babiin̄ ado ; kē
bañaan̄ batum, *bayuday na

banwoon baanwo bayuday,
bafiyaari.

² Bayuday bampokun̄
pfiyaar Yetu kē bašē kak
awuuk banwoon baanwo
bayuday kē babot ašoor
banfiyaarun̄.

³ Uko mēnt̄ uunneenan bi
Pawulu na Barnabat̄ baɬo da
ɲnuur ɲtum bado kaɬup uko
wi Ajugun na mnt̄en̄ mi awu-
lun̄ baka, kē ul akak adiiman
kē uɬup wi baka untaanun̄ na
bnuura bi nul ujoonani, wi
awulun̄ baka phina pi pdo
iko iñon̄arēnaan na mlagre.

⁴ Bañaan̄ biki ubeeka bti
bakak apaɬ, balon̄ bawo na
bayuday kē balon̄ bawo na
*banjañan.

⁵ Kē banwoon baanwo
bayuday na bayuday, na
baweek biki baka bašē tiinkar
aji bahajan banjañan̄ katap
baka mnlak kafin̄.

⁶ Wi banjañan̄ bameen̄ ušal
wi baka, baɬi aya Littra na
Derbe, ɲbeeka ɲi utaak wi ba-
jaan̄ bado Likanoya, na ɲfēt̄
ɲanñogun̄ da,

⁷ aya aɬupa ɬup da *Uɬup Ulil
Unuura.

*Pawulu na Barnabat̄ baɬup
Uɬup Ulil Unuura du Littra na
Derbe*

⁸ Niint̄ alon̄ awo ɬfa du
Littra anɬakmi ihoɬ, aji bi wo
wo ɬi dko dloolan, aambaan̄
kapoša, ɬiki abuka buka haŋ ;

⁹ aɬo atiink̄ *Pawulu. Kē
Pawulu ašē jabana kēs, awin
kē afiyaar pfiyaar panhi-
nanun̄ kajebana.

10 Wi wi adolun pdiim pweek adu'a aji na a : « Naŋiin inaŋ iliint ŋi ihoŋ! » Kē ŋiint alut anaŋ: abi kapoŋ poŋ.

11 Wi baŋaŋ bawinun uko wi Pawulu adolun, kē baŋe huuran na uŋup wi baka wi Likanoya aji : « Baŋibaŋi biki nun bakak baŋaŋ bajen, awala ŋi un »

12 Wal menŋ, kē baŋe ŋu Barnabat katim ki Diya, aŋe ŋu Pawulu ki Hermet* ŋiki ul ajaŋ aŋupar Barnabat.

13 Natul i Diya, awoon alon ŋi baŋibaŋi biki baka, i kadun kawoon ŋi uneej ubeeka, aya aŋi ngit ŋanŋeŋun na itoh. Ul na pntuk pi baŋaŋ pun baŋal pdo *banjaŋan pgur.

14 Wi bi Barnabat na Pawulu batiinkun uko wi baŋalun kado, batow imiŋa yi baka adiimanaan kē baandii, aŋe ŋi aneej ŋi ptoof pi baŋaŋ ahuuran aji :

15 « Babuk biint we ukaan kē nakdo hēnk ba? Nwo baŋaŋ bajen ji an! Nbi bi ŋi, pŋupan *Uŋup Ulil Unuura, napenna ŋi iko inaaŋ yi nakdolun yun, naŋe nakak du Naŋibaŋi najeb, anŋakun baŋi, aŋak mboŋ, na bdēk, na iko bti inwoon da.

16 Du kateeku, awut baŋaŋ, andoli kē aji ŋaŋ bgah bi aŋalun.

17 Kē aŋe wo anŋaŋan pdiiman baka kē awoha da, na iko inuura yi akdolun: awulan uŋubal unwoonun baŋi na ŋdeey ŋtun ŋi wal wi kanjalēn,

awulan uko ude, aŋu mnlilan mntun ŋi ŋhaaŋ ŋi nan. »

18 Baŋup anoor abaa bi hilaŋ aneenan pgur menŋ.

19 *Bayuday balon banwoonun Antiyoka di Pitidi, na Ikoniom kē baŋe bi bi, abot ado baŋaŋ kē bakak du baka, atap Pawulu mnlaak, apula, afel du bdig bi ubeeka ŋiki baŋal aji akeŋi.

20 Kē wi banfiyaarun baŋaŋ afooya, kē aŋe naŋa akak du ubeeka. Unuur utēbanŋen ul na Barnabat kē baŋe ya Derbe.

Pawulu na Barnabat bakak Antiyoka di Firi

21 *Pawulu na Barnabat baŋup *Uŋup Ulil Unuura du ubeeka wi Derbe, kē baŋaŋ batum baŋaŋ baka aŋiyaar Ajugun. Kē baŋe kak wal menŋ Littra, aŋepna Ikoniom, abaa ya Antiyoka di Pitidi.

22 Batēnŋen banfiyaarun, aŋu ŋi ŋŋal ŋi baka kē bawo kataman ŋi pfiyaar, abot aji na baka : « Nwo kahaj bnuura bnuura kabaa kaneej du *Pŋih pi Naŋibaŋi. »

23 ŋi pntuk pi banfiyaarun pandoli, baji badat bantohi, kaŋehan Naŋibaŋi kayiman kaŋe duk baka ŋi iŋen yi Ajugun, i bafiyaarun.

24 Bamuur utaak wi Pitidi aŋe ban Pamfili.

25 Baŋup Uŋup Ulil Unuura du Perga abaa ban du ubeeka wi Ataliya.

26 Dul di di bajejnun ulantu pkak Antiyoka di Firi, dko

* 14:12 Diya na Hermet bawoon balon ŋi baŋibaŋi bampoŋi biki baŋaŋ bukun. Diya awoon naweek kē Hermet aŋe ji ŋupar a.

di babin awutanaan baka ti inen yi Naşibaŋi, aji baya pdo ulemp wi badolon nŋa h  nk.

27 Wi babanun Antiyoka a   yitr  n banfiyaarun bti. Ba  p baka jibi Na  iba  i alem-pun na baka, aku   a  p baka jibi ayuuji banwoon baanwo bayuday bgah bfiyaaraanuli.

28 Pawulu na Barnabaat ba  o da ajon na banfiyaarun Yetu.

15

P  om pad  m du Antiyoka ti uko wi pwala kat  mp

1 Ba  aan balon bawoona utaak wi *Yuda, abi aban Antiyoka, a    wo ti pjukan banfiyaarun aji : « Naanhilan kabuur, woli naanya *kat  mp jibi *Bgah bi Moyit bajakun. »

2 *Pawulu na Barnabaat bala   baka, k   p  om pweek pa    wo. Ba  aan k   ba    tiinkar aji na Pawulu na Barnabaat, na ba  aan balon biki Antiyoka, baya Yerutalem, ba  iiniyaan uko m  n   na *banja  an na bantohi.

3 K   banfiyaarun ba    t  nk baka ti uko uyaani bayaa  , k   bamuur Feniti na *Tamariya, a  p jibi banwoon baanwo bayuday bakakun du Ajugun, u  p uhalu wa  , u   banfiyaarun bti ti mnlilan mweek.

4 Wi babanun Yerutalem, banfiyaarun, na banja  an na bantohi, babi akit baka, k   ba    kakal    baka jibi Na  iba  i a   pnun ti baka, ado iko itum.

5 K   balon ti pntuk pi *bafaritay banfiyaarun Yetu

ba    teem aji : « Bawo biki kawalan kat  mp banfiyaarun banwoon baanwo bayuday, kabot kaji na baka ba  a   Bgah bi Moyit. »

Timon Piyeer a  ini na ba  aan

6 *Banja  an na bantohi, k   ba    yitiir p  iiniyaan uko m  n  .

7 Wi ba          ajon, k   Timon Piyeer a    na  a aji na baka : « An bayi   naan, name k   Na  iba  i adatnun undiimaan ti an, aji n  p banwoon baanwo bayuday *U  p Ulil Unuura, ba  iinkna, babot bafiyaar.

8 K   Na  iba  i ammeen n  al n  i ba  aan, a    diimanun k   a  al banwoon baanwo bayuday, wal wi akaan awul baka *Uhaa   wi nul jibi awulun un.

9 Aampa        nin na baka, ap  nan baka ipekadu,   iki bafiyaari.

10 K   we u  aan awo h  nkun pla Na  iba  i b  p pan ba? Wal wi na  alun pkun ba  aan ba  a   bgah bdaa   bi nja na bateem nja bajon bti, nwoon n  mbi hinan akun  ?

11 Nbaa t  p t  p afiyaar aji bnuura bi Ajugun Yetu, babu-uranun ji baka. »

12 K   ba  aan bti bayomp atiink Barnabaat na Pawulu, k   bakkakal    iko i  on  ar  naan na mlagre yi Na  iba  i a   pnun ti baka ado du n  a   n  i banwoon baanwo bayuday.

13 Wi ba  iini   adoo ba, k   *Yakob a    yeenk, aji : « An bayi   naan, natiinka  an.

14 Timeyon akakalëş jibi Naşibaŋi aya i tfa du banwoon baanwo bayuday, adatna ŋi baka bañaan bankwoon biki nul.

15 Kë nŋup ŋi *baŋupar Naşibaŋi ŋakak ataŋ na uŋup waŋ, bapiit uko wi Naşibaŋi ajakuŋ aji :

16 *“Dluŋ kakak woli iko yaŋ bti iŋëpi,*

*pnaŋan katoh ki *Dayiŋ kambiiŋ ajot;*

dluŋ kanaŋan ka

kabot kaboman ka.

17 *Hënk, bañaan bti bandukiin, baluŋ kado kala Aju-gun,*

ënhëŋ, ŋtaak bti, ŋi ŋji ndatuŋ aji ŋawo ŋi naan.

Hënk di di Ajugun ajakuŋ.

*18 Ul anŋupun undiimaan, uko wi aklun kado.” »**

19 Yakob akak ahoŋalëş aji :

« Ukaan kë nşal ŋi uleef naan aji nşenwo kanooran banwoon baanwo bayuday, bankakuŋ aŋiyaar Naşibaŋi.

20 Kë nawulën npiit baka, ŋji na baka bawut kado kade uyemaŋ unneenanun, ji wi mngur ; bawut pjuban pi piinŋ ; bawut pde uyemaŋ wi nŋtaam ŋankeŋun kë pñaak paantula.

21 Bañaan bajukan undiimaan *Bgah bi Moyit ŋi ŋbeeka bti akak aleyiir ba ŋi itoh iñehanaani yi bayuday, *ŋnuur ŋi pnoorfën bti. »

Uko umpiitun pa banwoon baanwo bayuday

22 Ukaan kë *banjañan, na baweeke na banfiyaarun bti,

başë wat ŋi ploolan, adat balon ŋi baka, kë bagakandër na *Pawulu na Barnabat, aya kayili du Antiyoka. Badat *Yudaŋ, andu'aniin Bartabaat, na Filat, biinŋ bantiinkaniin ŋi banfiyaarun.

23 Bawul baka uko umpiitun aji :

« Un, banjañan, na bantohi, na batënŋan bti banwoon ŋi, ŋwulan mboş, an banfiyaarun nanwoon naanwo bayuday, nanfëŋun ŋi ubeeka wi Antiyoka, ŋi nŋtaak ŋi Firi na Filitiya.

24 Nŋiink kë baji bañaan balon biki nun babi du an, ayewlënan akuŋ atokan nşal na nŋup ŋi baka. Bañaan mënŋ, un nşenyil baka.

25 Ukaan kë nyitiir awat ŋi ploolan, adat bañaan balon babi du an. Bañoŋan Barnabat na Pawulu banwoon bañaan biki ŋmaganun maakan,

26 biinŋ banŋuun ubida wi baka bti ŋi ulemp wi Yetu *Krittu Ajugun.

27 Ukaan kë ŋdo Yudaŋ na Filat, babi baŋupan bdidi baka uko wi npiitanaŋ wi.

28 Un na *Uhaaş wi Naşibaŋi, ŋji nşenkŋo kanooranan na nin bkuŋ blon, woli uunwo uko wi bgah bajakuŋ:

29 Nawutan kade uyemaŋ wi mngur, nawutan kade nŋtaam ŋankeŋun kë pñaak paantulaa. Nawutan pjuban pi piinŋ. Nadole haŋ nado bnuura. Nbeeban. »

30 Bado Yudaŋ na Filat, kë baya Antiyoka, kë baya yitrën

banfiyaarun, aşë wul baka uko umpiitun.

³¹ Wi bañaan bukun baleyi-irun wa, balilani, țiki uhoțan baka mntëj.

³² Yuda na Filat, bankaan awo *bațupar Nașibați bațiini na banfiyaarun ajon, ahoțan baka mntëj maakan.

³³ Wi bațoon da ȳnuur ȳlon, kę banfiyaarun bașë ȳnehandër baka bayaaș bnuura, așë wutan baka kę bakak du banyilun baka. [

³⁴ Kę Filat așë ji aduka da.]

³⁵ Pawulu na Barnabat kę bașë duka ȳnuur ȳlon du Antiyoka, awo na bañaan bațum ajukan abot ațup baka Uțup wi Ajugun.

Pawulu na Barnabat baȳom agar

³⁶ Wi ȳnuur ȳlon ȳațëpun, kę *Pawulu așë ji na Barnabat: « Wulan ȳkak pwin banfiyaarun biki ȳbeeka bti ȳi ȳțëpun ațup Uțup wi Ajugun, ȳten jibi baduki ado. »

³⁷ Barnabat aȳal baya na *Yowan andu'aniȳ Markuț,

³⁸ kę Pawulu așë pok, aji baanwo kațija, țiki ado bi duk baka uyaaș ulon du uțaak wi Pamfili, kę aanyoonk babaaȳeș uko wi bakdolun.

³⁹ Kę bașë ȳom wal męnt bnuura, adoo gar. Barnabat aya na Markuț, kę bajej ulantu aya unjiw wi Kipruț,

⁴⁰ kę Pawulu așë dat Filat. Wi banfiyaarun bawutanun baka ți bnuura bi Ajugun, kę bașë ya.

⁴¹ Pawulu aȳaay na ȳtaak ȳi Firi na Filitiya, atęȳtęn banfiyaarun.

16

Pawulu na Filat baya na Timote

¹ *Pawulu aban ubeeka wi Derbe akak aya Littra ; di națașar Yetu alon i bajaan bado Timote afëțun. Anin awo *nayuday ankakun afiyaar Yetu, kę așin așë wo nagrek.

² Banfiyaarun banwoon Littra na Ikoniȳom, bațiiniyaan uko unuura ți kațimul.

³ Pawulu, kę așë ȳal agakandër na a, așë do kę bawalana *katëmp, țiki bayuday banfëțun da, bame kę așin awo nagrek*.

⁴ Wi bakyaan, bațup na ȳbeeka abot aji na banfiyaarun bado kado uko wi *banjaȳan na bantohi du Yerutalem bajakun.

⁵ Ukaan kę banfiyaarun, bakya'a ya kadun ți pfiyaar, abot atuma țum pya na ȳnuur.

Pawulu adu'ana du Matedoniya

⁶ *Uhaaș wi Nașibați uneean *Pawulu na biki agakandëraanun pțup Uțup wi Nașibați du uțaak wi Atiya, ukaan kę bamuur aya ȳtaak ȳi Frigiya na Galatiya.

⁷ Wi baȳogun uțaak wi Mitiya, așë do na pneej Bitiniya, kę Uhaaș wi Yetu ușë wo uundinan baka.

* **16:3** Bagrek baanji baya katëmp, ți bayuday woli iinya katëmp baji baji injinți, iinkhil pwo na baka.

⁸ Wi wi bamuurun Mitiya, aya aban pkëj pi Trowat.

⁹ Na utejan, Naşibaţi ahaabëşa kës kës awin ñiinţ alon i Matedoniya, kës anaţi, aşë ji na a : « Biin Matedoniya, ţenkun! »

¹⁰ Wi uko wan uţëpan ţëp, kës nşë bi bomandër bomandër pya, ţiki nşal aji Naşibaţi adu'un du, nya nşup biki Matedoniya *Uşup Ulil Unuura.

Du ubeeka wi Filip, Liidi afiyaar hënkun Yetu

¹¹ Kës njijnaana ulantu ţi Trowat, abi ya ya utool du unjiw wi Famotrat. Wi nfa mambanun, kës nşë ya aban ubeeka wi Newopolit.

¹² Dul di di npënnun aya ubeeka ulon ţi utaak uteek wi Matedoniya unwoon katim ki Filip. Ubeeka mënţ uwo ţi pşih pi Rom†. Nşo da nnuur nşon.

¹³ Ţi *unuur wi pnoorfën wi bayuday, kës nşë pën aya umban wi kaban ki katant, di nşalun aji, nya kawin da dko dñehanaani Naşibaţi. Nşo da aţiini na baat banyitun da.

¹⁴ Alon ţi baka, katimul kawo Liidi ; awo ñaat andëmanun Naşibaţi, i ubeeka wi Fiyatira, aji waap ilaañ ijeenkal intamun. Awo ţi ptiinkun, kës Ajugun aşë haabëşa uhaaş, afiyaaraan uko wi *Pawulu aktupun.

¹⁵ Ñaat an ayeenk *batitmu, ul na biki katohul, wi abaan, aşë ñëhanun aji : « Woli naşal aji dfiyaar hënkun Ajugun na

manjoonan, nabi kawala ţi katoh ki naan. » Akooţun, kës njdinani.

Bawat bi Pawulu na Filat ukalabuş

¹⁶ Unuur ulon, wi nkyaan dko dñehanaani Naşibaţi, aşë yit na poonu alon najuuk anwoon na untaayi unjaan udola aţup uko unklun kabi. Aji ţij banka'ulun itaka itum, ţi mnţoori mi ajaan ado.

¹⁷ Poonu mënţ awo ţi ptaş *Pawulu na un, aşë huuran aji : « Bañaan biki bawo balempar Naşibaţi ampelun bañaan bti, badiimanan bgah banknootanan du mbuur. »

¹⁸ Wi wi awoon ţi pdo han nnuur nşum, kës Pawulu adobi deebaţ, akok aji na untaayi, « ţi katim ki Yetu Krittü, dji ipën ţi a! » Ţi dko mënţ, kës untaayi ubi pën pën ţi poonu.

¹⁹ Wi banknjuukntënnun poonu un bawinun kës uko udeeni wi baka utokaa, kës başë mob bi Pawulu na Filat, apul pulan, aňoot du ufeeru, baya bado baka *uruha.

²⁰ Baţij baka du bawayëş bşup baromen, aji na baka : « Bañaan biki, bawo ţi pyewlën ubeeka wi nun, bawo *bayuday,

²¹ aşë wo ţi pjukan bgah bhalu, kës un baromen nşë wo nşenwo kadinan ba kës kataş ba. »

²² Kës pntuk pi bañaan pajun pkob bi Pawulu na Filat. Bawayëş bşup baromen bado kës bawohëş baka, afud itintël.

† 16:12 Bañaan banfëţun ţi Filip balin lin na baromen.

23 Wi bakobun baka bnuura, aşë wat baka ukalabuş, aji na bayeñ bado katen baka bnuura.

24 Wi bajakan jak han na nayeñ, kē aşë bi jej jej baka atuh du meet dbaañşaani di ukalabuş, akiin.

25 Wi utejan mnjel uñogun, kē bi Pawulu na Filat başë wo ti pñehan akuť ayeeh, adëman Naşibaťi. Bakalabuş bandukiin, kē baktiink baka.

26 Ti dko mēñť, kē mboş manşë şınťar maakan, kē ģniw ģi ukalabuş ģaklëk. Ti dko mēñť kak, kē ilëman yi ukalabuş bti işë haabşa, mnko-rentu kē manfënşa ti bakalabuş.

27 Nayeñ i ukalabuş anaťaa, awin kē ilëman yi ukalabuş iwo bhaab, aşë toot kej, aňal pfin uleeful, ģiki aşal kē bakalabuş babuuri.

28 Pawulu kē aşë ģajar maakan aji na a : « Kfin uleefu! Nwo ti un bti. »

29 Nayeñ ado kē batehan bdoo, alënk akat kat aşë ti ajot ti ihoť yi bi Pawulu na Filat.

30 Wi abaan, aşë pënan baka bdig, ahepar baka aji : « Baweek, we wi nhiniin kado, kabuurna? »

31 Kē başë teema aji : « fiyaarën Ajugun Yetu, ilun kabuur, iwi na biki katohu. »

32 Wi wi başaan atup baka, ul na biki katohul bti, Uťup wi Ajugun.

33 Wal mēñťan wun, na utejan mnjel, kē nayeñ aya na baka, aňow baka ijën. Kē ti dko mēñť, kē nayeñ adolan

*batitmu ul na biki katohul bti.

34 Aneejan baka katohul, awul baka pde, nayeñ atan ul na biki katohul bti, ģiki bafiyaar hëñkun Naşibaťi.

35 Wi nfa mambanun, kē bawayëş bťup baromeñ başë yil bangoli baya baji na nayeñ awutan bi Pawulu na Filat.

36 Kē nayeñ aşë ji na Pawulu : « Bawayëş bťup baji ģwutanan iwi na Filat, nayaan na bnuura. »

37 Pawulu kē aşë ji na bangoli : « We? Bakobun ti kadun ki baňaan, un ģnwoon baňaan banliñun na baromeñ, bē baandolun *uruha, ajejun awat ukalabuş aşë ģal bťup baba hënk, na byompan? Nin! Babiin bdidi baka bapënanun »

38 Kē bangoli bakak, aya akakalëş bawayëş bťup baromeñ, kē başë haajala, wi bameeñ kē Pawulu na Filat bawo baňaan banliñun na baromeñ.

39 Wi wi bayaan akooť baka bamiir baka, apënan baka ti ukalabuş, aşë ñehan baka bapën ti ubeeka.

40 Pawulu na Filat bapën du ukalabuş aşë ya du uko Li-idi. Wi bayaan awin banfiyaarun, atëñťën baka aşë tool aya.

17

Bahajan bi Pawulu na Filat du Tetalonika

1 Bi *Pawulu na Filat baťëpna ģbeeka ģi Anfipolit, na Apoloniya, aşë ban du ubeeka wi Tetalonika. *Katoh

kañehanaani ki bayuday kalon kawo da.

² Pawulu aya aneej da, jibi ajonun kado. Ado inëm iwajanť yi ajaki ya du katoñ kañehanaani, ři *unuur wi pnoorfën kaťelşër na baka. Aji řepna ři Ulibra wi Naşibaťi,

³ kajukan baka kakuť kadi-
iman kë : *Krittu awo i kahaj,
kabot kanaťa ři pkeť. Pawulu
akak aji na baka : « Kë Krittu,
awoon Yetu i nji kaťupanan
hën. »

⁴ Bayuday balon badinan
uko wi baktupun aşë řaş bi
Pawulu na Filat. Kë bagrek
batum banjaan badëman
Naşibaťi, baťaş baka aťu na
baať bammeetaniin batum.

⁵ Kë bayuday balon başë
kuj baka maakan. Wi wi
bayaan, ayitrën bawaan
udooni balon banwoon ři
igah yi ubeeka, kë banaakiir
ado pntuk, ayewlën ubeeka.
Baya aneej du uko Yaton, ado
na pmob bi Pawulu na Filat
kaťij mon pntuk, du bdig.

⁶ Wi bayaan awo baanwin
baka aşë mob Yaton na ban-
fiyaarun balon, apul pulan,
añooť du bawayëş bťup aşë
huuran aji : « Bañaan biki
bayewlën umundu bti, aşë
ban hënkuñ ři,

⁷ awo bayaanť biki Yaton.
Bawo ři plať bgah bi naşih na-
jeenkal, aji naşih alon awoon,
anwoyi katim ki Yetu. »

⁸ Wi baťupun han, kë pntuk
na bawayëş bťup başë yewla.

⁹ Bawayëş bťup baťu Yaton
na baka pluk, abaa wutan
baka.

*Pawulu na Filat baya
Bereya*

¹⁰ Wi utejan ubanan ban,
kë banfiyaarun başë do bi
*Pawulu na Filat kë baya
ubeeka wi Bereya. Wi
babanun da, aşë ya du *katoñ
kañehanaani ki bayuday.

¹¹ Bañaan biki Bereya ba-
joob ikow apel biki Tetalonika,
řiki baji batiink Uťup wi
Naşibaťi bnuura, kakak kajuk
Ulibra wi Naşibaťi unuur
undoli, katenna me uko wi
Pawulu aťupun ujoonani.

¹² Batum ři baka, na ři
bagrek, baať bammeetaniin
na biinť, bafiyaar hënkuñ.

¹³ Wi *bayuday biki
Tetalonika batiinkun kë baji
Pawulu awo ři pjukan Uťup wi
Naşibati du Bereya, kë bakak
aya da, ajun pyewlën abot
awuuk pntuk.

¹⁴ ři dko mënť, banfiyaarun
bado Pawulu kë aya umban
wi bdëk bweek, bi Filat na
Timote kë başë duka Bereya.

¹⁵ Baññooťanun Pawulu,
baya na a te Atenay, aşë
kak na kakuran ki Filat na
Timote bataran baya baťënka
du Atenay.

*Pawulu aťiini na bañaan
biki Atenay*

¹⁶ Wi *Pawulu awoon ři py-
oonk bi Filat na Timote du
Atenay, anoor ři kës, řiki awin
jibi ubeeka utumun iduun.

¹⁷ Ukaan kë aji ten du
*katoñ kañehanaani na
*bayuday biki kabuka,
na bankakun bayuday
bandëmanun Naşibaťi, akak
aji ten bťup na bañaan

banktëpnun du ufeeru nnuur bti.

18 Kë pntuk pi bame baweeek balon biki bajaan bado bapikureyen* na battoyik† bašë neej blaŋar na a. Balon kë baji : « We wi nahomp i akdolun na pŋup ba? » Kë balon baji : « Awo wo ji aŋiiniyaan nnton nŋaanŋ. » Baŋup haŋ ŋiki batiinka kë aktiiniyaan Yetu, na pnaŋa ŋi pkeŋ.

19 Ukaan kë baŋij Pawulu, aŋoot du dko di bajaan bado « Ayeropagut‡ » di bawayeš bŋup baweeek bawoon, ašë ji na a : « Nhinan kame pjukan phalu pi iktiiniyaanun paŋ i?

20 Iko ilon yi ikjukanun iwo iyaanŋ ŋi un, kë nŋal kame iko yi ijakun. »

21 Baŋaan biki Atenay na bayaanŋ banfëŋun da, babi wo wo ŋaŋ ŋi pkakalëš na ptiink uko uhalu unwoon.

Pawulu aŋiini na baŋaan du uruha uweek

22 *Pawulu anaŋa anaŋ ŋi kadun ki bawayeš bŋup, ašë ji na baka : « An baŋaan biki Atenay! Dyikrën kë nawo baŋaan banfiyaarun bnuura, baŋibaŋi batum.

23 Wi nŋi kapoŋun na ubeeka, dten bnuura iko yi najaan nadëman, adoo win *umeeša wi

mngur§ wi badolun aji wi naŋibaŋi anwoon aam-meetanaa, i nadëmanun ašë wo naamme'a, ul i i nŋi kaŋupanan.

24 Naŋibaŋi anŋakun umundu na iko bti inwoon ŋi wa, awoon Ajug baŋi na mboš, aanji fëŋ ŋi iduun yi nŋaan najën abomanun.

25 Akak awo aanji yeenk nin uko ulon unwoonun ŋi nŋaan najën, kawo ji anuma numa wa, ŋiki ul ajaan awul baŋaan bti ubida, uhefëŋ, na iko bti.

26 Aŋëpna ŋi nŋaan aloolan, aŋak baŋaan biki nŋaaša bti, aji bafëŋ umundu. Awul andoli nnuurul, na dko di aklun i kafëŋ.

27 Naŋibaŋi ado haŋ, baŋaan bado kalaana'a, ulome bawina woli bamap mapan, babana bahilan kabi kawina. Kë ašë woha awii wi aanlow low nin alon.

28 “ŋi ul i i nŋeenknun uhefëŋ, apoš, awo.” Nwo biki pntaali pi nul jibi bayeeh biki nan bajakun.

29 Kë wi nŋaan awo biki pntaali pi Naŋibaŋi, nŋenwo kaŋal kë Naŋibaŋi anaam ji ptu pi uwuuru, këme untaam, këme plaak, iko yi nŋaan apaŋun ŋi uŋal wi nul.

30 Naŋibaŋi aanŋo aten iko yi badolun ŋfa ŋi kapaam, ašë ji

* 17:18 Bapikureyen baanfiyaar baŋibaŋi bampoŋi, baŋal aji bnuura bi nŋaan bawoon ŋi pmëban uleef, kawo nŋaan anwoon aantum unoh. Baŋaan bakak hënkun ŋi kapaam, aŋu baŋal unoh na pjuban pi piinŋ, katim ki Bapikureyen. † 17:18 Battoyik bukal, baŋal aji mbuur mi nŋaan, manwoona ŋi uŋal, unjaan uŋon umundu, ukaan kë bawo baŋaan banlowun iko itum intaanun na unoh këme iko inaaŋ. ‡ 17:19 Aeropagut: Dawoon bayiti bweek, bi bawayeš bŋup baweeek bajaan baŋo, kateŋ, kakut kajukan bgah. § 17:23 Umeeša wi mngur :Baji bafiŋna untaam wi pgur ŋi umeeša.

hënkun, bañaan bti, dko di bawohan, bawut pjuban.

³¹ Țiki adat unuur ulon, wi aklun kado ñiint i adatuñ, abi awayeş umundu, pwayeş panjintun piş. Adiimanun kë wañ uwo manjoonan wi anañanulun Ți pkeţ. »

³² Wi batiinkun kë aȚiiniyaan uko wi pnaȚa Ți pkeţ, balon babeña, kë bandukiin bahepar pluñ katiinka byaaş blon aji na a « Nñal kalun katiinku Ți uȚup wañ, byaaş blon. »

³³ Hënk di Pawulu apënuñ Ți *uruha uweek.

³⁴ Bañaan balon baȚaşa, akak afiyaara. Diyonitiyut, alon Ți bawayeş bȚup, awo Ți bakan mënȚan, na ñaaȚ alon kak i bajaan bado Damarit, na bañaan balon kak.

18

Pawulu aȚup UȚup Ulil Unuura du ubeeka wi Korint

¹ Wi uko wañ uȚëpuñ, kë *Pawulu aşe pën du Atenay, aya ubeeka wi Korint.

² Aya aȥënk da ñiint alon *nayuday i bajaan bado *Akila. Awo abuk utaak wi Pont, aşe baa woona woona Itali, ul na Pritiliya aharul, Țiki Klodiyut naşih najeenkal aji bayuday bti bapën du Rom. Pawulu aya, awin baka,

³ jibi awoon naboman iloona ji baka, afëȥ na baka kë baji balemp.

⁴ *Unuur wi pnoorfën bti, aji ȥëlşër na bañaan du *katoh kañehanaani ki bayuday, kado na pdo bayuday na bagrek, bafiyaar Yetu.

⁵ Wi Filat na Timote bawoonun Matedoniya, kë Pawulu aşe bi duka duka Ți pjukan UȚup wi Naşibaȥi, adiman bayuday kë Yetu awoon *Krittu na manjoonan.

⁶ Wi bayuday bajunun plaȚa abot akara, kë Pawulu aşe wentara, aşe ji na baka : « Db a na an, nakdukiin kame, nji dwo najint piş, hënkun dya du banwoon baanwo bayuday. »

⁷ Wal mënȚan, kë Pawulu aşe pën da, aya du uko ñiint alon anjaan adëman Naşibaȥi, i bajaan bado Titiyut Yuttut. Katohul kañog katoh kañehanaani ki bayuday.

⁸ Naweeke i katoh mënȥ, i katim kawoon Kritput, afiyaar hënkun Ajugun ul na biki katohul. Bañaan biki Korint batum, banktiinkun Pawulu, bafiyaar hënkun abot adolan *batitmu.

⁹ Unuur ulon, na utejan, Ajugun ahaabëş Pawulu kës kë awina kë aji na a : « Wutan kalënk, doon kaȥiini, kyomp,

¹⁰ nji dwo na iwi, nin alon aankdolu do buȥaan, bañaan batum biki ubeeka wi bawo biki naan. »

¹¹ Pawulu aȥo da uşubal na kli paaj ajukan bañaan UȚup wi Naşibaȥi.

Bayuday baȥij Pawulu uruha

¹² Wi Galiyon awoon nantunja i utaak wi Akayi, kë *bayuday başe wat Ți ploolan, anaȥara *Pawulu, añaot *uruha,

¹³ aşe ji : « Ñiint i, ado na pkakan bañaan Ți pdëman

Naşibaŋi pampaŋun na bgah bi nun. »

¹⁴ Pawulu aji ahaab kateem, kē Galiyon ašē ji na bayuday : « Woli an bayuday, nabi bi lah, akeēsaar pa buŋaan blon kēme kalat ki ŋiint i adolon, kaka na pŋto katiinkan.

¹⁵ Kē wi uŋaŋ akak wi blaŋar, na nŋup, na itim, na bgah bi nan, nameen. Nji, kawayēŋ iko yaŋ, mēnkdo wa.

» ¹⁶ Wi wi aŋaŋ ado kē bapēnan baka du uruha.

¹⁷ Kē bašē kak wal mēnt bukal bti, adēpa ŋi Toten, naweek i *katoŋ kaŋehanaani, akoba ŋi kadun ki uruha. Kē Galiyon aŋoha ŋun ayompan mntumul.

Pawulu akak Antiyoka

¹⁸ *Pawulu aŋo du Korint ajon, abaa duk banfiyaarun, agakandēr na *Pritiliya na Akila, kē bajej ulantu aya utaak wi Firi. Ado kē bapuunka bkow du pkēj pi Kenēray, ŋiki abi hon amehna ŋfa*, ji abi ado kajej ulantu.

¹⁹ Bawala du ubeeka wi Efet, kē dul di Pawulu aduknun Pritiliya na Akaliyat, aya du *katoŋ kaŋehanaani ki bayuday, aŋēlšēr na baka.

²⁰ Balon baŋehana aŋo da ajon, kē aandinani.

²¹ Kē wi aŋaŋ aya, ašē ji na baka : « Ulille Naşibaŋi, kalun kabi ŋi an ŋi, byaaŋ blon. » Wi wi aŋaŋ ajej ulantu du Efet.

²² Aya awala du Kayŋaraya, aya Yerutalem, awul pntuk pi

banfiyaarun mboŋ abaa ya Antiyoka.

²³ Wi aŋoon da nnuur nlon, ašē tool, aŋaay na utaak wi Galatiya, abaa ya wi Frigiya, atēŋtēn banfiyaarun bti ŋi nŋtaak mēntan.

Apolot ajukan Uŋup wi Naşibaŋi du Efet na Korint

²⁴ Wal mēntan, kē *nayuday alon i bajaŋ bado Apolot abuk ubeeka wi Alektandriya ašē bi, aban ŋi Efet. Awo ŋiint anjaki ŋiini bnuura, ammeen bnuura Ulibra wi Naşibaŋi.

²⁵ Bajukana pŋaŋ bgah bi Ajugun bnuura. Aji ŋup na kaŋēb ki nul bti kabot kajukan uko wi Yetu unjintun abot atool, ašē meha *batitmu bi *Yowan ŋaŋ.

²⁶ Ajun pŋup na mntēj ŋi *katoŋ kaŋehanaani ki bayuday, kē wi bi *Pritiliya na Akila batiinkulun, ašē du'a du katoŋ ki baka, ajukana bgah bi Naşibaŋi, ajintana ba bnuura.

²⁷ Wi Apolot abiin aŋal pya Akayi, banfiyaarun batēŋtēna, ašē piit baŋaŋ bgah, aji na baka batijana bnuura. Wi abanun da, alemp maakan na bankakun ŋi bnuura bi Naşibaŋi, afiyaar.

²⁸ Hēnk, aji laŋ bayuday bnuura ŋi kadun ki baŋaŋ, aji ŋēpna ŋi Ulibra wi Naşibaŋi kadiiman kē Yetu awoon Krittu.

* **18:18** Woli ŋaŋ aneej bhoŋar na Naşibaŋi, iji kmehna, kayiman iko ilon kabot kawo iinkpuunka te ibale ba pyiman. Pawulu abi neej bhoŋar bi plempar Naşibaŋi, uwoon kē aampuunka wal mēnt bti, ašē ba hēnkun ahinan kapuunka.

19

Pawulu ajukan Uṭup Ulil Unuura du Efet

¹ Wi Apolot awoon ubeeka wi Korint, *Pawulu aṭepna bgah bi inkun duuṭ, aban Efet. Aṭenk da banfiyaaruṇ balon

² aṣe hepar baka aji : « Naye-enkaara *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi i wal wi nafiyaaruṇ? » Kē baṣe teema aji : « A-a, ṇendo me me aji Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ulon uwoo. »

³ Kē Pawulu aṣe hepar baka aji : « Kē *batitmu bhoṇ bi bi nayeenuṇ ba? » Kē bateema aji : « Batitmu bi *Yowan. »

⁴ Kē Pawulu aṣe ji : « Batitmu bi Yowan, bawo bi banṇaluṇ pwut pjuban na pṭelēṣ ubida. Aji na baṇaan bafiyaar alon anklun kabi ṭi kafeṭul, awoon Yetu. »

⁵ Wi batiinkun uko wan, banfiyaaruṇ bayeenk batitmu ṭi katim ki Yetu Ajugun.

⁶ Wi Pawulu apafun baka iṇen ṭi ikow kē Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṣe wala ṭi baka. Kē bukuṇ mēnt bajun pṭiini ṇṭup ṇanwoon ṇaammeṭanaa abot aṭup ṇṭup ṇi Naṣibaṭi ajakuṇ.

⁷ Baṇaan mēntan baban iṇeen na batēb.

Kabuka ki Pntuk pi banfiyaaruṇ pi Efet

⁸ *Pawulu ado kli kwajant ki ajaan aya kaneej du *katoḥ kaṇehanaani ki bayuday, kaṭup na mntēṇ uko wi *Pṣih pi Naṣibaṭi. Ado na pyuuj banktiinkulun kē manjoonan mi mi aṭṭupun.

⁹ Kē balon ṭi baka baṣe tam ikow, apok pfiyaar abot abeṇ bgah bi Yetu, ṭi kadun ki baṇaan. Ukaan kē Pawulu awut baka, aṣe du banfiyaaruṇ mpaṭ, aji ṭelṣer na baka ṇnuur bti du Tkoola di ṇiint alon i katim ki Tiranut.

¹⁰ Ado han, ajukan ṇṣubal ṇtēb, ukaan kē baṇaan bti biki utaak wi Atiya, *bayuday na bagrek, bahil atiink uṭup wi Ajugun.

Babuk Fēkewa

¹¹ Naṣibaṭi aṭepna ṭi *Pawulu ado mlagre mn-week.

¹² Udoo kak kak aji woli bajej ilēmēt kēme ilaaṇ yi abanuṇ, aṇooṭ abanan bamaakal, baji babi jeb jeb, ṇntaayi ṇatota ṭi baka.

¹³ *Bayuday balon baji baṇaay na dko, kapēnan bamaakal ṇntaayi, aṣe do na pdo uko mēnt ṭi katim ki Yetu Ajugun. Baji baji : « Ṭi katim ki Yetu, i Pawulu aṭṭupun dji napēn! Napēnan! »

¹⁴ Naṭenṇan naweek alon nayuday, i katim kawoon Fēkewa aka babukul paaj na alon banjayi bado han.

¹⁵ [Unuur ulon], kē untaayi uṣe teem baka aji : « Dme Yetu abot ame Pawulu, kē an, nawo bahoṇ ba? »

¹⁶ Wal mēntan, kē ṇiint anneejiin untaayi aṣe rēta ṭi baka, awat. Akob baka, kē bamatkabaari, aṭi apēn ṭi katoḥ byiṣu.

¹⁷ Wi bayuday na bagrek banfēṭun du Efet batiinkun uko wan, aṣe lēnk maakan,

abot adëman katim ki Yetu Ajugun.

18 Bañaan batum bafiyaar, abi apeeṭ buṭaan bi badolun ṭi kadun ki bañaan.

19 Kë batum bambiin ado dayaamu, batij ṇibra ṇi baka aṭonkrën, atër ṭi kadun ki bañaan. Wi batenun preeṣ pi ṇibra mënṭ, kë pawo itaka itum itum.

20 Kë hënk di di, ṭi mnhina mi Ajugun, Uṭup wi Naṣibaṭi kë ukmeetaana meetana pya kë banfiyaarun babot atum tum.

Pṇom pweek panwoon du Efet

21 Wi iko yan iṭepun, kë *Pawulu aṣë ṣal aṭu na pya Yerutalem, kaṭepna Matedoniya na Akayi. Aṣë ṣal aji : « Woli dlun aya, aban Yerutalem, kawo kaya ubeeka wi Rom. »

22 Wi wi aṣaan ayil du utaak wi Matedoniya, batëb ṭi banjaan baṭënka, Timote na Erattut, kë ul aṣë duka kak ṇnuur ṇlon ṭi utaak wi Atiya.

23 Wal mënṭan wi wi bgah bi Yetu baṭijun pṇom pweek.

24 Kë ñiinṭ alon naṭak i katim ki Demetriyut, aṣë wo wal mënṭ da, aji ṭak iduun impoṭi yi unṭaam, innaamun ptu pi naṣibaṭi ñaaṭ anwoon Artemit. Ñiinṭ mënṭ aji wul baṭak batum ulemp kë baji badeena bnuura.

25 Demetriyut adu baka bti, na bañaan balon banklem-pun ulemp utënt wi nul, aṣë ji : « Babuk biinṭ, name kë ulemp wi njaan ṇdo wi, uwoon pyok pi nun.

26 Kë naṣë win abot atiink uko unktëpun, Pawulu un aji baṣibaṭi banṭaknaaniin iñen yi bañaan baanwo baṣibaṭi na manjoonan. Ahinan akakan ṭi udolade wi nul pntuk pi bañaan, mënṭ ṭi Efet ṭi ṭaṇ da, ma ṭi kaya pba utaak wi Atiya bti.

27 Ahinan katokun ulemp, kabot kapoṭan kadun ki naṣibaṭi ñaaṭ naweek, kati-inkṭën pdëm pi nul. Ul i bañaan bti biki Atiya na biki umundu bti bajaan badëman.

»

28 Wi bañaan bukuṇ batiinkun uko wan, aṣë deebaṭ ajun phuuran aji : « Artemit i nja biki Efet adëmi.

»

29 Uundo jon, kë ubeeka bti uṣë wo pṇaat ṇaat. Kë badëpa ṭi bi Gayut na Arittarkut, bamatedoniya bankyaanṭun na Pawulu, aṇooṭ du bayiti bweek bi utaak.

30 Pawulu aṇal pneej kaṭiini na baka, kë banfiyaarun Yetu baṣë neenana.

31 Banoh Pawulu balon, balempar naṣih baweek du Atiya, bado yil yil aji bajaka awut kado na pwinana du bayiti.

32 Wal mënṭ bañaan bti du bayiti bayewlaa, kë pṇaat patumi. Balon bahuuran wi, kë balon bakhuuran ulon. Kë batum, baando me me uko unṭijun baka.

33 *Bayuday kë baṣë wuukar ñiinṭ alon, i katim ki Alektandër, kadun, kë balon baṭupa uko wi akyaan kakakalëṣ. Alektandër ado kë bañaan bayompi, ahilna aṭup.

³⁴ Bañaan bayikrën kē awo nayuday, ašē huuran bti aji : « Artemit i nja biki Efet, adēmi. » Bahuuran han ado ŋwoori ŋtēb.

³⁵ Nantūa i ubeeka ado bañaan wal mēnt kē bay-ompi, ašē ji na baka : « An bañaan biki Efet, jēm umundu bti ume kē ubeeka wi Efet ujaan uyeŋ kaduŋ ki Artemit naweek na ptu pi nul panwoonun baŋi i?

³⁶ Kē wi nameen kē ŋaan aanhinanun plaŋ uko waŋ, nawo kaŋoor, kaŋal bnuura ji nabi nado kado ukoolan.

³⁷ Naŋij biint biki, bē baambaan kakiijan du kaduŋ, kēme akar naŋibaŋi ŋaaŋ i nun.

³⁸ Hēnkun, woli Demetriyut na baŋak batēntul baka ka uko wi bakkeesaari, *uruha wii wi, kē bawayēš bŋup biki biki. Bayaan bakeesaar baka.

³⁹ Woli nanuma pkeesaar uko ulon kak, uruha uweek uwo da, unjaan ujintan bŋup.

⁴⁰ Name'aara kē bahinan nŋa di kataparun na man-joonan, kaŋi ŋpataŋaa, kabot kafan ŋi uko unŋepun nŋa di i? Nēnhinanun kaŋup uko unkayi kē nja nyit bti hēnk. » Wi nantūa aŋiiniŋ aba, ašē do bañaan kē bawayšeri.

20

Pawulu aya Matedoniya na Gret

¹ Wi pŋaat paŋaŋun, kē *Pawulu ašē do kē bayitrën banfiyaarun ŋi Yetu, atēntēn baka. Wi wi aŋaan aduk baka,

ašē tool pya, ajej bgah bi Matedoniya.

² Amuur utaak mēnt, atēntēn banfiyaarun, abot aŋiini na baka ajon abaa bi ban Gret.

³ Pawulu aŋo du Gret kli kwajanŋ. Wi atoolun pjej ulantu, kaya utaak wi Tiri, kē bašē ŋupa aji *bayuday babo-mandēr pdola buŋaan. Kē ašē guban, akakna Matedoniya.

⁴ Pawulu agakandēr na Topater, abuk Pirut i ubeeka wi Bereya, na Arittarkut na Tekundut biki ubeeka wi Tetalonika, Gayut i ubeeka wi Derbe, na Timote, na Tihik, na Trofim biki utaak wi Atiya.

⁵ Biint bukun mēntan, ba-jotun kadun, ayoonkun du Trowat.

⁶ Kē un, nŋšē jej ulantu du pkēŋ pi ubeeka wi Filip, wi *ufettu wi ipoom indaŋ uŋepun. Wi ŋnuur kaŋeen nŋaŋepun, kē nŋa ŋēnk baka du Trowat aŋo da kanēm kapēb.

Pawulu anaŋan ŋaan ankeŋun du Trowat

⁷ Unuur uteek wi kanēm, kē nŋšē yitiir pa pfaaŋiir kapoom*. Kē *Pawulu ašē ŋup na bañaan, te mnjel ŋiki aŋu na pya na nfa.

⁸ Nkaniya nŋtum nŋatehan wal mēnt du meeŋ di bko duuŋ, di nyitiiraanun.

⁹ Kē nduba alon ašē wo da, i bajaan bado Ewutikut, anŋoon ŋi ujaneel ulon atiink Pawulu. Kē Pawulu ašē ŋiini, ajon maakan ŋi bŋup, kē nduba adobi yinŋet. Wi

añoyēntuŋ, adoo ront, ašē bu-
urna du ušoobra uwajanŋen
ajot. Wi bawaliin atena, ado
na pnaŋana, ašē ŋenk kē adobi
keŋ.

10 Kē Pawulu ašē wala,
añup ŋi napot, amooka ašē
ji na baŋaan: « Nawutan
kalēnk, awo najeb. »

11 Wi wi akakuŋ bko duuŋ,
afaashiir ipoom na baka, kē
badee. Wi aŋiiniin te mnjinŋ,
ašē ya.

12 Kē baŋaan bašē ŋiis
na nduba najeb un, alilan
bnuura.

*Pawulu awoona Trowat
aya Milet*

13 Wi wi ŋŋaan ajot kadun,
ajej ulantu, pya Atot, di ŋwoon
i pya kajijna *Pawulu, ŋiki
apoŋ poŋ aya da. 14 Wi nyituŋ
du Atot, ašē jija ŋi ulantu, atool
pya ubeeka wi Mitilena.

15 Wi ŋbanuŋ da, akak
aŋep na ulantu, kē wi unuur
ujintuŋ kē ŋšē ŋog unjiw
wi Hiyot, aban unjiw wi
Tamot ŋi unuur utēbantēn, ŋi
uwajanŋen kē ŋban ubeeka wi
Milet.

16 Pawulu aji aŋep ŋep Efet
aankpant ŋiki aannal pjon ŋi
utaak wi Atiya. Ataran pban
Yerutalem woli ahinani ji un-
uur wi ufettu wi *Pentakot
udo kaban.

*Pawulu aŋiini uyaani na
bantohi biki banfiyaaruŋ biki
Efet*

17 *Pawulu awo ŋi Milet,
ašē yil, kē badu bantohi biki
pntuk pi banfiyaaruŋ pi Efet.

18 Wi babanuŋ, kē ašē ji na
baka : « Nawin jibi nŋo'i na an

du unuur uteek wi ntapnuŋ
kahot ŋi utaak wi Atiya.

19 Dlempar Ajugun, awalan
uleef naan awooni, ahaj ŋiki
*bayuday balon babomandēr
pdolēn buŋaan.

20 Mēmmanan nin ukoolan,
uko wi nawoon i pme bti, dŋup
abot ajukanan wa, ŋi kadun ki
baŋaan na du itohan.

21 Dŋup bayuday na ban-
woon baanwo bayuday
aji bawut pjuban, bakak
ŋi Naŋibaŋi, bafiyaar Yetu
Ajugun.

22 Kē *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi
uŋē wuukēn hēnkun pya
Yerutalem, bē mēmme, uko wi
nji kayaan kaŋenk da.

23 Dbubara me kē ubeeka
wi nji kayahan, Uhaaŋ wi
Naŋibaŋi uji uleŋanarēn, kē
ukalabuŋ na mhaj mawo da
ayoonkēn.

24 Kē ŋšē ŋal aji mnwo mi
naan, manwo mndaayanaan,
bubara ndo ulemp bti wi Yetu
Ajugun ajakuŋ ndo te uba,
unwoon pŋup *Uŋup Ulil Un-
uura wi bnuura bi Naŋibaŋi.

25 « Dbi ŋi an ŋi, aŋiiniyaan
*Pŋih pi Naŋibaŋi, ašē me kē
naankak aluŋ kawin kēŋ ki
naan.

26 Ukaan kē ntupan nŋa hēnk
: Ddo wi nhilanuŋ bti pa
an, woli naanduk ate pjukan
pi naan faan, dwent iŋen yi
naan.

27 Dŋupan iko bti yi Naŋibaŋi
ajakuŋ mbi ntupan bē mēnduk
duk nin ulon.

28 Nalipariin ŋleefan, na
batani bti bi Uhaaŋ wi
Naŋibaŋi uwulanaŋ, aji
nado kayeŋ. Namēbaan

banfiyaarun Naşibaŋi biki bnuura. Yetu atul pñaaikul, pbuuranaan pntuk pi nul.

²⁹ Dme kē woli dyaa bañaan banjooŋun ji nwuŋ balun kabi pdo batani buŋaan.

³⁰ Balon ŋi an badoo lun kawo ŋi nŋilan, kado kawuuk banfiyaarun Yetu balon baŋaŋ baka.

³¹ Nakeerin nawo bten! Nakak naleŋ uko wi : Ddo nŋsubal nŋwajanŋ, aji kaleŋanan pnak na utejan, kadoo kawooni.

³² « Hēnkun ddukan ŋi iñen yi Naşibaŋi, uŋup wi bnuura wi nul ubot uwo na an. Uŋup mēnŋ uhinan kaŋijan pntuk pi banfiyaarun. ŋi uŋup mēnŋ kak, Naşibaŋi ahinan kawul iko inuura yi ahankun pa banwoon biki nul.

³³ Wi nwoon ŋi, mēññebar untaam wi ñaan alon, kēme uwuuru, kēme imiŋa.

³⁴ Name bnuura, dlemp lemp na iñen yi naan, kē nklempaŋaana nji na biki ngakandēraanun.

³⁵ Ddiimanan na nnuur bti na dko bti : Hēnk di di ñaan ajaan alemp, kaŋēnkna bajuuk. Kē nakak awo i kaleŋ uko wi Ajugun Yetu ajakun ul ŋi uleeful : “Mnlilan manwoona ŋi pñen, apel ŋi pyeenk.” »

³⁶ Wi Pawulu aŋiiniin aba, aŋē nup na baka, añehan Naşibaŋi.

³⁷ Kē bañaan bti baŋē wooni, amook Pawulu ŋi pwayŋēr na a.

³⁸ Uko unkaan kē bajooŋan maakan, uwoon wi ajakun na

baka : « Naankak alun kawin kēŋ ki naan. » Wi wi baŋaan añooŋana te du ulantu.

21

Pawulu aya Yerutalem

¹ Wi nŋdukun bantohi biki Efet ŋun, aŋē ya utool na ulantu, te unjiw wi Kot. Unuur utēbantēn, kē nban pkēn pi Rodet, awoona da, aya ubeeka wi Patara.

² Wi nbanun da, nŋēnk ulantu undeke na utaak wi Feniti, kē njeŋ wa aya.

³ Nya adoo ten unjiw wi Kipruŋ, aŋē duk wa ŋi kañen kamayu ki nun aya umban wi utaak wi Firi. Nwala du pkēn pi Tir, ŋiki dul di di ulantu ukjiŋŋaanun iko yi ujijun.

⁴ Du Tir nya ŋēnk banfiyaarun Yetu, aŋo na baka kanēm kapēb. *Uhaaŋ wi Naşibaŋi uwuuk baka, kē baŋē ji na *Pawulu : « Kya Yerutalem. »

⁵ Wi nŋēpanun kanēm, aŋē tool na bgahun. Bañaan bti kē bañooŋanun, aŋu na baat na bapoŋ, aŋēpan ubeeka. Wi wi nŋŋaan anup ŋi kaban ki bdēk bweek añehan Naşibaŋi.

⁶ Wi nbaan, aŋē wayŋēr na baka, apaya ŋi ulantu, kē banfiyaarun Yetu bukun bakak itoh yi baka.

⁷ Nbaañŋaan pyaanŋ pi nun na ulantu wi nwoonun ubeeka wi Tir, aban ubeeka wi Ptole-mayit. Wi nbanun da, nya wul banfiyaarun Yetu mboŋ, aŋo unuur upēb na baka.

⁸ Wal wi unuur ujintun, kē nŋŋē tool aya, aban ubeeka wi Kaytaraya. Nya wala du

uko Filip, naɕup *Uɕup Ulil Unuura. Filip mēnt̃ awo alon ɕi biki babiin adat du Yerutalem, bado kaɕēnk *banjañan[☆].

⁹ Awo na beegani babaakēr, banwoon baaniimaa, banjaki *baɕupar Naɕibaɕi.

¹⁰ Wi ɲwoon da ado ɲnuur, kē Naɕupar Naɕibaɕi alon andu'aniin Agabuɕ aɕē woona Yuda, aban da.

¹¹ Agabuɕ mēnt̃ abi awinun, aɕē jej katēl ki Pawulu, atan ihoɕul na iñenul na ka, aɕē ji : « Uko wi Uhaaɕ wi Naɕibaɕi ujakuɲ wii wi : Hēnk di di *bayuday du Yerutalem bakluɲ katan ajug katēl ki. Baluɲ kawula banwoon baanwo bayuday. »

¹² Wi ɲtiinkuɲ uko waɲ, un na banfiyaaruɲ biki Kayɕaraya, ɲkooɕ Pawulu awut kaya Yerutalem.

¹³ Kē Pawulu aɕē teemun aji : « we wi nabaan awooni ba, atokēn uɕal? Nji, katim ki Yetu Ajugun kakēɕ nwut batanēn bafin du Yerutalem. »

¹⁴ Wi ɲwoon ɲēnhilan pneenana, aɕē wuta, aji : « Uwoon jibi Ajugun ajakuɲ! »

¹⁵ Wal wi ɲɕēpanuɲ ɲnuur ɲlon, aɕē bomandēr, atool pya Yerutalem.

¹⁶ Banfiyaaruɲ Yetu balon biki ubeeka wi Kayɕaraya kē bañooɕanun. Bañooɕanun du uko ñiint̃ alon anjoni nfiyaar Yetu, i katim ki Mnaton, anwoon i unjiw wi Kipruɕ. Kē du katohul di di ɲfērnun.

Pawulu ayit na bantohi biki Yerutalem

¹⁷ Wi ɲbanuɲ Yerutalem, banfiyaaruɲ babi akitun na mnlilan.

¹⁸ Unuur utēbant̃ēn, kē *Pawulu aɕē bi na un, kē ɲya uko Yakob. Dul di di bantohi biki pntuk pi banfiyaaruɲ bti bayitun.

¹⁹ Pawulu awul baka mboɕ, aɕē ɕup baka bnuura iko bti yi Naɕibaɕi aɕēpnun ɕi a ado du banwoon baanwo bayuday.

²⁰ Wi bantohi batiinkuɲ uko waɲ, badēman Naɕibaɕi aɕē ji na Pawulu : « Ayiɕun iwini, *bayuday batum batum bafiyaar hēnkuɲ Yetu Ajugun, akuɕ aɕaɕ bti *Bgah bi Moyit bnuura.

²¹ Kē wi baktupun baka ɕi iwi wii wi : baji iwi iji kjukan bayuday bti banwoon du ɲtaak ɲmpaɕi aji bawut pɕaɕ Bgah bi Moyit. Baji iji kji na baka, bawut pwalan bapoɕ *katēmp, bawut pɕaɕ bgah bi bayuday.

²² Kē ɲbaa do do hum ba? Bamehaara me kē iwo ɕi.

²³ Dolan uko wi ɲēkjakiin: ɲwo ɕi na biint̃ babaakēr banhoɲuɲ amehna*.

²⁴ Yaan na baka, iya idolan bañow, ilukar baka, baɕē bahilan bapuunk ikow. Hēnk bañaan bti bameena kē iko yi baktupun ɕi iwi bti iinwo manjoonan, baɕē bawin kē iwi kak iji kɕaɕ *Bgah bi Moyit.

²⁵ Kē banwoon baanwo

☆ 21:8 Ulemp 6.5; 8.5-40. * 21:23 Woli ñaan amehna, iji khon Naɕibaɕi uko ulon, hēnk di di bajaan babeeb ɕfa Naɕibaɕi kēme woli ñaan anjal pñehan Naɕibaɕi uko ulon, iji kdo han kak.

bayuday aşë fiyaar hënkun Yetu, npiit baka uko wi ndinanun: Nawutan kade uyemaŋ wi mngur, nntaam nanketun kē pñaak paantulaa. Nawutan pjuban pi piint. »

²⁶ Unuur utēbantēn Pawulu kē aşë ya na biint babaakēr bukuŋ, ajun bañow na baka. Aşë ya du *Katoh Kaweeek ki Naşibaŋi. Aŋup unuur wi bakluŋ kayit kaji andoli kado btejan bi nul, woli bañow baŋepi.

Bañaaŋ biki Rom bamob Pawulu du Katoh Kaweeek ki Naşibaŋi

²⁷ Wi nnuur paaj na ulon ni bañow nñoganun pba, kē *bayuday balon biki utaak wi Atiya başë win *Pawulu du *Katoh Kaweeek ki Naşibaŋi, aşë naakrēna na pntuk pi bañaaŋ bti, kē bamoba.

²⁸ Wi bamobulun aşë huran aji : « An bañaaŋ biki *Itrayel naŋenkun! Nñint anjaan aŋup wi nja uwuŋaan ti bañaaŋ na dko, ti *Bgah bi Moyit na ti Katoh ki Naşibaŋi ki, awi. Adoo beeh beeh aŋi balon banwoon baanwo bayuday ti katoh ki, aŋopan dko dyimanaan di. »

²⁹ Baŋup haŋ ŋiki bawin Trofim i Efet, kē agakandēr na Pawulu ti ubeeka, aşë ŋal aji Pawulu aneej na a du Katoh ki Naşibaŋi.

³⁰ Kē phomp paniink ubeeka bti, bañaaŋ kē babi pntuk, abi añaŋ Pawulu, apul pulan apēnana bdig aşë dēt ilēman.

³¹ Kē balon baŋal pfiŋa. Wal mēnt kē başë yil du naşih i bangoli† biki Rom, aji na a ubeeka wi Yerutalem bti uyewlaa.

³² Ti dko mēnt, kē naşih adu bangoli balon baweeek na balon ŋun, aşë mintar pntuk mēnt. Wi bañaaŋ bawinulun na bangoli, aşë ŋañan pkoba.

³³ Kē naşih i bangoli aşë bi ti Pawulu, amēbana, aşë do kē batana na ktal ktēb ki mnkorentu aliintan. Wi wi aŋaaŋ ahepar aji : « Nñint i awo ahon ba? Abaa do do we ba? »

³⁴ Balon ti pntuk baji bahuuran wi, bukundi kahuuran wi moŋ. Bañaaŋ baŋaat pñaat paŋ kē naşih i bangoli aanhilan ame uko unŋepun na manjoonan, aşë ji baŋija du katoh kaweeek kambiguŋ na pmbos pkēm.

³⁵ Bado na ppayan Pawulu ajeja jej ahilna abuur pntuk pankşookulun.

³⁶ Bañaaŋ bti bataşaa aşë huran aji : « Nfiŋal! »

Pawulu aŋup bañaaŋ aji aanjubani

³⁷ Wi bangoli bakñooŋun *Pawulu du pşih, kē aşë hepar naşih i baka, aji : « Dhil kaŋupu uko ulon i? » Kē ateema aji : « Mbeeh! Ite uŋup *ugrek i? »

³⁸ Mēnt iwi keeri iwoon nñint i Ejiptu ampataŋiŋ ti nnuur nlon ŋun, aŋep du *pndiiş na balat iñeen week nyaaş iñeen nbaakēr (4000). »

³⁹ Kē Pawulu aşë teema aji « Nji dwo *nayuday abuk

† 21:31 Naşih mēnt aŋih bangoli iñeen week nyaaş iñeen (1000).

ubeeka wi Tartuṭ, du utaak wi Filitiya. Dwo abuk ubeeka ummeetaniin. Dkootu koot, ṭenaan nṭiini na bañaan. »

40 Wi naṣih i bangoli adinanun, kē Pawulu aṣe naṭ du bko duuṭ atar baka kañen. Wi bañaan bayompun bti, kē aṣe ṭiini na baka na uṭup *uhebēre aji :

22

1 « An batēnt naan na baṣin naan, natiinkan uko wi nji kaṭupun pa pyenjan uleef naan. »

2 Wi batiinkun kē aṭiini na baka na uṭup *uhebēre, kē baṣe yomp juk, atiinka. Kē *Pawulu aṣe ji :

3 « Nji, dwo *nayuday, ambuknaaniin ubeeka wi Tartuṭ, du utaak wi Filitiya, aṣe kuṣnaana ṭi ubeeka wi. Gamaliyel ajukanaanun bnuura bgah bi baṣinun, ajinṭan. Dbi wo ṇaan aṇalun maakan uko wi Naṣibaṭi ji an bti nṭa hēnk.

4 Dbi ji kahajan banjaan baṭaṣ bgah bi Yetu, te kadoo fiṇ, kamob biinṭ na baat kawat ukalabuṣ

5 kē *naṣih i baṭenjan na biki pntuk pi bantohi bawo bamaar. Ddoo yeenkna yeenkna du baka, uworda umpiitun pa bayuday biki Damat, kaya da kamob banfiyaarun Yetu, kaṭij ṭi *uruha ṭi Yerutalem ṭi, pa bakob baka. »

Pawulu akakalēs jibi akakun ṭi bgah bi Yetu

6 « Unuur ulon, kaya mndiin unuur, wi nji kayaan

adoo ṇog Damat, ṭi dko mēnt, kē bjeehi blon bweek banwoonun baṭi baṣe bi agurēn, ajeehanaan.

7 Kē njot ṭi mboṣ aṣe tiink pdiim plon kē pakji na nji : “*Tawul! Tawul! we ukaan kē ikhajanaan ba?”

8 Kē nṣe teem aji : “Iwi in ula ba, Ajugun?” Kē pdiim pateem aji : “Dwo Yetu i *Nataret, i ikhajananun.”

9 Bañaan biki ṇkyaanṭun bawin bjeehi bnuura, aṣe wo baantiink pdiim pankṭiiniin na nji.

10 Kē nṣe hepara aji : “Ajugun, kē we wi nṣaan awo i kado ba?” Ajugun kē aji : “Naṭiin ineej Damat, baya kaṭupu da uko wi Naṣibaṭi ajakun ido.”

11 Batēnt naan bamēbanaan mēban ṭi kañen, aneejanaan Damat, ṭiki bjeehi bweek batokēn kēṣ. »

12 « Niinṭ alon anwoon Ananiyat kē aṣe wo da. Awo ṇaan anjaan aṭaṣ Naṣibaṭi na bgah bnuura, i *bayuday bti banfēṭun da bamaganun.

13 Ananiyat abi pwinēn, aṣe ji : “Tawul ayiṭ naan kakan ido kawin.” Ṭi dko mēnt, kē nkak awin, abot awina.

14 Kē Ananiyat aṣe ji na nji : “Naṣibaṭi i baṣinun, adobi datu dat pa ime kanuma ki nul, iwin ṇaan Natool, ibot itiink uṭup umpēnnun ṭi mntumul.

15 Iwi ikwoon namaar i nul ṭi kadun ki bañaan bti ṭi uko wi iwinun abot atiink.

16 Ibaa yoonk we hēnkun ba? Naṭiin iyeenk *batitmu,

ipekadu yi nu ipënnawoli itimana.”

Naşibaţi ayil Pawulu du banwoon baanwo bayuday

17 « Wi nkakun Yerutalem, awo du *Katoh Kaweek ki Naşibaţi aňehana, kē Naşibaţi aşē haabēşaan kēş

18 kē nwin Ajugun, kē akji na nji : “Taraan! Pēnan ŧi Yerutalem hēnkun, ŧiki baankdi ptiink uko wi imaaruŋ abot awin untaaruŋ na nji.”

19 Kē nşē teema aji : “Ajugun, baňaan biki bame bnuura kē dji kaňaay na *itoh iňehanaani, kawat baňaan banfiyaaruŋ Yetu ukalabuş, kabot kado bakob baka.

20 Kē wi pňaaak pi Tefan ankeŧariin patuliin kē nji mmaar da adinan wa abot ayeŋ imişa yi banfiŋuluŋ.”

21 Wi wi Ajugun aşaaŋ ajakēn : “Yaani, dyilu dko dlow, du banwoon baanwo bayuday.” »

Pawulu na naşih i bangoli

22 Wi *bayuday baŧiinkun *Pawulu kē adoo ŧup uko waŋ, kē başē huuran maakan aji : « Nabiin nfiŋ ŋaan i, aanwo i kawo ŧi dko. »

23 Wi bakhuuranuŋ, afēl iyeti yi baka bko duuŧ* abot akuyēş pdēpalēn,

24 kē naşih i bangoli aşē do kē baňooŧa du katoh kaweek kambiguŋ na pmboš pkēm. Aji bakoba na itintēl, aŧupna uko unkayi kē baňaan bakhuura hēnk.

25 Wi bapiintanuŋ Pawulu kakob, kē aşē ji na naweek i bangoli iňeen-week annaŧun da : « Naşal aji pmob ŋaan anliŋuŋ na baromeŋ kakob na itintēl bē aandobi dolan uruha uwo ŧi bgah i? »

26 Wi naweek i bangoli atiinkun uko waŋ aşē ya du naşih i bangoli, akakalēşa wa. Aşē jaka aji : « Iwin uko wi inaluŋ lah pdo? Ŋiint i aliŋ na baromeŋ. »

27 Kē naşih i bangoli aşē ya du Pawulu, ahepara aji : « ŧupan, iwi iliŋ na baromeŋ i? » Kē ateema aji : « Hēnk da na manjoonan. » Naşih i bangoli kē aşē jaka :

28 « Nji, dluk luk itaka itum, abaa hil aliŋ na baromeŋ. » Kē Pawulu ateema aji : « Kē nji, nşē buka buka aliŋ na baromeŋ. »

29 Banwoon biki pkoba pa aŧiini balowa ŧi dko mēnt, kē naşih i bangoli aşē lēnk wi ameen kē Pawulu i atanuŋ hēnk, aliŋ na baromeŋ.

Baŧiŋ Pawulu du uruha uweek

30 Wi nfa mambanuŋ, kē naşih i bangoli aşē do kē bafēnēş *Pawulu aşē du *baŧeŋan baweek na pntuk pi bawayēş bŧup *bayuday, ŧiki aŋal kame na manjoonan uko wi baňaan baktaparuluŋ. Wi wi aşaaŋ adola kē abi anaŧ ŧi kadun ki baka.

23

1 Wi wi *Pawulu aşaaŋ ajan ban bawayēş bŧup *bayuday

* 22:23 ŧi bayuday pfēl bayeti kēme kamişa bko duuŧ pajaan payuuj kē unwoon kēme uko ulon yi ŋaan adoluŋ uŧēp uŧup.

këş aşë ji : « An bayiţ naan, uhaaş uwo ujint na nji ti mnwo mi naan ti kadun ki Naşibaţi te nta di. »

2 Kë *naşih i baţenjan anwoon katim ki Ananiyat aşë ji na bannaţun ti kadunul bakoba ti mntum.

3 Kë Pawulu aşë ji na a : « Iwi nataaki i*, Naşibaţi alun kakobu na manjoonan. Itoţun aji iwayeş jibi Bgah bajakun, abaa kak aji na baka bakobên. »

4 Biint bannaţun aňog Pawulu kë başë jaka : « Ikar kar naşih i baţenjan Naşibaţi! »

5 Kë Pawulu aşë teem aji : « Babuk biint mêmme aji awoon naşih i baţenjan. Baţup ti Ulibra wi Naşibaţi aji : “*Ñaan aanwo kaţiiniyaan uko wi naşih i utaak wi nul buţaan.*” »

6 Wi Pawulu awinun kë balon ti pntuk pi bawayeş baweeek bawo *bataduk, kë balon bawo *bafaritay, kë aşë huuh aji : « An bayiţ naan! Dwo nafaritay, abuk bafaritay. Baţijen *uruha ti, ţiki dhaţ aji banketun balun kanaţa ti pkeţ. »

7 Wi ajakan jak han, kë bafaritay na bataduk başë jun pnjom, abot apatşër.

8 (Bataduk başal aji banketun baanklun kanaţa ti pkeţ, kë nwanjut na nnton njanwoo, kë bafaritay başal aji iko mênţ iwoo.)

9 Pnaat kë pabi dëma dëm, kë *bajukan Bgah bafaritay balon banaţa anoman aji : «

Njenka nin uko utapar ñiint i. Om unton këme *uwanjut udoo ţiini na a. »

10 Pnjom padëm pdëm paň, kë naşih i bangoli adoo ti babi bakit kitan Pawulu, aşë ji na bangoli bawala baya bapënana ti ptoof pi baka, baţija katoh kaweeek kanyenaniin.

11 Utejan mênţ, kë Ajugun aşë naţ ti kadun ki Pawulu aji na a : « Mëbaan iliint! Iţiiniyaan katim ki naan ti Yerutalem ti aşë wo kak i kado han du Rom. »

Bayuday banal pfin Pawulu

12 Wi unuur ujintun, kë *bayuday balon başë tiinkar. Bahoň amehna aji baankde baankdaan bë baanfin *Pawulu.

13 Bantiinkarun han bapel iñeen nbaakër.

14 Wi wi başaan aya du *baţenjan baweeek na bantohi aji na baka : « Nhoň amehna aji njenkde nin ukoolan te wi njkfinan Pawulu.

15 Hênkun an ti katim ki pntuk pi bawayeş bţup baweeek, nayilan du naşih i bangoli naji na a aţijan Pawulu, nadaar naji nanal kame bnuura uko wi adolon. Kë un, ndobi bomandër bomandër pa pfinja ji abi ado kaban ti. »

16 Wi naţaşa alon ayimi Pawulu atiinkun uko wan, aşë ya du katoh kaweeek

* 23:3 Pawulu ahoň ajaka « iwi uniw ufaatşaan wun » uwo wo ji anjal kadiimanaan bañaan kë Ananiyat aji daar kala pwo nanuura ti bdig aşë wuţ du kaţëb meet, awo kataaki.

kambigun na pmboş pkēm, aneej da aṭupa.

17 Wi wi Pawulu aṣaan adu naweek alon i bangoli iñeen-week, aji na a : « Ñooṭan naṭaṣa i du naṣih i bangoli, aka uko ulon wi pṭupa. »

18 Kē naweek i bangoli aṇooṭ naṭaṣa du naṣih i baka, aṣē ji na a : « Pawulu nakalabuṣ adu'en akooṭēn aji nṭiju naṭaṣa i, aka uko ulon wi pṭupu. »

19 Kē naṣih i bangoli aṣē mēbana ṭi kañen apēn na a kē багааги аṣē jaka : « We wi iṇaluṇ pṭupēn? »

20 Kē naṭaṣa aṣē jaka : « Bayuday batiinkar aji babi pheparu iṭij Pawulu faan du pntuk pi bawayēṣ bṭup baweek, baji baṇal kadaar kaji baṇal kame uko wi adoluṇ.

21 Kdinan baka uko waṇ, ṭiki baṇaan bampeluṇ iñeen ṇbaakēr bamena dko dlon, ayoonka. Bahon amehna aji baankde nin kadaan bē baanfin Pawulu. Babomandēr hēnkuṇ aba, ayoonk yoonk idinan. »

22 Kē naṣih i bangoli aṣē jaka awut kaṭup nin alon kaji aṭupa uko mēnt, aṣē wutan naṭaṣa kē ayaa.

Baṇooṭ Pawulu du ubeeka wi Kaytaraya

23 Wi wi naṣih i bangoli aṣaan adu baweek batēb biki bangoli iñeen-week aji na baka : « Nabomandēran na bangoli iñeen-week ṇyaaṣ ṇtēb (200), na bajug ṇmpēlēt iñeen paaj na ulon (70), na

bangoli iñeen-week ṇyaaṣ ṇtēb (200) biki ijan, naya Kaytaraya nṭa di woli ṇwoori kañeen kalon ṇi utaakal ṇakobi. »

24 Nabomaan ṇmpēlēt naṇooṭna *Pawulu, ahilna aban najeb du Felit nantuṇa.

25 Hēnk kē naṣih i bangoli aṣē piit Felit aji :

26 « Iwi Felit nantuṇa naweek, ṇji, Klodiyut Litiyat dpiitun awulu mboṣ.

27 *Bayuday bamob ṇiint i aṇal pfiṇa, kē nṣē bi na bangoli naan abuurana, ṭiki baṭupēn aji aliṇ na baromeṇ.

28 Wi nṇaluṇ pme uko wi ajubanun aṣē ṇooṭa pntuk pi bawayēṣ bṭup baweek pi baka.

29 Wi wi ṇṣaan ayikrēn kē uko wi baktaparulun utaṇ na bgah bi baka, bē baanka ka nin uko ulon utapara unkēṣun bafiṇa kēme batuha.

30 Wi mmeen kē balon batiinkar pfiṇa, kē nṣē yil ṭi dko mēnt aji baṭiju a. Dkak ado bantaparulun bṭup babi ṭi iwi baṭup uko wi adoluṇ baka. »

31 Na utejan, bangoli bado uko wi naṣih i baka ajakuṇ, ajej Pawulu, aya na a te ubeeka wi Antipatrit.

32 Wi unuur ujintun kē bangoli bukuṇ baṣē kak du katoḥ kaweeek, awut bajug ṇmpēlēt kē baya na Pawulu.

33 Wi babanun Kaytaraya aṣē wul Felit nantuṇa uko wi Klodiyut apiitun, aṣē dukara Pawulu.

34 Wi nantuṇa aleyiirun uko umpiitun aṣē hepar Pawulu utaak wi awoonun.

Wi ameen kë awo i utaak wi Filitiya†,

35 aşë ji na a : « Dluḡ katiinku woli bantapariin bṡup babani. » Kë aşë do kë bahank Pawulu du katoḡ ki pṡih ki *Herod abiin aniw, ayeḡa.

24

Bayuday bakeeṡaar
Pawulu du Felit

1 Wi ḡnuur kañeen ḡaṡëpuḡ, kë Ananiyat *naṡih i baṡeḡan aşë ya na baloḡ ṡi bantohi na naṡupar bañaan, i katim ki Tertuloṡ du Kayṡaraya. Babi ṡi kadun ki Felit nantuḡa, akeeṡaar *Pawulu.

2-3 Wi baduḡḡ Pawulu, kë Tertuloṡ aşë jun pṡapara iko aji : « Iwi Felit nantuḡa naweek, ḡjon ḡṡo ṡi awo bnuura ṡi pṡih pi nu, kë mntit mi nu mankak aṡij iko inuura ihalu ṡi utaak. Kë ḡji ḡlilandëru maakan, kabot kataaḡaru, ḡnuur bṡi na dko bṡi.

4 Nënḡṡo kanooranu na bṡup bṡum, aşë ḡal itiinkun bṡiiṡu.

5 Ñiint i awo ñaan anwuṡuḡ maakan, anwoon ṡi pyewlën *bayuday ṡi dko bṡi, abot awo i pntuk pi banatareḡ.

6 Adoo do do na pṡopan *Katoḡ Kaweek ki Naṡibaṡi, ukaaḡ kë ḡmoba. [ḡḡal pwayëṡa bṡup jibi bgah bi nun bajakuḡ

7 kë Litiyaṡ naṡih i bangoli aşë bi na kmëni atehun a ṡi iñen,

8 ado bantaparun Pawulu bṡup babi ṡi iwi.] Woli ihepara

bnuura, aṡiinka, këme bdidi'u iko yi ḡktaparuluḡ. »

9 Kë bayuday baṡok na a, ṡi uko wi ataparuluḡ aji ujoo-nani.

Pawulu aṡup ṡi kadun ki Felit nantuḡa

10 Wi Felit nantuḡa adekuḡ *Pawulu kañen aji ateem, kë aşë yeenk bṡup aji : « Dme kë ido ḡṡubal ḡṡum, aji kwayëṡ ṡi utaak wi, ukaaḡ kë ḡlilan maakan kabi kaṡupu kayeḡan uleef naan.

11 Ihinan kahepar bnuura baṡupu kë uundo pel ḡnuur iñeen na ḡṡëb wi nyan Yerutalem pdëman Naṡibaṡi.

12 Bambiin akeeṡaarën baantënkën kë ḡji kaḡom na nin ñaan aloḡ du *Katoḡ Kaweek ki Naṡibaṡi këme anaṡan pntuk pi bañaan ṡi itoh iñehanaani, këme ṡi ubeeka.

13 Baankak ahinan kadi-iman kë uko wi bakta-paraanun ḡënkuḡ uwo man-joonan.

14 Kë ḡṡë dinan ṡi kadunu aji dji kadëman Naṡibaṡi i baṡinun, wi ḡjaan kaṡaṡ Bgah bi bukal bajakuḡ aji bawo bwuṡaan. Dfiyaar iko bṡi intaanun na Bgah, na yi *baṡupar Naṡibaṡi bapiitun,

15 abot ahaṡ pnaṡa ṡi pkeṡ pi baṡool na bado buṡaan ji bañaan biki bantaparaanun bṡup.

16 Ukaaḡ kë ḡji kadoonaan ḡnuur bṡi pwo na uhaaṡ ujint ṡi kadun ki Naṡibaṡi, na ki bañaan. »

† 23:34 Felit awoon i pwayëṡ Pawulu ṡiki Pawulu awoona Filitiya danwoon ṡi pṡih pi nul.

17 « Kē wal wi ndolon ṅṣubal du bdig, aṣē kak ʔi Yerutalem aʔij itaka pʔēnkna bañaan ba juuk biki pntaali pi naan, kabot kado iṭējan yi Naṣibaʔi.

18 Wi wi baṣaan aṭēnkēn du Katoh ki Naṣibaʔi kē nji kabaañēṣ bṭējan bjintan uhaaṣ. Mēnwō na nin pntuk plon abot awo mēntij nin pñaat.

19 Kē *bayuday balon biki Atiya bawoon lah kabi kanaʔ ʔi kaṭup uko wi bakaan na nji,

20 kēme banwoon ʔi baṭup uko wi bawinun uwuṭaan ʔi nji wi nnaṭun ʔi kadun ki baka du pntuk pi bawayēṣ bṭup baweek pi bayuday.

21 Kēme uwohan kak uko wi nhuuranun ʔi kadun ki baka aji : « Uṭup wi pnaṭa ʔi pkeṭ, ukaan kē mbi nṭa bawayēṣaan ʔi kadunan?» »

22 Kē Felit nantuṇa, ammeen bnuura uko wi bgah bi Ajugun, aṣē lutan pwayēṣ te unuur ulon, aji na baka : « Dlon kawayēṣ uko wi nan woli Litiyaṭ naṣih i bangoli abii. »

23 Wal mēnt kē aṣē ji na naweek i bangoli iñeen-week alon, ahank Pawulu du ukalabuṣ, bawut kado kanoorana babot bawut bayiṭul bado kaṭēnka.

Pawulu aṭiini na nantuṇa na aharul

24 Wi ṅnuur ṅlon ṅaṭēpun, kē Felit aṣē bi na aharul anwoon *nayuday i katim ki Druṭiliya. Felit ado kē badu *Pawulu, aṣē tiinka kē aṭiiniyaan pfiyaar Yetu Krittu.

25 Kē jibi Pawulu aṭṭupun adoo jun pban ʔi iko yi pwo ñaan natool, yi pṭijan uleef, na yi unuur wi Naṣibaʔi aklun kawayēṣ bañaan, kē Felit aṣē yewla, aji na a : « Ṭañaan ba hēnk nṭa, ihinan kaya, woli dbi jeeh kayil pdu'u. »

26 Ahaṭ wal mēnt aji Pawulu awula itaka, ukaan kē aji du'ara du, kaṭiini na a.

27 Wi ṅṣubal ṅṭēb ṅaṭēpun, kē Portiyut Fettut aṣē yeenkēṣ Felit ʔi pntuṇa, anwutun Pawulu du ukalabuṣ, pdolna bayuday balilan.

25

Baṭij Pawulu uruha ʔi kadun ki Fettut nantuṇa

1 Wi Fettut abanun ʔi utaak ado ṅnuur ṅwajanṭ, aṣē pēnna Kaytaraya, aya Yerutalem.

2 *Baṭējan baweek na bantohi baweek *bayuday kē baṣē bi anaṭ ʔi kadunul, akeṣaar *Pawulu.

3 Kē baṣē ñehan Fettut aṭēnk ṭēnk baka, ado Pawulu aya Yerutalem, ʔiki babop ayoonka ʔi bgah, kahilna kaba na a.

4 Kē Fettut aṣē teem baka aji : « Pawulu awo ukalabuṣ du Kaytaraya, kē nji ʔi uleef naan, nkak awo i kaya da ʔi ṅnuur ṅi.

5 Nadolan baweek biki nan, balun babi na nji, woli ñiint an mēntan ado buṭaan blon baya keeṣaara. »

6 Fettut ado du Yerutalem ṅnuur bakreṇ kaya iñeen ṭaṇ na baka, aṣē ya Kaytaraya. Wi unuur ujintun, kē aṣē ʔo du uruha, ado kē baṭij Pawulu ʔi kadunul.

7 Wal wi Pawulu abiin, kē bayuday banwoonun Yerutalem, başē bi anaŋ afooya, atapara iko itum iwuŋaan maakan, yi bawoon baanhinan adiiman kē ijoo-nanii.

8 Kē Pawulu ašē yenan uleeful aji : « Mēndo do nin ukoolan unwuŋun ŋi bgah bi bayuday, kēme ŋi *Katoŋ Kaweek ki Naşibaŋi, kēme aŋup buŋaan ŋi *Fetar naşih najeenkal i Rom. »

9 Kē Fettut, anşaan aŋal bayuday balilandēra, kē ašē hepara aji : « Iinŋal kabi Yerutalem, nya nwayēşu ŋi uko wi batapariin i? »

10 Kē Pawulu ašē teema aji : « Dwo ŋi uruha wi Fetar ŋi, awo i kawayēşaana ŋi. Mēndo bayuday nin ukoolan, kē iwo name iwi ŋi uleefu. »

11 Bē woli djuban na manjoonan, woli ddo uko ulon uwuŋaan unkēşun nkeŋ, mēnkpok pa. Ašē wo kakşa woli iko yi bataparaanun iinjoonani, nin alon aanka na pwulēn du bayuday. Dnuma Fetar awayēşaan! »

12 Wi Fettut awinarun na balemparul bañnogulun, ašē teema aji : « Inuma pwayēş pi Fetar, ikeer aya du kadun ki Fetar. »

Fettut aŋiini na Agripa naşih

13 Wi ŋnuur ŋlon ŋaŋepun, kē Agripa naşih na Berenit aŋa'ul ŋaŋaŋ başē bi ŋi Kaytaraya, pwul Fettut mboş.

14 Jibi bawoon biki pdo da ŋnuur ŋlon, kē Fettut ašē ŋiini na Agripa naşih ŋi uko wi

*Pawulu aji na a : « Ŋiint alon awo ŋi, i Felit awutun du ukal-abuş.

15 Wi nwoon du Yerutalem, kē *baŋen baweek na bantohi biki *bayuday başē bi atapar ŋiint i bŋup ašē ŋehanaan, aji ŋi aduknaanaa.

16 Kē nşē teem baka aji baromen baantaal pmob ŋaan katuh bē aannaŋ ŋi kadun ki bantaparulun bŋup ayeŋan uleeful.

17 Wi wi başaan abi na ŋi ŋi, kē mēndo ŋo ajon, ašē ŋo du uruha wi unuur ujintun, ašē do kē baŋij ŋiint mēnt.

18 Kē wi baŋijun ban-keeşaarulun ŋi kadunul, baantaŋup ŋup nin uko ulon ŋi iko iwuŋaan yi ŋi nşalun aji ul adoo.

19 Pŋom pi bakaan na a pawoona ŋaŋ ŋi bgah banwoon bi baka, na ŋi ŋaan alon ankeŋun i bajaan bado Yetu, i Pawulu akjakun awo najeb.

20 Kē nşē yewla, mēmmehum di ŋi kawayēşun iko yan, ašē hepara me aŋal kaya Yerutalem baya bawayēşaana ŋi iko mēnt.

21 Kē wi Pawulu aşaan hepar aji aŋal pwayēş pi *Fetar naşih najeenkal, kē ndo kē badēta, te wal wi ŋi kalun kado bañoota du Fetar. »

22 Kē Agripa ašē teem Fettut aji : « Ŋi kak dŋal katiink ŋiint mēntan. » Kē aji na a : « Ilun katiinka faan. »

Baŋij Pawulu ŋi kadun ki Agripa na Berenit

23 Wi nfa mambanun, kē Agripa na Berenit, başē bi

na pkëpațer pweek, aneej du dko di uruha, kē bașih bangoli na bantohi baweeek biki ubeeka kē bafooy baka. Wi wi Fettut adolonj wal mēntj kē bațij *Pawulu.

²⁴ Așē țiini na baňaan aji : « Iwi Agripa nașih na an bti nanwoonj ți na un, nawin űiintj i. Ul akaan kē *bayuday bti babi du nji, du Yerutalem na ți, anjoman maakan așē huur aji, aantaaű na pwo najej.

²⁵ Kē nji kē nșē win nji ți uleef naan, kē aando nin uko ulonj unkēșunj akeț. Wi așaan aňehan aji aňal pya du nașih najeenkal aya awayēșa, kē nșē ji ddola aya du a.

²⁶ Așē wo mēnka nin uko ulonj unkēșunj ppiit nașih najeenkal ți űiintj i. Ukaan kē nțija ți kadun ki nan na ki iwi Agripa nașih ți uleefu. Hēnk, woli nahepara, kașē ka uko upiit nașih najeenkal.

²⁷ űaaű aanhilaű nakalabuș du nașih najeenkal bē iintup uko wi adolonj. »

26

Pawulu ațini ți kadun ki Agripa nașih

¹ Hēnk, kē Agripa așē ji na *Pawulu : « Ihinan kațup, kayeňan uleefu. » Pawulu adeeň kaňen, așē yeňan uleeful aji :

² « Iwi Agripa nașih, dlilan nța, wi nnațunj ți kadunu, kateem ți iko yi bayiț naan *bayuday bataparaanunj bti.

³ Dkak alilan maakan, țiki ime udolade wi baka bnuura akak ame bnuura iko yi bajaan banomna. Ukaan kē nji kakooțu kooț itiinkēn bnuura.

⁴ « Bayuday bti bame jibi nțoori ți kpoț. Bame kak bti jibi ți kateeku nțoori du utaak wi naan, na du Yerutalem.

⁵ Bame'ēn undiimaan, ahi-lan kațup woli baňali kē dji kațaș bgah bi pntuk pi *bafaritay bantamnunj ți bgah bi nun.

⁶ Kē hēnkunj, uko unkaan kē bakwayșaan ți, uwoonj kē: Dhaț uko wi Nașibați abiin ahonj bașinun.

⁷ Kē kșini iňeen na ktēb ki pntaali pi nun, kahonj mēntan ki ki kahațunj pyeenk, wi kadēmanunj Nașibați na űhaaș űi baka nfa na utaakal. Iwi Agripa nașih, mnhaț maň mankahanj kē bayuday bațijēn uruha.

⁸ We ukaan kē an bayuday nașal aji űēnhinan kafiyaar kē Nașibați aji națan baňaanj ți pkeț ba? »

⁹ « Kē nji ți uleef naan hēnk, kē ndun așal aji dwo kado uko wi nhinanunj bti katokna katim ki Yetu i *Nataret.

¹⁰ Kē hēnk di di ndolanj du Yerutalem, amob banfiyaarunj Yetu batum awat ukalabuș. *Bațeňan baweeek badinanaan pdo haň, aji wonțu bațu baka pkeț dji kawo țu bandinanunj.

¹¹ Dji kaňaay na itoh iňehanaani bti, kahajan banfiyaarunj Yetu, kawuuk baka pkar katim ki nul. Ddeebațer baka maakan, adoo ji kaya

ɲbeeka ɲmpaɲi prab baka kahajan.

Pawulu akak akakaləş jibi aɲəpuɲ adoo fiyaar Yetu

¹² « Kə hēnk di ntooluɲ unuɲ uloɲ pya ubeeka wi Damat, pdo ulemp mēnt awo na uworda wi *baɲenjan baweeek.

¹³ Kaya pban mndiɲ unuɲ, dɲaku iwi, naʃih, kə nʃə wo ɲi bgah, aʃə win bjeehi blon banwoonun baɲi aʃə jeehan apel unuɲ, kə babi agurēn ɲi na bankyaanɲun na ɲi.

¹⁴ Hēnk, kə ɲpēn bti ajot ɲi mboʃ. Kə nʃə tiink pdiim plon kə pakɲiini na ɲi na uɲup *uheberē aji : “*Tawul, Tawul, we ukaan kə ikhajanaan ba? Ibaa noor we atootar ji up-atar wi ajug wa akwuukun na pfeeru pjul.”

¹⁵ Kə nʃə hepar aji : “Iwi in ula ba, Ajugun?” Kə Ajugun aʃə teem aji : “Nji Yetu a, ikhajanun.”

¹⁶ Naɲiin iwo bnaɲ, dpēn awinana ɲi kadunu, kakakanaanu nalempar naan. Iwo kaɲup bandukiɲ uko wi iwinun ɲa ɲi ɲi, na wi ɲi kalun kadiimanu.

¹⁷ Dluɲ kayeɲu, ɲi *bayuday na banwoon baanwo bayu-day biki ɲi kayiliɲ iya.

¹⁸ Iwoyi kahaabəş baka kəş, kapēnan baka ɲi bdēm, kaɲij moɲ bjeehi, kapēnan baka ɲi mnhina mi uweek wi ɲntaayi, kaɲij du Naʃibaɲi. Hēnk bahilna woli bafiyaarēn, bapēnan baka ipekadu bahil

kawo ɲi biki Naʃibaɲi adatuɲ aji bawo pntaali pi nul.”

Pawulu aɲup jibi alem-parun Yetu

¹⁹ « Ukaan, Agripa naʃih, kə nʃaʃ uko wi Naʃibaɲi aɲupnuɲ wi ahaabəşaanun kəş.

²⁰ Djunna Damat na Yerutalem, abaaɲʃaan ɲfēt ɲi *Yuda bti na ɲi banwoon baanwo bayuday. Aɲup baka aji bawut pjuban bakak du Naʃibaɲi, bado kado iko inkyyuun kə bawut pjuban.

²¹ Uko waɲ ukaan kə *bayuday bamobēn wi nwoon du *Katoh Kaweeek ki Naʃibaɲi anjal pfiɲēn.

²² Kə Naʃibaɲi aʃə wo na ɲi te unuɲ wi nʃa wi, kə ndoo naɲ ɲi kadun ki baɲaan bti, bampoti na baweeek aɲup uko wi mmaaruɲ. Uko wi ɲi kaɲupun uunwo wo ulon umpaɲi na wi *baɲupar Naʃibaɲi na *Moyit bajakun ɲfa aji ubi kadolana,

²³ *Krittu alun kahaj kaʃə kawo nateek anknaɲiɲ ɲi pkeɲ kaɲup bayuday na banwoon baanwo bayuday, bjeehi bi mbuur. »

Pawulu ado na pkakan Agripa naʃih ɲi bgah bi Yetu

²⁴ Wi *Pawulu akyyenjanun uleeful haɲ, kə Fettut aʃə huuh aji : « Iwi iyilaa! Pjuk pweek pi ijukun pajun pfooyanu bkow! »

²⁵ Kə Pawulu aʃə teema aji : « Iwi Naweeek maakan, mēnyilaa, uko wi ɲi kaɲupun ujoonan akuɲ aɲəp ɲi bgah.

²⁶ Agripa naʃih, dɲoom kaɲup na a na mntēɲ ɲiki dme

kë aampaam iko mēnt bti, iindolana du bñot, dme kë ame ya bti aba.

²⁷ Iwi Agripa naših, ifiyaar uko wi *baťupar Našibaťi ba-jakuŋ i? Dme kë ifiyaar wa. »

²⁸ Kë Agripa ašë teem Pawulu aji : « Injal kakakanaan naritton ubaa kaťo'un ťil! »

²⁹ Kë Pawulu akak ateem aji : « Mēmme me utar kēme ujon, uko wi nji kañehanun Našibaťi uwoon iwi na banktiinkun bti nťa di, nakak nawo ji nji, ašë wo mēnjal natana mnko-rentu ji nji. »

³⁰ Hēnk kë naših, na nantunja i utaak, na Berenit, na bañaan bti banwoon na baka bašë naťa.

³¹ Wi bapēnun ašë ťiini bukal bukal aji : « Ņiint i aando do uko ulon unkēšun akeť kēme aya ukalabuš. »

³² Kë Agripa ašë ji na Fettut : « Ņhinan lah kawutana, kë ašaŋ ahepar pwayēšaana du naših najeenkal. »

27

Batool pñooť Pawulu du Rom

¹ Wi ukakuŋ wi pjej ulantu kaya Itali, kë bašë wul *Pawulu na bakalabuš balon Yuliyut, anwoon naweek i bangoli iñeen-week baromen du pntuk pi bangoli pi bajaŋ bado Pntuk pi Naših najeenkal.

² Kë njej ulantu du pkēŋ pi Adramitiyum unwoon wi pya

Atiya, atool pya. Arittarkut i Tetalonika du Matedoniya kë abi na un.

³ Wi unuur ujintun kë nšë ban Fidon. Yuliyut awo na Pawulu bnuura, awuta kë aji ya kawin banohul, baťena iko yi anumiin.

⁴ Ņwoona du Fidon, kë jibi uyook ukkobun adek na un, kë nfooy na umban wi unjiw wi Kiprut wi uwoon uunkkob.

⁵ Kë wi wi űmuurun bdēk baññogun nťaak űi Filitiya, na Pamfili aban Mire du utaak wi Likiya.

⁶ Wi nbanun da, kë naweek i bangoli ašë win ulantu ulon unwoonun Alektandriya, atool pya Itali, ašë dolun kë njej wa.

⁷ Ņdo űnuur űtum aya ya btišu, ťiki uyook uwoo, űhaj maakan abaa ban kañog ubeeka wi Kēnidut. Uyook uneenanun pya na btool, kë űduk ubeeka wi Talmome ťi kañen kadeenu, afooy unjiw wi Kret.

⁸ Ņťaš ťaš ukab, ahaj maakan abaa ban dko di bajaŋ bado Ikēŋ Inuura, daññogun ubeeka wi Lataya.

⁹ Ņťo du Lataya ajon, kë pya kadun pado kak anooran, ťiki unuur wi pyiman wi *bayu-day* udobi ťēp, kë pya na bdēk wal mēnt pahil kapēnan unguun. Hēnk, kë Pawulu ašë ťup uko wi ašaluŋ aji na baka :

¹⁰ « Babuk biint, dwiŋ kë bgah bi nun bi baya kawut, ulantu utoka dko dweek na

* **27:9** Ulibra wi Bgah 16.29 upiit aji : Ți pli ppajantēn na plon, Ți unuur uñeenantēn, nayiman, naankdo nin ulemp ulon, an babak utaak na bayaant bti.

iko yi ujijun bti, bañaan badoo hilan kakeṭ da. »

11 Kē naweek i bangoli aṣe mēban ṭi wi naweek i baṭon ulantu na ajug wa bajakun, apok ptiink Pawulu.

12 Pkēṇ paannuura pṭēpanaan ṇnuur ṇi ujonṭ na ukēk uweek, kē batum ṭi baka baṇal ṇneeṭ ṭi bdēk, ṇdoonaan pban pkēṇ pi Fonika woli ṇhinani. Pkēṇ pi Fonika pawo du unjiw wi Kret, pataaṇ na kayoba ajeṭ ṭi btammanu na btamṣanka, kē bahilan kaṭēpan da ṇnuur ṇi ujonṭ na ukēk.

Ukēk unaṭa du ptoof pi bdēk bweek

13 Uyook umpoṭi unaṭnaana btammanu ajun pyook, kē bañaan baṣal aji bahinan kado uko wi baṣalun, afēnēṣ ulantu, atool akab kab na kabaṇ ki unjiw wi Kret.

14 Uundo jon, kē ukēk uweek unwoon katim ki btamṣanka umayar unuor uṣe naṭnaana unjiw akēk.

15 Ukēk wunṭ ubi akob ṭi ulantu, kē ṇēnkak ahilan wa pṭijan, aṣe wut kē uyook ukya na un.

16 Wi ṇṭēpnun btammanu bi unjiw umpoṭi unwoon katim ki Kawuda, aṣe ṭu kamenkla uyook btiiṣu. ṇdoonaan te adoo kakan bṭeem bmpoṭi bbuurni bantanun ṭi kafēṭ ki ulantu.

17 Hēnk, kē balemp biki ulantu bajeṭ ital atanrēn wa uwutna katoka. Baṭi wal mēnṭ uyook ufēl baka ṭi pyiṭw puṭan pi bdēk bweek du Libiya. Wi wi baṣaan anṭ

iloona, aṣe wut uyook kē ukya na baka.

18 Unuor utēbantēn, kē ukēk ukkēka kēk maakan, kē bajeṭ iko injijun afēl du bdēk.

19 Unuor uwajantēn, bajeṭ iloona na iko yi ulantu afēl du bdēk na iṇen yi baka.

20 ṇdo ṇnuur ṇṭum, ṇēnwin bnuur kēme njah, kē uyook ukkoba kob maakan, kē ṇbi ji ji wi nun ubaa.

21 ṇdo ṇnuur, ṇēnde de nin ukoolan, kē *Pawulu aṣe naṭa, aji na bañaan: « Babuk biint, nawo i lah katiink uko wi njakanan, kawut kapēn du Kret, nanṣaan kabuur pṭoka toka pi.

22 Kē nṣe kooṭan kooṭ hēnkun, namēbaan naliint! Nin alon ṭi an aankkeṭ, ulantu ṭaṇ uktokiin.

23 Takal na utejan, *uwanjut wi Naṣibaṭi anka'ēnun, i njaan kadēman ubi ṭi nji,

24 ajakēn : “Pawulu, klēnk! Iwo i kawayēṣa ṭi kadun ki naṣih najeenkal, kē Naṣibaṭi ṭi bnuura bi nul, akdo bañaan bti bankyaanṭun na iwi babuur.”

25 Babuk biint, natēṇṭēnēn, ṭiki dhaṭ ṭi Naṣibaṭi ame kē uwo jibi ajakaarun.

26 Kē uyook uṣe ya kafēlun du unjiw ulon. »

27 ṇdobi wo wo ṭi utejan unṭēnkun iṇeen na ṇbaakēr ṭi meel, kē ukēk uhuma kaya na un ṭi bdēk bi katim ki Adiriyaatik. Kaban mnjel, kē balemp biki ulantu baṣe ṇnuor aji ṇṇog pkay.

28 Wi wi batanun pko plon na ptal awalan katenna kadi-ilade, awin kē kawo nmetēr iñeen n̄wajan̄ na paaj na ulon̄, akak aban t̄un̄ aten, awin kē kawo nmetēr iñeen n̄tēb na bakren̄.

29 Baṭi wal mēnt̄ uyook ufēlun du mnlaak, atan klaar kdiṭ kbaakēr du kafet̄ ki ulantu awalan ṭi meel kahilna kamēban wa, aṣē bi kataran taran unuur ujint̄.

30 Balemp biki ulantu bado wal mēnt̄ na ppēn ṭi wa kabuur. Bawalan b̄teem bbuurni aṣē daar aji ban̄al ptan ilaar idiṭ ilon̄ ṭi kadun ki ulantu.

31 Kē Pawulu aṣē ji na naweek i bangoli na bangoli bandukiin̄ aji : « Woli balemp biki ulantu biki baant̄o ṭi wa, naankhilan kabuur. »

32 Ukaan̄ kē bangoli bafal ital in̄ṭijanaanun̄ b̄teem bbuurni, awutan ba, kē bakyaak.

33 Wi bakyoonkun̄ mn̄jint̄ unuur, kē Pawulu aṣē ji na baka bade aji na baka : « Naṭo n̄nuur iñeen na n̄baakēr kē n̄haaṣ n̄awo bnaṭ na an, naande nin ukoolan.

34 Nabiin nade, nanuma pde kahilna kawo bajeb, nin kawel kalon̄ kaankjot ṭi ñaan̄. »

35 Wi wi aṣaan̄ ajeipoom abeeb Naṣibaṭi akitēṣ ya, aṣē jun pde.

36 Kē wi wi bañaan̄ bti bakakanun̄ n̄haaṣ, ade nti-inku.

37 N̄wo wal mēnt̄ bañaan̄ iñeen-week n̄yaaṣ n̄tēb na iñeen paaj na ulon̄ na paaj (276) ṭi ulantu.

38 Wi bañaan̄ bti badeen ayok, kē baṣē fēl n̄deey n̄anwoon̄ ṭi ulantu du bdēk awiiṣanaan wa.

Ulantu ujiiri

39 Wi unuur ujint̄un̄, baṭon̄ ulantu baanyikrēn pkay pi bakwinun̄, aṣē win pkay plon̄ panwoon̄ na pyiw, aji baya kakaban ulantu ṭi pa woli bahinani.

40 Kē wi wi bafalun̄ ital intannun̄ ilaar idiṭ in̄ṭijanun̄ ulantu aṣē wutan ya kē iya bdēk. Wi wi baṣaan̄ afēnēs ital yi batannun̄ n̄paat n̄anjaan̄ n̄aṭon̄na ulantu, atan kaloona ṭi kadun ki wa, uyook uhilna uwuukar wa kadun, aṣē tool pya pkay.

41 Kē uṣē ya wal mēnt̄ abin̄a ṭi pyiw pwuṭaan pi bdēk, kē kadun ki wa kajiiri, uunkak ahilan pya, kafet̄ kē kaṣē rumpadiir fuṭ ṭiki n̄maaron̄ n̄akob bnuura.

42 Bangoli kē baṣē n̄al wal mēnt̄ kafin̄ bakalabuṣ, bawutna kalam kabuur.

43 Kē naweek i bangoli aṣē n̄al *Pawulu abuur pket̄, aṣē ji na baka bawut kafin̄ bakalabuṣ. Abaa ṭēp ṭēp aji na baka, banhilun̄ plam bti badunna bajot bdēk balam baban pkay,

44 bandukiin̄ baji ñaan̄ andolon̄ alanka ṭi kampiñu kayaakna pya kēme iko ilon̄ ṭi inkitiin̄ ṭi ulantu, kaṭaṣna bukundu. Kē hēnk di di badolon̄, aban bti pkay abuur.

28

Pawulu aban unjiw wi Malita

¹ Wi n̄buurun bti, ašē baa me kē unjiw uwo katim ki Malita.

² Bañaan banfētun da baṭijan un bnuura. Batehan bdoo, adu'un kē n̄to atēma ṭiki ušubal ujun pšub, kē ujonṭ uwoo.

³ *Pawulu ajej wal mēnt imul ikay afēl du bdoo, kē upula ulon ušē pēn ṭi ya, aṭi bdoo buṇ. Ulut alabari'a ṭi kañen.

⁴ Wi bañaan banfētun ṭi unjiw bawinun upula ṭi kañen ki Pawulu, ašē hoopaṭēr aji : « N̄iint i aka pwo nafiṇ bañaan, ṭiki ajaka jak abuur pkeṭ du bdēk, kē našibaṭi alon andu'aniin « našibaṭi anjaan aluk » ašē wo aandinan awo najeb. »

⁵ Kē Pawulu ul, ašē lēt upula awat du bdoo, nin ukoolan uundola do.

⁶ Kē bañaan banun aji ajun pwur kēme kajot kakeṭ ṭi dko mēnt. Wal wi bayoonkun ajon baanwin ukoolan, ašē wugēš n̄sal aji awo alon ṭi bašibaṭi.

⁷ Ufēt wi naweek i unjiw anwoon katim ki Publiyuṭ uñog da. Aṭijanun kē n̄wo bayaant biki nul n̄nuur n̄wajanṭ, ji banohul.

⁸ Ašin Publiyuṭ amaak wal mēnt awo na ptool kē uleef ubot ayik na a. Pawulu aya awina, ašē ñehan Našibaṭi, apafa iñen ṭi bkw, ajebana.

⁹ Kē wi wi bamaakal biki unjiw bandukiin bti babin ṭi Pawulu, kē ajeban baka.

¹⁰ Bañaan bamaganun maakan, wi n̄kyaan, kē bašē pēnan iko yi n̄kyaan kanuma bti du bgah byaanṭaani awulun.

Pawulu na batēnṭul ba-woona Malita atool pya Rom

¹¹ Wal wi n̄dolun kli kwa-janṭ, ašē jija ṭi ulantu ulon wi ubeeka wi Alektandriya, unṭēpanun wal wi ujonṭ ṭi unjiw unwoon katim ki kbet*.

¹² N̄ya awala du Tirakuta, ado da n̄nuur n̄wajanṭ.

¹³ Wi n̄woonun da, ašē ṭaš kaban ki bdēk, adoo ban ubeeka wi Regiyum. Na mn̄jint, kē uyook unwoonun btammanu ušē jun pkob, kē n̄do n̄nuur n̄tēb, ašē ban pkēn pi Putewoli.

¹⁴ Wal wi n̄banun ubeeka mēnt, n̄tēnk da balon banfiyaarun, kē bamēbanun kē n̄to da kanēm kapēb. Wi wi n̄šaan aban Rom.

¹⁵ Banfiyaarun biki Rom batiink kē baji n̄wo ṭi bgah, ašē bi te Ufeeru wi Apiyuṭ na du dko di bajaan bado Itoh yi Bayaant Iwajanṭ pki-tun. Wi *Pawulu awinun baka, abeeb Našibaṭi, ašē kak atēn maakan.

Pawulu aṭup Uṭup Ulil Un-uura du Rom

¹⁶ Wi n̄banun Rom, badi-nan *Pawulu kē agaag ufēt

* 28:11 Kēme Kattor na Polut: Bawo ṭi unjon wi bagrek bašibaṭi bampoti banwoon kbet, ašē meetana bnuura ṭiki baya bdēk biki ṭfa bafiyaar aji kbet kun kaji kayen baṭon n̄lantu.

wi nul ašë do nangoli alonj kē akyeŋa.

17 Wal wi aŋoon ɲnuur ɲwajanŋ, ašë du bantohi *bayuday babi bayit na a. Wi babiin ayit, kē ašë ji na baka : « An bayiŋ naan, ɲji, nwoon mēndo bañaan biki pntaali pi nun ukoolan, kēme ɲi udolade wi bašinun, bamobēn du Yerutalem awul baromeŋ.

18 Baheparaan bnuura uko unŋepun, ašal pwutanaan ɲiki baanwin win nin ukoolan ɲi ɲji unkēšun bafiŋēn.

19 Kē wi bayuday bašaan apok uko mēnŋ, kē nwoyi kahepar pwayēš pi naših na-jeenka, ahepar pa. Ašë wo kakša mēnka nin uko ulon utapar pntaali pi naan.

20 Waŋ ukaan kē ndu'an, kawinan, kaŋiini na an, ɲiki batanēn na mnkorentu mi ɲi katim ki ŋaan i biki *Itrayel bahaŋun. »

21 Wi wi bateemulun aji : « Nēnyeenk nin uko ulon umpiitun ɲi iwi unwoonun *Yuda kē bayiŋun banwoon da baambi ɲi aŋup ukoolan uwuŋaan ɲi iwi.

22 Kē ɲšë ɲala katiink ušalu, ɲiki bañaan ɲi dko bti balat pntuk pi iwoon. »

23 Hēnk, kē bamēban un-
uur na Pawulu, kē bañaan
batum ɲi baka balun abi du
dko di Pawulu awaliin. Aŋiini
na baka nfa te utaakal uŋup
wi *Pših pi Našibaŋi. Ado na
pdo baka bayikrēn uko wi
Yetu, aŋēpna ɲi *Bgah bi Moyit,
na uko wi *baŋupar Našibaŋi

bapiitun.

24 Balon ɲi baka bafiyaar
uko wi aŋupun, kē balon baan-
fiyaari.

25 Wi bawoon biki pwayšer
bahumaara baantiinkari. Kē
Pawulu ašë ji na baka ŋaŋ : «
Ni! *Uhaaš wi Našibaŋi unŋiini
bnuura, wi uŋēpnun ɲi mntum
mi *Itayi, Naŋupar Našibaŋi.

26 Aŋiini aji :

*“Yaan du bañaan mēnŋan, iji na
baka :*

*Woli nadoo wat wat ibaŋ atiink
oo, naankteha te.*

*Woli nadoo haabēs
haabēs kēs bnuura oo,
naankwina win.*

27 *ɲiki ɲhaaš ɲakak adēnēt na
bañaan biki,*

banēt ibaŋ yi baka,

adēt kēs ki baka,

*Kahilna kawo baankwin
na kēs ki baka,*

*Kabot kawo baanktiink na
ibaŋ yi baka,*

ɲšal ɲi baka ɲawutna kate,

*bahilna bawut pkak du
ɲji.*

Nhilna nwut kajeban baka.”✱

»

28 Kē Pawulu ašë baañēs
bŋup aji na baka « Nawo
i kame keeri, kē Našibaŋi,
banwoon baanwo bayuday
biki awulun Uŋup wi mbuur.
Bukal balun katiink wa! » [

29 Wi Pawulu aŋupun haŋ kē
bayuday bašë ya, aŋom.]

30 Pawulu aŋo da ɲšubal ɲtēb
du katoh kalon ki aklukun
luk bdidi'ul, aji yeenk ban-
jaan babi bti pwina.

31 Aŋo da aŋup uko wi Pših pi
Našibaŋi, abot ajukan uko wi

Yetu Ajugun na mntëṅ abot
awo najeeh.

Uṭup wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Rom

Uṭup ujuni

Pawulu ampiitun kakaarta ki awo nayuday. Abuknaana Tiri, du untanka wi bajaan badu Tartut. Kē asē kuṣnaana du ubeeka wi Yerutalem, dul di di ajuknuṅ. Pawulu abi me udolade wi bayuday bnuura. Abi wo ṅaan anha-janun maakan baṅaan bateek banfiyaarun Krittu. Kē Yetu Krittu aṣē bi pēn awinana ṭi kadunul adu'a awo namaar ṭi kadun ki banwoon baanwo bayuday. Aṭup Uṭup Ulil Unuura du dko bti di pṣih pi Rom. Wi Pawulu apiitun uṭup wi awo du ubeeka wi Korint du ṅsubal ṅṭenk iṅeen kaṅeen na paaj na ulon (57) wi Krittu abukiin kaya ṅsubal iṅeen kaṅeen na bakren (58). Abi ṅal pya Yerutalem akak aṅal kaya pṣih pi Rom. Apiit kakaarta ki baṅaan banfētun du Rom kaṭup baka kē aṅal kaya du baka kajukan baka Uṭup wi Naṣibaṭi katēṅṭēnaan baka.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pawulu aṭup Uṭup Ulil Unuura (1.1-17)
2. Baṅaan bajen bti bajiubanun (1.18-3.20)
3. Hum di di Naṣibaṭi ajakun aji baṅaan bajen

bawo baṭool ṭi kēs ki nul (3.21-4.25)

4. Baṅaan biki Naṣibaṭi balun kaka ubida uhalu (5.1-8.39)
5. Naṣibaṭi awutan Iṭrayel kē uṣē wo uunwo wi mnṭo (9.1-11.36)
6. Ubida uhalu unwoon na unṅal (12.1-15.13)
7. Uko wi Pawulu ajakun aji ado na pwul mboṣ (15.14-16.27)

¹ Nji Pawulu nalempar Yetu *Krittu dpiitun. Naṣibaṭi adu'en pwo *nanjaṅan, adatēn aṭu'en pṭup *Uṭup Ulil Unuura wi nul

² Uṭup mēnt, Naṣibaṭi aṭēpna undiimaan ṭi *baṭuparul ahon wa ṭi Ulibra wi nul.

³ Uṭup mēnt uṭiiniyaan uko wi Abukul, ampennun ṭi kabuka ki *Dayit naṣih.

⁴ Kē *Uhaaṣ Uyimanaan wi Naṣibaṭi uṣē diiman na mn-hina mnweek kē awo Abuk Naṣibaṭi, wi anaṭiṅ ṭi pkeṭ. Ul awo Yetu Krittu Ajugun.

⁵ Ṭi ul i i Naṣibaṭi aṭēpnun awulēn bnuura ado kē nwo nanjaṅan. Hēnk, katim ki nul kameetana, nhilna ndo baṅaan biki ṅtaak bti bafiyaara bakut bado katiinka.

⁶ An kak nawo ṭi bakan mēntan, an biki Naṣibaṭi aduun pa nawo biki Yetu Krittu.

⁷ An bti nanwoon du Rom, biki Naṣibaṭi aṅalun abot adu'an nawo baṅaan biki nul, dñehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Ajugun Yetu Krittu bawulan

bnuura babot bajoobtēnan
nhaaş.

*Pŋal pya pwin bañaan biki
Rom*

⁸ Dŋal duna kaṭēpna ɥi Yetu
Krittu kabeeb Naşibaṭi i njaan
kadēman ɥi uko wi nan bti
ɥiki bañaan biki umundu bti
batiink kē nafiyaar Krittu.

⁹ Naşibaṭi i njaan kadēman
na uhaaş wi naan bti wi njaan
kaṭup *Uṭup Ulil Unuura un-
jaan uṭiiniyaan Abukul ame kē
dṭup manjoonan wi njakuŋ
aji dji kaşalan wal undoli

¹⁰ wi njaan kañehan
Naşibaṭi. Dji kañehana woli
uwo uko wi aŋaluŋ, adolēn
nhilan mbi du an.

¹¹ Dŋal maakan pwinan,
kahilna kafaaşēr na an uko
wi Uhaaş wi Naşibaṭi uṭennuŋ
pa uṭēŋtēnan.

¹² Dŋal kawo ɥi ptoofan,
pfiyaar pi nan, na pfiyaar pi
naan patēŋtēn nja bti.

¹³ Bayiṭ naan, dŋal name
kē djon ŋal pbi du an, kē
Naşibaṭi aşē wo aandinanaan
te hēnkuŋ. Dŋal kalemp ɥi
ptoofan kawin ulemp mēnt
uwul uko unuura, jibi udoon
abi wo du ŋtaak ŋlon.

¹⁴ Dwo i pya du bañaan
biki ŋbeeka na du biki ŋteeh,
du banjukuŋ na du banwoon
baanjuki.

¹⁵ Uko mēnt ukaan kē nŋal
pṭupan an kak nanfēṭuŋ du
Rom *Uṭup Ulil Unuura.

¹⁶ Mēnji kakowa pṭup *Uṭup
Ulil Unuura : uwo na man-
joonan mnhina mi Naşibaṭi
pa mbuur mi bañaan bti

banfiyaaruŋ, kajunna duna
du bayuday te du banwoon
baanwo bayuday.

¹⁷ Uṭup ulil unuura mēnt
uyuuj nja jibi Naşibaṭi ajaan
ado nja ŋwo batool ɥi kēşul.
ɥi pfiyaar ɥaŋ di di pwo
natool pawoonuŋ. Ulibra wi
Naşibaṭi uji : “*ɥi pfiyaar pi
pi ŋaan natool ajaan akaana
ubida.*”☆

Bañaan bti bajubanuŋ

¹⁸ Naşibaṭi aji diimanaan du
baṭi udeeb wi nul ɥi bañaan bti
ɥiki baanji badēmana abot aji
bado iko inwoon iinwo itool
kamenna manjoonan.

¹⁹ Kē uko wi ŋaan ahiluŋ
pme ɥi Naşibaṭi uşē wo ujint
piş pa bañaan bti : Naşibaṭi ɥi
uleeful adiiman wa baka.

²⁰ Nin ŋaan aambaan
kawina Naşibaṭi, kē du wal wi
apaşnuŋ umundu te hēnkuŋ,
woli bañaan baten iko yi
apaşuŋ, bawin mndēm mi nul
manwoon maankba kabot
kame kē awoon Naşibaṭi
na manjoonan. Bañaan
bajēn baanhilan kafan ɥiki
baankdēman Naşibaṭi abot
ado iko inwoon iinwo itool.

²¹ Bame Naşibaṭi bnuura
aşē wo baanji badēmana ji
Naşibaṭi abot awo baanji
babeeba jibi bawoon i kado
kabeeba. Babaa ṭēp ṭēp awo
na ŋşal ŋpēn kē ŋşal ŋi baka
ŋdah ŋaya du bdēm.

²² Başal aji batiti aşē wo
bayila :

²³ bapok mndēm mi
Naşibaṭi anwoon aankkeṭ
akak ɥi pdēman itu yi ŋaan

najën ankkeṭuṇ, yi nkat, yi nntaam na yi nko ni uṭeeh.

24 Uko mēnt ukaan kē Naṣibaṭi awut baka kē bawo ṭi iko iṭop jibi nḥaaṣ ni baka nḥaṇaluṇ ya, kē baktōpan nleef ni baka.

25 Bajej manjoonan mi Naṣibaṭi aṭēt na nṭilan, apok pdēman napaṣ iko i bawoon i pdēman te mnṭo, awo ṭi pdēman uko umpaṣaniin. Uwo haṇ.

26 Uko mēnt ukaan kē Naṣibaṭi awut baka ṭi iko injaan ipoṭan nḥaan: bahar baka baankak aji bapiiṇṭ na biinṭ awo ṭi ppiinṭ na baat batēnt baka.

27 Kē biinṭ bakak aduk ppiinṭ na baat ayenar biinṭ batēnt baka, baji bado iko ikowandēnaan na biinṭ batēnt baka, hēnk bayeenk bukal ṭi nleef ni baka kakob kantaanṇuṇ na pneem pi baneemuṇ.

28 Baṣal aji baanwo i kame Naṣibaṭi, ukaan kē awut baka ṭi nṣal ni baka ndah, kē hēnk, bakdo iko yi bawoon baanwo i kado.

29 Baṭum na iko bti inwoon iinwo itool, buṭaan, pṇeebar iko, na mnṭot. Baṭum na bkujar, bfiṇar, pṇom, kaguuru, babi duka duka ṭi iko iwuṭaan. Baji batapar baṇaan bṭup na nṭilan,

30 abot akuutar, awo baṣoorad Naṣibaṭi, bakarad, bapiitar, bahomp. Baji babi ṭu ṭu nḥaaṣ ṭi pla iko iwuṭaan ihalu, baanji batiink bajug baka.

31 Baantiti, baanji bado uko wi bajakuṇ aji bado, bajën nḥaaṣ abot awo baanji baṇaga batēnt baka.

32 Bame bnuura pwayēs pi Naṣibaṭi ṭi iko mēnt: banjaan bado haṇ bataan na pkeṭ. Kē baṣē duki'aara duka ṭi iko mēnt, badoo beeh beeh aji bamagan banjaan bado iko mēnt.

2

Pwayēs ptool pi Naṣibaṭi

1 Iwi, nḥaan i iwohaṇ, iinfaṇi woli iji kṣal kē baṇaan balon baduknaanaa. Na manjoonan woli iji baduknaanaa aṣē do ji baka, iji kdiiman iwi ṭi uleefu kē iduknaanaa.

2 Kē nṣē me kē woli Naṣibaṭi awayēs baṇaan banjaan bado iko yaṇ, awayēs na manjoonan.

3 Iṣal aji iwi inkjakun kē balon baduknaanaa aṣē do iko yi bakdolun ilun kabuur kakob ki Naṣibaṭi i?

4 Kēme ibeeh bnuura bweek bi Naṣibaṭi, kamiir ki nul, pjoob bkow pi nul? Iimme me kē bnuura mēnt bawo kadolu iwut pjuban ibot iṭelēs mnwo mi nu i?

5 Kē iṣē wo iinji knal kate, iindi pwut pjuban ukaan kē iji kla kakob kaweeḥ wal wi Naṣibaṭi akdiimanun udeeb uweek wi nul na pwayēs ptool pi nul.

6 Alun kawayēs andoli ṭi uko wi adoluṇ.

7 Baṇaan bantamanun ṭi pdo bnuura, banklaan pdēm na mndēm na iko inwoon iinktoka yi Naṣibaṭi ajaan

awul, awul baka ubida wi mnto.

8 Kë bañaan bampokulun ado uko unlilun baka tañ, bampokun ptaş manjoonan abot ataş iko inwoon iinwo itool, alun kadiiman baka udeeb uweek wi nul.

9 Kë pwuţan na phaa-jala nşaē kob bañaan bti bankdolun buţaan, bayuday, na banwoon baanwo bayuday kak.

10 Kë Naşibaţi aşē lun kawul bankdolun bnuura pdēm na mndēm, kajoobtēn baka nhaaş, bayuday na banwoon baanwo bayuday kak.

11 Na manjoonan, Naşibaţi aanji paţşer.

12 Bañaan banjaan bajuban balun kaya bti infernu, badole wo baamme *bgah bi Moyit ; kë banşaan ajuban bti aşē me bgah bi Moyit, aţēpna ţi bgah mēnt kawayēş baka.

13 Na manjoonan, mēnt bañaan banjaan balin ţi ptiink uko wi bgah bi Moyit bajakun bawoon batool ţi kadun ki Naşibaţi, banjaan bado uko wi bajakun baklun kawo batool ţi kēş ki nul.

14 Na manjoonan, woli banwoon baanwo bayuday, banwoon baamme bgah bi Moyit, bado uko wi bgah bajakun bdidi baka, baji badiiman kë bawo na bgah mēnt ţi nhaaş nji baka.

15 Baji badiiman hēnk kë uko wi bgah bi Moyit bajakun upiitana ţi baka meet, nhaaş nji baka njaji njaţup baka me uko wi badolun uwuţi kēme

uwo unuura. Nşal nji baka kak njaji njaţup baka uko me uwuţi kēme unuura.

16 Hēnk, uko mēnt ulun kapēn wal wi Naşibaţi aktēpnun ţi Yetu Krittu jibi nţupun ţi *Uţup Ulil Unuura, kawayēş bañaan bti ţi iko yi ameerun baka.

Bayuday na Bgah bi Moyit

17 Kë iwi, injakun aji iwo nayuday, anahna *bgah bi Moyit, ahompna Naşibaţi,

18 iji ime uko wi anjalun, apaţēş bnuura na buţaan ũiki bgah bi Moyit bayuujwa.

19 Ifiyaar kë iwoon kado kaţon nakuul abot awo un-kaniya pa bañaan banwoon ţi bdēm.

20 Işal aji ime apel bandukiin, iwo kajukan baka, ũiki işal kë ţi bgah ime iko bti, ime manjoonan.

21 Kë wi işaan ajukan bandukiin, we ukaan kë iinkjukan uleefu ba? Iji kji na bukundi bawut kakiij aşē ji kkiiij!

22 Iji kneenan pjuban pi piinţ aşē ji kjuban pjuban pi piinţ! Ipok bado kadēman itu aşē ji kya du dko di iwoon kajej da btijar!

23 Iji knahna bgah aşē ji kwalan Naşibaţi wal ijaan kwo iinji ktaş ba!

24 Na manjoonan Ulibra wi Naşibaţi uji : *“Naji nado banwoon baanwo bayuday bakar katim ki Naşibaţi.”*[✱]

25 Woli ido uko wi *bgah bi Moyit bajakun, pwala katēmp pi nu paka udooni. Kë woli

✱ 2:24 Natenan ţi Itay 52.5.

iinkdo uko wi bgah bajakuṇ, iwo ʔi kēš ki Našibaʔi ji anwoon aanwala katēmp anwoon aanwo nayuday*.

²⁶ Kē woli banwoon baanwala katēmp baʔaš uko wi bgah bajakuṇ, bawo ji banwaliin katēmp ʔi kēš ki Našibaʔi.

²⁷ Anwoon aanya katēmp ašē do uko wi bgah bajakuṇ aluṇ kadiiman kē iduknaanaa, iwi inwoon iinji kʔaš bgah mēnt wi badoon apiit ba awulu kē ibot awala katēmp.

²⁸ Mēnt pwala katēmp pakkaan ʔaana awo nayuday na manjoonan, kē katēmp kaanwo uko unkwinaniin ʔi kaara.

²⁹ A-a, nayuday na manjoonan awo ʔaana i uhaaš wi nul uwoon ʔi Našibaʔi. Kē pwala katēmp na manjoonan paanwo pfal kantomntēn jibi bapiitun ʔi bgah pawo pʔelēš uhaaš pi Uhaaš wi Našibaʔi ujaan udo. ʔaana anwoon haṇ aji yeenkna kabeeb du Našibaʔi, mēnt ʔi baʔaana biki ajaan ayeenkna ka.

3

Pjuban pi baʔaana bti

¹ Kē ʔuṇ keeri di di nayuday apelnun bandukiin? Pwala katēmp paka udooni i?

² Pwo nayuday panuura maakan ; bukal biki Našibaʔi ahankanun iko yi aʔupun.

³ Kē hēnkun? Woli balon ʔi baka baanfiyaara, uko mēnt

kado Našibaʔi awo aankdo uko wi ajakuṇ i?

⁴ Nin, baʔaana bti bawo i kame kē Našibaʔi aji do uko unjoonanun, kē ʔaana najēn andoli awo na ʔʔilan. Hēnk di di *Dayiʔ aʔiiniin na Našibaʔi aji : « *Imeeʔana pwo natool ʔi iko yi iʔʔupun kafaʔna woli blaʔar bawoo.* »

⁵ Kē woli buʔaan di ʔdolun dayuuj bnuura kē Našibaʔi awo natool, we uwoon wi pʔup ba? Woli Našibaʔi adiiman nja udeebul, aankpēn ʔi pwo natool i? Kē nʔaan aʔiini jibi ʔaana najēn ajaan aʔal.

⁶ Name kē mēnt hēnk da! Woli aanwo natool, hum di akhilanun keeri kawayēš umundu?

⁷ Kē wi ʔʔilan naan ʔakaan kē manjoonan mi Našibaʔi manwinanaa abot adiiman mndēm mi nul, we ukaan keeri kē nduknaanaa wi njubanun?

⁸ Keeri we ukaan kē ʔēnhil kaji : « Nawulan ʔdo buʔaan, bnuura bašē babi? » Aa, baʔaana balon badiihēn aji nji djukanun uko mēnt. Bakan mēntan balun kakoba kakob ki bataanaananun.

Nin alon aanwo natool

⁹ Kē we wa keeri? Nja bayuday ʔpel bandukiin i? Nin! Na manjoonan, ddo bi di iman kē baʔaana bti, bayuday na banwoon baanwo bayuday, bawo bti baʔaana banjaan bajuban.

¹⁰ Upiitana ʔi Ulibra wi Našibaʔi aji :

* 2:25 Pwala katēmp pajaan padiiman kē ʔaana awo nayuday. ☆ 3:4 Kaʔaana 51.6.

« *Nin ñaaŋ naŋtool aanwoo, nin alon.*

¹¹ *Nin ñaaŋ alon aanwo na uşal, nin ñaaŋ alon aankla Naşibaŋi.*

¹² *Bañaaŋ bti badek Naşibaŋi kafeŋ, bagakandër aneem.*

Nin alon ƙi aanji do bnuura aandoo wo wo alookan.

¹³ *Kaŋuŋ ki baka kawo ji btuur bi bahaabëşuŋ, pndemënt pi baka paŋum na kaguuru,*

bawo na bnunk bi upula ƙi iduuŋ.

¹⁴ *Mntum mi baka mantum na bkarad na ŋŋup ŋjooŋ*

¹⁵ *baŋar ƙi pfiŋ ñaaŋ.*

¹⁶ *Baji batok kabot kaduk puwaŋ dko di baŋëpaŋ.*

¹⁷ *Baamme jibi bakdoli ka-woona ƙi btiinkar.*

¹⁸ *Bañoom Naşibaŋi bnuura*

»☆

¹⁹ *Kë nşë me bnuura uko bti wi bgah* bajakuŋ, baŋup na banwoon i kaŋaş ba, bañaaŋ bti bahilna bayomp başë bayikrën kë baduknaana bti ƙi kadun ki Naşibaŋi.*

²⁰ *Ukaan ƙë nin ñaaŋ aanhil kawo naŋtool ƙi kadun ki Naşibaŋi ƙi pŋaş bgah ƙaŋ: na manjoonan, bgah bado ƙaŋ ñaaŋ ame ƙë aji juban.*

Pkak naŋtool ƙi ƙëş ki Naşibaŋi

²¹ *Kë hënkun Naşibaŋi aşë diiman nja jibi akdolun nja ŋwo batool ƙi kadun ki nul, bë aankŋëpna ƙi *bgah bi Moyit*

; ahon nja uko wan undi-imaan ƙi ŋlibra ŋi bgah na ŋi baŋuparul.

²² *Naşibaŋi aji do bañaaŋ bawo batool ƙi kadunul wi bafiyaaruŋ Yetu *Krittu. Aji do haŋ pa bañaaŋ bti banfiyaaruŋ Krittu bawo baloolan ƙi kadunul.*

²³ *Na manjoonan, bañaaŋ bti bajubani, alow Naşibaŋi awaan mndëm mi nul.*

²⁴ *Naşibaŋi awul bañaaŋ bnuura wi akakanun baka batool ƙi kadunul bë baanluki. Aŋëpna ƙi Yetu Krittu abuuran baka ƙi pekadu.*

²⁵⁻²⁶ *Ayil Yetu ƙë atul pñaakul ayeenkar nja kakob pa ipekadu yi nja. Hënk, Naşibaŋi adiiman bañaaŋ bti ƙë awo naŋtool wi amiiruŋ, awo aankob bambiin ajuban ŋfa. Akak adiiman bañaaŋ bti pwayëş ptool pi nul hënkun wi awoon naŋtool abot ado ƙë banfiyaaruŋ Yetu bti bawo batool.*

²⁷ *Ŋwo keeri kado kahomp hënkun i? Nin! we ukaan? Ťiki mënŋ pŋaş bgah pakaan ƙë ŋbuuri, pfiyaar pi ŋfiyaaruŋ *Krittu pa.*

²⁸ *Hënk ŋwin ƙë ñaaŋ aji wo naŋtool ƙi kadun ki Naşibaŋi woli afiyaari, mënŋ pŋaş bgah pakaan.*

²⁹ *Kë nşë hepar, Naşibaŋi awo Naşibaŋi i bayuday ƙaŋ i? Aanwo kak Naşibaŋi i banwoon baanwo bayuday i? Aa, awo kak Naşibaŋi i banwoon baanwo bayuday.*

☆ **3:18** Natenan ƙi Kañaam 36.2.

* **3:19** *Bgah* : Bgah ƙi baŋiiniyaan iko bti inwoon ƙi kafah kajon ki Ulibra wi Naşibaŋi.

³⁰ Naşibaŋi awoha aloolan, kē uko uloolan ƚaŋ uwoon wi pdo kawoona natool ƚi kadunul. Baŋaŋ baji bawo batool ƚi kadunul woli bafiyaari, bawole bayuday kēme woli baanwo bayuday.

³¹ Kē hēnkuŋ, woli ŋdiiman kē pfiyaar pawoonuŋ, ŋwo biki kaŋilma *bgah bi Moyit i? Nin! Woli ŋfiyaar na manjoo-nan, wi wi ŋjaan ŋƚaŋ bgah na manjoonan.

4

Pfiyaar pi Abraham afiyaaruŋ

¹ Kē hēnkuŋ, we wi ŋkjakuŋ keeri ƚi *Abraham i ŋwoonuŋ ƚi kabuka? We wi Naşibaŋi ayuujuluŋ ƚi pwo natool pi nul?

² Woli iko yi Abraham adoluŋ ikaaŋ lah kē awo natool ƚi kēŋ ki Naşibaŋi, ahinan kahomp. Kē uŋe wo uunwo haŋ.

³ Na manjoonan *Ulibra wi Naşibaŋi upiit aji : « *Abraham ahaŋ ƚi Naşibaŋi ukaaŋ kē Naşibaŋi aji awo natool ƚi kadunul.* »

⁴ Ŋaŋ alemp, baluk bi ajaan ayeenk baanwo wo uŋen : alemp lemp ayeenkna baluk mēŋ.

⁵ Kē ŋaŋ aŋe wo aanhi-nan kado Naşibaŋi aji awo natool ƚiki alemp uko ulon ƚaŋ. Naşibaŋi aji dinan kē baŋaŋ bambiŋ apoka bawo batool wal wi bafiyaaruŋ ƚaŋ.

⁶ *Dayit kak aŋiiniyaanuŋ mnlilan mi ŋaŋ i Naşibaŋi

ajakuŋ aji awo natool ƚi kadunul bē aanten iko yi adoluŋ, aji :

⁷ « *Banuurandēni biki Naşibaŋi amiiruŋ pjuban pi baka, apēnan ipekadu yi baka.*

⁸ *Anuurandēni, ŋaŋ i Naşibaŋi awoon aanten pekadu di adoluŋ.* »*

⁹ Kē pnuurandēn mēŋ, pawo pa banwaliŋ katēmp kēme pawo kak pa banwoon baanwala ka? Jēm ŋbaa ji ji ƚi kē *Abraham ahaŋ Naşibaŋi ukaaŋ kē Naşibaŋi aji awo natool ƚi kadunul.

¹⁰ Kē lum di di Naşibaŋi ajakuŋ aji awo natool ƚi kadunul ba? Wi awaliŋ katēmp wa, kēme ji abi ado kawala katēmp? Ji abi ado kawala katēmp Naşibaŋi aji awo natool.

¹¹ Ayeenk pwala katēmp kē pawo uko ulon unkyuujun kē Naşibaŋi adobi dolaara do kē awo natool ƚi kadunul wi afiyaaruŋ. Kē hēnk di akakuŋ aŋin baŋaŋ bti banwoon baanya katēmp aŋe fiyaar Naşibaŋi, Naşibaŋi aji bawo batool ƚi kadunul.

¹² Awo kak aŋin banwaliŋ katēmp, banwoon baanliŋ ƚi pwala katēmp ƚaŋ bakak aŋaŋ pfiyaar pi Abraham aŋin nja afiyaaruŋ ji abi ado kawala katēmp.

¹³ Naşibaŋi ahon ƚfa *Abraham na pntaali pi nul aji baluŋ kayeenk umundu. Mēŋ pŋaŋ *bgah pakaan kē Naşibaŋi ahonja, pfiyaar

pi afiyaarulun pakaan kē adinan aji awo natool ti kēs ki nul.

¹⁴ Woli ptaş bgah tañ paktuun ñaan ayeenk iko inuura yi Naşibaţi ahonun, pfiyaar pawaan keeri udooni, kahon ki Naşibaţi kakut kawaan udooni.

¹⁵ Kē uşē wo uunwo han, bgah baji bado Naşibaţi adeebaţēr ñaan jibi awoon aantaş ba, kē bgah başale wo baanwoo, pjuban paankak aji pawo.

¹⁶ Hēnk, ti pfiyaar di di ñaan ajaan ayeenkna kahon ki Naşibaţi. Kahon mēnt kawo uşen unkwoon pa bampēnnun ti *Abraham bti, mēnt pa banktaşun *bgah tañ, uwo pa banfiyaarun bti jibi Abraham afiyaarun. Abraham awo aşin nja bti.

¹⁷ Naşibaţi aji na Abraham ti Ulibra wi nul : « *Ddolu iwo aşin kntaali ki ntaak ntum*[☆]. » Awo aşin nja ti kadun ki Naşibaţi i afiyaarun, Naşibaţi anjaan awul banketun ubida, kado uko unwoon uunwoo, uwo.

¹⁸ Abraham ahaţ wal wi mnhaţ manwoon maankak awo, afiyaar aşē kak aşin kn-taali ktum jibi Naşibaţi abiin aţupa aji : « *Jibi njah natumun, hēnk di babuku baklun katum*[☆]. »

¹⁹ Aya pka nşubal iñeen-week aşē fiyaaraara fiyaar Naşibaţi bē aanwutan nin wi atenun uleeful undoon abi kaya ya pkeţ akuţ aten Faara aharul anwoon aankak ahil kabuk ;

²⁰ amēban ti uko wi Naşibaţi ahonulun, aanwo na nşal ntēb ; abaa ţēp ţēp afiyaara maakan, adēmana.

²¹ Afiyaar na manjoonan kē uko wi Naşibaţi ahonun bti, aka mnhina mi pdo wa.

²² Uko mēnt ukaan kē *Naşibaţi aji awo natool ti kadunul*.

²³ Kē woli *Ulibra wi Naşibaţi uji Naşibaţi aji awo natool, mēnt pa ul aloolan a tañ ;

²⁴ ntup mēnt nawo pa nja kak, nşfiyaarun kē Naşibaţi anaţanun Yetu ti pkeţ ukaan kē aji nwo batool ti kēs ki nul.

²⁵ Yetu mēnt awulaniin pa ipekadu yi nja, anaţa ti pkeţ nşhilna nwo batool.

5

Mnjeeh na mnlilan

¹ Kē hēnk keeri, wi pfiyaar pi nja padolun kē nwo batool ti kadun ki Naşibaţi, ntēpna ti Ajugun Yetu *Krittu awo ti mnjeeh na Naşibaţi.

² Nşfiyaar Yetu Krittu ukaan kē Naşibaţi awul nja bnuura bi nul bi nmēbanun aliint. Nlilan ũiki nme kē nyeenk kafah ti mndēm mi Naşibaţi.

³ Ndoo ji nlilan woli nwo ti unoor ũiki nme kē unoor uji utij kamiir,

⁴ kamiir mēnt kaji kaţij pmēban kaliintan ti unoor, kē pmēban mēntan paji paţij mnhaţ.

⁵ Mnhaţ maanji manguur ñaan nin. Naşibaţi aţēpna ti

☆ 4:17 Ujuni 17.5. ☆ 4:18 Ujuni 15.5.

Uhaaş wi nul wi awulun nja, atuman unjalul ti njaaş ni nja.

6 Na manjoonan, wi nwoon njendobi hinan pbuuran nleef ni nja, wi wi *Krittu akeţarun nja nmpokun Naşibaţi, ti wal wi Naşibaţi adaturun.

7 Utam maakan pkeţar űaan, adole wo natool. K  űaan a   hinan kat   pkeţar űaan anwoon nanuura na manjoonan.

8 Uko unkyuujun k  Naşibaţi a al nja maakan uwoon k  wi n humun ti pekadu, Krittu ake  pa nja.

9 Krittu atul p  ak pi nul pa nja ukaan k  Naşibaţi aji n wo batool ti k   ki nul, abaa do do hum kado kawo aan‐klun kalowan nja udeeb wi Naşibaţi?

10 Woli wi n biin awo ba oorad Naşibaţi, akak ti ploolan na nja wi Abukul ake un pa nja, hum di di akwoon aankbuuran nja wi ana iin ti pke .

11 K  u   wo uunlin ti wan, Naşibaţi ado nja k  n lilani  iki Ajugun Yetu Krittu ado nja k  n wo h nkun ti ploolan na Naşibaţi.

Adam na Yetu Krittu

12 Name k  pjuban pi űaan aloolan, *Adam, pa ij pekadu ti umundu, k  pekadu m nt  da ij pke . H nkun ba aan bti bajubani, awo i kake  bukal bti.

13 Pjuban pawo ti umundu ji *bgah bi Moyit babi bado kawo. K  jibi bawoon baando bi wo, Naşibaţi aanji m ban pjuban.

14 K  du wal wi Adam te wal wi *Moyit, pke  papeli, padoo diiman mn hina mi pa ti banwoon baanjuban ji Adam ampokun pdo uko wi Naşibaţi ajakulun.

*Adam awo wo ji anwoon i pbi, Yetu.

15 K  pjuban pi Adam pa   wo paanhilan kanaamn  n na u  n wi Naşibaţi a  enun. Na manjoonan pjuban pi űaan aloolan pa u k  ba aan batum bake i ; k  b nuura bi Naşibaţi ba   d  m apel uko m nt . U  n wi a   pnun ti űaan aloolan, Yetu *Krittu a   n ba aan ud  m apel.

16 Pjuban pi Adam papa  maakan na u  n wi Naşibaţi. Naşibaţi away   pekadu dloolan, k  pway   m nt  pa   ti  kakob. K  u  n wi Naşibaţi u   do k  amiir ipekadu itum.

17 Pjuban pi űaan aloolan pado k  mn hina mi pke  manwinanaa, na manjoonan űaan aloolan m nt  un akaan. K  ti Yetu Krittu aloolan kak n    yeenk apelan : ba aan bti banyeenkun b nuura bweek maakan bi Naşibaţi ado baka k  bawo batool. Krittu ado baka k  bawat pke  kakaana ubida wi mn o.

18 H nk, pjuban ploolan pi Adam pado k  ba aan bti baduknaanaa ; k  h nk kak di di udo utool uloolan wi Krittu adolun u  iun ba aan ubida, k  bawo batool.

19 Ti ppok p iink pi űaan aloolan, ba aan batum bane  ti pekadu ; k  ti p iink Naşibaţi pi űaan aloolan, ba aan batum bakak batool

ti kadun ki Naşibaţi.

²⁰ *Bgah babii, hënk kē pekadu daşē tuma tum, kē dko di pekadu datumuŋ, bnuura babi atum apel.

²¹ Hënk, jibi pjuban padi-
imanuŋ mnhina mi pkeţ, hënk kak di di Naşibaţi aţëpnuŋ ti Yetu Krittu Ajugun awul nja bnuura bi nul, ŋhilna ŋwo batool ti kadunul, ŋwat pekadu ŋkaana ubida wi mnŋo.

6

Ubida na Krittu

¹ Kē we wi ŋjakuŋ keeri? Nwo kaduka ti pjuban kay-
eenkna bnuura btum bi Naşibaţi i?

² Nin! Nkeţ pa pjuban pi nja, hum di di ŋhinanuŋ keeri kaduka ti pjuban?

³ Naamme kē nja bti ŋnyeenknuŋ batitmu ti Yetu *Krittu, nyeenk yeenk batitmu ti pkeţ pi nul i?

⁴ Wi nyeenkuŋ batitmu, ŋkeţ amoya na a kahlina jibi anaţiŋ ti pkeţ ti mndēm mi Aşin, ŋwo ti ubida uhalu.

⁵ Kē wi ŋkakuŋ baloolan na Yetu ti pkeţ pi nul, ŋluŋ kakak baloolan na a kak ti pnaţa ti pkeţ pi nul.

⁶ Nme kē ŋaan i ŋbiŋ awo apaŋana na a, uleef unwoon ti mnhina mi pekadu uhilna utoka, hënk ŋwutna kawo ti mnhina mēnt.

⁷ Nme kē ŋaan ankeţuŋ abuur pekadu.

⁸ Wi ŋkeţuŋ na *Krittu, nme bnuura kē ŋluŋ kaka ubida na a.

⁹ Nme kē Krittu annaţiŋ ti pkeţ, aankak akeţ, pkeţ paankak ahinana.

¹⁰ Wi Krittu akeţuŋ, akeţ kapënanaan pekadu byaaş bloolan; kē hënk uwi awoon najeb, aka ubida pa Naşibaţi.

¹¹ Kē an kak hënk di nawoon kaşal kaji nakeţi, kē pekadu daankak aţon, naţëpna ti Yetu Krittu aka ubida pa Naşibaţi.

¹² Nakwut keeri pekadu daţon uleefan, uleef unwoon i kaluŋ kakeţ; nawutan kado kataş iko iwuţaan yi uleefan unaluŋ.

¹³ Nakwut nin dko dlon ti uleefan dawo ti pekadu, dado kado iko inwoon iinwo itool. Wi nanaţiŋ ti pkeţ aka ubida, naţëpën ţëp nawul Naşibaţi ŋleefan. Nadolan uleefan bti udo kado uko unwoon utool ti kadun ki Naşibaţi.

¹⁴ Na manjoonan, pekadu daankak ahinan nin uko ulon ti an: naankak awo ti mnhina mi *bgah bi Moyit, nawo ti bnuura bi Naşibaţi.

Pdo uko unwoon utool

¹⁵ Kē we wi ŋwoon kado ba? Wi ŋwoon ŋenwo ti mnhina mi *bgah bi Moyit awo ti bnuura bi Naşibaţi, ŋwo kaduka ti pekadu i? Nin, mēnt hënk da.

¹⁶ Naamme kē woli nawutar uleefan ŋaan alon kē awo naşih i nan, naji nawo ti mnhina mi nul i? Woli pekadu di di nawutaruŋ uleef, daji daţij pkeţ, woli Naşibaţi a, naji nawo batool.

¹⁷ Nawulën ŋbeeb Naşibaţi: An nambiŋ awo ti mnhina

mi pekadu, nakak hënkun aʔaş na ɲhaaşan bti pjukan pi nayeenkun.

¹⁸ Hënkun nabuur ʔi pekadu akak aji nado iko inwoon itool.

¹⁹ Mënkhoñ na an ʔiki naando bi hil pyikrën. Nawo ʔfa bañaan banʔuun ɲhaaş ɲi baka bti ʔi iko iʔop na pjuban, hënk naji nabi pok pok pʔaş Naşibaʔi ; kē hënk kak di di nawoon hënkun kaʔu ɲhaaşan bti ʔi pdo kado iko inwoon itool kakaana ubida uyimanaan.

²⁰ Wi nabiiɲ awo ʔi mnhina mi pekadu, naando ji naşal kaji nawo kado iko itool.

²¹ We wi nakaan wi nadolun iko yi, yi nakkowariiɲ hënkun ba? Iko mënʔ iʔij pkeʔ.

²² Hënkun wi nabuurun pekadu akak alempar Naşibaʔi na ɲhaaşan bti, uko wi nakkaan uwo ubida uyimanaan na pka ʔi ubaañsaani ubida wi mnʔo.

²³ Aa, pjuban paji paʔij pkeʔ, kē uko wi Naşibaʔi aşaan aji ʔen uşë wo ubida wi mnʔo ʔi Yetu Krittü Ajugun.

7

Plempar Naşibaʔi phalu

¹ An bayiʔ naan, dme kē name *bgah bi Moyit bnuura, name keeri kē bgah bawo pa ñaan ado kaʔaş ba wal wi awoon aando bi keʔ.

² Nawulën nten ʔi uko wi bniim : bgah baji ñaaʔ awo kawo na ayinul te ukeʔul. Wal wi akkeʔun, awo najeeh,

³ ahilan kaniimar na ñiint alon. Aşale ya na ñiint alon nampaʔi wal wi ayinul ahu-mun najeb, aanwo ʔi bgah.

⁴ An bayiʔ naan, hënk di uwoon pa an kak. Nawo hënkun biki *Krittü, pkeʔ pi nul pabuuranan ʔi mnhina mi *bgah. Nawo bajeeh hënkun ahinan kawo biki Krittü, annaʔiiɲ ʔi pkeʔ, kahilna kalil Naşibaʔi.

⁵ Wi ɲbiiɲ aʔaş iko yi ɲleef ɲi nja ɲaɲalun ʔaʔñ, pekadu daji daʔëpna ʔi bgah kado nja ɲɲal pdo iko iwuʔaan itum injaan iʔij pkeʔ.

⁶ Kē ɲşë wo ɲënkak awo hënkun ʔi mnhina mi bgah. ɲwo ji bañaan bankeʔun, kē bgah baankak aka mnhina ʔi nja. Uhaaş wi Naşibaʔi udo kē ɲhinan plempara ʔi udolade uhalu ; awo ɲënkak awo ʔi mnhina mi *bgah bi Moyit ji ʔfa.

Pgut na pekadu

⁷ Kē we wi ɲwoon keeri kaji? *Bgah bi Moyit ʔi uleef wi ba bawo pekadu i? Nin! Mënʔ hënk da. Kē uşë wo woli mënʔ *bgah ba lah, mënkmē uko unwoon pekadu. Woli mënʔ bgah bajakun lah wutan kañeebar bka bi ñaan[☆], mënkmē uko unwoon pñeebar uko wi ñaan.

⁸ Pekadu daʔëpna ʔi uko wi bgah baʔuun pdo adolën kē nji kañeebar iko itum impaʔi. Woli bgah baanwoo, pekadu dakeʔi.

⁹ Ji mbi ndo kame bgah, dwo najeb kē wi mmehan

[☆] 7:7 Natenan ʔi Ppën 20.17; na ʔi Pleşan 5.21.

me uko wi bgah bajakuŋ, kē pekadu dašē buka,

¹⁰ kē nšē keŋ. Hēnk, bgah banwoon i kawulēn ubida babaa tēp tēp aŋjēn pkeŋ.

¹¹ Pekadu daŋēpna ŋi uko wi bgah baŋuun pdo aguurnēn, kē uko mēnt ukaan kē nkeŋi.

¹² Kē hēnk di bgah bay-imanuŋ, iko bti yi bgah bajakuŋ kē iwo itool akuŋ anuura.

¹³ Kē uko unnuuriin mēnt, ukak hēnkuŋ uko unjaan ufiŋ pa nji i? Nin! Mēnt hēnk da, pekadu daŋēpnuŋ ŋi uko unuura aŋjēn kahilna kadi-iman uko unwoon pekadu. Pekadu daŋēpna ŋi uko wi bgah baŋuun pdo adiiman pyiban pi da.

¹⁴ Nme kē *bgah bawoona du Naŋibaŋi, kē nji nšē wo ŋiaan najēn awaapana kawo ŋi mn-hina mi pekadu

¹⁵ Na manjoonan, mēnji kame uko unkaan kē nji kado iko yi njaan kado. Mēnji kado iko yi njaan pdo, dji kado yi mpokun.

¹⁶ Kē woli mēnjal pdo iko yi nji kadoluŋ, udiiman kē dyikrēn kē bgah banuura.

¹⁷ Ašē wo mēnt nji ŋi uleef naan djaan kado han, pekadu danwoon ŋi nji meet da.

¹⁸ Dme kē bnuura baanwo ŋi nji, baanwo ŋi ŋiaan najēn i nwoon. Dji kaŋal pdo bnuura kašē wo mēnji kahinan.

¹⁹ Mēnji kado bnuura bi njaan kabaa tēp tēp kado buŋaan di nwoon mēnjal.

²⁰ Kē hēnk, woli mēnjal pdo iko yi nji kadoluŋ, udiiman kē mēnt nji dwoon ankadoluŋ ya, pekadu danwoon ŋi nji meet da.

²¹ Nji njaan pdo bnuura bi *bgah bajakuŋ, dwin uko wi : buŋaan bi bi njaan kado.

²² Ddinan na uhaaŋ wi naan bti ŋi uko wi bgah bi Naŋibaŋi bajakuŋ,

²³ ašē wo ŋi uleef naan meet na uko ulon unjaan ugut na bgah bi mmeen aji bawo bnuura, kadolēn nkak nakalabuŋ i pekadu danjaan daŋon.

²⁴ Ni nji nwuŋeni! In aklun kabuuranaan ŋi uleef wi, unwoon wi pkeŋ?

²⁵ Dbeeb Naŋibaŋi! Aŋēpna ŋi Yetu *Krittu abuuranaan.

Hēnk na uhaaŋ wi naan bti dji kaŋaŋ bgah bi Naŋibaŋi, kē ŋi uleef wi naan nšē wo ŋi pŋaŋ pekadu.

8

Ubida wi Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ujaan uwul

¹ Woli iwo ŋi ploolan na Yetu *Krittu, Naŋibaŋi aankluŋ kaji keeri kē iduknaanaa.

² Hēnkuŋ iŋaŋ *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi unjaan uŋēpna ŋi Yetu Krittu kawulu ubida, ubuuranin pekadu na pkeŋ*.

³ *Bgah bi Moyit baanhil pdo han, ŋiki iko yi uleef wi nja ujaan ido kē bgah baanka mn-hina man. Kē Naŋibaŋi ašē buuran nja wi ayiluŋ Abukul abi ji ŋiaan

* **8:2** Naŋaŋ Uhaaŋ wi Naŋibaŋi unjaan uŋēpna ŋi Yetu Krittu kawulan ubida, ubuuranan pkeŋ: ŋi ŋibra ŋlon bapiit aji *daŋaŋ Uhaaŋ wi Naŋibaŋi unjaan uŋēpna ŋi Yetu Krittu kawulēn ubida, ubuurananun pkeŋ.*

najën abot awo btejan pa pyeenkar nja kakob pa ipekadu yi nja.

4 Naşibaţi ado uko wan, uko wi bgah bajakun uhilna udolana kadiimanaan kē Naşibaţi awo natool. Uko mēnt uwo pa nja nēnktaşun Uhaaş wi nul awo nēnktaş iko yi uleef wi nja unjalun.

5 Bañaan banjaan bataş iko yi nleef ni baka njanalun baji başal ikow yi baka tañ. Kē bañaan banjaan bataş *Uhaaş wi Naşibaţi başē ji başal iko inwoon yi wa.

6 Woli nşal ni nja ntaş iko yi nleef ni nja njanalun, nluŋ kakeţ. Kē nşal ni nja nşale taş Uhaaş wi Naşibaţi, nwo na ubida nhaaş ni nja njobot kaţoorā.

7 Ptaş iko yi nleef ni nja njanalun pawo pgut na Naşibaţi ; uleef wi nja uunji utaş bgah bi Naşibaţi abot awo uundo hilan ptaş ba.

8 Woli ñaan ataş iko yi uleeful unjalun aanhilan kalil Naşibaţi.

9 Hēnkun naankak ataş iko yi nleefan njanalun, nataş *Uhaaş wi Naşibaţi, unwoon ti an. Bañaan banwoon baanwo na Uhaaş wi Yetu *Krittu, baanwo biki nul.

10 Kē Krittu aşē wo ti an. Hēnk, wi nleefan nadoon awo ni pkeţ ţiki najubani, Uhaaş wi Naşibaţi uwulan ubida ţiki nawo batool ti kēş ki Naşibaţi.

11 Kē woli uhaaş wi anaţanaanun Yetu ti pkeţ uwo ti an, annaţanun Yetu ti

pkeţ alun katēpna ti uhaaşul unwoon ti an kawul nleefan njanwoon ni pkeţ ubida.

12 An bayit naan, nēnwō keeri kado kataş iko yi nleefun njanalun, nwo kado kataş uko wi *Uhaaş wi Naşibaţi ujakun.

13 Woli nataş iko yi nleefan njanalun nalun kakeţ. Kē woli Uhaaş wi Naşibaţi utēnkan kē napok pdo iko yi nleefan njanalun nalun kaka ubida.

14 Bañaan biki Uhaaş wi Naşibaţi ukţonun tañ bawoon babukul.

15 Uhaaş wi nayeenkun uunkdolan nawo bajuuk bankti'ulun. Udolan kē nawo babak Naşibaţi banjaan bahuuran kaji na a : « Abba†! Paap! »

16 Uhaaş wi Naşibaţi utup nja ti nhaaş ni nja kē nwo babukul.

17 Wi nwoon babak Naşibaţi, nluŋ kayeenk uko wi ahonun. Woli nhaj na Krittu, nluŋ kayeenk na a uko wi Naşibaţi ahonun, kawo ti mndēm na a.

Mndēm manklun kabi

18 Dwin kē mnhaj mi nkhajun hēnkun maanhilan kalin na mndēm mi Naşibaţi aklun kayuuy ti nja.

19 Iko yi Naşibaţi apaşun iwo ti pyoonk maakan wal wi Naşibaţi akdiimanun banwoon babakul.

20 Umundu utaran atool pya katoka bē mēnt wul unjalun njal wa, Naşibaţi adolun han aşē wul wa mnhaţ

21 kē ulun kabuur ptoka, kaneej ti mnjeeh mi babakul

† 8:15 Abba :Ti utup uaramayik dawoon Paap.

bakluŋ kaka ŋiki bawo ŋi mndēm.

²² Nme kē te hēnkuŋ iko yi Naŋibaŋi apaŋuŋ bti iwooni awo ŋi mnhaŋ ji ŋaaŋ ankyaan kabuk.

²³ Mēnt umundu ŋaŋ ukha-juŋ, nja kak ŋnwoon na *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi kē uwo uŋen uteek wi nul, ŋwooni ŋi ŋhaaŋ ŋi nja meet wi ŋwoon maakan ŋi pyoonk Naŋibaŋi adiiman kē ŋwo babukul abot abuuran ŋleef ŋi nja.

²⁴ Mnhaŋ mi ŋwoonaanun mando kē nme kē ŋbuuri. Kē woli ŋdo bi win uko wi ŋhaŋuŋ, mēnt mnhaŋ ma. In akhaŋuŋ uko wi adoŋ abi win?

²⁵ Kē ŋŋale wo ŋēnwin uko wi ŋhaŋuŋ ŋtaman ŋi pyoonk wa.

²⁶ Jibi ŋbiŋŋiŋ, *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uŋi uŋēnk nja ; wi ŋwoon ŋēmme uko wi ŋkŋehanun Naŋibaŋi, Uhaaŋ uŋi uŋehan pa nja kaŋ wo uunji uŋēpna ŋi ŋŋup.

²⁷ Naŋibaŋi ammeen uko unwoon ŋi ŋhaaŋ ŋi nja bti, adinan ŋi uko wi uhaaŋ wi nul uŋakuŋ ŋiki ujaan uŋehandēr baŋaan biki Naŋibaŋi jibi Naŋibaŋi aŋaluŋ.

²⁸ Nme kē Naŋibaŋi aŋi lemp ŋi uko undoli pa bnuura bi baŋaan bti banŋaluluŋ, bawo biki adatuŋ pa uko wi aŋaluŋ pdo.

²⁹ Baŋaan mēnt ado bi dat dat baka, adinan pdo baka bawo ji Abukul, hēnk, abukul aŋē wo bajeen i babukul baŋum.

³⁰ Naŋibaŋi adu keeri baŋaan biki adoŋ abi dinan dinan aŋi adati ; biki aduŋ ado kē bawo baŋool ŋi kēŋ ki nul ; biki adoluŋ kē bawo baŋool adēman baka.

Pdēm pi uŋal wi Naŋibaŋi

³¹ Kē we wi ŋwoon kaŋup ŋi uko mēnt bti? Woli Naŋibaŋi awo na nja, alon ahinan kaŋoor nja i?

³² Ul anwoon aanneenan Abukul tootēŋ, aŋē wula pa nja bti. Wal wi Naŋibaŋi adoŋ ado haŋ, hum di awoon aankŋen nja kak ŋi bnuura bi nul iko bti.

³³ Kē in aktaparun bŋup biki Naŋibaŋi adatuŋ? Nin ŋaan alon na manjoonan aanhili. Naŋibaŋi aŋakuŋ bawo baŋool,

³⁴ in ahiluŋ keeri kaji baduknaanaa? Nin alon! *Krittu akeŋ kē Naŋibaŋi anaŋana ŋi pkeŋ, kē awo hēnkuŋ ŋi kaŋen kadeenu ki Naŋibaŋi aŋupar nja.

³⁵ Kē we ukpēnanun nja uŋal wi Krittu aŋaluŋ nja? Phaajala, mnhaŋ, unoor, kēme ubon, bwaan, kēme iko injaan ido buŋaan kēme bŋiŋar?

³⁶ Hēnk di upiitaniŋ ŋi Uli-bra wi Naŋibaŋi aŋi :

« Iwi ikaan kē ŋji ŋŋog pkeŋ nfa
na utaakal.

*Nwo ji ŋkaneel ŋi bakŋooŋuŋ
pya kaŋiŋ. »**

³⁷ Kē ŋŋē wat iko mēnt bti ŋiki *Krittu aŋal nja.

³⁸ Dwin kē nin uko ulon uunhil kapēnan nja ŋi uŋal wi Naŋibaŋi aŋaluŋ nja : mēnt

pkeṭ pa kēme ubida, nwanjut, kēme n̄ntaayi, mēnt̄ n̄ta da kēme faan, kēme bank̄ṣihuṇ,

³⁹ mēnt̄ iko yi bko duuṭ ya kēme yi mboṣ uṭeeh. Nin uko ulon umpaṣaniin uunhil kapēnan nja ṭi un̄al wi Naṣibaṭi anṭēpnun ṭi Yetu Krittu Aju-gun an̄al nja.

9

Pdat pi Naṣibaṭi adatuṇ Itrayel

¹ *Krittu ame kē uko wi nji kabiiṇ p̄ṭup uwo manjoonan ; mēnk̄ṭilan, kē *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi unwoon ṭi nji udiiman kē uko wi nji kajakuṇ uwo manjoonan :

² uhaaṣ wi naan ujooṭan maakan kē mbot ahaj maakan.

³ Ddoo hokan hokan Naṣibaṭi afēpēn nji ṭi uleef wi naan mbot nlow Krittu pa bnuura bi bayiṭ naan, biki pntaali pi naan.

⁴ Bawo biki pntaali pi *Itrayel, akuṭ awo biki Naṣibaṭi adatuṇ bawo babukul. Naṣibaṭi adiiman baka mndēm mi nul. Ado *bhoṇar na baka abot awul baka bgah bi nul na idolade yi pdēmanaan Naṣibaṭi na iko bti yi ahoṇuṇ.

⁵ Bawo biki pntaali pi ba-teem nja bammeeṭaniin. Kē ṭi pntaali mēnt̄ pi pi Yetu apēnnun, ul ampeluṇ iko bti, awo Naṣibaṭi, awo na bnuura te mnt̄o! Uwo haṇ.

⁶ Uko undoluṇ pntaali pi Itrayel kakṣa uunwo

kē Naṣibaṭi aando uko wi ahoṇuṇ. Uko unwoon uwo kē mēnt̄ bañaan biki Itrayel bti bawoon biki pntaali pi Naṣibaṭi.

⁷ Bañaan bti biki pntaali pi *Abraham baanwo babukul na manjoonan. Hēnk di di Naṣibaṭi ajakuṇ na Abraham aji : « *Bankpēnnun ṭi Itaak ṭaṇ bakwoon pntaali pi nu.* »[☆]

⁸ Mēnt̄ bampēnnun ṭi Abraham bti keeri bawoon babuk Naṣibaṭi, biki Naṣibaṭi ahoṇuṇ aji bawo pntaali pi nul bawoon babukul.

⁹ Uko wi ahoṇuṇ Abraham wii wi, aji : « *Dluṇ kabi ṭi pkili ṭi wal wi ; uṭēnk wal mēnt̄ Faara aharu abuk napoṭ ṇiint̄.* »[☆]

¹⁰ Kē uṣē wo uumbaan hēnk. Naṣalan *Rebeka : babukul batēb biki akaan na Itaak ateem nja bawo kbet.

¹¹⁻¹² Ji babi bado kabuka, ji babi bado kado uko un-uura kēme uwuṭaan, Naṣibaṭi aji na Rebeka aji : « *Pntaali pi naweek pabi kado kalempar pi nampoṭi.* »[☆] Naṣibaṭi aṭup haṇ kadiimanaan kē ul adatuṇ jibi an̄aluṇ, uunwo wo uko wi alon ṭi baka adoluṇ.

¹³ Kē hēnk kak di di Naṣibaṭi aṭiiniin ṭi Ulibra wi nul aji : « *Dṇal Yakob aṣē pok Etawu* »[☆]

¹⁴ Nṇal keeri kaji Naṣibaṭi aanwo natool i?

¹⁵ Nin! Aṭup Moyit aji : « *Dmiir ṇaan i nṇaluṇ pmiir; kaṇaga i nṇaluṇ kaṇaga* »[☆]

¹⁶ Uko mēnt̄ udiiman kē woli Naṣibaṭi adat ṇaan, aanji

☆ 9:7 Ujuni 21.12. ☆ 9:9 Natenan ṭi Ujuni 18.10. ☆ 9:11-12 Ujuni 25.23.

☆ 9:13 Natenan ṭi Malaki 1.2-3. ☆ 9:15 Natenan ṭi Etekiyel 33.19.

ten ti uko wi ñaan mēnt kēme wi ahilun kado, mñaga mi nul mankaan kē aji data.

17 Ti Ulibra wi Naşibaţi, aji na *Farawuna naşih i Ejiptu : « *Kē uko unkaan kē ntu'u ti pşih uwo kē djal kaţēpna ti iwi kayuuj mnhina mi naan, katiim naan kahilna kameetana ti umundu bti.* »☆

18 Iko bti iwoona ti uko wi Naşibaţi anjalun pdo, ahinan kañaga bañaan kēme kado baka batam ikow.

Udeeb na mñaga mi Naşibaţi

19 Ñaan alon ahinan keeri kahepar kaji : « Hum di di Naşibaţi ahinanun kadeebaţer nja wi ajaan ado nja ndo jibi anjalun ndo? »

20 Kē nşē heparan an bayit naan, naşal aji nawo bahon kado kahepar Naşibaţi uko wi akdolun ba? *Pţukar paji pahepar ambomanun pa uko un-kayi kē aboman pa na jibi abomanderun pa i*?*

21 Ambomanun pa ahinan kaboman pţukar pnuura na pţukar pwuţaan ti ufuuş uloolan wi awoonaanun.

22 Kē hēnk kak di di Naşibaţi abiin anjal pdiiman udeeb wi nul kabot kadiiman mnhina mi nul bañaan bti bantaanun na pyeenk kakob. Aşē baa ţēp ţēp amiir baka.

23 Ado han wi adiimanun jibi adēmun maakan wi añagiin bañaan biki adatur pa bawo ti mndēm mi nul.

24 Nja nwoon biki Naşibaţi adatur mēnt, nēnwō bayuday ţań, banwoon baanwo bayuday bawo ti bakaan mēntan.

25 Hēnk di di Naşibaţi ajakun na Hotea ti ulibra wi nul :

« *Bañaan banwoon baambi wo biki pntaali pi naan kē nşē do baka bawo biki pntaali pi naan.*

Bañaan biki nwoon mēmbaan kañala kē nşē ŋal baka maakan. »☆

26 Akak aji na a :

« *Dji na baka, naanwo biki pntaali pi naan kē başē lun kadu'an babak Naşibaţi ajug ubida.* »☆

27 Kē hēnk di di *Itayi *Naţupar Naşibaţi ajakun na babak Itrayel :

« *Babuk Itrayel batum ji pyiw panwoon du kaban ki bdēk, kē bantiinku ti baka ţań bakdukiin kabuur.*

28 *Ajugun alun kataran taran kado ti umundu uko bti wi abiin aţup aji ado.* »☆

29 Itayi akak aţiini aji :

« *Woli Ajugun *Anhiniin iko bti aandukar nja lah bañaan balon biki pntaali pi nja ŋwoha ji biki ubeeka wi Fodom kaba fuţ jibi babaan biki ubeeka wi Gomora.* »☆

30 Kē we wi nwoon kate ti uko wan? Wii wi : bañaan

☆ 9:17 Natenan ti Ppēn 9.16. * 9:20 Natenan ti Itayi 29.16. ☆ 9:25 Hotey 2.25.

☆ 9:26 Hotey 2.1. ☆ 9:28 Itayi 22.23. ☆ 9:29 Natenan ti Ujuni 19.24-35.

banwoon baanwo bayuday
banwoon baankla tfa pwo
batool ti kadun ki Naşibaţi,
bakak batool ti kadunul ŋiki
bafiyaara.

³¹ Kē biki İtrayel banklaan
pwo batool ti kadun ki
Naşibaţi aţēpna ti bgah bi
Moyit başē wo baanhili.

³² Kē we ukaan ba? Başal
aji ptaş bgah pakţuun bawo
batool ti kēs ki Naşibaţi,
baanyikrēn kē bawo i
kafiyaara. Bajot ti plaak pan-
jaan pado bañaan bahubta,

³³ Hēnk di di upiitaniin ti Uli-
bra wi Naşibaţi aji :

« *Tenan! Dţu plaak ploŋ du*
**Fiyon.*†

Plaak pa pdo bañaan
bahubta babot bajot.

Kē banfiyaarun plaak mēnt
başē wo baankkowa nin.
»

10

¹ An bayit naan, uko
wi nji nŋaluŋ maakan ti
uhaaş naan, uko wi nji
kañehandēruŋ bayuday
Naşibaţi, uwo babuur.

² Dme kē baŋala maakan,
kē uŋal wi baŋaluluŋ uşē wo
uunwo na kame,

³ baanyikrēn jibi ajaan
ado űnaan awo natool ti
kadunul. Balaana pwo batool
ti kadunul na iko yi başaluŋ
bukal ti űleef űi baka. Hēnk,
bapok udolade wi nul wi
ajaan aţēpna kado bañaan
bawo batool ti kadunul.

⁴ Na manjoonan *bgah bi
Moyit badolun hēnkuŋ kē

űban du *Krittu, banfiyaaru-
luŋ bti bawoona batool ti
kadun ki Naşibaţi.

⁵ *Moyit ti uleeful adiiman
ti űpiit űi nul jibi űnaan ajaan
aţēpna ti ptaş bgah kawo
natool aji : « *űnaan anktaşuŋ*
iko bti yi bajakuŋ, aka ubida
unkwoonuŋ ti ba »*

⁶ Kē uţup wi Naşibaţi aţupun
ti pwo natool panwoonuŋ du
pfiyaar uşē ji : Kdo kaji ti
uşalu : « *In aklun kapaya baţi?*
» Krittu aando bi wala wala ti
ba i?

⁷ Kdo kaji kak : « *In aklun*
kawala du bnjiir? » Krittu
aando bi naţa naţa ti pkeţ i?

⁸ Kē we wi ujakuŋ keeri?
Uţup wu wuŋ aűogu, uwo ti
*mntumu, awo ti uhaaşu.**
Uţup mēnt uwoon uţup wi
űktupuŋ unjakuŋ aji űnaan
awo i kafiyaar.

⁹ Woli iţup na mntumu
aji Yetu awoon Ajugun abot
afiyaar ti uhaaşu kē Naşibaţi
anaţana ti pkeţ, klun kabuur.

¹⁰ Na manjoonan, pfiyaar
du uhaaş meet pajaan paţij
pwo natool, pţup na mntum
kaji Yetu awoon Ajugun paji
paţij mbuur.

¹¹ Hēnk di di *Ulibra wi
Naşibaţi ujakuŋ: « *Bañaan bti*
*banfiyaarulun baankkowa**. »

¹² Hēnk, uunka nayuday
kēme anwoon aanwo nayu-
day : bukal bti baka Ajug
baka aloolan, anjaan atuum
bnuura bañaan bti banţuun
mnhaţ mi baka ti a.

¹³ Na manjoonan *anţuun*

† 9:33 *Fiyon*: Dawo katim kalon ki Yerutalem.

30.12-14. * 10:11 Natenan ti İtayi 28.16.

* 10:5 Bgah 18.5.

* 10:8 Pleşan

* 10:13 Natenan ti Yowel 3.5.

mnhaṭ mi nul ṭi Ajugun aluṇ kabuur✠.

14 Kē hum di di baktuuṇ mnhaṭ mi baka ṭi Ajugun, wi bawoon baanfiyaara? Hum di baktiiaaruluṇ, wi bawoon baambaṇ katiinka uko wi nul? Hum di baktiinkuṇ uko wi nul, wi nin alon awoon aantup baka wa?

15 Kē hum di di ñaṇ aṭupun baka wi bawoon baanyil nin alon? Kē hēnk di di Ulibra wi Naṣibaṭi ujakun: « *Natenan jibi unuuri pwin bañaṇ bankṭijun Uṭup Ulil Unuura!* »✠

16 Kē mēnt bayuday bti baṣaṇ aṭaṣ *Uṭup Ulil Unuura. Hēnk, *Itayi *Naṭupar Naṣibaṭi ahepar aji: « Ajugun, in aṣiyaaruṇ uṭup wi ṇṭupun »✠

17 Pfiyaar paji pawoona ṭi uko wi ñaṇ atiinkuṇ, kē uko wi ñaṇ atiinkuṇ uwoona du uṭup wi *Krittu.

18 Kē nṣē hepar keeri, bayuday baantiink tiink i? Na manjoonan batiinki. Upiitana ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi aji:

« *Pdiim patiinkana ṭi umundu bti,*

ṇṭup ṇaban du kaban ki umundu. »✠

19 Kē nkak ahepar, biki *Itrayel baantee i? *Moyit aṭeem ṭi uko waṇ wi ajakuṇ aji Naṣibaṭi aji:

« *Ddolan nakuj bañaṇ banwoon baanwo pntaali pi naan,*

ddolan nadeebaṭēr bañaṇ banwoon baamme nin uko ulon ṭi nji. »✠

20 *Itayi Naṭupar Naṣibaṭi adoo ñoom aji Naṣibaṭi aji:

« *Banwoon baankla'ēn bawinēn, dwinana du banwoon baanheparaan.* »✠

21 Kē ṭi uko wi Itrayel aṣē ji: « *Nwal bti, ddek kañen bañaṇ banwoon baantiinkēn abot atam ikow.* »✠

11

Mñaga mi Naṣibaṭi aṇagiin pntaali pi nul

1 Dhepar keeri: Naṣibaṭi apok pntaali pi nul i? Nin! Nji ṭi uleef naan dwo nayuday, i pntaali pi *Abraham, i pṣini pi *Benyamin.

2 Naṣibaṭi aampok pntaali pi nul pi adoon abi dat dat. Jēm name uko wi *Ulibra wi Naṣibaṭi upiitun ṭi dko di *Eli aṇomanun du Naṣibaṭi ṭi uko wi Itrayel?

3 Aji na a: « Ajugun, bafin *baṭuparu akuṭ atok iliit yi mn-gur yi nu. Nji aloolan ddukiin kē bakak aṇal kafinēn. »

4 Kē Naṣibaṭi aṣē teema aji: « *Ddat baṭaṣar naan iñeen-week ṇyaaṣ iñeen paaj na ulon (7000) banwoon baandēman *Baal.* »✠

5 Kē hēnk di uwoon hēnkuṇ. Naṣibaṭi ṭi mñaga mi nul adat balon bantiinku kē bawo biki nul.

✠ 10:15 Natenan ṭi Itayi 52.7. ✠ 10:16 Natenan ṭi Itayi 53.1. ✠ 10:18 Kañaam 19.5. ✠ 10:19 Natenan ṭi Pleṣan 32.21. ✠ 10:20 Natenan ṭi Itayi 65.1. ✠ 10:21 Natenan ṭi Itayi 65.2. ✠ 11:4 1 Baṣih 19.10,18.

⁶ Adat baka ʔi mñaḡa mi nul, mēnt ʔi iko yi badolun ʔikaan ; woli hēnk da lah, mñaḡa mi Naṣibaʔi maankwo mi man-joonan.

⁷ Kē we wi nwoon kamēban ʔi uko wan? Pntaali pi Itrayel paanwin uko wi paklaan, biki Naṣibaʔi adatuḡ ʔaḡ bawinun wa. Kē bandukiin baṣē dēnēt ḡhaaṣ.

⁸ Hēnk di di upiitaniin ʔi *Ulibra wi Naṣibaʔi aji :

« *Te nṡa Naṣibaʔi ado ḡhaaṣ ḡi baka kē ḡadēnētī kēṣ ki baka kaankak awin, ibaʔ yi baka iinktiink.* »[☆]

⁹ Kē *Dayiṡ naṣih akak aji :
« *Pde pi baka pawoon bṡaaw, bahilna bajot, bakoba kakob ki bataaḡanaanun.*

¹⁰ *Dolan kēṣ ki baka kafēl bado bakak bakuul dolan baka bado kajiḡ ḡwal bti*[☆]. »

¹¹ Kē nṣē hepar keeri : biki Itrayel bajot pjot pi bawoon baanknaṡa nin i? Nin! Pjot pi baka pado banwoon baanwo bayuday bahilan babuur, kadoona bayuday bakuj baka.

¹² Kē woli phubta pi bahubtiin pado kē baṡaan bti biki umundu bayeenk bnuura bweek, kē pjot pi baka pado kē ḡṡaak bti ḡayeenk bnuura bweek, wel wi pkak baka bti ʔi mbuur pawoon paankṡij?

¹³ An nanwoon naanwo bayuday dṡupan hēnkun: ḡji dwoon *nanjaḡan i Naṣibaʔi

ayilun du an, dji kalilan maakan pdo ulemp unwoon wi naan,

¹⁴ ʔiki dṡal pdo baṡaan biki pntaali pi naan bakujan, balon ʔi baka bahilna babuur.

¹⁵ Wi Naṣibaʔi apokun biki *Itrayel, bandukiin bahilan akak du a. Hēnk, woli Naṣibaʔi akak atiinkar na biki Itrayel, uwo wo ji pwul ubida bankeṡun keṡ.

¹⁶ Woli bawul Naṣibaʔi pde pteek, pde pandukiin bti pay-imi. Woli intaaḡ yi bko iyi-mani, bko bti bayiman kak.

¹⁷ Itrayel dawo ji bko bi mnoliwera bi batepiin bi Naṣibaʔi afalun inah ilon ; aṣē ṡu iwi inwoon iinwo nayuday ʔi dko di bafalun ya, ihilna iyeenk pṡaak pankwoonun du kantaaḡ ki bko.

¹⁸ Kē iṣē wo i kawut kaṣal kaji ipel inah infalaniin yun. Leṣan ʔaḡ kē mēnt iwi iṡjanun intaaḡ yi bko mēnt, yul iṡjaniin.

¹⁹ Dme kē iji inah mēnt ifalana falana ihilna iyeenk dko di yul ibiin awo.

²⁰ Hēnk da. Inah ifalana falana ʔiki yaanfiyaari, kē iwi iṣē wo dko di iwoon ʔiki ifiyaari. Wutan keeri kado kahomp, ṡēpan ṡēp ido kalipara.

²¹ Woli Naṣibaʔi apēnan inah inwoon yi nul, hum di awoon aanhil pdo haḡ kak na iwi ba?

²² Hēnkun iwin jibi Naṣibaʔi ahiini kawul ṡaan bnuura na jibi ahiini kakob ṡaan. Aweṡan banjotun aṣē wulu

☆ 11:8 Natenan ʔi Pleṣan 29.3. ☆ 11:10 Pleṣan 29.3; Itayi 6.10; 29.10.

bnuura. Ado kawulaaru wul bnuura woli itaman amëban bnuura bi nul. Woli iindo han, apënanu ti dko di iwoon.

²³ Kë bukal, woli baanduka ti ppok pfiyaar bakak du di babin awo tfa, tiki Naşibaţi aka mnihina mi pkakan baka da.

²⁴ Iwi, iwo kanah ki bko bpaajal ki Naşibaţi afaluñ abi tu ti bko bi nul bi atepiin. Kë bayuday, bawoon inah yi bko bi batepiin tepi bun. Naşibaţi ahilan keeri kakakan baka du bko banwoon bi baka.

Mbuur mi Itrayel

²⁵ An bayiţ naan, mënñal an nawoon naanwo bayuday nado kahomp. Hënk, dţupan uko ummeniin unwoon ti uko undoluñ pntaali pi *Itrayel : balon ti baka bakak atam ikow, abot aluñ kaduka han te wal wi an nanwoon naanwo bayuday biki Naşibaţi adatuñ bti nakbuurun.

²⁶ Hënk, biki Itrayel babuur, hënk di di Naşibaţi ajakuñ ti ulibra wi nul :

« *Aloñ aluñ kawoona *Tiyon pbuuran baka*

wal mënţ biki pntaali pi Yakob başë baţañan ppokën.

²⁷ *Uko mënţ wi wi nhoñuñ aji ddo,*

wal wi nkapënanuñ pekadu di baka,

*ti bhoñar bi nji kaluñ kado na baka. »**

²⁸ Woli ñaan aten jibi bapokuñ ptaş *Uţup Ulil Unuura, bawo başoorad Naşibaţi,

nahilna natiink wa. Kë başë woha biki Naşibaţi adatuñ, añal baka tiki aten ti bhoñar bi abiiñ ado na bateem baka.

²⁹ Aanji teh uko wi adoñ abi ten ten, aanji ţilma bañaan biki adoñ abi dat dat.

³⁰ An nanwoon naanwo bayuday nabi pok ptaş Naşibaţi, kë aşë bi miiran wi bayuday babin apok ptaşa.

³¹ Kë kamiir ki amiiranuñ, kado kë ahil kak kamiir bayuday bampokuñ ptaşa.

³² Hënk, Naşibaţi ado kë bañaan bti baduka ti ppok ptiinka awo wo ji badëtaa. Ado do han kahilna kamiir bañaan bti.

³³ In ahilanuñ kaniib pyok pi Naşibaţi na uşal untuñ wi nul na iko yi ameen? In ahiluñ kame uşal wi nul, in ahiluñ kapiban uko wi akdoluñ?

³⁴ Hënk di di upiitaniin ti *Ulibra wi Naşibaţi, aji :

« *In ahilanuñ kame uşal wi Ajugun?*

In ahiluñ kawula uşal? »

³⁵ « *In aţeetanuluñ kadoo kayoonk baluk? »**

³⁶ Hënk di uwoon, iko bti iwoona du a, iko bti iţëpna ti a, iko bti iwo pa a. Mndëm manwo ti Naşibaţi te mnţo! Uwo han.

12

Ubida uhalu ti Krittu

¹ An bayiţ naan, Naşibaţi adiimanuñ nja kamiir ki nul, ukañ kë nji kakooţan kooţ keeri, nawul nleefan

* 11:27 Natenan ti Itayi 59.20; na ti Kañam 14.7. * 11:35 Natenan ti Yob 41.3.

ɲawo bteɲan bjeɓ banwoon bi Naɣibaɲi abot alila. Wan ukwoon pɔɔman pi nakdoon kaɔɔmana ɲi ɲhaaɣan.

2 Nawutan pɔɔ uko wi baɲaan biki umundu wi bajaan bado, naɲɛpan ɲɛp nawut Naɣibaɲi aɲɛɣan ɲhaaɣ abot awulan ɲɣal ɲhalu. Wal mɛntɛ, nahilan kayikrɛn uko wi Naɣibaɲi analuɲ; uko unwoon unuura, uko unliluɲ, unwoon ujintɛ piɣ.

3 Naɣibaɲi awulɛn bnuura, ukaan kɛ ɲji kaɲupan an bti : « Nawutan kala pɔɔman ɲleefan. Andoli ɲi an aɲɛpnɛn ɲi pɲiaar pi aɲiaaruɲ Naɣibaɲi adolna uko wi aɲu'uluɲ pɔɔ.

4 ɲwo na uleef uloolan, untumi na iko impaɲi, kɛ iko mɛntɛ bti iɣɛ paɲ iko yi ijaan ilemp.

5 Kɛ hɛnk di uwoon pa nja : ɲtum maakan kɛ nja ɲnwoon biki *Krittu ɲɣɛ wo uleef uloolan, andoli awo i bandukiɲ.

6 Naɣibaɲi ɲi bnuura bi nul aɲen ɲaan andoli iko impaɲi na yi atɛntul yi awo i kado kalempna. Woli ɲwo i pɔɔ kaɲupar Naɣibaɲi, ɲɔɔ wa na pɲiaar pi Naɣibaɲi aɲenuɲ nja.

7 Woli ɲwo i plempar batɛntɛ nja, ɲlempar baka. Woli ɲwo i pɲukan batɛntɛ nja, ɲɔɔ haɲ.

8 Woli ɲwo i pɲɛntɛn batɛntɛ nja, ɲɔɔ haɲ. Woli ɲwo i pɲɛn, ɲɛn bɛ ɲɛnkyoonk nin uko ulonɲ. Woli Naɣibaɲi aɲu nja ɲi pɣih, ɲwo kataman. Woli iwo i pɲɛnk najuuk, ɲɛnkana na mnlilan.

9 Naɲaladan na batɛntɛn na manjoonan. Nalowan iko bti inwoon iwuɲaan, namɛbaan bnuura uko unwoon unuura.

10 Naɲaladan na batɛntɛn jibi naɲaladuɲ du katoh, andoli ɲi taman ɲi pɔɔman atɛntul.

11 Nawutan nin kawalan iɲɛn. Naɲuun kabaɲ ɲi plempar Ajugun na uhaaɣ wi nan bti.

12 Nalilaan ɲi mnhaɲ mi nahaɲuɲ, namiiran ɲi mnhaj, nawut kaɲaan nin pɲehan Naɣibaɲi.

13 Nadoon kaɲɛnk baɲaan biki Naɣibaɲi banwoon ɲi kanuma nabot nado kayeenk bayaanɲ du itohan.

14 Naɲehaan Naɣibaɲi awul bnuura baɲaan bankha-jananaɲ ; naɲehaana awul baka bnuura, awut kafɛp baka.

15 Nalilaan na banwoon ɲi mnlilan, nawooni na banwoon ɲi ɲwooni.

16 Natiinkaran. Nakɔ kala mndɛm, naɲɛpnɛn ɲɛp nawalan ikowan. Nawutan kaɣal kaji natit apel bandukiɲ.

17 Nawutan kalukan ɲaan andolanaɲ buɲaan. Nata-maan nado kado uko un-uuriɲ ɲi kɛɣ ki baɲaan bti.

18 Natamaan nado jibi nahiluɲ nawo bnuura na baɲaan bti.

19 An bayitɛ naan biki ɲɲaluɲ, naklukan nin, nawutan Naɣibaɲi awayɛɣ. Hɛnk di di Ajugun ajakuɲ ɲi ulibra wi nul : « *Nji dluɲ kalukanan, nji dklɲ katuuman* »✧

20 Akak aji :

« Woli ubon ude başooradu,
wulan baka bade.
Kë woli udaan uŧij baka,
wulan baka badaa.
Woli ido haŋ,
ikuŋaŋ baka mnkow. »☆

²¹ Nakwut buŋaan dawatan,
naŧëpaŋ ŧëp nawat da na
bnuura bi najaŋ nado.

13

*Pdo katiink baweeek biki
pşih*

¹ Ŋaaŋ andoli adoon katiink
baweeek banwoon ŧi pşih, ŧiki
pşih bti pawoona du Naşibaŧi
kë banwoon ŧi pşih, Naşibaŧi
aŧuun baka ŧi pa.

² Hënk, ŋaaŋ ampokun
ptiink banwoon ŧi pşih apok
pŧaş uko wi Naşibaŧi aŧuun
pdo. Bukun mënŧan Naşibaŧi
akob baka.

³ Na manjoonan banwoon
baando buŋaan baanwo
kado kalënk başih, bandolun
buŋaan bawoon kado kalënk
baka. Kë woli iinŋal keeri pdo
kalënk banwoon ŧi pşih, dolan
bnuura ŧaŋ, bataaŋaru ŧi uko
waŋ.

⁴ Na manjoonan bawo
balempar Naşibaŧi biki aŧuun
ŧi pşih pa bnuura bi nu. Kë
işale do buŋaan, iwo kado
kalënk baka ŧiki baka mnhina
mi pweŧan. Balempar lempar
Naşibaŧi kadiiman udeeb wi
nul bankdolun buŋaan.

⁵ Iwo keeri kado katiink
baka ŧiki ime kë uwo uko
wi iwoon kado kado ; iinwo
kado wa ŧiki iŧi udeeb wi
Naşibaŧi ŧaŋ.

⁶ Ukaaŋ kak kë iwo kado
kaluk daaşa. Na manjoonan
bakobraar daaşa baji balem-
par lempar Naşibaŧi wi bak-
dolun haŋ.

⁷ Lukan ŋaaŋ andoli uko
wi iwoon i pluka. Iwole
kaluk daaşa, lukan da ; uko
wi iwohaŋ pluk pşih, lukan
wa. Kë hënk kak, iwole ptiink
ŋaaŋ, tiinkana bnuura ; iwole
pdëman ŋaaŋ, dëmaana.

Bŋalad bi ŋŋaladun

⁸ Nawutan kaŧeet nin ŋaaŋ
alon. Baŧeet bi nan bi ŋnuur
bti bawoon ŧaŋ bŋalad bi
naŋaladun: ŋaaŋ anŋalun
atënŧul ado uko wi *bgah bi
Moyit bajakun bti.

⁹ Bgah baji : « Iinkpiint na
ahar ŋaaŋ », « Iinkfiŋ ŋaaŋ »,
« Iinkkiij », « Iinkŋeebar bka
bi atënŧu »☆ na iko ilon kak.
Kë uŧup uloolan uşë ŧonkrën
iko mënŧ bti yi bgah bajakun,
uwoon: « *Nalan atënŧu jibi
iŋalun uleefu.* »☆

¹⁰ Pŋal atënŧul paanji paŧija
nin buŋaan dlon ; pŋal atënŧul
pawoon keeri pdo uko bti wi
bgah bajakun.

*Pbomandër pa ubi wi
Krittu*

¹¹ Name wal wi ŋwoon
hënkun; wal wi pnaŧa ŧi bŋoy
ubani. Unuur wi mbuur uŋog
nja hënkun apel wal wi ŋbaaŋ
ajun jun pfiyaar.

¹² Utejan ulowi, nfa maŋogi.
Nawulën ŋduk keeri iko in-
jaan idolana du bdëm, njeŋ
iŋaanan yi pnak.

☆ 12:20 Pleşan 32.35. ☆ 13:9 Ppën 20.13-17; Pleşan 5.17-21; Maci 19.18. ☆ 13:9 Bgah 19.18.

13 Nawulën ɲdo kado iko inwoon ɲtool jibi ɲaan ajaan ado na pnak. Nawulën ɲwut kande kaweeke, na ukuj na pɲuban pi piint na ubida uɲop na pɲom na bkujar.

14 Natamaan nanaam na Yetu *Krittu Ajugun ɲi mnwo mi nan, naɲaɲan pdo kaɲaɲ iko yi ɲleefan ɲaɲalun kado kado.

14

Pwut kado kabeeh batënt nja

1 Nayeenkan ɲi ptoofan anwoon aando bi liint ɲi pfiyaar nawut kado kanom na a ɲi iko yi aɲalun.

2 Alon aɲiyaar kē iko bti ihi-nan kade'ana ; kē alon anwoon aando bi liint ɲi pfiyaar aɲiyaar kē aanwo kade nin uyemaɲ ulon.

3 Anjaan ade uyemaɲ awutan kabeeh anwoon aanji de wa ; kē anwoon aanji de wa awutan kado kaji atëntul mēnt aduknaanaa, un mēntan awo kak i Naɲibaɲi.

4 Iwo in ado ji nalempar ɲaan alon alemp bnuura kēme buɲaan? Woli alemp bnuura kēme alemp buɲaan uten anɲu'ulun ulemp. Kē aɲē lun kalemp bnuura ɲiki Ajugun aka mnhina mi pɲenka.

5 Alon aji dēman unuur ulon kapel ɲandukiin, kē balon baji baji ɲnuur bti ɲalinun. Andoli aji wo i kamēban ɲi uko wi aɲiyaarun.

6 Andēmanun ɲnuur ɲlon, aji do han pa Ajugun. Kē

hēnk di di anjaan ade iko bti, ajaan ade ya pa Ajugun, kabot kabeeba ; kē anwoon aanji de iko bti aji do han pa Ajugun kabot kabeeba.

7 Na manjoonan, woli ɲka ubida kēme akeɲ, mēnt nja ɲwoon bajug ubida wi nja.

8 Woli ɲka ubida, ɲka wa pa Ajugun, kē woli ɲkeɲi, ɲkeɲ pa Ajugun ; hēnk, woli ɲwo bajeb kēme akeɲ, ɲwo biki Ajugun.

9 Na manjoonan, Krittu akeɲ keɲ aɲē naɲa ahilna awo Ajug bankeɲun na Ajug banwoon bajeb.

10 Iwi, we ukaan kē ikji atëntu aduknaanaa ba? Kē iwi, we ukaan kē ibeeh atëntu ba? Nja bti Naɲibaɲi alun kawayēɲ nja.

11 Upiitana ɲi *Ulibra wi Naɲibaɲi

« *Nji Ajugan anwoon najeb dɲupan:*

baɲaan bti balun kanup ɲi kadun naan,

*bukal bti badēmanaan kadinan kē nji dwoon Naɲibaɲi »**

12 Hēnk, andoli ɲi nja alun kahepna ɲi kadun ki Naɲibaɲi pa uleeful.

Pwut pdo atënt nja ajuban

13 Nawulën ɲaɲan pdo kaji batënt nja baduknaanaa. Nabiin ɲtēp tēp ɲtu ɲɲal ɲi pwo ɲēnkdo uko unktijun pɲuban pi atënt nja.

14 Pfiyaar pi nfiyaarun Yetu Ajugun padolën kē mmee, akuɲ ayikrēn bnuura kē nin uko ulon uunwo wo uɲop ; uji

uwo uŋop ʔi ʔnaan anŋaluŋ aji uwo uŋop.

15 Woli ide uko ulonj kē uŋu atēntu kē ajootan pa iwi, iinkak anjala. ʔaafaraan uko wi ikdeenj utok uhaaŋ wi ʔnaan i *Krittu akeŋaruŋ.

16 Kwut keeri uko unwoonj unuura pa iwi ukak uko unkdolunj bado kaŋiiniyaan buŋaan ʔi iwi.

17 Na manjoonan, *pŋŋi pi Naŋibaŋi paanwo uko wi kande kēme pdaan, pawo pi pwo natool, btiinkar na mnlilan mi *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ujaan uwul.

18 ʔnaan anklemparunj Krittu hēnk, aji lil Naŋibaŋi, baŋaan babot kaŋala.

19 Nawulēn keeri ŋdo kala pdo uko unjaan uŋij btiinkar na bŋēnkari ʔi pfiyaar.

20 Kdo uko wi pde utok uko wi Naŋibaŋi adolunj. Na manjoonan nin iko ide ilonj iinwo wo iŋop, aŋē ji ikak iko iŋop woli ʔnaan ade ya aŋē do atēntu kē ajot ʔi pekadu.

21 Uko unuuriinj uwo pwut kade uyemaŋ, pdaan poot kawut pdo uko bti unktuunj atēntu ajuban.

22 Uko wi ikŋaluŋ ʔi uko mēnt hankan wa pa iwi na Naŋibaŋi. ʔnaan anwoonj aanŋal aji ajuban ʔi uko wi afiyaaruŋ, anuurandēni.

23 Kē anŋaanj aji wo na ŋŋal ŋtēb woli ade kēme adaan uko ulonj, Naŋibaŋi aji ji aduknaana, ʔiki uko wi adolunj unwoona ʔi pfiyaar pi nul.

Uko bti unwoonj unwoona ʔi pfiyaar uwo pekadu.

15

Pdo batēnt ʔi nja bnuura

1 Nja ŋnfiyaaruŋ aliint ʔi *Krittu ŋwo i kado kamiir banwoonj baanka mnhina mēnt, kawut kado uko wi nja ŋŋaluŋ ʔaŋ.

2 ʔnaan andoli awo i kado kala plil atēntu pa bnuura bi uŋ mēntan, kadolna'a ado kayaha ya kadun ʔi pfiyaar pi nul.

3 Krittu ʔi uleeful aanla la uko unlilulunj, udoo piitana ʔi *Ulibra wi Naŋibaŋi aji : « *Ikar yi bankariinj ibi ʔi nji.* »*

4 Iko bti inwoonj ʔi Ulibra wi Naŋibaŋi ipiitana piitana ŋhilna ŋme ŋbot ŋtēpna ʔi kamiir na mntēj mi ŋpiit mēnt ŋakwulunj ŋkaana mnhaŋ.

5 Dñehan Naŋibaŋi anwoonj ukumpēŋ wi kamiir na mntēj aŋenan natiinkar nado kado ji Yetu *Krittu.

6 Hēnk, an bti nawo ʔi ploolan kadēman Naŋibaŋi Aŋin Ajugun Yetu Krittu.

Pyeenk batēntu

7 Nawo keeri kado kayeenk batēntan jibi *Krittu ayeenkanan, mndēm mi Naŋibaŋi manhilna manwinana ʔi mnwo mi nan.

8 Na manjoonan dŋupan, Krittu akak nalempar bayu-day kadolna uko wi Naŋibaŋi ahonunj bateem baka kabot kayuuj kē Naŋibaŋi aji do uko wi ajakuŋ.

9 Ado han banwoon baanwo bayuday bahilna kak bado kadëman Naşibaţi  iki a aga baka. H nk di di upiitaniin  i *Ulibra wi Naşibaţi aji :

« *Ukaan k  nji kalu  kad manu  i p oof pi ba aan biki  taak bti, dlu  kado kayeehu iyeeh yi p aamar n.* »*

10 Ukak apiitana aji :

« *An  taak bti nawoon  i mnlilan na pntaali pi Ajugun.* »*

11 Ukak apiitana aji :

« *An  taak bti nadoon kad man Ajugun, an kntaali bti nadoon kayeeh mnd m mi nul.* »*

12 *Itayi *Na upar Naşibaţi akak a iini  i uko m nt  aji :

« *Alo  amp nnu   i pntaali pi Yete* * alu  kabi, *ul akna i  ka ih  taak bti ;  a u mnha  mi  a  i a.* »*

13 D nehan Naşibaţi anwoon ukump   wi mnha  atumanan mnlilan na mnjeeh wi nafiyaarul . H nk, *Uhaa  wi Naşibaţi uwulan mnhina, mnha  mahilna mantum  i an.

P  p uko wi Pawulu aklem-pu 

14 An bayi  naan, dme  i bkow naan na manjoonan k  bnuura batum  i an, k  nawo ba aan bammeen aku  ahil kado kajukand r.

15 K  n    upan    p  tam  i  mba   lo   i kakaarta ki kalesanan iko yi nadoon abi

juk. Ddo han  iki Naşibaţi  i bnuura bi nul

16 adol n k  nji kalempar Yetu *Krittu  i kadun ki banwoon baanwo bayuday. Dji kado ulemp uyimanaan wi p  p *U  p Ulil Unuura wi Naşibaţi, ba aan biki  taak bti bahilna bawo u en unlil  Naşibaţi wi *uhaa  wi nul udol n k  uyimani.

17 Ukaan k  wi nkaku  i Yetu *Krittu, dhinan kalilan maakan  i uko wi nji kalemparu  Naşibaţi.

18 D oom kado ka  p na mnt    i uko wi Krittu  a , wi adoln n k  ndo banwoon baanwo bayuday k  bakt   Naşibaţi. Krittu ado han a  pna  i    p na udo wi naan,

19  i mnhina mi mlagre na iko i   ar naan  i mnhina mi *Uhaa  wi Naşibaţi. K  h nk di mp nnu  Yerutalem ayaan  te du u aak wi Iliriya a  p *U  p Ulil Unuura wi Krittu aba.

20 K  n   bi  u  u uhaa  naan bti  i p  p U  p Ulil Unuura du  taak  anwoon  aambaan katiinka uko wi Krittu kawutna kaniw du dko di alo  ado   abi jun jun.

21 H nk di njaan kado uko umpiitaniin  i *Ulibra wi Naşibaţi :

« *Biki bawoon baan  p uko wi nul balu  kawina, banwoon baantiink k  ba iiniyaan uko wi nul balu  kate.* »*

Pawulu a al pya Rom

* 15:9 Natenan  i 2 Famiyel 22.50; na  i Ka aam 18.50. * 15:10 Ple an 32.43.

* 15:11 Ka aam 117.1. * 15:12 Yete awoon a in Dayi  na ih. * 15:12 Itayi 11.10. * 15:21 Natenan  i Itayi 52.15.

22 Uko waŋ uneenanaanun nyaaŋ n̄tum pbi du an.

23 Kē hēnkuŋ wi mbaan ulemp wi naan du n̄taak mēnt̄ abot ado n̄subal n̄tum n̄i n̄jali pbi du an,

24 d̄ŋal kanuh̄sar na an. D̄ŋal woli dlun̄ aya Etpaña kapant kawinan naŋē naŋēnkēn nhilna mban utaak mēnt̄.

25 Kē n̄ŋē tool hēnkuŋ pya Yerutalem p̄tēnk bañaan̄ biki Naŋibaŋi banwoon̄ da.

26 Banfiyaarun̄ biki n̄taak n̄i Matedoniya na Akayi badinan p̄tēnk bañaan̄ bawaan̄ mēnt̄.

27 Aa, badinan pdo haŋ, aŋē wo na manjoonan̄ biki p̄tēnk baka. Jibi bayuday banfiyaarun̄ Krittu baŋokun̄ iko inuura inwoonun̄ du baŋi yi bayeenkun̄ na banwoon̄ baanwo bayuday, hēnk kak di di bukal kak bawoon̄ kaŋok na bayuday iko yi umundu yi bakaan̄.

28 Wal wi n̄ji kalun̄ kado kakuran mēnt̄ kaba, awul baka iko bti yi baŋenun̄ baka, d̄tēpna du an kaŋool pya Etpaña.

29 Dme kē woli dbi du an Krittu kalilan maakan.

30 An bayiŋ naan, kē n̄ŋē kooŋan̄ ŋi katim ki Yetu *Krittu Ajugun na uŋal wi *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ujaan̄ uwul n̄ja : nabiin̄ n̄gutān, n̄ñehan Naŋibaŋi pa n̄ji.

31 Nañehaan̄ nhil mbuur bayuday banwoon̄ baanfiyaar Krittu. Nañehaan̄ kak iko yi n̄ji kañooŋun̄ biki Naŋibaŋi banwoon̄ du Yerutalem iyeenkana bnuura.

32 Hēnk, nhilna woli ulil Naŋibaŋi kabi du an na mnlilan kanoorfēn n̄tiinku na an.

33 Dñehan Naŋibaŋi anwoon̄ ukumpēŋ wi mn̄jeeh awo na an bti! Uwo haŋ.

16

Pwul mboŋ

1 D̄ŋal nayeenk Febe ñaaŋ i n̄ja anjaan̄ alempar banfiyaarun̄ biki Kenēray.

2 Nayeenkana ŋi ptoofan̄ jibi ñaan̄ ajaan̄ ayeenk bañaan̄ biki Naŋibaŋi ŋi katim ki Ajugun, naŋēnkana ŋi iko bti yi akun̄ kanuma ŋiki ul ŋi uleeful aŋēnk bañaan̄ batum aŋu na n̄ji ŋi uleef naan.

3 Dwul mboŋ *Pritiliya na Akila banjaan̄ bawo na n̄ji ŋi plempar Yetu *Krittu,

4 bukal bambiin̄ anaŋ naŋ kawul iŋuŋ yi baka abuuranaan̄n̄ pkeŋ. Dbeeb baka, mēnt̄ n̄ji aloolan̄ kabeebun̄ baka, banfiyaarun̄ banwoon̄ baanwo bayuday bti bakak abeeb baka.

5 Dkak awul mboŋ banfiyaarun̄ banjaan̄ bayit du katoŋ ki baka.

Dwul mboŋ Epenet i mmaganun̄ anwoon̄ nateek anfiyaarun̄ *Krittu du utaak wi Atiya.

6 Dwul mboŋ Mariya anhaahun̄ maakan na an.

7 Dwul mboŋ Andronika na Yuniya bayiŋ naan ŋi *Krittu bambiin̄ awo na n̄ji du ukalabuŋ. Bawo bañaan̄ bantiinkaniin̄ ŋi banjaan̄ abot afiyaar *Krittu ji mbi ndo kafiyaara.

8 Dwul mboş Ampliyat i mmaganuñ bnuura ƚi katim ki Ajugun.

9 Dwul ma Urabanu anjaan alempar *Krittu na un, na Titaku i mmaganuñ.

10 Dwul ma Apelet anyuu-juñ k  am ban *Krittu.

Dwul mboş biki katoħ ki Arittobulu.

11 Dwul mboş Herodiyon ayiŋ naan.

Dwul ma biki katoħ ki Nartitu, banwoon biki Aju-gun.

12 Dwul bi Trifena na Trifota mboş, bukal banhaahun maakan ƚi plempar Ajugun. Dwul mboş Peretida aŋalaniin abot ahaah bnuura pa Aju-gun.

13 Dwul mboş Rufu i Aju-gun adatuñ na anin ankaan awo ni.

14 Dwul ma Atenkritu na Flegon na Hermet na Patroba na Hermet na bayiŋ baka banwoon na baka.

15 Dwul mboş Filologu na Yuliya na Nereyu na aŋa'ul  naaŋ, na Olimpiya na ba aan biki Na ibaŋi bti banwoon na baka.

16 Nawulad n mboş an bti naboofar bboofar banyimanuñ. K ntuk ki banfiyaaruñ *Krittu bti kawulan mboş.

Nŋup  lon  baa  saani

17 An bayiŋ naan, dkooŋan kooŋ, nalipariin ba aan banjaan banaakr n ba aan kakuŋ kaneemanan wi bajaan balaŋ pjukan pi bakananan. Nalowan baka!

18 Ba aan  i bukuñ m n an baanji balempar *Krittu Ajugun, iyiñ yi baka yi yi bajaan balempar. Baji baguur na nŋup   aab  i baka n tum ba aan banwoon kabaŋ kaloolan.

19 Na manjoonan pfiyaar pi nafiyaaruñ Na ibaŋi pamee ana ƚi dko bti, ukaan k  uwo m nilan mi naan. K  n    al nawo na n sal  ntu a, kadolna bnuura ka   kabi kalow low bu aan.

20 Na ibaŋi anwoon ukump   wi m jeeh awat h nkuñ Tatana  i iho an.

D nehan bnuura bi Yetu Aju-gun bawo  i an.

21 Timote anjaan alemp na  i awulan mboş, ul na Lutiyut na Yaton na Fotipater bayiŋ naan.

22 Nji Tertiyyu mpiitaruñ Pawulu kakaarta, dwulan mboş  i katim ki Ajugun.

23 Gayut anyeeknuñ du katoħul awulan mboş. Du katoħul di di banfiyaaruñ bti bajaan bayitiiraan.

Erattut namali i ubeeka akak awulan mboş, na Kwartu ayiŋ nja.

24 [D nehan Yetu Krittu Aju-gun awulan an bti bnuura. Uwo haŋ.]

Mnd m mi Na ibaŋi

25 Nawul n  d man Na ibaŋi! Aka m hina mi pdolan naliint  i pfiyaar. Uko waŋ wi wi  i njakuñ wi  i ka upuñ *U up Ulil Unuura un  iiniyaanuñ uko wi Yetu *Krittu, kadiiman manjoonan mammenaniin undiimaan.

²⁶ Hënkun kakşa manjoo-
nan mënŋ mantëpna ƚi uko
wi *baŋupar Naşibaŋi bapiiŋun,
uko wi Naşibaŋi anwoon
aankba ajakun aji udolana,
apën awinana ƚi kadun ki
ŋŋaak bŋi ŋahilna ŋafiyaara
ŋabot ŋado kaŋaşa.

²⁷ Nawulën ŋdëman te mŋŋo
Naşibaŋi anwoon aloolan an-
woon na uşal unŋun ƚi katim
ki Yetu Krittü. Uwo han.

Uṭup uteek wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Korint

Uṭup ujuni

Korint dawo ulon ṭi nḃeeka nandēmnuṇ ṇi utaak wi Akayi unwoon nṭa ṭi utaak wi Gret. Bañaan batum bambiin afēt ṭi ubeeka mēntṭ babi wo bañaan banwoon baanfiyaar Naṣibaṭi abot awo bado iko iwuṭaan. Pawulu ado uṣubal na kli paaj pa pṭooran pntuk pi banfiyaarun. Wi Pawulu apiitun kakaarta ki, awo du Atiya du ubeeka wi Efet. Bañaan balon biki pntuk pi banfiyaarun du Korint bapiitulun kahepara uko ulon wi banalun pme. Ji ikaarta bti yi Pawulu, ado alon kē apiit akut añoot kakaarta du biki apiitun ka. Kē ñaan i Pawulu ayilun katimul kawo Toten. Toten awo ñaan anfiyaarun Krittu kē bañaan baṣē wo baamme'a bnuura. Pawulu ado kakaarta ki apiitun ki ifah itēb. Ṭi kateek ñaan aji win kē banfiyaarun baṭup Pawulu iko itum intēpun ṭi pntuk pi banfiyaarun mēntṭ. Kē Pawulu aṣē win iko iwajantṭ inkaan udooni : Bañaan baantiinkar ṭi pntuk pi banfiyaarun. Alon aya apiintṭ na ahar aṣin. Banfiyaarun baji bañoot batēntṭ baka banfiyaarun du uruha wi banwoon baanwo

bayuday. Uko mēntṭ ukaan kē Pawulu ahepar baka me iko ikowandēnaan yi aktiinkun ijoonanaari. Ṭi kafah katēbantēn uṭup paaj na ulon te du uṭup iñeen na paaj Pawulu ateem ṭi iko yi baheparulun. Aṭiiniyaan bniim. Aji na baka balow ṇnton. Aṭiiniyaan kak uko wi pyit pde panwoon paanji padēman Krittu. Aji na baka bala uṭen wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi unjaan uṭēnk pntuk pi banfiyaarun. Aji na baka bado kala bñalad du uṭup iñeen na nṭēb te iñeen na nḃaakēr. Akak aṭiiniyaan pnaṭa ṭi pkeṭ. Ṭi uba kakaarta, Pawulu aṭup aji aṇal kaya pwin baka kayeenkna iko yi baṭonkrēnun katēnkna bajuuk biki Yerutalem.

1 Nji Pawulu, i Naṣibaṭi aduun pa nwo nanjañan i Yetu *Krittu, ṭiki aṇalun uko mēntṭ, na Toten ayiṭ nja, npiitanan.

2 Npiitan, an banfiyaarun Naṣibaṭi nanwoon du Korint, nankakun ayiman wi nawoon ṭi ploolan na Yetu Krittu, an nandu'aniin pwo biki nul. Npiitun kak bañaan bti banjaan badēman katim ki Yetu Krittu Ajug nja, anwoon Ajugun akut awo Ajug baka, du dko di bawohan.

3 Dñehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittu Ajugun bawulan bnuura babot ba-joobṭēnan nḃaaṣ.

4 Naṣibaṭi awulan bnuura wi nawoon ṭi ploolan na Yetu

*Krittu ukaan kē nji kabeeba wal undoli ti uko wi nan.

⁵ Ti pwo ti plooman na a pun, nawo bayok ti iko bti : Ti utup undoli na ti pme bti.

⁶ Na manjoonan, namēban bnuura uko wi ntupanan ti Yetu Krittu, bado kē uneej ti an aṭoo aliint.

⁷ Hēnk, naankwaan nin uṭen ulon, wi nawoon ti pyoonk Yetu Krittu Ajugun apēn awinana.

⁸ Ul akluṇ kadolan namēban naliint te ubaañsaani nahilna nawo bañaan biki nin ñaan awoon aankka uko uwuṭaan uṭup ti baka ti unuur wi akbiin.

⁹ Naṣibaṭi aji do uko bti wi ahonun, ul andatanan nawo ti plooman na Abukul Yetu Krittu Ajugun.

Uko wi bpulad ti ptoof pi banfiyaarun

¹⁰ An bayiṭ naan, dkooṭan ti katim ki Ajugun Yetu *Krittu nawo bti ti uṭup uloolan, bpulad baṭaṇ ti ptoofan, naṭepēn ṭep natiinkar nawo na uṣal uloolan na uṭup uloolan.

¹¹ An bayiṭ naan, uko unkaan kē nji kaṭiini haṇ uwo kē bañaan biki ufēṭ wi Kēlowe baṭupēn aji bpulad bawo ti ptoofan.

¹² Dṇal kaji balon ti an baji baji : « Nji dwo na Pawulu, » alon kaji « Nji dwo na Apolot, » alon kaji « Nji dwo na Kefat*. Alon kak kaji « Nji dwo na Krittu. »

¹³ Naṣal aji Krittu afaaṣiiri i? Nji Pawulu i i bapanun ti krut pa an i? Kēme ti katim ki naan ki ki nayeeknun batitmu i?

¹⁴ Dbēeb Naṣibaṭi ti uko wi nwoon mēmbattaar nin alon ti an bē mēnt Kriṭput na Gayut baka,

¹⁵ hēnk nin alon aankhil kaji nabattaar ti katim ki naan.

¹⁶ Yoow, dbaan aleṣ, dbattaar kak biki katoh ki Tefanaṭ, aṣe wo mēnkak aleṣ me mbattaar alon kak.

¹⁷ Krittu aanyilēn yil mbi pbattaar, ayilēn yil mbi ntup *Uṭup Ulil Unuura. Aanyilēn pṭup wa na ntup nji mntit mi ñaan najēn, pkeṭ pi Krittu ti krut pawutna kawaan udooni.

Uṣal unwoon untuṇa na manjoonan

¹⁸ Uṭup wi pkeṭ pi *Krittu ti krut uwo nyila pa banneemun aṣe wo pa nja ṇmbuurun mnhina mi Naṣibaṭi.

¹⁹ Hēnk, Naṣibaṭi aṭiini ti *Ulibra wi nul aji : « *Dluṇ katok pntuṇa pi banwoon na ṇṣal ṇtuṇa, katok mntit mi bantitun**. »

²⁰ In awoon na uṣal untuṇa ba? In awoon name? In awoon nalil mntum i umundu wi nṭa wi? Naṣibaṭi adiiman kē uṣal untuṇa wi mboṣ uwo nyila.

²¹ Naṣibaṭi na uṣal untuṇa wi nul ado kē umundu uumme'a na uṣal untuṇa wi wa. Ulila kē aṭepna ti uṭup wi ṇkṭupun

* 1:12 Kefat: Katim kalon ki Kefat kawo Piyeer. ☆ 1:19 Itayi 29.14.

abuuran banfiyaarun, uɗup mēnt̩ uwo wo ji nyila ɕi kēš ki bañaan bajen.

22 Bayuday baɗal kawin iko iñoɗarēnaan kē banwoon baanwo bayuday bakla pwo na nɗal nɗunja,

23 kē un nɗē ɕup uko wi Kritt̩ ampaɗaniin. Bayu-day baji uko mēnt̩ uwo pkar Naɗibaɕi, kē banwoon baanwo bayuday baji uwo nyila.

24 Kē ɕi bañaan biki Naɗibaɕi adatun, bayuday na banwoon baanwo bayuday, Kritt̩ ajaan adiiman mn̩hina na uɗal unt̩unja wi Naɗibaɕi.

25 Na manjoonan uko wi bajaan bado nyila ɗi Naɗibaɕi upel nɗal nɗunja ɗi bañaan bajen, kē pbiiɗna pi Naɗibaɕi papel mn̩hina mi bañaan bajen.

26 An bayit̩ naan, natenan jibi nabiin awo wi Naɗibaɕi adu'anan: bañaan biki bajakun aji bawo na nɗal nɗunja baantum ɕi an, kē bañaan banwoon na mn̩hina baantum ɕi an kak, kē bañaan baweeek baantum ɕi an.

27 Bañaan biki bajakun aji bawo bayila, Naɗibaɕi adat dat baka kakowandēnaan banwoon na nɗal nɗunja. Bañaan biki bajakun aji baanwo na mn̩hina, Naɗibaɕi adat baka kakowandēnaan bañaan banwoon na ma.

28 Bañaan bampoɕi, bañaan biki babeehun, ado baka ji bañaan bawaan udooni, Naɗibaɕi adat baka kadolna

uko wi umundu uɗalun aji uka udooni uwaan udooni.

29 Hēnk nin alon aankhil kado kahomp ɕi kadun ki Naɗibaɕi.

30 Ul adolun kē nawo ɕi ploom na Yetu *Kritt̩, kē ul Kritt̩ awoon ñaan ankaan kē ɗme uɗal unt̩unja wi Naɗibaɕi. Akaan kē ɗwo batool ɕi kēš ki Naɗibaɕi, ayiman ɕi kadunul, ul abuuranun nja ɕi pekadu.

31 Hēnk di di upiitaniin ɕi *Ulibra wi Naɗibaɕi aji : « Woli ñaan alon aɗal kahomp, adoon kahompna iko yi Aju-gun adolun. »*

2

Uɗup wi Kritt̩ ampaɗaniin ɕi krut

1 An bayit̩ naan, wi mbiin du an pɕupan iko yi Naɗibaɕi imbiin amena mēnkla la naji dwo ñaan anlilun mntum kēme ñaan anwoon na kame.

2 Dbaa ɕēp ɕēp aji mēnkɕiiniyaan nin uko ulon umpaɕi na wi Yetu *Kritt̩, ul i bapaɗun ɕi krut.

3 Dbi du an na pbiiɗna na blal, alēnk akat kat.

4 Pjukan pi naan na nɕup ɗi nji kaɕupanaɗ ɗaanwo nɕup ɗilil ɗi name, mn̩hina mi *Uhaas wi Naɗibaɕi manwinaniin hēnk,

5 kadolna pfiyaar pi nan pawut kanaɕna ɕi uɗal unt̩unja wi ñaan naijen paɗe panaɕna ɕi mn̩hina mi Naɗibaɕi.

Uɗal unt̩unja wi Naɗibaɕi

6 Bañaan banliintun ɕi pfiyaar kakɕa, nɕup baka nɕup

ɲi uʃal untuɲa, kē uʃē wo uunwo wi umundu wi, wi baʃih biki wa, bandoon abi kaba ba.

⁷ Uko wi ɲkʃiiniyaanun uwo uʃal untuɲa wi Naʃibaʃi wi baɲaan bawoon baamme, Naʃibaʃi adolun kē uwoo, wi awoon aando bi paʃ umundu, kadēmanaan nja.

⁸ Nin naʃih alon i umundu wi aamme uʃal untuɲa mēnt, woli bawo lah na wa, baankpan Ajugun anwoon na mndēm.

⁹ Hēnk di di upiitaniin ʃi Ulibra wi Naʃibaʃi aji :

« *Uko wi nin pkēʃ pawoon paanwini,*

uko wi nin kabaʃ kawoon kaantiinki,

*uko wi nin uʃal uwoon uunʃali, wi wi Naʃibaʃi ahankun pa banɲalulun. »**

¹⁰ Nja biki Naʃibaʃi aʃēpnun ʃi *Uhaaʃul adiiman uko mēnt, Uhaaʃul ujaan ujeehan iko bti kado ban du uʃal wi nul unlownun.

¹¹ In ameen uko unwoon ʃi uʃal wi ɲaan najēn bē mēnt uhaaʃ unwoon ʃi a wa? Kē hēnk kak di di nin ɲaan awoon aamme uko wi Naʃibaʃi bē mēnt *Uhaaʃul wa.

¹² Uhaaʃ wi ɲyeenkun uunwo uhaaʃ wi umundu wi, uwo Uhaaʃ wi Naʃibaʃi ɲhilna ɲme iko inuura yi aʃenun nja.

¹³ Njēnkʃiiniyaan uko mēnt na ɲʃup ɲi ɲʃal ɲtuɲa ɲi baɲaan bajēn, ɲʃiiniyaan wa na ɲʃup ɲi Uhaaʃ wi Naʃibaʃi ujukanun nja, aʃup iko yi wa baɲaan banwoon na wa.

¹⁴ Kē ɲaan anwoon aanwo na Uhaaʃ wi Naʃibaʃi aanji hinan pyeenk iko yi wa, ʃiki iji iwo wo ji ɲyila ʃi a. Aanhinan kame ya, ʃiki ɲaan aji me ya woli Uhaaʃ wi Naʃibaʃi uwo ʃi a ʃaɲ.

¹⁵ ɲaan anwoon na Uhaaʃ wi Naʃibaʃi aji me iko bti, kē bandukiin baʃē wo baanji bahil pme'a kadoo kahil kaʃup ʃi a.

¹⁶ Upiitana ʃi Ulibra wi Naʃibaʃi aji : « *In ameen uʃal wi Ajugun kadoo kawul un mēntan uʃal?* »* Kē nja ɲʃē me uʃal wi *Krittu.

3

Pɲom ʃi ptoofpi banfiyaarun

¹ Kē an bayit naan, mēntiini na an ji baɲaan biki, banjaan baʃaʃ *Uhaaʃ wi Naʃibaʃi, dʃiini na an ji baɲaan biki banjaan baʃaʃ iko yi ɲleef ɲi baka ɲaɲalun. Nahum nwo bapoʃ bampoʃi ʃi uko wi pfiyaar *Krittu.

² Ukaan kē nwulan mntow kē nadaani, mēnwulan pde pantamun, naando bi hil pde pa. Te hēnkun naando bi hilaan pde pa,

³ ʃiki nahum nwo baɲaan bankʃaʃun iko yi ɲleef ɲi baka ɲaɲalun. Woli bkujar na pɲom pawo ʃi ptoofan, naanwo wo baɲaan bankʃaʃun iko yi ɲleef ɲi baka ɲaɲalun ado iko yi baɲaan biki umundu bajaan bado i?

⁴ Woli alon aji : « Nji dwo na Pawulu, » kē alon kak aji : «

Nji dwo na *Apolot, » naanwo wo bti bañaan biki umundu i?

5 In awoon Apolot? Kë in awoon Pawulu? Nwo balem-par Naşibaţi biki naţepnuş afiyaar ; andoli ti un Ajugun aţu'ulun ulemp mënţ.

6 Nji dtepiin bko, Apolot kë atulan ba, kë Naşibaţi aşaan anaţan ba.

7 Hënk, antepiin na antulanuş baanwo nin uko ulon, Naşibaţi anjaan anaţan bko awoon uko ulon.

8 Antepiin na antulanuş bawo baloolan, kë andoli ti baka aşë luş kayeenk baluk bi nul bankliuş na ulemp wi adoluş.

9 Nja nlemp lemp na Naşibaţi, kë an naşë wo uţeeh wi nul, nawo katoş ki awoon ti pniw.

10 Ti bnuura bi Naşibaţi awulnuş, ji naniw nanuura dtëf itap yi katoş kë alon aşë niw katoş. Nnaan andoli atenan bnuura jibi akniwi ti itap yuş duuş.

11 Kë nin alon aşë wo aanhil kaţu itap ilon impaţi bë mënţ inwoon da ya ; itap mënţ iwoon Yetu *Krittu.

12 Nnaan ahil kaniw na uwuuru, untaam, mnlaak mnuura, imul, pjaagal.

13 Uko wi akjejaan pniwna, ulemp wi nul uluş kawinana ti unuur wi pwayëş. Unuur mënţ bdoo bado upën uwinana, buş mënţ badiiman ulemp wi nnaan andoli adoş.

14 Woli uko wi aniwuş unat aliint, ayeenk katum ;

15 uşale yik, awaanandën kaşë buura buur ji nnaan ambuuruş pyik.

16 Naamme kë nawo katoş ki Naşibaţi i, kë *uhaaş wi nul uwo ti an meet i?

17 Woli nnaan alon atok katoş ki Naşibaţi, uş mënţan Naşibaţi atoka. Katoş ki Naşibaţi kayimani, katoş mënţ kawoon an.

18 Nin nnaan awutan kaguur uleeful! Woli nnaan alon ti an aşal aji awo na uşal untuşa wi umundu wi, akakan nayila ahilna akak nnaan anwoon na uşal untuşa na manjoonan.

19 Uşal untuşa wi umundu wi uwo nyila ti kës ki Naşibaţi. Hënk di upiitaniin ti Ulibra wi Naşibaţi aji : « *Aji mob banjakuş aji bawo na nşal nntuşa ti kaguuru ki baka.* »*

20 Ukak apiitana aji : « *Ajugun ame nşal ni bañaan bantuşa, ame kë nawaan udooni.* »*

21 Ukaan kë nnaan aanwo kado kahompna bañaan bajën ; an nakaan iko bti na bañaan bti :

22 uwole Pawulu, uwole Apolot, këme Kefat*, uwole umundu, uwole ubida, këme pkeş, këme uko wi nşa na wi faan, an nakaan iko bti na bañaan bti.

23 Te an Krittu aka'anan, kë Krittu ul, Naşibaţi aka'uluş.

4

Balempar Krittu

* 3:19 Yob 5.13. ✧ 3:20 Kañaam 94.11. Piyeer.

* 3:22 Kefat: Katim kalon ki Kefat kawo

1 Kë un, nawo kajejun keeri ji balempar *Krittu, bañaan banwoon bamali biki Naşibaţi aţuun pdiiman bañaan iko yi nul immeniin.

2 Namali awo kado kalem-par ajugul na uhaaş ujint.

3 Kë nji nşë wo mënţo aten me nawayëşaan këme uruha wi bañaan bajën uwayëşaan, mënka kak na pwayëş uleef naan.

4 Uhaaş wi naan uunjakën aji djubani kë nşë wo kakşa mënji dwo natool ; Ajugun akwayëşaanun kaţup.

5 Ukaan kë naanwo i kataran pwayëş: nayoontan unuur wi Ajugun akbiin. Ul aklun kado iko immeniin yi bdëm ipën iwinana, kadi-iman iko inwoon ţi nşal nji bañaan. Wal mënţ Naşibaţi adëman ñaan andoli kaliñan na ulemp wi adolun.

6 An bayiţ naan nakaan kë nţëpna ţi uko wi Apolot na wi naan nahilna najukna ţi un pwut kado umpaţi na uko wi bapiitun. Hënk, nin alon ţi an awutna kado kahomp kaji awo na imon këme na undu.

7 Iwi, in adoliin kë ipel bandukiin ba? We wi ikaan, bë iinyeenk yeenk wa ba? Kë wi iyeenkun wa, we uwoon pdo kahomp kawo ji baanţenu ţen wa ba?

8 Naşal aji nado bi kaka uko wi nanumiin bti i? Naşal aji nado bi wo wo bayok i? Kë nakak başih adukun kafet i? Na manjoonan, dñehan nakak başih, ñhilna nşih na an.

9 Naşibaţi awo wo ji aţu un

ñnwoon banjañan du kafet ji bañaan banjubanun ataañ na pkeţ. Nkak bten bi umundu bti : ñwanjut na bañaan bajën.

10 *Krittu akaan kë ñwo bayila, kë an naşë şal aji Krittu akaan kë naji naji nawo na uşal untuñja. Un ñbiişnaa, kë an naşë wo na mnhina. Badëmanan kë un başë walanun.

11 Te nţa, ñwo na ubon, udaan kë uţijun, ñwo byişu, ñwo ţi mnhaj, ñwaan dko dfet, ñwo ţi pñaay na dko,

12 ñnoor ţi ulemp wi iñen yi nun. Woli ñaan akarun, nji ññehandëra bnuura ; ahajanun le, ñmiir ;

13 woli ñaan aţup buţaan ţi un, nji nţup bnuura ţi a. Te nţa ñwo uko unwuţnun ţi mboş awo uko wi bañaan bti bagatun.

14 Mëmpiitan piit hënk nakownaana, dpiitan piit ji babak naan biki nñalun maakan nahilna name.

15 Woli nado ka bañaan iñeen week nyaaş iñeen week (10 000) bankjukananan bgah bi *Krittu nakaha aşinan aloolan : nakak babak naan ţi Yetu Krittu wi nţupanan *Uţup Ulil Unuura.

16 Dkooţan keeri, nadoon-aan nado kado ji nji.

17 Uko wañ ukaan kë nyil du an Timote anwoon abuk naan ţi Ajugun i nñalun maakan kë abot amëbanaan, alun kaleşanan mnwo mi naan wi nwoon ţi ploolan na Krittu Yetu mantaanun na uko wi njaan kajukan banfiyaarun bti ţi dko bti.

18 Balon badeen iganan awo ti phomp ašal aji mēnkkak du an.

19 Kē nšē bi du an uunkjon woli ulil Ajugun katen bahomp mēnt. Woli dlun aban, mēnkten ntup ni baka tañ, dten me baka mnhina na manjoonan.

20 *Pših pi Našibați paanwo ti ntup tañ, pawo ti mnhina.

21 We wi nahokanun keeri? Nanjal mbi du an na pmul kēme mbi du an na unjal na pjoob bkw?

5

Mnwō mwuṭaan ti pntuk pi banfiyaarun

1 Na manjoonan, baji baṭiiniyaan mnwō mnwuṭaan ti ptoof pi nan, mnwō mnwuṭaan mandoon awo maanwo du banwoon baanfiyaar Našibați : ṇiint alon adoo ya apiint na ahar ašin.

2 Kē našē homp, nawo lah kawo ji baṇaan banwoon na puum kado ṇiint mēnt apēn ti ptoofan.

3 Nji kē nšē wo mēnwō da na an, uhaaš wi naan kē ušē wo da, ddo bi wayēš wayēš ṇiint andolon uko mēnt ji ṇaan anwoon da, amaar.

4 Ddo uko mēnt ti katim ki Yetu Ajugun. Aa, wal wi naklun kayit, nšē wo ti ptoofan na uhaaš, mnhina mi Yetu Ajugun manwo da na nja,

5 našē nawutar ṇiint nawuṭaan mēnt *Tatana, uleef wi nul utoknaana. Hēnk uhaaš wi nul ušē ulun ubuur ti

unuur wi Ajugun akwayēšun baṇaan.

6 Naanwo i kado kahomp nin! Naamme kē uko unti-inku utaajanaan pson ujaan unatan pson ptum i?

7 Napēnaan uko utaajanaani pson ujon, nakakna pson phalu, baṇaan bajint ti kēš ki Našibați. Nado bi wo wo bajint. *Krittu anwoon unkaneel wi *Ufettu wi Mbuur awul kaṭuṭul pa nja.

8 Nawulēn keeri ṇdo ufettu, ṇwut kawo na mnṇot na ipekadu ji ipoom inwoon na uko utaajanaani pson ujon, ṇwo baṇaan bajint ti kēš ki Našibați, banjaan baṭup manjoonan, banwoon ji pson phalu.

9 Ti kakaarta kalon ki mpiitanan djakan aji nalow baṇaan banwoon ti pjuban pi piint.

10 Wi njakun han, mēnt bajuban ti piint bti biki ni kaṭiiniyaanun, kēme baṇeebar iko, kēme baguuru, kēme banjaan badēman ṇnton. Woli hēnk di njakun lah, napēn ti umundu!

11 Uko wi nṇalun lah kaṭupan uwo nawut kanaakiir na ṇaan anjakun aji awo i *Krittu ašē wo ti pjuban pi piint kēme aṇeebar iko, kēme adēman ṇnton, akuutar, akuj, kēme awo naguuru. Naando wo wo kaṭok pde na ṇaan mēnt.

12 Nji dkaan na pwayēš baṇaan banwoon baanwo biki Krittu i? Nin! Mēnt

banwoon biki Krittü biki
nwoon i kawayëš i?

¹³ Našibaŋi aklun kawayëš
banwoon baanwo biki Krittü.
Nadolan jibi *Ulibra wi
Našibaŋi uŋu'anan pdo : «
Napënaan ñaan nanot ŋi ptoofan.
»☆

6

*Pŋom na uruha ŋi ptoof pi
banfiyaarun*

¹ Woli alon ŋi an aka uhok
na ayiŋul ŋi *Krittü, hum di di
ajaan añoom kañoota pwayëš
du banwoon baamme uko
unwoon utool ŋi kadun ki
Našibaŋi, kawo aanji ñoota
du banwoon biki Našibaŋi
bawayëša?

² Naamme kë bañaan biki
Našibaŋi baklun kawayëš
umundu i? Kë woli nawoon
i kawayëš umundu, nabiišna
pwayëš iko impoti i?

³ Naamme kë nluŋ kawayëš
nwanjuŋ i? Kë hum di di
nwoon nēnhil kawayëš iko yi
umundu wi ba?

⁴ An kë našë ji naka uhok
ŋi iko yi umundu wi kašë ya
du bañaan biki banfiyaarun
*Krittü baŋuun bawayëš
bawaan udooni.

⁵ Djiini hēnk nakownaana.
Nanwo na ñaan alon ŋi an
anwoon na ušal untuŋa an-
hilun kawayëš uhok ŋi ptoofan
i?

⁶ Kë našë ji nado an-
fiyaarun Krittü aya na ayiŋul
ŋi Krittü uruha, kabaa beeh
kañoota du kadun ki ban-
woon baanfiyaari.

⁷ Na manjoonan pdo kado
uruha ŋi ptoofan pado bi di-
iman diiman kë najoti. We
ukaan kë naambaa tēp tēp ad-
inan badolan buŋaan ba? We
ukaan kë naankwut bakiijan
ba?

⁸ Kë našë ji nabaa tēp
tēp kado buŋaan, kakiiŋ ban-
dukiin, kadoo do han na
bayiŋan ŋi *Krittü.

⁹ Naamme kë banjaan bado
buŋaan baanklun kawo du
*Pših pi Našibaŋi i? Natiinkan
bnuura : bañaan banjaan
bajuban pjuban pi piinŋ,
banjaan badēman ntonŋ,
baŋupan, banjaan bapiinŋ na
biinŋ ji baka, këme baat ji
baka,

¹⁰ bakiiŋ, bajaan bañeebar
iko, bakuŋ, bakuutar na
baguuru baankwo du Pših pi
Našibaŋi.

¹¹ Kë hēnk di balon ŋi an
babiin awo. Kë Našibaŋi i nja
ašë tēpna ŋi Yetu Krittü Aju-
gun na *Uhaaš wi nul añow
ipekadu yi nan, kë nakak ay-
iman, adolan kë nawo baŋool
ŋi kēš ki nul.

*Pmēban uleef ji dko di
Uhaaš wi Našibaŋi uŋēŋun

¹² Balon baji baji : « Nji,
dhinan kado iko bti, » kë iko
bti išë wo iinnuura pa ñaan.
Aa, dhinan kado iko bti, kë
nšë wo mēnkḍinan uko ulon
udo kaŋonēn.

¹³ Balon ŋi an baji baji : «
Uko ude uwo wi kayin, kë
kayin kawo ki uko ude, » kë
Našibaŋi ašë lun kaba na yul
bti. Kë uleef ušë wo uunwo

wo pdo kajubanaan pjuban pi piint, uwo wi Ajugun, ul amëbanuŋ wa.

14 Kë Naşibaŋi, annaŋanun Ajugun ŋi pkeŋ, akak alun kanaŋan nja ŋi pa na mnhina mi nul.

15 Naamme kë uleef wi nan uwo kafah kalon ki uleef wi *Krittu i? Djeŋ keeri uleef wi Krittu kado uleef wi naŋuunk i?

16 Naamme kë ŋaan anyaan anaakiir na ŋaaŋ naŋuunk aji kak kawo ŋaan aloolan na a i? Na manjoonan upiitana aji ŋi Ulibra wi Naşibaŋi : « *Bukal batëb bakak ŋaan aloolan.* »*

17 Kë hënk kak di di ŋaan annakiirun na Ajugun, ajaan akak uhaaŋ uloolan na a.

18 Nadoon kaŋi keeri pjuban pi piint. Pekadu dlon dmpaŋi di ŋaan adolon dawo du uleef bdiŋ, kë anŋaan ajuban pjuban pi piint aji juban uleeful.

19 Naamme me kë uleef wi nan uwoon dko dyimanaan di *Uhaaŋ wi Naşibaŋi ufëŋun i? Uwo ŋi an, Naşibaŋi awulanan wa. Mënt an keeri nakaan uleefan.

20 Naşibaŋi anugan nug ŋi preeŋ pweek. Nadoon kadëmana keeri na uleefan mënt.

7

Bniim

1 Hënkun, dbi ŋi uko wi nabiin aheparaan aji me unuura ŋiint aŋo bë aankwo na ŋaaŋ.

2 Uko wi njakun wi : jibi nameen kë ŋaan ahinan ka-jot ŋi pjuban pi piint, dŋal aji ŋiint andoli aji wo kawo na aharul, ŋaaŋ andoli kak awo na ayinul.

3 ŋiint adoon kado uko wi awoon i kado kado na aharul, ŋaaŋ kak ado wi awoon kado.

4 Mënt ŋaaŋ akaan uleeful, ayinul a ; kë hënk kak di di ŋiint awoon aanka uleeful, aharul akaan wa.

5 Nawutan keeri ka-neenandër nleefan bë naanŋo ŋo awat ŋi ploolan kalowiir nwal nlon, kahilna kawo ŋi pñehan Naşibaŋi. Woli nabaa, naŋë kak, kaŋi *Fatana abi ado na pguuran ŋiki naanji nahil pmëban nleefan.

6 Uko wi nŋupun wi, mënjakan aji uwoon uko wi pdo kado, dji nahil kado wa.

7 Kë nŋë hokan baŋaan bti bawo ji nji, bawut kaniim. Kë ŋaan andoli aŋë ji yeenkna du Naşibaŋi uŋen umbaan kabi wo wo wi nul, alon aji yeenk wi bniim, undu kayeenk wi pduka nayoŋ.

8 Kë nŋë ji na biint na baat banwoon baanwo ŋi bniim, kë unuura baduka han ji nji.

9 Baŋale wo baanhil pmëban nleef nji baka, bawo kawo ŋi bniim. Uhokan ŋaan awo ŋi bniim kë di pkeŋ na uyen.

10 Kë banŋaan awo ŋi bniim, uko wi nŋun baka pdo wi, dbaa ji nji, uko wi Ajugun aŋun pdo wii wi : ŋaaŋ anniimiin aanwo kagar na ayinul.

11 Kē woli agar na a, awo kaduka hēnk kēme kakak katiinkar na a. Kē hēnk kak di di ŋiint̄ awoon̄ aanwo kagar na aharul.

12 Kē nšē ŋal kaṭupan kak uko ulon̄, nji ṭi uleef naan djakuṇ, mēnt̄ Ajugun a : ŋiint̄ anfiyaaruṇ *Krittu awole na ŋaaṭ kē awo anwoon̄ aanfiyaara, kē ŋaaṭ adinan pwo ṭi bniim, aanwo kagar na a.

13 Kē ŋaaṭ anfiyaaruṇ Krittu awole na ŋiint̄ anwoon̄ aanfiyaara, kē adinan pwo na a, aanwo kagar na a.

14 ŋiint̄ anwoon̄ aanfiyaari, aharul mēnt̄ aji dola akak najint̄ ṭi kēš ki Našibaṭi, kē ŋaaṭ anwoon̄ aanfiyaari, ayinul mēnt̄ aji dola akak najint̄. Woli mēnt̄ hēnk da lah, babukan kawo baṭop ṭi kēš ki Našibaṭi, kē jibi uwoon̄ hēnk, bawo bajint̄.

15 Kē woli anwoon̄ aanfiyaar Krittu aṇal pgar, agaran ; ŋiint̄ kēme ŋaaṭ anfiyaaruṇ aanwo katanana wal mēnt̄. Na manjoonan Našibaṭi adu'an nawo ṭi mnjeeh.

16 Iwi ŋaaṭ, imehaara me iluṇ kabuuran ayinu i? Kē iwi ŋiint̄ imehaara me iluṇ kabuuran aharu i?

Pwo jibi Našibaṭi ajakuṇ ṇwo

17 Woli mēnt̄ uko wi nṭiiniyaanuṇ hēnkuṇ wa, ŋaaṇ andoli awo kawo jibi Ajugun aṭenuṇ kē awoo, jibi abiin̄ awo wi Našibaṭi adu'uluṇ. Uko mēnt̄ wii wi njakuṇ na banfiyaaruṇ bti bado kaṭaṣ.

18 Woli ŋaaṇ alon̄ ṭi wal wi adu'aniin̄ awala katēmp, adukiin̄ haṇ. Woli aanwala katēmp wal wi adu'aniin̄, awutan kado bawalana katēmp.

19 Pwala katēmp paanwo nin uko ulon̄, kē pwo iinwala katēmp paanwo nin uko ulon̄ ; uko unkaan̄ udooni, uwo pṭaṣ iko yi Našibaṭi aṭuun̄ pdo kado.

20 Aa, ŋaaṇ andoli adukiin̄ jibi abiin̄ awo wal wi Našibaṭi adu'uluṇ.

21 Woli iwo najuuk ṭi ulemp wal wi idu'aniin̄, kṭoo kaṭaaf uko ulon̄. Kē woli ihil kabuur, buuran.

22 Na manjoonan, ŋaaṇ i bakjuuknt̄ēnuṇ ṭi ulemp wi Ajugun adu'uluṇ, awo najeesh ṭi kēš ki Ajugun, kē ŋaaṇ anwoon̄ najeesh wi adu'aniin̄ awo najuuk ṭi ulemp i *Krittu.

23 Našibaṭi anugan nug ṭi preeš pweek, nawutan keeri kakak bajuuk ṭi ulemp biki baṇaaṇ bajen.

24 An bayiṭ naan, dkak aṭupan : andoli ṭi an adukiin̄ ṭi kadun ki Našibaṭi jibi abiin̄ awo wal wi adu'aniin̄.

Ṭi uko wi baṇaaṇ banwoon̄ baando bi wo ṭi bniim

25 Ṭi uko wi baṇaaṇ banwoon̄ baando bi wo ṭi bniim, Ajugun aantupēn uko wi pṭu'an nado kado, kē nšē wulan uṣal naan. Našibaṭi awulnuṇ mṇaga mi nul, ukaan̄ kē nawo katiinkēn.

26 Jibi umundu utokiin̄ hēnkuṇ uko wi nṣaluṇ aji unuura uwo ŋaaṇ andoli aduka jibi awoon̄.

27 Woli iniimi, wutan kala pgar na ñaaṭ. Woli iiniimi, wutan kado kala bniim.

28 Kë işale aniim, iinjubani ; woli neegani aniimaa, aanjubani ; kë bañaan bannimiin başë luṅ kahaj, ukaan kë nṅal kalowanan mnḥaj mēnt.

29 An bayiṭ naan, uko wi nṅaluṅ kajakan wii wi : uba umundu uñogi. Hēnkuṅ banwoon na baatṭ bawoon ji baanwo na baka,

30 bankwooniin bawoon ji baankwooni wooṇi, banwoon ṭi mnlilan bawoon ji baanlilan lilan, banknuguṅ bawoon ji baanka ka,

31 banwoon ṭi iko yi umundu wi badoon ji banwoon baanwo ṭi ya. Umundu jibi uwoon hēnk uba hēnkuṅ.

32 Kë nşë ṅal nawut kawo ṭi manṭaaf. Ñaan anwoon aanniimi aji ṭaaf iko yi Ajugun, aji şal jibi akliluli.

33 Kë anniimuṅ aşë ji ṭaaf iko yi umundu, aji şal jibi aklili aharul,

34 wal mēnt aji wo na nşal ṇṭēb. Kë hēnk kak di di ñaaṭ anwoon aanniimaa, na ñaaṭ anwoon aando bi me ñiintṭ bajaan baṭaaf iko yi Ajugun, kahilna kawo ṭi kēş nul bajintṭ ṭi uleef na ṭi uhaaş. Kë anniimiin aşë ji şal iko yi umundu, aji şal jibi aklili ayinul.

35 Dṭup uko mēntṭ pa bnuura bi nan ; mēṅal ṅal pṭu'an pkuṅ pi nawoon naanḥinani. Dṅal nado uko unwoon unurnaaniin naşë namēban ṭi Ajugun naliintṭ, nalin ṭi ul ṭaṇ.

36 Hēnkuṅ, woli ñiintṭ ajok ñaaṭ, aşë win kë aanhil

pmēban uleeful, kë ñaaṭ akēş bniim, aniimana, mēntṭ pekadu da.

37 Bë woli ñiintṭ aşaluṅ bnuura du uhaaşul meetṭ, nin alonṅ aanwuuka wuuk, kë uwo uko wi aṅaluṅ, kë aji ayukana, aankpiintṭ na a, aankniima, uṅ mēntan ado bnuura.

38 Hēnk, ñaanṅ anniimuṅ ñaaṭ i ajokuṅ ado bnuura, kë anşaanṅ awo aanniimi aşë do bnuura kak apel.

39 Ñaaṭ aji wo kawo na ayinul ṇwal bti wi awoonṅ najeb, kë woli ayinul abi akeṭ ahina kaniimar na ñaanṅ i aṅaluṅ, bubara awo i Ajugun.

40 Kë nşë şal aji woli aduka jibi awoonṅ, anuurandēn kapel. Nji kak dşal aji dwo na *Uhaaş wi Naşibaṭi.

8

Ṭi uko wi pde uyemaṭ wi mngur

1 Hēnkuṅ, dbi ṭi uko wi uye-maṭ wi mngur. Ṇme kë nja bti ṇwo na kame ṭi uko mēntṭ. Kë kame kaşë ji kado ñaanṅ adeenṅ iṅaṅan kahomp, uṅal kë uşë ji udo bañaanṅ baya kadun.

2 Woli ñaanṅ aşal aji ame uko ulonṅ, aando bi me jibi awoonṅ i kame.

3 Kë ñaanṅ aşale ṅal Naşibaṭi, uṅ mēntan Naşibaṭi aji me a.

4 Ṭi uko wi pde uyemaṭ wi mngur keeri, ṇme kë iko yi bañaanṅ bajaanṅ badēman kawo wo ji iwo Naşibaṭi iinwo nin uko ulonṅ ṭi umundu, kë Naşibaṭi awoha aloolan.

5 Na manjoonan udo ka iko iṭum du baṭi na ṭi mboş yi

bañaan bajaan badu Naşibaŋi na Ajugun,

⁶ Kē nja nşē fiyaar kē Naşibaŋi awoha aloolan, Aşin nja a ; iko bti iwoona du a, kē ul akaan kē nka ubida. Kē Ajugun aloolan awohan, Yetu *Krittu a, iko bti itēpna ŋi a, kē nja nka atēpna ŋi a aka ubida.

⁷ Kē mēnt bañaan bti başaan ame uko mēnt. Banfiyaarun balon banŋaalun ŋfa pdēman iko ilon yi bajaan badu Naşibaŋi mēnt baji bade nyemaŋ mēnt kaşē ŋu ŋi uşal te hēnkun kē bawo ŋi bŋen. Hēnk, uşal wi baka unwoon uunliinti uşē kak kaŋop.

⁸ Mēnt uko ude ukdolun nja nŋil nnaŋ ŋi kadun ki Naşibaŋi : woli nŋēndee, nŋenkwaan nin uko ulon ; woli nŋdee, nŋenkka nin uko ulon.

⁹ Naŋaafaraan kakşa uko wi badinananan pdo wi nawoon banfiyaarun udo bayiŋan ŋi *Krittu mēnt biki nşal nawoon nŋanliinti bajuban.

¹⁰ Woli ide du kadun ki iko yi bajaan badēman kadu Naşibaŋi, iwi immeen kē ihil pdo wa, kē anfiyaarun Krittu alon i uşal uwoon uunliinti awinu, iinşal aji itēntēna ado kade nyemaŋ nŋi mngur i?

¹¹ Hēnk, ido na kame ki nu kē anwoon aanliint uşal kē aneemi, ayiŋu mēnt i Krittu akeŋarun.

¹² Wal wi najubanut han bayiŋan ŋi Krittu, atok nşal nŋi baka nŋanwoon nŋanliinti, najuban juban Krittu.

¹³ Ukaan kē woli uko ude

ulon ukaki kado ayiŋ naan ajot, kahokan pwut kade wa kawutna kado ajot.

9

Uko wi nanjaŋan awoon i kado

¹ Jēm badinanaan pdo iko bti i? Mēnwō *nanjaŋan i? Mēnwin Yetu Ajugun i? Mēnt nŋi dŋijanan ŋi bgah bi Ajugun i?

² Woli mēnwō nanjaŋan ŋi kēş ki balon, dwo kawo a ŋi kēş ki nan ; na manjoon an najaan nadiiman kē nŋi dwo nanjaŋan wi nawoon baloolan na Ajugun.

³ Uko wi nŋi kateemun ban- klaŋnun wii wi :

⁴ nŋenka na pka uko ude na udaan ŋi ulemp wi pŋup *Uŋup Ulil Unuura i?

⁵ Nŋenka na pjeŋ ayiŋun ŋi *Krittu awo aharun jibi banjaŋan bandukiin na babak aşin Ajugun na Kefat* i?

⁶ Nŋi na Barnabaŋ ŋaŋ nwoon kado kak ulemp wi iŋen yi nun kadeena i?

⁷ Nabi tiinka kē baji nangoli aklukun uko wi akdeen i? In ajaan ado uŋeeh kaşē wo aanji deena wa? In ajaan ado batani kaşē wo iinji kdaan mntow mi batani mēnt ba?

⁸ Dŋiiniyaan iko yi bañaan bajen bajaan bado nahilna nayikrēn, kē *Bgah bi Moyit bakak aŋiiniyaan uko mēnt kak.

⁹ Na manjoonan, upiitana ŋi Bgah bi Moyit aji : « *Iinwo kaneenan uwit unklempariin*

* 9:5 Kefat: Katim kalon ki Kefat kawo Piyeer. ☆ 9:9 Pleşan 25.4.

pfeer wal wi kakit kabanun. »✱
Naşibaŋi aji ʔaaf ŋgit i?

10 Mēnt̄ nja ŋkaan̄ kē aŋiini haŋ i? Aa, nja ŋkaan̄ kē uko mēnt̄ upiitanaa. Ŋaan̄ anjaaruŋ na ankituŋ baji baŋaŋ kē baluŋ kayeenk kafah ki baka ʔi uko wi bakiuŋ.

11 Kē un ŋntepiin̄ iko inuura inwoonuŋ du Naşibaŋi ʔi an, naşal aji ŋēnwō i pyeenk du an kapelan iko inuura yi umundu wi yi ŋnumiin̄ i?

12 Woli baŋaan̄ baloŋ bampaŋi bayeenk iko mēnt̄ ʔi an, un ŋēnwō i kaŋēp ʔēp kayeenk ya kapelan i?

Kē ŋşē wo ŋēntō aten uko mēnt̄, ŋbaa ʔēp ʔēp amiir iko bti kawutna kaneenan *Uŋup Ulil Unuura wi *Krittu uya kadun.

13 Naamme kē baŋaan̄ banjaan̄ balemp du *Katoŋ Kaweeŋ ki Naşibaŋi baka na pdeena da i? Aa, bankŋējanuŋ du *umeeşā wi mngur baka na pyeenk ʔi iko inŋējanuŋ da.

14 Kē hēnk kak di di Ajuŋgun ajakuŋ na bankŋuŋuŋ Uŋup Ulil Unuura aji bawo kadeena pdo kaŋup uŋup mēnt̄.

15 Kē ŋji ʔi uleef naan ŋşē wo mēnhepar iko mēnt̄ bti. Mēnkpiit̄ piit̄ kayeenkna iko mēnt̄; na manjoonan, dhokan kakeŋ! Uko wi ŋji kanahnun̄, nin ŋaan̄ aanktok wa.

16 Mēnwō kado kahomp kaji dŋup *Uŋup Ulil Unuura, uwo uko wi Naşibaŋi aŋu'ēnuŋ pdo. Woli mēnt̄up wa, kawuŋtēn.

17 Woli uwo lah uko wi ŋji ʔi uleef naan ŋjakuŋ aji

ddo, kaka baluk ; kē uşē wo uunwo haŋ, Naşibaŋi aŋu'ēnuŋ pdo wa.

18 Kē we uwoon̄ baluk naan keeri? Uwoon̄ ndo kaŋup Uŋup Ulil Unuura wi ŋji kaŋupuŋ, kawo mēnklempeşaana wa.

19 Nin alon̄ aanhil kaŋu'ēn pdo uko ulon̄, kē ŋşē ŋal ŋal kalempar baŋaan̄ bti, kahilna kaŋij baŋaan̄ batum maakan̄ ʔi pfiyaar *Krittu.

20 Woli dwo ʔi ptoof pi bayu-day, dji kawo ji nayuday, kahilna kaŋij baka ʔi pfiyaar Krittu. Woli dwo ʔi ptoof pi bankŋaŋuŋ Bgah bi Moyit̄, dji kawo ji ŋaan̄ ankŋaŋuŋ ba kahilna kak kado baka bafiyaar Krittu, ŋji ndoon̄ awo mēnka na pŋaŋ ba.

21 Woli dwo ʔi ptoof pi banwoon̄ baankŋaŋ Bgah bi Moyit̄, dji kawo ji ŋaan̄ anwoon̄ aankŋaŋ ba kahilna kado baka bafiyaar. Kē ŋşē wo mēnwō ŋaan̄ anwoon̄ aanji ʔaŋ bgah bi Naşibaŋi, wi ŋjaan̄ kaŋaŋ bgah bi *Krittu.

22 Woli dwo ʔi ptoof pi banwoon̄ baanliint̄ ʔi pfiyaar, dwo ji banwoon̄ baanliint̄ ʔi pa. Dwo iko bti pa baŋaan̄ bti, kahilna kado jibi nhilanuŋ, Krittu ahilna abuuran baloŋ.

23 *Uŋup Ulil Unuura ukaan̄ kē ndo iko mēnt̄ bti, kahilna kayeenk iko yi uhoŋuŋ.

24 Naamme kē ʔi pŋi, batum baji baŋi, aloolan̄ kaşē jot bandukiin̄ kadun kayeenk katuum i? Naŋiin̄ keeri nahilna nayeenk katuum.

25 Bampētar baji bawut iko bti kahilna kabomandēr. Kē

başë ji bado han kahilna kayeenk katuum. Kë katuum mënŋ kaşë ji kaba. Nja kë nşë ji ɲdo han kahilna kayeenk katuum kanwoon kaankba.

26 Ukaan kë mēm̄bubara aŋi, mēnji kabubara kagutan, dji kab̄i taman taman.

27 Dji kamiir iko itum, kaŋijan uleef, kaŋi pŋup baŋaan *Uŋup Ulil Unuura kaşë kawo mēnkyeenk katuum ki uhonun.

10

*Uko undolun baŋaan biki
Itrayel du pndiis

1 An bayiŋ naan, dŋal naleş uko umbiŋ ado bateem nja. Wi bapēnnun utaak wi *Ejptu na *Moyit bawo bti ŋi kanfēlun uŋeeh, amuur *bdēk bjeenkal*.

2 Uwo wo ji bukal bti battaar ŋi kanfēlun na bdēk kawoona baloolan na Moyit.

3 Bukal bti bade pde pi Naşibaŋi awulun,

4 adaan meel mi Naşibaŋi adolun kë mampēnna ŋi plaak, kë plaak mēnŋ pawoon *Krittu.

5 Kë baŋum maakan ŋi baka başë bi wo baanlil Naşibaŋi, ukaan kë bakeŋ kë muum manratan du *pndiis.

6 Iko yan, yi bateen nja badolun, idiiman nja kë ɲwo i kawut kaŋal pdo iko iwuŋaan ji baka.

7 Nawutan kado kadēman iko yi bajaan badu Naşibaŋi ji balon ŋi baka. Hēnk di di upiitaniŋ ŋi *Ulibra wi

Naşibaŋi aji : « *Baŋaan baŋo ade, adaan aşë naŋa unoh**. »

8 Nawulēn ɲwut pjuban pi piintŋ ji balon ŋi baka, pul pakaan kë baŋaan te iŋeen itēb na ɲwajanŋ, ɲyaaş iŋeen-week ɲyaaş iŋeen-week (23 000) bakeŋ ŋi unuur uloolan*.

9 Nawulēn ɲwut kado kadak *Krittu jibi balon ŋi baka babiŋ adak Naşibaŋi*, uko mēnŋ ukaan kë ɲpula ɲafin baka.

10 Nawutan kado kaŋur ɲuran jibi balon ŋi baka babiŋ ado, uko mēnŋ ukaan kë uwanjut unjaan ufin uba na baka.

11 Nja ɲñnogun ŋi uba umundu, iko mēnŋan yun bti, yi bateem nja badolun, iwo wo ɲhilna ɲten ŋi ya abot apiitana ɲhilna ɲlipara.

12 Hēnk keeri woli ŋaan aşal aji anaŋi, alipariin kajot.

13 Mn̄haj mi nahajan, balon bahaj ma. Kë Naşibaŋi aşē lun kado uko wi ajakun, aankdinan iko mēnŋ iwuukan nado buŋaan bi nawoon naankhilan pbuur. Woli iko mēnŋ iwuukan nado buŋaan aji dolan nabuur kakut kaŋijan kaliint.

Pwut kadēman iko yi bajaan badu Naşibaŋi

14 Ukaan keeri kë nji na an biki ɲŋalun maakan nalowan iko yi bajaan bado Naşibaŋi.

15 Nawo baŋaan bankaŋ ɲşal, ukaan kë ɲŋal natiink bnuura uko wi nji kaŋupanaŋ.

* 10:1 Natenan ŋi Ppēn 13.21-22. * 10:7 Ppēn 32.6. * 10:8 Natenan ŋi Mn̄fēn 25.1-18. * 10:9 Natenan ŋi Mn̄fēn 21.5,6.

16 Naşalan pnkalame pandaannuñ ti kañah kabaañşani ki *Krittu pankaanj kē nji nbeeb Naşibaŋi : woli ndaan ti pa, nēnji nwo ti plooman na Krittu ti pñaaŋ pi atuluñ i? Hēnk kak, kapoom ki njaan npitēs kaanwo pwo baloolan na Krittu ti uleef wi nul wi awuluñ i?

17 Nfaaşıir nja bti kapoom kaloolan, uko mēnt udiiman kē ntum aşe woha uleef uloolan.

18 Natenan bañaan biki Itrayel : banjaan bade uyemaŋ untejanuñ du *umeeşa wi mngur wi Naşibaŋi, baanwo ti plooman na Naşibaŋi i?

19 Kē we wi njalun kaŋupan hēnk ba? Uyemaŋ untejanuñ iko yi bajaan bado Naşibaŋi uka udooni i? Iko mēnt yuñ ika udooni i?

20 Nin! Dji uko wi baŋejanuñ, na manjoonan baŋejan wa ntōñ, mēnt Naşibaŋi i i baŋejanuñ wa. Mēnjal nawo ti plooman na ntōñ.

21 Naanhilan kadaan ti pnkalame pi Ajugun kakut kadaan ti pi ntōñ. Naanhilan kade du umeeşa wi Ajugun kakut kade du wi ntōñ.

22 Woli ndo hanj udeeb wi Ajugun uwala ti nja. Naşal aji nhinan apela i?

Pdo iko bti pa pdēman Naşibaŋi

23 Dhinan kado iko bti, kē iko bti işe wo iinnuura pa ñaan. Aa, dhinan kado iko bti

kē mēnt iko bti işaan aji iŋu ñaan aya kadun ti pfiyaar.

24 Nin ñaan awutan kado kaşal uleeful ŋaŋ, adoon kaşal atēntul.

25 Nahinan kade iko bti inkwaapuñ du ufeeru, kawut kaşal uko ulonj.

26 Upiitana ti *Ulibra wi Naşibaŋi aji : « *Ajugun akaan umundu na iko bti inwoon ti wa.* »*

27 Woli ñaan anwoon aanfiyaar *Krittu adu'an pyoban kē nañal pya da, nadeen iko bti yi akwulanan, nawut kaşal uko ulonj.

28 Bē woli ajakan aji uye- maŋ uwo wi baŋejanuñ iko yi bajaan bado Naşibaŋi, wu- tan kade ŋiki ibi kaŋok uşal.

29 Wi njakuñ uşal, mēntiiniyaan tiiniyaan uşal wi nan, dtiiniyaan wi undu. We ukaan kē ñaan anwoon aanliint ti uşal, awo kado kaŋup ti uko wi nji nwoon kado?

30 Nji, woli dbaab Naşibaŋi ti uko wi nji kadeen, we ukaan kē bakji ddo buŋaan ti uko wi mbeebun Naşibaŋi ba? »

31 Hēnk, woli nade kēme adaan, kēme uko wi nakdolaruñ, nadoon iko bti pa pdēman Naşibaŋi.

32 Mnwo mi nan manwoon mnwo manwoon maankdo bayuday na banwoon baanwo bayuday na banfiyaaruñ Krittu bajot.

33 Hēnk di di njaan kado : dji kañal ti iko bti pdo uko unliluñ bañaan bti. Mēnji

* 10:26 Kañaam 24.1; 50.12; 89.12; Pleşan 10.14.

kaşal uleef naan, dji kaşal bandukiinj, bahilna babuur.

11

1 Nadoon kado ji nji, jibi njaan kado ji *Krittu.

Uko unyukun pwohara pa ñiint na ñaaŋ ɥi wal wi pñehan Naşibaŋi

2 Dbeeban ɥi uko wi najaan naleşen ɥi iko bti abot amēban idolade yi nayeeknuŋ ɥi nji jibi njukananan ya.

3 Kē nşē ɳal name uko wi : ñiint andoli awoona ɥi *Krittu ; kē ñaaŋ awoona ɥi ñiint ; kē Krittu awoona ɥi Naşibaŋi*.

4 Ñiint andoli ankñehanun Naşibaŋi kēme aɥupara aşē gur bkow aji walan Krittu†;

5 kē ñaaŋ ankñehanun Naşibaŋi kēme aɥupara bē aangur bkow awalan ayinul‡: uwo wo ji awo ñaaŋ andolun buɥaan kē bapuunka§.

6 Woli ñaaŋ aangur bkow, apuunkiin keeri. Kē wi ukowandēnuŋ ñaaŋ amata kēme apuunka, aguran bkow.

7 Ñiint aanwo kaguur bkow, anaam na Naşibaŋi abot aji yuuj mndēm mi nul ; ñaaŋ ul, ajaan ayuuj mndēm mi ñiint.

8 Na manjoonan, mēnt ñiint apēnnun ɥi ñaaŋ, ñaaŋ apēnnun ɥi ñiint.

9 Kē ñiint awo aampaşana pa ñaaŋ, ñaaŋ apaşaniin pa ñiint.

10 Uko wi nji nɥupun, na ɳwanjut ɳakaan kē ñaaŋ awo kaɥu ɥi bkow uko unkdi-imanun kē ahinan kañehan Naşibaŋi.

11 Kē ɥi kēş ki Ajugun, ñaaŋ anuma ñiint, kē ñiint anuma ñaaŋ.

12 Na manjoonan, jibi ñaaŋ apēnnun ɥi ñiint, hēnk di ñiint abuknaaniin ɥi ñaaŋ ; kē bukal bti başē woona du Naşibaŋi.

13 Dɳal naşal ɥi ɳleefan. Unuura ñaaŋ ado kañehan Naşibaŋi bē aangur bkow i?

14 Jēm umundu ujukanan kē ukowandēn ñiint akujēnt uwel i?

15 Kē ñaaŋ aşale kujēnt uwel, mndēm mi nul ma. Uwel wi nul udo bi ñēga ñēg.

16 Kē woli ñaan alon aji uko wi nɥupun uunjoonani, dɳal kaɥupa uko wi ɥaŋ: ɳenka udolade ulon umpaŋi, kē banfiyaarun Naşibaŋi bti kak baanka udolade ulon.

Kañah ki Ajugun

17 Hēnkun dɳal kaɥiiniyaan uko ulon wi najaan nado unwoon uunlilēn : woli nayit pdēman *Krittu, byit mēnt baanji baɥijan bnuura, baji baɥēp ɥēp kaɥijan buɥaan.

18 Djunna atiink kē baji woli nayit, bpulad baji bawo ɥi ptoofan – kē nfiyaar uko mēnt ɥi umban ulon.

* 11:3 Ñiint andoli awoona ɥi Krittu ; kē ñaaŋ awoona ɥi ñiint ; kē Krittu awoona ɥi Naşibaŋi : balon baji Krittu awo naweek ñiint ; kē ñiint awo naweek ñaaŋ ; kē Naşibaŋi awo naweek Krittu. † 11:4 Aji walan Krittu : Bapiit aji aji walan bkowul. ‡ 11:5 Aji awalan ayinul : Bapiit aji aji walan bkowul. § 11:5 Bapuunka : ɥfa du Korint ppuunka ɥi ñaaŋ paji padiiman kē awo nawuɥaan, nado pekadu, najuban ppuban pi piint.

19 Kë bpulad başë wo kawo ti ptoofan, banjaan bamëban kaliint bahilna bawinana.

20 Woli nayit keeri, mënť kañah ki Ajugun ki ki najaan nabi pde.

21 Na manjoonan, ti wal wi nakdeen andoli aji taran pde kayok, hënk alon aji wo na ubon, alon kakuj.

22 Naanka itoh yi nakdeenun kabot kadaan i? Këme nabeeh bañaan biki Naşibaťi? Nañal pkowandën banwoon baanka nin uko ulon i? We wi nwoon kajakan ba? Dwo i kabeeban i? Mënhil kabeeban ti uko mënť.

23 Na manjoonan, dyeenkna du Ajugun uko wi njukananan: Yetu Ajugun, ti utejan wi awoon i kawulana, aje kapoom,

24 abeeb Naşibaťi, apitëş ka awul baťaşarul aşë ji : « Uleef naan wii wi, unwulaniin pa an. Naluñiin nado kado hënk uwo pleşan pi naan. »

25 Wi babaan pde, aje pnkalame aji : « Poot pi pawoon pñaaak pi naan pantulun pa an, pi Naşibaťi aťejanaanun bhoñar bhalu. Naluñiin nado kado hënk wal undoli wi nakdaanun pa, uwo pleşan pi naan. »

26 Na manjoonan, wal undoli wi nadeen kapoom mënť abot adaan poot mënť, naji naťup řup pkeť pi Ajugun kayoonkna ubi wi nul.

27 Ukaan kë ñaan adele kapoom ki Ajugun këme adaan poot pi nul ti unoh, alon kahepna ti uleef wi Ajugun wi adeen na pñaaakul

pi adaanun.

28 Ñaan andoli awo katen tenan uleeful keeri kabaa kade kapoom kakut kadaan poot.

29 Woli ñaan ade kapoom, adaan poot bë aanťu ti uşal kë uleef wi Ajugun wa, adu kakob ki Naşibaťi ti a.

30 Uko wan ukaan kë utum ti ptoofan bamaakal, banťakmun, kë batum badoo piinť akeť.

31 Woli nten lah nleef ni nja, Naşibaťi aankkob nja.

32 Kë Ajugun aşë ji kob nja kakut kaťan nja nñilna nřut kaduknaana ji umundu.

33 Hënk, an bayiť naan, woli nayitiir pde nayoonkarën.

34 Woli ubon ude ñaan, adeen du katohul, hënk Naşibaťi aanklun kakoban. Kë iko indukiin ti yi naheparun, dlun kateeman ti ya wal wi nji kalun kaban du an.

12

Iko yi Uhaaş wi Naşibaťi ujaan uťen

1 An bayiť naan ti *Krittu, hënkun nabiin nťiiniyaan iko yi *Uhaaş wi Naşibaťi ujaan uťen, mënñal nawo ti kapaam ti iko mënť.

2 Name kë wi nawoon naando bi fiyaar Krittu, nabi dëman iko inwoon iinñil bťup, kë ikťon aneemanan.

3 Ukaan kë nji nñal kaťupan kë nin ñaan i Uhaaş wi Naşibaťi ukťonun aanhil kaji : « Yetu afëpanaa! » Kë nin ñaan aanhil kaji : « Yetu awoon

Ajugun » bë mënɕ Uhaaɕ wi Naɕibaɕi ukɕonɕulun.

4 Iko yi *Uhaaɕ wi Naɕibaɕi ujaan uɕen ipaɕi, kë wul ɕaɕ uɕaan aji uɕen ya bti.

5 Utum jibi ɕaan ahili kalem-par Ajugun, kë ul ɕaɕ i i ɕklemparun.

6 Iko iɕonɕarënaan itum maakan, kë Naɕibaɕi aɕë wo ha aloolan anjaan aɕëpna ɕi nja bti kado iko mënɕ bti.

7 Uhaaɕ wi Naɕibaɕi uji uwinana ɕi ɕaan anɕiyaarun andoli ahilna aɕënk ban-ɕiyaarun bti.

8 Uji uɕen alon uɕup untunɕa, kawul alon uɕup wi kame ; kë wul ɕaɕ uɕaan aji uɕen.

9 Uji uwul alon pɕiyaar, kawul alon kak mnhina mi pjeban bamaakal ; kë wul ɕaɕ uɕaan aji uɕen.

10 Uhaaɕ mënɕ uloolan ukaan aji uwul alon mnhina mi pdo mlagre, kawul alon mi pdo kaɕupar Naɕibaɕi, kabi wul alon mnhina mi ppaɕëɕ uko unwoonun du wa na unwoon uunwoona da, kawul alon mnhina mi pɕup ɕɕup ɕi baɕi, kawul alon kak mnhina mi pɕolanaar ɕa.

11 Aa, Uhaaɕ wi Naɕibaɕi ɕaɕ ujaan udo iko mënɕ bti, andoli uwulu jibi unɕalun.

Uleef uloolan untumi na iko impaɕi

12 Uleef uwo uloolan aɕë wo na ɕmban ɕtum, jibi ɕmban ɕi uleef ɕatumun aɕë wo ha ɕi uleef uloolan, hënk di *Krittu awoon kak aloolan kë nja ɕwoon ɕmban ɕtum ɕi nul.

13 Nja bti, bayuday na banwoon baanwo bayuday, balempar baɕaan na baweek biki baka, ɕyeenk nja bti batitmu ɕi Uhaaɕ wi Naɕibaɕi kawoona uleef uloolan ; ɕyeenk nja bti uhaaɕ mënɕ akëɕan.

14 Hënk keeri, uleef uunwo umban uloolan, utum ɕmban.

15 Woli kahoɕ kaji lah : « Mënwo kaɕen, mënɕok keeri ɕi uleef » kankwoha wo ɕi uleef i?

16 Kë woli kabaɕ kaji lah : « Mënwo pkëɕ, mënɕok keeri ɕi uleef » kankwoha wo ɕi uleef i?

17 Woli uleef bti uwo lah pkëɕ këɕ, hum di di ukhılanun katiink? Kë woli uleef bti uwo lah kabaɕ baɕ, hum di ukhilun katiink pɕëkëɕ?

18 Na manjoonan, Naɕibaɕi aɕu umban wi uleef wi anɕali ɕi dko di anɕalun.

19 Woli ɕmban bti ɕawo lah uko uloolan, uleef uunkwo?

20 Kë ɕmban ɕaɕë tum, uleef kë uwo uloolan.

21 Pkëɕ paanhinan kaji na kaɕen : « Mënkak anumi'u » kë bkow baankak ahil kaji na ihoɕ : « Mënkak anumi'an. »

22 ɕmban ɕi uleef ɕanɕëɕëɕtaanun ɕanumanaa ;

23 kë ɕmban ɕi ɕbeehnun, ɕanwoon ɕaanyuk pɕiiniyaan, ɕul ɕi ɕjaan ɕboman bnuura ;

24 kë ɕanwoon ɕaanwo han, ɕaannuma pboman. Na manjoonan Naɕibaɕi aboman uleef adëman ɕmban ɕanwoon ɕaandëmanaa.

25 Hënk uleef uunfaaɕiiri,

uwo wo uloolan, umban un-doli uji uʔaaf ɲandukiin.

²⁶ Woli umban ulon ʔi uleef ude, uleef bti ujaan uhaj na wa ; kē woli umban ulon ʔi uleef udēmanaa, ɲundu bti kak ɲaji ɲadēmana.

²⁷ Kē an, nawoon uleef wi *Krittu, naʔok ʔi wa, andoli awo umban ulon.

²⁸ Kē Naʕibaʔi aʕē duna ʔu ʔi kadun ki banfiyaarun Krittu banjaʕan, kē batēbantēn bawo baʕuparul, kē bawa-jantēn bawo bajukan aʕē ʔu na bankaan mnhina mi pdo mlagre, aʕu na bankaan mi pjeban bamaakal, mi pʔēnk baʕaan, mi pʕih na mi pʔup ɲʔup ɲi baʔi.

²⁹ Baʕaan bti bawo ban-jaʕan i? Baʕaan bti bawo baʕupar Naʕibaʔi i? Baʕaan bti bawo bajukan i?

³⁰ Baʕaan bti bayeenk mn-hina mi pjeban bamaakal i? Baʕaan bti bahil pʔup ɲʔup ɲi baʔi i? Baʕaan bti bahilun pʔolanaar ɲa i?

³¹ Naʕalan uʔen undēmnuɲ, wi *Uhaaʕ wi Naʕibaʔi ujaan uwul. Kē nʕē diimanan hēnkun bgah banuurnaaniin.

13

Uʔal

¹ Woli dʔiini ɲʔup ɲi baʕaan bajēn adoo ʔiini ɲi ɲwanjut aʕē wo mēnwō na uʔal, dwo wo ji untintan wi bakkobun kēme untinu.

² Woli dyeenk uʔen wi pdo kaʕupar Naʕibaʔi, abot ayeenk wi pme iko immeniin bti na kame bti, woli ddoo fiyaar

Naʕibaʔi adoo hum bē mēnwō na uʔal, mēnwō nin uko ulon.

³ Woli dʔen iko yi nkaan bti, woli ddoo wul uleef naan batēr aʕē wo mēnwō na uʔal, mēnka nin udooni.

⁴ Ŋaan awo le na uʔal na manjoonan, aji wo na kamiir, aji joob bkow, aanji kuj ŋaan, aanji homp, aanji deen iganan,

⁵ aanji do uko unwoon uunyuki, aanji ʕal uleeful ʔaʕ, aanji deebaʔ kēme kahank ŋaan ʔi uhaaʕ.

⁶ Aanji lilandēr uko un-woon uunwo utool, kaʕē lilandēr manjoonan ;

⁷ aji miir ʔi iko bti, aanji ʔaʕan pfiyaar, aanji ʔaʕan phaʔ ʔi Naʕibaʔi, kataman ʔi iko bti.

⁸ Uʔal uunji uba. Uʔen wi pʔupar Naʕibaʔi ulun kaba, wi pʔup ɲʔup ɲi baʔi kē uklun kaba, wi kame kē uklun kaba.

⁹ Na manjoonan ɲēndo bi me iko bti, ɲēndo bi ʔup ɲʔup bti ɲi Naʕibaʔi,

¹⁰ kē wal wi iko ikkēʕun kakut kanuura bti uklun kabi, uko unwoon uunkēʕ bti uba.

¹¹ Wi mbiin awo napoʔ, dji kaʔiini ji napoʔ kaʕal ji a, kawin iko ji a. Kē hēnkun wi nwoon naweek, dpēnan ʔi uʕal naan iko bti yi kpoʔ.

¹² Hēnkun ɲji win ji ŋaan antenuɲ ʔi kawini kanfēluɲ kē wal mēnt ɲʕē luɲ kawin Naʕibaʔi bnuura katena ʔi kēʕ, hēnkun ɲēmme Naʕibaʔi bnuura, kē wal mēnt ɲʕē luɲ kame'a bnuura jibi ul ameen nja bnuura.

13 Kë iko iwajanť išaan awo nin iinkba : pfiyaar, mnhať na uňal ; kë uňal uşaan apel yuň mënťan bti.

14

Pťupar Naşibaťi na pťiini nťup ni baťi

1 Natamaan keeri nawo na uňal. Nadoon kala kak iko yi *Uhaaş wi Naşibaťi ujaan uťen, kë řuň yuň mënťan, wi pdo kaťupar Naşibaťi wi wi na-woon kado kala maakan.

2 Na manjoonan řiaan an-jaan aťup nťup ni baťi aanji řiini řiini na baňaan bajën, aji řiini na Naşibaťi řaň ; nin alon aanji te iko yi ajakuň, aji řup iko inmeniin yi *Uhaaş wi Naşibaťi uwululuň.

3 Kë anşaan aťupar Naşibaťi aşë baa řëp řëp aťiini na baňaan bajën ; nťup ni nul řaka mnhina mi pdo ban-fiyaaruň baya kadun, kaťan baka kabot kajoobťen baka řhaaş.

4 Anjaan aťup nťup ni baťi, uleeful wi wi ajaan ado uya kadun, kë anjaan aťupar Naşibaťi aşë ji do pntuk pi banfiyaaruň bti paya kadun.

5 Dňal maakan nado kaťup nťup ni baťi, aşë hokan nado kaťupar Naşibaťi. Anjaan aťupar Naşibaťi apel ankaan mnhina mi pťup nťup ni baťi. Woli anjaan aťup nťup ni baťi aji tolanaar řa kadolna pntuk pi banfiyaaruň bti paya kadun, aji wo ji ankťuparuň Naşibaťi.

6 Kë hënkun, an bayiť naan, dheparan : woli dbi lah du

an aťup nťup ni baťi řaň, awo mëndiimanan iko yi Naşibaťi immeniin, awo mëndolan kë nawo na kame, awo mënťupar Naşibaťi akuť awo mënjukanan, udooni uhon wi wi nji kakaaruň an ba?

7 Natenan kak, woli řiaan alul këme akob kora, aşë naakrën ikobare hum di di baňaan bakmeen uko wi akkobun?

8 Woli nangoli alul pdu-una bangoli bandukiin baya ugut aşë wo aanlul jibi ba-jaan balul, hum di di bakbo-mandërun pa pya ugut ba?

9 Kë hënk di di uwoon kak pa an : woli naťup nťup ni baťi, nťup řanwoon řaanteeťanaa, hum di di baňaan bakmeen uko wi nakjakuň? Naťiini řiini ři uyook.

10 Nťup řanwoon ři umundu řatumi, kë undoli uşë ji uteeťana ři bankťupun wa.

11 Woli řiaan aťiini uťup wi nwoon mënťee, dji kawo řiaan nayaant ři kadunul, ul kakut kawo nayaant ři kadun naan.

12 Ukaan kë wi nanaluň na řhaaşan bti *Uhaaş wi Naşibaťi uťenan iko yi wa, nawo kabi kaťu řu řhaaş ři pyeenk iko itum inkdoluň banfiyaaruň bti baya kadun.

13 Ukaan keeri kë anhilun pťup nťup ni baťi awoon kado kaňehan Naşibaťi aťena ahil pdo katolanaar řa.

14 Woli dňehan na nťup ni baťi, uhaaş wi naan uji uwo ři pňehan, uşal kaşë wo uunji ulemp.

15 Kë we wi nwoon keeri kado? Dňehan Naşibaťi

na uhaaş wi naan kabot kañehana na uşal wi naan, dyeehara na uhaaş wi naan kabot kayeehara na uşal naan.

¹⁶ Na manjoonan, wi ikdëmanuŋ Naşibaŋi ƚi nŋup ƚi baŋi, hum di ñaan anwoon aante nŋup mënŋ ahiniin kateem kaji uwo haŋ bë aante uko wi iŋupun?

¹⁷ Uko wi iŋupun udole wo unuura, ankntiinkiiŋ aanji ƚëpna ƚi wa kaya kadun.

¹⁸ Dbëeb Naşibaŋi ƚi uko wi njaan kaŋup nŋup ƚi baŋi, ddoo ƚup ƚa apel an,

¹⁹ kë nşë ji nwole ƚi ptoof pi pntuk pi banfiyaaruŋ kahokan kaŋiini kdiim kañeen ki bateen kahilna kajukan baka kë di kdiim iñeen-week nyaaş iñeen-week (10 000) ki bawoon baankte.

²⁰ An bayiŋ naan ƚi *Krittu, nawutan kawo bapoŋ ƚi uko wi uşal, nawoon baka ƚi uko wi buŋaan, naşë nawo bantohi ƚi uko wi najaan naşal.

²¹ Hënk di upiitaniin ƚi *Uli-bra wi Naşibaŋi aji :

« *Dŋëpna ƚi nŋup ƚi bañaan bayaanŋ,*

kaŋëpna ƚi mntum mi bayaanŋ,

kaŋiiniyaan na biki pntaali pi naan

te baandoo di di wal mënŋ ptiinkën.

*Hënk di *Yawe Nawat Kabuka ajakuŋ. »**

²² Hënk keeri woli Naşibaŋi aŋëpna ƚi nŋup ƚi bañaan bawoon baantee, uji uwo uko unjaan udiiman banwoon

baanfiyaara kë adeebaŋër baka, uko mënŋ uunwo pa banfiyaaruŋ ; kë woli Naşibaŋi aŋëpna ƚi *baŋuparuŋ, aji ƚup ƚup na banfiyaaruŋ bahilna baya kadun, uko mënŋ uunwo pa banwoon baanfiyaara.

²³ Natenan ten, woli banfiyaaruŋ *Krittu bti bayit aşë ƚiini bukal bti na nŋup ƚi baŋi, woli banwoon bayaanŋ banwoon baando bi fiyaar Krittu baneej ƚi dko mënŋ, naşal aji baankji nayilaa i?

²⁴ Kë bañaan bti başale ƚupar Naşibaŋi woli anwoon nayaanŋ anwoon aando bi fiyaar aneej ƚi dko mënŋ, uko wi atiinkuŋ bti uji udola ayikrën kë awo nado buŋaan, nŋup nŋun najaan ƚadola aşalan uleeful.

²⁵ Wal mënŋ, iko inmeniin ƚi uşalul iji ipën kawinana, aşë jot kafëŋ kaara ƚi mboş kadëman Naşibaŋi kaşë kaji : « Na manjoonan, Naşibaŋi awo ƚi ptoofan! »

ƚi uko wi byit bi banfiyaaruŋ

²⁶ An bayiŋ naan ƚi *Krittu, kë we wi nawoon kado? Woli nayitiir pñehan Naşibaŋi, kë alon aka kayeeh, kë alon aka uko wi pjukan, alon kë aka uŋup unwoonuŋ du Naşibaŋi, alon kë aka uŋup wi baŋi wi pŋup, kë alon ahil pŋolanaar wa, iko mënŋ bti iwo kado bañaan baya kadun.

²⁷ Woli balon baŋal pŋup nŋup ƚi baŋi, nadoon batëb këme bawajanŋ baŋup, andoli

ji ɕup kayewan atēntul, alon ašē ɕolanaar wa.

²⁸ Woli natolanaar wa aanwoo, bayompan, baɕiini na Našibaɕi du ŋhaaš ŋi baka meet.

²⁹ Kē woli balon baŋal pɕupar Našibaɕi, batēb kēme bawajanɕ ɕi baka baɕiiniin bandukiin bašē bado kašal ɕi uko wi baɕupun.

³⁰ Woli alon awo ɕi pɕup kē Našibaɕi ašē wul alon kak ɕi banwoon da uɕup, nateek ayompan awuta adiiman wa.

³¹ Na manjoonan, an bti nahilan kaɕupar Našibaɕi, alookan aji ɕup kayewan atēntul, baŋaan bti bahilna bajuk babot baɕan baka.

³² Banjaan baɕupar Našibaɕi baji bahil pmēban ŋleef ŋi baka.

³³ Našibaɕi aanwo i parēfa, ul ajaan aɕij mnjeeh ; ɕi byit bti bi banfiyaarun uko wan uwoon kado kadolana.

³⁴ Woli nayitiir pdēman Našibaɕi, baat baji bawo kawut pŋaat, baandinan baka bado kahoopaɕēr da. Jibi upiitaniin ɕi *Ulibra wi Bgah, bawo kado katiink tiink.

³⁵ Woli baŋal kame uko ulon, baheparan bayin baka du katoh. Uunuura ŋaaɕ ado kaŋaat woli pntuk pi banfiyaarun payit pŋehan Našibaɕi.

³⁶ An biki Korint, našal aji uɕup wi Našibaɕi upēnna du an i? An nawohan baloolan bantiinkun wa i?

³⁷ Woli ŋaan ašal aji awo Naɕupar Našibaɕi kēme ŋaan

anwoon na *Uhaaš wi Našibaɕi, awo kayikrēn kē uko wi mpiitanan uwo uko wi Ajugun aɕuun pdo kado.

³⁸ Kē ŋaan ašale pok pyikrēn uko mēnt, Našibaɕi apoka ul kak.

³⁹ An bayit naan ɕi *Krittu, nadoon kala keeri pɕupar Našibaɕi kašē kawo naankneenan pɕup ŋɕup ŋi baɕi.

⁴⁰ Iko mēnt bti idolaniin na ušal ujij ibot itēp ɕi bgah.

15

Pnaɕa ɕi pkeɕ pi Yetu

¹ An bayit naan, dŋal kalešanana *Uɕup Ulil Unuura wi ntupanan, wi nayeekun akuɕ amēban ɕi wa aliint.

² ɕi uɕup mēnt wi wi Našibaɕi aɕēpnun abuuranan, an nanjaan namēban wa jibi ntupanan wa ; woli mēnt hēnk da, pfiyaar pi nan pawaan udooni.

³ Uko undēmnuun ɕi iko yi ŋi kaɕupanan uwoon wi nyeekun ŋi kak unwoon kē *Krittu akeɕ apēnanaan ipekadu yi nja, jibi upiitaniin ɕi *Ulibra wi Našibaɕi.

⁴ Amoyaa ašē naɕa ɕi pkeɕ ɕi unuur uwajanɕēn, hēnk kak di di upiitaniin ɕi Ulibra wi Našibaɕi.

⁵ Apēn awinana ɕi kadun ki Kefat*, alun apēn awinana ɕi kadun ki banjaŋanul iŋeen na batēb.

⁶ Akak alun apēn awinana ɕi byaaš bloolan ɕi kadun ki banfiyaarulun iŋeen-week

* 15:5 Kefat: Kawo katim kalon ki Piyeer.

nyaaş kañeen : bantumnuŋ ƚi baka bahum bajeb kē balonŋ bakeƚi.

⁷ Wi iko yaŋ iƚēpun, akak apēn awinana ƚi kadun ki Yakob[†] na ki banjañan bti.

⁸ Abaañşaan apēn awinana ƚi kadun naan nji kak, kē nwo ji napoƚ ambukiin bē wal wi kabuka ki nul uundo bi ban.

⁹ Nji dwoonŋ ampoƚētaanunŋ ƚi banjañan biki nul ; na manjoonan mēndo taanŋ taanŋ na pdu'ana nanjañan ƚiki dbi hajan ƚfa bañaanŋ biki Naşibaƚi banfiyaarunŋ *Krittu.

¹⁰ Kē Naşibaƚi aşē wulēn bnuura bi nul ado kē nwo ñaanŋ i nwoonŋ ; bnuura bi awulunŋ baanwaanŋ udooni, dbaa ƚēp ƚēp alemp apel banjañan bandukiinŋ. Mēntŋ nji a ƚi uleef naan dwoonŋ anlempunŋ, Naşibaƚi ajaanŋ aƚēpna ƚi nji kalemp ƚi bnuura bi awulunŋ.

¹¹ Hēnk keeri, uwole nji kēme banjañan bandukiinŋ baktupunŋ, *Uƚup Ulil Unuura wi wi nƚktupunŋ, uƚup mēntŋ wi wi nafiyaarunŋ.

Pnaƚa pi bañaanŋ ƚi pkeƚ

¹² Kē woli nƚupan aji *Krittu anaƚa ƚi pkeƚ, hum di di balonŋ ƚi an bahılanunŋ kaji bañaanŋ baanknaƚa ƚi pkeƚ ba?

¹³ Woli bañaanŋ baanknaƚa ƚi pkeƚ, Krittu aannaƚa keeri ƚi pa.

¹⁴ Kē woli Krittu aannaƚa ƚi pkeƚ, uko wi nƚupunŋ ukeer awaanŋ udooni, kē pfiyaar pi nan pawaanŋ udooni.

¹⁵ Woli na manjoonan bankeƚunŋ baanknaƚa ƚi pa, uwoonŋ kē Naşibaƚi aannaƚanŋ Krittu ƚi pa. Nkeer awo baƚılanŋ ƚi uko wi Naşibaƚi, wi nƚupunŋ aji anaƚanŋ Krittu ƚi pkeƚ.

¹⁶ Aa, woli bankeƚunŋ baannaƚa ƚi pa, Krittu kak aannaƚa ƚi pa.

¹⁷ Kē woli Krittu aannaƚaa, pfiyaar pi nan pawaanŋ udooni, nahum nwo ƚi pekadu,

¹⁸ kē banfiyaarulunŋ bankeƚunŋ baankbuur.

¹⁹ Woli nƚaƚ Krittu abuuranŋ nja ƚi mboş ƚaŋ, nwoonŋ banñaganaanunŋ.

²⁰ Kē *Krittu na manjoonan aşē naƚa ƚi pkeƚ: ƚi bankeƚunŋ, Krittu awoonŋ nateek annaƚiinŋ ƚi pa.

²¹ Ñaanŋ aloolan aƚiunŋ pkeƚ ƚi mboş hēnk kak di di ñaanŋ aloolan akdolunŋ bañaanŋ baannaƚa ƚi pkeƚ.

²² *Adam akaanŋ kē bañaanŋ bti bakkeƚ, hēnk kak Krittu akaanŋ kē bañaanŋ bti banwoonŋ na a baknaƚa ƚi pkeƚ.

²³ ƚi uko wi pnaƚa ƚi pkeƚ, Naşibaƚi ado bi ƚup ƚup jibi uko mēntŋ uktēpunŋ: Krittu awoonŋ nateek annaƚiinŋ ƚi pkeƚ, woli alunŋ abi, bañaanŋ biki nul babaa naƚa ƚi pa.

²⁴ Woli uko waŋ uƚēpi, uba umundu uşē bi, wal mēntŋ atok başih bti, baweeek bti na mnhina bti, kaşē kawul pşih Naşibaƚi anwoonŋ Aşin.

²⁵ Na manjoonan Krittu alunŋ kaşih te wal wi Naşibaƚi

[†] 15:7 Yakob : Yakob i awo abuk aşin Yetu akuş awo naweeek i pntuk pi banfiyaarunŋ pi Yerutalem.

aktuun başooradul bti ti ihoşul uŧeeh.

²⁶ Naşooradul nabaañşaani i aktokun awoon pkeş.

²⁷ *Ulibra wi Naşibaŧi uŧi aŧu iko bti ti ihoş yi Krittü uŧeeh ; kē wi uŧakun aŧi aŧu iko bti ti ihoş yi Krittü uŧeeh, ŧme kē Naşibaŧi ti uleeful aanwo ti ihoşul uŧeeh, ul aŧuun iko bti ti ihoş yi Krittü uŧeeh.

²⁸ Wal wi Naşibaŧi aklun kaŧu iko bti ti ihoş yi Krittü uŧeeh, wi wi ul, Abuk Naşibaŧi, akwoon ti kafeş ki nul, ul Naşibaŧi, anklun kaŧu iko bti ti ihoşul uŧeeh. Hēnk Naşibaŧi alun kawo aloolan ŧañ ankşihun, alun kaşih ti iko bti.

²⁹ Naşalan kak biki babattaarun ti katim ki bankeşun; we wi bahaşun pyeenk ba? Woli ujoonan kē bankeşun baanknaŧa ti pa, we ukaan kē babattaar ti katim ki baka ba?

³⁰ Kē nja, we ukaan kē unuur undoli nŧi nŧwo ti mntum mi pkeş ba?

³¹ An bayiŧ naan, na manjoonan dŧi kawo ti mntum mi pkeş unuur undoli, kē ulon uşē wo mnlilan mi naan uwoon wi nawoon ti ploolan na Yetu *Krittü Ajugun.

³² Woli uşal wi bañaan bajēn ŧañ ukaan kē ngutan na ŧko ŧi uŧeeh du Efet, we wi nkaan da? Woli bankeşun baanknaŧa ti pa, nabiin ŧde ŧbot ŧdaan ; ŧkeş faan.

³³ Naŧaafaraan : banoh bawuŧaan baji batok ñaan mnwo.

³⁴ Naŧelşan ŧşal ŧi nan,

naŧañan pŧuban. Na manjoonan, balon ti an baamme Naşibaŧi ; uwo mnkow pa an.

Uleef wi banknaŧiŧi ti pkeş

³⁵ Kē alon aşē hilan kahepar kaji : « Hum di di bankeşun baknaŧiŧi ti pa? Babi na uleef unaam hum ba? »

³⁶ Iwi iwo nawaan uşal! Imme kē woli itepii, udeey ulon uunŧi uhil kabuk bē uunkeş keş duna i?

³⁷ Kē uko wi itepiŧiŧi uunwo uko umbukiŧiŧi: uwo pbuk ŧañ, pi maaj kēme ŧdeey ŧlon.

³⁸ Wal mēnt, Naşibaŧi kaşē do wa ubuk bko bi aŧalun, pbuk pandoli paji pabuk bko bi pawoon i kabuk.

³⁹ Nleef bti ŧaannaami, ulon uŧi uwo wi ñaan najēn, ulon kawo wi ŧntaam, ulon kawo wi ŧkaş, ulon kawo wi ŧŧēb.

⁴⁰ Uka kak iko inwoon du baŧi, na inwoon ti mboş ; kē kanuura ki iko yi baŧi kapaŧ na ki iko yi mboş.

⁴¹ Kanuura ki bnuur kapaŧ na ki pli, kē ki ŧjah kapaŧi ; uŧah udoo ŧi upaŧ kanuura na uŧah utēnt wa.

⁴² Kē hēnk di di uwoon ti uko wi pnaŧa ti pkeş. Uko wi bamoyun ti mboş ŧi utepi, uwo uleef unkpuşun. Uşale naŧa ti pkeş, uunkak ahil kapuŧ.

⁴³ Uko wi bajaan bamoy uwo uleef unwaanun udooni, kē woli unaŧa ti pkeş, uŧi utum na mndēm. Uko wi bajaan bamoy uwo uleef unwoon uunka mnhina, kē woli unaŧa ti pkeş, uŧi utum na mnhina

44 Uleef wi bajaan bamoy uwo uleef wi ñaan najën, bë uşale naŋa ƚi pkeŋ, *Uhaaş wi Naşibaŋi uŋi uwul wa mnhina. Uka keeri uleef unwoon wi ñaan najën akuŋ aka uleef unjaan uyeenk Uhaaş wi Naşibaŋi.

45 Upiitana ƚi *Ulibra wi Naşibaŋi aŋi : « *Ñiinŋ nateek, *Adam, awo ñaan najën i Naşibaŋi awulun uhefënŋ.* » Kë Adam natëbantën anwoon Kriŋtu, atum na Uhaaş wi Naşibaŋi unjaan uwul ubida.

46 Mënŋ ñaan anyeenkun Uhaaş wi Naşibaŋi ajaan abi uteek, ñaan najën a ; anyeenkun Uhaaş wi Naşibaŋi abaa bi.

47 Naşibaŋi aboman ñaan nateek na ufuuş, awoona ƚi mboş ; kë natëbantën aşe woona baŋi.

48 Bañaan biki mboş bawo wo ji i Naşibaŋi abomanaanun ufuuş ; kë banwoon baŋi kë bawo ji anwoonun baŋi.

49 Njunna awo ji ñaan mënŋ anwoonun ƚi mboş, aşe lun kanaam anwoonun baŋi.

50 An bayiŋ naan ƚi *Kriŋtu, uko wi nŋi nŋalun kaŋupan uwoon kë ñaan najën aanhinan kaneej du *Pşih pi Naşibaŋi, kë uko unkpuŋun uunhinan kaneej du dko di iko iwoon iinŋi ipuŋ.

51 Hënkun dŋal kaŋupan uko ulon ummeniin: mënŋ nja bti nŋklun kakeŋ, kë nja bti nşë lun kaŋëlş.

52 Uko mënŋ utaran taran, kawo ji ñaan akompëşun

uyaaş uloolan, ƚi wal wi plul pbaañşaan i paklulun. Palun kalul, bañaan bankeŋun başë banaŋa bawo baankak akeŋ, wal mënŋ nja bti nŋëlş.

53 Na manjoonan, uko unkpuŋun uwo kakak uko unwoon uunkpuŋ, kë uko unkeŋun uwo kayeenk ubida unwoon uunkba.

54 Wal wi uko unkpuŋun ukkakun uko unwoon uunŋi upuŋ, kë uko unkeŋun uyeenk ubida wi mŋŋo, wal mënŋ wi wi uŋup umbiin apiitana ƚi *Ulibra wi Naşibaŋi ukdolaniin: « Pkeŋ pawatanaa, pakobaa.

55 Iwi pkeŋ, pwat pi nu pundu? Iwi pkeŋ, uko ufini wi nu uwo ŋun? »*

56 Uko wi pkeŋ pajaan paŋina uwo pekadu, kë uko unjaan uwul pekadu mnhina uwo *Bgah bi Moyiŋ.

57 Nabiin keeri nbeeb Naşibaŋi anjaan aŋëpna ƚi Ajugun Yetu *Kriŋtu kado nja nŋwat.

58 An bayiŋ naan ƚi *Kriŋtu biki mmaganun, namëbaan keeri naliinŋ. Nadoon kaman unuur undoli ƚi plempar Ajugun. Name kë plempara paanwaan udooni.

16

Bajunt bŋënkni banfiyaarun biki Yerutalem

1 Hënkun dŋal kaŋupan uko ulon ƚi uko wi bajunt bŋënkni bañaan biki Naşibaŋi banwoon Yerutalem. Ddobi ŋup banfiyaarun biki Galatiya

uko wi bawoon i pdo. Dñal an kak nado han.

² Ți unuur uteek wi kanëm, andoli Ți an ajejan ktaka klon jibi ahinanun aka, ahank du kato hul, kawutna kayoonk mbi nabaa naneej bajunt.

³ Wal wi nji kabiin, dwul biki nadatun ikaarta yi mpiitun bañaan biki Yerutalem bameena uko unțijun baka, dyil baka bañoof baka uko wi najuntun kațenkna baka.

⁴ Woli uyoțanaa nya da nji Ți uleef naan, bado bayaaș na nji.

Pya bayaaș pi Pawulu

⁵ Dñal pțepna utaak wi Matedoniya kabaa kabi pwinan.

⁶ Ulome ndo du an nnuur nlon keme nțo da wal wi ujonț bti, hënk nașe nawulën uko wi nnumiin pa bayaaș.

⁷ Mënjal Ți byaaș bi kapant pant, dñal pdo nnuur nlon na an woli ulil Ajugun.

⁸ Kë nșe lun kațo du ubeeka wi Efet te ufettu wi *Pentakot,

⁹ Țiki dwın kē dhil kado da ulemp unuura wi ndoon abi jun pdo, kē bașoorad nja bașe tum da kakșa.

¹⁰ Woli Timote abii, nadoo-nan kadola awo bnuura Ți ptoofan. Awo na nji kē nji nlempar Ajugun,

¹¹ nin alon awutan keeri kabeeha. Națenkana aka uko wi anumiin pa bayaaș abiina te du nji. Nwo Ți pyoonka, nji na banfiyaarun banwoon na nji.

¹² Kē *Apolot ayiț nja Ți *Krittu, ddabëra abi pwinan ul na bayiț nja bandukiin, kē așe wo aando bi ñal pbi hënkun ; alun kabi woli ahinani.

Iko ibaañșaani yi pdo

¹³ Nawoon bten, namëban naliint Ți pfiyaar pi nan, nawoon bañaan batën, nanațan naliint.

¹⁴ Uko wi nakdolun bti, nadolan wa na unjal.

¹⁵ An bayiț naan, dkak ațupan uko ulon. Name kē Tefanat na biki kato ki nul bawoon bateek bankakun afiyaar *Krittu du utaak wi nan wi *Akayi, name kē baji balempar banfiyaarun bandukiin.

¹⁶ Nadoon katiink keeri bañaan ji bakan mënțan, na bañaan bti bankdoonaanun na baka.

¹⁷ Dlilan Ți uko wi Tefanat na Fortunatut na Akayut babin pwinën ; batënkën wi nawoon naanwo da,

¹⁸ batëntënaan jibi batëntënanan. Najukan pyikrën bnuura bi bañaan banwoon ji baka bajaan bado.

¹⁹ Banfiyaarun *Krittu bti biki utaak wi Atiya bawulan mboș. *Akila na Pritiliya na banfiyaarun banjaan bayit du kato ki baka bawulan mboș Ți katim ki Ajugun.

²⁰ Banfiyaarun bti banwoon Ți na nji bawulan mboș. An kak nawulandën mboș naboofar na ușal uyimanaan.

²¹ Nji Pawulu Ți uleef naan dpiitun Ți awulan mboș.

²² Woli ñaanj aanjal Ajugun,
afëpana.

Maranata* – Ajugun biini!

²³ Dñehan Yetu Ajugun awu-
lan bnuura.

²⁴ Dñalan, an bti wi ηwoonj ɿi
ploom na Yetu *Krittu.

* **16:22** Maranata : ɿi uhebërë dawoon Ajugun, biini! këme Ajugun abi.

Uṭup utēbanṭēn wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Korint

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta katēbanṭēn ki Pawulu apiitun banfiyaarun biki Korint. Ƨi kakaarta ki nul kateek aṭup baka aji aṇal pya kawin baka. Abi ji na baka kak bajunt, bajunt mēnt batēnkna banfiyaarun biki Yerutalem, kē ul Ƨi uleeful akyaan kayeenk bajunt mēnt. Kē aṣē bi wo aanya da. Hēnk di di awoon aanya da : Timote awo Ƨi bgah pya Korint, aṣē me Ƨi bgah iko yi banfiyaarun biki da bakdoli. Kē uko mēnt uunlila. Atiink kē bayuday balon baya Korint ajukan da iko impaṭi na Uṭup Ulil Unuura wi Pawulu abiin ajukan da. Baji baji na baka kē Pawulu aanwo nanjañan i Krittū na manjoonan. Wi wi Timote aṣaan aṭiis aṣē ṭup Pawulu, kē ajootan maakan. Uko mēnt ukaan kē apiit baka kaṭup uko wi aṣalun na uko unkayi kē aanya du baka.

Pawulu aṭup Ƨi kakaarta ki kē awo nanjañan i Krittū aṣē paṭ jibi aklempi na bandukiin bajaan bajukan bgah. Uko mēnt ukaan kē baṣoora. Pawulu akak aṭēga aji aṇal ul na biki Korint

bawo Ƨi ploolan. Aji na baka bataman Ƨi bajunt batēnkna banfiyaarun biki Yerutalem. Akak aṭup aji aṇal kaya kawin baka kahilna kaṭup bañaan banwoon baanwut pjuban manjoonan. Woli Pawulu amēban aliint aji awo nanjañan aṇal ṇal bañaan bame Uṭup Ulil Unuura bakuṭ bame kē Yetu awoon Ajugun.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pawulu awul baka mboṣ akuṭ abeeb Naṣibaṭi (1.1-11)
2. Ulemp wi nanjañan du banfiyaarun (1.12-2.17)
3. Pṇal ñaan jibi Krittū aṇalun nja (3.1-7.16)
4. Pṭen bajuuk (8.1-9.15)
5. Pawulu aṭup aji awo nanjañan na manjoonan (10.1-13.10)
6. Pwul mboṣ pbaañsaani (13.11-13)

1 Nji Pawulu, i Naṣibaṭi aduun pa nwo nanjañan i Yetu *Krittū, Ƨiki aṇalun wa, na Timote ayiṭ nja, ṇpiitanan an banfiyaarun Krittū biki ubeeka wi Korint na bañaan biki Naṣibaṭi bti banwoon Ƨi utaak wi Akayi* bti.

2 Nñehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittū Ajugun bawulan bnuura babot ba-joobṭēnan ṇhaaṣ.

Pawulu abeeb Naṣibaṭi

3 Nawulēn ṇbeeb Naṣibaṭi, Aṣin Yetu *Krittū Ajugun Ƨi uko wi añagiin nja abot atēṭēn nja.

* 1:1 Akayi: Korint dawo Ƨi utaak wi Akayi, dawoon ubeeka unwoonun uweek da.

⁴ Aji tëntën nja wal wi njaan ɲwo ʔi unoor undoli, kadolna nja ɲhil ɲdo katëntën bañaan banwoon ʔi unoor undoli na ptëntën pi Naşibaʔi atëntënuɲ nja.

⁵ Na manjoonan, Krittü akaan kē ɲkhaj maakan, kē hēnk di di akaan aji tëntën nja maakan.

⁶ Woli ɲwo ʔi unoor, uwo wo pa ptëntënan kabot kaʔijan mbuur ; woli Naşibaʔi atëntënuɲ, uwo pa ptëntënan nahilna namiir mnhaj mi ɲhajun.

⁷ Uhaʔ wi ɲtuun ʔi an udēmi ; ɲme kē jibi nahajun ji un, hēnk kak di di Naşibaʔi aktëntënanan ji un.

⁸ An bayitun, ɲɲal name kē mnhaj mi ɲhajun du utaak wi Atiya mantēp uʔup†, kē ɲhaajala maakan adoo şal aji wi nun ubaa.

⁹ Na manjoonan ɲbi ji ji pkeʔ pi nun pabani, ukaan kē ɲēnkak ahaʔ ɲleef ɲi nun, ahaʔ ʔi Naşibaʔi anjaan anaʔan bañaan ʔi pkeʔ.

¹⁰ Ul abuuranuɲ un pkeʔ mēnt, akak alun kabuuranun. Aa, ɲtu mnhaʔ mi nun ʔi a, ame kē alun kabuuranun kak.

¹¹ An naʔok ʔi ulemp mēnt wi najaan nañehandërun ; hēnk, Naşibaʔi atiink pñehan pi bañaan batum, kawulun bnuura, uko mēnt ukaan kē bañaan batum baji babeeba.

Uko unkaan kē Pawulu alutan bayaas bi nul du Korint

¹² Hēnkun, uko wi uwoon mnlilan mi nun, uhaas wi nun udiimanun un kē mnwo mi nun ʔi umundu wi na ʔi kadun ki nan manwo mnwo mntool akuʔ ajinʔ ʔi kadun ki Naşibaʔi. Uko mēnt uwoona du Naşibaʔi, mēnt uşal untunja wi bañaan bajen ubiin aʔonun, bnuura bi nul babin aʔonun.

¹³ Na manjoonan, ʔi ikaarta yi ɲpiitanan, ɲēmpiitan nin uko ulon umpaʔi na wi nahilun kaleyiir kakuʔ kate, kē nşē me kē unuur ulon nalun kate.

¹⁴ Uka uko ulon wi nadoon abi yikrēn : ʔi unuur wi Aju-gun Yetu akbiin, ɲwo mnlilan mi nan nakuʔ nawo mnlilan mi nun.

¹⁵⁻¹⁶ Dfiyaar uko mēnt, ukaan kē mbi ɲal kaʔēpna duna du an, kabaa kaya Matedoniya di ɲi kawoonun kakak du an, kaşē kayeenk uko wi ɲi kanumiin pyaana bayaaş du *Yuda, hēnk nahilna nanuurandēn uyaas utēbantēn.

¹⁷ Wi njakun aji ddo han, dben ben i? Woli dji ddo uko, dji kawo na uşal wi ñaan najen anwoon aanji ʔijan ʔi uʔup uloolan i?

¹⁸ Na manjoonan, ʔi katim ki Naşibaʔi, uʔup wi nun na an uunwo wi « aa » na « a-a. »

¹⁹ Uko wi Yetu *Krittü Abuk Naşibaʔi, wi ɲi na Filat na Timote ɲʔupanan, uunwo wi « aa » na « a-a » ubaa ʔēp ʔēp awo wi « aa » ʔañ.

²⁰ Yetu Krittü awoon « aa » mēnt, iko bti yi Naşibaʔi

† 1:8 Mnhaj mi ɲhajun du utaak wi Atiya : Ñaan aamme mnhaj mi aktiiniyaanuɲ ʔi. Manka pwo mnhaj mandëmun mi aʔiiniyaanuɲ ʔi ulibra wi Ulemp wi Banjañan 19.23-40.

ahonun idolana ti a. Kë ti ul i i nktëpnun kaji uwo han, kadëmanaana.

²¹ Naşibaţi ajaan atëntënun na an, nliint ti pfiyaar Krittü. Ul ti uleeful adatun nja,

²² adiiman kë nwo biki nul wi atun uhaaş wi nul ti nja, wul uwoon uko ujuni ti iko yi ahonun aji alun kawul nja.

²³ Uko wi nji kaţupun uwo manjoonan, Naşibaţi amee ; woli dtilani afinjën : mënjal nal pnooranan, ukaan kë mënkek du Korint.

²⁴ Nënjal pwo başih banktu'anan uko wi nawoon i pfiyaar ; namëban aliint ti pfiyaar pi nan kë nşë nal kaţëkan nawo na mnlilan.

2

¹ Dşal keeri aji mënkkak pwinan, nawutna kawo kak ti pjootan.

² Woli ddolan kë najootani, nin alon aankhil pdolën nlilan tiki an bti najootan.

³ Dpiit jibi mpiitun, kawutna kaban na pjootan du bañaan banwoon kadolën nlilan. Dme na manjoonan kë mnlilan mi naan manwo mnlilan mi an bti.

⁴ Aa, dpiitan awo na mnkuul, ajootan, kë uleef ubeew na nji. Kë nşë wo mëmpiitan piit najootanaan, ddo han nameena jibi njanan maakan.

Pawulu amiir anjubanulun

⁵ Nnaan andolnun kë njootani, mënt nji tañ i i adolun kë njootani, an bti biki

adolun kë najootani. Dbaa ji an bti, batum ti an.

⁶ Uko wi bañaan batum badiimanulun kë ajubani udo bi kës kës,

⁷ ukaan kë nawo i kamiira hënkun kabot katëntëna awut kawo na pjootan pam-pelulun.

⁸ Dkootan keeri nadiimana kë nanala.

⁹ Dbi piitan kak katenna me natiink uko bti wi ntupanan.

¹⁰ Kë nnaan i naşaan amiir, nji kak dji kamiira. Aa, woli dka uko ulon wi pmiir, dmiir miir pa an ti kadun ki *Krittü.

¹¹ Ddo han *Fatana awutna kaguur nja ; nme bnuura iko yi ajaan anjal pdo.

Pawulu ahaajala du Trowat

¹² Wi mbiin du ubeeka wi Trowat ptup Utup Ulil Unuura wi *Krittü, dwın kë Ajugun aţenën kë nhinan pdo uko mënt bnuura.

¹³ Kë uhaaş uşë ţëla ţëla na nji tiki mëntënk da Tit ayit naan ti Krittü ; uko mënt ukaan kë nduk baka aya utaak wi Matedoniya.

Mbuur manjaan manwoona ti Krittü

¹⁴ Nawulën nbeeb Naşibaţi. Adolun kë Krittü akob Fatana awat kë nşok ti pwat pi awat-ulun. Aji tşëpna ti nja kado *Krittü ameeţana kaniink dko bti jibi ukëra ulil ptëkëñ ujaan uniink dko.

¹⁵ Na manjoonan, nwo pa Naşibaţi ptëkëñ plil pi Krittü ti ptoof pi bañaan banwoon

ti bgah bi mbuur na bañaan banwoon kak ti bgah bi pkeṭ.

¹⁶ Ukëra mënṭ uji uwo ti banwoon ti bgah bi pkeṭ na pṭekëñ panjaan paṭij pkeṭ, kawo ti bandukiin pṭekëñ panjaan pawul ubida. Kë in aṣaan ahil pdo ulemp mënṭ?

¹⁷ Bañaan batum baji bado na plaana pyok ti uṭup wi Naṣibaṭi. Kë un nṣë ji nṭup uṭup wi Naṣibaṭi na nḥaaṣ nḡint jibi aṭu'un un pdo. Ti mn-hina mi Krittū, nḡi nṭup wa kë Naṣibaṭi amee.

3

Mndëm mi bhoṇar bhalu

¹ Naṣal aji uko wi mbaan aṭup ṭup uwoon kë nḡomp homp i? Nnuma ji balon pdi-imanan ikaarta inkdiimanun kë Naṣibaṭi ayilun un këme kaheparan ya i?

² An ti nḡleefan nawoon kakaarta ki nun, kapiitana ti nḥaaṣ nḡi nun, kë bañaan bti bame ka abot aleyiir ka.

³ Bañaan bame bnuura kë nawo kakaarta ki *Krittū apiitun ahankanun. Kakaarta mënṭ kaampiitana na kañen ki ñaan najen kapiitana na *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi anwoon ukumpëṣ wi ubida, uko unwoon ti ka uumpiitana ti mnlaak*, upiitana ti nḥaaṣ nḡi nan nḡanwoon nḡi bañaan bajen.

⁴ Ti pwo ti ploolan na *Krittū nḡaṭ ti Naṣibaṭi, ukaan kë nḡkṭiini hënḡ.

⁵ Na manjoonan, nḡenñoom kaji un nḡdolun ulemp mënṭ bdiidi'un ; Naṣibaṭi awulun un mn-hina mi pdo wa.

⁶ Ul awulun un mn-hina mi pwo banklempun ti uko wi *bhoṇar bhalu, banwoon baanwo bi bgah bampiitaniin ti mnlaak* aṣë wo bi *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi. Bgah bampiitaniin baji baṭij pkeṭ, kë Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṣë ji uṭij ubida.

⁷ Nameen kë bgah mënṭ bampiitaniin ti klaak, bajaan baṭij pkeṭ aṣë wul *Moyit mndëm kakṣa, mul mambiin anuur ti kaara di nul ado kë biki *Itrayel baambi hil ptena, mndëm mënṭ kë manṣë wo maanjon.

⁸ Kë ulemp wi *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṣë lun kawul mndëm mampelnun.

⁹ Aa, wi ulemp wi bgah banjaan bado ñaan aduk-naana, uwoon na mndëm, hum di di ulemp wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi unjaan udo ñaan awo natool ti kṣ ki nul uwoon uunkwo na mndëm mampelnun?

¹⁰ Hënḡ, uko umbiin adëmana uunkak adëm, ṭiki mndëm mampelnun mam-biin.

¹¹ Na manjoonan, woli uko unkmbaar uwo na mndëm, hum di di unwoon uunkba uwoon uunkwo na mndëm mampelnun ba?

¹² Hënḡun, wi nḡaṭun uko wan, nṭum na mntëṇ.

* **3:3** *Uumpiitana ti mnlaak*: Natenan ti Ppën 34 – Naṣibaṭi ado kë Moyit afeḡ mnlaak, apiit bgah bi nul ti ma. ☆ **3:6** Natenan ti Ppën 34.

13 Njendo ji *Moyit anjaan awun kaara kaneenanaan babuk *Itrayel bawin mndëm manktoolun pba.

14 Kë njaas nji biki Itrayel njašë dënëta dënët te hënkun, woli baleyiir ti kadun ki bañaan ulibra wi *bgah bi Moyit, baanji bahil pwin mndëm ; pwo ti *Krittu tañ pakkaan bawin ma.

15 Te hënkun, woli baleyiir ulibra wi bgah bi Moyit, njaas nji baka nja njawunana.

16 Kë woli ñaan aji ataş Ajugun, uko unneenanulun pwin uji upën.

17 Kë Ajugun na *Uhaas wi Našibați bašë wo baloolan, kē dko di Uhaas wi Ajugun uwoon, dul di di mbuur manwoon.

18 Nja bti, nñhilun hënkun pwin mndëm mi Ajugun, mndëm mēnt manji manwinana ti nja ; uhaas wi Ajugun uwo ti ptëlēs nja kē nkak anaam na Ajugun, mndëm mi nja kē mankdēma dēm pya.

4

Mndëm mammeniinj

1 Našibați ti mñaga mi nul awulun un ulemp mēnt, ukaan kē nmeban aliint.

2 Npok iko yi bdēm ikowandënaan, nñnji nwo ti kaguuru kațëlēs uțup wi Našibați. Nbaa țep țep aji nđiiman manjoonan, bañaan bti bawin kē nwo batool ti kadun ki Našibați.

3 *Uțup ulil unuura wi nkțupun, woli udoo wunana

ti balon, uțenk țenk kē bukun mēntan bawo ti bgah bi pkeț.

4 Baanfiyaar uțup mēnt țiki Tatana nașih i mboș atok baka ușal, bawutna kawin bjeehi bi Uțup Ulil Unuura banjaan badiiman mndëm mi *Krittu anjaan adiiman jibi Nașibați awoon.

5 Na manjoonan, mēnt uko wi nun ti nleefun wi wi nkțupanan, uko wi Yetu Krittu Ajugun wi wi nkțupanan, ul akaan kē nklempan.

6 Nașibați ațiini țfa aji : bjeehi bajeehaan ti bdēm. Ul akaan ajeehan njaas nji nja, nñilna nme bjeehi bi mndëm mi nul banjaan banuur ti kaara di Yetu Krittu.

7 Bjeehi mēnt bi Nașibați ațuun ti nja bawo wo ji uwuuru wi bajejun ahank ti uko undayanaan, ujintna ti kēs ki bañaan kē mnħina mnweek mi nwoonaanun mun manwoona du Nașibați, maanwoona ti nja.

8 Nwo ti unoor undoli așë woha bnaț, ahaajala așë hațaara,

9 bahajanun, kē Nașibați așë wo aankwutanun nin, bakobun awat kē nșë doon-aanaara.

10 Na nnuur, nji tiink ti nleefun mnħaj mi Yetu ahajun adoo keț, ubida wi nul uhilna uwinana ti un.

11 Na manjoonan, un nwoon bajeb, uko wi Yetu uji udo nwo ti mntum mi pkeț unuur undoli, ubida wi nul uhilna uwinana ti nleef nji nun njanwoon nji kakeț.

12 Hënk, nñog pkeț nahilna

naka ubida.

¹³ Upiitana ti *Ulibra wi Naşibaŋi aji : « *Dfiyaari, ukaan kē nŋupi.* »[☆] Un kak, ti uhaaş wi pfiyaar mēnt, nfiyaar Naşibaŋi, ukaan kē nŋŋup.

¹⁴ Nme kē Naşibaŋi an-
naŋanun Yetu Ajugun ti pkeŋ
alun kanaŋanun na a, kadolun
nwinana na an ti kadunul.

¹⁵ Uko wi nkhajun bti uwo
keeri pa an, hēnk, bnuura bi
Naşibaŋi baji bawo ti baŋaan
banjaan batuma tum pya,
baŋaan batum babeeba abot
adēmanaara dēman maakan.

Phaŋ iko yi baŋi

¹⁶ Uko waŋ ukaan kē
nmeban aliint. Woli uleef wi
nun udoo ŋafa ŋaf pya na nnuur,
uhaaşun uji uwoha wo uhalu
na nnuur.

¹⁷ Unoor ni nknorun
hēnkun unwoon uunkjon
uwo uko umpoti ti kadun ki
mndēm mweek manwoon
maankba mi unoor mēnt
ukbomanun un.

¹⁸ Hēnk, nēnji nŋu nŋal ti iko
inkwinaniin, nji nŋu na ti in-
woon iinwinanaa ; iko injaan
iwinana iinji ijon, kē inwoon
iinwinanaa iŋe wo yi mnŋo.

5

¹ Nme na manjoonan kē
uleef wi nja wi umundu
wi uwo wo ji kaloona :
wal wi kakjotun, nka du
baŋi uleef ulon unwoon ji
katoŋ ki Naşibaŋi aniwnun nja,
kanwoon kaankjot nin.

² Kē nŋe wooni hēnkun ti
nhaaş ni nja meet, ti uleef wi

nja wi umundu wi ŋiki nŋal
kawohara uleef wi nja wi baŋi
;

³ nwohara wal mēnt, nēnkwo
byiŋu.

⁴ Aa, nleef ni nja njawo ji
kaloona, nwooni ti nhaaş ni nja
meet abot aŋega wi nwoon ti
unoor hēnkun. Nēnŋal nŋal pŋel
uleef wi nja wi umundu wi,
uko wi nŋalun uwo pwohara
uleef wi Naşibaŋi akwulun
nja, uleef wi nja unwoon
wi pkeŋ uhilna uŋelēŋa ukak
uleef unwoon uunkkeŋ.

⁵ Naşibaŋi ti uleeful apaŋun
nja pa uko mēnt, awul nja
*Uhaaş wi nuladiimanaanun
kē alun kawul nja ubida wi
mnŋo.

⁶ Hēnkun keeri nji nŋen
maakan na nnuur. Nme kē
nwole du kaloona kanwoon
uleef wi nja, nlow Ajugun.

⁷ Na manjoonan, npoŋna
pfiyaar, nēnkpoŋna kēŋ.

⁸ Nŋen maakan ahokan
pduk uleef wi, kaya kawo na
Ajugun.

⁹ Hēnk, nbi ŋu ŋu nŋal ti plila
nwole ti uleef mēnt kēme woli
nŋen ti wa.

¹⁰ Nja bti nwo i kanaŋ ti
kadun ki *Kriŋtu, awayeŋ nja
wal mēnt, andoli aluka uko
wi alempun na uleeful wi
awoon ti mboŋ.

*Plemp baŋaan batiinkaraan
na Naşibaŋi*

¹¹ Nme uko unwoon pdo
kaŋi Ajugun aŋe do na pdo
baŋaan bandukiin bado kaŋi
a. Naşibaŋi ame'un bnuura, kē
nhaŋ aji an name'un bnuura.

[☆] 4:13 kampiitaniin ti ulibra ujon wi bagrek. Kaŋaam 116.10.

12 Njēnkak aṇal kado nayikrēnun, ṇṇal kaṭenan uko wi naknahni ṭi un, nahilna naka uko uteem banwoon baanknahna uko unwoon ṭi ṇhaaṣ ṇi bañaan aṣē nahna iko inkwinaniin du bdig.

13 Na manjoonan, woli ṇwaan ṇṣal, uwo wo pa Naṣibaṭi ; kē woli ṇwo na ṇṣal uwo wo pa an.

14 Uṇal wi *Krittu aṇalun un ukṭonun un. Nyikrēn bnuura kē ṇaan aloolan akeṭarun bañaan bti, bañaan bti badobi keṭ keṭ keeri.

15 Akeṭar bañaan bti, nja ṇnkaan ubida ṇwutna kaka wa pa ṇleef ṇi nja ṭaṇ, ṇka wa pa ankeṭun akuṭ anaṭa ṭi pkeṭ pa baka.

16 Hēnkuṇ keeri, ṇjēnkak aji ṇten ṇaan jibi bañaan bajen bajaan batena. Hēnk, woli ṇdoo ten ṭfa *Krittu na kēṣ ki bañaan bajen, hēnkuṇ ṇjēnkak atena haṇ.

17 Woli ṇaan awo ṭi ploolan na Krittu, aji bi kak kak ṇaan nahalu : iko yi ubida ujon ibaa, kē ihalu ibii.

18 Kē uko mēnt bti uṣē woona du Naṣibaṭi anṭēpnun ṭi Krittu adolun kē ṇtiinkar na a akuṭ awulun ulemp wi pdo bañaan batiinkar na a.

19 Naṣibaṭi abiin awo ṭi Krittu ado bañaan kē batiinkar na ul Naṣibaṭi, aanṭo aten buṭaan bi badolun aṣē ṭu'un pṭup uṭup wi btiinkar mēnt.

20 Krittu ayilun yil keeri pṭupara, kē uwo wo keeri ji Naṣibaṭi ṭi uleeful aji ṭēpna ṭi un kaṭiini na an. Ṭi katim ki

Krittu njakan nawuta adolan natiinkar na a.

21 Krittu aambaan kadola pekadu, kē Naṣibaṭi adola kē akoba pa pekadu di nja, ṇhilna ṇkak baṭool ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi wi ṇwoon ṭi ploolan na Krittu.

6

1 Hēnk, un ṇnklempon na Naṣibaṭi ṇkooṭan kooṭ, nawutan kanohnaana bnuura bi nayeeknuṇ du a.

2 Aṭiini aji :

« Wi unuur ubanun, ditiink pñehan pi nu ;
ṭi unuur wi mbuur, dbi abuuranu. »[☆]

Hēnkuṇ unuur ubani, unuur wi mbuur uban hēnkuṇ.

3 Njēṇal kado uko ulon unkdolun ṇaan alon aṇiib, ulemp wi nun uwutna katoka.

4 Nbaa ṭēp ṭēp adiiman ṭi iko bti kē ṇwo balempar Naṣibaṭi na manjoonan. Nji ṇtam kamiir ṭi mnhaj, unoor na phaajala.

5 Bakobun awat ukalabuṣ, ado bañaan kē banaṭari'un, aṭu'un ṇlemp ṇtam, aneenanun bṇoy aṭanun pde.

6 Kē ṇṣē diiman kē ṇwo balempar Naṣibaṭi ṭi pwo na uṣal ujint, ṭi pme, ṭi kamiir, ṭi pjoob bkow, ṭi pwo na *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, ṭi pṇal na uṇal unjoonanun.

7 Nji ṇdiiman kē ṇji ṇlempara ṭi pṭup manjoonan, kē mnhina mi nul manji mantēnkun. Injaanan yi nun iyeṇanaan ṇleefun na igutni

☆ 6:2 Itayi 49.8.

iwoon pdo kado uko unwoon
utool ti kēs ki Naşibaŋi.

8 Badēmanun, akak
apoŋetanun ; akarun akuŋ
abeebun ; baŋu'un baŋilan
te ŋwo baŋaan banknŋupun
manjoonan ;

9 baŋu'un bayaant te
ŋmeetanana bnuura ; aŋu'un
banŋoganun pkeŋ te ŋwo bajeb
; bakobun aŋe wo baanfinun ;

10 ŋji ŋwo ji ŋjootani kaŋe
wo ti mnlilan ; ŋwo bawaan
aŋe do baŋaan batum kē bawo
bayok ; ŋwo ji baŋaan ban-
woon baanka ni uko ulon, aŋe
ka iko bti.

11 An bayiŋun biki Korint,
ŋŋiini na an na uhaaŋ ujint,
aŋu'an ti ŋhaaŋ ŋi nun.

12 Ndiimanan kaara kē an
naŋaan adēt dinan.

13 Kē nŋe ŋiini na an ji babak
naan : an kak naŋu'un ti ŋhaaŋ
ŋi nan.

Pdat uko unnuurnaaniin

14 Nawutan kawo ti kahoŋ
kaloolan na banwoon baan-
fiyaar *Krittu. Hum di di
uko unwoon utool uhiniin
kanaakiir na unwoon uunwo
ti bgah? Hum di di bjeehi
bahilun kanaakiir na bdēm?

15 Hum di di Krittu ahilun
katiinkar na *Tatana? We wi
anfiyaarulun ahilun kaŋok na
anwoon aanfiyaara?

16 Hum di di *Katoh ki
Naşibaŋi kahilun kawo na
ŋnton? Na manjoonan
nja ŋwo dko dyimanaan di
*Uhaaŋ wi Naşibaŋi anwoon
najib ufetun. Hēnk di di

Naşibaŋi aŋiiniin ti *Ulibra wi
nul aji :

« *Dluŋ kafet ti ptoof pi baka
kapoŋ na baka ;
dwo Naşibaŋi i baka, baŋe
bawo pntaali pi naan.* »

17 Ukaan kē Ajugun akak
aŋiini aji :

« *Napēnan ti ptoof pi baŋaan
mēnt,
nalowan baka.*

*Nawutan nin kaban uko
unŋopun,
nji nŋe nyeenkan du katoh
naan.* »

18 *Ajugun anhiniin iko bti
akak aŋiini aji :

« *Dwo ji aŋinan,
an naŋe nawo ji babak
naan, biint na baat.* »

7

1 An biki ŋjalun maakan,
wi Naşibaŋi ahonun nja iko
mēnt, nabiin keeri ŋpēnan iko
iŋop bti inwoon ti ŋleef ŋi
nja na ŋhaaŋ ŋi nja, ŋdoonaan
ŋwo baŋaan bajint ti kēs ki
Naşibaŋi, ŋbot ŋdo kaŋi'a.

Mnlilan mi Pawulu

2 Nawo kadiimanun kaara
di nan. Nēndo nin ŋaan alon
buŋaan, ŋenlempaŋaana ujēnk
wi nin ŋaan.

3 Mēntup ŋup kajina naduk-
naanaa, ddo bi ŋupan aji ŋŋu'an
ti ŋhaaŋ ŋi nun ti ubida na ti
pkeŋ.

4 Dhaŋ maakan ti an, alilan
maakan ti uko wi nan. Ti
unoor wi nun bti dji katum na
mntēŋ kabot kalilan maakan.

5 Na manjoonan, wi ŋbanun
du Matedoniya, nēndoo ŋep

anoorfën noorfën nin, awo ti unoor uweek : ugut du bdig, palënk moŋ meet.

⁶ Kë Naşibaŋi anjaan atëŋtën biki bapoŋtënuŋ ašë tēŋtēnun na ubi wi *Tit.

⁷ Mēnt pbi pi nul ŋaŋ paŋijun uko mēnt, aŋupun jibi an ti ŋleefan natēŋtēnuluŋ. Aŋupun kak aji naŋal maakan kawinēn, aŋup jibi najooŋani na jibi najaan nayeenkaraan. Uko mēnt ukaan kē mnlilan mi naan mandēm apel.

⁸ Ukaan kē ti kakaarta ki mpiitanan, woli ddoo ŋupan uko umbiŋ adolan kē najooŋani, mēndug umeli. Na manjoonan dbi dug umeli du kateeku wi nwinuŋ kē uko mēnt udolan kē najooŋan ŋwal ŋloŋ,

⁹ kē nšë lilan hēnkuŋ, mēnt ti uko wi najooŋanuŋ wa : dlilan ti uko wi pjooŋan mēnt padolanan kē naŋelēš mnwo mi nan. Pjooŋan mēnt pawo jibi Naşibaŋi aŋaluŋ pawo, ŋëndolan keeri nin uko ulon uwuŋaan.

¹⁰ Na manjoonan, pjooŋan pi Naşibaŋi ajaan aŋu ŋaan paji pdola aŋelēš mnwo mi nul, kadola abuur, aanji dug umeli. Kē pjooŋan pi uŋal wi iko yi umundu pašë ji paŋij pkeŋ.

¹¹ Natenan keeri uko wi pjooŋan pi Naşibaŋi aŋu'anan padoluŋ ti an : natenan jibi najaan natar kanat kaliint, jibi naŋehanun aji Naşibaŋi amiiran, jibi nakowiin, jibi naktiin Naşibaŋi, jibi nanuhunuŋ na manjoonan, jibi naŋuun ŋhaaş, jibi najaan

naŋal pweŋan andoluŋ buŋaan. Nadiiman ti iko bti kē najint ti uko mēnt.

¹² Woli dpiitan, mēnt anjubanun akaan, kē mēnt i bajaranun akaan: dŋal ŋal nadiiman ti kadun ki Naşibaŋi jibi nanaŋi aliint ti uko wi nun.

¹³ Uko mēntan utēŋtēnuŋ un.

Ŋkak alilan maakan ti uko wi Tit alilandēranan ; an bti najoobtēna uhaaş.

¹⁴ Mēnkowa wi ŋji ndiimanun ti kadunul kē dlilan ti uko wi nan ; kē jibi ŋjonuŋ kaŋupan manjoonan, uko wi ŋlilandēruŋ ti kadun ki nul uwo uko unjoonanun.

¹⁵ Kē hēnk, uŋal wi aŋalanun uji udēma dēm pya woli aleš jibi an bti najaan natar ti pdo uko wi aŋu'anan pdo na jibi nayeenkuluŋ akuŋ atiinka bnuura.

¹⁶ Dlilan ti uko wi nhiluŋ kahaŋ ti an ti iko bti.

8

Pŋen na uhaaş ujint

¹ An bayiŋun ti *Krittu, dŋal name jibi Naşibaŋi awuli pntuk pi banfiyaaruŋ panwoon Matedoniya bnuura bi nul.

² Bahaj maakan, kē mnlilan mi baka manšë dēm maakan kē badoo ŋen na uhaaş ujint, wi badoon awo bawaan.

³ Dwo namaar, baŋen jibi bahinanun adoo ŋep wi bahinanun kē nin alon aanŋu ŋu baka pdo han.

⁴ Bakooŋun maakan aji ŋdinan baka baŋenk baŋaan

biki Naşibaŋi banwoon du Yerutalem.

⁵ Uko wi bawulun udoo t̄ep uko wi n̄haŋuŋ: badun awul Ajugun n̄haaŋ n̄i baka akuŋ awulun n̄a, ado wal m̄enŋ uko wi Naşibaŋi aŋalun.

⁶ Uko m̄enŋ ukaaŋ k̄e n̄kooŋ Tit abi du an abaañeŋ ulemp wi p̄tonkr̄en itaka yi bajunt jibi abiiŋ ajun wa.

⁷ Nawo na iko bti atuman in-woon: p̄fiyaar, uŋup unuura, pme, na pnaŋ kaliint maakan ŋi iko aŋu na uŋal wi naŋalun un. Ukaaŋ k̄e n̄ŋal naŋu uŋal bnuura ŋi ulemp wi p̄t̄enk biki Yerutalem.

⁸ M̄enji nawo i kado uko m̄enŋ. D̄tupan jibi bukundi banaŋun aliint, nahilna nadi-iman k̄e uŋal wi nan ujoo-nani.

⁹ Name jibi Ajugun Yetu *Krittu adolanaŋ bnuura : ul ambiin awo nayok, an nakaan k̄e adinan akak nawaan, kahilna kadolan nayokna bwaan bi nul.

¹⁰ H̄enk, d̄tupan uko wi n̄ŋalun ŋi uko m̄enŋ: an, nan-woon bane bateek banjuntun akuŋ aŋal n̄al bajunt m̄enŋ, unuura nataman ŋi uko m̄enŋ.

¹¹ H̄enkuŋ, jibi nabiiŋ aŋu uŋal ŋi p̄jun uko m̄enŋ, nabaañeŋan ulemp m̄enŋ keeri jibi nahinani.

¹² Woli n̄aan aŋen na uhaaŋ ujint, Naşibaŋi aji yeenk uko wi n̄aan m̄enŋ aŋenuŋ, kaŋe katen ŋi uko wi akaan, kawo aanji ten ŋi wi awaanun.

¹³ Uunwo wo pa p̄t̄u'an ŋi bwaan kabomanaan

bukundi, uwo wo pa pdo bañaan bti baliŋan liŋan.

¹⁴ ŋi wal wi n̄woon wi, nawo bayok ahinan keeri kaŋenk banwoon ŋi kanuma. H̄enk, woli nalun awo ŋi kanuma unuur ulon, uko wi bapeland̄enuŋ uhil kaŋenkan, naŋe liŋ wal m̄enŋ.

¹⁵ H̄enk di di upiitaniin ŋi *Ulibra wi Naşibaŋi aji : « Anjej̄enŋun atuman aanji pelan, k̄e anjej̄enŋun ntiinku aji k̄eŋan[☆]. »

Bañaan biki Pawulu ayilun du Korint

¹⁶ Nawulan n̄d̄eman Naşibaŋi anŋun ŋi uhaaŋ wi Tit pnaŋ kaliint ŋi plempanan ji un.

¹⁷ Adinan pdo uko wi n̄ŋu'ulun pdo, ul ŋi uleeful adinanun ataran taran aji aya du an.

¹⁸ N̄do ayiŋ n̄a ŋi *Krittu k̄e agakand̄er na a. Ayiŋun m̄enŋ aji lempar *Uŋup Ulil Unuura bnuura, ukaan k̄e kn̄tuk bti ki banfiyaarun bti kakk̄d̄emana.

¹⁹ Banfiyaarun bakaan adata agakand̄er na un n̄ya n̄faaŋ uko wi naŋenuŋ. N̄do ulemp unuura m̄enŋ Ajugun ahilna ad̄emana kabot kadiiman jibi n̄ŋun kabaŋ ŋi pdo wa.

²⁰ N̄en̄ŋal bañaan baŋiini buŋaan ŋi uko wi p̄jaŋan itaka itum injuntun.

²¹ N̄la pdo uko unnuuriin, m̄enŋ ŋi k̄eŋ ki Ajugun ŋaŋ, n̄ŋal kak pdo uko unnuuriin ŋi k̄eŋ ki bañaan baj̄en.

☆ 8:15 Pp̄en 16.18.

22 Nyil na baka ayiŋ nja ƚi Krittũ i njonuŋ nten ƚi iko itum, k  abot adiiman byaaŋ bi kak jibi anaŋuŋ aliint. H nkuŋ, ahaŋan bnuura ukaaŋ keeri k  aŋal maakan kado kalem-paran

23 K  ƚi uko wi *Tit, dŋal kajakan kaji ajaan awo na nji kabot kalemƤ na nji ƚi uko wi nan. K  bayiŋ nja ƚi Krittũ bangakanderuŋ na a bandukiin, kntuk ki banfiyaaruŋ kayiluŋ baka, baji balemp Krittũ kad manaana.

24 Nadiimaan baka keeri k  naŋal baka na manjoonan, banfiyaaruŋ bti bahilna bame k  nfaŋ wi nŋilanderanaŋ.

9

Bajunt pa banfiyaaruŋ biki Yerutalem

1 H nkuŋ, m nkak anuma ppiitan uko ulon ƚi bajunt bi najuntuŋ kaŋ kna ba aan biki Naŋibaŋi banwoon du Yerutalem.

2 Na manjoonan, dwiŋ jibi naŋuun nŋal ƚi bajunt m nt, k  nji kanahna uko m nt ƚi kadun ki biki Matedoniya kaji na baka k  an biki Akayi nado bi dinan dinan bane. Uhaaŋ wi naŋuun ut nt nuŋ baŋum ƚi baka.

3 K  nŋ  yil bayiŋ nja ƚi *Krittũ m nt, nahilna nabomander bnuura jibi njakuŋ. H nk, mnlilan mi nŋilanderanaŋ manwutna kawaan udooni ƚi uko m nt.

4 M nŋal woli biki Matedoniya bagakander na

nji abi, baŋ nk k  naambo-mand ri. Uwole haŋ uwo mnkow mankwon kak mi nan.

5 Dŋal keeri k  dwo kakooŋ bayiŋuŋ ƚi Krittũ m nt bajo-tun kadun du an babi bajaan uŋen wi nahonuŋ. H nk, woli nŋbani, nŋ nk k  nabomanderi, uŋen m nt uŋ  uwinana ji uŋen unwoonuŋ du uhaaŋ meet, uunkwo uŋen wi mpit.

6 Dŋal naleŋ uko wi :  naan antepiin untiinku aji kit untiinku, k  antepiin utum aji kit utum.

7  naan andoli ajaan aŋen jibi uhaaŋul uwululuŋ kawut kajooŋan k me kaŋal k  baŋu'a ƚu pdo wa ; Naŋibaŋi aji n al  naan anjaan aŋen na uhaaŋ ujint.

8 K  aŋ  wo na mnhina mi pwulan iko itum inuura indoli, nahilna naka iko bti nak ŋan nadoo naduka na uko udo kaŋ nkna ba aan.

9 H nk di di upiitaniin ƚi Ulibra wi Naŋibaŋi aji : «  naan natool aji ŋen bawaan iko utum ; awo natool te mnto . »

10 Naŋibaŋi anjaan awul najaar btepi kabot kawul ba aan n deey nji bajaan badeena, aluŋ kawulan iko itum keeri, kat mpl n ya, nahilna nawo batool ƚi k ŋ ki nul wi nakdoon kaŋen.

11 H nk, nawo bayok ƚi iko bti, kahilna kado kaŋ nk ba aan baŋum baŋ  babeeb Naŋibaŋi ƚi uko wi nawuluŋ un aji n wul baka.

12 Ulemp wi nakdolun h nk uunji uliŋ ƚi pwul biki

Naşibaŋi uko wi bawaanun, uji udo kak bañaan batum babeeb Naşibaŋi.

¹³ Bañaan batum bawin ti ulemp wi nakdolun wun ke nafiyaar abot atiink *Uŋup Ulil Unuura wi *Krittu aji naŋenk baka bnuura kakut kaŋenk bañaan bti, wal menŋ badēman Naşibaŋi.

¹⁴ Bnuura bweek bi Naşibaŋi awulanan akēšan bado balun bado kañehandēran babot banalan.

¹⁵ Nawulan nbeeb Naşibaŋi bnuura pa uŋen uŋep uŋup wi aŋenuŋ.

10

Pawulu ateem bankŋupun buŋaan ti ulemp wi nul

¹⁻² Nji Pawulu i bajakun aji dji kawo nabooy woli dwo ti kadunan kaŋe kaŋiini na mntēŋ woli dlowan apiitan, dkootan ti katim ki *Krittu anjoobun bkow abot awo bnuura : nawutan kadolēn ndo mŋoonk na mntēŋ wal wi nji kalun kakak du an jibi nŋalun pdo ba na bañaan balon banŋalun aji nji nŋaŋ iko yi nleef ni nja nŋalun, ijaan iŋonun.

³ Na manjoonan nwo bañaan bajen aŋe wo nēnji ngutan ji bañaan bajen.

⁴ Injaanan yi njaan ngutanaan iinwo yi bañaan bajen ; ngutan na mnhina manwoonun du Naşibaŋi, manhiniin pwat nniw nankēmun. Nji nŋok nŋal njanjaan naneeman ŋaan,

⁵ uko undoli unnaŋi aji uneenan pme Naşibaŋi, nji

nmob nŋal bti kado ŋa nado kaŋaŋ Krittu.

⁶ Ti wal wi nakbiin kaŋaŋ Krittu na nhaaŋan bti, nbi kanaŋ naŋ kaliinŋ pa pkob ŋaan anwoon aanji ŋaŋa.

⁷ Nahaabēšan kēŋ naten iko bnuura! Woli ŋaan aŋiyaar na manjoonan kē awo i *Krittu, ameen kē un kak nwo biki Krittu ji ul.

⁸ Ajugun awulun un mnhina manwoon mi pdolan naya kadun awo maanwo mi pdolan natoka. Dnahna mnhina menŋ, mēnkkowara ma.

⁹ Mēnŋal kawo wo ji dbēgan ti ikaarta yi mpiitanan.

¹⁰ Bañaan balon baji baŋup kaji uko wi nji Pawulu njaan kaŋup ti ikaarta yi njaan kapiit ujoot akuŋ atam pŋaŋ, nŋale wo ti kadun ki bañaan dji kawo ŋaan naŋaat nawaan uforta anwoon aando hil bŋup.

¹¹ ŋaan anŋalun han ameen kē uko wi nwoon wi nlowanan apiitan ikaarta, wi wi nklun kawo ti udo wi nun wal wi nklun kawo ti ptoofan.

¹² Na manjoonan, nēnklun kaŋoom plinŋir na ptenar na banŋalun aji bawo bañaan baweeb. Bawaan nŋal wi baktenuŋ nleef ni baka na kaniibi kanwoon ki baka.

¹³ Kē un nŋe wo nēnkhompna uko wi Naşibaŋi awoon aanŋu'un pdo, nlin ti uko wi aŋu'un un pdo, unŋuun kē nbi aban te du an.

¹⁴ Woli nēmbi lah adoo ban du an, nēnkka na phomp ti uko wi nan. Kē nŋe wo bateek

bambiin du an aŋjan *Uŋup Ulil Unuura wi *Krittu.

¹⁵ Hēnk, woli ŋhomp ŋi uko wi nan, ŋēnkomp kaŋi ŋdo ulemp wi balon badolon ; ŋbaa ŋep ŋep ahaŋ kē pfiyaar pi nan pado kadēm dēm pya ŋšē ŋhil pdo ulemp unkdoon kayaha ya kadun ŋi ptoofan, kašē kaliŋaara ŋi uko wi Našibaŋi aŋu'un ŋ pdo.

¹⁶ Wal mēnt, ŋhinan kaŋup Uŋup Ulil Unuura du ŋtaak ŋanwoon du kafet ki wi nan, kē di pya du dko di baŋaan balon badoon abi lemp kawutna kahompna ulemp wi badolon.

¹⁷ Kē ušē piitana ŋi *Ulibra wi Našibaŋi aŋi : « *Woli ŋiaan alon aŋal kahomp, adoon kahompna iko yi Ajugun adolon* »*

¹⁸ Na manjoonan, mēnt ŋiaan ankdeŋmanuŋ uleeful aŋaan awinana bnuura ŋi kadun ki Ajugun ; anjaan awinana bnuura awoon i Ajugun ŋi uleeful adēmanuŋ.

11

Pawulu na banjakun aŋi bawo banjaŋan

¹ Ni ŋi ŋŋali nawutēn ndo ŋyila ntiinku! Aa, namiiraan!

² Dkujan bkujar banwoonun du Našibaŋi : djokaran ŋiint aloolan pa bniim, kadolna an nanaŋ ŋi kadun ki *Krittu ŋi ŋiaaŋ najint anwoon aando bi me ŋiint.

³ Dŋi mntit mi nan mantoka, maneenanan pŋaš Krittu na

ŋhaaŋan bti jibi upula uguurun Ewa na mntit mi wa.

⁴ Na manjoonan woli alon abi aŋupan uko wi Yetu alon ampaŋun na i ŋŋupanaŋ, naji nadi wa. Woli alon aŋiiniyaan uhaaŋ ulon umpaŋi na wi nayeenkun naji nadi uko mēnt. Woli alon abi aŋup *Uŋup Ulil Unuura umpaŋi na wi ŋŋupanaŋ, naji nabi dinan dinan.

⁵ Kē ŋšē fiyaar kē mēmpoŋet nin apel banjakun haŋ aŋi bawo *banjaŋan baweek maakan.

⁶ Ulome mēnhil bŋup bnuura, ašē me uko wi ŋi kaŋiiniyaanun: ŋdiimanan uko mēnt bnuura ŋi iko bti yi ŋkdolon.

⁷ Wi ŋŋupanaŋ *Uŋup Ulil Unuura mēnhepar nin baluk, awalan bkow naan nahilna nadeeŋana. Ddo wal mēnt pekadu i?

⁸ Uwo wo ŋi dyeenk bka bi kntuk klon ki banfiyaarun, kē bawo baluk bi naan, ahilna alempan.

⁹ Kē wi nwoon du an, awo ŋi kanuma, mēnwo ŋi iŋen yi nin ŋiaan, ŋiki bayitun ŋi *Krittu banwoonun Matedoniya bawulēn uko wi nnumiŋ bti. Aa, ddoonaan awo mēnwo ŋi iŋen yi nan, akak alon kadoonaanaara kado haŋ.

¹⁰ Dmehna ŋi manjoonan mi Krittu manwoon ŋi ŋi kē mēnkdanin nin alon du ŋtaak ŋi Akayi bti aneenanaan pdo haŋ. Pdo haŋ pawoon mnlilan mi naan.

¹¹ We ukaan kē ŋi kado

* 10:17 Yeremiya 9.22; 1 Korint 1.31.

han̄ ba? Naşal kē mēn̄jalan
n̄al i? Naşibaṭi ame kē d̄n̄alan.

12 Kē uko wi ndoluṇ, dkak
aluṇ kado wa, kawutna kaṭen
bankhompun̄ aji baliṇ liṇ na
un uko uṭup.

13 Baṇaaṇ mēn̄tan baanwo
nin *banjaṇan na manjoo-
nan, bawo balemp baguuru,
banjaan̄ badaar kaji bawo
banjaṇan biki *Krittu.

14 Kē uko wan̄ uşē wo
uun̄ñoṇarēni : *Tatana ṭi
uleeful aji adaar kaji awo
uwanjut wi bjeehi.

15 Uun̄ñoṇarēn keeri
baṭaşarul badaar kaji bawo
balempar bgah. Kē başē luṇ
kayeenk baluk bi ulemp wi
baka.

*Mnhaj mi Pawulu ṭi pwo
nanjaṇan*

16 Dkak aṭupan : nin ṇaan̄
awutan kadolēn ji nayila, kē
nşē n̄al nadinanaan ndo nyila
nhilna nhomp ntiinku.

17 Uko wi nji kabiṇ pṭup
mēn̄kṭup ṭup wa jibi Ajugun
aṇaluṇ, dṭup wa na nyila wi
ukakuṇ wi pdo kahomp.

18 Wi batum bakhompun̄ ji
baṇaaṇ bajēn, nji kak ddo ka-
homp.

19 An nanjakun̄ aji naka
uşal, naji natar ṭi pmiir
baṇaaṇ banwoon̄ bayila!

20 Naji nadinan badolan
bajuuk ṭi ulemp, kadeenkna
an, kateh bka bi nan bti,
kabeehan, kadoo koban ṭi
kaara!

21 Dkowa pṭup uko wi :
ṇbiışnaa maakan, wi ṇwoon̄
ṇēndo han̄.

Kakşa, dko di balon̄
baṇoomun̄ kahomp – dṭiini
ji nayila – nji kak dṇoom
kahomp da.

22 Jēm bawo bahebērē i? Nji
kak. Jēm bawo biki *Itrayel
i? Nji kak. Jēm bawo biki
pntaali pi *Abraham i? Nji
kak.

23 Jēm bawo balempar
*Krittu i? Dṭup ji nayila, nji
dwo nalempar Krittu apel
baka : ṭi ulemp utam, ṭi pya
ukalabuş, ṭi kakob, ṭi pwo ṭi
mntum mi pkeṭ nyaaş ṇṭum.

24 Nyaaş kaṇeen bayuday
bakobēn kakob kandēmnuṇ,
bafudēn itintēl nyaaş iṇeen
ṇwajanṭ na kaṇeen kalon̄

25 baromen̄ bakobēn na
panduk nyaaş ṇwajanṭ, byaaş
blon̄ kē batapēn mnlak, kē
njiir nyaaş ṇwajanṭ na ulan̄tu,
byaaş blon̄ dduka utejan na
unuur upēb du meel.

26 Dyaanṭ maakan apoş poş
nyaaş ṇṭum, amuur idēk, ayit
na balat, ayit na bayiṭ naan
bayuday ban̄aluṇ pdolēn
buṭaan, ayit na banwoon̄
baanwo bayuday, ayit na
iko iyibanaan du ṇbeeka, du
*pndiış, du bdēk, ayit na
banjaan̄ badaar kaji bawo
bayiṭ naan ṭi Krittu.

27 Ddo ṇlemp ṇtam, awo
ṭi unoor, awaan̄ bṇoy nyaaş
ṇṭum, ubon kē ude'ēn, udaan
uṭijēn, aṭo ṇnuur ṇṭum awo
mēndee, ujonṭ kē uneejēn kē
nwo byişu.

28 Uko wi nwoon̄ mēndo bi
ṭiiniyaan uwo kē dji kabi ṭu
uşal ṇnuur bti ṭi kntuk ki ban-
fiyaaruṇ bti.

²⁹ Woli ñaañ abiişnaa, nji kak dji kabiişna ; woli ñaañ apën ti bgah, dji kajootan maakan.

³⁰ Woli dwo i phomp keeri, kado kahompna pbiışna pi naan.

³¹ Naşibaŋi, Aşin Yetu Aju-gun i bajaan badëman te mnto ame kē mēntilani.

³² Wi mbiin awo du ubeeka wi Damat, namali i Aretat naşih ado kē bakyeñ ubeeka kamobnën,

³³ kē başë tu'en ti pkaar pweek*, aŋëpanaan ti bhër blon banwoon ti uniw, adolën kē nwala uniw unfooyun ubeeka*.

12

Uko wi Naşibaŋi adiimanun Pawulu

¹ Dwo kado kahomp i? Na manjoonan pawaan udooni. Kē nşë bubara kaŋiiniyaan iko yi Ajugun adiimanaanun na iko yi adolnun kē mmee.

² Dme ñaañ alon i *Krittu, udo hēnkun nşubal iñeen na nbaakër, adeenana te du baŋi. Mēmmē me adeenana deenana na manjoonan kēme akaka mnwin, Naşibaŋi ŋaŋ ameen. Ñaañ mēnt adeenana te du baŋi duuŋ.

³⁻⁴ Aa, dme kē ñaañ mēnt adeenana du baŋi. Mēmmē me adeenana deenana na manjoonan kēme akaka mnwin, Naşibaŋi ŋaŋ ameen. Kē atiink nŋup nji nin alon awoon aanhil pŋup, kē Naşibaŋi aankak adinan nin ñaañ alon akakalës ŋa.

⁵ Dhinan kahomp ti uko wi ñaañ atēnt un, aşë wo mēnhil kahomp ti uko wi naan, uko wi nhilun pdo ŋaŋ uwo pdo kahompna iko inkdiimanun pbiışna pi naan.

⁶ Woli dñal lah phomp, mēnkwo ñaañ nawaan uşal, kaŋup ŋup manjoonan. Kē nşë pok phomp kaŋi ñaañ alon aŋu'en du dko dampelun uko wi awinun ti nji kēme wi atiinknun kē nŋupi.

⁷ Naşibaŋi adiimanaan iko intëpun uŋup. Kē aşë tu'en uko ulon ti uleef unknoranaanun, uwanjut ulon wi *Fatana unkkobnun, nwutna kado kadeen iganjan.

⁸ Dñehan Ajugun nŋaaş nŋwajanŋ ajaka alowanaan wa,

⁹ kē aji na nji : « Bnuura bi njaan kawulu baji bakëş ; mnhina mi naan manji manwinana wal wi ibiişniin. Ukaan kē nji kaŋëp ŋëp kahompna pbiışna pi naan, mnhina mi *Krittu manhilna manwo ti nji nnuur bti. »

¹⁰ Uko wañ ukaan kē nji kalilan wal wi pŋaş Krittu pajaan pado mbiişna, kē bakkarën, kē nwo ti unoor, ti mnhaj, ahaajala. Na manjoonan, wal wi mbiişniin wi wi njaan kawo na mnhina.

Phaaajala pi Pawulu ti uko wi bañaañ biki Korint

¹¹ Dŋiini ji ñaañ awoon nayila, kē an nakaan. An nadoon awo lah kaŋup ñaañ i nwoon ŋiki mēmpoŋët nin apel biki najakun aji bawo banjañan

baweeek, te mendo wo wo nin uko ulon.

¹² Wi mbiin awo ti ptoofan, ddiiman na kamiir kaweeek ke dwo *nanjañan na manjoonan ti iko yi njaan kado, ti mlagre na iko iñonjarënaan.

¹³ We wi ndolon du banfiyaarun bandukiin ke mendo wa du an? Uko uloolan wi nwoon mendo, uwo ke mendinan awo ti inen yi nan! Namiiraan uko ment.

¹⁴ Ke nsaan abomander pbi du an uyaas uwajantën aše wo menkdinan nin kawo ti inen yi nan. Nhaas ni nan ni ni nji numiin, ment itaka yi nan ya. Ment bapoɓ bajaan bawo i kala itaka kahankar bajug baka, bajug baka bakaan na pla itaka kahankar bapoɓ.

¹⁵ Ke nji nše lun kalilan ti pwul bka bi naan bti kadoo kawul uleef naan nabuurna. Woli dñalan han, hum di di nahilun kapoken ba?

¹⁶ Name bnuura ke menwo pkun pa an. Ke balon baše lun kaɗiini kaji dtit maakan, aguuran.

¹⁷ Dbi tēpna ti alon ti biki nyilun du an aguuran i?

¹⁸ Dkooɓ *Tit abi du an, ado ke agakander na ayit nja ti *Krittu i nameen. Tit abi guuraaran i? Nin! Nji na a, nwo na uşal uloolan ado uko unwoon uloolan.

¹⁹ Om naşal undiimaan aji nwo wo ti pyenjan nleefun ti kadunan undiimaan i? Ti kadun ki Naşibaɗi ki ki nkɗiiniin, jibi *Krittu analan. An biki nñalan maakan ndo

uko ment bti nahilna naya kadun.

²⁰ Uko wi nji kaɗiin uwoon pbi kaɗenk naanwo jibi nñalan. Uko wi nji kaɗiin uwoon woli dbi aban du an, kaɗankan nawo jibi nwoon menjali nabot naɗenkën nwo jibi nawoon naanjali. Menjal pñom, bkujar, udeeb, na kantenarun, na bkarad na bkuutar, na phomp na parëfa iwo ti ptoofan.

²¹ Dti woli dlun abi du an, Naşibaɗi i naan adolen kakowari'an, ntëga ti uko wi batum bahumun ti pekadu ji tfa awo baampën ti iko itop, ti pjuban pi piint na iko ilon iwutaan.

13

Pɗan pbaañsaani

¹ Uyaas uwajantën wii wi, wi nji kalun kabi du an. *Uli-bra wi Naşibaɗi uji : « Uhok undoli bawo kawayēs wa ti kadun ki bamaar batēb keme bampelun batēb* ».

² Ddo bi tapan uyaas utēbantën wi mbiin du an, ke hēkun wi nwoon mendo wo na an, dkak aɗup bambiin awo ti pekadu na bandukiin bti : woli dlun abi pwinan, menkkali nin ñaan.

³ Nañal kame me *Krittu aji tēpna ti mntum naan kaɗiini i? Name. Aambiişna ti kadunan, aše ji diiman mnhina mi nul ti ptoof pi nan.

⁴ Na manjoonan, wi abiin apanana ti krut, abiişnaa ; ke mnhina mi Naşibaɗi manşe

wula hēnkuṇ ubida. Un kak, ṇbiiṣna na a, aṣē luṇ kaka ubida na a ṭi mn̄hina mi Naṣibaṭi akwuluṇ un ṇhilna ṇdolan naya kadun.

⁵ Natenan ṇleefan nameena me nafiyaar *Krittu, naṣalaan bnuura iko yi nakdolun. Naanyikrēn kē Yetu Krittu awo ṭi an i? Kēme nawin kē naanfiyaari?

⁶ Kē nṣē haṭ aji nayikrēn kē ṇdiiman kē ṇfiyaari.

⁷ Nwo ṭi pñehan Naṣibaṭi nawut kado nin uko ulon uwuṭaan. Nēnṇal kadiiman kē ulemp wi nun ṭi ptoofan uwo unuura. Nin! Uko wi ṇṇaluṇ uwo nado bnuura, woli naando fiyaar kē ulemp wi nun uunnuuraa.

⁸ Nēnhinan kalaṭ manjoo-nan, uko wi ṇhiniin pdo ṭaṇ uwo pṭaṣ ma.

⁹ Woli pbiiṣna pi nun pakaan kē naka mn̄hina, ṇji ṇlilan ṭi uko mēnt. Uko wi ṇjaan ṇñehan Naṣibaṭi uwo nawo bañaan banjintun ṭi kēṣ ki nul.

¹⁰ Uko unkaan kē mpiitan iko yi mpiitanaṇ bti wi nlowanaṇ wii wi : dṇal woli dlun abi du an kawut kajoot na an ṭi mn̄hina mi Ajugun awulunṇ manwoon mi pdolan naya kadun awo maanwo mi pdo katokna.

¹¹ An bayiṭ naan, hēnkuṇ nawoon ṭi mnlilan! Nadoon kala pwo bañaan bajint ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi, naboofaran, natiinkaran, nawoon ṭi mn̄jeeh, hēnk di di Naṣibaṭi anjaan awul unal na mn̄jeeh akwoon na an.

¹² Nawulandēn mboṣ, na-boofar bboofar banyimanun. Bañaanṇ biki Naṣibaṭi bti banwoon ṭi bawulan mboṣ.

¹³ Dñehan Ajugun Yetu *Krittu awulan bnuura an bti, Naṣibaṭi adiimanan unal wi nul, *Uhaaṣ wi nul uṣē udo nakak baloolan!

Uṭup wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Galatiya

Uṭup ujuni

Kakaarta ki kawo ki Pawulu apiitun banfiyaarun biki Galatiya. Abi ya da nyaaş ntēb kaṭup baka Uṭup Ulil Unuura kē Bayuday na banwoon baanwo Bayuday baji batiinka kakak kafiyaar Yetu Krittū. Uko wi Pawulu ajukanun baka uwoon kē pfiyaar Yetu pahinan kado Naşibaṭi aji bawo batool ṭi kadunul. Wi bayaar adoo jon kē Bayuday balon başē ya du Galatiya aji bantohi biki banfiyaarun biki Yerutalem badoo baka. Batok uko wi Pawulu ajukanun bti aji aanwo nanjañan na manjoonan, kē uko wi akjukanun uunwo manjoonan. Baji na baka kē jibi banwoon baanwo Bayuday bafiyaarun Yetu bawo kado kak uko wi bgah bi Moyit bajakun. Kē uko wi baṭijanun maakan uwo pwala katēmp. Baji pwala katēmp pahinanun kado Naşibaṭi aji bawo batool ṭi kēş ki nul.

Biki Galatiya bakak ado hañ, kē Pawulu amee. Adeebaṭ maakan wal mēnt ṭiki mēnt pṭaş bgah bi Moyit pakdoon ñaari awo natool ṭi kēş ki Naşibaṭi. Uko mēnt ukaari kē Pawulu apiit biki

Galatiya kadiiman baka kē Naşibaṭi aanji hañ. Pwala katēmp pi bajakun pawo kē uşal wi ñaari uwo kawo ujint piş. Aṭup baka aji Naşibaṭi ado Abraham kē awo natool ṭi kadunul ji abi do kawala katēmp. Pfiyaar ṭaṇ pajaan pado ñaari awo natool ṭi kēş ki Naşibaṭi, kē pul pakaan ahiil kado ñaari aka ubida unlilun Naşibaṭi.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pawulu awo nanjañan na manjoonan, uko wi akjukanun kak ujoonani (1.1-10)
2. Naşibaṭi adatun Pawulu pa awo nanjañan (1.11-24)
3. We wi Uṭup Ulil Unuura ujakun na manjoonan (2.1-21)
4. Pfiyaar ṭaṇ pahilanun kado ñaari abuur (3.1-4.31)
5. Nawulēn ŋṇalad, ŋwut Uhaaş wi Naşibaṭi uṭelēş nja ubida (5.1-6.10)
6. Pwul mboş pbaañsaani (6.11-18)

Pwul mboş

1 Nji Pawulu *nanjañan i Yetu kapiitanañ. Mēnt bañaan badu'ēnun pa nwo nanjañan. Kē pwo nanjañan pi naan paantēpēn ṭēpēn ṭi ñaari alon. Ṭi Yetu Krittū na Naşibaṭi Aşin annaṭanulun ṭi pkeṭ i i nwoonun nanjañan.

2 Nji na bayiṭun ṭi Krittū bti banwoon na nji ŋwul banfiyaarun Yetu biki Galatiya bti mboş.

³ Dñehan Naşibaŋi Aşin nja na Yetu Krittü Ajugun ayuuj an bnuura na mnjeeh.

⁴ Jibi Naşibaŋi Aşin nja aŋaluŋ, Krittü awul ubida wi nul kapēnanaan ipekadu yi nja ŋhilna ŋbuur ŋi umundu wi nŋa wi, unŋumuŋ mnŋot.

⁵ Naşibaŋi i i ŋwoon kadēman te mnŋo. Uwo haŋ.

Ukaha Uŋup Ulil Unuura uloolan ŋaŋ

⁶ Dñonŋar jibi nataŋuŋ ŋi pkokan Naşibaŋi kafet. Aŋepna ŋi bnuura bi Krittü adu an, kē naşē wo ŋi pŋaş uŋup umpaŋi wi bajakanan aji uwo Uŋup Ulil Unuura.

⁷ Na manjoonan, uunka nin Uŋup Ulil Unuura ulon umpaŋi. Kē baŋaan balon başē wo ŋi atokan nşal, abot aŋal pŋelēş Uŋup Ulil Unuura wi Krittü.

⁸ Kē woli un ŋi ŋleefun lah, kēme uwanjuŋ ulon umpēnnuŋ baŋi, ŋbiin aŋupan uŋup umpaŋi na wi njukanuŋ, Naşibaŋi kafepun.

⁹ Ŋbi ŋupan kē nkak akakalēş nŋa : woli alon aŋupan uŋup umpaŋuŋ na wi nadoon abi yeenk, Naşibaŋi kafēpa.

¹⁰ Hēnkuŋ naşal aji hum ba? Dla la pdēm ŋi baŋaan oo kēme ŋi Naşibaŋi? Dla la pŋalana ŋi baŋaan i? Woli dla la lah pŋalana ŋi baŋaan te hēnkuŋ, mēnkwo nalempar Krittü.

Krittü aduun Pawulu pa awo nanjaŋan

¹¹ Dŋal name, an bayit naan, kē Uŋup Ulil Unuura wi nji kaŋupun uumpēnna ŋi uşal wi ŋaan.

¹² Nin mēnt ŋaan awulnun wa kēme ajukanaanuŋ wa, Yetu Krittü ul ŋi uleeful adi-imanaanuŋ wa.

¹³ Natiink bti jibi nwoon ŋfa wi nhumun mēban bgah bi bayuday. Name jibi ntamanuŋ maakan ŋi phajan banfiyaaruŋ Yetu, banwoon pntaali pi Naşibaŋi. Dla pgar baka.

¹⁴ Dbi pel biki kawuun naan batum ŋi pŋaş bgah bi bayuday, abot amēban udolade wi bateem naan maakan apel baka.

¹⁵⁻¹⁶ Kē Naşibaŋi, ŋi bnuura bi nul, aşē datēn apaŋēş ji mbi ndo kabuka, adu'ēn aji nwo nalemparul. Kē wi uliluluŋ, adiimanaan Abukul pa ndola ameeŋana ŋi banwoon baanwo bayuday. Wal mēnt, mēnwinar na nin ŋaan alon.

¹⁷ Mēndoo ya ya Yerutalem du banwo'ēnuŋ banjaŋan uteek, aşē baa ŋep ŋep aya ŋi dko mēnt utaak wi Arabiya. Dul di mpēnnuŋ akak ubeeka wi Damat.

¹⁸ Wi nşubal ŋwajanŋ ŋaŋepun wi wi mbaan aya Yerutalem ameer na Piyeer, aŋo na a ŋnuur iŋeen na kaŋeen.

¹⁹ ŋi banjaŋan, ul ŋaŋ i i nji nwinaŋ, mēnwīn bandukiin. Dbot awin Yakob aŋa Ajugun.

²⁰ Naşibaŋi ame kē mēnkŋilan wi nji kapiitanan uko wi.

²¹ Wi mpēnnuŋ Yerutalem aşē ya ŋmban ŋi Firi na Filitiya.

²² Kē banfiyaaruŋ Krittü biki utaak wi Yuda başē wo baambaan kawinarēn.

²³ Batiinka tiink ŋaŋ kē

baktup aji : « Ñaan ambiin ahajan un tfa akak hênkuñ ajukan bgah bi abiin ado na ptok. »

24 Kë başë wo ti pdëman Naşibaŋi ti uko wi naan.

2

Pawulu ayit du Yerutalem na banjañan bandukiin

1 Wi nşubal iñeen na nbaakër nãtëpuñ, kë nşë kak Yerutalem, agakandër na Barnabat, kë nñij Tit.

2 Dya bayaas mënŋ tiŋi Naşibaŋi ayuujën kë dwo i pya da. Dyita ãaŋ na baweeek bantiinkaniin biki banfiyaaruñ, aşë yuuj baka Uŋup Ulil Unuura wi nji kajukanuñ banwoon baanwo bayuday, tiŋi mënñal ulemp wi naan unŋëpuñ na unkm-biin uwaan udooni.

3 Kë baando tu Tit i ngakandëraanuñ pwala katëmp ul anwoon nagrek*,

4 te udoo ka bañaan balon bandaaruñ aji bafiyaari banjaan bamena kaneej ti un nñfiyaaruñ kañal pwalan bañaan katëmp. Bañaan bakan mënñan babop aneej ti un pa pten mñjeeh mi njeenknun ti Yetu Krittu kaşë kakakanun du pjuuk pi bgah bi Moyit.

5 Nëndinan nin uyaas uloolan uko wi baktupuñ, kahilna kamëban pa an

manjoonan, manwoon Uŋup Ulil Unuura.

6 Kë ti uko wi baweeek bammeetaaniin – uko wi babin awo uunjakën nin uko ulon tiŋi Naşibaŋi aanji paŋşër – bañaan bammeetaaniin mënñan baanhoñan nin uko ulon tiŋi pjukan pi naan.

7 Bado tęp tęp awin kë Naşibaŋi aŋu'ën ti ulemp wi pjukan Uŋup Ulil Unuura banwoon baanwo bayuday† jibi aŋuñ Piyeer ti ulemp wi pjukan wa bayuday‡.

8 Naşibaŋi andoluñ Piyeer kë awo nanjañan i bayuday adolnuñ kak kë nwo nanjañan i banwoon baanwo bayuday.

9 Kë Yakob, Piyeer§ na Yowan bantiinkaniin maakan ti banfiyaaruñ başë yikrën kë Naşibaŋi awulnuñ mnhina mi pdo ulemp mënŋ ; ukaan kë bawulën iñen nji na Barnabat ayuuj kë baŋok na un : un, nya du banwoon baanwo bayuday, bukal du bayuday.

10 Baŋu'un ãaŋ pleş bajuuk, kë nji kado wa na mnlilan.

Pawulu alaŋ Piyeer du Antiyoka

11 Kë wal wi Piyeer* abiin Antiyoka, dlaŋa ti kadun ki bañaan bti, tiŋi aanfañi.

12 Uko wi adoli wii wi : ji bañaan balon biki Yakob ayiluñ babi bado kaban, aji bi kade na bayitun banwoon

* 2:3 Aanwala katëmp wi awoon napot. Pwala katëmp pajaan payuuj kë ñaan awo nayuday. † 2:7 Ti ugrek bapiit aji : Banwoon baanwala katëmp. ‡ 2:7 Ti ugrek bapiit aji banwaliin katëmp.

§ 2:9 Piyeer dawoon Kefat ti uaramayik, uwoon plaak. * 2:11 Piyeer dawoon Kefat ti uaramayik, uwoon plaak.

baanwo bayuday, kē wi bayili mēnt̄ baṣaān aban, kē aṣē low banwoon baanwo bayuday abot aṭaṭan pde na baka. Aṭi wal mēnt̄ bayuday banjakun aji banfiyaarun bawo i kawala katēmp.

13 Bayuday bankakun afiyaar baṭaṣ Piyeer ṭi kamena ki nul kē Barnabat ṭi uleeful adoo wut kē baneejana ṭi kamena mēnt̄.

14 Wi nwinun kē baankpoṣ ataṇ na manjoonan manwoon Uṭup Ulil Unuura, dji na Piyeer ṭi kadun ki baṇaṇ bti : « Iwi inwoon nayuday i kabuka, ikdoon ji banwoon baanwo bayuday. Iinṭaṣ bgah bi bayuday. Kē hum di di inḷaḷun pwuuk banwoon baanwo bayuday bakak bado kado ji bayuday?

15 Un ṇwo bayuday biki kabuka, ṇēnwo ji baṇaṇ bandukiin biki bajaṇ baji bado buṭaan.

16 Kē ṇṣē me kē ṇaṇ awoona ṭaṇ naṭool ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi ṭi pfiyaar pi nul ṭi Yetu Krittu, mēnt̄ ṭi pṭaṣ bgah bi *Moyit pa. Ukaṇ kē un ṇfiyaar Yetu kahilna kawo baṭool ṭi kadun ki Naṣibaṭi. Mēnt̄ ṭi pṭaṣ bgah bi Moyit di ṇhilnun kawo haṇ, ēnhēn, nin alon ankwo naṭool ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi ṭi pṭaṣ bgah.

17 Kē woli ṇla pṭēpna ṭi Yetu kawoona baṭool ṭi kadun ki Naṣibaṭi, ṇwo wo ji biki bajaṇ baji bawo bado buṭaan. Uko waṇ uyuuj kē Krittu aṭu'un ṭi pdo pekadu i? Nin, mēnt̄ hēnk da.

18 Woli dkak ṭi bgah bi mbiin aduk, ddiiman wal mēnt̄ kē djuban ṭi ba.

19 Ṭi uko wi bgah bi Moyit, dkeṭi, pkeṭ pampēnnun ṭi bgah bi Moyit ṭi uleef wi ba, pa nhilna nwo pa Naṣibaṭi. Dpaṇana na Krittu,

20 kē hēnkun mēnt̄ ṇi dwoon, Krittu awoon ṭi ṇi. Mnwo mi naan ji ṇaṇ najēn manwo ṭi pfiyaar Abuk Naṣibaṭi anḷalnun adoo wul uleeful pa ṇi.

21 Hēnk, dpok pfēl bnuura bi nyeenknun du Naṣibaṭi, hēnk di uwoon, woli pṭaṣ bgah pakṭuun lah ṇaṇ awo naṭool ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi, pkeṭ pi Krittu pakeer kawaan udooni.

3

Pṭaṣ bgah kēme pfiyaar Yetu Krittu

1 Mbeeh! An baṇaṇ biki Galatiya nanwaanṇi ṇṣal, in abaan aguuran ba? An biki bayuujun pkeṭ pi Yetu Krittu ṭi krut bnuura.

2 Uko uloolan ṭaṇ wi wi ṇi kaheparanan. Nayeenkna Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ṭi pṭaṣ bgah bi Moyit oo kēme ṭi pfiyaar uṭup wi natiinkun?

3 Hum di di nahilanun kawo bapēn hēnk? An nanjunun na mnhina mi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi, kaṣē kabi kabaaṇṣaan ṭi udo wi uleefan.

4 Iko yi nawinun bti ibi diiṣ diiṣ i? Mēnfiyaar aji idiṣi.

5 Woli Naṣibaṭi awulan Uhaaṣ wi nul, abot ado mlagre ṭi ptoofan, aji do do iko

yan bti ŋiki naŋaŋ bgah kēme nafiyaar uŋup wi natiinkunŋ?

6 Natenan ŋi Abraham di, awoona ŋfa natool ŋi kēŋ ki Naŋibaŋi, wi afihaarulun*.

7 Nameen uko wi keeri : banfihaarunŋ bawoonŋ babuk Abraham.

8 Udobi piitana piitana ŋfa ŋi Ulibra wi Naŋibaŋi, aji : pfihaar pi banwoonŋ baanwo bayuday pakkaanŋ Naŋibaŋi aŋu baka bawo batool ŋi kēŋ ki nul. Hēnk di di Naŋibaŋi adoonŋ abi ŋupa ŋup Abraham Uŋup Ulil Unuura wi aji : « *Dŋēpnā ŋi iwi kawulna ŋtaak bti bnuura bi naan.* »*

9 Hēnk, banfihaarunŋ bti bayeenk bnuura bi Naŋibaŋi ji Abraham ŋiintŋ anfihaarunŋ.

10 Baŋaanaŋ bti baŋsaanaŋ ahaŋ bgah bi Moyit bafēpana. Ulibra wi Naŋibaŋi uji : « *Ŋaana anwoonŋ aankŋaŋ ŋnuur bti uko bti umpiitunŋ ŋi ulibra wi bgah bi Moyit afēpana.* »*

11 Umeetana bti kē nin alonŋ aankŋēpnā ŋēpnē ŋi bgah kadoo kawo natool ŋi kēŋ ki Naŋibaŋi. Ulibra wi Naŋibaŋi uji : « *ubida wi natool uwoona ŋi pfihaar.* »*

12 Kē bgah bi Moyit baŋē paŋ na pfihaar ; Ulibra wi Naŋibaŋi kē uŋē ji « *ŋaana ankŋaŋunŋ iko yi bgah bajakunŋ akaana ubida ŋi iko mēnŋ.* »*

13 Krittu aluk luk abuuranaan un ŋi pfēpa pi bgah, wi akunŋiinŋ pfēpana panwoonŋ i kajotna un. Ulibra wi Naŋibaŋi

uji : « *ŋaana i puum patananiinŋ ŋi bmul afēpa.* »*

14 Yetu Krittu ado hanŋ banwoonŋ baanwo bayuday bayeenkna bnuura bi Naŋibaŋi awulunŋ Abraham, ŋbot ŋyeenk un bti ŋi pfihaar, Uhaaŋ wi ahonunŋ.

Kahonŋ ki Naŋibaŋi na bgah bi Moyit

15 Bayiŋ naan natenan ŋi udolade wi baŋaanaŋ. Woli ŋaanaŋ ado kahonŋ ŋi kadun ki baŋaanaŋ, nin ŋaanaŋ alonŋ nam-paŋi aanhil kagar kahonŋ mēnŋ kēme kahoŋan uko ulonŋ ŋi ka.

16 Kē hēnk di di uwoonŋ kak pa Abraham, wi Naŋibaŋi adolulunŋ kahonŋ ul na pŋini pi nul. Uumpiit aji : « *Na baŋaanaŋ biki pŋini pi nul* » ji aŋiini ŋiini uko wi baŋaanaŋ batum, upiit aji : « *na ŋaana anwoonŋ i pŋini pi nul,* »* aŋiini ŋiini uko wi ŋaana aloolan. Ŋaana mēnŋan awoonŋ Krittu.

17 Uko wi nji ŋalunŋ kaŋupan wii wi : Naŋibaŋi abi honŋ Abraham, kē bgah bambaanaŋ abi bi wi ŋŋubal iŋeen week ŋyaas ŋbaakēr na iŋeen ŋwajanŋ (430) ŋaŋēpunŋ baanhilan pgar kahonŋ mēnŋ, kēme katok uko wi Naŋibaŋi ajakunŋ.

18 Woli lah ŋi pŋaŋ bgah di di ŋyeenkunŋ phiiŋ, ŋēnkyeenkna pa kak ŋi kahonŋ. Na man-joonan Naŋibaŋi aŋēpnā ŋi kahonŋ awul bnuura bi nul Abraham.

Bgah badoona we ba?

* 3:6 Ujuni 15.16. * 3:8 Ujuni 12.3; 18.18; 22.18. * 3:10 Pleŋan 27.26. * 3:11 Habakuk 2.4. * 3:12 Bgah 18.5. * 3:13 Pleŋan 21.23. * 3:16 Ujuni 12.7.

19 Kë hënkun, woli uwo han, we ukaan kë bgah bawoo? Ipekadu ituun kë Naşibaţi akak aţij bgah ayoonkna űaan i pşini pi Abraham i Naşibaţi adolun kahon mënţ. Naşibaţi awul ba nwanjut, kë nahelan ba aşë do Moyit kë abanan ba baűaan.

20 űaan anwoon aloolan, aannuma űaan alon abanana uko wi ul aţupun di. Kë Naşibaţi aşë wo aloolan tañ.

21 Kë bgah, balat kahon ki Naşibaţi i? Nin! Woli nyeenk lah bgah banhilun pwul un ubida wi manjoonan, pwo natool ti kęş ki Naşibaţi pawoona keeri ti ptaş bgah.

22 Kë Ulibra wi Naşibaţi uşë ji kë baűaan na iko bti bawo ti pekadu. Hënk, banfiyaarun ti Yetu Krittü batępna ti pfiyaar kayeenk uko wi Naşibaţi ahonun.

23 Ji pfiyaar Yetu pado kabi, ntuhanaa, awo ti kayen ki bgah ayoonkna pfiyaar pi Naşibaţi akyuunun.

24 Bgah bayewi'un yewi tfa ayoonkna Krittü pa nhilna nwo batool ti kęş ki Naşibaţi, wi nfiyaarun Krittü.

25 Kë wi nfiyaarun hënkun, nęnkak awo ti kayen ki bgah.

26 An bti nawo babuk Naşibaţi űiki nafiyaar Yetu Krittü.

27 Ėnhën an bti nankakun baloolan na Krittü ti batitmu, nakak awo ji a ti kęş ki Naşibaţi.

28 Uunkak aka keeri nayuday kême anwoon aanwo nayuday, űaan i bakjuukntęnun kême űaan najeesh, űiint kême űaat. Nawo űaan aloolan ti Krittü.

29 Kë woli nawo i Krittü nawo keeri biki pşini pi Abraham, abot awo ti bankyeenun uko wi Naşibaţi ahonun Abraham.

4

1 Uko wi, wi wi nhalun pţupan : nahiiş aşin woli ahum ti kpoţ, aanji paţ na i bakjuukntęnun, woli ul adoon akaka iko bti.

2 Baűaan bajaan bakuş, kabot kayen bka bi nul te unuur wi aşin adatun.

3 Hënk di uwoon tfa kak pa un, nwo wo ji bapoţ, kë udolade wi umundu* ukjuukntęnun.

4 Kë wal wi Naşibaţi adatun ubanun, awalan Abukul ti kayin ki űaat, kë aktaş *bgah bi Moyit,

5 ahilna abuuran baűaan biki bgah bajuukntęnun nbot nhilna nwo babuk Naşibaţi.

6 Pa pyuuj kë nawo babukul, Naşibaţi aţu ti nhaaş ni nun Uhaaş wi Abukul unjaan uhuuran kaji « Abba†, Paap! »

7 Iinwo keeri űaan i bakjuukntęnun, iwo abuk katoş ; ukaan kë iklun kahiiş iko yi Naşibaţi ahankun pa babukul.

* 4:3 Udolade wi umundu : Iko bti inkţonun baűaan: nntaayi, nnton, bgah bi bayuday, na igah ilon kak inkţonun baűaan. † 4:6 Abba : űi uţup uaramayik dawoon Paap.

Pawulu asal banfiyaarun biki Galatiya

⁸ Tfa wi nawoon naamme Naşibaŋi, najej iko ilon ado ya Naşibaŋi, kē ikjuukntēnan. Na manjoonan iko mēnt iinwo Naşibaŋi.

⁹ Kē hēnkun wi nameerun na Naşibaŋi, kēme dwo kaji, hēnkun wi Naşibaŋi ameerun na an, hum di di nahilanun akak du udolade udah uwaan udooni wi, kakak kak baŋaŋ biki bakjuukntēnun ji unjon ba?

¹⁰ Naji nadēman ŋnuur ŋlon, kli klon, ŋwal ŋlon, ŋşubal ŋlon.

¹¹ Dhaajalaa : ulemp wi nji nlempun lemp pa an udiis diiŋ i?

¹² An bayiŋ naan dkootan koot, nakakan nanaamēn jibi nkakun anaaman[‡]. Naandolēn do nin uko ulon unde'ēnun, wi mbiin awo na an.

¹³ Naleş bnuura, pmaak pakaan kē nŋo tfa ajukanan uyaaş uteek Uŋup Ulil Unuura.

¹⁴ Pmaak pi naan panooranan maakan, kē naşē wo naambeehēn, kēme alowēn. Nabaa do tēp tēp ajejēn ji dwo uwanjut wi Naşibaŋi kēme ji Yetu Krittū tī uleeful.

¹⁵ Mnlilan mi nan mi tfa manwo ŋun ba? Dme bnuura, woli nahil tfa nalookēş kēş ki nan kawulēn.

¹⁶ Kē hēnkun, wi nŋupanan manjoonan, dkak naşoorad inan i?

¹⁷ Baŋaŋ balon bado iko itum pa nakak tī baka, kē ŋşal ŋi baka ŋaşē wo ŋwuŋaan, başal pgarēn na an, naşē nabi naduka duka na baka.

¹⁸ Unuura ŋaŋ ado iko itum pa bnuura, ŋnuur bti, bē mēnt ŋaŋ woli dwo na an.

¹⁹ An biki nŋalun maakan, dhaj pa an uyaaş ulon kak, ji ŋaaŋ anwoon tī kabuk, te wal wi Krittū akjijun tī an.

²⁰ Namele lah jibi nŋalun pwo na an kahilna kaŋiini na an na pdiim pannuuriin tiki mēmme jibi nji kadoon na an.

Uko wi Hagar na Faara

²¹ Naŋupaŋ, an nannalun bgah bi Moyit bado kaŋon, naanji natiink uko wi Moyit apiitun i?Ť

²² Ulibra wi Naşibaŋi uŋi Abraham abi buk bapoŋ batēb biinŋ: alon awo abuk Hagar, ŋaaŋ i bakjuukntēnun, Kē alon awo abuk Faara, i bawoon baankjuukntēn.

²³ Napoŋi ŋaaŋ i bakjuukntēnun abuka ji baŋaŋ bti, kē i ŋaaŋ najeeh aşē buka tiki Naşibaŋi ahonun Abraham aŋi alun kabuk napoŋ mēnt.

²⁴ Uko waŋ uyuuŋ uko wi : baat batēb bukun mēnt bayuuŋ ihonar itēb yi Naşibaŋi adoon. Hagar ayuuŋ bhonar bi pnkun pi Tinayi, di Naşibaŋi

[‡] 4:12 Pawulu akak awo ji banwoon baanwo bayuday, kē bagalat banwoon baanwo bayuday başē la pwo ji bayuday. Pawulu aŋal bakak ji a, ul ankakun awo ji banwoon bawo bayuday. **Ť 4:21** Moyit apiitun ŋlibra kaŋeen ŋteek ŋi Ulibra wi Naşibaŋi, ŋun ŋlibra mēnt di di bgah bi bayuday bi Naşibaŋi awulun Moyit bapiitaniin, aŋu na iko inŋepun tī bayuday. Uko wi Hagar na Faara uwo tī ŋlibra mēnt tī Ulibra ujuni 16, 17 na 21.

awulun Moyit bgah, bhoŋar mēnt̄ bajaan̄ babuk bañaan̄ biki bakjuuknt̄ēnun̄.

²⁵ Hagar awoon̄ pnkun̄ pi Tinayi, pawoon̄ du utaak wi Arabiya, ul awoon̄ kak Yerutalem di hēnkun̄, dawoon̄ ti pjuuk dul na babuk da bti.

²⁶ Kē bañaan̄ biki Yerutalem di baŋi duuŋ bašē wo bajeeh, dul dawoon̄ anin un*.

²⁷ Upiit aji :

« *Lilaan̄, iwi ñaaŋ inwoon̄ iinhil pbuk,*

Huuraan̄ mnlilan mi nu, iwi impaamun̄ unoor wi kabuk.

Ťiki babuk ñaaŋ i badukun̄ balun̄ katum kapel biki ñaaŋ anwoon̄ na ñiint̄. »†

²⁸ Kē an bayiŋ naan, nawo ji Itaak bapoŋ bambukiin̄ jibi Našibaŋi ahoŋun̄ Abraham.

²⁹ Ťfa napoŋ ambukiin̄ ji bañaan̄ bti, ajaan̄ aŋoonkna napoŋ ambukiin̄ ti mn̄hina mi Uhaaŋ wi Našibaŋi, hēnk di uwohan̄ kak nŋa di pa un.

³⁰ Kē we wi Ulibra wi Našibaŋi ujakun̄ ba? Uji : « *Dookan̄ ñaaŋ i bakjuuknt̄ēnun̄ na abukul, abuk ñaaŋ i bakjuuknt̄ēnun̄ aanka kafah ti phiiŋ ji abuk ñaaŋ najeeh. »*

³¹ Kē hēnk, an bayiŋ naan, n̄enwo babuk ñaaŋ i bakjuuknt̄ēnun̄, ŋwo babuk ñaaŋ najeeh.

5

Mnjeeh mi banfiyaarun̄ Kritt̄u

¹ Kritt̄u abuuran un ŋhilna ŋwo bajeeh na manjoonan.

Namēbaan̄ keeri naliint̄ nawutna kakak ti pjuuk.

² Natiinkan, nji Pawulu d̄tup an, woli naŋal aji pdo bawalan an *katēmp pakŋun̄ nawo batool ti kēŋ ki Našibaŋi, uko wi Kritt̄u akeeri do uwaan̄ udooni ti an.

³ Dkak akakalēs kaŋupan, ñaan̄ anŋalun̄ aji awo i kawala katēmp awo i kaŋaŋ bgah bi Moyit bti.

⁴ An nankŋaŋun̄ bgah bi Moyit alaana pwo batool ti kēŋ ki Našibaŋi, nawayšer na Kritt̄u, nawaan̄ bnuura bi Našibaŋi.

⁵ Kē un, uko wi ŋhaŋun̄, uwo kē ŋwoona batool ti kēŋ ki Našibaŋi ti pfiyaar. Uko wan̄, uwoon̄ uko wi Uhaaŋ wi Našibaŋi ukŋēnkun̄ un pyoonk.

⁶ Ñaan̄ anwoon̄ ti Yetu Kritt̄u, mēnt̄ pwala katēmp kēme pwo iinkwala katēmp pakaan̄ udooni, uko unkaan̄ udooni uwo pfiyaar pan-gakandērun̄ na bñalad.

⁷ Wi najunun̄, naŋi bnuura, kē in abaan̄ anaŋ naŋ ti bgah aneenanan̄ pŋaŋ manjoonan̄ ba?

⁸ Uko wi baŋupanan̄ kē nadoo naŋ, uunwoona du Našibaŋi andu'anan̄.

⁹ Bañaan̄ baji baji : « Uko umpooŋ ujaan̄ utaajan̄ pŋon̄ bti. »

¹⁰ Nji dhaŋ ti Ajugun̄ aji naankŋal uko ulon̄ umpaŋi. Kē ñaan̄ anktokun̄ ŋŋal ŋi nan, udole wo in, Našibaŋi awayēsaara kaji aduknaanaa.

¹¹ Kē nji, bayiŋ naan, woli

* 4:26 Pawulu anaamnt̄ēn̄ Faara na Yerutalem di baŋi duuŋ. † 4:27 Itayi 54.1; Itayi aŋiiniyaan̄ Yerutalem ti dko di.

dhum lah kajukan aji bañaan bti bawo i pwala katēmp, babaa kahajanan we ba? Pkeṭ pi Krittu ṭi krut paankak adeebaṭan keeri nin ṇaan alon.

12 Bañaan banktokanan ṇṣal bayaan keeri bakaṣ ṇleef ṇi baka!

Nawutan kaṭaṣ ṇṣal ṇi nan, nawutan Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṭonjan

13 An bayiṭ naan, Naṣibaṭi adu'an pa nawo bañaan bambuurun, kē mbuur mēnt manṣē wo maanwo mi kaṭu'an nado kado uko wi uleef wi nan uṇalun. Nabaa wo kaṭep ṭep kaṇalad kawo ṭi bṭenkar.

14 Bgah bi Moyit bti baṭonkrēn ṭi uṭup uloolan ṭaṇ: « *ṇalan atēntu jibi iṇalun uleefu.* »*

15 Kē naṣale wo ṭi bdumar na bdohar, nalipariin : naṭokar.

16 Dṭupan keeri uko wi : nawutan Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṭonjan ṇbida, naṣē nahil nawo naankdo kaṭaṣ uṇal wi nan unwoon uwuṭaan.

17 Uko wi uleef uṇalun upaṭ na wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṇalun. Kē uko wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi upaṭ na wi uleef uṇalun. Iko yi uleef uṇalun na yi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṇalun iji igut ṭi ṇaan meet, ukaan kē naanhil pdo uko wi naṇalun.

18 Kē naṣale wut kē Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ukṭonjan, bgah bi Moyit baankak ahilanan nin uko ulon.

19 Iko yi uleef ujaan uṇal pdo imeetana bnuura, ilon ṭi iko mēnt yii yi : ipekadu yi piint, ubida uṭop, pṭuunk ;

20 pdēman ṇnton na pkaalam. Bṣoorad, pṇom, bku-jar, udeeb uweek, bpulad, ppaṭṣēr, pdo bañaan bandoli baṭo du umban wi baka.

21 Pṇeebar uko wi ṇaan ; ukuj ; kande, udaan, unoh wi piint ; na iko itēnt yun. Dkakalēs jibi ndoon abi ṭup an, bañaan banjaan bado iko mēntan yi baankneej du Pṣih pi Naṣibaṭi.

22 Kē iko yi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ujaan ubuk yii yi : bṇalad, mnlilan, mnjeeh, kamiir, pjoob bkow, pṭar ṭi pṭēnk, pwo ṇaan i bak-fiyaarun,

23 pwo ṇaan i pṇaak pajaan paṭi, pṭijan uleef. Bgah baan-neenan iko mēnt di!

24 Bañaan banwoon biki Krittu Yetu bapan iko iwuṭaan yi uleef ujaan uṇal pdo ṭi krut.

25 Jibi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uwulun un ubida, ṇwo kawut wa uṭonjun.

26 Najoh ṇwut phomp : ṇwut kalaar bṭup, ṇwut kakujar.

6

Nadoon kaṭēnkar

1 Bayiṭ naan, woli ṇaan alon amobana awo ṭi pjuban, an biki Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ukṭonjun, nakakaana ṭi man-joonan naṣē nawut kado btam na a. Andoli ṭi an alipariin kajot ṭi pjuban.

* 5:14 Bgah 19.18.

2 Andoli adoon kaṭēnk atēntul pkuṇa bdaaj bi nul ; hēnk naṭaṣ bnuura bgah bi Krittu*.

3 Woli ṇaaṇ anuṇ kē awo uko ulonṇ bē aanwo nin uko ulonṇ adaar bkowul.

4 Andoli adoon kaṣalan udo wi nul, woli aṭēnk ṭi wa uko wi mnlilan, alilaan pa bkowul ṭaṇ, aṣē wut kado katenar na batēntul,

5 ṭiki andoli awo kajej pkuṇ pi nul.

6 ṇaaṇ i bakjukanuṇ Uṭup wi Naṣibaṭi awo kaṭok bka bi nul bti na ankjukanuluṇ.

7 Nawutan kaguur ikowan, nin ṇaaṇ alonṇ aanji nohnaana Naṣibaṭi ; uko wi ṇaaṇ atepiṇ, wul wi aklun kakit.

8 ṇaaṇ anktepiṇ iko yi uleeful uṇaluṇ aluṇ kakit pkeṭ, pi iko yi uleeful uṇaluṇ pabukuṇ. Kē ṇaaṇ anṣaaṇ atepi iko yi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṇaluṇ, aluṇ kakit ubida wi mnto wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ukwuluṇ.

9 Nwut kanoor ṭi pdo bnuura, ṭiki woli ṇēnwat iṇen, ṇluṇ kakit ṭi wal unuura, ṇdeey ṇnuura.

10 Wi ṇhumuṇ keeri nhinaa, najoh ṇdo kalemp pa bnuura bi bayiṭun banfiyaaruṇ na pa bnuura bi baṇaaṇ bti.

Pjukan pbaaṇṣaani

11 Natenan ṇpiit ṇweek ṇi ṇji kapiitanan na kaṇen ki naan.

12 Banṇaluṇ pwinana ṭi baṇaaṇ, bukal banṇaluṇ pṭu'an

pwala katēmp, kahilna ṭaṇ kawo baankhaj pa pkeṭ pi Krittu ṭi krut.

13 Banjakuṇ aji nawo i kawala *katēmp, bukal ṭi ṇleef ṇi baka, baando ji baṭaṣ ṭaṣ bgah bi Moyit, aṣē ṇal nawala katēmp bahilna bado kahomp ṭi uko mēnt.

14 Nji ṭi uleef naan, mnhina hina kadēman bkow bi naan ṭi nin uko ulonṇ umpaṭi na krut ki Yetu Krittu Ajugun. ṭi krut, iko yi umundu ipaṇana pa ṇji kē ṇji nkak apanana pa iko yi umundu.

15 Pwala katēmp kēme pwo iinkwala katēmp paanwo nin uko ulonṇ. Uko unwoon, uwo pkak ṇaaṇ nahalu.

16 Mnjeeh na mṇaga mi Naṣibaṭi mawoon ṭi baṇaaṇ bti bankṭaṣuṇ uko wi mbaan aṭup ṭup, banwoon pntaali pi Naṣibaṭi*.

17 Nin ṇaaṇ alonṇ awutan kanooranaan hēnkuṇ. Dwo na iṇen yi mnhaj ṭi uleef naan, ṭi katim ki Yetu.

18 Bayiṭ naan, dṇehan Naṣibaṭi awulan bnuura bi Yetu Krittu Ajugun. Uwo hanj! Amen!

* 6:2 Natenan ṭi Galatiya 5.14.

* 6:16 ṭi ugrek bapiit aji : Itrayel di Naṣibaṭi.

Uṭup wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Efet

Uṭup Ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun banfiyaarun Krittu biki Efet. Kē ašē wo aampiit wa pa bukal ṭaṇ ṭiki ṭi ṇlibra ṇteek baantu katim ki Efet du ujuni. Uhina kawo kē Pawulu apiit wa banfiyaarun biki ṇbeeka ṇtum ṭi Atiya bahil baji woli baleyiiri bawul bandukiin baleyiir. Apiit kakaarta ki wi awoon ukal-abuṣ du Rom. Efet dawoon ubeeka unlilnun ṭi ṇbeeka ṇi Rom daṣihun bti ṇanwoon ṭi Atiya. Baṇaan batum ṭi biki Efet bawo bawaap. Baniwar Artemit untoṇ wi bajaan badēman katoh kanuura. Artemit mēnt awo ptu, awo ṇaaṣ. Ṭi katoh kanuura mēnt ki ki bajaan baya pdēmana. Baṇaan banwoon da bti baji badēman untoṇ mēnt, Bayuday na banfiyaarun Krittu ṭaṇ bawoon baanji badēman wa. Uko wi Pawulu adiimanun ṭi kakaarta ki wii wi : Naṣibaṭi ado nja kē ṇme uko ummeniin wi adolun ṭi bnuura bi nul. Uwoon kē ado iko bti inwoon du baṭi duuṣ na ṭi mboṣ iwo ṭi pṣih pi Yetu Krittu. Akak aṭup aji banfiyaarun Krittu bawo katiinkar kawo ji baṇaarun. Uunka pdo kaji i awo nayuday kē undu

aanwo nayuday. Naṣoorad baka bukal batēb bti awo aloolan, Tatana a. Bawo keeri kanaakiir kaṇehan Naṣibaṭi. Pawulu akak aṭup jibi ṇaan awoon kaṭijan aharul, jibi bapoṣ bawoon kaṭijan baṣin baka na jibi bajuuk ṭi ulemp bawoon kaṭijan bankaṇ baka. Aji banfiyaarun Krittu bawo kawo ṭi ploom na a.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1.1-2)
2. Krittu awul nja bnuura na Uhaaṣ wi Naṣibaṭi (1.3-3.21)
3. Pka ubida uhalu na Krittu. (4.1-6.20)
4. Pwul mboṣ pbaañsaani (6.21-24)

Pwul mboṣ

¹ Nji *Pawulu, i Naṣibaṭi adolun kē nwo nanjaṇan i Yetu *Krittu, dwul mboṣ biki ubeeka wi Efet banwoon biki Naṣibaṭi abot afiyaar Yetu Krittu na manjoonan.

² Dñehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittu Ajugun bawulan bnuura babot ba-joobṭēnan ṇhaaṣ.

Bnuura bi ṇkaan ṭi Krittu

³ Najoh ṇdēman Naṣibaṭi Aṣin Yetu *Krittu Ajugun, aṭēpna ṭi uhaaṣ wi nul awul nja iko bti inuura yi baṭi inkntēnkun nja ṇdo kaṭaṣa, ṭiki ṇkak amēbandēr na Krittu.

⁴ Ji umundu ubi udo kapaṣana, Naṣibaṭi aṭēpna ṭi Krittu adat nja ṇhilna ṇwo ṭi kadunul baṇaan bajint piṣ banwoon baanwo na nin

buṭaan blonj. Aṇal nja ukaan
kē

⁵ aṭēpna ṭi Yetu Krittū ji ṇbi
ṇdo kabuka ajej nja kē ṇwo
babukul. Uko waṇ wi wi
aṇaluṇ pa nja ṭi pjoob bkow pi
nul.

⁶ Najoh keeri ṇyeeh mndēm
mi nul na bnuura bweek bi
aṭēpnuṇ ṭi Krittū i amaganuṇ,
awul nja.

⁷ Krittū atul tul pṇaak pi
nul ukaan kē ṇbuuri, kē
ipekadu yi nja ibot apēn.
Hēnk, Naṣibaṭi ayuuṇ pdēm pi
bnuura bi nul.

⁸ Awul nja ba atuman wi
awuluṇ nja uṣal untuṇa na
mntit bti

⁹ mi pme uko wi aṇaluṇ
pdo, wi ṇaan awoon aam-
baan kame'aara. Naṣibaṭi
ajon ṇṇal pdo uko mēnt ṭi
Krittū.

¹⁰ Wi wal wi adatuṇ uk-
banuṇ uko mēnt udolana :
aṭonkrēn iko bti na baṇaan bti
banwoon du baṭi na mboṣ
kaṣē kaṭu Krittū awo naṣih.

¹¹ Ṇkak ayeenk ṭi Krittū iko
bti yi Naṣibaṭi ahoṇuṇ. Ul an-
jaan ado iko bti jibi anumiin,
adatuṇ ji ṇdo kabuka,

¹² pa un ṇntaruṇ ahaṭ
ṭi Krittū ṇṭu bado kayeeh
mndēm mi nul.

¹³ An kak namēbandēr na
Krittū wi natiinkuṇ uṭup wi
manjoonan, Uṭup Ulil Unuura
unkbuurananan. Kē wi
nafiyaaruṇ, Naṣibaṭi awulan
Uhaaṣ wi nul wi ahoṇuṇ
kadiiman kē nawo biki nul.

¹⁴ Uhaaṣ wi nul uwoon
uko ujuni wi iko yi ahoṇuṇ
aji aluṇ kawulan. Iko mēnt
ṇyeenk ya wal wi Naṣibaṭi

akbuuranuṇ nja ṭi buṭaan bti.
Najoh ṇyeeh mndēm mi nul.

*Pawulu aṇehandēr ban-
fiyaaruṇ*

¹⁵ Ukaan wi ntiinkuṇ
kē bakṭiiniyaan pfiyaar pi
nafiyaaruṇ Yetu Ajugun
na jibi naṇaluṇ baṇaan bti
banwoon biki Naṣibaṭi,

¹⁶ kē mbi duka duka ṭi
pbeeb Naṣibaṭi ṭi uko wi nan,
kabot kaleṣan wonṭi dṇehana.

¹⁷ Dṇehan Naṣibaṭi i Yetu
Krittū Ajugun, Aṣin nja
anwoon ajug mndēm awulan
Uhaaṣ wi nul unktu'anaṇ
nawo baṇaan banwoon na
uṣal untuṇa ubot uyuujan
Naṣibaṭi bnuura nahilna
name'a.

¹⁸ Dṇehan kak Naṣibaṭi ajee-
hanan ṇṣal nahilna nayikrēn
phaṭ pankaan kē adu'an,
nabot name pdēm pi pyok
pi ahoṇuṇ baṇaan banwoon
biki nul,

¹⁹ nabot nayikrēn pdēm
pweek maakan pi mnihina mi
adoluṇ kē manklempar nja,
ṇnfiyaaruṇ Krittū.

²⁰ Mnihina mēnt, adiiman
ma bti ṭi Krittū wi anaṭanuluṇ
ṭi pkeṭ abot aṭoorana ṭi kaṇen
kadeenu ki nul du baṭi.

²¹ Adola kē apel bnuura
baṣih bti, baweeh bti, mnihina
bti, na bankṣihuṇ bti. Ay-
eenk katim kampeluṇ itim
bti yi bahilanuṇ katiman ṭi
umundu wi na unkmbiin.

²² Naṣibaṭi aṭu iko bti na
baṇaan bti ṭi ihoṭ yi Krittū
uṭeeh pa aṣih ya, abot adola kē
awo naṣih i banfiyaaruṇ bti ;

23 bukal bawoon uleeful. Krittu aţuun mnhina mi nul  i baka atuman, ul ajaan awul iko bti  i umundu ubida kaţuman.

2

Bnuura bi Na iba i

1  fa pjuban pi nan na ipekadu yi nan ibi  u'an k  nawo ba aan bank  un  i k   ki Na iba i.

2 Nabi yuuj k  na a  bgah bwu aan bi umundu, a a  Untaayi Uweek wi, unk   un h nkun ba aan bampokun p iink Na iba i.

3  fa, nja bti  woha han,  bi ji  do iko bti ka a  u al wi uleef, kado uko bti wi uleef wi nja na u al wi nja u alun. Ipekadu ibi  u nja k   wo biki kayeenk kakob ki Na iba i ji ba aan bti bandukiin.

4 K  Na iba i a    aga maakan, k  u al wi akaan pa nja ubot ad m maakan.

5 Wi pjuban pi nja pa uun k   ke   i k   ki Na iba i, u al m n  ukaan k  awul nja ubida na Krittu. Bnuura bi Na iba i ba uun k  nabuuri.

6  i pwo baloolan na Yetu Krittu, Na iba i ana an nja  i pke  na a abot a ooran nja du ba i na a.

7 Ado han pa pyuuj iwuun bti mnd m mnweek maakan mi bnuura bi akaan pa nja  i Yetu Krittu.

8 Bnuura bi Na iba i ba uun k  nabuuri, wi nafiyaarulun. Uko m n  uump nna  i an, uwo u en wi Na iba i.

9 Naando do uko ulon ahilna aka mbuur m n . Nin

alon keeri awutan kad man bkowul  i uko m n .

10 Uko wi  woon h nkun uwo udo wi Na iba i  iki  i pwo baloolan na Krittu, Na iba i a ak nja  hilna  do iko inuura. Na iba i aboman iko m n  ji  bi  do kabuka,  hilna woli  bi buka  do kado ya.

Ba aan bti bakak baloolan  i Krittu

11 An nanwoon naanwo bayuday, k  bayuday biki kabuka baji badu'an banwoon baanya kat mp ka   ji bukal bawoon banya  kat mp  iki  leef  i baka  afalanaa, nale an uko wi nawoon  fa.

12 Wal m n  naamme Krittu, abot awo naanwo biki Itrayel, pntaali pi Na iba i, aando bhonar na an, k  nabot awo naanwo biki kayeenk kahon ki ahonun banwoon biki pntaali pi nul. Nale an kak k  nabi wo  i umundu awo naanka mnha  abot awo naamme Na iba i.

13 K  h nkun  i pwo baloolan  i Yetu Krittu, an nanlowun  fa Na iba i, pke  pi Krittu ake aranan pa u k  nakak a oga.

14 Ul *Krittu na manjoonan awoon btiinkar bi  tiinkarun: ado *bayuday na banwoon baanwo bayuday k  bakak baloolan. Awul ubida wi nul awatna uniw umbiin apa    ba aan: uniw m n  uwo b oorad.

15 Ap enan  i *bgah bi Moyit udolade wi ba na iko yi p a  inwoon  i ba injaan

ido bayuday na banwoon baanwo bayuday başoorad. Ado haŋ ahilna ajej baka bukal batëb bti akakan baka kē bawo baloolan ʔi a, hēnk di di aʔiŋ btiinkar.

16 Akakan baka kak bukal batëb bti ʔi ploolan na Naşibaʔi, hēnk bakak uleef uloolan, wi pkeʔ pi nul ʔi krut pawatuŋ uko unʔuun kē başooradi.

17 Abi pʔupan uʔup wi btiinkar, an nambiin alow Naşibaʔi na bambiin aŋoga.

18 Ul aʔēpnun ʔi *Uhaaş wi Naşibaʔi unwoon uloolan aʔu kē un bayuday na banwoon baanwo bayuday ŋhil aban du Naşibaʔi Aşin nja.

19 Wul ukaan kē naankak awo bayaant kēme bañaan bambiin bi phil, nawo kak bañaan banwoon biki pntaali pi Naşibaʔi, nawo biki kato-hul.

20 Naşibaʔi anaakrēnan ʔi pniw pi akniwun, kē banjañan na baʔupar Naşibaʔi bawoon induba ijuni, Yetu Krittū ul ʔi uleeful kē aʔē wo pkumel pankmēbanun kato-h bti.

21 Krittū adoluŋ kē uniw bti unaʔ abot atool pa pwo kato-h kayimanaan ki Naşibaʔi Aju-gun.

22 Nawo baloolan na Krittū, hēnk anaakrēnan kak ʔi uniw wi akniwun nahilna nawo *kato-h ki Naşibaʔi, ki Uhaaş wi nul ukwoon.

3

Pawulu nanjañan i banwoon baanwo bayuday

1 Uko waŋ ukaan kē nji Pawulu kañehan Naşibaʔi pa an. Uko wi ndoluŋ pa an nanwoon naanwo *bayuday, wi nji kalempuŋ pa Yetu *Krittū, uʔuun kē nwo nakalabuş.

2 Dfiyaar kē name ulemp wi Naşibaʔi aʔu'ēnuŋ ʔi bnuura bi nul aji ndo pa an.

3 Ul abiin ayuujēn uko wi aŋaluŋ pdo wi nin alon awoon aambaan kame'aara. ʔi uko waŋ wi wi mbiin apiitan btiişu.

4 Woli naleyiir uko mēnt, nawin kē dme bnuura uko wi Krittū umbiin amena.

5 Naşibaʔi aando wa ʔfa kē umeetanaa ʔi bañaan jibi aʔēpnun ʔi uhaaş wi nul ado wa kē umeetana hēnkun ʔi banjañan na baʔuparul bayimanaan.

6 Uko umbiin amena wun uwo kē banwoon baanwo bayuday bayeenk bnuura bi Naşibaʔi ji bayuday, ba-naakiir akak uleef uloolan, ayeenk bti uko wi Naşibaʔi ahonun. Uko mēnt udolanaa ʔiki bakak baloolan ʔi Krittū wi bafiyaaruŋ *Uʔup Ulil Unuura.

7 *Uʔup Ulil Unuura mēnt, Naşibaʔi aʔenēn ʔi bnuura bi nul mnhina mi nul ndo kaʔupna wa.

8 Nji mpoʔētaanuŋ ʔi bañaan biki Naşibaʔi, awulēn bnuura bi pʔup banwoon baanwo bayuday bnuura bweek maakan bi ʔi *Krittū.

9 Dwo i kayuuj, kajinʔan ʔi uşal wi ñaan andoli, uko umbiin amena wi Naşibaʔi anʔakuŋ iko bti yi awoon

aanyuuj nin alon tfa, dyuujan jibi akdolon uko mēnt uhilna udolana.

¹⁰ Hēnk, hēnkun banfiyaarun bti baṭu mñsih na mnhina manwoon du baṭi manhil mame jibi iko yi uṣal unṭuṇa wi Naṣibaṭi ujaan uwul itumun abot apaṭ.

¹¹ Uko mēnt uwo jibi Naṣibaṭi aṇaluṇ uwo du ujuni, aṭepna ṭi Yetu Krittu Ajugun adolna wa.

¹² Ul aṭuun nja ṇhil pñog Naṣibaṭi na mntēṇ ṭiki ṇfiyaara.

¹³ Ukaan kē nji kakooṭan nawut kawut phaj pi bakha-janaanun pa an padolan nawutandēr. Phaj mēnt paktijanaṇ mndēm.

¹⁴ Uko mēnt ukaan kē nji kaṇup ṭi kadun ki Aṣin nja,

¹⁵ ankaan kē kṣini bti du baṭi na mboṣ kawoo.

¹⁶ Dñehana, jibi mndēm mi nul manwoon mnweek, awulan uhaaṣ wi nul udo katēṭēnan,

¹⁷ *Krittu ahilna awo ṭi ṇhaaṣ ṇi nan ṭiki nafiyaara. Dkak aṇehan, wi najabuṇ awo na intaaṇ abot aliint ṭi uṇal,

¹⁸ name na banwoon biki Naṣibaṭi bti jibi uṇal mēnt wi Krittu udēmun maakan adoo wo uunka dko di uṭaṇun.

¹⁹ Ēnhēn, dñehan nahil name kē uṇal mēnt upel iko bti yi ṇaan ahilanun kame, Naṣibaṭi ahilna atumanan iko bti yi awoonaanun.

²⁰⁻²¹ Mnhina mi Naṣibaṭi manjaan manlemp ṭi nja, ukaan kē ahil pdo adoo pel maakan iko bti yi ṇhilanun

kaṇehan kēme kadoo kaṣal. Najoh ṇdo kadēmana te mnto, ṭi banfiyaarun bti na ṭi Yetu *Krittu. Uwo haṇ.

4

Pwo baloolan ṭi Krittu

¹ Nji, i ulemp wi naan pa Ajugun uṭuun kē nwo nakalabuṣ, dkooṭan nado kayuuj ṭi mnwo mi nan kē nawo jibi Naṣibaṭi andu'anan aṇaluṇ nawo.

² Nawalaan ikow, nabot najoob ikow, nawut kado kataran. Nayuuṇ kē naṇaladi ṭi pdo kamiirad.

³ Namēbaan naliintan ṭi btiinkar na pwo ṭi ploolan pi *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ujaan uwul.

⁴ Nwo uleef uloolan, kē Uhaaṣ wi Naṣibaṭi unwoon ṭi nja ubot awo uloolan, hēnk di di mnhaṭ mi Naṣibaṭi aduuranan mankaan awo mloolan.

⁵ Ajugun awoha aloolan kē pfiyaar pi nja pakak awoha ploolan jibi batitmu bi ṇkaan ayeenk bakaan awoha bloolan.

⁶ Naṣibaṭi Aṣin baṇaan bti awoha aloolan, ul anṣihuṇ iko bti na baṇaan, ul kak ajaan alemp ṭi baṇaan biki nul bti, kabot kawo ṭi baka.

⁷ Kē andoli ṭi nja aṣē ji yeenk bnuura bi Naṣibaṭi kahilna kado ulemp wi Krittu aṭu'ulun.

⁸ Hēnk di di Ulibra wi Naṣibaṭi ujakun:

*Wi akpayiṇ bko duuṭ
aṭij biki amobun,*

aŋen bañaan biki nul iko ilon.^{*}

9 Kë we uwoon apayaa? Uko mënŋ uyuuj kë aduna awala te ɸi mboŋ*.

10 Anwaliin ul akaan apaya aŋep baŋi bti kahilna kawul iko bti ɸi umundu ubida katuman.

11 Kë iko yi aŋenuŋ bañaan iwo : balon bawo ban-jañan, balon bawo *baŋpar Naŋibaŋi balon bawo bañaan bankdooŋ kaŋup *Uŋup Ulil Unuura, balon bawo bayafan biki pntuk pi banfiyaaruŋ na bajukan bgah bi *Krittu.

12 Ado haŋ bañaan biki Naŋibaŋi bahilna babomandër pa ulemp wi ptënŋtën uleef wi Krittu unwoon bañaan biki Naŋibaŋi bti.

13 Hënk nbi kaya te kadoo kawo nja bti baloolan ɸi pfiyaar pi nkfiyaaruŋ na ɸi pme pi nkmeen Abuk Naŋibaŋi. Hënk, njij ɸi pŋaŋ Krittu, kanaama bti.

14 Nënkak awo keeri bapoŋ biki pjukan pi bañaan balon bantitun ɸi kaguuru pajaan pañoŋ du bdëm jibi nmaaron najaan naluŋ iŋeem, uyook kaya na ya.

15 Nbaa ɸëp ɸëp kado kaŋup manjoonan na uŋal, kaŋë kado kanaam naam Krittu pya, ul anwoon bkow.

16 Aji ɸëpna ɸi dko bti di imoh ijaan iyitiiraan kaŋon uleef, uko kŋaan kabot kaya bnuura. Woli dandoli ɸi uleef dado ulemp wi da, uleef uji udëm bti kaka uforta ɸi bnjalad.

Ubida uhalu ɸi Krittu

17 Uko wi, wi wi nji nŋaluŋ kaŋupan ɸi katim ki Ajugun : naŋaŋaan pdo kapoŋ ji bañaan banwoon baamme Naŋibaŋi, banwoon na nŋal nnaaf.

18 Nŋal nji baka nŋawo ɸi bdëm ; kë babot awo baanka ubida wi Naŋibaŋi ajaan aŋen ɸiki bawo ɸi kapaam, kë nŋaaŋ nji baka nŋabot adënët.

19 Pwaan mnkow pi bawaaruŋ paŋu kë bakjuban pjuban pi piinŋ abot abi duka duka ɸi pdo iko iŋop bti.

20 Kë an, mënŋ uko waŋ wi wi najukuŋ ɸi *Krittu.

21 Wi natiinkuŋ uko wi Yetu, kë bajukanan uko unwoon manjoonan manwoon ɸi a,

22 nawo i kaduk iko yi nakdolun ɸfa, kaŋëlëŋ mnwo mi nan mi ɸfa. Uŋal wi uleef ujaan uguuran kadoo ɸijan du pkeŋ.

23 Iŋëb yi nan na nŋaaŋ nji nan nŋawo nji kakak nhalu,

24 naŋë nakak bañaan ba-halu biki Naŋibaŋi adoluŋ kë banaama awo na ubida ujinŋ utool wi manjoonan manjaan mambuk.

25 Hënk, nawutan kaŋilan : Andoli ɸi an adoon kaŋup atënŋul manjoonan ɸiki nŋaakiir awo nja bti uleef uloolan.

26 Nadeebaŋle nawutan kawut udeeb wi nan uŋu'an pdo ipekadu. Nawutan kawo na udeeb te unuur udoo ujoŋ.

27 Nakŋen *Untaayi Uweek dko dmëban.

* 4:9 Aduna awala ɸi mboŋ: Balon bai : aduna aya mboŋ uŋeem du mnkeŋ.

28 Nakiij aṭaṭaan, aṣë ṭëp ṭëp amëban ulemp wi nul, awo natool ṭi wa, ahilna aka uko wi akfaaṣëruṇ na anwoon ṭi kanuma.

29 Uṭup uwuṭaan uwutan kapën ṭi mntum mi nan, uṭup unuura ṭaṇ unjaan uṭënk kaboman kabot kado banktiinkuṇ wa bnuura, uwoon kado kapën ṭi mntum mi nan.

30 Nawutan kaṭu *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ujooṭan ; Uhaaṣ wi nul wi aṭu'anaṇ wi wi akluṇ kayikrënaanan ṭi unuur wi mbuur.

31 Napënaan ṭi ptoofan iko bti inwoon itënt phank ṇaṇ ṭi uhaaṣ, bṣoorad, udeeb, pdeen pdiim, bkuutar na pdo kado iko bti yi mnṇot.

32 Nawoon keeri na itëb inuura nabot nado kaṇaga batëntan. Nadoon kamiirad jibi Naṣibaṭi aṭëpnun ṭi *Krittu amiiran.

5

1 Nawo babak Naṣibaṭi biki aṇaluṇ maakan ukaṇ kē nawo biki kado katen ṭi a.

2 Uṇal uwoon kaṭon ubida wi nan jibi uwoon pa Krittu : aṇal nja adoo wul Naṣibaṭi kaṭuṭ ki nul pa nja, kē kawo uṭen na untaam udolni bṭenjan banliluṇ Naṣibaṭi.

Nawoon ṭi bjeehi

3 Hënkun wi nawoon biki Naṣibaṭi, naankak awo biki kado kaṭiiniyaan ṭiiniyaan iko yi pjuban pi piint, ubida uṭop, na pṇeebar iko.

4 Nin naanwo kado kaṭiiniyaan iko itop kēme iko inaaf kēme iko yi bawaan mnkow bajaan baṭiiniyaan. Iko mënt iinyuk nado kaṭiiniyaan. Naṭëpan ṭëp nado kabeeb Naṣibaṭi.

5 Hënk di uwoon, nameen wa bnuura, nin ṇaṇ anjaan ajuban pjuban pi piint, kawo ṭi ubida uṭop aankluṇ kaneej du Pṣih pi Krittu na Naṣibaṭi. ṇaṇ ankaṇ aji ṇeebar iko aankak aluṇ kaneej du pa, ṭiki aji dëman iko yuṇ kawo ji Naṣibaṭi i i akdëmanuṇ.*

6 Nin ṇaṇ alon awutan kaguuran na ṇṭup ṇwaan udooni : uko mënt bti ujaan uṭu Naṣibaṭi adeebaṭër banwoon baandi pṭaṣa.

7 Nawutan keeri kanaakiir na baṇaṇ batënt bukuṇ.

8 Ṭfa nabi wo baṇaṇ biki bdëm, kē hënkun naṣë kak biki bjeehi wi nawoon biki Ajugun. Nadoon kado ji baṇaṇ biki bjeehi.

9 Uko wi bjeehi bajaan babak uwo bti unuura, utool abot awo wi manjoonan.

10 Nakeerin nado kala pme uko unliluṇ Ajugun.

11 Nawutan kaka nin uko ulon na udo uwaan udooni wi baṇaṇ biki bdëm, naṭëpan ṭëp nado kayuuj kē iko mënt iwo iwuṭaan.

12 Uko wi baṇaṇ mënt bajaan bado ṭi kamena ukowandën maakan pdo kaṭiiniyaan.

13 Iko bti impënuṇ iji

* 5:5 Ampiiṭuṇ aṣal kē ṇaṇ napit aji dëman ṇnton ṭiki aji dëman iko pdëman pi awoon kadëman ṭaṇ Naṣibaṭi. Natenan ṭi Kolot 3.5.

imeetana du bjeehi. Kë uko ummeetaniin du bjeehi uji uwo bjeehi.

14 Hënk di di upiitaniin aji :

« *Naŋiin iwi inkŋoyënŋun,
naŋiin ŋi ptoof pi bankeŋun,*

*Krittu ašë naŋan bjeehi bi nul
ŋi iwi. »†

15 Nalipariin keeri ŋi mnwo mi nan mi ŋnuur bti. Nawutan kado kado ji bapën ; nadoon kado ji banwoon na ŋŋal.

16 Nadoon kado bnuura nyaaš bti ŋi nahilanun pdo ba, ŋiki wal wi ŋwoon wi, uwo uwuŋaan.

17 Ukaan kë naanwo kado bpën, nadoon kala pme uko wi Ajugun aŋalun nado.

18 Nawutan kadaan poot kakuj, paji patokan ubida ; naŋepën ŋep natum na *Uhaaš wi Naŋibaŋi.

19 Nadoon katënŋen batënŋan ŋi ptoofan na iyeeh yi pñaamarën Naŋibaŋi, na yi pdëman *Krittu. Uhaaš wi nul uŋ'an iyeeh mënŋ ŋi bkow. Nadoon kayeeh kadëman Ajugun na ŋhaaš ŋi nan bti.

20 Nadoon kabeeb wal undoli ŋi iko bti Naŋibaŋi Aŋin nja ŋi katim ki Yetu Krittu Ajugun.

Banniimarun

21 Andoli adoon kaŋaš *Krittu ŋi pdo katiink batënŋul.

22 An baaŋ nadoon katiink bayinan jibi banfiyaarun bajaan batiink Ajugun.

23 Ŋiint awoon ajug katoŋ jibi Krittu awoon ajug banfiyaarun. Banfiyaarun bawoon uleef wi Krittu, kë ul ŋi uleeful ajaan abuuran baka.

24 Jibi banfiyaarun bajaan batiink Krittu, hënk di di baaŋ bawoon kado katiink bayin baka ŋi iko bti.

25 Kë an biint naŋalan baharan jibi *Krittu aŋalun banfiyaarulun adoo wul uleeful akeŋ pa baka.

26 Ado haŋ bahilna baŋëpna ŋi uŋup bawo biki Naŋibaŋi, wi aŋowun baka na meel,

27 banfiyaarulun bahilna bapën bawinana ŋi kadunul bawo na mndëm ji ñaaŋ ankniimiin anwoon nanuura, najinŋ piš kë kaara di nul daanlaatari këme awo na iko ilon itënŋ yun. Ado haŋ banfiyaarun bahilna bawo bajinŋ, batool babot bado kado uko unnuuriin ŋaŋ.

28 Kë hënk di di biint bawoon kaŋal bahar baka jibi baŋalun ŋleef ŋi baka. Aŋŋalun aharul, uleeful wi wi aŋalun.

29 Hënk di uwoon, nin ñaan alon aambaan kapoka uleeful, aji ŋëp ŋëp kade de'an wa, kaboman wa. Krittu aji do haŋ kak na nja ŋnfiyaarulun,

30 ŋiki ŋwo uleeful.

31 Ulibra wi Naŋibaŋi uji :
« *Waŋ ukaan kë ŋiint aklun
kaduk aŋin na anin kanaakiir
na aharul, bakak ñaan aloolan*
»☆

32 Manjoonan mnweek manwinana ŋi ŋŋup ŋi. Nji dji

† 5:14 Baŋaan baamme ñaan ampiitun uŋup wi. Balon baŋal kë uka pwoona ŋi kayeeh kalon. ☆ 5:31 Ujuni 2.24.

uko wan uwo wi *Krittu na banfiyaarun.

³³ Ñiint kak akaan aṇal aharul ji uleeful, ñaaṭ ado katiink ayinul.

6

Bapoṭ na bajug baka

¹ An bapoṭ pfiyaar pi nafiyaarun Ajugun paṭuun nado katiink bajugan, ṭiki uko mēnt uwo utool.

² *Bgah baji : « *Mēbaan ṣaaṣ na naan bnuura* » ☆ uko mēnt uwoon uteek ṭi iko yi Naṣibaṭi ajakun ṭi Bgah ungakandērun na kahon,

³ uji : « *Ihilna iwo ṭi mnlilan ṇnuur ṇi nu ṇabot ṇaṭum ṭi mboṣ.* » ☆

⁴ Kē an baṣin bapoṭ, nakbubara kado kadeebaṭan babukan ; nadoon kakuṣ baka, kajukan baka kabot kayuuj baka iko inlilun Ajugun.

Balemp na biki baklem-parun

⁵ An balemp nadoon katiink biki naklem-parun ṭi mboṣ ṭi, nahetan ikow nado kaṭaṣ baka na iṭēb ijinṭ ji nalempar lempar *Krittu.

⁶ Nawutan kaṭaṣ baka ṭaṇ woli batenan pa bajakna kē nawo balemp banuura ; nadoon kado hanṭ ji balempar Krittu banjaan baṭu ṇhaaṣ ṇi baka bti ṭi pdo uko wi Naṣibaṭi aṇalun.

⁷ Nawutan kaṭaṣ baka kaṣē kaṣal kē baṇaan ṭaṇ biki naklem-parun, nadoon kaṭaṣ

baka na ṇhaaṣ ṇjinṭ ji naṭaṣ ṭaṣ Ajugun.

⁸ Name kē Ajugun alun katum ṇaan andoli ṭi uko unuura wi adolun awole nalemp kēme i baklem-parun.

⁹ Kē an biki baklem-parun namēbaan banklem-paranan na ṇhaaṣ ṇjinṭ, nawut kabēg baka. Name kē Ajugan i baṭi awo aloolan pa an na bukal, abot awo aanji ten uko wi ṇaan awoon.

Iko iguti yi Naṣibaṭi awulanan

¹⁰ Dbaaṇṣaan bṭup bi kaji na an, najejan phina pi nan ṭi mnwo mi nawoon na Ajugun, ṭi mnhina mi nul mandēmun maakan.

¹¹ Najejan iko iguti bti yi Naṣibaṭi awulanan, napokna kaguuru ki *Untaayi Uweek,

¹² mēnt baṇaan bajēn biki ṇkgutanaanun, ṇntaayi ṇanwoon du baṭi ṇa, na mnṣih na mnhina mi bajug umundu wi, unwoon wi bdēm.

¹³ Najejan keeri iko iguti bti yi Naṣibaṭi. Hēnk nanaṭna naliint ṭi ugut ṭi unuur uwuṭaan, ubale nahum bnaṭ.

¹⁴ Namēbaan keeri naliintan : najejan manjoonan natan ṭi blank manwo katēl ki nan, nawohariin kamiṣa ki ifeeru, kul kawoon pwo ṇaan natool ṭi kēṣ ki Naṣibaṭi.

¹⁵ Iṣapaat yi nakṭuun ṭi ihoṭ iwoon pbomandēr pa pya pṭup *Uṭup Ulil Unuura wi btiinkar wi Naṣibaṭi aṭenun nja.

¹⁶ Najejan pfiyaar ṇwal bti pawo ubeel wi nan, nahilna

najëmşën işuuri inkyikun yi
*Naguuru.

¹⁷ Najejan mbuur man-
woon ʔi *Krittu manwo pn-
tuuru pnʔak pi ugut. Uʔup wi
Naşibaʔi uwo kakej ki *Uhaaş
wi Naşibaʔi uwulanan.

¹⁸ Nadoon kañehan Naşibaʔi
kakooʔa nʔwal bti, *Uhaaş wi
nul udo kaʔenkan ʔi uko mënʔ
; natamaan nawut kayoont
iñeen nin unuur uloolan ʔi
pdo kañehandër banwoon
biki Naşibaʔi bti.

¹⁹ Nañehandëraan kak,
Naşibaʔi aʔuuna uʔup wi nul ʔi
mntum mi naan, hënk nhilna
ndo kaʔup na mntëŋ uko
umbiin amena wi *Uʔup Ulil
Unuura ujaan udiiman.

²⁰ Dwo naʔupar wa, kē
wul ukaan kē ntanana na
mnkorentu awo ukalabuş.
Nañehandëraan keeri pa ndo
kaʔup na mntëŋ uko wi
nwoon i kaʔup.

Uʔup ubaañsaani

²¹ Dŋal an kak name
jibi nji nwoon, uko wi nji
kadoon. Tişik, ayiʔ nja
i nʔalun maakan ankaan
awo nalempar Ajugun na
manjoonan, alun kaʔupan jibi
iko bti iwoon.

²² Dyila yil du an pa aʔupan
jibi nwoon abot atëŋtënan.

²³ Dñehan Naşibaʔi Aşin nja
na Yetu *Krittu Ajugun ba-
joobtën nhaaş ʔi banfiyaaru-
lun bado kaŋalad babot ba-
hoʔëlëş pfiyaar pi baka.

²⁴ Bnuura bi Naşibaʔi pa
baŋalun bti Yetu Krittu Aju-
gun te mnʔo.

Uṭup wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Filip

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun pntuk pi banfiyaarun panwoon du ubeeka wi bajaan badu Filip. Ti bayaaş bi nul btēbantēn, abi ṭup Uṭup Ulil Unuura du ubeeka mēnt kē bañaan badoo fiyaar wa. Natenan ti ulibra wi Ulemp wi Banjaan 16.11-40. Wi bapiin awat Pawulu ukalabuş ṭiki alempar Ajugun, bañaan biki ubeeka wi Filip bajunt itaka awul alon ti baka i bajaan bado Epafrodit añaofa. Wal mēnt wi wi Pawulu apiitun baka kakaarta ki kabeebna baka. Aji na baka bamēban baliint ti pfiyaar, bawut kadek Naşibaṭi kafet, bawut katiink banjaan bajukan bañaan uko umpaṭun na Naşibaṭi. Akak aleşan baka kē bawo ti ploolan na Krittu, kē btiinkar bawoon kawo ti ptoof pi baka.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboş na pñehan (1.1-11)
2. Hum di di Pawulu awinarun ubida (1.12-30)
3. Pdo bañaan bado kado ji Krittu (2.1-18)
4. Bañaan banwoon Timote na Epafrodit
5. Ñaan najēn awo kalil Naşibaṭi (3.1-4.9)

6. Pawulu abeeb bañaan biki Filip (4.10-20)

7. Pwul mboş pbaañsaani (4.21-23)

Pwul mboş

1 Nji *Pawulu na Timote, ṇnwoon balempar Yetu *Krittu, ṇwul mboş biki ubeeka wi Filip bti bammēbanun Yetu Krittu awo biki Naşibaṭi na baweeb biki baka na banjaan baṭēnk baweeb mēnt ti ulemp.

2 Dñehan Naşibaṭi Aşin nja na Yetu Krittu Ajugun bawulan bnuura babot ba-joobṭēnan ṇhaaş.

Pbeeb na pñehan Naşibaṭi

3 Dji kabeeb Naşibaṭi i njaan kadēman ti uko winan, ṇyaaş bti ṇi njaan kaleşan.

4 Woli dñehandēran an bti Naşibaṭi, dji kawo ti mnlilan.

5 Dji kawo na mnlilan ṭiki du unuur uteek te hēnkun, naṭu iñeen yi nan ti ulemp wi pdo kaṭup *Uṭup Ulil Unuura na iko bti yi najaan naṭēnkñen.

6 Uko wi nfiyaarun wii wi : Anjunun ulemp unuura wi ti an ado kalempa lemp te uba wa, ti unuur wi Yetu *Krittu akluṇ kabi.

7 Unuura nwo na uşal utēnt wan pa an bti. Na manjoonan dṭu'an ti uhaaş wi naan, woli dwo ukalabuş kēme awo ti pgutar Uṭup Ulil Unuura, an bti naji naṭēnkēn ti ulemp wi Naşibaṭi awulun.

8 Aa, Naşibaṭi ame kē dmēbanan an bti ti uhaaş wi

naan abot aŋalan jibi Yetu Krittu aŋalanaŋ.

9 Uko wi njaan kañehan Naşibaŋi wii wi : Ado uŋal wi nan udo kadēma dēm pya, te nşal ŋi nan ŋadoo ŋajeesh bnuura nabot nado kayikrēn uko bti wi Naşibaŋi aŋaluŋ.

10 Hēnk nahilna najoš uko unuurnaaniŋ naşē nawo bajinŋ piş banwoonŋ baanwo na nin buŋaan blonŋ pa unuur wi *Krittu aklunŋ kabi.

11 Nawo kak bañaanŋ bantumunŋ na uko wi pwo baŋool wi Yetu Krittu aŋuunŋ ŋi an. Hēnk nayuuŋ mndēm mi Naşibaŋi, bañaanŋ babot bado kadēmana.

Pawulu awo du ukalabuş

12 Bayiŋ naan dŋal name kē uko undolnuŋ ubaa ŋēp ŋēp ado kē *Uŋup Ulil Unuura ukmeetŋana meetŋana pya.

13 Hēnk, bangoli bti biki naşih najeenkal na bañaanŋ bti badoo me kē ulemp wi *Krittu uŋuunŋ kē nwo ukalabuş.

14 Kē uko mēntŋ ukak aŋu kē bayiŋ nja batum bahaŋ ŋi Ajugun, akak aŋup Uŋup wi Naşibaŋi na mntēŋ nin baanji balēnk.

15 Uwo manjoonan kē balonŋ baji baŋup uko wi *Krittu na uşal wi bpulad na wi bkujar, kē balonŋ başē ji baŋup wa na uşal unuura.

16 Banjaanŋ baŋup uko wi Krittu na uşal unuura, uŋal ujaanŋ uŋu baka pdo hanŋ, ŋiki bame kē ulemp wi naan uwo wi pdo kagutar *Uŋup Ulil Unuura.

17 Kē bukundi, na uşal wi bpulad wi wi bajaanŋ baŋupna uko wi Krittu. Mēntŋ uşal ujinŋ ujaanŋ uŋu baka banaŋa ; baji başal photoalēş mnhaj mi naan du ukalabuş.

18 Kē uko mēntŋ uşē wo uunwo nin uko ulonŋ. Uko unkaanŋ udooni uwoonŋ woli na uşal uwuŋaan kēme na uşal unuura wa, baŋup uko wi Krittu. Dliandēr uko mēntŋ. Dkak ado kalilandēr lilandēr uko mēntŋ pya,

19 dme kē uŋiŋ mbuur mi naan, ŋiki nañehandēraan, kē Uhaaş wi Yetu Krittu ubot aŋēnkēn.

20 Uko wi ŋji kayoonkunŋ abot ahaŋ na uhaaş wi naan bti uwo kē nin mēnkkowa, dbaa ŋēp ŋēp hēnkunŋ kado jibi njaanŋ kado ŋnuur bti kayuuŋ na mntēŋ mndēm mi Krittu ŋi uleef naan woli dwo najeb kēme woli dkeŋi.

21 Woli dwo najeb *Krittu awoonŋ uhefēntŋ wi naan, kē woli dkeŋi kanuurandēn.

22 Kē woli pwo ŋi mboş paŋu ulemp wi naan udo kaya bnuura, mēmme keeri uko udat.

23 Dwo na nşal ntēb : dŋal pya, kaya kawo na Krittu, wul wi ndoonŋ ahokan hokan.

24 Kē uşē nuura pa an nwo ŋi mboş ŋi.

25 Kē jibi nfiyaaruŋ uko mēntŋ dme kē dŋo ŋi na an bti, nahilna nado kadēm nabot nawo na mnlilanŋ ŋi pfiyaar pi nafiyaaruŋ Krittu.

26 Hēnk woli dkak du an nahilna kaka uko ulonŋ unktuunŋ nataŋar Yetu Krittu

kak.

²⁷ Uko unkaan udooni uwo nado kaŋon ubida wi nan, utaŋ na *Uŋup Ulil Unuura wi *Krittu. Hēnk, woli dbi du an kēme awo mēnwō na an katiink kē namēbandēr aliint awo ji ŋaŋ aloolan agutar na uhaaŋ uloolan pfiyaar panwoonun du Uŋup unuura uhalu.

²⁸ Nakwut nin uyaas uloolan baŋooran balēnkanan ; uwo pa baka uko unkyuujun pjot pi baka na unkyuujun kē Naŋibaŋi abuuranan. Uko mēnt upēnna du Naŋibaŋi.

²⁹ Hēnk di uwoon, ŋi uko wi Krittu : Naŋibaŋi aŋenan kē nahil afiyaara abot aŋenan kē nahil phajara.

³⁰ Na manjoonan uko wi nakgutarun uwoon uloolan na wi nawinun kē nji kagutar ; dgutaraara gutar wa jibi nameeŋ.

2

Btiinkar na pwalan bkw

¹ Woli pwo baloolan ŋi Krittu paji patēŋŋenan, woli unal wi akaan pa an uŋi uŋaŋanan mntēg, woli Uhaaŋ wi Naŋibaŋi uŋu'an kē nakak baloolan, woli naŋaladi abot aŋagiir,

² natiinkaran keeri, naŋalad, nala pwo ŋi ploolan ŋi uhaaŋ na ŋi uŋal. Hēnk dlun kalilan maakan.

³ Nawutan kado kado nin uko ulon na uŋal wi bpulad, kēme kado kado uko ulon kalaana pwinana. Naŋēpēn ŋēp nawalan ikow nado katen batēnŋan ji badēm apelan.

⁴ Andoli awutan kaŋal ulee-ful ŋaŋ, adoon kaŋal batēnŋul.

⁵ Nawoon na uŋal utēnt wi Yetu *Krittu ŋi ptoofan

⁶ Ul anwoon ji Naŋibaŋi aŋē wo aanŋo aten plin pi alinun na Naŋibaŋi

⁷ abaa ŋēp ŋēp apok pdiiman mndēm mi nul akak awo ji baŋaŋ bti, akakan uleeful nalempar baŋaŋ.

Kē baŋaŋ bti bawin kē awo ŋaŋ najēn.

⁸ Awalan bkowul adoo wo aampok pok pdo nin uko ulon wi Naŋibaŋi aŋalun,

adinan pkeŋ, adoo dinan pkeŋ ŋi krut.

⁹ Ukaan kē Naŋibaŋi adeenja du bko duuŋ, awula katim kandēmun apel itim bti.

¹⁰ Hēnk, banktiinkun bti katim ki Yetu

du baŋi na mboŋ, na du mnkeŋ baŋup.

¹¹ Itum bti ibot ido kadēman Naŋibaŋi Aŋin nja kaji Yetu awoon Ajugun.

Ulemp wi baŋaŋar Yetu

¹² An bayiŋ naan biki mmaganun, dme kē naam-baan kaŋaŋanaara pdo kaŋaŋ Naŋibaŋi. Nawutan kado kaŋaŋa keeri woli dwo na an ŋaŋ, nadoon kaŋaŋa kak maakan woli mēnwō na an. Nadoon kalempar mbuur mi nan ŋi pdo kawalan ikowan na ŋi pdo kaŋaŋ Naŋibaŋi na palēnk.

¹³ Naŋibaŋi ul ajaan aŋu'an, kē naji naŋal pdo kabot kado uko wi aŋalun.

14 Woli nawo i pdo uko ulon nawutan kado kanur nuran, këme kado kalaţar.

15 Hënk nahil kawo bañaan bajint piş biki bawoon baankwin nin uko ulon wi pţup ţi baka, babuk Naşibaţi banwoon baanwo na nin buţaan blon ţi ptoof pi bañaan biki umundu wi banwoon baţilan na bado buţaan. Nado kanuur wal mënţ ţi umundu,

16 an namëbanuţ Uţup unjaan uwul ubida. Hënk, dlun katanaran ţi unuur wi *Krittü aklun kabi, ţiki pţi pi naan na unoor wi naan njaankwaan udooni.

17 Woli pñaak pi naan padoo wo i ptula kawo uñaakan wi bţenjan banwoon pfiyaar pi nafiyaaruţ, kalilanaara lilan kabot katan na an bti.

18 Hënk kak nawo i kalilan kabot katan na nji.

Kayili ki bi Timote na Epafrodit

19 Dhaţ ţi Ajugun Yetu aji dyil ţi nnuur nji Timote du an, ahilna ajoobţënën udeeb nji kak, woli dtiink jibi nawoori.

20 Mënka nin ñaan alon kak anjaan aţu uşal ţi an ji nji kala pme jibi nawoori na manjoonan.

21 Bukal bti ikow yi baka yi yi bajaan balempar, baanji balempar Yetu *Krittü.

22 Kë ul, nawin an bti uko wi ahilun pdo. Awo na nji alemp jibi napot ajaan awo na aşin, kë nklem un batëb bti aţup *Uţup Ulil Unuura.

23 Ul i i nji njalun pyil du an keeri, wi nji kamehan me jibi uko wi nan uklun kaţëp.

24 Nji kak dhaţ ţi Ajugun aji dbi kak du an hënkun uunkjon.

25 Kë nşë ten awin kë dwo i kayil Epafrodit kak, ayiţ nja ţi *Krittü, i njaan ngakandër kalemp kabot kagutar *Uţup Ulil Unuura. An nayilulun ţi nji ado kalemparaan wi nwoon ţi kanuma.

26 Abi nal maakan pwinan an bti abot ahaajala, wi natiinkun kë amaaki.

27 Na manjoonan abi maak adoo ñogan pkeţ, kë Naşibaţi aşë ñagi'a. Mënţ ul tañ i añaagiin, nji kak añaagi'aan maakan, ado han nwutna woli dpën ţi mntëg mi, kaneej ţi mlon.

28 Dkeer ataran kayila du an nahilna woli nawina nalilan, nji mbot nwo mënka ajooţan maakan.

29 Nayeenkana na mnlilan ji ñaan anwoon i Ajugun, nabot namëban bañaan banwoon ji a bnuura.

30 Ul ankakun i pkeţ pa ulemp wi Krittü, ayeenkaran ado ulemp wi nawoon naan-hil pdo an ţi nleefan pa nji adoo kak i pkeţ.

3

Bnuura bi pme Yetu Krittü

1 Kë hënkun an bayiţ naan, nalilaan ţi Ajugun. Nin uunwo unoor ţi nji nkak mpiitan uko wi ndoon abi piitan, uko mënţ utëţţënan tēţan.

² Nalipariin bañaan banwoon ji n̄buş*, bado buṭaan, bukal biki pwala katēmp pawoon ṭań pfal uleef.

³ Nja njaan n̄tēpna ṭi Uhaaş wi Naşibaṭi kadēmana, nja n̄ntuun mndēm mi nja ṭi Yetu *Krittu, abot awo n̄enhaṭ n̄leef n̄i nja, nja n̄woon banwaliin katēmp na manjoonan.

⁴ Kē n̄ji, ddoon aka uko unhilanun kaṭu'ēn nhaṭ uleef naan. Woli alon anun kē ahil phaṭ uleeful, n̄i dhilun kahaṭ uleef naan kapela.

⁵ N̄ji i bawalanun katēmp wi mbukiin ado n̄nuur bakreñ, dwo i pntaali pi *Itrayel, i p̄şini pi *Benyamin, dwo na hebērē abuk na-hebērē. Ṭi uko wi pṭaş *bgah dwo *nafaritay.

⁶ Dbi wo ñaan an̄jalun uko wi Naşibaṭi maakan adoo nun wi n̄i kahajanun banfiyaarun Yetu kē ddo do wa. Woli pṭaş uko bti wi bgah bajakun aji uwo utool, nin ñaan alon aanhil kajakēn uko ulon.

⁷ Kē iko bti yi mbiin aşal kē iṭu'ēn nwinana bnuura ṭi kadun ki Naşibaṭi, Krittu ado kē mme kē dbi neem na manjoonan.

⁸ Aa manjoonan ma, ntenle bnuura bweek maakan banwoon ṭi pme Yetu *Krittu Aju-gun d̄ji kawin kē dbi neem ṭi iko bti. Aṭu kē nwaan iko bti yi mbiin aka, kē n̄şē win kē iko bti iwo iwetar yi nwoon i kafel du pyewel kahilna kaka Krittu.

⁹ Kē ṭi a di nwoonun natool ṭi kadun ki Naşibaṭi, pwo natool pi pṭaş bgah pawoon paanhil pwulēn. Woli dfiyaar Yetu ṭań di nhilun kawinana pwo natool ṭi kēş ki Naşibaṭi.

¹⁰ Uko wi n̄jalun uwo pme Krittu. Pme'a pawoon pme mn̄hina mi pnaṭa pi nul ṭi pkeṭ na phaj ji a kaşē kanaam na a ṭi pkeṭ pi nul.

¹¹ Kē hēnk, dhaṭ kē Naşibaṭi alon kanaṭanaan ṭi pkeṭ.

Pten kadun, kagutan pwo natool na manjoonan

¹² Mēn̄ji ddo bi ka ka uko mēn̄t kēme nwo ñaan anwoon aanwo na nin buṭaan dlon, kē n̄şē taman katen me d̄mob uko mēn̄t, ṭiki Krittu amob-nun n̄ji ṭi uleef naan.

¹³ An bayiṭ naan, dme kē mēndo bi m̄ob wa. Kē uko uloolan ṭań wi wi nwoon-aanun ṭi uşal, uko mēn̄t wii wi : p̄ṭilma iko bti yi ndoon abi do, kado katen kadun,

¹⁴ kagutandēr uko mēn̄t kahil kayeenk uko wi Naşibaṭi aduurnun du baṭi duuṭ aṭēpna ṭi Yetu Krittu.

¹⁵ Nja bti n̄njijun ṭi pf̄iyaar Yetu, najoh keeri n̄ṭu uşal ṭi uko mēn̄t. Woli nawo na n̄şal n̄tēb ṭi uko ulon Naşibaṭi ka-jinṭanan wa.

¹⁶ Kē ṭi dko di n̄banun hēnkun, najoh n̄wut kaṭañan pṭaş bgah bi n̄jejun.

¹⁷ Bayiṭ naan, an bti nadoon katen ṭi n̄ji, nabot nado katen ṭi bañaan banjaan baṭaş uko wi njakanan.

* 3:2 *N̄buş*: Bayuday baji baji banwoon baanwo bayuday bawo n̄buş.

18 Batum baji bado ji başoor krut ki *Krittu jibi ndoon abi tupan akak atupan hênkuñ na mnkuul ti kës.

19 Babaañşaan du bdoo. Mënş Naşibaţi i i bafiyaarun, iyiñ yi baka yi yi bafiyaarun. Baji batanar uko unwoon kawo lah mnkow pa baka, bukal banţuun nhaaş ji baka bti ti iko yi mboş.

20 Kë nja, nwo biki baţi, dul di nkyoonknun nabuuran i nja Yetu Krittu Ajugun.

21 Ul aktëlëşun nleef ji nja njanjaan nakeţ, kakakan na nanaam na wi nul, unwoon uleef unwoon na mndëm. Aţëlëş na na mnhina mi ajaan aşıhna iko bti.

4

1 Hënk an bayit naan biki mmaganun maakan, dnuhan maakan, an nawoon mnlilan mi naan, na uko unkyuujun kë nji dwatun ti kampëtar ki nji kapëtarun. An biki mmaganun, hënk di nawoon kamëban kaliint ti ptaş Ajugun.

Uko wi pdo

2 An bi Ewodi na Tuntic dkootan koot naten ti Ajugun nakak natiinkar.

3 Kë iwiinjaan klemp ulemp wi njaan kalemp* na manjoonan, ţenkan baat batëb bukuñ ti uko mënş. Babi wo na nji agutar *Uţup Ulil Unuura, na Klement na banjaan balemp na nji bti,

biki itim ipiitaniin ti *Ulibra wi Ubida.

4 Nalilaan nnuur bti ti Ajugun ti uko bti. Aa, dkak akakalëş, nalilaan.

5 Pjoob bkow pi nan pawinaniin ti bañaan bti. Ajugun aanlowi.

6 Nawutan kaţaaf nin uko ulon. Ti iko bti, nakootan Naşibaţi nañehana uko wi nanumiin. Nabeebana woli nañehana uko ulon.

7 Hënk, ajoobţënan nhaaş udoo upel iko bti yi uşal uhi lanun kaşal abot amëban itëb yi nan na nşal ji nan ti Yetu *Krittu.

8 Bayit naan, uko wi nji kabaañşaanun wi : naţuun nşal ti uko bti unwoon manjoonan, uko uwoon uunji uţu ñaan mnkow, unwoon uţool, unwoon ujint piş awo uunwo na nin buţaan bloñ, unjaan uţu ñaan kanjalana, uko unyukuñ ptiink, uko unuuriin maakan, uko unwoon wi pmëban na iñeen itëb.

9 Uko wi najukuñ ti nji, wi nayeenuñ abot atiink ti nji, wi nawinnun kë nji kado, iko mënş bti nadoon kado ya. Hënk, Naşibaţi anjaan ajoobţën nhaaş awo na an.

Pbeeb Naşibaţi ti uko wi ajaan aţen

10 Dlilan maakan ti Ajugun, wi nakaan ayuuj kë naţu nşal ji nan ti nji. Mënji naambaan kaţu'aara nşal ti nji, naambi hil hil pyuujën uko mënş.

* 4:3 Injaan klemp ulemp wi njaan kalemp : Ti uţup ugrek bapiit aji « Tuţugot », uhinan kawo katim ki ñaan. Ti, balon baji katim ki ñaan ka.

11 Mēnt̃ kanuma kaṭu'ēnuṭ
kē nji kaṭiini hēnk, djuk plin ṭi
uko wi nkaan.

12 Dhil pwo ṭi bwaan abot
ahil pwo ṭi pyok. Dko bti di
nwoon na ṭi iko bti, Naṣibaṭi
ado kē nhil kayok kēme kawo
na ubon, kē nhil pwo woli
dka maakan kēme awo ṭi
kanuma.

13 Anjaan awulēn mn̄hina
adolun kē nhilan pmiir iko
bti.

14 Kē an naṣē do bnuura wi
naṭēnknun ṭi unoor wi naan.

15 An biki ubeeka wi Filip
name bnuura, wi njunun
pṭup *Uṭup Ulil Unuura
apēnna utaak wi nan wi
Matēdoniya, nin pntuk ploṇ pi
banfiyaarun Yetu paanṭēnkēn
na itaka, yi nan ṭaṇ yi yi nji
nyeenkun.

16 Wi nwoon du ubeeka
wi Tetalonika, mēnt̃ uyaas̃
uloolan ṭaṇ wi wi nayil-
banaanun uko wi nnumiṇ.

17 Mēnkla la nawulēn uko
ulon, uko wi nṇalun uwo : uko
wi nadolnun uwo bnuura bi
Naṣibaṭi akhoṭalēṣun ṭi iko yi
ahankan.

18 Dyeenk iko yi nnumiṇ
bti, ido pel kanuma ki naan.
Dṭumandēni, hēnkun wi ny-
eenkun iko bti yi nayilun
Epafrodit aṭijēn. Iwo ji pṭēkēn
plil pi bṭējan bi Naṣibaṭi adiṇ
abot alilandēr.

19 Kē Naṣibaṭi i njaan
kadēman aṣē hank ṭi Yetu
*Krittu bnuura bweek
maakan, alun kaṭēpna ṭi ba
kawulan uko bti wi nanu-
miṇ.

20 Mndēm mweek manwo
ṭi Naṣibaṭi Aṣin nja te mn̄o!

Uwo han.

Pwul mboṣ pbaañṣaani

21 Nawulan mboṣ baṇaan
bti bammēbanun Yetu *Krittu
awo biki Naṣibaṭi. Bayiṭ nja
banwoon ṭi na nji bawulan
mboṣ.

22 Banwoon biki Naṣibaṭi bti
awo ṭi na nji bawulan mboṣ
; banklemparun *Fetar naṣih
najeenkal ṭi baka bawulan
mboṣ maakan.

23 Ajugun Yetu *Krittu awu-
lan bnuura bi nul an bti.

Uṭup wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Kolot

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun pntuk pi banfiyaarun panwoon du ubeeka wi Kolot. Aambaan kayaha da, ašë tiink kē baji banfiyaarun Krittu banwoon da bamēban aliint ʔi pfiyaar pi baka. Epafrať anjaan agakandēr na Pawulu abiin aya da aṭup baka Uṭup Ulil Unuura. Wi nṣubal nlon ʔaṭepun, kē bañaan balon bašë ya da ajukan bañaan uko ulon umpaṭun na Uṭup Ulil Unuura wi Epafrať abiin ajukan baka. Bañaan mēnt baji na baka ñaan anjalun Našibaťi abuurana awo kadēman nwanjut na nnton nlon nampelun bañaan bajen. Baji na baka bawo kawala katemp, kawo baankde nyemať nlon. Kē Epafrať ašë ya wal mēnt du Rom di Pawulu awoon ukalabuš aṭupa uko mēnt. Wi Pawulu atiinkun uko mēnt wi wi apiitun baka, kadiimanaan baka kē pfiyaar Krittu ʔań pakkaan ñaan abuur.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboš (1.1-2)
2. Pñehan Našibaťi kabeeba (1.3-14)

3. Pwo Našibaťi pi Krittu na mndēm mi nul (1.5-2.19)
4. Ubida uhalu na Krittu (2.20-4.6)
5. Pwul mboš pbaańšaani (4.7-18)

Pwul mboš

1 Nji Pawulu i Našibaťi adolun kē nwo nanjańan i Yetu *Krittu na Timote ayiť nja nṭul

2 biki ubeeka wi Kolot banwoon biki Našibaťi afiyaar Yetu Krittu na manjoonan mboš. Dñehan Našibaťi Ašin nja awulan bnuura abot ajoobťenēn nħaaš.

Pñehandēr biki Kolot Našibaťi

3 Nēnji nťańan pbeeb Našibaťi, Ašin Yetu *Krittu Ajugun woli nñehandēran.

4 Ntiink pfiyaar pi nafiyaarun Yetu Krittu na unal wi nakaan pa banwoon biki Našibaťi bti.

5 Pfiyaar na unal mēnt nħawoona ʔi phať pyeenk iko yi Našibaťi ahankananej du baťi. Nakaan phať mēnt ʔi uṭup wi manjoonan, unwoon *Uṭup Ulil Unuura wi natiinkun.

6 Uṭup Ulil Unuura mēnt ubi ʔi an jibi ukaan abi ʔi mboš bti di ukdēman dēm pya abot aťij iko inuura. Hēnk di uwoon kak pa an, du unuur uteek wi nayeekun wa, abot awin bnuura bi Našibaťi na manjoonan.

7 Epafrať nanohun anjaan alemp na un ajukananej, ul anwoon nalempar Krittu na

* 1:7 Anklemṭun ʔa an : Nlibra nlon napiit aji : anklemṭarun un.

manjoonan anklempon pa an*,

8 aʔupun jibi *Uhaaʃ wi Naʃibaʔi uklempon ʔi an kē naʔaladi.

Pñehandër pntuk pi banfiyaarun

9 Ukaaŋ, wi ŋmehaŋ me uko waŋ, aʃē bi duka duka ʔi pdo kañehandëran. Nñehan Naʃibaʔi ado *Uhaaʃ wi nul uʔumanan uʃal unʔa na mn-ʔit nahilna name bnuura uko wi aʔalun.

10 Hënk, ubida wi nan ulil Ajugun nabot nado kado iko bti yi aʔalun. Nado kado iko inuura itum kabot kameha me Naʃibaʔi na manjoonan.

11 Nñehan Naʃibaʔi alintanan ʔi iko bti yi nakdolun na mnhina mi mndēm mi nul. Hënk nado kataman kabot kamiir ʔi iko bti yi nakdolun,

12 nabot nalilan, nabeeb Aʃin nja andolun kē nahil kaka uko wi ahoŋun bañaan biki nul, bukal banwoon ʔi bjeehi.

13 Alëb nja ʔi phina pi bdēm aʔoot du pʃih pi Abukul i aʔalun.

14 ʔi ul di di ŋbuurnun, kē Naʃibati abot amiir nja ipekadu.

15 Nin ñaan aambaan kawina Naʃibaʔi, ʔi mnwo mi abukul mēnt mi mi ŋwinulun. Ul awoon nateek, akʃihun iko bti impaʃaniin,

16 ʔiki ʔi a di di iko bti ipaʃaniin du baʔi na ʔi mboʃ, ŋko ŋanwinaniin na ŋanwoon ŋaanwinanaa : ŋnton ŋankʃihun, ŋanwoon na mnhina, na ŋandukiin bti.

Naʃibaʔi aʔepna ʔi a aʔak iko mēnt bti, iko mēnt bti aʔak ya pa a.

17 Ul awoo, wi nin kako kalon kawoon kaando bi paʃana, iko bti imëbandëraan ʔi a.

18 Banfiyaarulun bti bawoon uleeful, ul kaʃē awo bkow. Ul awoon ujuni, nateek ʔi banknaʔiin ʔi pkeʔ, ahilna kawo nateek ʔi iko bti.

19 Ulil Naʃibaʔi kē aʔumana iko bti inwoon ʔi a,

20 abot aʔepna ʔi a akakan iko bti ʔi mboʃ na du baʔi ʔi ploolan na ul Naʃibaʔi. Pñaaak pi Abukul pantuliin ʔi krut paʔijun btiinkar mēnt.

21 An, nabi low Naʃibaʔi, kē buʔaan bi najaan nado na bi najaan naʃal kē bado kē naʃoorad na a.

22 Hënkun uleef wi Abukul unwoon wi ñaan najën ukeʔi, pkeʔ mēnt paʔu kē nakak atiinkar na a. Hënk nahil kanaʔ ʔi kadunul kawo bajint piʃ, bañaan banwoon baanwo na nin buʔaan dlon, biki bawoon baanhil pji nin uko ulon ʔi baka.

23 Kē naʃē awo i kamëban bnuura kaliint ʔi pfiyaar kawut kapën ʔi phaʔ pi *Uʔup Ulil Unuura wi natiinkun. Uʔup mēnt baʔup wa bañaan bti ʔi mboʃ, wul wi nji Pawulu kalemparun wi nji kaʔupun wa.

Ulemp wi Pawulu

24 Dwo ʔi phaj ʔi uleef naan ʔi phaj pi *Krittu pa bnuura bi banfiyaarun banwoon uleeful.

25 Pa an nanfiyaarun bti biki Naşibaţi aţu'ënuŋ pdo ulemp wi pţup uţup wi nul bti.

26 Uko mënţ uwoon uko wi Naşibaţi amenun bañaan du wi umundu uwoonun, hënkun ameeţan wa bañaan banwoon biki nul.

27 Aŋal bañaan biki ŋtaak bti bame iko inuura na mndëm manwoon ʒi uko umbiin amena. Uko mënţ wii wi : *Krittu awo ʒi an, ul adoon kē nahat kē nayeenk ʒi mndëm mi Naşibaţi.

28 Kē hënk di di njaan ŋmeeţan Krittu, kaţup bañaan bti balipara, kabot kajukan baka na uşal untuŋa bti, bahilna bawo ʒi Krittu bukal bti bañaan banjijun ʒi pfiyaar.

29 Uko mënţ ukaan kē nji kalemp, agutan na mnhina bti manwoon ʒi nji, mi Krittu awulun.

2

1 Dŋal name kē dwo ʒi pgutaran, an na biki ubeeka wi Lawoditiya, na bañaan bti banwoon baambaan kawinën na kēş ki baka ; ugut mënţ utam maakan.

2 Ddo haŋ nahilna nawo na mntëŋ ʒi iţëb yi nan nabot naŋalad nawo ji ñaan aloolan ; natum na uşal untuŋa. Nahil wal mënţ kame uko umbiin amena wi Naşibaţi. Uko mënţ uwoon *Krittu.

3 ʒi a di di iko inuura maakan bti yi uşal untuŋa na injaan ihaabëş ñaan uşal iwoon.

4 Dţupan uko mënţ ñaan alon awutna nin kadaaran na ŋţup ŋlil ŋi nul.

5 Uwo manjoonan kē dlowan, kē uşal wi naan uşë wo ʒi an, kē nlilan maakan wi nwinanan kē namëban bnuura abot anaţ aliint ʒi pfiyaar pi nafiyaarun Krittu.

Mnwo mi bañaan banwoon biki Krittu

6 Hënk wi nadinanun Yetu *Krittu aji awo Ajugun, mnwo mi nan mandoon kayuuj kē awo na an.

7 Najab awo na intaañ ʒi a, kē ajejan aniwna katohul, abot adolan kē nakliint ʒi pfiyaar jibi bajukananan, mnwo mi nan mandoon kayuuj keeri kē Krittu awo na an ʒi ubeeb wi najaan nabeeb maakan Naşibaţi ŋnuur bti.

8 Naţafaraan balil mntum badaaran, ŋşal ŋi baka ŋawo ŋi bañaan, ŋawaan udooni. Uşal utëŋ wun uumpëna du Krittu, upëna du udolade wi bañaan, na du mnhina manjaan manţon umundu wi.

9 ʒi ul ʒi uleeful di di iko bti inwoon ʒi Naşibaţi ifëţun.

10 Kē ʒi a di di nayeenkun iko atuman, ul ankşihun başih bti na mnhina bti.

11 ʒi *Krittu nawala katëmp kanwoon kaanwo ki ñaan awalananan. Katëmp mënţ kapëna du a, kul kajaan kakib pekadu danwoon ʒi uleefan kapënan.

12 ʒi batitmu namoya na a, abot anaţa ʒi pkeţ wi nafiyaarun mnhina mi Naşibaţi manaţanulun ʒi pkeţ.

13 An biki pekadu di nan na pwo naanwala katëmp ðiki naanwo bayuday, iðuunj kē nawo baket, Naşibaţi awulan ubida na Krittü. Amiir nja ipekadu bti.

14 Dko di bapiitunj aji nduknaanaa ðiki nēntaş uko wi bgah bajakunj, Naşibaţi atow da, aba na da wi apanunj da du krut ki Krittü.

15 Awohëş ntōnj nankşihun na njanwoonj na mnhina, apēnan ŋa aţij ŋi kadun ki bañaan, alaata laaţen ŋa ŋi kafet ki pntuk panlilanunj wi awatunj ŋa ŋi pket pi Krittü akeţunj ŋi krut.

16 Keeri uko wi najaan nade, wi najaan nadaan, kēme uko wi nřettu nlon, na wi ufettu wi pli phalu na wi *unuur wi pnoorfēn wi bayuday uwutan kaţu nadinan nin űnaan alonj aji naduknaanaa ŋi iko itēnt yun.

17 Iwo űań ulimēnt wi iko inwoonj i pbi. Kē uko unwoon na manjoonan uşē wo Krittü.

18 Banjaan bahajan ikow yi baka pa pwinana, kadēman nwanjut, nakdinan baka baji naduknaanaa. Baji babi ŋu ŋu nşal ŋi baka bti ŋi nwanjut na iko impēnunj awinana ŋi kadun ki baka. Nşal ŋi baka ŋaji ŋaţu baka banah, ŋawo ŋi bañaan bajēn, ŋawaanj udooni.

19 Baanji bamēban ŋi Krittü anwoonj bkow. Ul ankaan kē uleef bti uji uka uko bti wi unumiin, kamēbandēr bnuura ŋi dko di imoh ijaan iyitiiraan, kabot kadēm jibi Naşibaţi anjalun.

Pket na pkuţ kanaţa ŋi pa na Krittü

20 Wi nakeţun na *Krittü, kē mnhina mi umundu maankak ahilanan nin uko ulon, we ukaan kē naji nataş udolade wi wa, ji wul umēbanunj ubida wi nan ba?

21 Uji uji « Kjej uko wi, » « Kñem wun, » « Kban wundu. »

22 Uţiiniyaan iko injaan ilun katoka. Uko mēnt uwo udolade wi bañaan.

23 Udolade mēnt uji uwo wo ji uwo na uşal untunja, ŋiki uji uţiiniyaan ptaş *Bgah, pwalan bkow na pdo kaha-jan uleef, aşē waanj udooni, uunji uneenan uleef pdo uko wi unjalun.

3

Pmēban Ubida uhalu unwoonj ŋi Krittü

1 Jibi nanaţiin ŋi pket na *Krittü, nadoon kala iko yi baţi keeri, di Krittü awoonj aţo ŋi kadeenu ki Naşibaţi.

2 Naţuun uşal wi nan ŋi iko yi baţi, nawut yi mboş.

3 Hēnk di uwoon, nakeţi, kē ubida wi nan umenana na Krittü du Naşibaţi.

4 Krittü awoonj ubida wi nan na manjoonan. Unuur wi akwinaniin, an kak napēn kawinana na a ŋi mndēm mi nul.

5 Nafinan keeri ŋi mnwo mi nan iko yi mboş yi uleef unjalun. Iko mēnt yii yi : pekadu di piint, ubida uţop, pŋal iko iwuţaan, pbi kaţu ŋu uşal na uhaaş bti ŋi uko, pñeebar iko, ŋiki ankaan ado

haŋ aji dëman iko yuŋ ji Naŋibaŋi i i akdëmanuŋ.

⁶ Iko itënt yaŋ ijaan iŋij udeeb wi Naŋibaŋi [ŋi banjaan bado ya].

⁷ Iko yaŋ yi yi najaan nado tfa, wi iktoŋuŋ ŋbida ŋi nan.

⁸ Kë hënkun, napënaan iko yaŋ bti ŋi ubida wi nan ; nawutan kado kadeebaŋ, kado kahank ñaan ŋi kaŋëb, kawo na bjoot ; nawutan kado kakarad, uŋup ulon ukowëndënaan uwutan kapën ŋi mntum mi nan.

⁹ Nŋilan ŋawutan kawo ŋi ptoofan, ŋiki nawo hënkun bañaan bahalu banwohëŋuŋ ubida wi baka ujon na iko iwuŋaan yi wa.

¹⁰ Nawohara hënkun ubida uhalu, wi Naŋibaŋi awulanan abot aji ŋëlëŋ wa ŋyaaŋ bti kë nado naam na a, ul anŋakanan, nahilna name'a bnuura.

¹¹ Hënkun uunkak aka *nayuday na awoon aanwo nayuday, anwaliin *katëmp na anwoon aanwala ka, ñaan i uŋeeh, këme anwoon aamme nin uko ulon ji bañaan biki utaak wi Fit, ñaan i bakjuukntënuŋ ŋi ulemp këme ñaan najeel ; *Krittu ŋaŋ akaan udooni abot awo ŋi bañaan banfiyaaruluŋ bti.

¹² Wi Naŋibaŋi adatanan kë nawo biki nul, kë abot aŋalan, nadoon kañaaga, nado kaŋëkar, nabot nado kawalan ikow. Nawoon bañaan banjoobuŋ ikow banwoon baanji bataran.

¹³ Nadoon kamiirad, woli atëŋŋan alon adolan uko ulon,

nawuladën iñeen, namiirad. Jibi Ajugun amiiranan, an kak, nadoon kamiirad.

¹⁴ Kë uko undëmnun maakan uwo naŋalad, uŋal ujaan udolan namëbandër bnuura.

¹⁵ Btiinkar bi *Krittu aŋijun ŋi an badoon kaŋonan ŋhaaŋ. Naŋibaŋi aŋijan ŋi btiinkar mënt nahilna nawo uleef uloolan. Nadoon kabeeb Naŋibaŋi ŋnuur bti.

¹⁶ Uŋup wi Krittu utum ŋi an! Nadoon kajukandër, kaŋëkar kawutna kajot ŋi buŋaan. Nadoon kado haŋ na uŋal untuŋa bti, kayeeh Naŋibaŋi na iyeel yi pñaamarën na iyeel yi pdëman Krittu, *Uhaaŋ wi nul uŋu'an iyeel mënt ŋi bkow.

¹⁷ Uko bti wi nahilanuŋ kaŋup këme kado, nadolan wa ŋi katim ki Yetu Ajugun. Naŋëpnan ŋi a nado kabeeb Naŋibaŋi Aŋin nja.

Mnwo mi banfiyaaruŋ

¹⁸ An baat nadoon katiink bayinan, ji bañaan banwoon biki Ajugun.

¹⁹ An biinŋ naŋalan baharan nawut kado kalëbar na baka.

²⁰ An bapoŋ, nadoon katiink bajugan ŋi iko bti ; uko mënt wi wi Ajugun aŋaluŋ.

²¹ An baŋin bapoŋ, nakbubara kado kadeebaŋan babukan ji babi bawutandër.

²² An balemp, nadoon katiink ŋi iko bti biki naklemparuŋ ŋi mboŋ ŋi. Nawutan kado kado haŋ ŋiki batenan këme woli nala pwinana bnuura ŋi bañaan. Nadoon kado haŋ na uhaaŋ ujinŋ wi

bañaan banwoon baaññoom
Ajugun.

²³ Ulemp wi bahilaŋ kaŋu'an
nadoon kado wa na uhaaŋ
unuura ji nawo wo ʔi plem-
par Ajugun.

²⁴ Nameen kē Ajugun
atuuman na iko inuura
yi ahankuŋ banwoon biki
nul. Na manjoonan *Krittu
Ajugun i i naklemparuŋ.

²⁵ Kē ñaan ankdoluŋ buŋaan
aluŋ kayeenk uko wi buŋaan
mēnt baktijun, kē nin bpaŋŋər
baankwo da.

4

¹ An biki baklemparuŋ,
nawoon batool na banklem-
paranaŋ nabot namēban
baka bnuura. Nameen kē an
kak, naka alon kē awo Ajugan
du baŋi duuŋ.

Uko wi pdo

² Namēbaan naliint ʔi
pñehan Naŋibaŋi, nawoon bten
naŋu ibaŋ ʔi uko mēnt, ʔi pdo
kabeeba.

³ Woli nañehan, nañehandērun
kak Naŋibaŋi ajeehan bgah
bi ulemp wi pŋup Uŋup wi
nul, nhilna ndo kaŋiiniyaan
uko wi *Krittu umbiin amena
unŋuun kē nwo ukalabuŋ.

⁴ Nañehaan nhil ndo
kameetan wa, jibi nwoon i
kado.

⁵ Woli nawo na banwoon
baanwo biki Krittu, uko bti wi
nakdoluŋ nadoon kado wa
na uŋal unŋuŋa, nyaaŋ bti wi
nahilanuŋ.

⁶ Nŋup ŋi nan ŋawoon
ŋnuura, ŋataab pnam, nabot
nahil pteem andoli bnuura.

Pwul mboŋ pbaañŋaani

⁷ Kē Tiŋik, ayiŋ nja i mma-
ganuŋ anwoon nalempar
*Krittu na manjoonan, i
njaan kagakandēraan kalem-
par Ajugun, aŋupan jibi nwoyi
ʔi bti.

⁸ Dyila du an, ahilna aŋupan
jibi ŋwo i ʔi abot atēŋtēnan.

⁹ Onetim kak, ayiŋun na
manjoonan i mmaganuŋ
ampēnnuŋ du an agakandēr
na a. Baŋupan uko bti un-
kŋepuŋ ʔi.

¹⁰ Arittarkut anwoon ʔi na
nji ʔi ukalabuŋ, na Markut
ayiŋ Barnabat bawulan mboŋ.
Name uko wi nawoon i kado
woli Markut abi du an :
namēbaana bnuura.

¹¹ Yetu i bajaan badu Yuttut
akak awulan mboŋ. Bukal
bawajanŋ ŋaŋ ʔi bayuday
banfiyaaruŋ *Krittu, bajaan
balemp na nji pa *Pŋih pi
Naŋibaŋi ; baji batēŋtēnen.

¹² Epafrat anwoon i ubeeka
wi nan akak awulan mboŋ.
Awo nalempar Yetu Krittu
abot aji bi taman taman ʔi
pdo kañehandēran Naŋibaŋi
nahilna namēban naliint,
najiŋ ʔi pfiyaar, nabot nado
kado uko bti wi Naŋibaŋi
aŋaluŋ.

¹³ Dŋup aji dmaar uko wi
: Aji noor maakan ʔi uko wi
nan na wi biki ubeeka wi La-
woditiya na biki ubeeka wi
Yerapolit.

¹⁴ Luk kak nakuraar i
ŋmaganuŋ na Demat bawulan
mboŋ.

¹⁵ Nawulan bayiŋ nja biki
Lawoditiya mboŋ. Nawulan
kak Ninfa na banfiyaaruŋ bti

banjaan bayitiir du katohul mboş.

¹⁶ Woli najuk uko wi mpiitanaŋ, nakaan nado banfiyaaruŋ banwoonŋ Lawoditiya bajuk wa. An kak nakaan najuk uko wi nji kapiitunŋ biki Lawoditiya.

¹⁷ Nakaan naji na Arkip amëban bnuura ulemp wi ay-
eenkunŋ ti Ajugun.

¹⁸ Nji Pawulu kapiitanaŋ na kañen ki naan, dwulan mboş. Naleşan kë dwo ukalabuş. Bnuura bi Naşibaŋi bawo ti an.

**Uṭup uteek wi
Pawulu apiitun
banfiyaarun
banfētun du utaak wi
Tetalonika**

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoon kakaarta kateek ki Pawulu apiitun pntuk pi banfiyaarun panwoon du ubeeka wi Tetalonika. Pawulu abi ya da aṭup Uṭup Ulil Unuura wi Yetu Krittu (natenan ti Ulibra wi Ulemp wi Banjañan 17.1-10). Bañaan banfētun da baṭaṣ Krittu. Wi ṅwal ṅlon ṅaṭepun, kē bañaan balon baṣe wuuk bañaan kē balaṭ Pawulu na nanohul. Anaṭara baka. Banfiyaarun Krittu bamen Pawulu na bangakandërun na a. Na utejan kē baṣe pënan baka ti ubeeka kē baya Bereya. Wi ṅṣubal ṅtëb ṅaṭepun, Pawulu ayil Timote aya aten jibi banfiyaarun Krittu banwoon Tetalonika baduki awo. Wi ayaan abi, aṭup Pawulu aji bamëban te hënkun, kē balon ti baka baṣe pok plemp kado kadeena. Baji baji Yetu abi hënkun, kē baanuma plemp. Balon ti baka ṅhaaṣ ṅaanṭoora na baka ṭiki bayiṭ baka na banoh baka baṭum bakeṭi kē Yetu aambi. Uko mënṭ ukaan kē Pawulu apiit baka katëṅṭën baka abot aṭup jibi ubi wi Yetu uklun kawo na jibi akdolun na banfiyaarulun. Hënk,

bahinan kahaṭ kē bawo na Ajugun unuur undoli.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1.2-3.13)
2. Pfiyaar pi bañaan biki Tetalonika bafiyaarun (1.2-3.13)
3. Ubida unlilun Krittu. (4.1-12)
4. Phaṭ kē Krittu abi (4.13-5.11)
5. Pṭaṅ na pwul mboṣ pbaañṣaani (5.12-28)

¹ Nji *Pawulu, na Filwanut*, na Timote ṅkpiitanaṅ, an banfiyaarun nanwoon du Tetalonika amëban Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittu Ajugun. Nñehan baka bawulan bnuura babot bajoobṭënan ṅhaaṣ.

Mnwo na pfiyaar pi biki Tetalonika

² Nënji ṅṭaṭina pbeeb Naṣibaṭi ṅwal bti pa an bti, wi ṅjaan ṅleṣan woli ṅñehana.

³ Na manjoonan nji ṅleṣ ti kadun ki Naṣibaṭi anwoon Aṣin nja jibi pfiyaar pi nan pawinaniin ti udo wi nan, jibi natamanun ti bnjalad na jibi namëbanun aliintan ti mnhaṭ mi nahaṭun Yetu *Krittu Ajugun.

⁴ An bayiṭun biki Naṣibaṭi aṅalun, ṅme kē nadatanaa.

⁵ Na manjoonan, wi ṅbiin du an adiimanan Uṭup Ulil Unuura, ṅëndiimanan wa na mntum ṭaṅ, name wa kak na mnhina mi udo wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi. Nwin nja bti kē uṭup mënṭ ujoonani. An name jibi

* 1:1 *Filwanut*: balon baji badu'a kak Filat.

ɲwoori ʈi ptoofan pa bnuura bi nan.

⁶ Kē an, nakak awo ʈi pdo ji un, na ji Ajugun. An nandoon awo wo ʈi unoor uweek, nayeenk uʈup wi Naʃibaʈi na mnlilan mi Uhaaʃ wi nul ujaan uwul.

⁷ Kē hēnk di di nakakun awo bankdiimanun banfiyaarun biki nʈaak ɲi Matedoniya na Akayi bti, bgah bi pʈaʃ.

⁸ Du an na manjoonan di di uʈup wi Ajugun upēnnun, utiinkana du Matedoniya na Akayi. Mēnt̃ dul da ʈaɲ, baʈup ʈi dko bti jibi nafiyaari Naʃibaʈi, kē ɲēndo ka uko uʈup.

⁹ Hēnk di uwoon, bukal ʈi ɲleef ɲi baka baʈup jibi namēbanun un wi ɲbiin du an, jibi nayaan du Naʃibaʈi aduk ɲnton alempar Naʃibaʈi anwoon najeb, anwoon Naʃibaʈi na manjoonan,

¹⁰ kayoonkna ubi wi Abukul Yetu anklun kawoona baʈi, i anaʈanun ʈi pkeʃ, ankbuurunun nja ʈi udeeb unkmbiin.

2

Ulemp wi bi Pawulu du ubeeka wi Tetalonika

¹ Na manjoonan an bayiʈun ʈi *Krittu, name an ʈi ɲleefan bnuura kē ubi wi nun du an uunwaan udooni.

² Name kak kē bahajanun akuʃ akarun du ubeeka wi Filip. Kē ɲʃē yeenkna ʈi Naʃibaʈi mntēɲ mi ɲhilni aʈupan Uʈup Ulil Unuura wi baɲaan batum badoon adola do na un maakan.

³ Nʈup ɲi nun ɲaanwo ɲi mnlafrēn, abot awo ɲēm̃bi bi na uʃal uwuʈaan, ɲēm̃bi bi na kaguuru!

⁴ Naʃibaʈi atenun ten awin kē ɲhilani aʃē wulun Uʈup Ulil Unuura, ukaan kē ɲkʈup wa. ɲēnla la plil baɲaan, Naʃibaʈi ammeen ɲhaaʃ ɲi nun i i ɲklaan plil.

⁵ Name kē ɲēm̃baan kawoha na nʈup nʈaab ɲi kaguuru, kēme aʈup nʈup kahilna kaka uko ulon ; Naʃibaʈi ame kē uwo manjoonan.

⁶ Nin ɲēnla pdēm ʈi ɲaan, ʈi an kēme ʈi balon.

⁷ ɲdo hilan lah kabi ji baɲaan baweeek, kayuujan kē ɲwo *banjaan biki Krittu ; aʃē baa ʈēp ʈēp abi na pjoob bkow, awo jibi ɲaaʃ ajaan aboof abukul.

⁸ ɲɲalan ɲal maakan adoo hilan kawo ɲēnklin lin ʈi pʈupan Uʈup Ulil Unuura wi Naʃibaʈi ʈaɲ, ma kakeʈaran, ʈiki nakak baɲaan biki ɲmaganun maakan.

⁹ An bayiʈun, ɲfiyaar kē naleʃ bnuura ulemp na unoor wi nun : ɲlemp nfa na utaakal kawutna kawo pkun pa nin ɲaan alon wi ɲkʈupanan Uʈup Ulil Unuura wi Naʃibaʈi.

¹⁰ Nawin bti, kē Naʃibaʈi akak awin jibi ɲbiin awo na an nanfiyaarun: ɲwo baɲaan bajint̃ batool, biki ɲaan awoon aanhil pʈup uko uwuʈaan ʈi baka.

¹¹ Name bnuura kē ɲwo na an bti jibi aʃin napoʃ ajaan awo na abukul ;

¹² ɲji ɲtēɲtēnan, kajakan namiir, kajakan naʈu kabaʃ,

nahilna ʔi mnwo mi nan nado kado iko yi Naʃibaʔi aʃaluŋ, ul ankdu'anaŋ ʔi pʃih pi nul nabot nawo na mndēm mi nul.

*Pfiyaar na kamiir ki ban-
fiyaaruŋ biki Tetalonika*

13 Uko unkaan kak kē nēnʒi nʒaʃan pbeeb Naʃibaʔi wii wi : wi nayeenuŋ uʔup wi Naʃibaʔi wi nʒupanaŋ, naanyeenk wa ji uwo uʔup wi ʃaan najēn, nayeenuk wa ji uwo uʔup wi Naʃibaʔi. Kē uwoha uʔup wi Naʃibaʔi na manjoonan, uʔup mēnt uklempuŋ ʔi an nanfiyaaruŋ.

14 An bayiʔun ʔi *Krittu, hēnkuŋ nawo ji banfiyaaruŋ Yetu Krittu, baʃaan biki Naʃibaʔi na manjoonan, banwoon du utaak wi Yuda : nahaj ʔi iʃen yi biki utaak wi nan jibi bahajuŋ ʔi iʃen yi biki utaak wi baka.

15 Baʃaan mēnt bado kē bafiŋ Yetu Ajugun na *baʔupar Naʃibaʔi, un kak bahajanun. Baanji bado uko wi Naʃibaʔi aʃaluŋ abot aʃoor baʃaan bti.

16 Bado na pneenanun pʒup banwoon baanwo bayuday uʔup unkbuuranuŋ ; hēnk na nʒwal bti baji bahoʔalēʃ ipekadu yi baka. Kē hēnk di udeeb wi Naʃibaʔi umobuŋ baka hēnkuŋ.

*Pawulu aʃal pkak du biki
Tetalonika*

17 An bayiʔun ʔi *Krittu, nʒbi wo i kadukan nʒwal nʒloŋ. Name bnuura kē nʒleef ʔaʃ nʒadukanaŋ, nʒhaaʃ nʒi nun nʒaduka na an. Nnuhan

maakan, aʃal maakan pwinan.

18 Kē hēnk, nʒal pbi du an, nʒi Pawulu ʔi uleef naan nʒaaʃ nʒtum ddo na pbi du an, kē *Tatana aʃē neenanun.

19 Na manjoonan, an bē mēnt nin ʃaan aloŋ, nawoon mnhaʔ na mnlilan mi nun, an nakdiimanuŋ kē ulemp wi nun uwo unuura wal wi Yetu Krittu Ajugun aklunʒi kabi.

20 Aa, nawoon mndēm na mnlilan mi nun!

3

Timote nayili

1-2 Ukaan kē nēnkak ahilan pyoonk, aʃē ʃal aji nyil Timote ayiʔ nja ʔi *Krittu du an kaʃē kaduka du ubeeka wi Atenay un bukal bukal. Timote mēnt aji lempar Naʃibaʔi na un ʔi pʒup Uʔup Ulil Unuura wi Krittu. Nyila, abi du Tetalonika aʔēnkan abot atēntēnan ʔi pfiyaar pi nan,

3 nʒhaaʃ nʒaʔoor na an bti nawole ʔi unoor wi nʒwoon wi. Name bnuura kē unoor mēnt uwoon kafah ki nun.

4 Wi nʒbiin awo na an, nʒupan kē nʒluŋ kado kahaj, kē mnhaʔ mēnt mambanuŋ nʒa hēnk, kē namee.

5 Ukaan kē wi nwoon mēnkak ahilan pyoonk, kē nyil Timote du an, kahilna kame me nahuma nfiyaar Yetu Krittu. Dbi lēnk aji me *Untaayi Uweek uguuran katok ulemp wi nun!

*Pbeeb Naʃibaʔi ʔi uʔup ulil wi
nʒtiinkuŋ*

6 Kë hënkun wi Timote awoonun du an, aţupun uţup ulil  i pfiyaar pi nan na  i b alad bi na aladun. Akak ajakun aji naji nale  uko wi nun na m lilan aku  anuhun jibi un  nuhanan.

7 An bayi un  i *Krittu, pfiyaar pi nan pat      un  i unoor na man aaf b i mi  woon.

8 N ef    h  nkun wi nam banun  i Ajugun.

9 K  hum di di  hilanun kabeeb Na iba i kadoo kak   an  i uko wi nan? Nawulun m lilan mnweek  i kadun ki nul.

10 Nfa na utaakal,  ji  taman ka ehana, a enun  kak  winan,  hilna  jukanan iko indukiin kaliintanaan pfiyaar pi nan.

11 Nñehan Na iba i A in nja  i uleeful, na Yetu Ajugun badolun  hil  bi du an.

12  kak a ehan Ajugun ado nado ka aladaara  alad pya, nabot na al ba aan b i jibi un  jalanan.

13 H  nk nawo ba aan banwoon baanwo na nin bu aan dlon, ba aan bajin  pi   i kadun ki Na iba i A in nja, wal wi Yetu Ajugun aklun i kabi na ba aan b i banwoon biki nul. [Uwo han.]

4

Mnwo manlilun Na iba i

1 An bayi un  i *Krittu,  baa   aan kaji na an, nado kajuk  i un jibi nawoon kado,

kadoo ka alana du Na iba i. N e na manjoonan k  nado bi kado han, k         ehanan abot akoo an  i katim ki Yetu Ajugun : nakaan nataman maakan  i pdo han.

2 Name iko yi  jakanan nado kado  i katim ki Yetu Ajugun.

3 Uko wi Na iba i a alun uwo : nawo ba aan bajin  pi , banwoon baanwo  i ubida u op.

4  naan andoli awo kame jibi akwoon na  naa , kam ban uleef  i pekadu di piin *, awo i kawo  naan najin  pi , kabot kawo na a k  nin alon aankka uko ulon u up  i mnwo mi nul.

5 Aankwut unal uwu aan uyoha jibi banwoon baamme Na iba i bajaan bado.

6 K   i uko m    alon awutan kaguur at    ul k me kadola uko un-kde'ulun  iki Ajugun aji we an bankjubanun han, jibi  doo  abi  upan abot ayuujan bnuura.

7 Na manjoonan, Na iba i aandu nja pa  wo  i ubida uwu aan, adu nja pa  wo ba aan bayimanaan, bajin  pi .

8 Ukaan k   naan ampokun pjukan pi, m     naan i i apokun, Na iba i a, ul anwulan  haa  wi nul.

9 Naannuma bapiitan uko ulon  i b alad,  iki an  i  leefan najukna ba du Na iba i.

10 Nado bi kado do han na bayi  nja b i  i utaak wi

* 4:4  naan andolun awo kam ban uleef  i pekadu di piin : balon baji  i k  Pawulu aji :  naan andolun awo kame jibi akwoori na aharul.

Matedoniya bti. Kë nşë kooŋan nataman maakan kak.

¹¹ Naŋuun kabaŋ ŋi pwo bnuura katiinkar, kawut pdo kaneej ŋi iko yi baŋaŋ bampaŋi ; uko wi nanumiin nayikajëran wa, jibi njakanan.

¹² Woli nado han, biki bdig bamaganan nabot kawo naanknuma nin ŋaŋ alon aŋŋkan.

Ubi wi Krittu

¹³ An bayiŋun ŋi Krittu, nŋal name manjoonan ŋi uko wi bankeŋun, nawutna kajooŋan ji banwoon baanka mnhaŋ.

¹⁴ Nfiyaar kë Yetu akeŋi, abot anaŋa ŋi pkeŋ, kë hënk di di nkaŋ aŋiyaar kë banfiyaaru-luŋ aŋë keŋ, Naŋibaŋi aluŋ kanaŋan baka, bawo na Yetu te mŋto.

¹⁵ Uko wi nŋŋupanan hënkun uwo uŋup wi Ajugun : nja nŋkhumuŋ bajeb te wal wi Ajugun akbiin nŋenkwo ŋi kadun ki baka.

¹⁶ Hënk di uwoon, wal wi Ajugun akdolun pdiim kaŋup kë wal ubani, wal wi pdiim pi uwanjut uweek paktiinkaniin, wal wi plul pi Naŋibaŋi paktiinkaniin, Ajugun ŋi uleeful awalnaana baŋi, bankeŋun aŋiyaar ul Krittu banaŋa duna ŋi pkeŋ.

¹⁷ Wal mënŋ un nŋnhumuŋ bajeb, nŋaakiir na baka kadeenana du kanfëluŋ kaya kayit na Ajugun du bko duuŋ. Hënk nşë nwo na a te mŋto.

¹⁸ Nadoon katëŋŋën keeri batëŋŋan na uŋup mënŋ.

¹ An bayiŋun ŋi *Krittu, naannuma baŋupan wal wi uko mënŋ ukdolaniin.

² Name bnuura an ŋi nleefan kë unuur wi Ajugun ubi jibi nakiiŋ ajaan abi na utejan.

³ Wal wi baŋaŋ bakjakun : « Nhaaŋ nŋi nja nŋaŋooraa, nin uko ulon uunkdan dan » wal mënŋ wi wi ptoka pweek pakkurun kur kajotna baka, jibi mnhaŋ manjaan mambi ŋi ŋaaŋ anwoon na kayiŋ. Nin ŋaŋ aankbuur ŋi ptoka mënŋ.

⁴ Kë an bayiŋun, naŋë wo naanwo ŋi bdëm, unuur wan udoo ukuran kur ji nakiiŋ.

⁵ Na manjoonan, an bti nawo babak bjeehi, babak pnak. Nënwo biki utejan, biki bdëm.

⁶ Nawulën nŋwut kaŋoyënt keeri ji bukundi ; nawulën nŋwo bten, nŋwut kakuj.

⁷ Baŋoy, utejan wi wi bajaan baŋoyënt ; kë badaan, utejan wi wi bajaan bakuj.

⁸ Kë nja, nŋnwoon biki pnak, nŋenwo kakuj ; nawulën nŋej pfiyaar na bŋalad nŋdo kamiŋa kanŋak ki bangoli, nŋej mnhaŋ mi nluŋ kabuur nŋdo utepi unŋak.

⁹ Na manjoonan, Naŋibaŋi aandat nja pa udeeb wi nul umob nja, adat nja nkaana mbuur ŋi Yetu Krittu Ajugun,

¹⁰ ankeŋaruŋ nja nŋhilna nŋwole bajeb këme bakeŋ nwo bajeb na a.

¹¹ Ukaŋ kë andoluŋ awo i katëŋŋën atëŋŋul, kabot kaŋënka jibi nadoon abi kado do.

5

Pwo bten

Pjukan pbaaŋŋaani na pwul

mboş

¹² An bayiṭun ṭi *Krittu, ṇñehanan nado kado haṇ, namēban bnuura baweeḱ biki Ajugun aṭuun ṭi kadunan, banjaanṇ bahaaharan maakan kabot kaṭupan uko wi nawoonṇ i kado.

¹³ Ulemp wi baka ukaan kē nawo biki kamēban baka kabot kaṇal baka bnuura. Naṭiinkaran an bti.

¹⁴ Nḱooṭan an bayiṭun, nakakaan bañaanṇ banwoonṇ ṭi ubida uwuṭaan ṭi bgah, natēṇṭēnēn banjaanṇ balēnk, naṭēnkan bambiiṣniinṇ, nawo kado kamiir bañaanṇ bti.

¹⁵ Naṭaafaraan ṇaanṇ akakan buṭaan bi badolulunṇ ; nadoon kado bnuura unuur unjinṭi, nabot nado kado ba ṭi ptoofan na ṭi bañaanṇ bti.

¹⁶ Najaan nawo ṭi mnlilan ṇnuur bti ;

¹⁷ nakṭaṇna pñehan Naṣibaṭi ;

¹⁸ nadoon kabeeba ṭi iko bti. Uko mēntṭ wi wi Naṣibaṭi aṇalunṇ pa an namēbanunṇ Yetu Krittu.

¹⁹ Nakneenan *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi unwoonṇ ṭi an ulemp,

²⁰ nawutan kabeeh ṇṭup ṇi Naṣibaṭi awulunṇ bañaanṇ balonṇ ;

²¹ natenan bnuura ṇṭup bti : ṇanwoonṇ ṇnuura, namēban ṇa ;

²² nalowan uko bti unwoonṇ uwuṭaan.

²³ Dñehan Naṣibaṭi anjaan aṭooran ṇja ṇhaaṣ, adolan nawo bañaanṇ bjintṭ piṣ, amēban bnuura ṇhaaṣ ṇi nan, ṇṣal ṇi nan, na ṇleef ṇi nan, nahilna unuur wi Yetu Krittu Ajugun akbiinṇ nawo bañaanṇ

biki bawoonṇ baankwin nin buṭaan dlonṇ ṭi baka.

²⁴ Andu'ananṇ ado uko mēntṭ ; aji do uko wi ajakunṇ.

²⁵ An bayiṭun, an kak nañehandērun Naṣibaṭi.

²⁶ Najakan na bayiṭ ṇja bti kē ṇmook baka bnuura.

²⁷ Dkooṭan ṭi katim ki Ajugun, naleyiirēn bayiṭun bti uko wi ṇpiitunṇ wi.

²⁸ Dñehan Yetu Krittu Ajugun awulan bnuura bi nul.

Uṭup utēbantēn wi Pawulu apiitun banfiyaarun banfētun du utaak wi Tetalonika

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoon kakaarta katēbantēn ki Pawulu apiitun pntuk pi banfiyaarun panwoon du Tetalonika. Akak aṭup baka kak ubi wi Krittu na jibi banwoon baanfiyaara bakbaañsaanun. Balon ṭi ubeeka mēntṭ baji Krittu adobi bi bi, kē balon baji kē uundobi wo, kē unuur uṣē ñog. Banjakun aji unuur uñogi baankak adi plemp, baji baannuma plemp wi Krittu akbiinṭ hēnkun. Kē baṣe ji baya kade du banjaan balemp. Uko mēntṭ ukaan kē Pawulu apiit baka kadi-imanaa baka kē ñaan aji wo kadeena ujēnk wi nul. Akak aji na baka bamēban baliint woli bawo ṭi mnhaj babot bado kado bnuura wal undoli.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1.1-2)
2. Ubi wi Krittu ukakan iko bti ṭi bgah (1.3-12)
3. Ajugun Yetu Krittu aan-dobi kak (2.1-12)
4. Pmēban kaliint ṭi pfiyaar (2.13-17)
4. Pñehan Naṣibaṭi na Ulemp (3.1-15)

5. Pwul mboṣ pbaañsaani (3.16-18)

¹ Nji *Pawulu, na Filwanut*, na Timote ṅkpiitanan, an banfiyaarun nanwoon du Tetalonika amēban Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu *Krittu Ajugun.

² Nñehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittu Ajugun bawulan bnuura babot baṭooranan ṅhaaṣ.

³ An bayiṭun ṭi Krittu, ṅwo i kado kabeeb Naṣibaṭi ṅwal bti ṭi uko wi nan. Utaan na ṅdo han, ṭiki pfiyaar pi nan padēma dēm pya kē an bti nabot aṅaladaara ṅalad maakan.

⁴ Uko mēntṭ uṭu kē ṅji ṅṭup uko wi nan ṭi kadun ki banfiyaarun Naṣibaṭi bti na mnlilan. Nji ṅdo han ṭiki baji bahajanan kē an naṣe mēbanaara mēban aliintan ṭi pfiyaar pi nan aji namiir ṭi unoor bti.

⁵ Uko mēntṭ bti uyuuj kē pwayēṣ pi Naṣibaṭi pawo ptool : uwoo nahilna nawo bañaan bantaanun na pneej du pṣih pi Naṣibaṭi pi nakhajaruṅ hēnk.

⁶ Kē jibi Naṣibaṭi ajaan ado uko utool, aṭu bankhajananaṅ mnhaj ;

⁷ an nankhajun hēnkun, nalun kanoorfēn na un. Uko mēntṭ udolana wal wi Yetu Ajugun akwinaniinṭ kapēnna baṭi na ṅwanjut ṅi nul ṅanwoon na mnhina,

⁸ kawo ṭi bdoo bweek. Abi pweṭan banwoon baamme Naṣibaṭi abot awo baanji

* 1:1 *Filwanut*: Balon baji badu'a kak Filut.

baťaş Uţup Ulil Unuura wi Yetu Ajugun.

⁹ Bakoba kakob kanwoon kaankba, kalow kaara di Ajugun, kalow mndëm na mn-hina mi nul.

¹⁰ Wal wi akbiin, ƚi unuur mënť, bañaan banwoon biki nul bti[†] badëmana, banfiyaarulun bti bamaťa. An nawo ƚi bukun mënťan ƚiki nafiyaar uko wi nťupanan ƚi a.

¹¹ Uko mënť ukaan kē nji nñehandëran Naşıbaťi nnuur bti, nahilna nawo bañaan bantaanun na mnwo mi adu'anan. Nji nñehan ado na mn-hina mi nul natum na uşal wi pdo bnuura abot ado pfiyaar pi nan pawinana ƚi udo wi nan.

¹² Hënk, nadëman Yetu Ajugun, abot adëmanan. Uko mënť ukyuujun kē nayeenk bnuura bi Naşıbaťi na bi Yetu Krittu Ajugun.

2

Ji ubi wi Ajugun

¹ An bayitun ƚi *Krittu, kē ƚi uko wi ubi wi Yetu Krittu Ajugun na jibi nkyitun kañoga, nkootan koot,

² nşal nji nan nawutan katar kagutla kēme nayewla woli alon ajakan unuur wi nul ubani. Nakfiyaar baka woli badoo ji Naşıbaťi aťupun baka, woli baťup uko mënť ƚi kadunan, kēme baji npiitun baka, nakfiyaar baka.

³ Nakdi nin ñaan alon adaaran ƚi uko undoli. Ji unuur mënť udo kaban, bañaan

bapok Naşıbaťi kalowa, ñaan i buťaan anwoon i kayeenk kakob kaweeb abot apën awinana.

⁴ Ñaan mënť ajaan anaťara uko bti wi bajaan bado Naşıbaťi kēme wi bajaan badëman. Adoo ya te kado kaťo du *Katoh Kaweeb ki Naşıbaťi kaji ul awoon Naşıbaťi.

⁵ Naleşan bnuura kē dťiiniyaan uko mënť na an wi nhumun na an.

⁶ Hënkun kē naşë me uko ummëbanun ñaan mënť kē aando pën awinana, kayoonk unuur wi nul uban.

⁷ Na manjoonan, mn-hina mi ñaan i buťaan mammeniin mando bi kalemp lemp. Wal wi bakpënanun ammëbanulun ťañ,

⁸ wi wi akpënun kawinana. Yetu Ajugun abi wal mënť na mndëm mi nul katoka na uyook umpënnun ƚi mntumul kaba na a.

⁹ Ñaan i buťaan mënť abile, abi na mn-hina mi *Fatana, ado uko uweek maakan, mlagre na iko iñonjarënaan kaguurna bañaan.

¹⁰ Aťëpna ƚi iko yi kaguuru kado bankneemun buťaan ƚiki baanyeenk manjoonan abot awo baanjal ma, mul manwoon lah i kabuuran baka.

¹¹ Ukaan kē Naşıbaťi ayil du baka mn-hina mankneemanun baka, bahilna bafiyaar nťilan.

¹² Hënk bañaan bti bampokun pfiyaar manjoonan aşë lilan ƚi uko unwoon

[†] 1:10 Bañaan banwoon biki nul : Balon baji baťiiniyaan nwanjut.

uunwo utool, Naşibaţi akob baka.

Pmëban kaliint ƚi pfiyaar

13 An bayiţun biki Ajugun aŋaluŋ, ŋwo i kado kabeeb Naşibaţi ŋnuur bti ƚi uko wi nan. Nawo ƚi bateek biki Naşibaţi adatuŋ abuuran, *uhaaş wi nul udolan kē nawo bañaan bayimanaan, nafiyaar manjoonan.

14 Uko mēnt wi wi aduuranan wi ŋtupanan Uţup Ulil Unuura nahilna nayeek mndēm mi Yetu *Krittu Ajugun.

15 An bayiţun, namëbaan keeri naliintan nado kaţaş bnuura udolade wi ŋjukananan wal wi ŋwoon du an, kēme wal wi ŋpiitanan piit ƚi wa.

16 Nñehan Yetu Krittu Ajugun ul ƚi uleeful, na Naşibaţi Aşin nja anŋaluŋ nja abot aţooran nja ŋhaaş te mnto akuţ aţēpna ƚi bnuura bi nul awulun mnhaţ ƚi iko inuura inkmbiin,

17 aţooranan ŋhaaş abot adolan naliint ƚi uko bti wi nakdolun abot aţup unuura.

3

Pñehandër bi Pawulu

1 An bayiţun ƚi *Krittu, ŋbaañsaan kaji na an nañehandërun Naşibaţi, uţup wi Ajugun uhilna udo kaniinka niink dko, bañaan badoki bawin mndēm manwoon ƚi wa jibi an nadoluŋ.

2 Nañehandërun kak Naşibaţi ado ŋbuur ƚi iñen yi bañaan baŋoţ bado buţaan ;

na manjoonan mēnt bañaan bti bafiyaarulun.

3 Ajugun aji do uko wi ajakuŋ: adolan naliint ƚi pfiyaar pi nan kabot kabuuranan ƚi *nawuţaan.

4 Kē ƚi uko wi nan, ŋfiyaar ƚi Ajugun kē uko wi ŋtu'anan pdo naji nado wa, abot alun kadola do wa.

5 Nñehan Ajugun adek ŋhaaş ŋi nan ƚi pŋal Naşibaţi na ƚi pmiir ji Krittu.

Pţu kabaţ ƚi ulemp

6 An bayiţun ƚi *Krittu, ƚi katim ki Yetu Krittu Ajugun ŋtu'an nalow ñaan anwoon ƚi mnwo mnwuţaan, manwoon maantok na udolade wi nayeeknuŋ ƚi un.

7 Name bnuura jibi nawo i kaligşēnun. Wi ŋwoon du an, naanwinun kē ŋwo ƚi mnwo mnwuţaan.

8 Nñenji na nin ñaan alon awulun ŋde, ŋbaa ţēp ţēp ataman ƚi unoor, alemp pnak na utejan kawutna kawo pkuŋ pi alon ƚi an.

9 Uko wi ŋwoon uţenun kē ŋhil lah kaji haŋ, aşē ŋal mnwo mi nun manwo uko wi nakdoon kaligşēn.

10 Hēnk di uwoon, wi ŋwoon na an ŋtupan aji : « Anwoon aandi ulemp awutan kade. »

11 Kē ŋşē tiink kē ƚi an, uka biki mnwo manwoon mnwuţaan, bañaan banwoon baandi ulemp aşē ji baneejan mntum mi baka ƚi uko unwoon uunkten baka.

12 Nkooţ bañaan bakan mēntan ƚi Yetu Krittu Ajugun bado kalempar na byompan uko wi bakdeen.

¹³ Kë an bayitun, nawutan kado kayoont iñen ti pdo bnuura.

¹⁴ Woli alon ti an apok ptaş uko wi npiitun ti, naṭupan wa naşë nawut kaka nin uko ulon na a, ahilna akowa.

¹⁵ Kë naşë wo biki kawut pjeja ji ñaan i naşooradun, naṭiiniin na a ji ayiṭan, nakakana ti bgah.

Nṭup nbaañşaani

¹⁶ Nñehan Ajugun anjaan aṭooran bañaan nhaaş, aṭooran na nwal bti na ti iko bti. Awoon na an bti.

¹⁷ Npiit nbaañşaani ni, nji Pawulu dpiitun na na kañen ki naan. Hënk di di njaan kado ti ikaarta bti.

¹⁸ Dñehan Yetu *Krittu Ajugun awulan an bti bnuura bi nul.

Uṭup uteek wi Pawulu apiitun Timote

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta kateek ki pawulu apiitun Timote. Pawulu abi ya ubeeka wi Littra pṭup Uṭup Ulil Unuura. Dul di di Timote abiin afēt. Wi atiinkun Pawulu wi wi akakun ṭi bgah bi Krittu. Agakandēr na Pawulu nyaaṣ ṣtum akak alemp na a. Woli Pawulu atiink kē pntuk pi banfiyaarun pi utaak ulon pajun pdek Naṣibaṭi kafet kēme bṭup blon bawo da, Timote i i ajaan ayil da aya ṭiini na baka kaṭan baka. Abi yila du Efet aya atēṭen pntuk pi banfiyaarun Krittu panwoon da. Dul di di kakaarta ki kaṭenkulun. Aleṣana ṭi ka ajaka aya aji na banfiyaarun banwoon da balipara baṅaan bankjukanun uko umpaṭun na Uṭup Ulil Unuura. Aṭupa kak jibi banfiyaarun Krittu bawoon kawo ṭi pntuk pi banfiyaarun na jibi bawoon kadat bankwoon ṭi kadun ki baka.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pjukan pi banṭilanun aji bawo bajukan Bgah (1.1-20)
2. Hum di ṅaan awoon kaṅehan Naṣibaṭi kabot kadēmana (2)
3. Ulemp wi banwoon ṭi kadun ki pntuk pi banfiyaarun (3)

4. Ulemp wi Timote (4)
5. Baat bayoṭ na bantohi (5)
6. Hum di bawoon kaṭan banṅalun itaka (6)

Pwul mboṣ

¹ Nji Pawulu, nanjaṅan i Yetu *Krittu dpiitu. Naṣibaṭi nabuuran i nja na Yetu Krittu anwoon mnhaṭ mi nja baṭuun kē nwo nanjaṅan.

² Dpiitu, iwi Timote abuk naan na manjoonan ṭi pfiyaar Krittu, aṅehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittu Ajugun bawulu bnuura na mṅaga babot bajoobṭēnan ṅhaaṣ.

Plipara pjukan pi baṭilan

³ Wi nji kayaṅ utaak wi Matedoniya, dkooṭu aji iduka du ubeeka wi Efet ihilna ido baṅaan balon banwoon da ajukan iko impaṭi baṭaṅan pdo han.

⁴ Jakan na baka bawut kabi kaduka duka ṭi ṅṭup ṅanwoon ṅaanwo manjoonan, na jibi mṅṣini manyeenkiirun. Nṭup mēnt ṅaji ṅaṭij blaṭar ṭaṅ kaduk pdo uko wi Naṣibaṭi aṅalun unjaan udolana ṭi pfiyaar Krittu.

⁵ Dṭup uṭup wi ṭiki dṅal baṅaan banfiyaarun baṅalad. Uṅal mēnt uwoona ṭi uhaaṣ ujint, uṣal unuura na pfiyaar panjoonanun.

⁶ Kē banjaan bajukan iko impaṭi baṣē low uko mēnt, ukaan kē baneem ṭi bṭup banwoon baanka udooni.

⁷ Baṅal pwo bame ṭi uko wi bgah, aṣē wo baamme uko wi

bajaan baɕup, wi bajaan bajukan na mntɛn mnweek.

Uko wi bgah bawoon na manjoonan

8 Nme kɛ *bgah bawo bnuura kɛ nʂɛ wo i kajukan ba jibi Naʂibaɕi analan.

9 Nme bnuura kɛ Moyit aanwul wul bgah pa ɲaan natool, awul ba pa baɲaan banjubanu: bampataɕiɪn, baɲɲoomun Naʂibaɕi, banjaan bado ipekadu, banjaan bakar katim ki Naʂibaɕi, banjaan baɕopan katoɲ ki Naʂibaɕi, banjaan bafin baʂin baka, banin baka, banjaan bafin baɲaan,

10 bankdolun iko iɕop, banjaan bapiint na biint ji baka kɛme baat ji baka, banjaan bamob baɲaan kawaap, baɕilan na banjaan bamehna kaʂɛ kaɕilan na baɲaan bti bampokun pjukan pnuura.

11 Pjukan mɛnt pawoona ti *Uɕup Ulil Unuura wi Naʂibaɕi andɛmun akuɕ atum na bnuura aɕu'ɛnun pdo kaɕup.

Ulemp wi Timote

12 Dbbeb Yetu *Krittu Ajugun, anwulun mnɲina mi plempara. Atenɛn, aɲiaarɛn aʂɛ du'ɛn ndo kalempara,

13 nji mbiin akar tɕa katimul, ahajan bankɕaʂulun, awo nanjoonk, kɛ aʂɛ ɲagi'aan, awin kɛ dwo ti kapaam awo mɛnɲiaara.

14 Kɛ hɛnk di Yetu Krittu Ajugun atumanaanun na bnuura, ado kɛ nwo ti ploolan na a, nhilna nɲiaara mbot nɲal baɲaan.

15 Baɲaan bti bawo kate uɕup wi, ɕiki ujoonani : Yetu *Krittu abi ti umundu pa pbu-uran bado ipekadu, kɛ nji dwoon nateek ti baka.

16 Kɛ aʂɛ ɲagi'aan, aɕɛpna ti nji, nwoon nateek ti baka, kadiiman kamiir kaweeek ki ajaan amiir baɲaan. Hɛnk balon balun kafiyaara kakaana ubida wi mnɕo.

17 Iwi inwoon Naʂih te mnɕo, iwi inwoon iinkba, iwi i nin ɲaan alon awoon aanhil pwin, iwi inwoon aloolan ɕaɲ, pdɛm na mndɛm manwo ti iwi te mnɕo.

Uwo han.

18 Timote abuk naan, uko wi Uhaaʂ wi Naʂibaɕi ubiin aɕɛpna ti baɲaan aɕup ti iwi utɛntɛnu ihinan igut ugut unuura.

19 Mɛbaan iliint ti pɲiaar pi nu, ibot iwo na uʂal unuura. Balon bapok pɕaʂ uko wi nʂal ɲnuura ɲi baka ɲakjakun na baka, ukaan kɛ pɲiaar pi baka paneemi.

20 Himene na Alektandɛr bawo ti bukun mɛntɛn, kɛ nʂɛ wutar baka *Fatana bajukna pwo baankak akar katim ki Naʂibaɕi.

2

Pɲehan Naʂibaɕi

1 Uko uteek wi nji kajunnun uwo pkooɕan nado kaɲehandɛr baɲaan bti Naʂibaɕi, nakooɕa aɕɛnk baka, nado kaɲehana aɕɛn ɲaan andoli uko wi anumiin, nabot nabeeba ti iko yi adolon pa baka.

² Dkootan nañehandër baših na bañaan bti bawoon ti pših, ñhilna ñwo ti bnuura na mn-jeeh ñdo kadëman Našibaŋi na ñhaaşun bti ñbot ñdo kado iko inwoon itool.

³ Uko wi unuuriin ti kęş ki Našibaŋi nabuuran nja, abot alila,

⁴ ul anjalun bañaan bti babuur babot bame manjoonan.

⁵ Našibaŋi awo aloolan, kę ñiint aloolan awoon ti ptoof pi nul na bañaan: Yetu *Krittu,

⁶ anwulun uleeful bañaan bti bahilna babuur. Uko męnt wi wi Našibaŋi adiimanun ti wal wi adatuŋ.

⁷ Kę wul, ukaan kę ndatana pwo *nanjañan kado kaŋup kabot kajukan banwoon baanwo bayuday uko wi pfiyaar Yetu Krittu na uko wi manjoonan. Męntilan ŋilan, manjoonan mi mi nji kaŋupun hęnk.

⁸ Hęnk di di njalun biint bado kañehan ti dko di bawohan, badeen iñen ijint du baŋi, bawut udeeb na pñom.

⁹ Kę baat, dñal bawohara, bawun ñleef ñi baka, bawut kajotan kadun pšiiiran na pŋu irinku yi uwuuru kęme plankara mnko na pñęga maakan,

¹⁰ baŋępan ŋęp bado kado iko inuura jibi baat banfiyaarun Našibaŋi bti bawoon kado.

¹¹ Ti wal wi pjukan, baat bawo kayomp, kabot kate bnuura uko wi baktupun.

¹² Męndinan ñaat ajukan

kęme aših ñiint, awo kaŋiimandër.

¹³ Na manjoonan, *Adam i i Našibaŋi aŋakun uteek kę Ewa abaa bi.

¹⁴ Kę męnt Adam i i baguurun, ñaat i i baguurun kę ado uko wi Našibaŋi aneenanun.

¹⁵ Kę kabuk kaŋę lun kadola abuur*. Baat babuur woli bataman afiyaar *Krittu, anjal bañaan abot awo bañaan banwoon bajint piş ti kadun ki Našibaŋi. Bawo kak kawut pdo kala pwinana.

3

Baweek biki banfiyaarun

¹ Bañaan bti bawo kate uŋup wi ŋiki ujoonani : woli ñaan ala ulemp wi pwo naweek i banfiyaarun, ala pdo uko unwoon unuura.

² Kę naweek aŋę wo kawo ñaan i bawoon baanhinan pŋup nin uko ulon ti a, awo kaniim ñaat aloolan kalin ti a, awo kawo ñaan antŋijanun uleeful, ankaan uşal, kañal bañaan, kayeenk baka bnuura, kahinan pjukan.

³ Aanwo kawo nakuj kęme nañal pñom, awo kajoob bkow, kawo bnuura na bañaan, kalow itaka.

⁴ Awo kawo ñaan antŋijanun katohul bnuura, kawo na bapoŋ banktiinkulun, kawo nantohi ti kadun ki baka.

⁵ Na manjoonan, hum di di ñaan anwoon aanhinan pŋijan katohul ahiniin kaŋijan banfiyaarun Našibaŋi?

⁶ Aanwo kawo ñaan aambaan abi bi ti pfiyaar kaŋi abi

adeen iganan ašë duknaana akoba jibi *Untaayi Uweek ukkobiin.

⁷ Awo kawo ñaan ɲi kadun ki banwoon baanfiyaari, kaɲi awo ɲi mnkow ajot ɲi bɲaaw bi Untaayi Uweek.

Banjaan baɲenk baweeek biki banfiyaarun

⁸ Kë hënk kak di di banjaan baɲenk baweeek biki banfiyaarun bawoon kawo. Bawo kawo bañaan bantiinkaniin, bawo kawo batool. Baanwo kadaan maakan, baanwo kawo baguurad ɲi uko wi itaka.

⁹ Bawo kamëban bnuura na ušal ujint iko yi pfiyaar yi Našibaɲi adiimanun.

¹⁰ Bawo katen baka duna ji babi bado kadat baka pa bado kaɲenk naweeek i banfiyaarun. Woli bawin kë bawo bañaan biki bawoon baanhil kaɲup nin uko ulon uwuŋaan ɲi baka babaa dat baka.

¹¹ Kë hënk kak di di baat bawoon kawo. Bawo kawo baat bantiinkaniin, banwoon baanji bakuutar, banɲijanun ɲleef ɲi baka abot awo batool ɲi iko bti yi bajaan bado.

¹² Ñiint anjaan aɲenk naweeek i banfiyaarun awo kaniim ñaaf aloolan kalin ɲi a, kaɲijan babukul na katohul bnuura.

¹³ Bankdolun bnuura ulemp wi pɲenk baweeek biki banfiyaarun, bañaan baji bamagan baka, kakut kaliint maakan ɲi pfiyaar pi bafiyaarun Yetu *Krittu.

Uko wi Našibaɲi adiimanun

¹⁴ Dpiitu hënk, ašë haɲ pbi du iwi ɲi ɲnuur ɲi,

¹⁵ nšale lun ajon ubi, kšë me jibi bañaan bawoon kawo ɲi katoh ki Našibaɲi kanwoon bañaan banfiyaarulun, ul anwoon najeb. Bamëban manjoonan jibi pkumel na itap ijaan imëban katoh.

¹⁶ Nin ñaan aanhil kapok kë uko wi Našibaɲi adiimanun unwoon uko wi ɲfiyaarun udëmi :

uwinana ɲi Krittu ambiin awo ñaan najën,

i *Uhaaš wi Našibaɲi udiimanun kë awo natool,

ul ampënun awinana ɲi kadun ki ɲwanjut,

ul i baɲupun ɲi uko wi nul ɲi kadun ki bawoon baanwo bayuday,

ul i bañaan biki mboš bafiyaarun,

ul andeenaniin ɲi mndëm.

4

¹ *Uhaaš wi Našibaɲi uɲup bnuura aji kë ɲi ɲwal ɲbaañšaani, bañaan balon baankak afiyaar *Krittu, baduka ɲi ɲnton ɲanjaan ɲaguurad kado kaɲaš pjukan pi ɲa.

² Pjukan mënɲ bañaan banwoon baguuru akuɲ awo baɲilan bajaan baniinkan pa ɲi utaak, bakeɲ ɲšal awo wo ji batër ɲa na pfeeru pjeenkal.

³ Bañaan bukuɲ baji bajukan kë ñaan aanwo kaniim, aanwo kade iko ilon. Kë Našibaɲi ašë paš iko yun mënɲen banfiyaarun abot ame manjoonan

bahilna bado kade ya wi bakdëmanuluj abeeba.

⁴ Na manjoonan iko bti yi Naşibaţi apaşuj inuuraa ; nÿenwo i ppok nin uko ude ulonj, nÿwo i kabeeb Naşibaţi ti iko bti yi nÿkyeenkunj.

⁵ Uko wi Naşibaţi aţupun na pñehan pi nja nado iko ide mënţ ijintj ti kës ki nul.

*Pjukan pi Pawulu
ajukanunj Timote*

⁶ Woli ijukan bayiţu ti Yetu *Krittu uţup wi, kwo nalem-parul nanuura, kdiiman kÿ ikuşnaana abot adëm ti nşup nÿ pfiyaar, pjukan pi manjoonan pi iţaşun bnuura.

⁷ Pokan nşup nnaaf njanwoonj njanwo manjoonan, ţëpan ţëp itaman iñog Naşibaţi.

⁸ Na manjoonan ptaman kado kaşÿ şÿnan uleef panu-uraa, kÿ ptaman kado kaţaş Naşibaţi paşÿ nuura pa iko bti ; pawo na kahonj ki ubida wi nşa na wi faan.

⁹ Bañaan bti bawo kate uţup wi, ţiki ujoonani.

¹⁰ Ntaman keeri nlemp nbot ngutan pa pñog Naşibaţi wi nşuunj mnhaţ mi nun ti a, ul anwoonj najeb, akuţ awo nabuuran bañaan bti banfiyaarunj Krittu.

¹¹ Uţup wi, wi wi iwoonj kado kajukan kabot kaţu bañaan bti bado kaţaş wa.

¹² Nin ñaan alon awutan kabeehu ţiki ihoji, kÿ bşup bi nu, mnwo mi nu, unjal wi nu, pfiyaar pi nu na pjintj uhaaş pi nu nşşÿ wo kado banfiyaarunj bado kado ji iwi.

¹³ Ji ndo kabi, tamaan ti pleyiir *Ulibra wi Naşibaţi ti kadun ki banfiyaarunj, ti pşup baka uţup wi Naşibaţi na ti pjukan baka.

¹⁴ Wutan kadaayanaan uţen wi *Uhaaş wi Naşibaţi uţuunj ti iwi, wal wi uţëpnunj ti bantohi kÿ bapafu iñen aşÿ ţiini.

¹⁵ Ţuun kabaţ ti iko mënţ, ulemp wi nu uhilna uya kadun, uwinana ti bañaan bti.

¹⁶ Tamaan ido kalipara ti mnwo mi nu na ti pjukan pi nu, mëbaan iliintj ; idole hanj kbuuran uleefu na bañaan banktiinkiinj.

5

*Mnwo mi Timote ti kadun
ki banfiyaarunj*

¹ Wutan nin kalëbar na ñiintj naţaf, ţëpën ţëp iţiini na a jibi ijaan kţiini na şaaş, iţiini na baţaş a jibi ijaan kţiini na baţ a'u.

² Mëbaan baaţ baţaf jibi imëbanunj naan, ibot imëban baaţ banhojunj ji baţ a'u na uhaaş ujintj.

Baaţ bayoţ

³ Mëbaan bnuura baaţ bayoţ, dji banwoonj baanka baţën.

⁴ Kÿ woli ñaaţ nayoţ abuk kÿme ababntën, babukul mënţ kÿme bababul bawo kadiiman pfiyaar pi baka du katoh ki baka duna wi baklukunj bajug baka uko wi baţënkunj baka. Uko mënţ ulilunj Naşibaţi.

⁵ Kÿ ñaaţ anwoonj aanwo na nin ñaan alon ankndoonj

kaṭënka, uŋ mënṭan aji ṭu mn-
haṭ mi nul ṭi Naṣibaṭi, kañehan
kabot kakooṭa utejan na pnak.

6 Kë ñaaṭ nayoṭ anṣaan
ahokan iko yi umundu, awo
ñaan ankeṭuŋ ; aji wo najeb ṭi
bdig hënk kaṣë do bi keṭa keṭ
du uhaaṣ.

7 Leṣaan bañaan kak
uko waŋ bawutna kawo
baankṭup nin buṭaan blon ṭi
baka.

8 Kë ñaan aṣale wo aando ji
ṭënk bayiṭul, ajunna biki ka-
toḥul, adek Yetu *Krittu kafet;
awuṭ apel ñaan anwoon aan-
fiyaar Krittu.

9 Woli ñaaṭ aŋal ppiitan ka-
tim kawo ṭi pntuk pi baaṭ
bayoṭ, awo i kaka ŋṣubal iñeen
paaj kapaf, kawo ñaaṭ ambiin
aliŋ ṭi bniimul ;

10 awo kawo ñaaṭ am-
meṭaniin ṭi pdo bnuura :
akuṣ babukul bnuura, aṭijan
bayaant bnuura, aṇow ihoṭ
yi bañaan banwoon biki
Naṣibaṭi*, aṭënk bajuuk, ado
iko inuura bti.

11 Kë baaṭ bayoṭ banhu-
mun, wutan kapiitan baka ṭi
pntuk pi baaṭ bayoṭ ṭiki woli
uŋal wi piinṭ udo baka kë
balow *Krittu, bakak kaŋal
pniima.

12 Wal mënṭ baji baduk-
naana ṭiki bagar hënk uko wi
bahonun Krittu.

13 Kë hënk, wi bawoon
baanka uko udo, baji bañaay
na itoh, kapaf ṭuŋ pwaan uko
udo puŋ bṭup bṭum na bku-
utar, kaṭiiniyaan iko inwoon

iinwo kado kaṭiiniyaan.

14 Ukaan keeri kë nhokan
baaṭ bayoṭ banhumun baani-
imaa, babak bawo na itoh yi
baka, baṣoorad nja bawutna
kaṭup buṭaan ṭi nja.

15 Balon ṭi baka bado bi jot
jot aṭaṣ *Ṭatana.

16 Ñaaṭ anfiyaarun andoli
anwoon na baaṭ bayoṭ du
katohul awo kaṭënk baka,
aanwo kawut pntuk pi ban-
fiyaarun pawo i pdo kaṭënk
baka. Hënk di di pajaan pahil
pṭënk banwoon baanka ñaan.

Bantohi

17 Bantohi bankṭonun
bnuura banfiyaarun, ka-
junna banjaan balemp ṭi
pṭup uṭup wi Naṣibaṭi na
banjaan bajukan wa, bataan
na pyeenk baluk bweek.

18 Na manjoonan, upiitana
ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi aji : «
*Inwo kaneenan uwit unklemp-
pariin pfeer wal wi kakit ka-
banun* »* akak aji : « *Nalemp
awo kaluka uṭënk wi nul* »* »

19 Wutan kadinan nin bat-
apar nantohi ankṭonun ban-
fiyaarun bṭup bë mënṭ bañaan
batëb këme bawajanṭ babiin
aṭup.

20 Woli ajubani, ṭiiniin na a
ṭi kadun ki banfiyaarun bti,
bantohi bandukiin bahilna
baten.

21 Dkooṭu ṭi kadun ki
Naṣibaṭi na ki Yetu *Krittu
na ki ŋwanṭ nandataniin ido
kaṭaṣ iko yi njakiin yi na
uṣal unwoon uṭool, wutan
kapaṭṣër ṭi iko bti yi ikdolun.

* 5:10 Pñow ihoṭ yi bayaant banfiyaarun: Ṭfa du Itrayel pñow ihoṭ yi nayaant paji
padiiman kë ñaan adëmana. ☆ 5:18 Pleṣan 25.4. ☆ 5:18 Luk 10.7.

22 Wutan kataran nin ti ppaf ñaaj iñen kawula pñih kañi ibi ineej ti pjuban pi ñaaj alonj. Wutan kañopan uleefu.

23 Tañaan pdo kadaan meel tañi, jaan kdaan ubiñu untiinku pa kayiñu kanjaan kañum pnooranu.

24 Pjuban pi bañaan balonj paji pabi winana winana ji babi bado kawayeş baka ; ke pi balonj paşë ji paço kajon kabaa winana.

25 Kë hënk di di iko inuura yi bañaan bajaan bado ijaan iwinana, ilonj inwoonj iin-winanaa iji ilunj kawinana.

6

Pjukan ti uko wi balempar bañaan

1 Bañaan bti banwoon balempar bañaan bawo kamëban biki baklemparun kado katiink baka bnuura. Hënk baankdo nin uko ulonj uwuñaan wi bañaan baktijanun katokna katim ki Naşibañi na pjukan pi nun.

2 Kë banşaan alempar bañaan banfiyaarun *Krittü, bawutan kaşal kaji babeeh baka ñiki bawo bayiñ baka ti Krittü. Bawo kañëp ñëp kado kalempar baka bnuura ñiki bañaan biki Naşibañi añalun biki baklemparun hënk.

Bajukan bañilan

3 Iko mënñ bti yi yi iwoon kado kajukan kabot kañu banfiyaarun pdo. Woli ñaaj alonj ajukan iko ilonj impañi awo aanktaş nñup nñuura ni Yetu *Krittü Ajugun na pjukan pantaanun na pñogan bañaan du Naşibañi,

4 awo nahomp naweeek, aamme me nin uko ulonj, atam bñup, na pñomna uko wi nñup nñajakun. Tuñ dunj mënñ di di pñeebar iko, na pñom na bkuutar na pşalad bañaan buñaan ijaan ipënna,

5 yul na blañar banwoon baankba. Bañaan banwoon ti blañar mënñ batoka nşal, baankak ame manjoonan, wi başalun aji plempar Naşibañi pawo uko ukaani itaka.

6 Na manjoonan plempar Naşibañi paji pawul ñaaj iko inuura itum woli alinñ ti uko wi akaan.

7 We wi nñijun wi nñukiin ba? Nin uko ulonj. Kë we wi nñhiniñ kayaanaan ba? Nin uko ulonj.

8 Kë hënk keeri di nwoon kakëşan woli nka uko ude na uwohara.

9 Kë banşaan añal pyok, baji bajot ti kaguuru, kawo ti bñaw, kaşë neej ti iko ipën iñop itum injaan ido ñaaj atoka kakut kaneem.

10 Na manjoonan pñal itaka pajaan pañij iko iwuñaan bti ; bañaan balonj banñalun itaka badek Naşibañi kafet aşë yewlën nleef ni baka na nñoor nñantumun maakan.

Pjukan pa Timote

11 Kë iwi, inşaan awo i Naşibañi, lowan iko mënñ bti, iwo kado kala pwo natool, pdo iko inklilun Naşibañi, pfiyaara, pñal bañaan, phil kamiir na pjoob bkow.

12 Gutaan ugut unuura unwoon pmëban pfiyaar pi nfiyaarun *Krittü aliinñ,

işë iyeenk ubida wi mnto unkaan kē idu'anaa wi itupun aji ifiyaar Krittu kē bañaan batum bammaari.

¹³ Ti kadun ki Naşibaţi anwulun bañaan na nko uhefent na ki Yetu *Krittu antupun manjoonan wal wi awoon ti kadun ki *Pont Pilat dkooŋu

¹⁴ ido iko yi ntun pdo yi. Wutan kapenan nin uko ulon da, uwut kaka nin btup te wal wi Ajugun Yetu Krittu aklun kapen kawinana.

¹⁵ Naşibaţi akdolun Krittu awinana ti wal wi adatur ; ul annuurendenun bnuura, anwoon naşih aloolan tañ, anwoon Naşih *Andemun Maakan.

¹⁶ Ul tañ awoon aankket, afet du bjechi bi nin ñaan awoon aanhil pban, ul i i nin ñaan awoon aambaan kawina keme kahil pwin. Ul awoon na mndem na mnhina te mnto! Uwo han!

¹⁷ Henkun, jakan na bayok biki umundu wi, bawut kadeen iganan, bawut kaŋu mnhaŋ mi baka ti pyok panjaan paba, baŋepen ŋep baŋu ma ti Naşibaţi anjaan aŋen nja iko bti kaŋuman nşë wo bnuura.

¹⁸ Badoon kado bnuura, pyok pi baka pawoon pdo bnuura ; bawoon bañaan banjaan baŋen, banjaan banjal pfaaŋiir uko wi bakaan.

¹⁹ Woli bado han, baji baŋonkrën pyok ptum pa faan kahilna kalun kaka ubida wi manjoonan.

²⁰ Iwi Timote, hankan bnuura uko wi Naşibaţi

awuliin. Lowan ntup nanwoon naanka udooni akut awo naanlil Naşibaţi, na blaŋar ti uko wi banjakun aji uko wi baktupun uwo kame aŋë ŋilan ŋilan.

²¹ Bañaan banfiyaarun ntılan mēnt baduk ptaş bgah bi Yetu. Dñehan Naşibaţi awulan, an bti bnuura bi nul!

Uṭup utēbanṭēn wi Pawulu apiitun Timote

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta katēbanṭēn ki Pawulu apiitun Timote. Apiit ka wi awoon ukalabuṣ du Rom. Banohul bti baṭi wal mēnt aduka. Luk ṭaṇ anwoon napiinṭan awoon aanduka. Pawulu awin kē uko ubaa, pkeṭ ṭaṇ padukiin. Uko mēnt ukaan kē apiit Timote kaṭaṇa ṭiki ajeja kē awo ji abukul na manjoonan. Kakaarta ki Pawulu apiitun ki kawoon kabaaṇṣaani ki apiitun. Apiita ṭi kakaarta ki aji na a amēban ji a aliint ṭi pfiyaar. Akak ajaka ataman ṭi pṭup Uṭup Ulil Unuura wi Yetu Krittu woli badoo hajana. Aji na a alipara pjukan panwoon paanwo Uṭup Ulil Unuura. Pawulu akak aṭup ṭi ka aji ul ṭi uleeful agutan ugut unwoon unuura, kē awo kaya hēnkuṇ du Ajugun Yetu Krittu. Aṭup aji ṇaan anfiyaarun Krittu andoli awo kado ji a.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1.1-2)
2. Pawulu aṭan Timote (1.3-18)
3. Hum di di ṇaan ajaan awo nangoli nanuura i Krittu (2.1-26)
4. Hum di di baṇaan bajen bakluṇ kawo ṭi ṇnuur ṇbaaṇṣaani (3.1-9)

5. Pmēban kaliint ṭi pfiyaar (3.10-4.8)
6. Pṭan pbaaṇṣaani na pwul mboṣ (4.9-22)

Pwul mboṣ

¹ Nji Pawulu, i Naṣibaṭi aṇaluṇ nwo nanjaṇan i Yetu *Krittu, aṭu'ēn ndo kaṭup uko wi ubida unwoonun ṭi Yetu Krittu wi ahonun,

² dpiitiin, iwi Timote abuk naan i nṇaluṇ. Dñehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittu Ajugun bawulu bnuura na mñaga babot bajoobṭēnu uhaaṣ.

Pawulu atēṭṭēn Timote

³ Dbeeb maakan Naṣibaṭi i nji kadēmanun jibi bateem naan babiin adēmana na uṣal ujint. Dji kaduka ṭi pñehana utejan na pnak, kaṣe leṣu.

⁴ Dleṣ mnkuul mi nu[☆], aji kaṇal maakan kawinu kahilna kaṭum na mnlilan.

⁵ Dkak aji kaleṣ pfiyaar pi nu panjoonanun. Pfiyaar mēnt pi pi bi Lowit ateemu ṇaaṭ na Ēnit naan babiin awoonaan uteek, dfiyaar bnuura kē pawohan ṭi iwi.

⁶ Ukaan kē nji kaleṣanu, itij bnuura uṭen wi Naṣibaṭi awuliin wi mpafiin iñen.

⁷ Na manjoonan Naṣibaṭi aanwul nja uhaaṣ wi blal, aṭep ṭep awul nja uhaaṣ wi mntēn, wi bṇalad na wi pṭoorandēr.

⁸ Wutan keeri kakowa pṭiiniyaan uko wi Ajugun, wutan kakowara nji nwoon nakalabuṣ pa ul ; hajan na

☆ 1:4 Natenan ṭi Ulemp 20.37.

nji pa *Uṭup Ulil Unuura, mn̄hina mi Naṣibaṭi manṣe mando kaṭenku.

9 Naṣibaṭi abuuranuṇ nja abot adu nja n̄wo biki nul. Kē uko mēnt̄ uṣe wo uun-woona ṭi udo wi nja, uwoona ṭi m̄naga mi Naṣibaṭi aṭēpn̄uṇ ṭi Yetu *Krit̄tu awul nja. Ado bi ṣala ṣal undiimaan ji abi ado kapaṣ umundu aji aṇaga nja,

10 mn̄naga mēnt̄en mampēn awinana hēnkun̄ ṭi ubi wi Yetu Krit̄tu nabuuran nja. Ul awatun̄ pkeṭ abot aṭēpna ṭi Uṭup Ulil Unuura adiiman ubida wi mn̄to.

11 Naṣibaṭi aṭu'en kē nwo nanjaṇan anjaan̄ aṭup kabot kajukan Uṭup Ulil Unuura.

12 Uko waṇ ukaan̄ kē nji kahaj hēnk, aṣe wo mēnkkowa ṭiki dme bnuura Yetu Krit̄tu i nfiyaarun̄ abot ame kē ahina kaṭijan bnuura uko wi ahankanaanun̄ te unuwr uweek wi aklun̄ kabi.

13 Doon kaṭaṣ bnuura n̄ṭup n̄nuura n̄i itiinkn̄uṇ ṭi n̄ji, mēbaan̄ n̄a na pfiyaar na un̄jal yi n̄yeenkun̄ ṭi Yetu Krit̄tu.

14 Ṭijaan bnuura uko unuura wi ahankaniin̄, wi *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi unwoon̄ ṭi nja ukṭenkiin̄ iṭijan.

15 Jibi imeen̄, baṇaan̄ bti biki utaak wi Atiya bawu-tanaan, Figel na Hermogen bawo ṭi bukuṇ mēnt̄an.

16 D̄nehan Ajugun aṇaga biki katoh ki Onetifor ṭiki atēṭṭēnaan n̄yaaṣ n̄tum abot awo aankowaa wi batuhn̄uṇ.

17 Wi abanun̄ du Rom, aṭēp ṭēp ataman ṭi pla'en te adoo

awinēn.

18 D̄nehan Ajugun aṇagi'a ṭi unuwr ubaaṇṣaani. Ime kak bnuura jibi aṭenkn̄uṇ wi n̄woon̄ du Efet.

2

Mnhaj mi nalempar Krit̄tu

1 Kē iwi abuk naan, tamaan ijejna mnt̄en̄ mi nu ṭi bnuura bi Yetu *Krit̄tu akwuliin̄.

2 Itiink uko wi njukanun̄ ṭi kadun ki baṇaan̄ batum, kaan ijukan wa baṇaan̄ biki ba-haṭun̄, banhilun̄ kajukan wa kak bandukiin̄.

3 Hajan na n̄ji ji nangoli nanuura i Yetu *Krit̄tu.

4 Nin ṇaan̄ alon̄ anwoon̄ ṭi pngoli aan̄ji nooran uleef na iko yi baṇaan̄ banwoon̄ baanwo bangoli woli aṇal kalempar bnuura naweekul.

5 Kē hēnk kak di di uwoon̄ ṭi p̄ti, ṇaan̄ aan̄ji yeenk katuum woli aant̄i jibi bajakun̄.

6 Kē hēnk kak di di najaar anlempun̄ bnuura ajaan̄ aka na pyeenk kafah kateek ki uko wi akitun̄.

7 Ṣalan bnuura uko wi n̄ji n̄ṭupiin̄, Ajugun aṭenku ika uṣal umeeni iko bti.

8 Leṣan Yetu *Krit̄tu anaṭiin̄ ṭi pkeṭ, ampēnnun̄ ṭi pntaali pi *Dayiṭ naṣih̄; *Uṭup Ulil Unuura mēnt̄ wi wi n̄ji kaṭupun̄ baṇaan̄.

9 Wul ukaan̄ kē n̄ji kahaj adoo tanana ji nado buṭaan. Kē uṭup wi Naṣibaṭi uṣe wo uuntananaa.

10 Ukaan̄ kē n̄ji kamiir iko bti pa baṇaan̄ bandataniin̄ bahilna bayeenk mbuur mi

Yetu Krittü akwulun baka na mndēm te mnto.

¹¹ Bañaan bti bawo kate uṭup wi, ṭiki ujoonani :

Wi nkeṭun na *Krittü, nluṇ kaka ubida na a.

¹² Woli nmeban aliint, nluṇ kaṣih na a.

Woli npoka, ul kak alun kapok nja.

¹³ Woli ndeka kafet, aji woho na nja kamēban nja, aanhil kalaṭ uleeful.

Pgut na bajukan baṭilan

¹⁴ Wutan kaṭañan pdo kaleṣan bañaan iko yi, kaṭup ṭi kadun ki Naṣibaṭi kē bawo kawut pñom pwaan udooni ṭi uko wi nṭup njakun, panjaan paneeman ṭañ banjaan baṭiink pa.

¹⁵ Tamaan inaṭ ṭi kadun ki Naṣibaṭi ji ñaan anlempun bnuura, nalemp anwoon aankowaa, ankjukanun bnuura uṭup wi manjoonan.

¹⁶ Kē nṭup njanwoon njaanka udooni, njanwoon njaanlil Naṣibaṭi, lowan na. Banwoon ṭi na baji balowa low Naṣibaṭi pya.

¹⁷ Nṭup ni baka naji natoka tok pya jibi ujad ujaan udēma dēm pya. Himene na Filet bawo ṭi bukuṇ mēntan :

¹⁸ bapok manjoonan wi baṭupun aji Naṣibaṭi ado bi naṭan bañaan ṭi pkeṭ, apēnan hēnk bañaan balon ṭi pfiyaar pi bafiyaarun.

¹⁹ Kē uṭup wi Naṣibaṭi uṣē naṭ aliint ji plaak pi bajaan baniwna, kē bapiit ṭi plaak mēnt aji : « Ajugun ame bañaan banwoon biki nul »

akak aji : « Ñaan anjakun aji awo i Ajugun awo kadek kafet iko inwoon iinwo itool. »

²⁰ Ṭi katoh kaweeṭ uunji uka ṭañ iko ideeni na idaani yi uwuuru kēme yi untaam, uji uka yi babomanaani imul na yi ufuus ; ilon iji iwo yi bayaant, ilon kawo pa iko yi nnuur bti.

²¹ Woli ñaan apēn ṭi iko iṭop yi nṭiiniyaanun aji wo ji iko yi uwuuru kēme untaam. Ayiman pa Ajugun, aji lempara bnuura, ahinan pdo iko inuura bti.

²² Lowan unoh wi kpoṭ itaman ido kala pwo natool, pfiyaar, unal na pwo bnuura na bañaan. Doon iko mēnt na bañaan banjaan badēman Ajugun na uhaaṣ ujint.

²³ Pēnan ṭi blaṭar banwaanun udooni, ime kē baji baṭij pñom.

²⁴ Kē ñaan anṣaan awo nalempar Ajugun aṣē wo kalow pñom, awo kaṭēp ṭēp kaṇal bañaan, kahil pjukan, kahil kamiir.

²⁵ Awo kaṭiini na ban-klaṭulun na nṭup nnuura kahaṭ kē ulome Naṣibaṭi aṭen baka baṭēlēṣ nhaaṣ ni baka, ado baka bame manjoonan.

²⁶ Bakak wal mēnt na nṣal ni baka kapēn ṭi bṭaaw bi *Untaayi Uweek umobun baka, kē bawo ṭi pdo uko wi unalun.

3

1 Dɲal ime kē ɲi ɲnuur ɲbaañsaani, ɲwal ɲtam ɲaluɲ kabi.

2 Bañaan balon balun kado kaşal ikow yi baka ɲaɲ, kaɲal itaka, kawo bahomp, kadēman ɲleef ɲi baka, kakar katim ki Naşibaɲi, kapok ptiink bajug baka, kapok pleş baka, kabeeh iko yi Naşibaɲi.

3 Balun kadēnēt ɲhaaş, kawo baankɲaga, kakuutar, kawo baankhil ptoorandēr, kaɲoonk, kabot kapok uko unuura.

4 Bañaan mēnt balun kado kaguurad, kamēnaɲ, kawo bahomp baweeek, kaɲal unoh kapel pɲal Naşibaɲi.

5 Baji bawo ɲi bdig ji bañaan baɲɲogun Naşibaɲi kaşē poka du meet. Lowan bañaan mēnt.

6 Balon ɲi baka baji baneej du itoh kaguur baat banwiışun ɲşal, bantumun ipekadu, kē iko itum yi ɲleef ɲi baka ɲaɲaluɲ ikɲon baka.

7 Baat mēntan baji bawo ɲi pjuk kaşē wo baanji bahil nin pme manjoonan.

8 Jibi Yanet na Yambret* babiin alaɲ ɲfa Moyit, hēnk di di bañaan mēnt bakluɲ kalaɲ manjoonan. Bawo bañaan biki ɲşal ɲaɲopun, bawo bañaan banwoon baanhil kafiyaar Yetu *Krittu.

9 Kē başē wo baanhil kaya kadun ɲi kaguuru, ɲiki bpēn bi baka balun kawinana ɲi kadun ki bañaan bti jibi bi Yanet na Yambret babiin aw-

inana.

Bnuura bi Ulibra wi Naşibaɲi

10 Kē iwi, iwin bnuura pjukan pi naan, ame jibi nwoon, iko yi ɲaɲaluɲ pdo, jibi nfiyaarun *Krittu, iwin kē dmiir, dɲal bañaan akuɲ amēban aliint.

11 Ikak awin wi bañaan banooranaanun, ahajanaan du Antiyoka, na Ikoniyom na Littra*. Mnhaj mnhon mi mi bawoon baanhajanaan da? Kē Ajugun aşē pēnanaan ɲi ma bti.

12 Kē ɲaan andoli anɲaluɲ pɲaş Yetu *Krittu, balun kaha-jana.

13 Kē banşaan awo bañaan baɲot na banjaan baɲilan, babi kaduka duka ɲi pdo buɲaan, kawo ɲi pguur bañaan kabot kaguur ɲleef ɲi baka.

14 Kē iwi, uko wi ijukun abot adinan aji ujoonani mēbaan ɲi wa, wi imeen ɲaan anjukaniin wa.

15 Wi iwoon napot te hēnkun ijuk ame *Ulibra wi Naşibaɲi, wul uhiniin kawulu uşal untuɲa unktjiin ibuur wi ifiyaarun Yetu *Krittu.

16 Iko bti impiitun ɲi Ulibra wi Naşibaɲi iwoona du a. Inuura pa pjukan nja uko unwoon manjoonan, kaɲan nja, kadiiman nja bgah wal wi ɲdolon buɲaan, kajukan nja pwo batool.

17 Hēnk di di ɲaan anwoon i Naşibaɲi akyeenkun ɲi uhaaşul

* 3:8 Yanet na Yambret: Balon başal kē bañaan mēnt bawo bado dayaamu biki Ejiptu : Natenan ɲi Ppēn 7.11, 22 na 9.11. * 3:11 Natenan ɲi Ulemp 13.14-52; na ɲi 14.1-20.

iko bti yi anumiin kadolna
iko bti inwoon inuura.

4

*Iko ilon kak yi Timote
awoon i kado kado*

¹ Yetu *Krittu alun kawinana ji naŕih kawayeŕ bajeb na banketuŕ, alun kabi kaŕih. Ukaaŕ kē nji kakooŕu ŕi kadun ki Naŕibaŕi na ki Krittu mēnt;

² ŕupan baŕaaŕ uŕup wi Naŕibaŕi, baŕale pte wa kēme woli baanŕali ktamanaara taman. ŕiiniin na bandolun buŕaan ibot inoman na banjubanuŕ, tēŕtēnan baŕaaŕ ŕi pdo bnuura, doon uko mēnt na kamiir kaweeek pa pjukan baka.

³ Na manjoonan wal ubi wi baŕaaŕ bawoon baankak atiink pjukan pnuura, bado kaŕaŕ iko yi nleef nji baka nŕalanuŕ, kawo na bajukan baŕum bankŕupun baka uko wi banalanuŕ ptiink ŕaŕ.

⁴ Baankak aŕal ptiink manjoonan, babaa ŕēp ŕēp katiink iko inwoon iinwo manjoonan.

⁵ Iwi kē iŕē wo i kaŕoorandē ŕi iko bti yi ikdolun, jaan kmiir ŕi wal wi mnhaj, tamaan ido kaŕup *Uŕup Ulil Unuura, ido kado ulemp wi nu jibi uwoon kadolana bti.

⁶ Kē nji, bado bi tulēn jibi bajaan batul poot pi pgur, wal wi naan wi pkeŕ udo bi kaban ban.

⁷ Dgutan ugut unuura, dba pŕi, dmēban ŕi pfiyaar pi nfiyaaruŕ Yetu *Krittu.

⁸ Uko unduki'aanuŕ hēnkun uwoon pyeenk utepi

wi ŕaaŕ natool ajaan afuŕa. Utepi mēnt, Ajugun, nawayeŕ natool aklun kawulēn wa ŕi unuur wi aklun kawayeŕ baŕaaŕ. Kē mēnt nji aloolan ŕaŕ kayeenkun wa, baŕaaŕ bti banŕalulun ayoonk ubi wi nul bayeenk wa.

*Iko yi Pawulu analan
baŕaaŕ bado*

⁹ Taraan ibi du nji,

¹⁰ ŕiki Demat ŕi pŕal iko yi umundu wi, adukēn aya Tetalonika, kē Kreŕent aya Galatiya, Titut kē aya Dalmatiya.

¹¹ Luk ŕaŕ adukiin na nji. Dolan Markut abi na iwi ŕiki dnumi'a maakan ŕi ulemp wi naan ŕi.

¹² Dyil Tiŕik du Efet.

¹³ Woli ilun abi, ktijēn bayeti bi naan bi ndukun du uko Karput du Trowat, na nlibra, iŕē iwut nin kaŕilma nji babomanaanun injan.

¹⁴ Alektandē naŕak adolēn buŕaan maakan ; Ajugun alun kaluka ulemp mēnt.

¹⁵ Lipariin iwi ŕi uleefu, ŕiki abi pok maakan uŕup wi nŕjukanun.

¹⁶ Byaaŕ bteek bi bakwayŕaanun, nin alon aambi bi aŕok na nji, badukēn bukal bti. Dŕehan Naŕibaŕi awut kafēn baka uko mēnt!

¹⁷ Kē Ajugun aŕē wo ŕi kafet naan awulēn mnhina mi pŕup uŕup wi nul bti, baŕaaŕ banwoon baanwo bayuday bti bahilna batiink wa. Kē hēnk di di abuuranaanun ŕi pkeŕ.

¹⁸ Ajugun alun kabuuranaan ŕi iko iwuŕaan bti yi

baɲaluɲ pdolën, kañooɲën
bnuura du pɲih pi nul du baɲi.
Mndëm manwo ɲi a te mɲɔ.
Uwo haɲ.

Pwul mboɲ pbaaɲɲaani

¹⁹ Wulaan bi *Pritiliya na
Akila mboɲ, na biki katoɲ ki
Onetifor.

²⁰ Erattut aduka du ubeeka
wi Korint, kë nduk Trofim du
ubeeka wi Milet ɲiki amaaki.

²¹ Tamaan ibi ji ujonɲ ubi
udo kajun. Ewubulut awulu
mboɲ, na Pudeent na Linut
na Klodiya na banfiyaaruɲ
bɲi.

²² Dñehan Ajugun awo na
iwi, dñehan awulan an bɲi
bnuura bi nul!

Uṭup wi Pawulu apiitun Tit

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun Tit. Tit mēnt aanwo nayuday aṣe bi kak afiyaar Krittū aji gakandēr na Pawulu. Pawulu apiita kakaarta kē kaṭēnka du Kret di abiin aduka, aji ado katen ulemp wi pntuk pi banfiyaarun Krittū panwoon da. Kakaarta ki kaṭiiniyaan iko iwajanṭ inknooranun Pawulu ṭi pntuk mēnt. Uteek uwo kē Pawulu aleṣan Tit jibi ṇaan i baṭuun ṭi kadun ki pntuk pi banfiyaarun awoon kawo. Apiit aṭup uko waṇ, ṭiki awin mnwo mnwuṭaan mi baṇaan baṭum ṭi biki Kret bawoonaanun. Utēbantēn uwoon kē akak aṭup Tit ajukan baṇaan biki da mnwo mi kawuun kandoli kawoon kawoonaan. Bantohi biint na bantohi baat (banwoon kak kajukan baat banwoonun bampoṭi), baṭaṣa na bajuuk ṭi ulemp. Abaanṣaan aṭup Tit jibi ṇaan anfiyaarun Krittū awoon kawo. Awo kawo ṇaan anwoon aanji ṇal pla bṭup, kado pnoh na baṇaan kalow bkujar, pnom, bpaṭṣēr ṭi pntuk pi banfiyaarun.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ na pñehan Naṣibaṭi (1.1-4)

2. Pṭaṇ banwoon ṭi kadun ki pntuk pi banfiyaarun (1.5-16)
3. Pṭaṇ banfiyaarun Krittū (2.1-3.11)
4. Pwul mboṣ pbaanṣaani (2.1-3.15)

Pwul mboṣ

¹ Nji Pawulu, nwoon nalempar Naṣibaṭi, dpiitiin iwi Tit, dwo kak *nanjañan i Yetu *Krittū kahilna kaṭup uṭup unṭaanun na pfiyaar pi biki Naṣibaṭi adaturun na kame kanjoonanun kanjaan kaṭij baṇaan baṇog Naṣibaṭi.

² Mnhaṭ mi ubida wi mnṭo manwoona ṭi iko mēnt. Ubida mēnt, Naṣibaṭi anwoon aanji ṭilan ahonun wa undiimaan wi apaṣun umundu.

³ Ṭi wal wi adaturun, Naṣibaṭi nabuuran nja awul uṭup wi nul aji nṭup wa baṇaan.

⁴ Dpiitu, iwi abuk naan na manjoonan ṭi Yetu Krittū i ṇfiyaarun nja bti. Dñehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittū ambuuranun nja bawulu bnuura babot ba-joobṭēnu uhaaṣ.

Ulemp wi Tit du Kret

⁵ Kē nṣe duku du Kret ihilna ibaañeṣ ulemp undukiin, idat baṇaan bankwoon bantohi biki banfiyaarun ṭi ṇbeeka bti jibi njakiin ido.

⁶ Nantohi i banfiyaarun awo i kawo ṇaan i nin alon awoon aanka uko uṭup ṭi a, awo kaniim ṇaat aloolan kalin ṭi a, babukul bawo kafiyaar Yetu *Krittū, baanwo

kawo ti iko iwuṭaan abot awo kado kate.

⁷ Na manjoonan naweek i banfiyaaruṇ awo namali i Naṣibaṭi ukaaṇ kē awo i kawo ṇaaṇ i nin alon awoon aanka uko uṭup ti a, aanwo kawo nahomp, kēme natar udeeb, nakuj, naṇal ugut, aanwo kawo naguurad ti uko wi itaka.

⁸ Kē aṣē wo i kaṭēp ṭēp kawo ṇaaṇ anjaan ayeenk baṇaaṇ bnuura, anṇaluṇ pdo bnuura, aka uṣal, awo natool, aṭaṣ Naṣibaṭi, abot aṭijan uleeful.

⁹ Awo kamēban uṭup unjoonanun wi Naṣibaṭi jibi bajukanun wa kahilna kado kaṭaṇ baṇaaṇ na pjukan pnuura, kabot kadiiman banklaṭun uṭup mēnt kē baanfaṇi.

¹⁰ Na manjoonan, baṭum ti baṇaaṇ biki Kret baanji bate, aṭum bṭup abot aji baguurad. Bayuday banjakun aji baṇaaṇ bawo i kawala kaṭēmp bawoonun haṇ.

¹¹ Iwo i kado baka badēt itum! Baji batok ṇṣal ṇi itoh ipēb wi bajaan bajukan baka iko inwoon iinwoo kado kajikan.

¹² Uka ṇiint alon i Kret, najukan naweek, andoon aji : « Biki Kret bawo baṭilan baweek, baṇot ji ṇko ṇi uṭeeh, awo bapēra banfeeruṇ. »

¹³ Uko wi aṭupuṇ ujoonani, ukaan kē iwo kaṇoman na baka bnuura bahilna baliint ti pfiyaar,

¹⁴ bawut kaṭaṣ ṇṭup ṇanwoon ṇaanwo manjoonan ṇi bayuday balon na iko yi

baṇaaṇ bandekun manjoonan kafet bajakun aji baṇaaṇ bawo i kado.

¹⁵ Iko bti iji iwo ijint ti kadun ki Naṣibaṭi pa baṇaaṇ banwoon bajint, kē nin uko ulon uṣē wo uunji uwo ujint pa baṇṭopun banwoon baanṇal pfiyaar. ṇṣal na ṇhaaṣ ṇi baka ṇaṭopi.

¹⁶ Baji baji bameen Naṣibaṭi kaṣē diiman ti mnwo mi baka kē bapoka : bawo baṇaaṇ banjaan bado iko inṭopun maakan, banwoon baanji bate, banwoon baanhil pdo nin uko ulon unuura.

2

Hum di Tit awoon kado kajikan?

¹ Kē iwi Tit, iṣē wo kajikan uko untaanun na pjukan pnuura.

² Ṭiiniin na baṭaf iji na baka bawo kaṭijan ṇleef ṇi baka, kawo baṇaaṇ bantiinkaniin, bankaṇ ṇṣal, bawo kamēban kaliint ti pfiyaar Yetu, ti pṇal baṇaaṇ na ti kamiir.

³ Ṭiiniin kak na baaṭ baweek iji na baka, mnwo mi baka manwo kalil Naṣibaṭi, bawo kalow bkuutar, kawut pjotan poot kadun, kaṣē kado kajikan iko inwoon inuura.

⁴ Woli bado haṇ, bajukan baaṭ banhojun pṇal bayin baka na babuk baka,

⁵ pwo na ṇṣal, pjint ṇhaaṣ, pdo kalemp ti itoh yi baka, pjoob ikow, ptiink bayin baka, baṇaaṇ bawutna kalaṭ uṭup wi Naṣibaṭi.

⁶ Kë hënk kak di di nɲalun iɲiini na baɲaɲa iji na baka baɲoorandër.

⁷ Kë iwi ɲi uleefu iɲe wo kado kado bnuura ɲi iko bti batenna ɲi iwi. Doon kajukan na uhaaɲ uɲiɲ, pjukan pankndoon baɲaɲ bado katiinku.

⁸ Nɲup ɲi nu ɲawo i kawo ɲtool, ɲi nin ɲaɲ awoon aankhil plaɲ, banklaɲiɲ bahilna bakowa, bawo baankka nin uko uwuɲaan uɲup ɲi nja.

⁹ Jakan na balempar baɲaɲ bado katiink biki baklemparun ɲi iko bti, bado kalemp bnuura bawut kado kalaɲ baka.

¹⁰ Baanwo kado kakiiɲ baka, bawo kawo baɲaɲ biki bafiyaarun bnuura. Hënk, ɲi iko bti yi bakdolun pjukan pi Naɲibaɲi nabuuran nja paji panuura ɲi kɛɲ ki baɲaɲ.

Pwinana pi bnuura bi Naɲibaɲi

¹¹ Naɲibaɲi adiiman nja bnuura bi nul, awul nja ba kahilna kabuuran baɲaɲ bti.

¹² Bnuura mënɲ baji bajukan nja pwut iko inwoon iinlil Naɲibaɲi na iko iwuɲaan yi ɲleef nja ɲaɲalun. Hënk ɲhilan pwo na uɲal, kawo baɲaɲ batool, kado iko inlilun Naɲibaɲi ɲi mboɲ,

¹³ kayoonkna unuur wi mnlilan wi ɲhaɲun, wi Yetu *Krittu Naɲibaɲi naweek i nja, anjaɲ abuuran nja akbiɲ na mndëm mi nul.

¹⁴ Awulun uleeful kahilna kapënan nja ɲi buɲaan bti bi

ɲjaɲ ɲdo, kajinɲan nja kado nja ɲwo baɲaɲ biki nul, banjaɲ banal pdo iko inuura.

¹⁵ Kë hënk di di iwoon kado pdiim : kaɲup, kakooɲ, kaɲoman. Kdinan nin ɲaɲ abeehu.

3

Hum di banfiyaarun bawoon kawo?

¹ Hënkun leɲaan banfiyaarun iji na baka bado katiink banwoon ɲi pɲih bti, bawut kapataɲa badoki babi naɲ naɲ ɲi pdo iko inuura bti.

² Jakan na baka bawut kakuut nin ɲaɲ, batiinkar, bajoob ikow, bawo bnuura na baɲaɲ bti.

³ Nja kak ɲbi wo ɲfa baɲaɲ banwoon baanwo na ɲɲal, banwoon baanji bate, banneemun, kë iko iɲop na iko iwuɲaan indoli yi ɲleef ɲi nja ɲaɲalun kë ikɲon nja, ɲbi wo ɲi mnɲot na pñeebar iko, ado iko yi baɲaɲ baksoornun nja, aɲoorad ɲi ptoof pi nja.

⁴ Kë wal wi Naɲibaɲi nabuuran nja adiimanun nja bnuura bi nul na jibi aɲalun baɲaɲ,

⁵ abuuran nja. Mënɲ iko itool yi ɲɲalun aji ɲdoo ikaɲ, mnɲaga mi nul ma. Aɲëpna ɲi *uhaaɲ wi nul ajinɲan ɲhaaɲ ɲi nja, ado nja kë ɲwo baɲaɲ bahalu.

⁶ Aɲëpna ɲi Yetu *Krittu nabuuran nja awul nja uhaaɲ mënɲ akëɲan.

⁷ Krittu awulun bnuura bi nul ado kë ɲwo baɲaɲ batool ɲhilna ɲhaɲ kë ɲka ubida wi mnɲo.

8 Bañaan bti bawo kate uŕup wi ŕiki ujoonani, kē nŕal iŕup bañaan bnuura, banŕuun mnhaŕ mi baka ŕi Naŕibaŕi bahilna baŕu kabaŕ ŕi pdo kado iko inuura. Uko mēnŕ uwoon uko unnuuriin pa bañaan abot aŕēnk baka.

9 Kē iŕē wo kapēn ŕi bŕup bŕum banwaanun udooni, na pŕiiniyaan jibi mŕŕini many- eenkiirun, na pŕom na blaŕar ŕi uko wi *bgah bi Moyit. Iko mēnŕ iwaan udooni abot awo iinji iŕij nin uko ulon unuura.

10 Woli ŕnaan alon aŕij bpulad ŕi ptoofan, ŕiiniin na a uyaaŕ uloolan ikak iŕiini na a utēbantēn. Woli aanŕaŕani, lowaana, ipēnana ŕi iko bti,

11 ime kē awo ŕnaan an- wuŕun uŕal, pekadu di ajaan ado dadiiman kē aduk- naanaa.

Iko ibaaŕŕaani yi pdo

12 Wal wi nji kayilun Artemaŕ kēme Tiŕik, iwo kataran kabi du nji du Nikopolit, dul di di njakun aji dwo ŕi wal wi ujonŕ.

13 Tamaan iŕēnk bi Tenat name bgah na Apolot bahilna bayaanŕ, bawut kawaan nin uko ulon.

14 Bayit nja ŕi *Krittu bawo kajuk ptaman maakan ŕi pdo iko inuura, nin ŕnaan alon awutna kawaan uko wi anumiiin unuur undoli, hēnk baankwaan udooni.

15 Bañaan banwoon na nji bti bawulu mboŕ. Wulan mboŕ banfiyaarun bti abot aŕal nja.

Dñehan Naŕibaŕi awulan an bti bnuura bi nul.

Uṭup wi Pawulu apiitun Filemon

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Pawulu apiitun Filemon nanohul. Niiṇ mēṇ awo i ubeeka wi Kolot, awo ṇaan ammeetaniin du ubeeka mēṇ. Abi tiink kē Pawulu aṭup Uṭup Ulil Unuura kē abi fiyaar fiyaar ṭi dko mēṇ akak aṭaṣ bgah bi Krittū. Abi ka ṭi bajuuk ṭi ulemp biki nul ṇiint alon i katim kawoon Onetim ambiin aṭi abuur. Wi ayaan aya ayit na Pawulu du dko di awoon du ukalabuṣ, kē aṭupa Uṭup Ulil Unuura unjaan uṭiiniyaan uko wi Yetu Krittū. Wi wi aṣaan aṣiyaar Krittū. Pawulu apiit Filemon kaji na a amiir Onetim. Kē Onetim ṭi uleeful añooṭun kakaarta ki Pawulu apiitun. ṭi bgah bi wal mēṇ, Filemon ahina lah kado Onetim uko wi aṇalun kēme kafina. Pawulu akooṭa ṭi kakaarta ki aji na a awut kajej Onetim ji najuuk ṭi ulemp ambiin abuur. Ajaka ayeenka bnuura ṭiki hēṇkun awo ṭi ploolan na Krittū.

Hēṇk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1-3)
2. Pawulu abeeb Naṣibaṭi ṭi uko wi Filemon (4-7)
3. Pawulu akooṭ Filemon ṭi uko wi Onetim abuurun (8-22)

4. Pwul mboṣ pbaañṣaani (23-25)

¹ Nji Pawulu i ulemp wi Yetu *Krittū uṭuun kē nwo ukalabuṣ, na Timote ayit nja ṇkpiitiin, iwi Filemon i ṇmaganun injaan klemp ulemp utēṇ wi nun.

² Npiit kak Apifiya ṇaṭ ayit nja na Arkip anjaan agutan na nja, na banfiyaarun Yetu Krittū bti aji bayitiir du ka-tohu.

³ Dñehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu Krittū Ajugun bawulan bnuura babot ba-joobṭēnan ṇhaaṣ.

⁴ Nyaaṣ bti ṇi njaan kañehan dji kaleṣu kaṣē beeb Naṣibaṭi i njaan kadēman ṭi uko wi nu.

⁵ Dtiink kē baṭṭiiniyaan jibi ifiyaarun Ajugun Yetu na jibi iṇalun banwoon biki nul bti.

⁶ Dñehan Naṣibaṭi ado pfiyaar pi iṭokun na nja pado kalemp, ihilna ime iko inuura bti yi ṇkaan ṭi ubida na *Krittū.

⁷ Iwi ayit naan uṇal wi nu udo kē nṇilan maakan, kē uhaaṣ naan ubot aṭoora, wi ijaan ktēṇṭēn banwoon biki Naṣibaṭi.

⁸ *Krittū aṭenēn kē nṇil pṭu'u pdo uko wi nji kahepariin.

⁹ Kē nji Pawulu naṭaf i ulemp wi Krittū uṭuun kē nwo hēṇkun nakalabuṣ kē nṣē ṇēhanu ṇēhan uko wi ṭi uṇal wi ṇkaan pa Krittū.

¹⁰ Dñēhanu uko mēṇ pa ankakun abuk naan ṭi Krittū wi nwoon ukalabuṣ, Onetim* i nji kaṭiiniyaanun hēṇk.

* 1:10 Onetim : Dawoon annumaniin, ankaan udooni.

¹¹ Aambi kaaru udooni, kë hênkuŋ ašë kaarun udooni maakan nja batëb bti.

¹² Dkakanu a, kë ušë wo wo ji uhaaş wi naan wi nji kawuliin.

¹³ Ddoo ŋal lah kaduka na a, awooru ʒi ado kaţênkên, wi *Uţup Ulil Unuura uţuun kë nwo ukalabuş.

¹⁴ Kë nşë ŋal kayoonk id-inanaan uko mënţ, uko un-uura wuŋ uwutna kawo ji dkitu kit iŋen. Dŋal upënna ʒi uhaaş wi nu.

¹⁵ Ulome nawayşër na Onetim ŋwal ŋntiinku, ašë bi ahil akak du iwi naţo te mŋto.

¹⁶ Aankkak du iwi ji ŋaan i bajaan bajuuknţën ʒi ulemp ʒaŋ, apel hênkuŋ ŋaan i bajaan bajuuknţën ʒi ulemp, awo hênkuŋ ayiţ nja i ŋmaganuŋ. Dmagana maakan na manjoonan, kë iwi, iwo kamagana kapelën, ʒiki awo nalemparu abot awo ayiţu ʒi Ajugun.

¹⁷ Jëm pfiyaar Yetu pado kë nwo ayiţu, keeri imëbana ji nji ʒi uleef naan.

¹⁸ Woli adolu uko ulon unde'iin këme aţeeţu uko ulon, kţupën, nji kaluŋ kaluku.

¹⁹ Nji Pawulu kapiitiin na kaŋen naan, nji kalukiin. Mënŋal pleşanu kë iwi idoo ʒeeţën : nji dkaan kë ika ubida ʒi Yetu *Krittu.

²⁰ Aa, iwi ayiţ naan tenan ʒi Ajugun idolën uko wi nŋehaniin, tenan kak ʒi uŋal wi Krittu iwalanaan uhaaş.

²¹ Dfiyaar bnuura wi nji kapiitiin kë idinan uko wi

nhepariin. Ddoo me kë idoo do kapelan uko wi dhepariin.

²² Kaan ido kabomanaan meet, dfiyaar kë pŋehan pi nakŋehanuŋ Naşibaţi paţu bakakanaan hênkuŋ ʒi iŋeen yi nan.

²³ Epafrat i ulemp wi Yetu *Krittu uţuun kë awo ukal-abuş na nji, awulan mboş,

²⁴ ul na bi Markuţ Arittarkuţ, Demat na Luk banjaan balemp na nji.

²⁵ Dŋehan Ajugun Yetu Krittu awulan bnuura bi nul ʒi ŋhaaş.

Uṭup wi bapiitun Bahebĕrĕ

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki bapiitun bayuday bankakun afiyaar Krittu. Ñaari ampiitun ka aammeeṭanaa, kē uko wi baṣaari ame bnuura uwo kē ampiitun ka ame bnuura Nlibra ni Naṣibaṭi, ṭiki ṭi nūl ni ni ajaari atenna kadiimanaan baka manjoonan. Babi hajan ṭfa maakan banfiyaarun Krittu bateek kē badoo ji bamena. Uko mēnt ukaari kē ñaari ampiitun hēnk apiit baka kaji na baka bamēban baliint, bawut kapēn ṭi pfiyaar pi bafiyaarun. Du unjon, Naṣibaṭi abi do bhoari na bayuday. Abi ji na baka woli ñaari ajubani, bafin ulimariya kaṭenari, Naṣibaṭi kaṣē miir ñaari mēnt pjuban pi nul. Kakaarta ki kaṭup kē bhoari bhalu bi Naṣibaṭi adolun na bañaari banfiyaarun Abukul bapel bteek. Uko wi Yetu Krittu adolun pa bañaari bajen upel wi nwanjut na Moyit na Aaron na Yotuwa badolun. Yetu awoon unkaneel umpoti wi Naṣibaṭi unṭenarun kapēnanaan ipekadu yi bañaari bti. Ñaari ambuurun afiyaara aankak anuma pfin ulimariya pa pekadu di nul. Naṣibaṭi amiira pekadu di nul.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Abuk Naṣibaṭi awo ñaari naweek (1.1-3)

2. Yetu adēm apel nwanjut (1.4-2.18)
3. Yetu adēm apel Moyit na Yotuwa (3.1-4.13)
4. Yetu awoon naṭenari naweek (4.14-7.28)
5. Yetu abi na bhoari bam-pelun bteek (8.1-9.22)
6. Bṭenari bi Yetu bawo bloolan akuṭ awo bbaañṣaani (9.23-10.31)
7. Balon ṭi banfiyaarun biki ṭfa (11.1-40)
8. Nawulēn nwo ji Yetu (12.1-13.17)
9. Pñehani Naṣibaṭi (13.18-19)
10. Pwul mboṣ (13.20-25)

Uko wi Naṣibaṭi aṭēpnun ṭi abukul aṭup

1 Naṣibaṭi aṭēpna ṭfa ṭi *baṭuparul nyaaṣ nṭum ado kē bado iko itum aṭiiniyaan na bateem nja.

2 Kē ṭi nwal nbaañṣaani ni nwoon ni aṣē ṭēpna ṭi Abukul aṭiini na nja. Abukul mēnt i i adatun ado kē aka iko bti, ṭi ul i i aṭēpnun kak apaṣ baṭi na mboṣ.

3 Abukul awoon bjeehi banjaari badiiman mndēm mi nul, ul ajaari adiiman uko wi awoon na manjoonan. Ul amēbanun iko bti yi apaṣun na uṭup wi nul unwoon na mnghina. Ajinṭan bañaari ṭi ipekadu yi baka aṣē ya aṭo du kañen kadeenu ki Naṣibaṭi du baṭi.

Mndēm mi abuk Naṣibaṭi mampelun mi nwanjut

4 Mndēm mi Abuk Naṣibaṭi mampel maakan mi nwanjut,

kē hēnk di Našibaṭi awululun
katim kampelun ki ṇa.

⁵ Na manjoonan, Našibaṭi
aambaan kajakaara na
uwanjut ulon:

« Iwi iwoon Abuk naan,
nṭa di dṭup aji dwo šaaš? »*

Kē aambaan kaṭiini ṭi uko
wi ulon ṭi ṇa kaji :

« Nji dwo Ašin, ul ašē wo Abuk
naan. »*

⁶ Ṭi wal wi Našibaṭi abiin
awo i pyil ṭi umundu Abukul,
anwoon bajeen, aji :

« Nwanjut bṭi ṇawo kadēmana. »*

⁷ Kē ṭi uko wi ṇwanjut,
upiitana ṭi *Ulibra wi Našibaṭi
aji :

« Našibaṭi ado ṇwanjut ṇi nul kē
ṇawo ji uyook
ado ṇa kē ṇawo ji bdoo ban-
klañšiin. »

⁸ Kē Našibaṭi ašē ṭiini na
Abukul aji :

« Iwi Našibaṭi, pšihu pawo pi
mṇṭo,
pših pi nu pawo ptool.

⁹ Inal uko unwoon utool apok
buṭaan,
ukaan kē nji Našibaṭi i nu
ndatu
awulu mnlilan mampelun
mi banwoon na iwi bṭi.
»*

¹⁰ Akak aṭiini aji :

« Iwi Ajugun, ipašun mboš du
ujuni
aboman baṭi na iñen yi nu.

¹¹ Iko mēṇṭ ilun kaba,
ilun kamēn ji imiṣa.

Kē iwi iṣē duka.

¹² Ilun kanuj ya ji imiṣa,
ilun kawohēš ya ji imiṣa,
kē iwi iṣē duka jibi iwoon,

ṇnuur ṇi nu ṇaankba. »*

¹³ Našibaṭi aambaan ka-
jakaara na uwanjut wi nul
ulon:

« Biin iṭo ṭi kañen naan
kadeenu
te wal wi nji kaṭuun
bašooradu ṭi ihoṭu uṭeēh.
»*

¹⁴ Nwanjut bṭi ṇawo wo ṇhaaš
ṇanklemparun Našibaṭi. Ayil
yil ṇa ṇabi pṭēnk banwoon i
kabuur te mṇṭo.

2

Mbuur mnweek

¹ Ukaan kē ṇwo biki
kamēban bnuura uko wi
ṇṭiinkun, kaṭi ṇlun ṇneem.

² Na manjoonan, uṭup wi
Našibaṭi aṭēpnun ṭi ṇwanjut
aṭup bateem nja uyimani.
Ṇaan awoon aandi pṭiink
wa, kēme awo aantāš uko wi
ujakun, Našibaṭi akoba kakob
kantaanun na pjuban pi baka.

³ Kē hum di di ṇhilun
kabuur kakob mēṇṭ woli
ṇēnji ṇṭiink uṭup wi mbuur
mnweek wi Ajugun ṭi uleeful
ajunnun aṭup? Bantiinkun wa
badiiman nja kē ujoonani.

⁴ Našibaṭi akak afaṇan baka,
wi adolun iko iñonarēnaan na
mlagre mntum abot ado kē
*Uhaaš wi nul uwul bañaan
uṭen wi wa jibi analun.

Yetu ajaan aṭij mbuur

⁵ Na manjoonan Našibaṭi
aando ṇwanjut ṇaših
umundu wi akbiin ppaš wi
ṇkṭiiniyaanun.

* 1:5 Kañam 2.7. * 1:5 2 Famiyel 7.14. * 1:6 Plešan 32.43. * 1:9 Kañam
45.7-8. * 1:12 Kañam 102.26-28. * 1:13 Kañam 110.1.

⁶ Kě hěnk di upiitaniin ƚi
*Ulibra wi nul aji :

« *Ŋaaj awo in kě idoo ʒala?*

*Abuk ŋiinj awo in kě
idoo ʒo ptena?

⁷ Iwalana ado kě ƚwanjut ƚapela
ƚwal ƚntiinku,
idola kě awo na mndēm
mnweek,

⁸ iƚu iko bti ƚi ihoƚul uƚeeh[☆].
»

Wi Naʒibaƚi aƚuun iko bti ƚi
ihoƚul uƚeeh, aanduk nin uko
ulon. Kě ƚʒě wo kakʒa ƚędo
bi win hěnkun kě iko bti iwo ƚi
ihoƚul uƚeeh.

⁹ Yetu i Naʒibaƚi awalanun
ado kě ƚwanjut ƚapela ƚwal
ƚntiinku, ƚwina hěnkun kě
awo na mndēm mnweek ƚiki
ahaj akeƚ. Bnuura bi Naʒibaƚi
bakaaj kě akeƚ pa bañaaj bti.

¹⁰ Na manjoonan, Naʒibaƚi
andolun iko bti kě iwoo,
abot aƚal uwo haƚ, abi ƚal
pdo bañaaj batum bawo
babukul, baƚok ƚi mndēm
mi nul. Aƚępna ƚi mnhaj mi
Yetu ahajuƚ adola kě abaaŋěʒ
ulempul ƚi mboʒ, aƚij baka
mbuur.

¹¹ Kě Yetu, anjaaj ajinƚan
bañaaj ƚi kěʒ ki Naʒibaƚi na
biki ajinƚanun baʒě ƚok bukal
bti Aʒin baka. Ukaaj kě
aankowa pdo kadu baka
babuk aʒin,

¹² aƚiini ƚi *Ulibra wi
Naʒibaƚi aji :

« *Dluƚ kaƚiiniyaan katimu ƚi
pƚoof pi bayiƚ naan*

*dluƚ kaděmanu ƚi kadun ki
bañaaj batum.* »[☆]

¹³ Akak aji :

« *Nji, dƚu mnhaƚ mi naan bti ƚi
Naʒibaƚi.* »[☆]

Akak aji :

« *Nji wi na bañaaj biki Naʒibaƚi
awulnuƚ.* »[☆]

¹⁴ Hěnk keeri, kě jibi bañaaj
męƚ bawoon bañaaj bajęn,
hěnk di Yetu akakuƚ ŋaaj
najęn ji baka, ahilna ƚi pkeƚ
pi nul aba na *Untaayi Uweek
unkaaj mnhina mi pkeƚ.

¹⁵ Bañaaj babi wo wo
ubida wi baka bti ji bakal-
abuʒ, wi bakƚiin pkeƚ. Abu-
uran baka wi akeƚun.

¹⁶ Na manjoonan, męƚ
ƚwanjut ƚi ƚi aƚęnkun, aƚęnk
ƚęnk babuk *Abraham.

¹⁷ Kě hěnk di awoon kakak
ñaaj najęn ji bayiƚul, kahilna
kawo *naʒih i baƚęjan an-
jaaj aŋaga abot aji do uko
wi Naʒibaƚi ajakuƚ. Akeƚ keƚ
Naʒibaƚi ahilna amiir ipekadu
yi bañaaj biki nul.

¹⁸ Kě jibi ahajuƚ, kě
bawuuka ajuban, hěnk di
ahiniin kaƚęnk biki bak-
wuukuƚ bajuban.

3

Yetu apel Moyit

¹ An bayiƚ naan nanwoon
bajinj ƚi kěʒ ki Naʒibaƚi kě
adatan, natanan keeri ƚi Yetu.
Naʒibaƚi ayila kě awo *naʒih
i baƚęjan, uko męƚ wi wi
ƚfiyaaruƚ akuƚ aƚup.

² Ado iko bti yi Naʒibaƚi
anƚu'ulun ulemp męƚ ajaku-
luƚ ado jibi *Moyit adolaƚ iko
bti yi Naʒibaƚi aƚu'ulun pdo ƚi

katoḥ ki nul kanwoon pntaali pi nul.

³ Anniwuṇ katoḥ adēm apel katoḥ, kē hēnk di Yetu ataṇuṇ na pyeenk mndēm mampeluṇ mi Moyit.

⁴ Katoḥ kandoli ṇaṇ ajaan aniw ka, Naṣibaṭi aṣaṇ aji do iko bti.

⁵ Moyit awo nalempar Naṣibaṭi, ado iko yi Naṣibaṭi aṭu'uluṇ pdo ṭi katoḥ ki nul kanwoon pntaali pi nul, ajukan uko wi Naṣibaṭi aklun kadiiman.

⁶ Kē Krittū aṣē wo abuk katoḥ i Naṣibaṭi aṭuṇ ṭi kadun ki ka. Nja ṇṣaṇ awo katoḥ mēnt woli ṇmēban akuṭ ahaṭ ṭi a, alilan ṭi uko wi ṇhaṭuṇ.

Plipara ppok pṭaṣ uko wi Naṣibaṭi ajakuṇ

⁷ Ukaṇ kē, jibi *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi uṭupuṇ:

« Woli natiink ṇṭa pdiim pi nul,

⁸ nawutan kadēnēṭan ṇhaaṣ,
jibi bateeman babiṇ ado,
adeka kafet unuur wi bakdakuluṇ du *pndiiṣ.
»

⁹ Naṣibaṭi aṭiini aji :

« Du pndiiṣ mēnt, bateeman bado na pten me nhil pdo uko wi njakuṇ, adakēn,
te bawin iko yi ṇi ndoluṇ

¹⁰ ṇṣubal iṇeen ṇbaakēr.

Ukaṇ kē ṇi ndeebaṭēr pntaali mēnt aji :

*“ṇhaaṣ ṇi baka ṇaji ṇaneeman baka unuur undoli,
baandi pṭaṣēn.”*

¹¹ *Uko waṇ ukaṇ kē mmehna, wi ndeebaṭuṇ, aji :*

*“Baankneej nin du dko di ṇi mbomanuṇ baka aji banoorfēnaan.” »**

¹² An bayiṭ naan, naṭaafaraan alon ṭi an awo na uhaaṣ uwuṭaan, aṭaṇan pfiyaar adoo low Naṣibaṭi anjaṇ awul ubida.

¹³ Nabaa wo kaṭep ṭep katēṇṭēndēr ṇnuur bti ṇi naktiinkuṇ pdiimul, pekadu dawutna kaguur nin alon ṭi an adēnēṭen uhaaṣul.

¹⁴ Ṇwo ṭi ploolan na *Krittū na manjoonan woli ṇmēban te ubaaṇṣaani ṭi mnhaṭ mi ṇbiṇ awoonaan du ujuni.

¹⁵ Jibi ṇṭupanaṇ:

« Woli natiink ṇṭa pdiim pi nul,
nawutan kadēnēṭan ṇhaaṣ,
jibi bateeman babiṇ ado,
adeka kafet unuur wi bakdakuluṇ. »*

¹⁶ Na manjoonan in abiṇ aṭiink pdiim pi Naṣibaṭi aṣē deka kafet? Mēnt baṇaṇ bti bampēnnuṇ utaak wi *Ejptu kē *Moyit awo ṭi kadun ki baka i?

¹⁷ Kē bahoṇ biki adee-baṭeruṇ ṇṣubal iṇeen ṇbaakēr ba? Mēnt bambiṇ ajuban akeṭ du pndiiṣ baka i?

¹⁸ Bahoṇ biki amehniṇ aji baankneej du dko di abo-manuṇ baka babi banoorfēn ba? Mēnt bambiṇ apok ptiinka baka i?

¹⁹ Ṇwin bnuura kē baambi hil pneej du dko dnoorfēnaani di nul ṭiki bapok pfiyaar.

4

1 Kahon mēnt ki Našibaṭi abiiṇ ahon aji bahil kaluṇ kaneej du dko di abomanuṇ baka aji banoorfēnaan kahuma da pa nja. Nawulēn ṇdo kaṭi keeri alon ṭi an aduka kafet.

2 Nṭiink *Uṭup Ulil Unuura jibi bambiiṇ awo ṭfa du *pndiiṣ batiinkuṇ wa. Kē uṭup wi batiinkuṇ uṣē wo uunka udooni ṭi baka ṭiki wi batiinkuṇ wa baanfiyaari.

3 Kē nja ṇnfiyaaruṇ, ṇluṇ kaneej du dko di Našibaṭi abomanuṇ nja aji ṇnoorfēnaan di aṭiiniyaanuṇ ṭi *Ulibra wi nul wi ajakuṇ ṭi uko wi bateem nja :

« *Uko waṇ ukaaṇ kē mmehna, wi ndeebaṭuṇ, aji :*

“Baankneej nin du dko di nji mbomanuṇ baka aji banoorfēnaan.” »*

Kē ulemp wi Našibaṭi adoluṇ ṭi ppaṣ umundu uṣē ba undiimaan.

4 Bapiiṭ ṭi dko dlon di *Ulibra wi nul aji : « *Našibaṭi anoorfēn ṭi unuur uṭēnk paaj na ulon wi adoluṇ ulempul bti aba.* »*

5 Dkak akakalēṣ uko wi Našibaṭi aṭupuṇ: « *Baankneej nin du dko di nji mbomanuṇ baka aji banoorfēnaan.* »*

6 Bantiinkuṇ uteek *Uṭup Ulil Unuura mēnt, baanneej du dko mēnt ṭiki babi pok ptiink Našibaṭi. Kē baṇaan balon baṣē hilaṇ te hēnkuṇ kaneej da.

7 Uko waṇ ukaaṇ kē Našibaṭi abi ṭo ajon, ado unuur uhalu undu'aniin « *nṭa* » wi aṭēpnun ṭi mntum mi *Dayiṭ, aṭup ṇṭup ṇi ndoon abi ṭupan aji :

« *Woli natiink nṭa pdiim pi nul, nawutan kadēnēṭan ṇhaaṣ.* »*

8 Woli Yotuwa* ado lah bateem nja kē banoorfēn na manjoonan, Našibaṭi aankṭiiniyaan unuur ulon.

9 Pntaali pi Našibaṭi paduka keeri unuur ulon wi pnoorfēn ji wi nul.

10 Ṇaan anneejuṇ du dko di Našibaṭi abomanuṇ pa pnoorfēn, aji noorfēn noorfēn ulemp wi adoluṇ jibi Našibaṭi anoorfēnuṇ ṭi ulemp wi adoluṇ.

11 Nawulēn ṇtaman keeri ṇneej du dko di pnoorfēn mēnt, nin ṇaan alon ṭi nja awutna kawo aanneej da, wi akpokuṇ ptiink Našibaṭi ji bateem nja.

12 Na manjoonan, Uṭup wi Našibaṭi uwo ujeḃ, uka mn-hina, abot ajul apel kakej ki ṇde ṇṭēb. Uko wi aṭupuṇ wuṇ uji ufal te kadoo ban du uhaaṣ na uṣal meet, kaneej te du dko di imoh iyitiiraanuṇ na du imoh meet ; uji uten iko yi ṇaan najēn aṇaluṇ na yi aṣaluṇ du uhaaṣul.

13 Nin ṇaan aanhil kamena Našibaṭi, iko bti iji ipēn kawinana ṭi kēṣ ki nul ; ul i ṇwoon kaṭup uko wi ṇdoon.

* 4:3 Kaṇaam 95.11. * 4:4 Ujuni 2.2. * 4:5 Kaṇaam 95.11. * 4:7 Kaṇaam

95.7-8. * 4:8 ṭi ugrek katim ki Yotuwa kanaam katiinkare na ki Yetu. Natenan ṭi Pleṣan 31.7; Yotuwa 21.44; 22.4; 23.1

Krittu naših i baṭejan naweek i nja

14 Name kē ŋka *naših i baṭejan naweek anyaan te du baṭi : ul awoon Yetu, Abuk Našibaṭi. Ukaan kē ŋwo kamēban kaliint ṭi uko wi ŋjakun aji ŋfiyaari.

15 Naših i baṭejan naweek i ŋkaan aji miir nja ṭi pbiišna pi nja ṭiki bawuuka ajuban ṭi iko bti jibi bawuukun nja ŋjuban kē aambaan kajubanaara.

16 Nawulēn keeri ŋnog na mntēŋ Našibaṭi anwoon ajug bnuura, ahilna añaŋa nja ŋkuṭ ŋyeenk bnuura, kahilna kaṭēnkana ṭi wal wi ŋknumiinj.

5

1 *Naših i baṭejan andoli aji datana ṭi ptoof pi bañaan, ulemp wi nul uwo pdo kaṭoor baka ṭi kadun ki Našibaṭi, aji ṭen kabot kado iṭejan pa ipekadu yi baka.

2 Ul ṭi uleeful atum dko di abiinkniinj, ukaan kē aji hinan pmiir banwoon baam-mee ašē neem.

3 Kē wi ajaan abiišna ul ṭi uleeful, awo i kado iṭejan, Našibaṭi ahilna apēnan ipekadu yi nul na yi bañaan bti.

4 Nin ñaan aanhil kanaṭa kaji awo naših i baṭejan, Našibaṭi ajaan adu'a awo naših i baṭejan jibi abiiŋ adu *Aaron.

5 *Krittu kak aannaṭa naṭa aji ul awo *naših i baṭejan : ayeenkna pa du Našibaṭi anjakulun ṭi *Ulibra wi nul : « *Iwi iwoon Abuk naan,*

ṇṭa di dṭup aji dwo šaaš☆. »

6 Hēnk di di ajakun kak aji : « *Iwo naṭejan te mnto ji* *Melkitedek. »☆

7 Wal wi *Krittu awoon ñaan najēn ṭi mboš, añehan akuṭ akoot na idiim iweek na mnkuul Našibaṭi anhinanun kabuurana pkeṭ. Kē atiinka ṭiki aji ṭaša bnuura.

8 Ajuk ṭi iko bti yi ahajun uko unwoon pdo kaṭiink Našibaṭi, te adoo wo wo Abukul.

9 Abaañēš ulemp wi nul ṭi mboš, ahil hēnkun kabuuran te mnto bañaan bti banjaan baṭiinka.

10 Na manjoonan, Našibaṭi adu'ulun kē awo *naših i baṭejan ji Melkitedek.

Plipara ppēn ṭi pfiyaar

11 Ŋka iko itum yi pṭup ṭi uko mēnt kē ikak atam ppibanan ṭiki naanji natar ṭi pyikrēn.

12 Nado bi wo wo lah kawo bajukan undiimaan ašē huma nnuma bajukanan iko iteek ṭi uko wi Našibaṭi : nahum nnuma mntow, naando bi hilan pde pde pantamun.

13 Kē ñaan anhumun ṭi mntow, aanji me uṭup unjaan ujukan uko unwoon uṭool ṭi kēš ki Našibaṭi : awo napoṭ nampoṭi.

14 Kē pde pantamun pašē wo pi baweeek, baji baṭēpna ṭi iko yi bawinun kahilna ka-paṭēš bnuura na buṭaan.

6

1 Hēnk keeri, nawulēn ŋduk pjukan pteek ṭi uko wi *Krittu,

nya du pjukan panwoon pi banliintuŋ ti pfiyaar. Nĕnkak akak ti pjukan pteek mĕnt, panwoon pi pwut pdo iko inkŋiŋuŋ pkeŋ, pi pfiyaar Naŋibaŋi,

² pi pjukan ti uko wi batitmu*, pi ppaf iĕnen, pi pnaŋa ti pkeŋ na pi pwayĕŋ pbaaĕŋsaani.

³ Uko mĕnt wi wi ŋkdoluŋ, ulille Naŋibaŋi.

⁴ Na manjoonan, bambiin ayeenk bjechi bi Naŋibaŋi, ayeenk uŋen unwoonuŋ du baŋi, ayeenk *Uhaaŋ wi nul,

⁵ awin jibi uŋup wi nul unuuri, awin mnĕhina mi pŋih pi Naŋibaŋi pankmbiin,

⁶ aŋĕ duk bgah, ŕnaan aanhil nin kado baka baŋĕlĕŋ ŋbida ŋi baka, bakak bafiyaar : bawo wo ji bakak apaŋ Abuk Naŋibaŋi ti kruŋ, akowandĕna ti kadun ki baŕnaan.

⁷ Na manjoonan, woli mboŋ mi uŋubal ujaan uŋubar wal undoli manbuk ŋdeey ŋannuuriŋ pa biki bajaaraduŋ ŋa, Naŋibaŋi aji wul mboŋ mĕnt bnuura.

⁸ Kĕ manŋale buk iyiw na umbiilu, manji manwaan udooni, kakak i pbi kaŋĕpana, manji mambi baaĕŋsaan ti pŋĕr.

⁹ An banoh naan biki nŋaluŋ maakan, woli ŋdoo ŋiini haŋ na an, ŋme bnuura kĕ nawo ti bgah bnuura banjaan baŋij mbuur.

¹⁰ Naŋibaŋi awo naŋool, aankŋilma ulemp wi nan na uŋal wi naŋaluluŋ, adiiman

wa, wi nabiŋ aŋĕnk baŕnaan biki nul abot aŋĕnkaara ŋĕnk baka te nŋa.

¹¹ Kĕ ŋŋĕ ŋal andoli ti an aji mĕban kaliint te ubaaĕŋsaani, uko wi nahaŋuŋ uhilna udolana bŋi.

¹² Hĕnk, nawutan kaŋabĕr, naŋĕpan ŋĕp nawo ji banta-manuŋ ti pfiyaar te adoo yeenk uko wi Naŋibaŋi ahoŋuŋ.

Uko wi Naŋibaŋi ahoŋuŋ

¹³ Wi Naŋibaŋi akhoŋuŋ Abraham, aanka ampeluli i ahiluŋ kamehna ti kadunul, ukaan kĕ amehna ti bkowul

¹⁴ aji : « *Dmehna aji dwulu bnuura bweek maakan, ddo pntaali pankpĕnnuŋ ti iwi paŋum.* »*

¹⁵ Kĕ Abraham aŋo amiir ayeenk uko wi Naŋibaŋi ahoŋuluŋ.

¹⁶ Na manjoonan, baŕnaan bajĕn baji bamehna ti ampeluŋ baka, kĕ pmehna mĕnt paji padiiman kĕ uko wi ŕnaan aŋupuŋ ujoonani kaŋĕ ba bŋup.

¹⁷ Hĕnk di Naŋibaŋi, wi aŋaluŋ pdiiman banwoon i kayeenk iko yi ahoŋuŋ kĕ uko wi ajakuŋ aji ado wa, amehnaa.

¹⁸ Naŋibaŋi aanhil kaŋup uko unwoon uunjoonani, ukaan kĕ uko wi ahoŋuŋ amehna uunhil kaŋĕlĕŋ. Hĕnk, nja ŋnŋiŋ aya du Naŋibaŋi ŋwo na mntĕŋ mnweek kahilna kayeenk uko wi ŋhaŋuŋ unkm-biin.

* **6:2** *Batitmu* : Ulome baŋiiniyaan ti baŋow bi bayuday na batitmu bi Yowan na bi Krittu. ☆ **6:14** Ujuni 22.16-17.

19 Mnhaṭ mēnt manwo uko unṭijanun ubida wi nja, manji mando nja ṇneej kaṭēp blaañ bweek bantaanun na *dko dyimanaan maakan, di Naṣibaṭi awoon.

20 Yetu aneej nja da uteek, ahiḷna pṭēnk nja, akak naṣih i baṭejan te mnṭo ji *Melkitedek.

7

Melkitedek naṣih i baṭejan

1 *Melkitedek mēnt, abiin awo naṣih i ubeeka wi Talem akuṭ awo naṭejan i Naṣibaṭi *Andēmun Maakan. Wi Abraham awoonun ugut wi afiṇun baṣih balon, Melkitedek aya akita aṇehan Naṣibaṭi awula bnuura.

2 Wal mēnt Abraham awula kafah kaṭēnk iṇeen ṭi iko yi atehun du baṣih mēnt. Katim ki Melkitedek kawoon « naṣih naṭool »; akak awo naṣih i Talem, uwoon « naṣih i mnjeeh. »

3 Ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi baanṭiiniyaan aṣin, kē baanṭiiniyaan anin, baankak aṭiiniyaan bateem na unuur wi abukiin, na wi akeṭun. Awo naṭejan te mnṭo ji Abuk Naṣibaṭi.*

4 Natenan jibi Melkitedek awo i ṇaan naweek : *Abraham ateem nja adoo wula kafah kaṭēnk iṇeen ki iko yi atehun du ugut.

5 Kē *Bgah bi Moyit baṣē jakun kē biint babuk *Lewi banwoon baṭejan, baṇaan bawo kawul baka kafah kaṭēnk iṇeen ki uko wi

bakaan, te bakaan mēntan, bawo bayit baka, bawo bukal bti biki pntaali pi Abraham.

6 Kē ul Melkitedek, anwoon aando wo wo i pntaali pi Lewi, aṣē yeenkna ṭi Abraham kafah kaṭēnk iṇeen ki iko yi atehun du ugut, aṇehan Naṣibaṭi awul bnuura Abraham anwoon ṇaan i Naṣibaṭi ahonun.

7 Kē ṇaan anjaan aṇehan Naṣibaṭi awul bnuura, aṣaan apel i bawulun bnuura, baṇaan bti bame uko mēnt.

8 Babuk Lewi banjaan bayeenk kafah kaṭēnk iṇeen bawo baṇaan bajen bankkeṭun kē *Ulibra wi Naṣibaṭi uṣē piit aji Melkitedek awohaara wo najeb.

9 Kē ṇhinan kaji : wi babuk Lewi bajaan bayeenk kafah kaṭēnk iṇeen, Lewi alukaara luk kafah mēnt wi Abraham alukun Melkitedek.

10 Na manjoonan Lewi aando bi buka, aṣē woha da ṭi Abraham ateem wal wi Melkitedek ayaan akita.

11 Ṭi bgah bi Naṣibaṭi awulun biki *Itrayel, biki pntaali pi *Lewi biki bawoon kajej bawo baṭejan biki Naṣibaṭi ; bawo baṭejan ji *Aaron. Kē pwo baṭejan pi baka paṣē bi wo paankēṣi ; woli pakēṣ lah, hum di di bakaan anuma naṭejan alon kak ji *Melkitedek?

12 Kē wi pjoṣ naṭejan pi nṭa papaṭun na pi ṭfa, bgah kak baṭelēṣa.

13 Naṭejan nahalu i

* 7:3 Natenan ṭi Ujuni 14.18-20.

bak̄tiiniyaanun̄ ʔi awoon̄ Aju-
gun. Ul awo i pntaali pmpaʔi,
kè ʔi pntaali mēnt̄, nin alon̄
aambaan̄ kawoha naʔen̄an i
Naʔibaʔi.

14 Bañaan̄ bti bame kè
Ajugun apēna ʔi pntaali pi
*Yuda, kè *Moyit̄ aʔē wo
aan̄tiiniyaan pntaali mēnt̄ wi
ak̄tiiniyaanun̄ uko wi baʔen̄an.

15 Kè uko uʔē ujint̄ hēnkun̄
bnuura : naʔen̄an alon̄ abii,
aʔē wo ji *Melkitedek.

16 Aanyeenkna ʔi bateem
pwo naʔen̄an jibi upiitaniin̄ ʔi
*Bgah bi Moyit̄, ayeenkna pa
ʔi mn̄hina mi nul mi awatnun̄
pkeʔ.

17 Na manjoonan, upiitana
ʔi *Ulibra wi Naʔibaʔi aji :

« *Iwo naʔen̄an te mnt̄o ji
Melkitedek*☆. »

18 Kè bgah bteek baʔē bi kak
abiiʔna akuʔ awaan̄ udooni
ʔi uko wi iʔen̄an, ukaan̄ kè
Naʔibaʔi apēnan ba.

19 Na manjoonan, *Bgah
bi Moyit̄ baando nin ñaan̄
kè ajint̄ ʔi kēʔ ki Naʔibaʔi. Kè
Naʔibaʔi aʔē wul nja mn̄haʔ
mannuurnaaniin̄, ʔi mun̄
mēnt̄ mi mi nk̄tēpnun̄ kañoga.

20 Naʔibaʔi amehnaa wi
adatun̄ Yetu Ajugun aji awo
naʔen̄an. Aamehnaa wi
bandukiin̄ bakakun̄ baʔen̄an.

21 Aa, Naʔibaʔi amehnaa wi
adolun̄ kè Yetu awo naʔen̄an
aji :

« *Nji Ajugan, dmehnaa,
mēnkkak ʔi uʔup wi naan̄ :*
“Iwi, iwo naʔen̄an te mnt̄o.” »☆

22 Uko mēnt̄ ukaan̄ kè Yetu
awo ankndolun̄ nja nwo ʔi
bhojar bannuurnaaniin̄.

23 Uka uko ulon̄ kak :
baʔen̄an bandukiin̄ babi tum̄
ʔiki pkeʔ paneenan baka
bawo baʔen̄an te mnt̄o.

24 Kè Yetu aʔē wo na ubida
wi mnt̄o ukaan̄ kè awo
naʔen̄an te mnt̄o.

25 Uko wan̄ ukaan̄ kè ahilan
kabuuran te mnt̄o banjaan̄
baʔēpna ʔi a kañog Naʔibaʔi.
Awo najeb te mnt̄o awo ʔi
pñehandēr baka Naʔibaʔi.

26 Yetu awoon̄ keeri *naʔih
i baʔen̄an i n̄numiin̄. Ayimani,
aan̄juban nin, ajint̄ ʔi kēʔ ki
Naʔibaʔi, apēn ʔi bado buʔaan̄
adeen̄ana du baʔi duuʔ.

27 Aannuma pdo kado
iʔen̄an na n̄nuur ji baʔih biki
baʔen̄an bandukiin̄ banjaan̄
bado ya kapēnanaan ipekadu
yi baka na yi bañaan̄ bti.
Awul uleeful kè uwo bʔen̄an
bankēʔun̄.

28 *Bgah bi Moyit̄ babi
do bañaan̄ bajen̄ banjaan̄
babiiʔna kè bawo baʔih biki
baʔen̄an. Kè kamehna ki
Naʔibaʔi kambiiin̄ ʔi kafet̄
ki bgah kaʔē do Abukul
andolun̄ iko bti yi aʔu'ulun̄
pdo kè awo naʔih i baʔen̄an
te mnt̄o.

8

Bhojar bhalu

1 Na manjoonan, uko
unkaanun̄ udooni ʔi uko wi
nk̄tupun̄ uwoon̄: n̄ka *naʔih i
baʔen̄an anyaan̄ aʔo du baʔi du

kañen kadeenu ki ptij pi pših pi Našibaŋi.

² Aji ŋenjan du dko dyimanaa, dawoonj *kaloona ki bayiti na manjoonan, ki iñen yi ñaanj najen iwoonj iintari, Našibaŋi Ajugun atarun ka.

³ *Naših i baŋenjan andoli baŋoorana ŋooran ado kado uŋen na iŋenjan ; ukaanj kē *Krittu kak awo kaka uko ulonj wi akŋenunj.

⁴ Woli awo lah ŋi mboŋ, aando wo wo naŋenjan : balonj bawo da bankŋenjanunj jibi *Bgah bi Moyit bajakunj.

⁵ Kē iŋenjan yi baŋenjan mēnt bajaan bado iŋe ŋu kanaam na inkdolaniin du baŋi, iwo wo ji ulimēnt wi ya. Na manjoonan, wi Moyit abiin awo i pboman *kaloona ki bayiti, Našibaŋi aji na a : « *Tenan, ido ka bti kanaam na uko wi ndiimaniin du pnkunj pi Finayi.* »[☆]

⁶ Krittu ul, Našibaŋi aŋu'a ulemp undēmunj apel wi baŋih biki baŋenjan bandukiin, Našibaŋi aŋēpna ŋi a ado bhoŋar bannuurnaaniin, wi ahonunj iko innuurnaaniin.

⁷ Woli bhoŋar bteek* baanka lah dko di babiiŋni, Našibaŋi aanknuma pdo btēbantēn.

⁸ Kē Našibaŋi aŋe ŋoman na pntaali pi nul aji :

« *Nji Ajugan dji :*
ŋnuur ŋlonj ŋabi ŋi nji kalunj kado
bhoŋar bhalu,
bhoŋar bhalu na bañaan
biki Itrayel na biki Yuda.

⁹ *Bhoŋar mēnt baankwo ji bi ndolonj na bateem baka unuur wi mpēnanunj baka du utaak wi Ejiptu.*

Baambi ŋijan bhoŋar bi naan, ukaanj kē nji kak nwutan baka.

¹⁰ *Nji Ajugan dkak aŋiini aji : woli ŋnuur mēnt ŋaŋēpi bhoŋar bi nji kalunj kado na pntaali pi *Itrayel bii bi :*

dlunj kapiit bgah bi naan ŋi uŋaŋ wi baka

dlunj kapiit ba ŋi ŋhaaŋ nji baka,

dlunj kawo Našibaŋi i baka, kē baklunj kawo pntaali pi naan.

¹¹ *Wal mēnt, nin alonj aankak anaŋa kaji ajukan ak-inŋul kēme ayiŋul kaji na a : “Meen Ajugun!”*

Bañaan bti balunj kame'ēn, du anwoonunj nampoŋi te du anwoonunj naweek.

¹² *Dlunj kamiir baka pjuban pi baka, mēnkak aleŋ nin ipekaduyi badolonj.* »[☆]

¹³ Wi Našibaŋi aŋiiniyaanunj bhoŋar bhalu, ado bjon kē bakak awaanj udooni. Kē uko unjonunj akak aŋaf, uji uban ŋi pba.

9

Idolade yi bhoŋar bteek

¹ Bhoŋar bteek babi ka idolade ŋi pdo Našibaŋi bŋenjan abot awo na dko dyimanaan ŋi mboŋ.

² Hēnk, batan kaloona kalonj kanwoonj na ŋmban

[☆] 8:5 Ppēn 25.40. ^{*} 8:7 *Bhoŋar bteek* : Baŋiiniyaan ŋi bhoŋar bteek, bi badolonj du pnkunj pi Finayi. Natenan ŋi Ptj 24.3-8. [☆] 8:12 Yeremiya 31.31-34.

ntëb. Ți umbaŋ uteek wi kaloona mënȚ wi bajaan badu *dko dyimanaan, uka da ŋkaniya na umeeša wi bapafuŋ ipoom yi baȚenuŋ NašibaȚi.

³ Kë du kafeṭ ki blaañ uka da umbaŋ utëbantën wi bajaan badu *dko dyimanaan maakan.

⁴ Wuŋ mënȚan uwo na *bliit bi mngur bi uwuuru, banjaan batërna mnkulan, na umaala unwoon bti wi uwuuru wi baȚuun pȚukar pi uwuuru panhaknuŋ pde pi *Yawe Nawat Kabuka awuluŋ babak *Itrayel du *pndiis, pde mënȚ baji badu pa *Mana[☆]. Pmul pi *Aaron pandukiin aȚeeñ hënkun pawo da kak, na klaak kanfejuŋ apiitna *Bgah bi Moyit.

⁵ Kë Ți umaala mënȚ duuȚ baše Țu iko infejuŋ innaamuŋ na ŋwanjuȚ ŋi bajaan bado kerubim ŋanjaan ŋadiiman kë NašibaȚi awo da. Ibaaklu yi ŋa iji ido blifi Ți dko di bajaan batulna pñaak ppënanaan ipekadu. MënȚ wal wi pȚiiniyaan iko mënȚ bti kajintan bnuura wii wi.

⁶ Wi iko mënȚ bti ibomaniin hënk, baȚenan baji baneey unuur undoli du umbaŋ uteek wi kaloona kado ulemp wi baka.

⁷ Kë *naših i baȚenan Țaŋ ajaan aneej Ți utëbantën ; aji neej da uyaas uloolan Țaŋ Ți ušubal. Aji Țij da pñaak pi ŋko ŋi bafinaruŋ NašibaȚi aȚen pa ppënanaan ipekadu yi nul na

yi bañaan bti.

⁸ *Uhaas wi NašibaȚi udi-iman bnuura Țuŋ uko mënȚ kë bgah bneejni du *dko dyimanaan maakan baanji ba-haabša, woli dko dyimanaan danwoon Ți mboš dawohaara wo da.

⁹ Uko mënȚ bti uwo uhoñ wi wal wi ŋwoon wi nȚa. Uwoon kë uȚen na iȚenan indolaniin iinhil kado uhaas wi ñaan andoluŋ ya ujinṭ Ți kës ki NašibaȚi.

¹⁰ Iwo idolade Țaŋ Ți uko wi pde, pdaan, na bañow, yi NašibaȚi aȚuun bañaan pdo te wal wi akdoluŋ iko bti ikak ihalu.

Uko wi Krittu adoluŋ kabu-uranaan nja

¹¹ Kë *Krittu aše pën awinana ji *naših i baȚenan andoluŋ iko inuura yi NašibaȚi abomanuŋ nja kë iwinanaa ; aneej du kaloona kanwoonuŋ kaweeek, kanwoonuŋ kayimanaan. Kaloona mënȚ kaambo-manaan iñen yi bañaan bajën, kaanwo ki umundu umpašaniin wi.

¹² Abi neej neej byaas bloolan du *dko dyimanaan, aantul da pñaak pi ŋpi ŋkaš na pi ŋgit ŋkaš: pñaak pi nul pi pi atuluŋ abuuranaan nja te mnȚo.

¹³ Na manjoonan, woli pñaak pi ŋpi ŋkaš na pi ŋgit ŋkaš na ufob umpënuŋ Ți ŋgit ŋantëruŋ yi bajaan bajeeš Ți bañaan bantopuŋ iji ijintan ŋleef ŋi baka,

[☆] 9:4 Natenan Ți Ppën 16.13-15,31.

14 hum di di pñaak pi Krittū pawoon paankjintan nħaaş nġi nja kapĕnan iko iwaan udooni injaan iġij pkeţ nħilna ndo kalempar Naşibaţi anwoon najeb? Ul Krittū awo i mnto ukaan kĕ btejan bi adolun wi awulun uleeful Naşibaţi kĕ balila.

Bħonar bħalu

15 Uko unkaan kĕ Naşibaţi aţĕpna ti *Krittū ankeţun alukna pjuban pi bañaan badolun, wi bawoon ti bħonar bteek, uwo kĕ bañaan biki Naşibaţi adatuŋ bahil kaduka te mnto na iko inuura yi aħonun baka. Hĕnk ado bħonar bħalu.

16 Woli baţiiniyaan pduka na iko, uġi wo kameeţana kĕ ñaan akeţi.

17 Phiiġ paji pataan wal wi pkeţ pawoon, ñaan aanhil kaħiiġ ñaan anwoon najeb.

18 Hĕnk, bħonar bteek ba-junna pñaak.

19 Wi *Moyit aţupun ti kadun ki bañaan bti iko bti yi bgah baţuun baka pdo, wi wi ajejun pñaak pi ngit nkaş na pi npi nkaş na meel na ptal pjeenkal na kanah ki bko bi bajaan bado *hitop ki atoopun tuŋ pñaak na meel alĕt ti ulibra wi bgah na ti bañaan bti,

20 aşĕ ji : « *Pi pawoon pñaak panktejananaan bħonar bi Naşibaţi adolun na an aġi namĕban ba.* »*

21 Hĕnk kak di di alĕtuŋ pñaak ti kaloona na ti iko bti yi bajaan baţĕjananaan Naşibaţi.

22 Ti bgah, pñaak pajaan pajintan iko bti ; woli paantuli, ipekadu iinji ipĕn.

23 Woli bawo i kajintan iko innaamun yi baţi, inwoon du baţi iwo i keeri kajintan na iţĕjan innuurnaaniin.

24 Na manjoonan, mĕnt ti *dko dyimanaan dambo-manun na iĕen yi bañaan bajĕn, danţuun kanaam di manjoonan, di di *Krittū aneejun. Aneeġ neeġ du baţi kaħilna kanaţ ti kadun ki Naşibaţi kayĕjan nja.

25 Aanneeġ neeġ pdo kawul uleef uşubal undoli jibi *naşih i baţĕjan ajaan aneeġ du dko dyimanaan kaşĕ wul pñaak panwoon paanwo pi nul.

26 Woli ado lah haġ, ahaj nġaaş ntuŋ du upaşa umundu te hĕnkuŋ. Na manjoonan, ti nnuur nbaañşaani nġi nwoon nġi apĕn kawinana uyaaş uloolan kabaana na pekadu wi awulun uleeful kĕ uwo btejan.

27 Bañaan bajĕn baji bakeţ uyaaş uloolan, Naşibaţi kawayĕş baka.

28 Kĕ hĕnk kak di di Krittū awulun uleeful byaaş bloolan, Naşibaţi apĕnanaan ipekadu yi bañaan batum. Alun kapĕn kawinana uyaaş utĕbantĕn, aankbi bi ppĕnan ipekadu yi bañaan, abi bi pbuuran te mnto bankyoonkun ubi wi nul.

10

Krittū aba na iţĕjan iġon

1 *Bgah bi Moyit baanyuuj iko bti na manjoonan, bawo wo ʔaʔn ulimēnt wi iko inuura inklun kawulana faan. Bgah mēnt baji bahepar bado kadoha do uʃubal undoli iʔenjan innaamuŋ. Uko mēnt udiiman kē baanhil kajinʔan piʃ bankʔogun Naʃibaʔi.

2 Woli banjaan bado Naʃibaʔi iʔenjan bakak lah ajinʔ mndani, baankak aʃal kē bawo na pekadu, baʔaʔan pdo kado iʔenjan.

3 Babaa ʔēp ʔēp aji bado uʃubal undoli iʔenjan, kē uko mēnt uji uleʃan baka ipekadu.

4 Na manjoonan pʔaak pi ŋgit ŋkaʃ na pi ŋpi ŋkaʃ paan-hil nin kapēnan ipekadu.

5 Ukaan kē wal wi abiin awo i pbi ʔi umundu, *Krittu aji na Naʃibaʔi :

« *Iinʔal bafinʔaru ŋko
kē iinʔal baʔenu iko ilon
aʃē wulēn uleef wi ʔnaan
najēn ;*

6 *ŋko ŋantēradiin iinʔi klilandēr
ŋa,
iʔenjan ppēnanaan ipekadu,
iinʔi klilandēr ya*

7 *Wal mēnt dji : “Iwi Naʃibaʔi,
nʔi wi : dbi pdo uko wi
inʔalun,
jibi upiitaniin ʔi uko wi
naan ʔi *Ulibra wi nu.”*
»☆

8 Hēnk, *Krittu adunna aji ʔi : *ŋko ŋantēradiin iinʔi klilandēr
ŋa, iʔenjan ppēnanaan ipekadu
iinʔi klilandēr ya, kē bgah baʃē
ji kē baʔaan bawo i pdo iʔenjan
mēnt.*

9 Akak aji : *Nʔi wi : dbi pdo
uko wi inʔalun.* Hēnk aba na iʔenjan ijon aʔij bi nul.

10 Ado keeri uko wi Naʃibaʔi aʔalun, awul uleeful byaaʃ bloolan, kē hēnk di ŋjinʔun ʔi kēʃ ki Naʃibaʔi te mnto.

11 Naʔenjan andoli aji naʔa na ŋnuur kalempar Naʃibaʔi, aji do ŋyaaʃ ŋtum iʔenjan, kē yun mēntan iʃē wo iinʔi ipēnan nin pekadu di baʔaan.

12 Kē *Krittu aʃē do bʔenjan bloolan banwoon bi mnto, wi wi aʃaan aya aʔo ʔi kaʔen kadeenu ki Naʃibaʔi.

13 Hēnkun aʔoo ayoonk Naʃibaʔi *aʔu baʃooradul ʔi ihoʔul
uʔeeh.*☆

14 ʔi bʔenjan bloolan ado kē baʔaan biki aʔijun Naʃibaʔi kē bawo bajinʔ ʔi kēʃ ki Naʃibaʔi te mnto.

15 Uko mēnt wi wi *Uhaaʃ wi Naʃibaʔi uyuunʔ nja kē ujoonani wi ujakun aji :

16 « *Nʔi Ajugan dʔiini aji :
woli ŋnuur mēnt ŋaʔēpi
bhonʔar bi nʔi kalun kado
na pntaali pi *Iʔrayel bii
bi :*

*dluŋ kapiit bgah bi naan ʔi
ŋhaaʃ ŋi baka,
dlun kapiit ba ʔi uʃal wi
baka,*

17 *dlun kamiir baka ipekadu yi
baka,
mēnkak aleʃ nin pʔuban pi
bajubanun.* »☆

18 Wi Naʃibaʔi ami-irun keeri ipekadu, ʔnaan aankak anuma pdo iʔenjan kapēnanaan ipekadu.

Nawulēn ŋʔog Naʃibaʔi

19 An bayiṭ naan, hēnkun keeri ṇme bnuura kē pñaak pi Yetu pantuliṇ pado kē ṇhil kaneej du *dko dyimanaan maakan,

20 ahaabēš nja bgah bnuura banjaan bawul ubida, banṭepuṇ blaañ bweek banwoon ṭi kadun ki dko dyimanaan maakan, banwoon uleef wi nul.

21 Nkak aka *naših i baṭenjan naweek i Našibaṭi aṭuun ṭi kadun ki katoh ki nul.

22 Nawulēn keeri ṇñog Našibaṭi na uhaaš ujint, na pfiyaar panjoonanun, na uhaaš, wi Yetu ajintanun na pñaakul, na uleef wi bañowun na meel mnjint apēnan iko iṭop bti.

23 Nawulēn ṇmēban ṇliint ṭi uko wi ṇhaṭuṇ akuṭ aṭup. Na manjoonan, ṇme kē Našibaṭi aji do uko wi ahonun.

24 Andoli ṭi nja adoon kaṭaaf atēntul, ṇhilna ṇtēntēndēr ṭi bṇalad na pdo iko inuura.

25 Bañaan balon baṭaal pwo baankmaar byit bi banfiyaarun *Krittu, kē uko mēnt ušē wo uunuura ; ṇbaa wo kaṭep ṭep katēntēndēr, wi nadoon ame kē unuur wi ubi wi Krittu uñogi.

26 Na manjoonan, wi ṇmeen uko unwoon manjoonan, woli ulil nja kē ṇdinan aji ṇduka ṭi pṇuban, uunkak aka bṭenjan banhilun ppēnan ipekadu.

27 Wal mēnt, ṇduka duka ayoonk na palēnk pwayēš pi Našibaṭi na bdoo bjeenkal

banklun katēr bampokun pṭaša.

28 Woli ṇnaan apok pṭaš *Bgah bi Moyit, kē bañaan batēb kēme bawajanṭ baṭup aji ajubani, baankñaḡi'a, baji bafiṇa*.

29 Naṣalan keeri uko unkdolun anšoorun Abuk Našibaṭi, anṭuun pñaak pi bhoṇar pi aṭēpnun awo najint uko undaayanaan abot akar *Uhaaš wi Našibaṭi unwoon ukumpēš wi bnuura. Nahn nan kanun jibi kakob ki un mēntan kakyibani.

30 Na manjoonan ṇme anṭiiniṇ aji : « *Nji dluṇ kalukanan, nji dluṇ katumman.* » Akak aji : « *Nji Ajugan dluṇ kawayēš pntaali pi naan.* »*

31 Našibaṭi anwoon najeb amob le ṇnaan, un mēntan aji wuṭan maakan.

32 Nalešan uko undolanun du ujuni wi nayeenkun bjeehi bi Našibaṭi. Ṭun ṇwal mēnt nawin mnhaj mnweek ašē mēban aliint.

33 Babi karan ṇwal ṇlon ahajanan kē nawo bten bi bañaan, kē ṇwal ṇlon naṭok na banhajun haṇ.

34 Nabi ṇaga biki bawatun ukalabuš abot alilan ṭi uko wi batehun bka bi nan, wi nameen kē naka bka bannuurnaaniṇ banwoon baankba nin.

35 Nawutan keeri kaṭañan phaṭ ṭiki mnhaṭ mēnt mankaan kē nakyeenk katum kaweek.

³⁶ Nawo kataman kahilna kado kado uko wi Našibaŋi aŋaluŋ, hēnk nayeenk uko wi ahoŋuŋ.

³⁷ Na manjoonan upiitana ŋi *Ulibra wi Našibaŋi aji :

« *Uduka ŋwal ŋntiinku, ŋntiinku ntiinku, anwoon i pbi ašē bi, aankjon.* »[☆]

³⁸ « *Nji Našibaŋi, dlun kawul ubida anwoon natool ŋi kēš ki naan ŋiki aŋiyaari. Kē woli alon adekēn kafet, mēnkililandēra.* »[☆]

³⁹ Kē nja, ŋenwo ŋi bankdekuluŋ kafet, kaneem ; ŋwo ŋi banŋiyaaruŋ awo ŋi bgah bi mbuur.

11

Pfiyaar pi baŋaan biki ŋfa

¹ Woli ŋfiyaar Našibaŋi, ŋji ŋme na manjoonan kē ŋluŋ kayeenk uko wi ŋhaŋuŋ, ŋme bnuura kē iko yi ŋwoon ŋenwini, iwoo abot ajoonan.

² Pfiyaar pakaan kē bateem nja babi winana bnuura ŋi kēš ki Našibaŋi.

³ Kē pfiyaar pi nja pakaan kē ŋyikrēn kē Uŋup wi Našibaŋi upaŋuŋ umundu, hēnk di di iko yi ŋjaan ŋwin ipēnnuŋ ŋi iko inwoon iinwinanaa.

⁴ ŋi pfiyaar pi nul, *Abel awul Našibaŋi btejan bannu-uriin apel bi *Kayin. Pfiyaar mēnt pakaan kē awo natool ŋi kēš ki Našibaŋi, Našibaŋi ŋi uleeful adinan ayeenk uŋen wi nul ; kē pul pakaan kē

bakŋiiniyaan uko wi nul wi adoŋ akeŋ[☆].

⁵ Pfiyaar pakaan kē *Henok aya du Našibaŋi bē aantēpna ŋi pkeŋ ; nin alon aankak awina win, Našibaŋi adeenuluŋ aŋooŋ du a. Upiitana ŋi *Ulibra wi Našibaŋi aji Henok ado bi lilaara lil ŋi abi ado kadeeja.

⁶ Kē nin alon ašē wo aanhil kalil Našibaŋi bē aanfiyaara. Na manjoonan, ŋaan ankŋoguŋ Našibaŋi aji wo kafiyaar kē awoo abot aji tuum banjaan bala'a.[☆]

⁷ Pfiyaar pakaan kē *Nowe atiink uko wi Našibaŋi aŋupuluŋ unwoon uundo bi winana. Amēban bnuura uko wi Našibaŋi ajakuŋ, aboman upuur abuuranaan biki katohul bti. Pfiyaar mēnt pakaan kē adiiman kē umundu uduknaanaa, aŋēpna ŋi pa, awo natool ŋi kēš ki Našibaŋi[☆].

⁸ Pfiyaar pakaan kē Abraham ado uko wi Našibaŋi ajakuŋ wi adu'uluŋ ayila, kē aya du utaak wi Našibaŋi ahoŋuluŋ bē aamme dko di akyaan.

⁹ ŋi pfiyaar mēnt aya awo ŋi nayaant du utaak wi Našibaŋi ahoŋuluŋ, afēt ŋi iloona. Itaak na Jakob bado haŋ kak, wi Našibaŋi ahoŋuŋ baka utaak mēnt ŋi a.

¹⁰ Abraham abi wo wo ŋi pyoonk kafet ŋi ubeeka wi Našibaŋi aŋaluŋ abot aniw, wi ŋniw ŋankēmuŋ.[☆]

¹¹ Pfiyaar pakaan kē Abraham ahil abuk wi adoŋ aŋaf

☆ 10:37 Itayi 26.20. ☆ 10:38 Habakuk 2.3-4. ☆ 11:4 Natenan ŋi Ujuni 4.3-10.

☆ 11:6 Natenan ŋi Ujuni 5.24. ☆ 11:7 Natenan ŋi Ujuni 6.13-22. ☆ 11:10 Natenan ŋi Ujuni 12.1-5; 23.4; 35.12,27.

maakan kē *Taara aharul akak aṭaṇan kaṇowa, aḥiyaar na manjoonan kē Naṣibaṭi ado uko wi ahoṇuṇ.*

12 Uko mēnt ukaaṇ kē pn-taali pweek papēnna ṭi ṇiint aloolan, andoon abi ṭaf ṭaf aduka duka ayoonk pkeṭ. Pn-taali mēnt *paṭum ji njah ji baṭi na pyiw panwoon ṭi kabaṇ ki bdēk** pi nin ṇaaṇ alon awoon aanhil pfēn.

13 Baṇaaṇ bakaṇ mēnt bti baḥiyaar adoo keṭ bē baanyeenk iko yi Naṣibaṭi ahoṇuṇ, aṣē winaara ya du kalowan akuṭ alilandēr ya. Badinan ṭi kadun ki baṇaaṇ aji bawo wo bayaant ṭi mboṣ mi, baanwo biki umundu wi.

14 Na manjoonan, banknṭiinin wi babuk Iṭrayel bakluṇ kapēn ṭi *Ejptu, aṭup babukul hum di bakluṇ kado na imoh yi nul*.

15 Woli banuh nuh lah wi bawoonuṇ, bahinan kakak da.

16 Kē baṣē bi ṇal utaak unnuurnaaniin, uwoon utaak wi baṭi. Uko mēnt ukaaṇ kē Naṣibaṭi aankowa pdo kadu'ana Naṣibaṭi i baka, aboman baka ubeeka.

17 Pḥiyaar pakaṇ kē *Abraham abomandēr pjej *Itaak abukul kafinar Naṣibaṭi, wi Naṣibaṭi aṇaluṇ pten me aḥiyaara. Abukul aloolan ṭaṇ i akaaṇ i i ajejuṇ kaṭeṇan te Naṣibaṭi ado bi hoṇaara hoṇ,

18 ajaka aji : « *Ṭi Itaak i i pn-taali pi nji nhoṇiṇ pakpēnnuṇ.* »*

19 Abraham aḥiyaar kē Naṣibaṭi aka mnhina mi pnaṭan baṇaaṇ ṭi pkeṭ ; uko mēnt ukaaṇ kē Naṣibaṭi akakana abukul, kē uko mēnt uwo wo ji Naṣibaṭi anaṭan Itaak ṭi pkeṭ.*

20 Ṭi pḥiyaar, *Itaak aṇehan Naṣibaṭi awul *Yakob na *Eṭawu bnuura ṭi uko unwoon i kaluṇ kabi.*

21 Ṭi pḥiyaar, *Yakob wi aṇoganuṇ pkeṭ, aṇehan Naṣibaṭi awul bnuura andoli ṭi babuk *Yotef aṣē mēban ṭi pjuuṭi pi nul aṇup adēman Naṣibaṭi*.

22 Ṭi pḥiyaar, *Yotef wi aṇoganuṇ pkeṭ aṭiiniyaan wal kapēn ṭi *Ejptu, aṭup babukul hum di bakluṇ kado na imoh yi nul*.

23 Ṭi pḥiyaar bajug *Moyit bamena kli kwajaṇ wi abukiin. Bawin kē napoṭ anuura aṣē pok pdo uko wi naṣih ajakuṇ bē baanlēnki.

24 Pḥiyaar pakaṇ kē *Moyit abi pok pdu'ana abuk ṇaaṭ abuk Farawuna naṣih wi abiin akak naṭaṣa.

25 Ahokan phaj na baṇaaṇ biki Naṣibaṭi kē di pwo ṭi iko ilil yi pekadu inwoon iinji ijon.*

26 Aḥiyaar kē pwut bakowandēna ji *Krittu paka udooni apel pyok bti panwoon ṭi *Ejptu, aten

* 11:11 Natenan ṭi Ujuni 18.11-14; 21.2. * 11:12 Ujuni 22.17. * 11:18 Ujuni 21.12. * 11:19 Natenan ṭi Ujuni 22.1-10. * 11:20 Natenan ṭi Ujuni 27.27-29. * 11:21 Natenan ṭi Ujuni 27.39-40. * 11:22 Natenan ṭi Ujuni 50.24-25; Ppēn 13.19. * 11:25 Natenan ṭi Ppēn 2.11-15.

alowan ašal katuun kanklun kayeenkana.

²⁷ Pfiyaar pakaan̄ kē apēn du Ejiptu, awo aan̄to aten udeeb wi naših, amēban aliint̄ ji ñaan̄ anwinun̄ Našibaṭi anwoon̄ aanhil kawinana.

²⁸ Pfiyaar pakaan̄ kē ado *Ufettu wi Mbuur alēt̄ pñaāk ṭi ilēman yi itoh uwanjut wi pkeṭ̄ uwutna kafin̄ bapoṭ̄ bajeen biki bañaan̄ biki *Itrayel☆.

²⁹ Pfiyaar pakaan̄ kē babuk *Itrayel bamuur *bdēk bjeenkal awo wo ji bawo ṭi dko dkay ; kē wi bañaan̄ biki *Ejiptu bakdoon̄ na pmuur ba, bayooraa☆.

³⁰ Pfiyaar pakaan̄ kē ṇniw ṇi Yeriko ṇajot wi babuk *Itrayel bafooyun̄ ṇa ṇnuur paaj na ulon̄.

³¹ Pfiyaar pakaan̄ kē *Rahab naṭuunk ayeenk bnuura babuk Itrayel bambiin̄ amena abi pten ubeeka. Hēnk, aankeṭ̄ na bandekun̄ Našibaṭi kafēṭ̄☆.

³² We wi nkaan̄ aṭup? Mēnkka bwal bṭiiniyaan̄ bi Gedeyon na Barak na Tamton na Yefte na *Dayiṭ̄ na *Famiyel na baṭupar Našibaṭi bandukiin̄.

³³ Pfiyaar pi bukun̄ mēnṭan pakaan̄ kē bawat ṇtaak, aših bañaan̄ bnuura, abot ayeenk uko wi Našibaṭi ahonun̄ baka. Pfiyaar pakaan̄ kē badēt̄ mn̄tum mi ṇnlihu,

³⁴ awo ṭi bdoo ašē wo baanyiki, abuur pkeṭ̄ pi kej.

Babi maak ašē kak ajeḃ ; babi tam ugut adookar na bangoli biki ṇtaak ṇyaanṭ̄.

³⁵ Ṭi pfiyaar, baat̄ balon̄ bawin̄ kē banaṭan̄ biki bakeṭ̄andēnun̄ akakan̄ baka.

Balon̄ bahajan̄ baka te kē badoo keṭ̄ kē bapok babuuran̄ baka kahilna kanaṭa ṭi pkeṭ̄, kaka ubida unnuurnaaniin̄.

³⁶ Balon̄ kak baben̄ baka akob baka na itintēl, balon̄ kē batan̄ baka awat ukalabuṣ.

³⁷ Balon̄ batap baka mn̄laak afin̄, balon̄ kē bamob baka afal ṭi ptoof, balon̄ kē bafin̄ baka na kej. Balon̄ baji bañaāy na dko kawohara injan̄ yi ṇkaneel, kēme yi ṇpi, awo bajuuk, kē baknooran̄ baka ahajan̄ baka.

³⁸ Bañaan̄ mēnṭ̄ babi nuura ṇhaaṣ maakan̄ adoo wo baan̄hil pfēṭ̄ ṭi umundu wi. Babi ñaāy na *pndiis̄ na inkun̄, awo ṭi injiir na ihēr.

³⁹ Pfiyaar pakaan̄ kē bukal bṭi bawinana bnuura ṭi kēṣ ki Našibaṭi te baando bi yeenk uko wi abiin̄ ahon̄.

⁴⁰ Na manjoonan̄, Našibaṭi abi ṭu ṭu ṭi ušal pboman̄ nja uko unnuurnaaniin̄ bawutna kawo bajinṭ̄ ṭi kēṣ ki Našibaṭi kaduk nja.

12

Nawulēn ṇjaban̄ kēṣ ṭi Yetu

¹ Bañaan̄ banfiyaarun̄ biki mbaan̄ aṭiiniyaan̄ ṭiiniyaan̄ bawo ji pn̄tuk pweek panfooyun̄ nja aten. Nawulēn

☆ 11:28 Natanan̄ ṭi Ppēn 12.1-23.

☆ 11:29 Natanan̄ ṭi Ppēn 14.21-31.

☆ 11:31

Natanan̄ ṭi Yotuwa 2.1-23.

ŋwalan keeri iko inkdiŋanun
nja, na pekadu danjaan
datam pjab ti nja, ŋtaman ŋdo
kaŋi pti pi baŋuun nja.

² Nawulĕn ŋtu kĕŝ ti Yetu
anhaabĕŝun nja bgah ŋhilna
ŋfiyaar, ul ajaan ado ŋliinta
liint ti pfiyaar te mnto. Amiir
adoo keŝ ti krut, bĕ aanŋo
aten mnkow manwoon ti
pkeŝ ptĕnt pun mĕnt tiki abi
win mnlilan manwoon i pbi,
aŝĕ ya hĕnkuŋ aŋo du kaŋen
kadeenu ki Naŝibaŋi.

³ Naŝalana keeri, jibi ami-
irun wi bado buŋaan bakha-
janulun, nawutna kanoor,
ŋhaaŝan ŋawo ŋaankwutan.

⁴ Ti ugut wi nakgutun na
pekadu, naando bi gutan te
pkeŝ.

⁵ Naŝilma jibi Naŝibaŋi
atĕntĕnanaŋ ji babukul i?
Upiitana ti *Ulibra wi nul aji
:

« *Abuk naan, wutan kabeeh
kakob ki Ajugun,
wutan kawutan woli
aŋoman na iwi.*

⁶ *Ajugun aji kakan ti bgah ŋaan
i ŋŋaluŋ,
kakob ŋaan i ajejun ji
abukul.* »*

⁷ Namiiran mnhaj mi
najaan nahaj woli Naŝibaŋi
akakanan ti bgah ; aji do haŋ
na babukul. Napoŝ ahon i
i aŝin awoon aanji kakan ti
bgah?

⁸ Woli Naŝibaŋi aankakanan
ti bgah ji babukul bti, naanwo
keeri babukul na manjoo-
nan, nawo bapoŝ bampaŋi.

⁹ Naleŝan baŝin nja biki
mboŝ: baji babi kakan

nja ti bgah kĕ ŋŝĕ tiinkaara
tiink baka. Hĕnk di ŋwoon
katiink maakan Aŝin nja i baŋi
kayeenkna ubida.

¹⁰ Baŝin nja babi ji bakakan
nja ti bgah ŋwal ŋlon jibi
baŝalun, kĕ Naŝibaŋi aŝĕ ji
kakan nja ti bgah ŋhilna ŋwo
bnuura ŋbot nyiman ji a.

¹¹ Woli bakakan ŋaan ti
bgah, aji jooŋan wal mĕnt
aanji lilan ; aŝale ŋo aban ŋun,
kakob mĕnt kaji kado awo
natool ti kĕŝ ki Naŝibaŋi uhaaŝ
uŝĕ ujoobĕt na a.

Plipara

¹² Nadeenān keeri iĕnen
imbeewun, naliintan ihoŋ
inknaayun!

¹³ Napoŝan ti ilĕl itool, ihoŋ
inkjiinkun iwutna kajiink
kak maakan, iŋĕp ŋĕp ijeb.

¹⁴ Natamaan nawo bnuura
na baŋaan bti nakuŝ nado
kado uko unwoon ujint ti
kĕŝ ki Naŝibaŋi ; woli naanwo
bajint ti kĕŝ ki Naŝibaŋi
naankwin Ajugun.

¹⁵ Naŋaafaraan alon ti an
adek kafet bnuura bi Naŝibaŋi
; naŋaafaraan alon awo ji
bko bwuŋaan banjaan badĕm
kaŝĕ kabuk mnko mntum
manwuŋun. ŋaan mĕnt ahil
kaneeman batum maakan.

¹⁶ Nin alon awutan kawo ti
pjuban pi piint, nin alon awu-
tan kabeeh iko inyimanun ji
*Etawu i pde ploolan pakaan
kĕ awaap pweek pi nul.

¹⁷ Name kĕ wi abiin aŋo
aban ŋun, abi ŋal pyeenk
ubeeb wi aŝin ti pwo bajeen,
kĕ baŝĕ dooka. Ado na

pwooni kadolna ašin apënan uko mënť ašë wo aanhili.☆

Ubeeka wi baťi wi mňto

18 Na manjoonan, naanňog pnkuň pi Tinayi : naaňňog dko di bdoo banktërun, di utejan na bdëm, di ukëk,

19 naanňog dko di balulun na di pdiim patiinkaniin. Wi babuk *Itrayel batiinkun pdiim mënť, baankak adi di nin ptiink pa.

20 Uko wi pdiim mënť pajakuň na baka ulënkan baka maakan, paji na baka : « *Ñaaŋ ankbanuň pnkuň batapa mñlaak kafñ, awole ñaaŋ këme untaam.* »☆

21 Uko mënť uyiban maakan kë Moyit adoo ji : « *Dlënk maakan adoo kat kat.* »☆

22 Kë našë ñog pnkuň pi *Tiyon, ubeeka wi Našibaťi anwoon ukumpëš wi ubida, Yerutalem di baťi di nwanjut ntum maakan nawoon,

23 du dko di pntuk pi banfiyaaruň panwoon ři ufettu pawoon, pi banwoon bajeen biki Našibaťi, biki itim ipiitaniin du baťi. Naňog Našibaťi anjaan awayëš baňaan bajën bti na nħaaš ři baňaan biki Našibaťi adoluň kë nawo nřint piš.

24 Naňog Yetu i Našibaťi aťenanaanuň bħonar bħalu na pñaaikul pantuliin ; pñaaik mënť uko wi pakdiimanuň ulil apel wi pi *Abel pakdiimanuň☆.

25 Naťaafaraan keeri kadek ankřiiniin na an kafet. Na manjoonan, bateem nja bam-pokuň ptiink ankřanuň baka ři mboš baambuurs kakob. Kë nja nřenkhil kabuur kakob woli nřek kafet ankřiiniin na nja du baťi.

26 ři wal wi *Moyit, pdiim pi nul pabi řint řintan mboš, kë ašë hoň nja hënkun aji : « *Dkak aluň kařint řintan byaaš blon kak, mënť mboš řaň, dřint řintan kak baťi*☆. »

27 Wi ajakuň aji dkak aluň kařint řintan byaaš blon, adiiman diiman kë iko impařaniin iluň kařintar katoka, uko unwoon uunkřintar řaň uhilna uduka.

28 Hënk, wi nřkyeenkuň utaak unwoon uunkřintar, nawulën nřeeb Našibaťi, nřdëmana na pfiyaar na palënk, uko mënť ulila.

29 Na manjoonan, Našibaťi i nja awo bdoo banjaan batër katok.

13

Iťenjan inliluň Našibaťi

1 Natamaan naňalad ři baňaan banťaarun.

2 Nawutan kanohnaana pyeenk bayaant du itohan. Name bnuura kë balon bado haň, ayeenk nwanjut du itoh yi baka bë baammee.

3 Nalešan bakalabuš, nawo ři nawo ukalabuš na baka nabot naleš baňaan biki bakhajanuň, nawo ři an biki bakhajanuň.

☆ 12:17 Natenan ři Ujuni 25.29-34; 27.30-40.

Pleşan 9.19. ☆ 12:24 Natenan ři Ujuni 4.10.

☆ 12:20 Ppën 19.12-13.

☆ 12:21

☆ 12:26 Hagay 2.6.

4 Bañaan bti bamēbaan bniim bnuura, ñiint na ñaaf baji bamēbandēr andoli kaliŋ ʔi atēnt. Naşibaʔi aluŋ kawayēş bañaan banwoon ʔi ubida uʔop na pjuban pi piint.

5 ʔi mnwo mi nan naanwo kajotan itaka kadun, naliŋan ʔi uko wi nakaan. Naşibaʔi ʔi uleeful aʔupun aji :

« Mēnkwtanu nin,
mēnkpoku nin. »*

6 Ukaan kē ŋhinan kaʔup na mntēŋ kaji :

« *Ajugun awoon anjaan aʔēnkēŋ ;
mēnkdo kalēnk.*

We wi ñaan najēn ahilun kadolēn? »*

7 Naleşan banwoon ʔi kadun ki nan banʔupanan uʔup wi Naşibaʔi. Naşalan jibi babin ŋ awo te adoo keʔ, naşē nado ji baka.

8 Yetu *Krittu awo nʔa jibi awoon takal, akuʔ awoha haŋ te mntō.

9 Nakwut pjukan pampaʔun na *Uʔup Ulil Unuura paŋootan du bdēm. Ñaan awo katēŋna ʔi bnuura bi Naşibaʔi, aanhil katēŋna ʔi idolade ʔi uko ude inwaanun udooni ʔi banjaan baʔaş ya.

10 Nja, ŋka *bliit bi mngur, kē baʔenjan banjaan baʔenjan du *Katoŋ Kaweeŋ ki Naşibaʔi baanka na pde iko inwoonun du bliit mēnt.

11 *Naşih i baʔenjan aji ñoot pñaak pi ŋko ŋanfinun du *dko dyimanaan maakan kapēnanaan pekadu di bañaan, kē ŋko ŋi bafinun ŋun

naşē ji ŋatērna du bdig bi dko di bañaan bafēʔun.

12 Uko mēnt ukaan kē Yetu akeʔna du bdig bi ubeeka kē pñaak pi nul pado bañaan kē bawo bajint ʔi kēş ki Naşibaʔi.

13 Nawulēn keeri ŋya du Yetu, du bdig bi dko di bañaan bafēʔun, ŋwo na mnkow mntēnt mi nul.

14 ʔi mboş ʔi, ŋfēt ʔi ubeeka unwoon uunkwo te mntō, kē ŋşē la ubeeka unkmbiin unkwon wi mntō.

15 ʔi katim ki Yetu nawulēn ŋwut kaʔaŋna pdo kado uʔen pa Naşibaʔi, unwoon iyeesh injaan idēmana ; iyeesh mēnt ipēna ʔi mntum mi nja ŋndinanun kē awo Ajugun.

16 Nawutan kaʔilma pdo kado bnuura na pdo kaʔēnkār ; iʔenjan itēnt yaŋ ijaan ilil Naşibaʔi.

17 Najaan nado uko wi banwoon ʔi kadunan ba-jakuŋ, nado katiink baka. Baji babeelan bnuura, bukal bakluŋ kaʔup Naşibaʔi jibi nawoori. Woli natiink baka, baluŋ kado ulemp wi baka na mnlilan. Kē woli naando haŋ, bado wa kaşē kajootan, uşē waan udooni pa an.

18 Nañehandērun ; ŋfiyaar na manjoonan kē ŋēnwo na nin uko ulon ʔi uhaaş. Nji ŋdoonaan pdo bnuura ʔi iko bti.

19 Dñehanan na uhaaş naan bti nañehandēraan nhil ntaran taran nkak du an.

Pñehan

²⁰ Dñehan Naşibaŋi anjaan
 ajoobēntēn ŋhaaş, annaŋanun
 ŋi pkeŋ Ajugun Yetu nayafan
 naweek, wi aŋenanaanun
 bhoŋar bi mnŋo na pñaaikul
 pantuliin,

²¹ aŋenkan naka iko bti in-
 nuuriin nahilna pdo uko wi
 aŋalun. Dñehan Naşibaŋi ado
 nja ŋlila wi ŋwoon ŋi ploolan
 na Yetu *Krittū. Nawulēn
 ŋdēmana te mnŋo! Uwo haŋ.

²² Bayiŋ naan ŋi *Krittū,
 dkooŋan namiir uŋup wi
 nŋupanaŋ wi kaŋanŋan ; na
 manjoonan, uŋamēñi.

²³ Dŋal name kē bawutan
 Timote ayiŋ nja. Woli atar
 aban, kabi na a pwinan.

²⁴ Nawulaan mboş ban-
 woon ŋi kadun ki nan bti
 na bañaan bti banwoon biki
 Naşibaŋi.

Bayiŋ nja biki Itali bawulan
 mboş.

²⁵ Dñehan Naşibaŋi awulan
 an bti bnuura.

Uṭup wi Yakob apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Yakob apiitun bañaan biki Naşibaṭi banniinkun mboş. Du unjon Yakob abi wo ñaan naweek ti banfiyaarun Naşibaṭi banwoon du Yerutalem, Yetu awo naweekul. Bañaan biki apiitun kakaarta ki, balon ti baka baji baji bafiyaar Krittu, kē mnwo mi baka manşē wo maanwo mi bañaan banfiyaarun. Uko mēnt ukaan kē aji na baka pfiyaar pawo kagakandēr na mnwo mnuura. Yakob abi win kē ti banfiyaarun, bajuuk bawo ti mnhaj tiki bayok badeen iganan maakan. Uko mēnt ukaan kē aji na bayok bawut kado kado ji bañaan biki umundu wi, bamēban bajuuk bnuura. Akak aji na baka balow pnjom, bakak baji bamēban mntum. Bawo kado kado bnuura unuur undoli jibi Uṭup wi Naşibaṭi ujakun.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboş (1.1)
2. Pfiyaar na pwo na uşal untunja (1.2-18)
3. Ptiink Uṭup wi Naşibaṭi na pdo uko wi ujakun (1.19-27)
4. Pwut bpaṭşēr (2.1-13)

5. Pfiyaar na pdo bnuura (2.14-26)
6. Uşal untunja na pṭup bnuura (3.1-18)
7. Pñal iko yi umundu paannuuraa (4.1-5.6)
8. Kamiir na pñehan Naşibaṭi (5.7-20)

Pwul mboş

¹ Nji Yakob nalempar Naşibaṭi na Ajugun Yetu Krittu, dwul an mboş, an pn-taali pi Naşibaṭi panwayşēr un ti umundu*.

Kamiir ti unoor

² An bayiṭ naan baṭaş Yetu, woli nawo ti unoor nalilaan ti nḡhaaş nḡ nan.

³ Tiki name kē pfiyaar pi nafiyaarun Yetu aliintan ti wal wi unoor, paji paṭu ñaan kamiir.

⁴ Nawo kanaṭ kaliint ti kamiir mēnt, kaşē kahil kawo bañaan bajint batool, banjaan balemp ulemp ujint piş, banwoon baanwaan nin uko ulon.

Pñehan na uhaaş wi pfiyaar

⁵ Woli alon ti an awaan uşal untunja, awo i kañehan wa Naşibaṭi, alun kawul a wa, tiki aji wul bañaan bti na by-ompan kē aanji fēn.

⁶ Kē woli ñaan añehan, awo kafiyaar kawut kawo na nşal nṭēb, tiki ñaan anwoon na nşal nṭēb anaam umaron uweek, wi uyook ujaan udeen kalun lunan.

* 1:1 Kşini iñeen na ktēb kanwayşēr un ti umundu, bawoon babak Yakob abuk Itaak, bateem bayuday. Hēnk di di bapiitun ti ugrek.

7 Ñaaŋ anwoon haŋ awutan kaŋal kē ayeenk uko ulon ʔi kañen ki Ajugun.

8 Anwoon na nŋsal nʔtēb aanji ʔu kabaʔ ʔi uko wi akdolun, uyaas ulon aji ya kadun, ulon akak ufeʔ.

Najuuk na nayok

9 Naʔas Yetu anwoon na-juuk awo katan ʔi uko wi Naŋibaʔi akdēmanulun.

10 Kē nayok awo katan, ʔi uko wi Naŋibaʔi akpoʔēʔanulun. ʔiki nayok aankjon, anaam kaʔeeñ ki bgof bi uʔeeh.

11 Bnuur baji banaʔa katēr, bgof kakay, kaʔeeñ kajot, kanuura ki ka kaneem. Kē hēnk di di uwoon pa nayok : Aleew, kakeʔ ʔi mnwo mi nul mi nnuur bti. Ñaaŋ najēn andoli awo ji pjaagal.

Naŋibaʔi aanji wuuk nin ñaaŋ ado buʔaan

12 Ñaaŋ anjaan naʔ kaliint ʔi unoor anuurandēni, ʔiki ayeenk katuun ki ubida wi mnto wi Naŋibaʔi ahonun banŋalulun, woli ayuuj mntēn mi nul aba.

13 Woli ñaaŋ aŋal pdo buʔaan awutan kaji, Naŋibaʔi akwuuknun pa ndo ba. Naŋibaʔi aanhil pŋal pdo buʔaan kē aanji wuuk wuuk nin alon ado buʔaan.

14 Andoli aji do buʔaan ʔi uŋal wi nul uwuʔaan, wul ujaan uwuuka kaneejana.

15 Woli nʔwut uŋal uwuʔaan mēnt kē udēmi, wul ujaan uʔij pekadu, woli pekadu dadēmi dul dajaan daʔij pkeʔ.

16 Bayiʔ naan biki mma-ganun nakwut baguuran ʔi uko wi.

17 Iko inuura bti yi baʔenun un na yi nʔyeenkun iwoona baʔi, du Aŋin nja anʔakun unuur, pli na nʔjah bti njanwoon du baʔi. Ul anwoon aamme pʔēlŋa kēme kajeesh kabot kajēmŋa.

18 Aŋal ul ʔi uleeful pwul un ubida ʔi uʔup wi manjoo-nan, nʔhilna nʔwo bateek ʔi iko yi aʔakun.

Ptiink uʔup wi Naŋibaʔi kabot kaʔas wa

19 An bayiʔ naan biki nʔjalun maakan nawo i kame kē: ñaaŋ aji wo i katar ʔi ptiink atēntul, kanoom ʔi ptiini, kanoom ʔi udeeb.

20 Mēnt ʔi udeeb di di ñaaŋ ahilanun kado uko unttoolun ʔi kēŋ ki Naŋibaʔi.

21 Ukaan kē nawo i kapēnan iko bti inʔopun ʔi an na inʔotun maakan, naŋē nayeenk uʔup wi baʔuun ʔi nʔhaas nʔi nan ji bañaaŋ banwalanun ikow yi baka, ʔiki wul uhi-lanun pbuuran an.

22 Naklin ʔaŋ ʔi ptiink uʔup, nadolan uko wi ujakun. Woli naankʔas uʔup, ikow yi nan yi yi nakguurun.

23 Hēnk di di uwoon, woli ñaaŋ atiink uʔup aŋē wo aankdo uko wi ukʔiiniyaanun, unaam ñiint anktenun kaara di nul ʔi kawini.

24 Awin da jibi dawoon, wi atenun da aba, atool aya aŋē ʔilma jibi anaamun.

25 Woli ñaanj ala pme bnuura bgah btool, banhilanun pbuuranun, aji mëban ba kaliintan, aanwo i kalinj ti ptiink ba ñaŋ kaşë kaŋilma ba. Awo i kado uko wi bajakun, aşë tum na mnlilan ti iko bti yi akdolun.

26 Woli ñaanj aşal kē aţaş Naşibaŋi bnuura, aşë wo aanji mëban pndemënt pi nul, adaar bkow bi nul, ptaş Naşibaŋi pi nul paanwo nin uko ulonj.

27 Ñaanj anktaşun Naşibaŋi Aşin nja na manjoonan, aji wo najint piş ti kēş ki nul. Hēnk di di ajaan awo : aji ya pwin bapoţ banwaanun bajug baka, aji ya pwin baat bayoţ banwoonj ti unoor, aji lipara iko iwutaan iwutna kaţopana.

2

Ppaţşër pawo ppën ti bgah

1 Bayiţ naan, nafiyaar ti Yetu Krittü Ajugun antumun na mndēm, ukaan kē naanwoyi kapaţşër

2 Natenan : woli du dko di nayitun ñiint alonj anwoon na ineel yi uwuuru abot awohara bnuura aneej da, kē ñiint alonj kak anwohariinj iko intowiinj aneej da,

3 woli namëban bnuura ñiint anwohariinj iko inuura, aşë ji na a : “Toon ti dko di, dawo dnuura” aşë ji na nawaan, « iwi naţan » kēme « iwi yaan iţo du kafet. »

4 Pdo hanj, ti ptoof pi nan, pawo bpaţşër. Naanwayëş wayëş na nşal njwutaan i?

5 Natiinkan an bayiţ naan biki mmaganun, mēntj Naşibaŋi adatun banwoonj bajuuk ti kēş ki umundu i? Ado hanj, bahilna bayok ti pfiyaar babot bayeenk pşih pi Baŋi pi ahonun banjalulun.

6 Kē naşë ji naţu najuuk mnkow ti ptoof pi bañaan. Mēntj bayok bajaan baha-janan, kamoban kañoot du njruha i?

7 Bukal kak bajaan baben katim kanuura ki Naşibaŋi awulanan.*

8 Aa, woli naţaş na manjoonan bgah bi Pşih pi Naşibaŋi jibi bawoonj ti Ulibra wi Uţup wi Naşibaŋi : « Nalan atēntu jibi injalun bkowu » wal mēntj, nado bnuura.

9 Bē woli napaţşër nado pekadu, hēnk bgah bi Moyit bamob an ŋiki naantaş ba.

10 Hēnk di uwoonj, woli ñaan aţaş bgah bti aşë duk uko uloolan ti wi bajakun, aduknaana ti kadun ki bgah bti.

11 Anjakun, « iinkpiintj na ahar ñaan kēme ayin ñaan, » ul akaan aji : « linkfinj ñaan. » Kē woli iimpiintj na ahar ñaan kēme ayin ñaan, aşë finj ñaan, iintaş bgah.

12 Nakeeri nado kaŋiini nabot nado kado ji bañaan biki Naşibaŋi aklun kawayëş na bgah bi mbuur.

13 Hēnk di uwoonj, Naşibaŋi aankwayëş na mñaga anwoonj aaññagaa, kē mñaga

* 2:7 Ñaanj aji yeenk katim ki Yetu Krittü ti batitmu.

manşë pel pwayëş.

Pfiyaar na Udo

14 Bayiţ naan, we uwoon ñaaj abubara aji « Dfiyaar Naşibaţi » woli udo wi nul uundiiman pfiyaar mēnt? Pfiyaar pahilan kabuuran a wal mēnt i?

15 Natenan, woli alon ʒi an ñiint kēme ñaaj awaan iko iwohara abot awaan uko ude wi ŋnuur bti.

16 Kē alon ʒi an aşë ʒi na a : « Yaan na bnuura, yaan iwohara iko idit, ide bnuura » aşë wo naanwula uko ude kēme uwohara, we uwoon da unuura?

17 Kē hēnk di uwoon pa pfiyaar panwoon paangakandër na udo pakeţi ʒiki pagaagi.†

18 Dme alon abi kaji : « Ñaaj alon aji fiyaar, alon kado. » Dteema kaji : « Diimanaan hum di ñaaj ahilanun kaji afiyaari woli aanyuuj pfiyaar mēnt ʒi udo wi nul. Dluŋ kadi-imanu pfiyaar pi naan ʒi udo wi naan. »

19 Ifiyaar kē Naşibaţi awo aloolan ʒaŋ? Ido bnuura – ŋntaayi kak ŋafiyaar uko mēnt, aji ŋalēnk kakat kat.

20 Iinji kşal Keeri! Wom inaj pme kē pfiyaar pawaan udooni woli paanji pagakandër na udo?

21 Naleşan, Abraham atemun mēnt ʒi udo wi wi Naşibaţi ajaknun awo natool i, wi aŋootun abukul Itaak pa pfiŋar Naşibaţi✧?

22 Iwini, baanhil ppaţëş pfiyaar na udo ʒiki udo uji utumalëş pfiyaar.

23 Kē hēnk di di uko umpiitun ʒi Ulibra wi Uţup wi Naşibaţi udolaniin, uji : « Abraham afiyaar Naşibaţi, ukaan kē Naşibaţi aji awo natool. » Kē aşë yeenk katim ki « nanoh Naşibaţi. »

24 Nawin kē ñaaj aji wo natool ʒi kēş ki Naşibaţi ʒi udo wi nul, mēnt ʒi pfiyaar ʒaŋ pa.

25 Kē hēnk di uwoon kak pa Rabab nawaap bduun, woli ayeenkun bayili baitrayel ʒi katoh ki nul abot aţēnk baka kē babuur na bgah bmpaţi, hēnk ʒi udo wi nul wi awoonun natool ʒi kēş ki Naşibaţi✧.

26 ʒibi uleef unwoon uunwo na uhēfēnt uwoon puum, hēnk di di pfiyaar panwoon paanji pagakandër na udo pakeţun.

3

Namebaan indemēnt yi nan

1 Bayiţ naan nawutan kado na pwo an bti bajukan biki Uţup wi Naşibaţi. Name kē nja ŋnkjukanun, Naşibaţi alon kawayëşun pwayëş pantamun apel pi baŋaan bandukiin.

2 Name'un bti ŋji ŋdo ipekadu itum. Woli ñaaj alon aanji juban woli aţiini awo ñaaj natool, anhilanun pmēban uleeful.

3 Nji ŋtan uko umpoot ʒi mn-tum mi ŋmpëlēnt pa ŋado uko

† 2:17 Kēme : Kē hēnk di uwoon pa pfiyaar, panwoon paangakandër na udo, paket na manjoonan. ✧ 2:21 Natenan ʒi Ujuni 22.1-19. ✧ 2:25 Natenan ʒi Yotuwa 2.

wi n̄jalun, hēnk, n̄ji n̄ton uleef wi n̄a bti.

⁴ Natenan kak n̄puur bdēk n̄i iloona, woli n̄ado wo n̄week, kē ukēk uweek ukwuuk n̄a, kaṭon kampooṭ kajaan kañooṭ n̄a dko di naṭon aṇalun.

⁵ Kē hēnk di pndemēt pawoon, pawo uko umpooṭ ṭi uleef aṣē j̄i papiitar iko iweek. Natenan, kambetan kampooṭ kahilanun uṭeeh uweek katēr.

⁶ Pndemēt kak pawo bdoo, pul pawoon katoḥ ki buṭaan. Pndemēt pawo ṭi uleef, kē pul pajaan paṭopan wa bti. Paji patehan ubida bti na bdoo bampēnnun infernu.

⁷ Uunka n̄limariya, woli n̄ado wo n̄limariya n̄jooṭ n̄i uṭeeh, n̄kat, n̄pula, n̄ṭēb, n̄i n̄aan awoon aanhilan akakan kē n̄adoomi.

⁸ Bē pndemēt, nin alon aanhil pkakan pa padoom. Pawo buṭaan, paanhil pṭoora, patum na bnunk bankfinarun.

⁹ Pul pi n̄jaan n̄dēmanaan Ajugun anwoon Aṣin n̄ja, kē pul kak pi n̄jaan n̄ñehandēraan bañaan buṭaan, biki Naṣibaṭi aṭakun kē banaam a.

¹⁰ Pdēman na pñehan buṭaan iji ipēnna ṭi mntum mloolan. An, bayit naan uunwo kawo han!

¹¹ Ukumpēs uji upēnan meel mnjoob na mnhaay ṭi bhēr bloolan i?

¹² An bayit naan, bjaak bahil kabuk mnleman i? Kēme bleman bahil kabuk mnjaak? Kē ukumpēs wi meel mnhaay uhilan pwul meel mnjoob i?

Uṣal untuṇa unwoonun Baṭi

¹³ Ahon ṭi an awoon na uṣal untuṇa abot atit? Ayu-ujan kē awo han ṭi mnwo mi nul na udo wi nul, udo ungakandērun na pdoom na uṣal untuṇa.

¹⁴ Bē woli uhaaṣ winan utum na bkujar bweek kē nawo na uṣal wi blaṭar, naanwoyi kahomp kaji nawo na uṣal untuṇa. Naanwoyi kaṭup uko unwoon uunwo manjoonan.

¹⁵ Uṣal utēt wun uumpēnna baṭi, uwo wi mboṣ, wi bañaan, wi n̄ntaayi.

¹⁶ Bkujar na uṣal wi blaṭar n̄aji n̄gakandēr na bpulad, na pdo iko iwuṭaan bti.

¹⁷ N̄aan anwoon na uṣal untuṇa umpēnnun baṭi aji dun kawo n̄aan najinṭ piṣ, anjaan akakan bañaan ṭi ploolan kawo najoobṭēraan, aanji tam bkow, aji tum na mñaga, kado iko inuura, aanji paṭṣēr, aanji lafrēn.

¹⁸ Bañaan banjalun mnjeeh, baji baniinkan ma ṭi dko di bawoon ji mbuk du ujaarna, kē n̄deey n̄i bajaan bakit, n̄awo udo utool.

4

Pṇal umundu pawo ppok Naṣibaṭi

¹ Ṭun di di ugut ujaan uwoona? Ṭun di di pñom pajaan papēnna ṭi an? Mēt ṭi unal uwuṭaan unjaan ugutan ṭi uleefan meēt wa i?

² Naji naṇal uko ulon, kaṣē wo naanji nahil pka wa, ukaan kē naji naṣal pfin. Naji

nañeebar uko wi ñaan kaşë wo naanji naka wa, naşë neej wal mënŋ ƚi pŋom na ugut. Naanji naka uko wi naŋalun ƚiki naanji nañehan wa Naşibaƚi.

³ Këme woli nañehan naanji nayeenk nin uko ulon ƚiki naji nañehan buƚaan, kala pƚok uko wi nañehanun ƚi unoh wi umundu.

⁴ An pntaali pandekun Naşibaƚi kafet ji ñaaŋ andaarun ayinul, naamme kë pŋal umundu pawo ppok Naşibaƚi i? Anŋalun pwo nanoh i umundu aji wo naşoor Naşibaƚi.

⁵ Këme nanun kë Ulibra wi Uŋup wi Naşibaƚi ububara ji : « Naşibaƚi aji ŋal pa ul ƚaŋ uhaaş wi aŋuun ƚi un? »

⁶ Kë bnuura bi ajaan adimanun badëmnun maakan. Ukaan kë Ulibra wi Uŋup wi Naşibaƚi uji : « *Naşibaƚi aji pok bankdëmanun ikow yi baka, kaşë wul banwalanun ikow yi baka bnuura bi nul*^{*}. »

⁷ Naŋaşan keeri Naşibaƚi naşë napok Untaayi Uweek, uŋi wal mënŋ kalow an.

⁸ Nañogan Naşibaƚi aşë ñogan. Nañowan iñen yi nan^{*} an bado pekadu ; nabot najinŋan ŋhaaş ŋi nan, an bañaan biki ŋşal ŋtëb.

⁹ Naleşan kë nawo bajuuk, nawoon ji baka puum, nadoon kawooni, pji pi nan pakakan ŋwooni, mnlilan mi nan pjootan.

¹⁰ Napotëtënën ikow yi nan ƚi kadun ki Ajugun aşë

naŋanan.

Iwo in adoo ten buƚaan bi atënŋu?

¹¹ Bayiŋ naan, nawutan kakuut batënŋan, ankkuutun atënŋul këme aten buƚaan bi atënŋul, aŋup buƚaan ƚi Bgah bi Naşibaƚi abot ayuun ƚi udo wi nul mënŋ kë baannuura. Kë woli ido han, iinji kŋaş ba, iwo nawayëş i ba.

¹² Naşibaƚi ƚaŋ ajaan awul Bgah, kë ul kak ƚaŋ awoon nawayëş. Ul ƚaŋ ahilanun pbuuran këme pƚok. Kë iwi, iwo in adoo ten buƚaan bi atënŋu?

An bahomp nalipariin

¹³ Hënkun, nalipariin an nanjaan naji : « Nŋa këme faan ŋya ubeeka wan, ŋhiil da, ŋdo da pjula kaka itaka itum. »

¹⁴ Kë naşë wo naamme uko wi ubida winan ukwoon, name wi faan i? Nawo ji udu unjaan uwinana kakur kaneem.

¹⁵ Kë wi wi nawoon kaji : « Woli Ajugun anali, ŋlun kawo bajeb, kaşë do uko wi këme wundu. »

¹⁶ Naşë wo naanji nado han, naji napiitar ƚi uko wi naŋalun pdo. Bpiitar btënŋ bun bawo bwuŋaan.

¹⁷ Ñaan ammeen keeri uko wi awoon i pdo, aşë wo aando wa, ado pekadu.

5

An bayok, nadoon kawooni

^{*} 4:6 Uhoñ 3.34. ^{*} 4:8 Nawutan pjuban.

1 Hënkuṇ an bayok, nali-pariin, nawoonin nado idiim ṭi pwuṭan pankyoonkananṭ.

2 Pyok pi nan papuṭi, kē ṇbob ṇade iko iwohara yi nan.

3 Uwuuru wi nan na unṭaam wi nan ṇadoharaa. Kē pdo-hara puṇ pakluṇ kaṭiini pa an. Paluṇ kade'an uleef ji bdoo. Umundu uba kē nakhanka hank*.

4 Natenan, naanluk ban-klempuṇ du ṇṭeeh ṇi nan. Baṭēga aliir kē idiim yi baka iban du ibaṭ yi Ajugun i Mn-hina.

5 Nawo ṭi umundu wi ṭi pyok na unoh, nade amag ji ṇlimariya pa unuur wi bakluṇ kafaal an.

6 Naji natool aduknaanaa abot aṇa ; kē aanhilar aneenan uleeful.

Namiiran, Ajugun abi

7 Bayiṭ naan, natamaan keeri ṭi pyoonk ubi wi Ajugun. Natenan jibi najaar ajaan ayoonk ṇdeey ṇnuura ṇankpēnuṇ ṭi bṭepi bi aṭuun ṭi mboṣ. Aji miir wi uṣubal uteek ujutuṇ kayoonk ubaaṇṣaani kabaa kit*.

8 An kak natamaan ṭi pyoonk, natum na mntēṇ, ṭiki ubi wi Ajugun uṇogi.

9 Bayiṭ naan, nawu-tan kaṭēga ṭi mnwo mi batēṇṭan, woli naanṇal Naṣibaṭi awayēṣan. Natenan Nawayēṣ ado bi naṭ naṭ ṭi kadun ki plēman.

10 An bayiṭ naan, *baṭupar Naṣibaṭi bahaj na kamiir, natenan ṭi baka.

11 Nawini ṇji ṇji baṇaan bantamanuṇ ṭi kamiir banu-urandēni. Natiink jibi Yob* atamani ṭi kamiir. Name kak uko wi Ajugun adoon pa a, ṭiki Ajugun aṭum na bnuura na mnṇaga.

12 Bayiṭ naan, natiinkan bnuura : nalipariin kamehna ṭi baṭi kēme ṭi mboṣ kēme ṭi uko ulon kak. Pdinan pi nan pawoon pdinan na manjoonan. Kē ppok pi nan pawoon ppok na manjoonan, nawutna kaduknaana ṭi pwayēṣ pi Naṣibaṭi.

Nañhean Naṣibaṭi

13 Alon ṭi an awo ṭi mnhaj i? Añhean Naṣibaṭi. Alon ṭi an awo na mnlilan i? Ayeehan mndēm mi Naṣibaṭi.

14 Alon ṭi an amaaki? Aduun bantohi biki pntuk pi banfiyaaruṇ, bajatana ukēra ṭi bkow ṭi katim ki Ajugun baṣē bañhean Naṣibaṭi pa a.

15 Pñehan pangakandēruṇ na pfiyaar pabuuran namaakal, Ajugun aṣē naṭana. Woli ado ipekadu Naṣibaṭi amiira ya.

16 Andoli keeri adoon kaṭup ipekadu yi nul batēṇṭul, andoli adoon kañehandēr batēṇṭul Naṣibaṭi, hēnk naṣē najeb. Pñehan pi natool paji paṭum na uforta.

17 Natenan Eli naṭup ṭi ka-tim ki Naṣibaṭi i unjon, abi wo

* 5:3 Natenan ṭi Maci 6.19-20.

* 5:7 Du utaak wi Itrayel, uṣubal uji ujut, baṇaan katēpi, udun kaṭaṇan, kado kli kañeen kabaa kak kajot baba kit. * 5:11 Natenan ṭi Yob.

ñaan najën ji un. Aţu kabat
ţi pñehan Naşibaţi uşubal uwut
kaşub. Kë udo ɲşubal ɲwajant
na kli paaɲ nin pjatap paanjot
ţi mboş.

¹⁸ Kë akak alon añehan
Naşibaţi uşub, kë uşubal ujoti.
Kë iko yi batepiin iwul ɲdeey.

*Nakakaan bampënuɲ ţi
Bgah bi Naşibaţi*

¹⁹ Bayiɲ naan, woli alon ţi
an apën ţi plël pi manjoonan,
kë başë kakana ţi pa,

²⁰ nameen kë ñaan
ankpënanun ţi plël pi buţaan
nado ipekadu, abuurana
pkeɲ abot ado Naşibaţi amiira
ipekadu itum.

Uṭup uteek wi Piyeer apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta kateek ki Piyeer apiitun kntuk ki banfiyaarun kanwoon ʔi ʔbeeka kañeen ʔi utaak wi Atiya. Wi Yetu abiin awo ʔi umundu wi, Piyeer aji bi kagakandër na a. Wi apënu ʔi wa, Piyeer kaşë wo nanjañan i bayuday. Banfiyaarun Krittu biki apiitun hënk babi hajan baka ʔiki bafiyaar Ajugun Yetu Krittu. Uko mënʔ ukaan kē Piyeer apiit baka kaji na baka bamëban baliint ʔi pfiyaar, baanwo bateek biki bakhajanun. Aji na baka Yetu i bafiyaarun i i bajunnun ahajan kē adoo keʔ. Uko mënʔ ukaan kē woli bahajan baka bawo kamiir ji a. Akak aṭup baka jibi bawoon kawo ʔi ptoof pi bañaan bampokun Naşibaʔi.

Hënk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboş (1.1-2)
2. Mnhaʔ manliintun (1.3-12)
3. Ubida ujint (1.13-2.17)
4. Mnhaʔ mi Krittu awinun (2.18-25)
5. Anfiyaarun Krittu na mnhaʔ (3.1-4.19)
6. Hum di di baweeek biki banfiyaarun bawoon kawo (5.1-11)
7. Pwul mboş pbaañsaani (5.12-14)

¹ Nji Piyeer *nanjañan i Yetu *Krittu dpiitanañ, an biki Naşibaʔi adatuñ nanniinkun ʔtaak ʔi Pont, ʔi Galatiya na Kapadoşiya na Atiya na Bitiniya awo da bayaanʔ.

² Naşibaʔi Aşin nja ado bi datan dat jibi abiin añaal wa undiimaan. *Uhaaş wi nul udolan kē nawo biki nul nahilna nado katiink Yetu Krittu, pñaak pi nul padolan nawo bajint ʔi kēş ki Naşibaʔi.

Dñehan Naşibaʔi awulan bnuura bantumun abot ajoobʔënan ʔhaaş bnuura.

Mnhaʔ mi mbuur

³ Nawulan ʔdëman Naşibaʔi Aşin Ajugun Yetu *Krittu andolun ʔi mñağa mnweek mi nul kē ʔkak abuka wi anañanun Yetu Krittu ʔi pkeʔ. Ukaan kē ʔwo na mnhaʔ manwoon mnjeeb.

⁴ Nme kē ʔluñ kayeenk iko inuura yi Naşibaʔi ahankun bañaan biki nul. Iko mënʔ iinji itoka, iinji iṭop, iinji iba kanuura. Naşibaʔi ahankan ya du baʔi.

⁵ Wi nafiyaarulun, mnhina mi nul manyeñan te unuur ubaañsaani, wi aklun kadii-iman kē abuuranan.

⁶ Hënk, natum na mnlilan, wi nadoon awo i kajooñan ʔwal ʔntiinku wi nawoon ʔi unoor uweek.

⁷ Uwuuru undoon atoka udoo ji uṭëpna ʔi bdoos kakaana udooni, kē hënk kak di di pfiyaar pi nan pankaan preeş pweek maakan apel uwuuru pawoon kaṭëpna ʔi unoor kahilna kadiiman udooni wi pa. Hënk, nalun

kawo na pdēm na mndēm mnweek wal wi Yetu *Krittu aklun kapēn kawinana.

8 Naambaan kawina Yetu ašē ŋala ; nafiyaara te naando bi wina te hēnkuŋ, ukaan kē nawo na mnlilan mnweek maakan mi ŋaan awoon aanhil pṭup,

9 wi nakyeenkuŋ uko unkaan kē nafiyaari, unwoon mbuur mi ŋhaaš ŋi nan.

10 Du unjon *baṭupar Našibaṭi bala aten bnuura kame jibi aklun kabuuran baŋaan, bado bi ṭupa ṭup jibi akdiimananan bnuura bi nul.

11 *Uhaaš wi Krittu ubi wo ṭi baka, udobi ṭupa ṭup mn-haj mi *Krittu akhajun na mndēm mankmbiin kawo mi nul ašē taman kame wal na hum di uko mēnt ukdolaniin.

12 Našibaṭi adiiman baka kē uṭup wi bawoon ṭi pṭup uunwo pa baka, uwo pa an. Banjaan bajukan *Uṭup Ulil Unuura baṭupan hēnkuŋ uṭup mēnt na mn-hina mi Uhaaš wi Našibaṭi unwoonun baṭi. Kē ŋwanjuṭ ṭi ŋleef ŋi ŋa ŋaŋal maakan kame uṭup mēnt.

Ubida uyimanaan wi babuk Našibaṭi

13 Nabomandēran keeri, nawo bten, naṭu mnhaṭ mi nan bti ṭi bnuura bi nakluŋ kayeenk woli Yetu *Krittu apēn awinana.

14 Nadoon kaṭaš Našibaṭi jibi bapoṭ bawoon kado katiink bajug baka, nawut kakak du iko yi nabiin aŋal ṭfa wi nawoon ṭi kapaam.

15 Ṭi mnwo mi nan, nawoon baŋaan banyimanun ṭi kēš ki Našibaṭi andatanan, jibi ul awoon nayimanaan.

16 Na manjoonan, Našibaṭi aji ṭi *Ulibra wi nul : « *Nawoon baŋaan banyimanun, ṭiki nji dyimani.* »*

17 Woli naŋehan, naji nadu Našibaṭi kaji Paapa, aji awayeš ŋaan andoli ṭi uko wi adoluŋ, bē aanji paṭšēr. Ukaan kē nawo kadiiman ṭi mnwo mi nan ṭi ŋnuur ŋanduki'anan ṭi mboš, kē nadēmana bnuura.

18 Name bnuura kē mēnt iko injaan itoka ji untaam kēme uwuuru ilukuŋ abuuranaanan ṭi mnwo mi nan mnwuṭaan mi nayeeknuŋ du bateeman ;

19 pŋaak pi *Krittu pantamun preeš maakan pa, panwoon ji pŋaak pi unkaneel unwoon uunṭakēm nin dko dlon.

20 Našibaṭi ado bi dataara dat ji abi ado kapaš umundu, ašē dola kē apēn awinana ṭi ŋwal ŋi, ŋanwoon ŋbaaŋšaani, kabuuranaanan.

21 Naṭēpna ṭi Krittu afiyaar Našibaṭi, annaṭanuluŋ ṭi pkeṭ ašē wula mndēm ; hēnk, nafiyaar Našibaṭi abot ahaṭa.

22 Nakak ajinṭ wi nakṭašun manjoonan, kaŋaladaan na manjoonan ji baŋaan bantaaruŋ, naŋaladan maakan na ŋhaaš ŋjinṭ keeri.

23 Na manjoonan, nakak abuka ašē wo naanbuk-naana ṭi pbuk panjaan pakeṭ, nabuknaana ṭi pbuk panwoon paankkeṭ, ṭi uṭup wi

Naşibaţi unjaan uwul ubida
akuţ awo wi mn̄to.

²⁴ Hēnk di di upiitaniin̄ ŋi
*Ulibra wi nul aji :

« *Ŋaaj najēn andoli awo ji
pjaagal
mndēm mi nul manwo ji
iṭeeñ,*

pjaagal paji pakay, iṭeeñ kajot
²⁵ *kē uṭup wi Ajugun uşē ji
uwo te mn̄fo.* »✱

Uṭup mēnt̄ uwoon̄ *Uṭup Ulil
Unuura wi baṭupanañ.

2

¹ Naṭaṭnaan̄ keeri buṭaan̄
bṭi, kaguuru na kalagare
na pñeebar iko yi ṇaaj na
bkuutar.

² Nawoon̄ ji bapoṭ bam-
baan̄ abuka buka, banjaan̄
bañala ṭaṇ mn̄wil mi banin̄
baka, hēnk di di nawoon̄
kak kañal Uṭup wi Naşibaţi
unwoon̄ ji mntow mn̄jiilu,
kaṭēpna ŋi wa kadēm kaşē
kayeenk mbuur.

³ Hēnk di di upiitaniin̄ ŋi Uli-
bra wi Naşibaţi aji : *Nañem
bnuura bi Ajugun*✱.

*Pdēman Naşibaţi phalu ŋi
Katoh Kaweek ki nul kahalu*

⁴ Nañogan̄ *Krittu anwoon̄
pnduba pjeḅ pi bañaan̄
bapokun̄ kē Naşibaţi aşē ṇal
pa maakan abot adat pa.

⁵ Nawutan̄ Naşibaţi ajejan̄
nawo kak ji pnduba pan-
woon̄ pjeḅ pankniwnun̄ ka-
toh ki *Uhaaş wi nul ukfēṭun̄,
nawo pntaali pi baṭejan̄
pyimanaan̄ kadolna uṭen na
iṭejan̄ inklilun̄ Naşibaţi jibi

Uhaaş wi nul uṇalun̄. Yetu
Krittu akdoon̄ uṭen na iṭejan̄
mēnt̄ ilil Naşibaţi.

⁶ Kē hēnk di Naşibaţi aṭupun̄
ŋi *Ulibra wi nul aji :

« *Tenan! Dṭu pnduba ploṇ du*
Fiyon̄

*pnduba pammēbanun̄ ka-
toh pi Naşibaţi aṇalun̄
maakan abot adat ;*

*kē banfiyaarun̄ pnduba mēnt̄
başē wo baankkowa nin.*
»✱

⁷ Kē an̄ nanfiyaarun̄,
mndēm manwo mi nan̄
keeri. Upiitana ŋi *Ulibra wi
Naşibaţi ŋi uko wi banwoon̄
baanfiyaari aji :

« *Pnduba pi baniw bapokun̄
pakakun̄ pnduba pammēbanun̄
katoḅ.* »✱

⁸ « *Pnduba mēnt̄ paji pado
bañaan̄ bahubta kabot
kajot.* »✱

Baji bahubta ŋi pa wal wi ba-
jaan̄ bapok pfiyaar uṭup wi
Naşibaţi. Uko mēnt̄ kē uwo
uko wi Naşibaţi adoon̄ abi
jaka jak aji uwo.

⁹ Kē an̄, naşē wo pntaali
pandataniin̄, pntaali pi
baṭejan̄ bankşihun̄, pntaali
pyimanaan̄, pntaali pan-
woon̄ pi Naşibaţi, nahilna
nado kaṭup iko iweek
iñon̄arēnaan̄ yi ampēnananan̄
du bdēm aṭij moṇ bjeehi
bñon̄arēnaan̄ bi nul adolun̄.

¹⁰ An̄ nanwoon̄ naanwo
ṭfa pntaali pi Naşibaţi nawo
hēnkun̄ pntaali pi nul. Aambi
ñagi'an̄ ṭfa aşē ñagi'an̄ hēnkun̄.✱

✱ 1:25 İtayı 40.6-8. ✱ 2:3 Kañam 34.9. ✱ 2:6 Fiyon̄: Dawo katim kalon̄ ki
Yerutalem. ✱ 2:6 İtayı 28.16. ✱ 2:7 Kañam 118.22. ✱ 2:8 İtayı 8.14. ✱ 2:10
Natenan̄ ŋi Hoṭey 1.6,9; 2.1,23,25.

Mnwo mnuura ti ptoof pi bañaan

11 An biki njaalun maakan, wi nawoon bayaanɗi ti mboş mi awo bañaan banknɗepun ɗep, dkootan : nawutan kado kaɗaş iko yi nleefan njaalun, injaan igutan na uhaaş.

12 Nawoon na mnwo mnuura ti ptoof pi banwoon baanfiyaar Naşibaɗi. Hënk, woli badoo taparan bɗup, bawin iko inuura yi najaan nado, kaşë kadëman Naşibaɗi wal wi aklun kabi.

Pdo katiink banwoon ti pşih

13 Nadoon katiink bañaan bti banwoon ti pşih wi nañalun Ajugun. Nadoon katiink naşih najeenkal ɗiki ul aɗoon ti pşih,

14 nadoon katiink bantuna biki ayilun bakob banjaan bado buɗaan, kaşë kabeeb banjaan bado bnuura.

15 Na manjoonan, Naşibaɗi aji njaal nado bnuura, hënk naji nadët mntum mi bañaan banwoon baanwo na nşal.

16 Nawoon bañaan bajeel ti mnwo mi nan, mënɗ bjeelhi mënɗ bakkaan nado kado iko iwutaan ; bawo kaɗep ɗep kadolan nado kalempar Naşibaɗi.

17 Nadëmaan bañaan bti, nañalan bayitan ti *Krittu, nawutan kañoom Naşibaɗi, nadoon kadëman naşih najeenkal.

Balemp banfiyaarun Krittu

18 An balemp, nadoon katiink bnuura biki naklem-parun, mënɗ banwoon

banuura ajoob bkow ɗań, nawo kado katiink kak ban-tamun pwoonaan.

19 Woli namiir kakob ki bakkobanan ɗiki nañal ptiink Naşibaɗi, nado bnuura.

20 Kë woli najubani, amiir kakob ki bakobanan, mndëm mnhoñ manwoon da ba? Kë woli bahajanan te nado do bnuura kë naşë miir, uji uwo bnuura ti kës ki Naşibaɗi.

21 Ul adatanan pa nahaj ; *Krittu ti uleeful ahaj haj nahilna nado katen ti a, nahilna nado kado ji a :

22 Aambaan kajubanaara aambaan kahaabana mntum kaguur ñaan*.

23 Woli bakara, aanji lukan, woli bahajana, aanji bëgar, aji ɗep ɗep kawut anjaan awayës pwayës ptool awayësa.

24 Ul ti uleeful akunjiin pekadu di nja ti krut

nñhilna nñbuur ti ipekadu nşë nwo baɗool ;

ijen yi nul ikaan kë najebi.

25 Nabi wo ji nñkaneel nanneemuñ aşë kak hënkun du anwoon nayafan na nayeñ i nan.

3

Baaɗ na bayin baka

1 Kë an baaɗ banniimiin, nadoon katiink bayinan. Hënk, woli balon ti baka baandi ptiink Uɗup wi Naşibaɗi, bakak kafiyaar wi bakwinun mnwo mi nan. Naando numa numa ptiini :

² baten ɬaŋ mnwo mnjint
mnuura mi nan ɬi kēš ki
Našibaɬi.

³ Kanuura ki nan kawutan
kawo ki bdiɡ – ki pšiiran, ki
ptanara uwuuru, ki imiša in-
uura –

⁴ kaɬəpan ɬəp kawo kam-
meniin ɬi uhaašan, kanuura
kanwoon kaankba ki uhaaš
unɬooriin, kun mənɬan kalilun
maakan Našibaɬi.

⁵ Hēnk di baat bayimanaan
biki ɬfa banɬuun mnhaɬ
mi baka ɬi Našibaɬi bajaan
bañəga. Babi ji batiink bayin
baka,

⁶ jibi *Taara abiin atiink
*Abraham ayinul kadoo
kadu'a ajugul. An, nawo
hēnkun babukul, woli nado
bnuura bə naanklėnk nin uko
ulon.

⁷ An biint kak nawoon na
baharan bnuura, name kə
bañeeñəɬi. Naməbaan baka
bnuura, wi bawoon i kay-
eenk na an uɬen wi ubida un-
woonun du Našibaɬi. Hēnk,
nin uko ulon uunkneenan
pñehan Našibaɬi.

ɬi uko wi unal

⁸ Hēnkun dɲal kabaañšaan
kajakan an bti nawo ɬi ušal
uloolan, naboofar, naɲalad
ji banɬaarun, najoob bkow
nabot nawalan ikowan.

⁹ Woli badolan buɬaan,
nawutan kalukan ; woli
bakaran, nawutan kalukan.
Naɬəpan ɬəp nañehan Našibaɬi
awul baka bnuura ; ul
aɬu'anan pdo haɲ nahilna
nayeenk bnuura bi ahoɲun.

¹⁰ Hēnk di di upiitaniiɲ ɬi
*Ulibra wi nul, aji :

*Ñaan anɲalun kaka ubida ulil
kawo na mnlilan,
awo kalowan buɬaan ɬi mntum
kalowan kaguuru ɬi pn-
demənt ;*

¹¹ *alowan buɬaan ado kado
bnuura,
adoon kala mnjeeh ata-
man ɬi pɬaş mǎ.*

¹² *Ajugun aji ɬu kēš ɬi banwoon
batool,
kawat kabaɬ ɬi pñehan pi
baka
ašə ji pok banjaan bado
buɬaan.**

Mnhaɬ ɬi wal wi mnhaɲ

¹³ Woli naɬu uhaašan bti ɬi
pdo bnuura, in akdolanan
keeri buɬaan?

¹⁴ Woli badoo hajanana ɬi
uko unwoon utool, naji nanu-
urandən. Nawutan kaɬi nin
ñaan, nabot nawut kahaajala.

¹⁵ Nameen ɬi ɲhaašan kə
*Krittu ayiman akuɬ awo
Ajugan. Nabaan nabi nabomandər
bomandər pyenən
ɲleefan ɬi kadun ki bankhep-
arun bti uko unkayi kə nawo
na mnhaɬ, naɬup baka unkayi.

¹⁶ Naɬupan baka wa na
pjoob bkow na pdəman
Našibaɬi. Nawoon na uhaaš
ujint, bankɬupun buɬaan ɬi
mnwo mi nan, wi nakɬaɬun
Krittu bnuura, bakownaana.

¹⁷ Uhokan ñaan ahaj ɬi pdo
bnuura woli uwo uko unlilun
Našibaɬi, kə di ahaj ɬi pdo
buɬaan.

*Du pkeɬ pi Yetu te du
mndəm mi nul*

18 Ipekadu yi bañaan ikaan
kë *Krittu ti uleeful ahaj
byaas bloodan ; anwoon
natool akeŋar banwoon
baanwo baŋtool, kahilna
kañootan du Naŋibaŋi. Bafiŋa
ti uleef kë *Uhaas wi Naŋibaŋi
uŋe naŋana ti pkeŋ.

19 Kë hënk di di udolulun
kë aya aŋup na ŋhaas ŋanwoon
ukalabuŋ,

20 ŋul ŋambiin apok tfa ptiink
Naŋibaŋi, wi amiirun ayoonk
ti wal wi *Nowe akbomanun
upuur. Bañaan bantiinku,
bañaan bakren ŋaŋ, baŋepnun
ti meel abuur pkeŋ du upuur
mënt.

21 Uko mënt uwo ji batitmu
bankbuurananaŋ hënkun.
Mënt ppënan iko iŋop ti
uleef pakbuurananaŋ, pŋas
Naŋibaŋi na uhaas ujint
pantëpnun ti pnaŋa ti pkeŋ pi
Yetu Krittu pakbuurananaŋ.

22 Krittu apaya baŋi aya
aŋo du kaŋen kadeenu ki
Naŋibaŋi, apel bnuura ŋwanjuŋ
na ŋntaayi, abot apel mnhina.

4

Ppën ti pekadu

1 Hënk keeri, wi *Krittu aha-
jun ji ñaan najën, an kak na-
woon na uŋal utënt wi nul
; ñaan anhajun ti uleef pa
bnuura ji Krittu aankak aji
wo ti mnhina mi pekadu.

2 Hënkun, ti ŋnuur
ŋanduki'anaŋ ti mboŋ, nawu-
tan kado kaŋas iko yi ŋleefan
ŋaŋalun, naŋëpan ŋëp naŋas
uko wi Naŋibaŋi aŋalun.

3 Na manjoonan, nabi jon
tfa ti pdo uko wi bañaan

banwoon baanfiyaar Naŋibaŋi
baŋalun, wi nawoon ti pjuban
pi piint, aŋal iko iŋop, awo
bakuj, awo ti unoh uweek,
aduka ti bakuji na pdëman
ŋnton pi bgah baneenanun.

4 Kë hënkun banwoon
baanfiyaar Naŋibaŋi baŋe
ñonar ti uko wi nawoon
naankak aŋirad na baka iko
iwuŋaan maakan yi bakdolun
aŋe karan.

5 Kë baŋe lun kahepna ti
uko wi badolun ambiin anaŋ
naŋ ayoonk pwayëŋ bajeb na
bankeŋun.

6 Uko mënt ukaan kë badoo
ŋup bankeŋun hënkun *Uŋup
Ulil Unuura. Hënk, bayeenk ti
uleef kakob ki bajaan bakob
bañaan bajën bti, kë *Uhaas
wi Naŋibaŋi uŋe do kë baka
ubida unwoonun du a.

*Ti uko wi pjañan bnuura iko
yi Naŋibaŋi aŋenun*

7 Uba umundu uñogi ;
nadoon kalipara, namëbaan
ŋleef ŋi nan keeri, nahilna
nañehan Naŋibaŋi.

8 Nawo duna kaŋalad na
manjoonan ; uŋal uji udo
ñaan kamiir atëntul ipekadu
itum.

9 Nadoon kayeenkar du
itoh yi nan, nawut kado
kaŋur ŋuran.

10 Andoli adoon kalem-
par batëntul na uŋen wi
ayeenknun du Naŋibaŋi, hënk,
nawo bamali biki uŋen wi
Naŋibaŋi, untumun.

11 Woli ñaan ayeenk uŋen wi
bŋup, adoon kaŋup ji Naŋupar
Naŋibaŋi ; woli ayeenk uŋen wi
pŋënk bañaan, adoon kaŋënk

baka na mnhina mi Naşibaţi awululun. Hënk, Yetu *Krittu anwoon na mndëm na mnhina te mnto, akkaan bado kadëman Naşibaţi ți iko bti. Uwo han!

Uko wi plilan wi nfiyaarun Krittu

¹² An biki njalun, nawutan kañonar woli nawo ți mnhaj mnweek awo ji bañaan banwoon du bdoo. Uko mënt uwo wo kahilna katen me nafiyaar Naşibaţi na manjoo-nan ; nawutan kaşal kē uwo uko uñonjarënaan.

¹³ Naţëpan ţëp nawo ți mnlilan wi naţokun ți mnhaj mi *Krittu ahajun, nahilna nalun nawo ți mnlilan mnweek maakan ți wal wi akdiimanun mndëm mi nul.

¹⁴ Woli bakaran ți naţaş Krittu nanuurandëni, *Uhaaş wi Naşibaţi undëmun maakan uwo ți an.

¹⁵ Woli ñaan ți ptoofan awo ți mnhaj, uwutan kawo mnhaj manwoon ți afiñ ñaan, akiij, ado buţaan kēme aneej ți uko unwoon uunktena.

¹⁶ Kē woli ahaj ahaj ți awo naritton, awutan kakowa ; aţëpan ţëp ado kadëman Naşibaţi ți uko wi bakdu'ulun han*.

¹⁷ Wal ubani, wi pwayëş pakjunun, kaşë kajunna pntaali pi Naşibaţi. Kē woli ajunna nja, hum di di ukwoon ți ubaañşani, wal wi akwayëşun banjaan bapok ptiink *Uţup Ulil Unuura wi nul.

¹⁸ Hënk, upiitana ți *Ulibra wi nul aji :

« *Woli utam pa Naşibaţi abuuran ñaan natool, hum di di ukwoon pa baññoomun Naşibaţi na bado buţaan?* »*

¹⁹ Hënk, banwoon ți phaj ți Naşibaţi anjalun uko mënt, baţuun mnhaţ mi baka ți *Nawat Kabuka anjaan ado uko wi ahonun, babaan babi baduka duka ți pdo kado bnuura.

5

Pţon batani bi Naşibaţi

¹ An bantohi biki banfiyaarun, djal kaţiini na an hënkun. Nji nwoon nantohi ji an, amaar mnhaj mi *Krittu awo kalun kaţok ți mndëm mi akdiimanun, uko wi nji kañehananan wii wi :

² naţonan bnuura batani bi Naşibaţi ahankananan ; nawutan kaşal kē baţu'an ţu utamu, nadoon kaţon ba na uhaaş ujint, jibi Naşibaţi anjalun. Nawutan kado uko mënt kalaana pyok pwuţaan, nadoon wa ți nañal ñal na uhaaşan bti pdo bnuura.

³ Nawutan kado kala pbeeh bañaan biki bahankananan, mnwo mi nan mandiimaan baka jibi bawoon kawo.

⁴ Hënk, woli nayafan naweek alun apën awinana, nayeenk katum kandëmun maakan, kanwoon kaankba nin.

⁵ Kē an baţaş, nadoon katiink bantohi. An bti najaan nawalan ikowan ți mnwo mi

nan na batēṭan. Upiitana
 ʔi *Ulibra wi Naṣibaʔi aji : «
Naṣibaʔi aji pok bankdēmanuṇ
ikow yi baka, kaṣē wul ban-
walanuṇ ikow yi baka bnuura
bi nul.☆ »

⁶ Nawalaan keeri ikowan,
 nawoon ʔi blifi bi Naṣibaʔi
 anhiniṇ maakan, ahilna
 adeeṇan ʔi wal wi adatuṇ.

⁷ Naṭijan iko inknoorananaṇ
 bti nawalan ʔi kadunul, aji
 wuli'an.

⁸ Namēbaan ṇleef ṇi nan,
 nawo bten : *Untaayi Uweek
 unwoon uṣooradan uñaay wu
 wuṇ awo ji uliihu unkluihuṇ
 ala uko ude.

⁹ Napokan wa, namēban ʔi
 pfiyaar pi nafiyaaruṇ ; name
 kē bayiṭan ʔi *Krittu banwoon
 ʔi umundu bti bahaj ji an.

¹⁰ Woli naluṇ ahaj ṇwal
 ṇlon, Naṣibaʔi anwoon ajug
 bnuura, anṭēpnun ʔi Yetu
 *Krittu adu'an du mndēm
 mi nul manwoon maankba,
 aluṇ kabomanan bnuura,
 katēṇṭēnan, kawulan mnhina
 kadolan nanaṭ naliint.

¹¹ Mnhina manwoon ʔi a te
 mnṭo! Uwo haṇ!

Pwul mboṣ kabaañṣaan

¹² *Tilaṭ ayiṭ naan ʔi
 *Krittu anjaan aṭaṣa bnuura
 aṭēnknuṇ kē mpiiṭan ṇṭup
 ṇtamñaan ṇi. Dṇal katēṇṭēnan
 kabot kajakan namēban ʔi
 bnuura bi Naṣibaʔi, banwoon
 na manjoonan.

¹³ Bataṣar *Krittu banwoon
 ʔi *Babilon ʔi, biki Naṣibaʔi
 adatuṇ ji an, bawulan mboṣ
 ; *Markuṭ abuk naan awulan
 kak mboṣ.

¹⁴ Nawuladēn mboṣ, na-
 boofar bboofar banyimanuṇ.
 An bti nanwoon biki
 *Krittu, dñehan Naṣibaʔi
 ajoobṭēnan ṇhaaṣ!

Uṭup utēbantēn wi Piyeer apiitun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoon kakaarta katēbantēn ki Piyeer nanjañan apiitun. Aka ppiit ka banfiyaarun banwoon ti ubeeka ulon. Nin alon aantup aji apiit ka biki apiitun ti kakaarta ki nul kateek, ṭiki nin ñaan aamme na manjoonan me ikaarta itēb ṭañ yi yi apiitun. Aṭup ṭañ aji ki kawoon kakaarta katēbantēn ki apiitun baka (natenan ti 2 Piyeer 3.1) Piyeer aṭup aji bañaan balon baya du banfiyaarun Krittu ajukan baka iko ilon impaṭun na Uṭup Ulil Unuura wi abiin aṭup baka. Bawo ti pdo uko wi banalun aji Yetu aankak abi. Piyeer akak aṭup aji ubida wi ñaan anfiyaarun Krittu uwo kalil Naṣibaṭi. Uko mēnt wi wi Yetu abiin ajukan bambiin awo na a wi awoon ti umundu wi. Kē uko mēnt wi wi bawoon kaṭu ti nṣal.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1.1-2)
2. Hum di anfiyaarun Krittu awoon kawo? (1.3-11)
3. Namēbaan naliint ti uko wi bajukananan (1.12-21)
4. Banjaan bajukan uko unwoon uunjoonani (2.1-22)

5. Na manjoonan, Yetu alun kabi kak (3.1-18)

Pwul mboṣ

¹ Nji Timon Piyeer nwoon nalempar Yetu *Krittu akuṭ awo *nanjañan i nul dpiitanan, an biki Yetu Krittu Naṣibaṭi, Nabuuran nja adolon ti pwo natoool pi tul kē nafiyaar pfiyaar panlinun na pi nun.

² Dñehan Naṣibaṭi awulan bnuura bantumun abot ajoobṭēnan nḥaaṣ bnuura, wi name'ulun abot ame Yetu Ajugun.

Pwo naṭaṣar Yetu ti mnwo

³ Ti mnḥina mi nul, Naṣibaṭi aṭen nja iko bti yi nnumiin kakaana ubida kamēban kaliint ti a. Nyeenk iko mēnt bti wi nme'ulun, ul anṭēpnun ti mndēm na bnuura bi nul adu nja.

⁴ Hēnk, aṭen nja iko inuura iweek maakan jibi ajonun nḥon aji alun kawul ya nja. Ado han nahilna nabuur ptoka pi unal wi iko iwuṭaan injaan itok ñaan inwoon ti umundu wi ujaan uṭij, naṣē nanaam na a.

⁵ Ukaan kē nawo kadoon-aan kahoṭan ti pfiyaar pi nafiyaarun mnwo mnuura, kahoṭan ti mnwo mnuura pme Naṣibaṭi,

⁶ kahoṭan ti pme Naṣibaṭi pun pmēban uleef, kahoṭan ti pmēban uleef kamiir, kahoṭan ṭun kamiir mēnt pmēban ti Naṣibaṭi kaliint,

⁷ kahoṭan ti pmēban ti Naṣibaṭi kaliint pun bboofar, kahoṭan ti bboofar bḥalad.

⁸ Iko inuura mēnt̃ yaŋ, woli nawo na ya atuman, kē ibot atuma tum pya, naji nawo baŋaŋ banjaan̄ badoonaan, kabot kaya kadun ʔi uko wi pme Yetu Krittu *Ajugun.

⁹ Kē ŋaŋ anŋaŋ awaŋ iko inuura mēnt̃, aji fēl kēš kadoo wo wo ji nakuul : aji ʔilma kē Naŋibaʔi apēnana pekaɗu di abiŋ ado ʔfa.

¹⁰ An bayiʔ naan ʔi *Krittu, natamaan maakan keeri nado kado iko inkdiimanun̄ kē Naŋibaʔi adu'anaŋ akuʔ adatan. Woli nado haŋ, naankjot nin.

¹¹ Hēnk di di Naŋibaʔi akhaabēšanaŋ bnuura plēman pneeji du pših panwoon̄ paankba pi Ajugun, Nabuuranun nja Yetu Krittu.

Uko unkaan̄ kē kakaarta ki kapiitanaa

¹² Name iko inuura yaŋ, kē nšē do kalešanaŋ ya wal undoli našē namēban naliint̃ ʔi manjoonan mi nawinun̄ nʔa.

¹³ Dšal aji wal bti wi nji kawoon̄ ʔi umundu, unuura ndo kalešanaŋ, nawoona bten.

¹⁴ Dme kē wal wi pkeʔ wi naan uŋogi, Yetu *Krittu Ajugun ʔi uleeful adolnun̄ kē mme uko mēnt̃.

¹⁵ Kē nšē doonaan kado woli dyaa, naduka kaleš unuur undoli iko mēnt̃ bti.

Uko unkyuujun̄ kē uʔup ujoonani

¹⁶ Mēnt̃ int̃intamēs itit yi ŋpašun̄ yi yi ŋbiin̄ aʔupan wi ŋdolanaŋ kē name mn̄hina mi

Yetu *Krittu Ajugun akuʔ ame ubi wi nul, ŋwin win na kēš ki nun̄ mndēm mi nul.

¹⁷ Naŋibaʔi, Ašin nja *Andēmun̄ Maakan, awula pdēm na mndēm, wi aʔiiniŋ na a aji : « Iwi iwoon̄ Abuk naan, dŋalu maakan, dma-ganu[☆]. »

¹⁸ Un ʔi ŋleefun ŋtiink pdiim pi nul panwoonun̄ baʔi wi ŋwoon̄ na a du pnkun̄ pyi-manaan.[☆]

¹⁹ Hēnk, uko mēnt̃ uliintan bnuura pfiyaar pi nun ʔi uko wi *baʔupar Naŋibaʔi bajakun̄. Nawo kaʔaš wa bnuura : uwo ji unkaniya unjaan̄ ujeehan ʔi bdēm te wal wi unuur ujint̃un̄ kē unfay, ujah unjaan̄ ujeehan na nfa upēn awinana ʔi ŋhaašan.

²⁰ Nawo kame duna kē uko wi baʔupar Naŋibaʔi baʔupun̄ unwoon̄ ʔi *Ulibra wi nul uunwo uko wi ŋaŋ najēn ašalun̄ ʔi uleeful aʔup.

²¹ Na manjoonan, nin uʔup wi Naʔupar Naŋibaʔi uumbaŋ kapēnna ʔi ušal wi ŋaŋ najēn, *Uhaaš wi Naŋibaʔi ujaan̄ uʔēpna ʔi baŋaŋ bajēn kaʔiini ʔi katim ki nul.

2

Bajukan balagare

¹ Balagare banjaan̄ baji bawo baʔupar Naŋibaʔi babi wo ʔfa kak ʔi ptoof pi pntaali pi *Itrayel, kē hēnk di bajukan balagare bakaŋ alun̄ kawo ʔi ptoofan kado na pneejan ʔi ŋšalan pjukan panjaan̄ paneeman ŋaŋ kabot katoka,

☆ 1:17 Maci 17.5. ☆ 1:18 Natenan ʔi Maci 17.1-5; Markut 9.2-7; Luk 9.28-35.

kadoo pok Ajug baka am-
buuranu baka. Wal mēnt
bašē tjar nleef ɲi baka ptoka
pantaru.

² Batum baluŋ kaʒaʒ baka ʒi
iko iʒop yi bajaan bado, baluŋ
kado bakar bgah bi manjoo-
nan.

³ ʒi pɲal itaka, bajukan
balagare baluŋ kadaaran
na nʒup ɲlil ɲi bapaʒu. Kē
pwayēʒ pi baka pašē do bi
dolana dolana undiimaan, kē
ptoka pi baka paankyoonk.

⁴ Na manjoonan, Naʒibaʒi
aammiir ɲwanjuʒ ɲambiin
ajuban, ašē fēl ɲa du infeernu
di ɲawoon atanana du bdēm
ayoonk unuur wi pwayēʒ pi
ɲa.

⁵ Aammiir kak bañaan biki
unjon, wal wi adoluŋ meel kē
mangur iko na bañaan bti ʒi
umundu bti untumuŋ na ban-
woon baanji baʒaʒ Naʒibaʒi,
ašē buuran *Nowe anjaan
aʒup uko wi bañaan bawoon
kado kado kawoona baʒool ʒi
kēʒ ki Naʒibaʒi, aʒu na bañaan
paaj na alon.*

⁶ Naʒibaʒi aammiir kak
ɲbeeka ɲi Fodom na Gomora*
wi atēruŋ ɲa kē ɲakak ufob
kadiimanaan bankluŋ kapok
pʒaʒa uko unkyoonkuŋ
baka*.

⁷ Kē ašē buuran *Lot am-
biin awo ɲaan naʒool aji ʒēga
maakan ʒi iko iʒop yi bado
buʒaan mēnt babin ʒado.

⁸ Ul anwoon naʒool, ašē wo
ʒi ptoof pi baka aji win baka
kabot katiink baka na ɲnuur,
kē uʒal uji ujooʒ na a.*

⁹ Iko yi idiiman kē Naʒibaʒi
ahil kabuuran ʒi mnhaʒ
bañaan bamēbanuŋ ʒi a aliint
kašē kaʒooran banwoon
baanwo baʒool bado kayoonk
kakob ki baka ʒi unuur wi
pwayēʒ, wi baduknaaniin.

¹⁰ Akob bnuura banjaan
babi ʒu ʒu nʒal ʒi pʒopan nleef
ɲi baka ʒi pjuban pi piint abot
añoom Ajugun.

Bajukan balagare mēnt
bañoom bañaan akuʒ awo
bahomp, baanji bakali pkar
ɲwanjuʒ ɲandēmuŋ.

¹¹ Natenan, ɲwanjuʒ,
ɲandoon apel baka uforta na
mnhina ɲaanji nʒup ʒi kadun
ki Ajugun uko uwuʒaan ʒi
ɲwanjuʒ ɲandukiin.

¹² Kē bukal, bawo ji
ɲlimariya ɲanwoon ɲaanwo
na uʒal, ɲabuka buka pa
pmobana kafin. Baji bakar
uko wi bawoon baammee kē
bakluŋ kafin baka ji ɲlimariya.

¹³ Hēnk, bayeenk baluk bi
buʒaan di baka. Baji balilan
ʒi pdo kado iko iʒop na pnak.
Bawo baʒop akuʒ agēj, baji
balilan maakan ʒi kalagare ki
baka woli bade na an.

¹⁴ Baji babi ʒu ʒu nʒal
ʒi pjuban pi piint, baanji
banoor pjuban, kado na
pguur banwoon baanliinti,
baji babi duka duka ʒi pñeebar
iko. Bafēpanaa!

¹⁵ Baduk bgah bʒool aneem,
wi bawoon ʒi pdo ji *Balaam
abuk Boʒor, ambiin aŋal pde
itaka yi bdoo.

¹⁶ Kē bašē bi ɲoman na a

* 2:5 Natenan ʒi Ujuni 6.1–9.17.

* 2:6 Natenan ʒi Ujuni 19.24-35.

* 2:6

Natenan ʒi Ujuni 19.1-19.

* 2:8 Natenan ʒi Ujuni 19.1-19.

ti buṭaan bi adoluṇ: ubuuru unwoon uunhil bṭup uṭiini na a ji ṇaan najen ado kē nyila ṇaṭañani, ul *Naṭupar Naṣibaṭi mēnt.☆

17 Bajukan baṭilan mēnt bawo ji ṇkumpēs ṇankayuṇ, awo ji infelun yi ukēk udookuṇ; bawo biki kaya du bdēm bantootuṇ apel bi pti banwoon bi baka.

18 Na manjoonan, baji bahomp maakan kaṭup ṇṭup ṇnaaf kaguur na iko iṭop yi uleef uṇaluṇ bambaan abuurna buurna du bañaan baneemuṇ.

19 Bahon baka pjeeh aṣe wo bukal ti ṇleef ṇi baka bañaan banwoon ti mnhina mi iko iṭop inktokuṇ baka; ṇaan aji awo ti mnhina mi uko wi awutuṇ kē ukṭoṇa.

20 Na manjoonan, woli babuur ti iko iṭop yi umundu wi ti pme Yetu *Krittu Ajugun na Nabuuran nja, aṣe kak hēnkuṇ ahot ti ya kē ikṭon baka, baji bawo ti unoor umpeluṇ uteek.

21 Uhokan lah bawut kame bgah banjaan bañoṭ du uko unwoon utool, kē di pme ba kaṣe kaduk bgah byimanaan mēnt bi babiin adiiman baka.

22 Uko undoluṇ baka uwo uhoñ umbiin aji: « Ubuṣ ude uko wi ugatuṇ » na « Unkuma umbaan aṇowa ṇowa ukak aṣuñ du mboṣ. »

3

Unuur wi Ajugun uluṇ kabi

☆ 2:16 Natenan ti Mnfen 22.4-35.

1 An biki ṇṇaluṇ maakan, kakaarta ki kawoon katēbantēn ki nji kapiitanan. Ti yul itēb bti, dji kaleṣanan iko ilon kahilna kaneejan ti ṇṣalan mntit mannuuriṇ.

2 Dṇal kaleṣanan iko yi *baṭupar Naṣibaṭi bay-imanaan babin aṭup, kaleṣanan kak uko wi banjaan biki nan bajakanan aji Ajugun anwoon kak Nabuuran nja aṇal ṇdo kado.

3 Uko wi nawoon kame duna uwo kē, ti ṇnuur ṇbaañṣaani bañaan bamben bambaan kabi duka ti bbeehar, aji baṭaṣ iko yi ṇleef ṇi baka ṇaṇaluṇ, baluṇ kabi.

4 Baluṇ kado kaji: « Yetu aanhon aji aluṇ kabi i? Awo ṭuṇ ba? Wi bateem nja bakteṇuṇ te nṭa, iko iwoha wo jibi ibiin awo wi umundu upaṣaniṇ. »

5 Wi bajakuṇ haṇ, baji badaar kaṭilma kē du ujuni, Naṣibaṭi aṭēpna ti uṭup wi nul apaṣ baṭi ado kē mboṣ mampēna ti meel aṣe ṭo ti ptoof pi ma.

6 Kē na meel mēnt mi mi abiin abaana na umundu ujon.

7 Uṭup mēnt uṭuun kē baṭi na mboṣ mi nṭa ṇahankanaa, ayoonk pya pṭerana ti unuur wi pwayēs pbaañṣaani na wi pṭoka pi banwoon baankṭaṣ Naṣibaṭi.

8 An bayiṭ naan biki ṇṇaluṇ, uka uko ulon wi nawoon naanwo kaṭilma: ti kēs ki Naṣibaṭi unuur uloolan uwo ji

ηşubal iñeen-week ηyaaş iñeen (1000), kē ηşubal iñeen-week ηyaaş iñeen ηawo ʔi a ji unuur uloolan[☆].

⁹ Ajugun aanji jonan pdo uko wi ahoŋuŋ jibi bañaan balon başaluŋ. Aji miiran : aanji ŋal alon ʔi an aneem kaşē ŋal an bti naťaŋan pjuban, naťēlēş ŋhaaşan na manjoonan.

¹⁰ Unuur wi Ajugun uluŋ kabi ji nakiiŋ ; unuur mēŋť baťi bafoma karoca roca, iko inwoon da iyik kayuuy wal mēŋť, mboş na iko bti inwoon ʔi ma itoka kaba^{*}.

¹¹ Kē wi iko bti iwoon i pbi kaťoka kaba, natenan hēŋkuŋ mnwo mi nan! Nawo kawo banjinuŋ ʔi kēş ki Naşibaťi kabot kamēban ʔi a kaliint,

¹² wi nakyoonkuŋ abot adoonaan unuur wi nul uťarna ubi. Unuur mēŋť, baťi bayik bti kayuutşa, iko inwoon ʔi ba iyik ibot iyuuy.

¹³ Kē Naşibaťi aşē hoŋ nja aji aluŋ kapaş baťi bhalu na mboş mnhalu di iko bti ikwoon itool. Ŋwo ʔi pyoonk uko mēŋť.

Pdo bañaan balipara

¹⁴ An biki ŋŋaluŋ maakan, wi nawoon ʔi pyoonk unuur mēŋť, nadoonaan keeri nawo bajint piş ʔi kēş ki Naşibaťi, bañaan banwoon ʔi mnjeeh.

¹⁵ Nameen kē kamiir ki Ajugun kahinan kadolan nabuur, jibi *Pawulu ayiť nja ʔi *Krittu i ŋŋaluŋ maakan

apiitanan na uşal untuŋa wi Naşibaťi awululuŋ.

¹⁶ Hēŋk di di apiituŋ ʔi ikaarta bti yi aťiiniyaanuŋ uko mēŋť ; ŋťup ŋlon ŋanwoon ʔi ikaarta yi nul ŋatam pme, kē bañaan banwoon ʔi kapaam akuť awo baanliint ʔi pfiyaar baji bapiban ŋa buťaan. Baji bado haŋ kak na ŋťup ŋi Ulibra wi Naşibaťi ŋandukiin kaşē toka.

¹⁷ Kē an biki ŋŋaluŋ, nawoon bten keeri wi nameen iko yaŋ, kaťi nabi naťaş bado buťaan naşē naneem ji baka nawo naankak amēban kaliint.

¹⁸ Naťēpan ťēp nataman nado kaya kadun ʔi pme Yetu Krittu anwoon Ajugun na Nabuuran nja, nataman nawo ʔi bnuura bi nul. Mndēm manwoon ʔi a te mnťo! Uwo haŋ.

☆ 3:8 Kañaam 90.4. * 3:10 Iko bti inwoon ʔi ma itoka kaba : Balon bapiit aji baluŋ kawayēş mboş na iko bti inwoon.

Uṭup uteek wi Yowan apiiṭuṇ banfiyaaruṇ

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoon kakaarta kateek ki Yowan apiiṭuṇ. Yowan i abi piit ulibra ulon uteek wi aṭiiniyaanuṇ ubida wi Yetu ṭi mboṣ: uwoon Uṭup Ulil Unuura wi Yowan apiiṭuṇ. Akak apiit ikaarta itēb inṭaṣuṇ ṭi ki. Du unjon baṇaṇ balon babi ṭilan aji Yetu Krittū ambiin abi ṭi umundu wi awo ṇaṇ najēn aanwo Abuk Naṣibaṭi. Baji baji kak kē ṇaṇ ahil kado uko wi aṇaluṇ, kē Naṣibaṭi aankdo baka uko ulon. Uko mēnt ukaṇ kē Yowan apiit banfiyaaruṇ aṭup baka in awoon Yetu. Aṭup baka aji ubida wi mnto uwo, akuṭ adiiman baka jibi ṇaṇ ahiluṇ kaka wa : ṇaṇ anfiyaaruṇ Yetu andoli, aka ubida mēnt. Akak ahoṭalēṣ aji baṇaṇ bawo ṭi ploom na Naṣibaṭi na Yetu Abukul, baṇal Naṣibaṭi na banfiyaaruṇ bandukiin. Aji woli bado haṇ bame kē baka ubida wi mnto.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Uṭup unjaṇ uwul ubida (1.1-4)
2. Nawulēn nṭoṣ ṭi bjeehi (1.5-2.6)
3. Bgah bhalu (2.7-17)
4. Baṣoorad Krittū na babuk Naṣibaṭi (2.18-3.10)

5. Bṇalad (3.11-4.21)

6. Ppok iko yi mboṣ (5.1-21)

Uṭup unkwuluṇ ubida

¹ Nṭiiniyaan ṭi nawo Uṭup unkwuluṇ ubida ;

awo du ujuni,

nṭiinka

awina na kēṣ ki nun,

abot atena bnuura,

akuṭ abana na iṇen yi nun.

² Anwoon ubida apēn awinana, kē nṭup uko wi nṇaaruṇ. Nṭupan uko wi anwoon ubida wi mnto ambiin awo du Naṣibaṭi Aṣin nja aṣē pēn awinana ṭi un.

³ Uko wi nṇinuṇ akuṭ atiink, nṭupan wa an kak, nahilna nabi namēbandēr na un, nṇaakiir nja bṭi ṭi pmēbandēr pi nṇmēbandēr na Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu *Krittū Abukul.

⁴ Nṭiit uko wi, un ṭi nleefun, mnlilan mi nun* manhilna mandēm maakan.

Ppoṣ ṭi bjeehi

⁵ Uṭup wi nṭiinknuṇ ṭi Yetu *Krittū aṣē ṭupan hēnkun wi : Naṣibaṭi awo bjeehi, nin bdēm blon baanwo ṭi a.

⁶ Woli nṇi nṇmēbandēr na Yetu aṣē poṣ ṭi bdēm, nṇwo baṭilan, nṇnkdo uko unwoon manjooṇ.

⁷ Aṣē wo woli nṇoṣ ṭi bjeehi jibi Naṣibaṭi ṭi uleeful awoon ṭi bjeehi, nṇkeer awo baloolan nja bṭi, kē pṇaak pi Yetu Abukul pajinṭan nja ṭi pekadu bṭi.

⁸ Woli nṇi nṇenwo na nin pekadu dlon, nṇguur nleef nṇi

* 1:4 Mnlilan mi nun : Balon bapiit aji mnlilan mi nan.

nja, manjoonan maanwo ti nja.

⁹ Aşë woli ndinan aji nwo na pekadu, nhinan kahaş Naşibaţi, awo natool : aluñ kamiir nja ipekadu, kabot kajinţan nja ti buţaan bti.

¹⁰ Woli nji nĕndo pekadu, ntu Naşibaţi nţilan, kĕ uţup wi nul ubot awo uunwo ti nja.

2

¹ An babak naan, dpiitan uko wi nahilna nawut kado kajuban. Aşë woli ñaan alon ajubani, nka ñaan ankyenanuñ nja du Naşibaţi Aşin nja : Yetu *Krittu natool a.

² Ul awuluñ uleeful, awo bţen, Naşibaţi ahilna amiir nja ipekadu ; aanliñ liñ ti yi nja tañ, ado hañ ahilna amiir kak yi bañaan biki umundu bti.

Uko wi pdo

³ Uko unjaan uyuuj kĕ nme *Krittu uwo pdo kaşaş uko wi ajakuñ ndo.

⁴ Woli ñaan abubara aji ame'a aşë wo aanktiinka, awo naţilan, manjoonan maanwo ti a.

⁵ Kĕ anşaan amĕban uko wi ajakuñ, uñal wi Naşibaţi uji uwo ti a katum. Hĕnk di di njaan nmeena kĕ nmĕbandĕr na Krittu.

⁶ Ñaan anjakuñ awo ti a, awo i kado kado jibi ajaan ado.

⁷ An banoh naan, mĕnkpiitan piit uko uhalu wi nawoon kado, uko ujon wi nayeenuñ du ujuni wa. Uko

mĕnt uwoon uţup wi nadoon abi tiink.

⁸ Kĕ uko wi nji kapiitanan uşë wo ha uhalu ha. Manjoonan mi uko mĕnt manwinana ti Krittu abot awinana ti an ; bdĕm baya, kĕ bjeehi bi manjoonan bado bi kajeehan jeehan.

⁹ Ñaan anjakuñ aji awo ti bjeehi aşë şoor ayiţul ti Krittu, ahum ti bdĕm.

¹⁰ Ñaan anjalun ayiţul awo ti bjeehi, hĕnk, nin uko ulon uunkhil kadola ajuban.

¹¹ Kĕ ñaan anşaan aşoor ayiţul awo ti bdĕm ; aji poş ti bdĕm, aamme dko di akyaan ţiki bdĕm bawuna kĕş.

¹² An babak naan, dţupan uko wi :

Yetu Krittu ado kĕ
Naşibaţi amiiran
ipekadu

¹³ An başin bapoţ, dţupan uko wi :

name anwoonuñ du
ujuni ;

kaţupan, an başaşa :

nawat *Untaayi Uweek.

¹⁴ Dţupan kak uko wi, an babak naan :

name Naşibaţi Aşin nja ;

kaţupan kak, an başin bapoţ :

name anwoonuñ du
ujuni,

kaţupan kak an başaşa :

nahinaa,
uţup wi Naşibaţi uwo ti an
kĕ nabot awat Untaayi
Uweek.

¹⁵ Nawutan kañal umundu kĕme uko unwoon wi umundu. Woli ñaan añal umundu, uñal wi Naşibaţi Aşin nja uunji uwo ti a.

16 Iko bti inwoon yi umundu : iko yi uleef uŋaluŋ, iko yi ŋaaŋ awinuŋ aŋeebar na phaŋ ti bka bi tul kabot kapiitar ti ba, iinwoona du Naŋibaŋi Aŋin nja, iwoona ti umundu.

17 Kē umundu wi uŋe ba na iko yi baŋaaŋ bakŋeebaruŋ ; kē aŋŋaaŋ ado uko wi Naŋibaŋi aŋaluŋ aka ubida wi mŋto.

Naŋoorad Krittū

18 An babuk naan, wal wi umundu ukbaaŋ ubani. Natiink kē baji *Naŋoorad Krittū awo i pbi, hēnkuŋ kē baŋooradul batum baŋe do bi bi bi. Uko waŋ ukaaŋ kē ŋyikrēn kē wal ubaaŋŋaani ubani.

19 Bakaŋ mēŋtan bapēnna ti nja, aŋe wo baanwo biki nja. Woli bawo lah biki nja, baŋo na nja. Kē baŋe ya, uko mēŋt uyuuj kē bukal bti baanwo biki nja.

20 Kē an, nayeenkna *Uhaaŋ wi Naŋibaŋi ti Yetu *Krittū, name bti manjoonan.

21 Woli dpiitan keeri, uunwo wo ji naamme manjoonan. Dpiitan ŋiki name ma abot ame kē nin ŋtilan ŋlon ŋaanji ŋapēnna ti banwoon na manjoonan.

22 Kē in awoon naŋilan bē mēŋt anjakuŋ aji Yetu aanwo Krittū? Uŋ mēŋtan awoon Naŋoorad Krittū! Apok Naŋibaŋi Aŋin nja abot apok Abukul.

23 ŋaaŋ ampokuŋ Abuk Naŋibaŋi apok Aŋin kak. An-dinanuŋ aji Abukul awoo, adinan kak kē Aŋin awoo.

24 Kē an, uko wi natiinknuŋ du ujuni namēbaan wa. Woli namēban uko wi natiinknuŋ du ujuni, nawo an kak ti Naŋibaŋi Aŋin nja na ti Abukul.

25 Kē uko wi Krittū ahoŋuŋ, uwoon; ubida wi mŋto.

26 Uko wi, wi wi nŋaluŋ lah kaŋupan ti baŋaaŋ bankdolun na pneemanan.

27 Kē an, Uhaaŋ wi Naŋibaŋi wi nayeenknuŋ ti Krittū uduka ti an, kē naannuma bajukanan. Uhaaŋ wi nul ukjukananan iko bti, uwo manjoonan, awo uunji uŋilan. Kē jibi ukjukananan, nadukiin namēban ti a.

28 An babuk naan, hēnkuŋ, nadukiin namēban ti Krittū, ahilna wal wi akpēnuŋ kawinana, ŋhil kanaŋ kalint, kawo ŋēnkkowa kanaŋ kalowa.

Babuk Naŋibaŋi na manjoonan

29 Name kē Naŋibaŋi awo natool, nayikrēnēn keeri kē ŋaaŋ ankdolun uko utool awoona du a.

3

1 Natenan jibi Naŋibaŋi Aŋin nja aŋaluŋ nja. Aŋal nja adoo dinan kē ŋdoo du'ana babukul. ŋwo babukul na manjoonan. Baŋaaŋ biki umundu baamme Aŋinun, ukaaŋ kē baanhinan pme nja.

2 An banohnaan, ŋwo hēnkuŋ babak Naŋibaŋi, kē uko wi ŋēkbiin kawo uundo meeŋana. Kē ŋŋe me uko wi : woli *Krittū aluŋ apēn

awinana, nkak kanaam na a, ɕiki ɛwina jibi awoon.

3 Ŋaan anhaɕun uko wan ɕi Krittu, ajinɕan uleeful jibi ul ajinɕun.

4 Nado pekadu aji diiman kē apēn ɕi *bgah bī Naɕibaɕi, ɕiki pdo pekadu pawo ppēn ɕi bgah.

5 Kē naɕē me kē Krittu abi bi pa ppēnan nja ipekadu, abot awo aanwo na pekadu.

6 Ŋaan ammēbanulun aanwo nado pekadu. Nado pekadu aanwina abot awo aamme'a.

7 An babak naan, nakdinan nin ŋaan aneemanan. Ŋaan ankdolun uko utool awo natool jibi Krittu awoon natool.

8 Nado pekadu awo i *Untaayi Uweek, wul uwo udo pekadu du ujuni. Kē Abuk Naɕibaɕi aɕē bi bi ptok iko yi Untaayi Uweek ukdolun.

9 Ŋaan ambuknaaniin du Naɕibaɕi aanji duka ɕi pekadu ɕiki ubida unwoonun du Naɕibaɕi uwo ɕi a ; aanhinan kajuban ɕiki abuknaana du Naɕibaɕi.

10 Uko umpaɕun babak Naɕibaɕi na biki Untaayi Uweek wii wi : ŋaan anwoon aanwo natool kēme awo aanɛal ayiɕul ɕi Krittu aanwo i Naɕibaɕi.

Bɛalad bi banfiyaarun Krittu

11 Ŋwo kanalad, uko wan wi wi natiinkun du ujuni.

12 Ŋēnwō kado ji Kayin anwoon i *Untaayi Uweek, afiɛ aɕa'ul*. Kē we ukaan kē afiɛ aɕa'ul? Aji do buɕaan kē aɕa'ul aɕē ji do iko inwoon itool.

13 An bayiɕ naan, nawutan kaɛɛar woli baɛaan biki umundu wi baɕooran.

14 Nja, ɛme kē ɛpēna du pkeɕ aya du ubida ; ɛme uko mēnɕ ɕiki ɛɛal bayiɕ nja ɕi *Krittu. Ŋaan anwoon aanɛal ayiɕul aduka ɕi pkeɕ.

15 Ŋaan anɕoorun ayiɕul ɕi Krittu awo nafiɛ baɛaan ; kē naɕē me kē bafiɛ baɛaan baanji baka ubida wi mɛɕo.

16 Ŋme uko unwoon unal ɕiki Krittu awul ubida wi nul pa nja. Ukaan kē ɛwo kawul ubida wi nja pa bayiɕ nja ɕi Krittu.

17 Woli ŋaan alon aka iko bti aɕē win ayiɕul anwoyi ɕi kanuma aɕē pok pɕēnka, hum di di unal wi Naɕibaɕi ukwoon ɕi a ba?

18 An babak naan, nawutan kanalna ɕi ɛɕup ɕaɛ, nadoon kaɕēnk, hēnk nanal na manjoonan.

19 Woli ɛɛalad han, wi wi ɛkmeen kē ɛwo biki manjoonan, ɛhaaɕ ɛi nja ɛabot ɛaɕooran ɕi kadun ki Naɕibaɕi.

20 Kē woli ɛhaaɕ ɛi nja ɛado leɕan nja buɕaan bi ɛdolun, ɛēnji ɛhaajala, ɛji ɛme kē Naɕibaɕi aɕēm apel ɛhaaɕ ɛi nja abot ame iko bti.

21 An banoh naan woli ɛhaaɕ ɛi nja ɛaɕooran, ɛɛoom kaɛoga.

22 Awul nja iko yi nkñehanulun bti ŋiki nmeban uko wi ajakun ndo, ke uko wi nkdelun ubot alila.

23 Uko wi ajakun ndo uwo : nfiyaar Yetu Krittü Abukul nbot nñalad jibi ajakun na nja ndo kado.

24 Ke ñaan ankdelun uko wi Naşibaŋi ajakun ado, aji mebana, Naşibaŋi kamebana. Uhaaş wi nul wi awulun nja ujaan uyuuj ke ameban nja.

4

Uhaaş wi Naşibaŋi na wi Naguuru

1 An banoh naan, nawutan kafiyaar bañaan banjaan babubara kaji bawo na *Uhaaş wi Naşibaŋi, naŋpan ŋep naten bnuura nameena me uhaaş wi bawoonaanun uwoona du Naşibaŋi. Bañaan baŋum bandaarun aji bawo *baŋupar Naşibaŋi baniink umundu.

2 Henk di di nakyikreñnaanun Uhaaş wi Naşibaŋi : ñaan andinanun aji Yetu *Krittü akak ñaan najen, awo na Uhaaş wi Naşibaŋi.

3 Ke ñaan anşaan apok pdinan uko wi Yetu awoon, aanwo na Uhaaş wi Naşibaŋi. Awo na wi naşoorad Krittü i natiinkun ke baji abi, ado bi bi bi, awo ŋi umundu.

4 An babuk naan nanwoon biki Naşibaŋi, nawat başoorad Krittü bukun, ŋiki anwoon ŋi an adem apel anwoon i umundu.

5 Bukal bawo biki umundu ukaan ke uŋup wi baka uwo

wi umundu, ke umundu ubot atiink baka.

6 Nja, ke nşe wo biki Naşibaŋi ; ammeen Naşibaŋi aji tiink nja ; ke anwoon aanwo i Naşibaŋi aanji tiink nja. Ke henk di di njaan nmeena Uhaaş wi Manjoonan na uhaaş wi kaguuru.

Uñal wi Naşibaŋi

7 An banoh naan, nawulën nñalad ; uñal uwoona du Naşibaŋi, ke ñaan anñalun atenŋul abuknaana du Naşibaŋi akuŋ ame'a.

8 Ñaan anwoon aanñal atenŋul, aambaan kameha Naşibaŋi ŋiki Naşibaŋi awo uñal.

9 Naşibaŋi adiiman uñal wi akaan pa nja wi ayilun Abukul alookan i akahan ŋi umundu nñilna nŋepna ŋi a nka ubida.

10 Uñal na manjoonan uunwo pñal pi nñalun Naşibaŋi, uwo pñal pi anñalun nja. Ayil Abukul ke awo bñen bankpënanun ipekadu yi nja.

11 An banoh naan, wi Naşibaŋi anñalun nja han, nwo kanñalad kak.

12 Nin ñaan aambaan kawin Naşibaŋi. Ke woli nñaladi, Naşibaŋi aji wo ŋi nja, uñalul ubot kawinana bnuura ŋi nja.

13 Naşibaŋi awul nja *Uhaaş wi nul, ukaan ke nji nme ke nmebana, ke abot ameban nja.

14 Naşibaŋi ayil Abukul ke awo nabuuran umundu. Nwin uko wan, aşe ŋup wa bañaan.

15 Ñaaŋ andinanuŋ aji Yetu awo Abuk Naşibaŋi, Naşibaŋi aji mēbana, ul kabot kamēban Naşibaŋi.

16 Kē nja, ŋme abot afiyaar kē Naşibaŋi aŋal nja. Naşibaŋi awo uŋal. Kē woli ŋŋal batēntŋ nja, ŋji ŋmēban Naşibaŋi, Naşibaŋi abot kamēban nja.

17 Woli ŋŋal batēntŋ nja na manjoonan ŋēnkdo kaŋaaf un-uur wi pwayēş ŋiki ubida wi nun ŋi umundu wi, unaam na wi *Krittū.

18 Anŋaluŋ na manjoonan aanji wo na palēnk, uŋal un-joonanuŋ uŋi udook palēnk. Na manjoonan, palēnk paŋi pagakandēr na uşal wi kakob. Kē anwoonŋ na palēnk aanji ŋal na manjoonan.

19 Kē nja, ŋşē ŋal ŋiki ul aŋaluŋ nja uteek.

20 Woli ñaaŋ aji aŋal Naşibaŋi, aşē şoor ayiŋul ŋi Krittū, awo naŋilan, ŋiki woli ñaaŋ aanŋal atēntul i akwinuŋ, aanhılan kaŋal Naşibaŋi i awoonŋ aanwini.

21 Uko wi Naşibaŋi ajakuŋ na nja ŋdo kado wii wi : ñaaŋ anŋaluŋ Naşibaŋi akaan aŋal ayiŋul ŋi Krittū.

5

1 Ñaaŋ anfiyaaruŋ aji Yetu awoonŋ *Krittū awo abuk Naşibaŋi, kē ñaaŋ anŋaluŋ aşin ñaaŋ aji ŋal abukul.

2 Ñaaŋ aji me kē aŋal babak Naşibaŋi woli aŋal Naşibaŋi abot ado uko wi ajakuŋ.

3 Hēnk di uwoonŋ, pŋal Naşibaŋi pawo pdo uko wi ajakuŋ ŋdo kado. Kē uko wi ajakuŋ ŋdo kado ubot awo uuntam pdo.

4 Banwoonŋ babak Naşibaŋi baji bawat iko yi umundu. Kē uko wi ŋkdoonŋ kawatna iko yi umundu uşē wo pfiyaar pi nja.

5 Kē in aşaaŋ awo anjaan awat iko yi umundu bē mēntŋ anfiyaaruŋ aji Yetu awo Abuk Naşibaŋi a?

Uko wi baŋupun ŋi Yetu Krittū

6 Yetu *Krittū abiinŋ ŋi nja na meel mi batitmu bi nul na pñaak pi pkeŋ pi nul*. Aambi bi ŋaŋ na meel, abi na meel na pñaak, kē *Uhaaş wi Naşibaŋi ujaanŋ uŋup uko mēntŋ, wul unwoonŋ manjoonan.

7 Iko iwajanŋ ikyuujunŋ kē uko wi Yetu ujoonani, iwoonŋ:

8 Uhaaş wi Naşibaŋi na meel na pñaak, iyeenkiir yul iwanŋ† bti.

9 Jēm ŋji ŋdinan uko wi bañaanŋ baŋupun i? Kē wi Naşibaŋi aŋupun uşaaŋ adēmna apel wi bañaanŋ baŋupun. Uko wi Naşibaŋi aŋupun wii wi : aŋiiniyaan Abukul.

10 Ñaaŋ anfiyaaruŋ Abuk Naşibaŋi amēban uŋup mēntŋ ŋi uhaaşul. Ñaaŋ anwoonŋ anfiyaar Naşibaŋi aŋu'a naŋilan ŋiki aanfiyaar uko wi Naşibaŋi aŋupun ŋi uko wi Abukul.

* 5:6 Na meel mi batitmu bi nul na pñaak pi pkeŋ pi nul : Balonŋ başal aji Yowan aŋiiniyaan ŋi iko inŋepunŋ ŋi Yowan 19.34, di batowunŋ kantaagan ki Yetu kē meel na pñaak mampēni. † 5:8 Iwanŋ: ŋi bayuday woli bañaanŋ batēb kēme bawajanŋ bawo ŋi uŋup uloolan baji badinan kē uwo manjoonan.

¹¹ Kë uko wi Naşibaţi aţupun wii wi : Awul nja ubida wi mnţo kë ubida mēntuşē woona ţi Abukul.

¹² Anwoon na Abukul aka ubida mēntuşē, anwoon aanwo na Abukul aanka wa.

Ubida wi mnţo

¹³ Dpiitan iko yi, an nanfiyaarun Abuk Naşibaţi nahilna name kë naka ubida wi mnţo.

¹⁴ Nhat kë woli nnaţ ţi kadun ki Naşibaţi aņehana uko unlilulun, aţen nja wa.

¹⁵ Kë woli nme kë Naşibaţi aji tiink uko wi njaan nņehana bti, nņinan kafiyaar na manjoonan kë nđo bi yeenk yeenk uko wi nņehanolun.

¹⁶ Woli nņaan awin ayiţul ţi Krittü kë akjuban pjuban panwoon paanji paţij pkeţ, aņehandērēna Naşibaţi awula ubida wi mnţo. Uko mēntuşē uwo pa pjuban panwoon paanji paţij pkeţ ţaņ. Kë uşē ka pjuban panjaan paţij pkeţ, mēnji naņehandēr anjubanun pjuban mēntuşē.

¹⁷ Pjuban bti pawo pekadu, kë pekadu dlon daşē wo daanji daţij pkeţ.

¹⁸ Nme kë baņaan banwoon babak Naşibaţi baanji baduka ţi pekadu ; Abuk Naşibaţi aji yen baka, *Untaayi Uweek kalow baka.

¹⁹ Nme kë nwo biki Naşibaţi, kë umundu bti uşē wo ţi iņen yi Untaayi Uweek.

²⁰ Nkak ame kë Abuk Naşibaţi abi abot awul nja

mnhina mi pyikrēn anwoon Naşibaţi na manjoonan. Nmebandēr na anwoon Naşibaţi na manjoonan ţi pmēbandēr pi nmebandērūn na Yetu *Krittü Abukul. Ul awoon Naşibaţi na manjoonan, ul anwoon anjaan awul ubida wi mnţo.

²¹ An babak naan, nalowan nntoņ.

Uṭup utēbanṭēn wi Yowan apiitun banfiyaarun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwoon kakaarta katēbanṭēn ki Yowan apiitun. Apiit ka « Ŋaaṭ i Naṣibaṭi adatun. » Uka pwo banfiyaarun Krittu biki amenun itim hēnk ukaan kē aṭu aji ŋaaṭ i Naṣibaṭi adatun. Aṭup baka ṭi kakaarta ki jibi banfiyaarun Krittu bawoon kaṇalad. Akak aṭup baka aji baliint ṭi pfiyaar babot balipara banjaan bajukan uṭup umpaṭun na Uṭup Ulil Unuura.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1-3)
2. Manjoonan, na bṇalad (4-6)
3. Bajukan baṭilan (7-11)
4. Pwul mboṣ pbaaṇṣaani (12-13)

¹ Nji nantohi, dpiitu, iwi Ŋaaṭ i Naṣibaṭi adatun iwi na babuku* an biki nṇalun na manjoonan. Mēnt nji ṭaṇ dṇalanaṇ, baṇaan bti bammeen manjoonan banalan,

² ṭiki manjoonan manwo ṭi nja akuṭ aduka ṭi nja te mnṭo.

³ Dṇehan Naṣibaṭi Aṣin nja na Yetu *Krittu Abuk Naṣibaṭi Aṣin nja bawul nja bnuura na mnjeeh, bamiir nja, ṇhilna ṇwo ṭi manjoonan ṇbot ṇṇalad.

Manjoonan na uṇal

⁴ Dṇilan maakan wi nwinun balon ṭi babuku kē baji bado uko unwoon manjoonan jibi Naṣibaṭi Aṣin nja ajakun ṇdo kado.

⁵ Kē hēnkun, Ŋaaṭu, uko wi nji kaṇehaniin wii wi : nawulan ṇṇalad. Uko mēnt uunwo uko uhalu wi pdo wi nji kapiitiin, uwo uko wi ṇyeenkun du ujuni.

⁶ Pṇal pawo pdo uko wi Naṣibaṭi ajakun. Kē uko wi Naṣibaṭi ajakun ṇdo wi na-jukun du ujuni, uwo nawo ṭi bṇalad.

⁷ Baṇaan baṭilan baguuru batum babi aniink umundu, baandi pyikrēn kē Yetu *Krittu akak ṇaan najēn. Ŋaan ankṇolun haṇ awo naguuru, *Naṣoorad Krittu.

⁸ Naṭaafaraan keeri, nawutna kawaan uko wi ṇlempun ṭi an, naṣē nayeenk bnuura katum kampēnnun du Naṣibaṭi.

⁹ Ŋaan anwoon aammēban pjukan pi Krittu aṣē hoṭalēṣ da iko ilon, aammēbandēr na Naṣibaṭi. Anktiinkun pjukan mēnt amēbandēr na Naṣibaṭi Aṣin nja abot amēbandēr na Abukul.

¹⁰ Woli ṇaan alon abi du an aṭij pjukan plon pampaṭi, nawutan kayeenka, nadoon napok pok pwula mboṣ.

¹¹ Ŋaan ankṇululun mboṣ akak awo ṭi ploolan na an mēntan ṭi iko iwuṭaan yi akṇolun.

* 1:1 Ŋaaṭ i Naṣibaṭi adatun... na babukul : Balon baji pntuk pi banfiyaarun pi pi Yowan akdu'un ṭi Ŋaaṭ i Naṣibaṭi adatun, kē babukul bawo banfiyaarun.

Uṣup ubaañsaani

¹² Dka iko itum ilonṣ kak yi
nwoonṣ i kaṣupan, aṣë hokan
pwo mënkpitan ya. Dṣal
pbi du an kaṣiini ṣiini na an,
mnlilan mi nja manhilna
manwo mnweek maakan.

¹³ Babuk Aṣa'u ñaaṣ i
Naṣibaṣi adatuṣ† bawulu
mboṣ.

† **1:13** Aṣa'u ñaaṣ i Naṣibaṣi adatuṣNatenan ṣi uko wi bapiitanṣ ṣi v1. Pntuk pi
banfiyaaruṣ plonṣ pi pi akduuṣ aṣa'ul.

Uṭup uwajanṭen wi Yowan apiitun banfiyaarun

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta kawajanṭen ki Yowan apiitun. Apiit ka ñiint alon anfiyaarun Krittu i katim kawoon Gayut. Yowan abi yil tfa bañaan balon baya baṭup Uṭup Ulil Unuura du banfiyaarun Krittu. Wi bayaan du ubeeka wi Gayut afētun, ñiint alon anwoon katim ki Diyotrefet apok bafēt du katohul. Kē banfiyaarun Krittu bandoon aṇal pyeenk baka kē apok adook baka ti pntuk pi banfiyaarun. Uko mēnt ukaan kē Yowan apiit Gayut kaji na a amēban aliint, ayeenk bnuura bankmbiin, pṭup Uṭup Ulil Unuura.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoon:

1. Pwul mboṣ (1-4)
2. Anfiyaarun Krittu aanwo kapok pṭēnk atēntul (5-12)
3. Pwul mboṣ pbaañsaani (13-15)

¹ Nji nantohi, dpiitu, iwi Gayut nanoh naan i nṇalun na manjoonan.

² Iwi, nanoh naan, dñehan iko bti iya bnuura na iwi, iwo najoob uhaaṣ ubot uṭoor na iwi.

³ Bayit nja balon ti Krittu babi aṭupēn jibi imēbani manjoonan abot aji kṭaṣ ma, kē nṇilan maakan ti uko mēnt.

⁴ Nin uko ulon uunji udolēn nṇilan kapel woli bajakēn aji babuk naan baṭaṣ manjoonan.

⁵ Nanoh, iji kṭu uṣal ti pṭēnk banfiyaarun, kadoo ṭēnk baka, bukal biki iwoon iimnee.

⁶ Baṭup jibi inali baka ti kadun ki banfiyaarun bti. Doon kaṭēnk bañaan batēnt bukuṇ babaañēṣ bayaaṣ bi baka jibi Naṣibaṭi aṇalun ; idole han kdo bnuura.

⁷ Bapēn kaya kaṭup uko wi *Krittu, awo baanyeenk nin uko ulon ti banwoon baanfiyaari.

⁸ Kē nṣē wo biki kayeenk bañaan batēnt bukuṇ mēnt kahilna kaṭēnk ti ulemp wi pdiiman manjoonan.

Diyotrefet na Demetriyut

⁹ Dbi piit pntuk pi banfiyaarun pi nan, kē Diyotrefet anjaan aṇal pwo kadun aṣē wo aanji ṇal nin ptiink uko wi ṇjakun.

¹⁰ Uko waṇ ukaan kē woli dbii, kayuujan bnuura iko yi ajaan ado. Aji wo ti pṭup iko iwuṭaan ti un. Ado beeh beeh apok pyeenk bayaan banfiyaarun, kē banṇalun pyeenk baka aji neenan baka kadook baka ti pntuk pi banfiyaarun.

¹¹ Iwi nanoh naan, wutan kaligṣēn buṭaan, doon kado bnuura. Anjaan ado bnuura awo i Naṣibaṭi, ankdolun buṭaan aamme Naṣibaṭi.

¹² Kē Demetriyut ul, bañaan bti baṭup uko unuura wi nul, kē mnwo mi nul mankak ayuuj kē awo i manjoonan.

Un kak ɲɬup bnuura bi nul, kē
ikak ame kē uko wi ɲkɬupun
ujoonani.

¹³ Dka iko itum yi pɬupu kak,
ašë wo mēnɲal ppiitu piit ya.

¹⁴ Dɲal pwinu win ɬi uleefu
ɲnuur ɲi, ɲšë ɲɬiini bnuura.

¹⁵ Dñehan bnuura bawo ɬi
iwi! Banohu bawulu mboş.
Wulan banohun mboş bti an-
doli ɬi katim ki nul.

Uṭup wi Yuda apiiṭuṇ

Uṭup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Yuda apiiṭuṇ. Yetu awoonṇ naweek baka ul na Yakob. Kakaarta ki kanaam na katēbantēn ki Piyeer apiiṭuṇ. Yuda apiiṭ kakaarta ki bañaanṇ biki Naṣibaṭi adatuṇ. Aji na baka balipara bañaanṇ banjaanṇ bajukan uṭup umpaṭuṇ na Uṭup Ulil Unuura. Mnwo mi bakanṇ mēntan manyuuj kē baanwo bañaanṇ biki Yetu, ṭiki maanwo mnwo mnuura. Akak aṭup baka jibi Naṣibaṭi ajaanṇ ado na banjaanṇ bado buṭaan.

Hēnk di ifah yi ulibra wi iwoonṇ:

1. Pwul mboṣ (1-2)
2. Uba wi banjaanṇ bajukan bañaanṇ iko inwoonṇ iinwo itool (3-16)
3. Banfiyaaruṇ bawo kaṇalad (20-23)
4. Mndēm manwoon ṭi Naṣibaṭi! (24-25)

1 Nji Yuda aṭa Yakob*, nwoonṇ nalempar Yetu *Krittu, dpiiṭanaṇ an biki Naṣibaṭi Aṣin nja adatuṇ, aṇal baka, kē Yetu Krittu akyenṇ baka.

2 Dñehan Naṣibaṭi añaḡi'an, ajoobṭēnan ṇhaaṣ akuṭ aṇalan

; dñehan awulan iko mēnt aṭuman.

Bajukan balagare (2 Piyeer 2.1-17)

3 An biki ṇṇaluṇ maakan, dbi ṭu uṣal maakan ṭi ppiitanṇ ṭi uko wi mbuur mi ṇṭokuṇ. Kē nṣē win hēnkunṇ kē dwo i kapiiṭan katēṇṭēnan nado kagutan, uko wi Naṣibaṭi aṭenuṇ byaaṣ bloolan bañaanṇ banwoonṇ biki nul bafiyaar uhilna uduka te mṇṭo.

4 Na manjoonan, bañaanṇ balonṇ baññoomuṇ Naṣibaṭi bamena aneej ṭi ptoofan. Baji baṭelēṣ bnuura bi nul kaji badinan bañaanṇ pdo kado iko iṭop, kabot kapok Yetu anwoonṇ Ajugun aloolan. Upiiṭana undiimaanṇ ṭi *Ulibra wi Naṣibaṭi kē aluṇ kakob baka.

5 Name iko mēnt bti, kē nṣē ṇal kaleṣanan jibi Aju-gun abiinṇ abuuran pntaali pi *Iṭrayel du *Ejiptu, aṣē do kē bampokuṇ pfiyaar bakeṭi*.

6 Naleṣan ṇwanjuṭ ṇanwoonṇ ṇaambi linṇ ṭi uko wi Naṣibaṭi aṭuunṇ ṇa pdo, ṇaduk dko di ṇafēṭuṇ; aṭu ṇa du bdēm kē ṇakyoonk unuur uweek wi pwayēṣ atanana te mṇṭo*.

7 Naleṣan kak biki ṇbeeka ṇi Todom na Gomora* na ṇbeeka ṇanñoguṇ baka bambiinṇ ado ji ṇwanjuṭ mēnt awo ṭi pdo iko iṭop, abot apiinṇ na bi-inṇ kēme baat batēnt baka*; hēnkunṇ Naṣibaṭi akob baka

☆ 1:1 Natenan ṭi Maci 13.55; Markut 6.3. ☆ 1:5 Natenan ṭi Ppēn 12.51. ☆ 1:6

Natenan ṭi Ujuni 6.2. ☆ 1:7 Natenan ṭi Ujuni 19.24-35. * 1:7 Apiinṇ na biinṇ kēme baat batēnt baka: Balonṇ bapiiṭ aji bapiinṇ na ṇwanjuṭ. ☆ 1:7 Natenan ṭi Ujuni 19.1-25.

ado kë bawo du bdoo banwoon baankjëmša, bañaan bti kë bawo katen ti uko mënť.*

8 Bañaan mënť banwoon ti ptoofan hënk di bakaan aji bado : baji bado iko injaan itopan nleef ni baka yi nťaafi ni baka nawulun baka, bañoom Ajugun, aji bakar nwanjut nandëmunj.

9 *Mikayel uwanjut uweek, uundo kar *Untaayi Uweek wi uknomnun puum pi *Moyit na wa – ajakaara na wa tañ: « Dwutu na Ajugun! »

10 Kë bañaan biki, başë ji bakar uko wi bawoon baam-mee ; kame ki baka kawo ji ki nlimariya nanwoon njanwo na uşal aşë ji kaneeman baka.

11 Bañaan mënť bawutanil Bataş bgah bi *Kayin ; itaka iton baka kë baneem ji *Balaam ; baket tiki bapataşa ji *Kore.

12 Nalipariin bañaan mënť: woli nayit ade, baji bado iko itop, baanji bakowa, baji başal nleef ni baka tañ. Bawo ji infëlu inwoon iinwo na meel yi uyook uñootun. Bawo ji mnko manwoon maankbuk woli wal wi kakit ki ma udoo ban, mnko mi balëbuñ, manketun aba.

13 Jibi nmaaron ni bdëk banťuunkun njajaan najotan plëť kadun, hënk di di bajaan bajotan kadun iko ikowandënaan yi bajaan bado. Bawo ji njah nanneemun añaay, kë Naşibaťi afël baka du bdëm bantootun apel bi pti te mnťo.

14 *Henok, anwoon ateem nja napaajanťen ampënnun ti

*Adam, ado bi řup undiimaan ti uko wi baka aji : « Natenan! Ajugun alun kabi na pntuni pi nwanjut nyimanaan ni nul,

15 kahilna kawayëş bañaan bti. Ařup bampokulun kë baduknaana ti iko iwutaan bti yi badolulun wi bapokun ptiinka na ti nřup nřam ni bado pekadu banwoon baankťaşa mënť bařupun ti a. »

16 Bawo bañaan banjaan banur nřuran, kaťëga, kabi duka duka ti pla iko inlilun nleef ni baka ; bawo bahomp banjaan badaar bañaan na nřup nřil.

Natamaan

17 Kë an biki nřalun maakan, naleşan uko wi *banjañan biki Yetu *Krittu Ajugun babiñ ařupan aji ubi kawo.

18 Babi jakan aji : « Ti nřuur nřaañsaani, bañaan bamben balun kabi, balun kado kaťaş iko iwutaan yi nřleef ni baka nřalun inwoon iinlil Naşibaťi. »

19 Bukal bajaan baťij bpaťşër ; iko yi bañaan bajen banalun ijaan iton baka, baanwo na *Uhaaş wi Naşibaťi.

20-21 Kë an biki nřalun maakan, namëbaan naliint ti unal wi Naşibaťi aňalanan. Natamaan naliint ti pfiyaar pyimanaan maakan pi nafiyaarun nado kaya kadun ti pa, nado kañehan na mn-hina mi *Uhaaş wi Naşibaťi, nayoönk Yetu *Krittu Ajugun awulan mñaga mi nul mankwulun ubida wi mnťo.

²² Nañagiin banwoon na
nşal ntëb ;

²³ nabuuran balon wi
naklowanun baka bdoo ;
nañagiin bandukiin pñaga
pannaakiirun na palënk,
nado naṭaafara pban imiṣa yi
baka ingëjun na iko iwuṭaan
yi badolon.

Pbeeb Naşibaṭi

²⁴⁻²⁵ Nawulën ṇdëman
Naşibaṭi anwoon aloolan
ṭaṇ, antëpnun ṭi Yetu *Krittu
Ajugun abuuran nja. Ul
ahilon kayenawawutna ka-
jot ṭi pekadu, kadolan nanat
ṭi kadunul ul anwoon na
mndëm, nawo bañaan bajint,
nawo na mnlilan mnweek.
Naşibaṭi awo nawweek, ajug
mndëm, mnhina na pşih du
unjon, nṭa na faan te mnṭo!
Uwo han!

Uko wi Naşibaţi ayuujuŋ Yowan

Uţup ujuni

Ulibra wi uwo kakaarta ki Yowan, nanjaŋan i Yetu Krittü apiitun. Aţup aji iko yi apiitun bti ŧi kakaarta ki awin win ya na kęş ki nul, akak atiink ya na ibaţ yi nul. Aji Uhaaş wi Naşibaţi uneejuŋ ŧi a, ahilna ame iko męntŋ bti. Babi mob Yowan ayaanaan du unjiw wi Patmoţ aduka da, du ubeeka wi Atiya. Ukaaŋ kę apiit kakaarta ki katęŋţęnaan banwoonŋ ŧi kadun ki banfiyaaruŋ ŧiki du unjon babi hajan baka maakan. Uko męntŋ ukaaŋ kę aji na baka bamęban baliint te unuur ubaaŋşaaŋi, bahaţ ŧiki Yetu aji : « Bampokuŋ buţaan, dwul baka bade mbuk mi bko banjaanŋ bawul baŋaanŋ ubida banwoonŋ du uwoorta wi Naşibaţi.” » 2.7. Kę Yetu ŧi uleeful abi hęnkuŋ kawat buţaan. Uka iko yi aţupuŋ ŧi ulibra wi inkaaŋ udooni : uteek uwo kę ŋhaaş ŋi buţaan ŋawo ŧi plem p ŧi umundu wi, kę banfiyaaruŋ Krittü bakluŋ kahaj te badoo bafin balonŋ ŧi baka. Utębantęn uwo kę Yetu awoonŋ Nabuuran baŋaanŋ, aluŋ kawat baŋaanŋ bti bampokuŋ Naşibaţi kaţu na ŋhaaş ŋi buţaan. Uwanjanţęn uwoonŋ kę Naşibaţi ahank katuum pa baŋaanŋ banfiyaaruŋ, biki bafinun pa katimul. Aţup aji Tatana na ŋwanjuţ ŋi nul, na baŋaanŋ bti

banţaşuluŋ, Yetu aluŋ kawat baka kafęl du bnjiir. Baţi bhalu baluŋ kabi, na mboş mnhalu na ubeeka uhalu. Naşibaţi na Ajugun Yetu baluŋ kabi kafęţ da na baŋaanŋ bantiinkuluŋ.

1 Uko umpiitun ŧi ulibra wi, wi wi Naşibaţi awuluŋ Yetu Krittü pa ayuuj balem-parul uko unkmbiinŋ hęnkuŋ uunkjon. Ayil uwanjuţ wi nul du Yowan nalemparul kę uyuuja uko męntŋ.

2 Yowan ayuuj bnuura kę uko bti wi aţupuŋ uwo uţup wi Naşibaţi na uko wi Yetu Krittü adiimanuluŋ.

3 Ŋaan ankkakalęşuŋ iko inklunŋ kabi męntŋ na baŋaanŋ banktiinkunŋ ya abot aţaş ya banuurandęni. Na manjoonan wal wi iko męntŋ bti ikdolaniinŋ uŋogi.

Pwul mboş pi Yowan

4 Nji Yowan nji kapiitun banfiyaaruŋ banwoonŋ ŧi ŋbeeka paaj na ulonŋ ŋi Atiya.

Dŋehan Naşibaţi awulan bnuura abot aţooranan ŋhaaş, ul anwoonŋ, anjonunŋ nwoo, ankmbiinŋ. Dŋehan kak ŋhaaş paaj na ulonŋ ŋanwoonŋ ŧi kadun ki pţij pi pşih pi nul ŋawulan bnuura ŋabot ŋaţooranan ŋhaaş.

5 Abot aŋehan Yetu Krittü, ammaaruŋ iko yi na manjoonan, aţup ya, anwoonŋ nateek annaţiinŋ ŧi pkeţ, abot awo naşih i başih biki mboş awulan bnuura abot aţooranan ŋhaaş. Yetu Krittü aŋal nja abot abuuran nja wi awuluŋ

ubida wi nul, Naşibaţi ahilna amiir nja ipekadu.

⁶ Ado nja k     wo pntaali pi ba  en   banwoon ba  ih a    lemp    kadun ki Na  iba  i A  in. Mnd  m manwo   i a te uba umundu! A  ih te mndani! Uwo han!

⁷ Natenan, abi   i inf  lun. K   ba  aan   bti baklun kawina, bandoon alun  ana uleef balun kawina. Ba  aan   biki umundu bti balun kado ka   ga. Aa! Uwo han!

⁸ Ajugun Na  iba  i *Anhiniin iko bti anwoon, anjonun nwoo, ankmbiin aji : « Nji dwoon nateek abot awo nabaa   aani. »

Mnwin mi Yowan

⁹ Nji Yowan ayi  an, nji n  okun na an p  ih, ahaj aku   amiir ji an   i pdo ka  a   Yetu, babi mob  n a  oo   du unjiw wi Patmot   iki djukan U  up wi Na  iba  i, uko wi Yetu.

¹⁰ Unuur ulon wi pd  man Ajugun, Uhaa   wi Na  iba  i un  ej   i nji, k   ntiink   i kaf  t naan pdiim plon pweek panwoon ji plul.

¹¹ Pdiim pajak  n aji : « Uko wi ikwinun, piitan wa   i ulibra iya iwul banfiyaarun banwoon   i   beeka paaj na ulon   i : Ef  t, Fimirna, Pergam, Fiyatira, Fard  t, Filadelfiya na Lawoditiya. »

¹² Wi ntiinkun pdiim m  n  t, d  kok aji dten   aan   ank  iiniin na nji a    win k  i  i paaj na plon kan  akni uwuuru.

¹³   i p  oof pi k  i  i kun k   n    win uko unwoyi ji   aan. Awohara kami  a kanyulun aban te du iho   abot atan ka na kat  l ki uwuuru   i bj  nt.

¹⁴ Uwel wi   aan m  n  t ufaat feh awo wo ji mu  t, k   k    ki nul kawo ji bdoo banjeenun.

¹⁵ Iho  ul ijeen ji ifeeru in  un   i bdoo, k   pdiim pi nul pad  m ji ubulan.

¹⁶ Am  ban   jah paaj na ulon   i ka  enul kadeenu, k   kakej kajul ki   de   t  b ka    p  n   i mntumul, kaara di nul k   daknuur ji udiin unuur.

¹⁷ Wi nwinulun, djot   i iho  ul awo ji   aan ake  un ke  . K   a    paf  n ka  enul kadeenu ajak  n : « Wutan kal  nk ; nji dwoon najuni aku   awo nabaa   aani.

¹⁸ Dwo anwoon najeb ; d  bi ke   a    wo h  nkun najeb te m  n  o aku   awo na inig  aani yi p  ke   na yi mnke  .

¹⁹ Piitan uko wi ikwinun; uko unwoon h  nkun na unklun kabi.

²⁰ K     i uko wi   jah paaj na ulon   i iwinun   i ka  n naan kadeenu na k  i  i paaj na plon ki uwuuru dpibanu wa :   jah paaj na ulon   un   awoon   wanj  t paaj na ulon   i banfiyaarun   i   beeka paaj na ulon ; k   k  i  i paaj na plon kun kawo k  n  k paaj na plon ki banfiyaarun.

2

U  up wi bapiitun banfiyaarun biki Ef  t

* 2:1 Banfiyaarun biki Ef  t:   i ugrek baji uwanj  t wi banfiyaarun biki Ef  t.

1 Ajakën aji : « Piitan banfiyaarun* biki Efet iji na baka : “Ammëbanun njah paaj na ulon ʔi kañen kadeenu abot apoş ʔi ptoof pi kfiiti paaj na plon ki uwuuru aʔiini aji :

2 Dme uko wi najaan nado, ame unoor wi nan na kamiir ki nan. Dme kë naanji nadinan bañaan bawuʔaan bawo ʔi pntuk pi nan ; bañaan banjakun aji bawo banjañan aşë wo baanwo banjañan biki naan, naten baka ayikrën kë bawo baʔilan.

3 Dme kak kë naji namiir ʔi mnhaj mi nakhajun pa nji bë naanwutani.

4 Kë nşë wo mënłilan ʔi uko ulon uwuʔaan wi nwinun ʔi an. Uko mënʔ uwo kë naankak añałen jibi nabiin añałen ʔfa.

5 Naleşan jibi nabiin awo ʔfa, natenan jibi nakaki kafet, naʔelşan nħaaşan nabot nado kado jibi najaan nado ʔfa. Woli naando hañ, kabi du an kapënan pfiiti pi nan ʔi dko di pawoon.

6 Kë naşë ka umban ulon wi nadoli bnuura : napok ji nji iko yi banikolayib bajaan bado†.

7 «“Bankaan ibaʔ batiinkan uko wi Uhaaş wi Naşibaʔi ujakun na banfiyaarun. Bampokun buʔaan, dwul baka bade mbuk mi bko banjaan bawul bañaan ubida banwoon du uwoorta wi Naşibaʔi.” »

Uʔup wi bapiitun banfiyaarun biki Timirna

8 Akak ajakën : « Piitan banfiyaarun biki Timirna iji na baka : “Anwoon nateek akuʔ awo nabaañşani, ankeʔun akuʔ anaʔa ʔi pkeʔ aʔiini aji :

9 Dme unoor wi nan na bwaan bi nan – kë naşë wo bayok na manjoonan. Dme kak iko iwuʔaan yi bañaan baktaparanan. Baji bawo biki pntaali pi Naşibaʔi aşë wo baanwo baka, bawo biki *katoħ kañehanaani ki *Tatana.

10 Naklënkin ʔi uko wi naklun kahaj. *Untaayi Uweek uwat balon ʔi an ukalabuş, kado na pdolan nadekën feʔ. Kë hënk di naklun kahaj nnuur iñeen. Namiiran uko mënʔ woli badoo fiñan, nşë lun nwulan ubida uwo katum ki nan.

11 «“Bankaan ibaʔ batiinkan uko wi Uhaaş wi Naşibaʔi ujakun na banfiyaarun. Bampokun buʔaan baankkeʔ utebantën‡.” »

Uʔup wi bapiitun banfiyaarun biki Pergam

12 Akak aji na nji : « Piitan banfiyaarun biki Pergam iji na baka : “Anwoon na kakej kajul ki nde ntëb aʔiini aji :

13 Dme dko di nafetun; *Tatana akşihun da. Namëbanaan bnuura, kë wi badoon afin ʔi ptoofan du dko di Tatana afetun Antipat anfiyaarun abot awo aanji ʔaंना

† 2:6 Banikolayit : Ulibra wi ʔań uʔiiniyaanun bañaan mënʔ banjaan bajukan nʔup nħanwoon nʔilan kë nʔup nji babiin ajukan naşë wo nħameetanaa. ‡ 2:11 Baankkeʔ utebantën : ʔi uba umundu baankkeʔ kabi kaba ba te mnto.

p̄iiniyaan uko wi naan, naant̄añan p̄fiyaar̄en.

14 Kē n̄šē wo mēnlilan ʔi iko ilon̄ inkdolaniin̄ ʔi an : nawo ʔi na bañaan̄ balon̄ banjaan̄ baʔaş uko wi Balaam ajaan̄ ajukan. Ajukan Balak jibi akdoli kadoo kaʔu bañaan̄ biki Itrayel bado buʔaan wi bakdeen̄ n̄ntaam ʔi bafin̄aruŋ n̄nton̄ abot aʔopan n̄leef ʔi baka na pjuban pi piin̄ʔ*.

15 Nakak awo na bañaan̄ balon̄ ʔi an bankʔaşun̄ pjukan pi banikolayit.

16 Naʔēlsan̄ n̄bida ʔi nan keeri! Woli naant̄ēlēš ʔa, kabi du an hēnkuŋ, kagut na bañaan̄ mēntan̄ na kakej kanjaan̄ kapēna ʔi mntum mi naan.

17 «“Bankaan̄ ibaʔ batiinkan uko wi Uhaaş wi Naşibaʔi ujakun̄ na banfiyaaruŋ. Bampokun̄ buʔaan, dlun̄ kawul baka pde panwoonun̄ baʔi*, pi bañaan̄ bawoon̄ baambaan̄ kawina, na plaak pfaatal pi bapiitun̄ katim kalon̄ kahaluk i nin̄ ñaan̄ alon̄ awoon̄ aammee me bē mēnt̄ anyeenkun̄ ka a.” »

Uʔup wi bapiitun̄ banfiyaaruŋ biki Tiyatira

18 Akak aji na n̄ji : « Piitan̄ banfiyaaruŋ biki Tiyatira iji na baka : “Abuk Naşibaʔi anwoon̄ na kēş kanwoon̄ ji bdoo, kē ihoʔ ijeen̄ ji ifeeru in̄tuun̄ ʔi bdoo aʔiini aji :

19 Dme uko wi najaan̄ nado : un̄al, p̄fiyaar, kamiir ki nan, na jibi najaan̄ naʔēnk

batēntan̄. Dme kē nataman apel wi nabaan̄ ame'ēn me.

20 Kē n̄šē wo mēnlilan ʔi uko ulon̄ ʔi. Nawut ñaʔ anwoon̄ Jetabel kē awo ʔi ptoofan. Aji ul awo *Naʔupar Naşibaʔi aʔē ji guur balempar naan kajukan baka pʔopan n̄leef ʔi baka na pjuban pi piin̄ʔ kabot kade uyemaʔ wi n̄ntaam ʔi bafin̄aruŋ n̄nton̄.

21 D̄tena n̄nuur pa awugēş uʔal kē aʔē pok aduka ʔi pdo iko iʔop mēnt̄.

22 D̄ʔu'a mn̄haj kadola apiin̄ʔ ʔi kalişa ado kahaj maakan, ul na banjaan̄ bajuban pjuban pi piin̄ʔ na a. Dwut baka woli badi ʔaʔañ aʔañan̄ iko iwuʔaan̄ yi ajaan̄ aʔu baka pdo.

23 Dkak alun̄ kafin̄ babukul. Hēnk banfiyaaruŋ bti bame kē dme uko wi bañaan̄ bajaan̄ baʔal du n̄haaş ʔi baka, kaşē katuum ñaan̄ andoli ʔi uko wi adolon̄.

24 «“Kē an biki Tiyatira nanwoon̄ naant̄aş pjukan pi ñaʔ mēnt̄, an nanwoon̄ naamme iko yi bajaan̄ badu iko immeniin̄ yi *Fatana, mēnkak aka nin̄ uko ulon̄ wi pʔupan.

25 Dji ʔaʔañ namēban bnuura uko wi najukun̄ te ukakēn.

26 «“Bampokun̄ buʔaan̄ abot ado uko wi n̄ji n̄nalun̄ te unuor ubaañsaani, dlun̄ kaʔu baka ʔi kadun ki n̄taak.

27-28 Mn̄hina mi Paapa awulun̄ mi mi n̄ji kawulun̄ baka, balun̄ kado kaşih n̄taak mēnt̄ na kmēni kakob bañaan̄

* 2:14 Natenan ʔi Mn̄fēn 25.1-2. * 2:17 Natenan ʔi Ppēn 16.32-34.

bawuṭaan jibi ñaan ajaan afom iṭukar. Dkak awul baka unfay, ujah unjaan ujeehan na nfa^{*}.

²⁹ «“Bankaan ibat, batiinkan uko wi Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ujakun na banfiyaarun.” »

3

Uṭup wi bapiitun banfiyaarun biki Fardet

¹ Akak aji na nji : « Piitan banfiyaarun biki Fardet iji na baka : “Awoon na nhaaṣ paaj na ulon ɲi Naṣibaṭi abot amēban njah paaj na ulon aṭiini aji : Dme uko wi najaan nado ; bañaan baṣal aji nawo bajeb kē naṣe wo bakaṭ.

² Nawoon bten, nataman nawutna kakeṭ bti ; dwiñ kē uko wi nadolon uunwinana bnuura ɲi kadun ki Naṣibaṭi.

³ Naleṣan jibi nayeenki ɲfa Uṭup wi Naṣibaṭi, namēbaan wa, nakuṭ nawugēṣ nṣal. Woli naanwo bten, kabi du an ji nakii, bē naankme walmēnt.

⁴ Kē balon ɲi an du Fardet baṣe wo banwoon baantopan imiṣa yi baka ; balun kagakandēr na nji kawoh imiṣa ifaatal ɲiki bataaṅ na pwoh ya.

⁵ Bampokun buṭaan bakwohun keeri imiṣa ifaatal, nin mēnkpenan itim yi baka ɲi ulibra wi bapiitun itim yi bañaan bankaṅ ubida wi manjoonan. Woli dlun awo du kadun ki Paapa na nwanjut ɲi nul, kaṭup kaji bañaan mēnt bawo biki naan.

⁶ «“Bankaan ibat batiinkan uko wi *Uhaaṣ wi Naṣibaṭi ujakun na banfiyaarun.” »

Uṭup wi bapiitun banfiyaarun biki Filadelfiya

⁷ Ajakē kak : « Piitan banfiyaarun biki Filadelfiya iji na baka : “Anwoon nayimanaan, anwoon Manjoonan, awo na kaniigṣaani ki *Dayiṭ naṣih, anjaan ahaabēs bē nin ñaan aanji dēt, anjaan adēt bē nin ñaan aanji haabēs aṭiini aji :

⁸ Dme uko wi najaan nado. Dṭu ɲi kadunan plēman panwoon bhaab, pi nin ñaan awoon aanhil pdēt. Naanhi-nan maakan aṣe mēbana uko wi njakun, naampokēn.

⁹ Natenan uko wi nji kalun kado bañaan biki *katoh kañehanaani ki *Tatana. Baji baji bawo biki pntaali pi Naṣibaṭi aṣe wo baanwo biki pa, bawo baṭilan. Dluṅ kado baka babi baṅup ɲi kadunan baṣe bame kē nji dṅalan.

¹⁰ Kē an naṣe mēban uṭup naan, amiir, ukaṅ kē nji kanaṭ ɲi uko wi nan nawutna kahaj mnhaj mi Naṣibaṭi akṭuun bañaan biki umundu bti katenna jibi bawo i na manjoonan.

¹¹ «“Dbi hēnkun, namēbaan bnuura uko wi nayeenkun, nin ñaan alon awutna kayeenk katuum ki nan.

¹² Bampokun buṭaan, ddo baka banaṭ ji pṭap du *Katoh ki Naṣibaṭi i naan. Nin baankak apēn da. Dpiit ɲi baka katim ki Naṣibaṭi i

^{*} 2:27-28 Natenan ɲi Kañaam 2.8-9.

naan na katim ki ubeeka wi Naşibaŋi i naan. Ubeeka mēnt̄ uwoon Yerutalem dhalu dankwalnaniin baŋi du Naşibaŋi i naan. Dpiit̄ ŋi baka kak katim naan kahalū.

13 «“Ankaan̄ ibaŋ atiinkan uko wi Uhaaş wi Naşibaŋi ujakun na banfiyaarun.” »

Uŋup wi bapiitun̄ tun̄ banfiyaarun̄ biki Lawoditiya

14 Akak aji na nji : « Piitan̄ banfiyaarun̄ biki Lawoditiya iji na baka : “Ŋaan̄ i bajaan̄ badu uwo han̄, anjaan̄ aŋup na manjoonan̄ uko wi Naşibaŋi, anwoon̄ nateek, anşihun̄ iko bti impaşaniin̄ aŋiini aji :

15 Dme uko wi najaan̄ nado uwaan̄ udooni. Dŋal nado uko unkaan̄ udooni.

16 Kē jibi uko wi najaan̄ nado uwaan̄un̄ udooni, dban̄ ŋi ppokan̄.

17 «“Naji naji nawo bayok, naanwaan̄ nin uko ulon̄ aŋe wo naamme kē nawo banwuŋanun̄, bajuuk, bawaan̄, banwoon̄ bakuul abot awo byiŋu.

18 Hēnk, natiinkan̄ uko wi nji kajakanan̄: nanugan̄ wuuru wi naan wi mbomanun̄ bnuura maakan, wal mēnt̄ nawo bayok na manjoonan̄. Nanugan̄ kak imiŋa ifaatal̄ nawohara, nawutna kawo byiŋu kakowa, nabot nanuḡ bko bi kēŋ nahilna nado kawin̄ bnuura.

19 Kē nji, baŋaan̄ biki nji nŋalun̄ dji kanoman̄ na baka kakut̄ kakob baka. Natamaan̄ keeri, nawugēŋ nŋal.

20 Natenan, dwo ŋi plēman̄ akob. Ŋaan̄ antiinkun̄ pdiim̄ naan ahaabēŋaan̄ plēman̄, kaneej du katohul, n̄de kaŋah.

21 Nji dpok̄ buŋaan, aŋo na Paapa ŋi pŋij pi pŋih. Bampokun̄ buŋaan, dŋen̄ baka babi baŋo na nji ŋi pŋij pi pŋih.

22 Ankaan̄ ibaŋ atiinkan̄ uko wi Uhaaş wi Naşibaŋi ujakun na banfiyaarun̄.” »

4

Pŋij pi pŋih pi Naşibaŋi

1 Wi uko wan̄ uŋepun̄, dkak̄ aten, awin̄ plēman̄ panwoon̄ bhaab du baŋi aŋe tiink̄ pdiim̄ pambiin̄ aŋiini na nji, pambiin̄ awo ji plul̄ kē pajakēn̄ : « Payiin̄ ibi ŋi, nŋe diimanu uko unklun̄ kaŋep̄. »

2 ŋi dko mēnt̄, kē *Uhaaş wi Naşibaŋi uŋe neej ŋi nji. Pŋij pi pŋih plon̄ pawo du baŋi, kē alon̄ aŋo ŋi pa.

3 Dwin̄ uko ujeenkal̄ na unilu kē uknuur̄ ŋi a. Kaŋaanan̄ ki ubopal̄ kalon̄ kankwoj̄ woun̄ kafooȳ pŋij pi pŋih.

4 Bantohī iŋeen̄ nŋēb̄ na babaakēr̄ banwohariin̄ imiŋa ifaatal̄ feh, afuutā nŋepī nji pŋih̄ nji uwuurū baŋo ŋi itij̄ yi pŋih̄ afooȳ pŋij̄ pteek̄ pun̄.

5 Iliik̄ liik̄ na idiim̄ na imparantant̄ ipēn̄ ŋi pŋij̄. Kfiit̄ī paaj̄ na plon̄ kayik̄ ŋi kadun̄ ki pa, kul̄ kawoon̄ nŋhaaş̄ paaj̄ na ulon̄ nji Naşibaŋi.

6 Uko ulon̄ uwo ŋi kadun̄ ki pŋij̄, awo ji bdēk̄ banwoon̄ ji kawinī kanknuurun̄.

Nkō nbaakēr̄ nŋawo ŋi ptoof̄ pi pŋij̄ abot̄ afooȳ pa ; awo na kēŋ ŋi kadun̄ na kafet̄.

⁷ Uko uteek unaam na ulihu, kē utēbantēn uwo ji uwit ukaş umpoṭi, uwajanṭēn kē uwo na kaara dannaamun na di ñaan, kē ubaakanṭēn unaam ji ukat uweek unkyiṭun.

⁸ Nko nbaakēr nun nawo undoli na ibaaklu paaj inwoon na kēş ʈi ya meet ʈi iban. Naji nabi kahuuran huuran unuur bti na utejan bti kaji : « Iyimani, iyimani, iyimani, iwi Naşibaṭi *Anhiniin iko bti, anjonun nwoo, anwoon, ankmbiin. »

⁹ Hēnk, uyaaş undoli wi nko nbaakēr nun njajaan njayeeh kadēman, kabeeb Naşibaṭi anṭoon ʈi pṭij pi pşih, anwoon te mnto,

¹⁰ bantohi iñeen ntēb na babaakēr bukuṇ bajot ʈi ihoṭ yi anṭoon ʈi pṭij, adēman anwoon te mnto. Baji bafēl nṭepi nji pşih ʈi kadun ki pṭij kaşē ji :

¹¹ « Ajugun, Naşibaṭi i nun bañaan bawo biki kadēmanu kabot kabeebu mnhina bti manwoona du iwi,

ʈiki iwi ipaşun iko bti, inaluṇ ppaş ya, kē iwo yii yi. »

5

Anwoon unkaneel wi bṭejan

¹ Dkak awin ʈi kañen kadeenu ki anṭoon ʈi pṭij pi pşih ulibra umpiitaniiṇ ʈi meet na ʈi bdiḡ, kē adēt wa aşē jatan nyyaş paaj na ulon kameel ki pbeela kakuuṭna wa.

² Kē nşē win uwanjut unwoon na mnhina mnweek kē uhuuran maakan aji : « In ataaruṇ na ppēnan uko undētnun ulibra kahaabēş wa? »

³ Kē nin alon du baṭi na ʈi mboş na ʈi mboş uṭeeh aanhil phaabēş wa kaleyiir.

⁴ Wi wi nşaan awooni maakan ʈiki baanwin win nin ñaan antaari na phaabēş wa.

⁵ Alon ʈi bantohi kē aşē ji na nji : « Kwooni! Tenan, uliihu wi pntaali pi Yuda*, ampēnnun ʈi *Dayiṭ, awat başooradul ; ul ahiluṇ ppēnan uko wi badētnun ulibra nyyaş paaj na ulon kahaabēş wa.

⁶ Wal mēnt kē nşē win ʈi ptoof pi pṭij pi pşih na pi nko nbaakēr na pi bantohi, anwoon unkaneel wi bafaaluṇ. Awo na itiim paaj na plon ʈi bkow akuṭ awo na kēş paaj na plon. Kēş mēnt kawoon nyyaş paaj na ulon nji Naşibaṭi, nji ayiluṇ ʈi umundu bti.

⁷ Anwoon unkaneel abi ayeenk ulibra ʈi kañen kadeenu ki anṭoon ʈi pṭij pi pşih.

⁸ Wi ayeenkun wa, nko nbaakēr nun na bantohi iñeen ntēb na babaakēr babi anup ʈi kadun ki anwoon unkaneel adēmana. Andoli amēban bntuni na ikoopa yi uwuuru intumi mnkulan manwoon pñehan pi bañaan biki Naşibaṭi.

⁹ Bayeeh kayeeh kahalul aji : « Itaan na pyeenk ulibra kapēnan iko indētnun wa ʈiki ibi faalana,

na pñaak pi nu ikakan du
Naşibaŋi

bañaan biki kşini bti, nŋup bti,
kntaali bti na nŋtaak bti.

10 Ido baka kē bawo pntaali
pi baŋenan banwoon
başih

aşē lemp ŋi kadun ki Naşibaŋi,
bankşihun ŋi mboş. »

11 Wal mēnt dwin abot
atiink idiim yi nwanjut nŋum
njanfooyun pŋij pi pşih na nko
nŋun na bantohi. Nŋum pŋum
paŋ awo kntuni na kntuni
ktum maakan,

12 aşē yeeh na idiim iweek
maakan aji :

« Bañaan bawo biki kadēman,
kabot kabeeb anwoon
unkaneel unfaalaniin

ŋiki awo mnhina abot awo
pyok, awo uşal untuŋa,
abot awo uforta. »

13 Dkak atiink iko im-
paşaniin bti inwoon du baŋi,
ŋi mboş, ŋi mboş uŋeeh, na ŋi
bdēk, iko bti inwoon ŋi ya kē
ikji :

« Iwi inŋoon ŋi pŋij pi pşih na
iwi inwoon unkaneel,
nbeeban adēmanan ŋiki nawo
mndēm na mnhina te
mnŋo. »

14 Kē nko nbaakēr nŋun nşē ji
: « Uwo haŋ » kē bantohi başē
nŋup ŋi kadun ki baka adēman
baka.

6

*Ppēnan iko inkuuŋnun uli-
bra*

1 Hēnk, kē nwin, wi anwoon
unkaneel apēnanun uko uteek
unkuuŋnun ulibra, kē nşē tiink
ulon ŋi nko nbaakēr nŋun kē

ukŋiini na pdiim pweek pan-
woon ji kamparantant aji : «
Biini. »

2 Kē nten aşē win umpēlēt
ufaatal kē ukbi. Andapiin wa
awo na kaŋaanan ki işuuri, kē
bafuuŋana utepi wi pşih. Kē
aya awo nayoh du ugut, kaya
kado kayoha yoh.

3 Wi apēnanun utēbantēn,
dtiink uko utēbantēn ŋi nbaakēr
nŋun kē uhuuran aji : « Biini. »

4 Kē umpēlēt ulon ukak
apēn, awo ujeenkal. An-
dapiin wa bawula mnhina
mi pŋij ugut ŋi mboş, bañaan
bado kafinar. Bawula kakej
kawee.

5 Wi apēnanun uwajantēn,
dtiink uko uwajantēn ŋi
nbaakēr nŋun kē uhuuran aji
: « Biini. » Kē nten aşē win
umpēlēt ujēnal. Andapiin
wa awo na uko upeeşaraani
ŋi kaŋen.

6 Kē nşē tiink uko ji pdiim
plon pampēnnun ŋi ptoof pi
nko nbaakēr nŋun aji : « Unkil
wi maaj pa baluk bi unuur,
nkil nŋwajant ŋi udut pa baluk
bi unuur. Kē ukēra na ubiŋu,
nawutan preeş jibi pawoon.
»

7 Wi apēnanun ubaakantēn,
dtiink uko ubaakantēn kē
uhuuran aji : « Biini. »

8 Kē nşē win umpēlēt un-
woon ji ujaagal unlewun. An-
dapiin wa katimul kawo pkeŋ
kē i bajaan bado mnkeŋ aşē
ŋaşa. Bayeenk mnhina mi pŋin
na kej, na ubon, mmaak, na
nko nŋi uŋeeh bañaan biki kafah
kalon ŋi ibaakēr yi umundu.

9 Wi ahaabēşun uŋeenantēn,
dwin ŋi *bliit bi mngur uŋeeh

7

ɲhaaʃ ɲi bañaan biki bafaalun
 ʦiki babi fiyaar Naʃibaʦi akuʦ
 aʦup uko wi nul.

10 Bahuuran na pdiim
 pweek aji : « Ajugun
 Nayimanaan, anwoon na
 manjoonan, iyoonek lum
 kawayʃaanun na bañaan
 biki umundu ʦi pñaakun pi
 batulun, kakob baka? »

11 Wal mēnt̃ kē baʃē wul
 baka andoli kamiʃa kafaatal
 aʃē ji na baka bayoonk
 ntiinku kak te bayit̃ baka
 banklemparun Yetu ban-
 woon i pbi kafɲana jibi bukal
 bafɲaniiñ bakaʦ.

12 Hēnk, kē nwin, wi
 ahaabēʃun upaajan̄t̃en, kē
 mboʃ manʃē ʃint̃ar maakan,
 kē unuur uʒen awo ji ihil,
 kē pli bti pajeenk jud awo ji
 pñaak.

13 Njah ɲajot ʦi mboʃ awo
 ji mnko manwoon̄ maandobi
 jeenk mi ukēk uwatun̄,

14 kē baʦi bakak awo ji kam-
 bantan ki banujun̄, kē inkun̄
 na ɲjiw bti ipēn du dko di
 iwoon̄.

15 Wal mēnt̃ kē baʃih biki
 mboʃ, bañaan̄ baweek, baʃih
 biki bangoli, bayok, bañaan̄
 bantiinkaniin̄, balemp bti na
 baweek biki baka bti baʃē ya
 amena du ihēr yi inkun̄ na du
 mnlaak manwoon̄ da.

16 Bawo ʦi pji na inkun̄ na
 mnlaak : « Najotnun, na-
 menun ɲlow kēʃ ki an̄toon̄ ʦi
 p̄t̄ij pi p̄ʃih, nakuʦ nalowanun
 udeeb wi anwoon̄ unkaneel.

17 Unuur uweek wi udeeb
 wi baka ubii, in aknaʦun̄? »

*Uko unkyuujun̄ kē bañaan̄
 bawo biki Naʃibaʦi*

1 Wi iko yaɲ it̄epun̄, dwiɲ
 ɲwanjut̃ ɲbaakēr kē ɲawo ʦi
 imban̄ ibaakēr yi umundu,
 ɲamēban̄ ɲyook ɲbaakēr, uyook
 uwutna kayook ʦi mboʃ kēme
 ʦi bdēk kēme ʦi bko blon̄.

2 Dkak awin uwanjut̃ ulon̄
 kē ukwoona umayar unuur
 apaya, uwo na uko wi uk-
 doon̄ kaʦu ɲaan̄ kayuujna kē
 awo i Naʃibaʦi anwoon̄. Udo
 pdiim pweek aji na ɲwanjut̃
 ɲbaakēr ɲambiin̄ ayeenk mn-
 hina mi p̄tok mboʃ na bdēk :

3 « Nawutan katok mboʃ
 na bdēk na mnko : nay-
 oonkan duna ɲtu ʦi ijuk yi
 biki Naʃibaʦi uko unkyuujun̄
 kē bawo biki nul. »

4 Hēnk, kē baʦup hum di
 bañaan̄ biki baʦuun̄ uko mēnt̃
 bawoon̄, bawo : iñeen-week
 na iñeen ɲbaakēr na babaakēr
 ɲyaaʃ iñeen-week iñeen (144
 000) bampēnni ʦi kntaali bti ki
 babuk Itrayel.

5 Biki pntaali pi Yuda biki
 baʦuun̄ uko unkyuujun̄ kē
 bawo biki Naʃibaʦi bawo
 iñeen-week iñeen ɲyaaʃ iñeen
 na ɲtēb (12 000).

Biki pntaali pi Ruben bawo
 iñeen-week iñeen ɲyaaʃ iñeen
 na ɲtēb (12 000).

Biki pntaali pi Gad bawo
 iñeen-week iñeen ɲyaaʃ iñeen
 na ɲtēb (12 000).

6 ʦi pntaali pi Ater bawo
 iñeen-week iñeen ɲyaaʃ iñeen
 na ɲtēb (12 000).

Biki pntaali pi Neftali bawo iñeen-week iñeen nyaaş iñeen na ntëb (12 000).

Biki pntaali pi Manate bawo iñeen-week iñeen nyaaş iñeen na ntëb (12 000).

7 Biki pntaali pi Timeyon bawo iñeen-week iñeen nyaaş iñeen na ntëb (12 000).

Biki pntaali pi Lewi bawo iñeen-week iñeen nyaaş iñeen na ntëb (12 000).

Biki pntaali pi Itakaar bawo iñeen-week iñeen nyaaş iñeen na ntëb (12 000).

8 Biki pntaali pi Tabulon bawo iñeen-week iñeen nyaaş iñeen na ntëb (12 000).

Biki pntaali pi Yotef bawo iñeen-week iñeen nyaaş iñeen na ntëb (12 000).

Biki pntaali pi Benyamin bawo iñeen-week iñeen nyaaş iñeen na ntëb (12 000).

Bañaan batum maakan biki ntaak bti

9 Wi uko wan utëpun, kë nşë win pntuk pi bañaan pweek maakan, pi nin ñaan awoon aanhil pfën. Bawoona ntaak bti, na kşini bti, na kntaali bti na ntup bti anaş ti kadun ki ptij pi pşih na ki anwoon unkaneel wi btejan. Bañaan mënt bawohara imişa ifaatal, awo na ijaak ti iñen.

10 Bahuuran maakan aji :
« Naşibaţi i nun anwoon ti ptij pi pşih
na anwoon unkaneel
babuuranun nja. »

11 Kë nwanjut bti nşë fooy ptij pi pşih na bantohi na nko nbaakër nun anup afët kaara ti mboş adëman Naşibaţi,

12 naji :

« Uwo han! Naşibaţi i nun,
nbeebu adëmanu
şiki iwo na uşal untunja
na mndëm na mnhina te
mno. »

Uwo han! »

13 Alon ti bantohi bukun anaşa aşë heparaan aji : «
Bañaan banwohariin imişa
ifaatal yi, bawo bahon ba?
Bawoona şun ba? »

14 Kë nteem aji : « Naweeek,
iwi imeen. »

Kë aşë ji na nji : « Bawo
bañaan banwoonun du mn-
haj mnweek ; banaj imişa yi
baka ti pñaak pi anwoon un-
kaneel akakan ya ifaatal. »

15 Uko wan ukaan kë ba-
naş ti kadun ki ptij pi pşih
pi Naşibaţi, adëmana pnak na
utejan du dko dyimanaan di
nul, kë antoon ti pa alun
kayenan baka.

16 Ubon uunkak ade baka,
udaan uunkak atij baka,
bnuur baankak atër baka,
këme uyook uyik ulon.

17 Anwoon unkaneel, an-
woon ti ptoof pi ptij pi pşih
akun kawo nayafan i baka
kaşë kañoof baka du nkumpës
ni meel manjaan manwul
ubida. Naşibaţi alun kawent
mnkuul bti manwoon ti kës ki
baka. »

8

*Ppenan uko utënk paaj na
ulon unkuutnun ulibra*

1 Wi anwoon unkaneel
wi btejan apënanun uko
unkuutnun ulibra utënk paaj
na ulon, kë başi başë yomp bti
ado uko ji ptoof pi uwoori.

² Kē nşē win ŋwanjut paaj na ulon ŋanjaan ŋanaŋ ti kadun ki Naşibaŋi, kē ŋayeenk klul paaj na plon.

³ Uwanjut ulon kak unwoon na pŋukar pi uwuuru panjaan patēna mnkulan ubi anaŋ kaŋog *bliit bi mn-gur. Uyeenk mnkulan mntum katēr ma du bliit bi mngur banwoon ti kadun ki pŋij pi pŋih pi Naşibaŋi, manhilna mampaya na pŋehan pi biki Naşibaŋi bti.

⁴ Kē udu wi mnkulan mankyikun uşē pēnna ti pŋukar panwoon ti kaŋen ki uwanjut wun apaya du Naşibaŋi na pŋehan pi biki nul.

⁵ Wi wi uwanjut uşaan ajei pŋukar atuman pa bdoo banwoonun du bliit bi mngur aşē fēl pa ti mboş. Wal mēnt kē imparantant na idiim itiinkanaa, kē iliik liik iklaŋşa, mboş bti kē manşintari.

Klul paaj na plon

⁶ Kē ŋwanjut paaj na ulon ŋanwoon na klul ŋun ŋaşē bo-mandēr pa plul.

⁷ Uteek ululi, kē mpoj na bdoo inaakiirun na pŋaak işē jot ti mboş ; kafah kalon ti ifah iwajanŋ yi mboş kē kayiki, kē kalon ki mnko kayik na ujaagal bti.

⁸ Utēbantēn ululi, kē uşē wo wo ji pnkun pweek pankyikun pajotnun bdēk ; kē kafah kalon ti ifah iwajanŋ yi bdēk kakak pŋaak.

⁹ Kafah kalon ti iwajanŋ ki ŋko ŋanwoon ti bdēk bweek kakeŋi, kē kafah kalon ti iwanjanŋ ki iŋeem na ŋlantu katokaa.

¹⁰ Uwanjut uwajanŋtēn ululi, kē du baŋi, ujah uweek uşē jot ayik ji bdoo bweek. Ujot ti kafah kalon ti iwajanŋ yi idēk na ŋkumpēs.

¹¹ Katim ki wa kawo unhaayun, kē kafah kalon ti iwajanŋ yi meel kahaayi, ukaan kē baŋaan batum bakeŋi.

¹² Uwanjut ubaakanŋtēn ululi, kē kalon ti ifah iwajanŋ yi bnuur na ki pli na ki njah işē koba, hēnk, kafah kalon ti iwajanŋ yi ŋa ijēmşaa : unuur uwaan kafah kalon ki bjeehi bi wa, kē utejan ukak awaan bi wa.

¹³ Wal mēnt dten ten, aşē tiink ukat uweek unkyiŋun du kalowan du baŋi ahuuran maakan aji : « Pwuŋan, pwuŋan, pwuŋan ti baŋaan biki mboş wal wi ŋwanjut ŋwajanŋ ŋandukiin plul ŋaklulun. »

9

Plul pŋeenanŋtēn

¹ Uwanjut uŋeenanŋtēn ululi, kē nşē win ujah kē upēnna baŋi ajot ti mboş. Ujah mēnt uyeenk kaniigşaaŋi ki bnjiir bweek,

² aya ahaabēs ba, kē udu uşē pēn ti ba awo ji udu wi bdoo bweek. Udu ufēlan bnuur na dko bti.

³ Kē ŋguul ŋaşē pēnna ti udu mēnt aniink mboş ; ŋayeenk phina pannaami na pi ŋtifar ŋi mboş.

⁴ Baneenan ŋa pban ujaagal na mnko, ŋawut kaban nin uko ulon unjaan umay ti mboş. Baŋaan banwoon baanwo na uko unkyuujun

kë bawo biki Naşibaŋi ƚi ijuk ƚaŋ biki ŋawoon i katap.

⁵ Kë başë neenan ŋa ŋafin baka, baŋi ŋahajan hajan baka kli kaŋeen. Mnhaj mi ŋajaan ŋaŋu manwo ƚi mi ŋaan ajaan ahaj woli utifar utapa.

⁶ ƚun ŋnuur mënŋ baŋaan bado kala pkeŋ paşë paŋi ; baŋal pkeŋ paşë papok baka.

⁷ Nguul mënŋ ŋawo ƚi ŋmpëlënt ŋi babomanun pa ugut. Nawo na uko ulon unnaamun na ŋtepi ŋi pşih ŋi uwuuru. Ikaara yi ŋa iwo ƚi yi baŋaan.

⁸ Uwel wi nguul mënŋ uwo ƚi uwel wi baaŋ, kë iŋiin yi ŋa iwo ƚi yi uliihu.

⁹ Nawo na uko ulon unnaamun ƚi kamişa kanŋak ki bangoli. Woli itiink ŋa kë ŋakyiŋ, ibaaklu yi ŋa iŋi do ƚi ŋkaaru ŋi ŋmpëlënt ŋakpuluŋ ŋtum ŋankŋiirun dko di ugut.

¹⁰ Nawo na itant innaami na yi ŋtifar, awo na itapi. ƚi itant yun di di mnhina mi phajan baŋaan kli kaŋeen manwoon.

¹¹ Naşih i ŋa awoon uwanjut wi bnjiir bweek ; katim ki wa ƚi uhebërë kawo Abadon, kë ƚi ugrek kawo Apolijon, uwoon natok.

¹² Kaŋaafa kateek kaŋëpi, kë itëb işë duka inkbiyi.

Plul ppaajantën

¹³ Uwanjut upaajantën ululi, kë nşë tiink pdiim kë papënna ƚi imban ibaakër yi *bliit bi mngur bi uwuuru banwoon ƚi kadun ki Naşibaŋi.

¹⁴ Pdiim mënŋ paŋi na uwanjut unwoon na plul : « Wutaan ŋwanjut ŋbaakër

ŋantananiin du bdëk bi Ėfrat. »

¹⁵ Kë bawutan ŋwanjut ŋbaakër ŋun, ŋannaŋun abi kayoonk yoonk uwoori, unuur na pli na uşubal wi ŋakfinun kafah kalon ƚi iwajant yi baŋaan biki mboş.

¹⁶ Nawo na bangoli bandapiin ŋmpëlënt ; baŋupën hum di di bangoli mënŋ bawoon: bawo iŋeen-week ŋtëb ŋyaaş iŋeen-week iŋeen ŋyaaş iŋeen-week iŋeen (200 000 000).

¹⁷ Kë nwin ŋmpëlënt na bandapiin ŋa : bawohara imişa inŋak yi bangoli, iwo ijeenkal jud ƚi bdoo, awo iniilu awoj woj abot awo kak ileel ƚi pdëpalën panjaan patërad. Ikow yi ŋmpëlënt iwo ƚi bi uliihu, ŋapënan ƚi mntum mi ŋa bdoo, udu na pdëpalën panjaan patërad.

¹⁸ Iŋaafa iwajant yun, inkpënuŋ ƚi mntum mi ŋa ifin kafah kalon ƚi iwajant yi baŋaan biki mboş.

¹⁹ Mnhina mi ŋnpëlënt ŋun manwo ƚi mntum na itant yi ŋa. Itant yi ŋa inaam na ŋpula, iwo na ikow, kë na ikow yun mënŋan yi yi ŋajaan ŋadolna buŋaan.

²⁰ Kë bandukiin ƚi baŋaan, banwoon baankeŋ ƚi kaŋaafa kanŋepun kun, baandug umeli aŋaŋan pdo buŋaan di bajaan babi kado, awo ƚi pdëman ŋntaayi na ŋnton ŋi baŋakun na uwuuru na ŋi baŋakun na untaam na ŋi ifeeru na ŋi mlaak na ŋi imul, ŋul ŋanwoon ŋaanhil pwin, ptiink këme kapoş.

21 Baankak adug umeli añaan pfiñ bañaan, pkaalam, pjuban pi piint na kakii.

10

Uwanjut unwoon na ulibra umpoŋi

1 Dwin uwanjut ulon kak unwoon na mnhina kē uwalnaana baŋi. Uwohara kanfēluŋ, kañaanan ki ubopal kafooy bkow bi wa, kaara di wa dawo ji bnuur, kē ihoŋ yi wa iwo wo ji itap yi bdoo.

2 Umēban ulibra umpoŋi unwoon bhaab ŋi kañen. Utap kahoŋ kadeenu ŋi bdēk, atap kamayu du mboŋ,

3 ašē huuran na pdiim pweek panwoon ji pi uliihu. Wi uhuuranuŋ, kē imparantant paaj na kalon iše dug.

4 Wi imparantant iduguŋ, dya ppiit uko wi ijakuŋ, ašē tiink pdiim panwoonuŋ baŋi, kē pajakēn : « Kpiit uko wi imparantant paaj na kalon ijakuŋ, nin alon awutna kame wa. »

5 Kē uwanjut wi mbiin awin kē unaŋ ŋi bdēk na ŋi mboŋ ušē deen kañen kadeenu baŋi,

6 ašē mehna ŋi katim ki ankwoon te mnto, ŋi katim ki ampaŋuŋ baŋi na iko inwoon ŋi ba, ŋi katim ki ampaŋuŋ mboŋ na iko inwoon ŋi ma, ŋi katim ki ampaŋuŋ bdēk na iko inwoon ŋi ba, aji : « Wal ubani, kē pyoonk pabaa!

7 Kē ŋi ŋnuur ŋi baktiinkuŋ uwanjut uŋēnk paaj na ulon ululi, wi wi iko immeniin yi Naŋibaŋi ikdolaniin jibi

abiin aŋup *baŋuparul banjaan balempara. »

8 Kē pdiim pi mbiin atiinkna du baŋi pakak aŋiini na ŋi ajakēn : « Yaan ijej ulibra umpoŋi unwoon bhaab unwoon ŋi kañen ki uwanjut un- tapuŋ kahoŋ kalon du bdēk atap kundu du mboŋ. »

9 Kē nya du uwanjut aji na wa uwulēn ulibra. Kē ušē ji na ŋi : « Yeenkan, deen wa ; ulil ŋi mntumu ji mnob, kašē katēru du kayiŋ. »

10 Djej ulibra ŋi kañen ki uwanjut, ade wa. ŋi mntum naan uwo wo ji mnob kē wi ndeen wa aba, kē kayiŋ naan kašē yik.

11 Wal mēnt kē bašē jakēn : « Iwo kaŋup kak uko wi Naŋibaŋi ajakuŋ ŋi uko wi kn- taali ktum, ŋŋaak ŋŋum, ŋŋup ŋŋum na baŋih biki baka. »

11

Bamaar batēb

1 Wi wi nŋaan ayeenk pmul pannaamuŋ na pi baniw bajaan baniibna. Kē Naŋibaŋi ašē ji na ŋi : « Naŋiin iya iniib *Katoh Kaweeek ki naan na bliit mi mnguur, ibot ifēn bañaan bambiin ŋi ka adēmanaan.

2 Wutan kaniib blay bi bdig bi Katoh ki naan. Wutan ba hēnk, ŋiki ddukar ba banwoon baanwo bayuday, baluŋ kapoŋ poŋan ubeeka uyimanaan kli iñeen ŋbaakēr na ktēb (42) katok wa.

3 Dluŋ kayil bamaar batēb biki naan bado kaŋuparaan, bawoh ŋŋaaku ŋnuur iñeen- week ŋyaas iñeen na ŋtēb na

ηnuur iñeen paaj (1260) mēnt.
»

⁴ Bukal bawoon mnko mntēb mi mnoliwera na kfiiti ktēb kannatun ti kadun ki Ajug mboş.

⁵ Woli ñaan alon aṇal pba na baka, bdoo bapēnna ti mntum mi baka katok başoorad baka. Aa, woli ñaan aṇal pfiṇ baka, hēnk di akkeṭun.

⁶ Bawo na mnhina mi ptuh baṭi, nin uşubal uunkjot ti wal wi bakwoon ti pṭupar Naşibaṭi. Bawo kak na mnhina mi pkakan meel pñaak na mi pṭu iṭaafa itum ti mboş, wal wi baṇalaan.

⁷ Kē wal wi bakbaan pṭup uko wi Naşibaṭi aṭuun baka pṭup, uko ulon unkpēnnun du bnjiir bweek upēn kagut na baka, kakob baka kabot kafin baka.

⁸ Muum mi baka manduka ti bayiti bi ubeeka uweek wi bapaṇnun Ajugun, unwoon ji Todom kēme Ejiptu.

⁹ Bañaan biki kntaali bti, kşini bti, ṇṭup bti na ṇṭaak bti babi pten muum mi baka. Mawo ti bayiti bi ubeeka ηnuur ṇwajant na ptoof pi unuur, bapok bamoy ma.

¹⁰ Bañaan banfēṭun mboş baṭan ti uko mēnt kawo ti mnlilan kabot kaṭenar iko, ṭiki baṭupar Naşibaṭi batēb bukuṇ babi hajan baka maakan.

¹¹ Kē wal wi ηnuur ṇwajant na ptoof pi unuur ṇaktēpun, uhēfēnt unwoonun du Naşibaṭi uneej ti bankeṭun bukuṇ, başē banaṭa. Wal mēnt palēnk pweek paneej bambiin pten baka.

¹² Batēb bukuṇ başē tiink pdiim pweek pampēnnun baṭi paṭi na baka : « Napayiin ti. » Başē bapaya baṭi ti kanfēluṇ ti kadun ki başoorad baka.

¹³ Wal mēntan wun, mboş manşinṭar maakan, kafah kalon ti iñeen yi ubeeka kaşē jot ; bañaan iñeen-week ṇyaaş iñeen paaj na ulon (7000) bakeṭ ti kaṭaafa mēnt. Bandukiin balēnk maakan aşē dēman Naşibaṭi anwoon baṭi.

¹⁴ Kaṭaafa katēbantēn kaṭēpi, kawajantēn kabi hēnkun.

Plul pṭēnk paaj na plon

¹⁵ Wi iko yaṇ itēpun, uwanjut utēnk paaj na ulon ululi, kē idiim iweek işē tiinkana du baṭi aji : « Pşih pi mboş pawo hēnkun pi Ajugun na *Krittu i adatuṇ ; aşih te mnto. »

¹⁶ Kē bantohi iñeen ṇtēb na babaakēr banṭoon ti itij yi pşih ti kadun ki Naşibaṭi, başē fēt kēş ti mboş adēmana,

¹⁷ baji baji :

« ṇbeebu, iwi Ajugun Naşibaṭi
*Anhiniin iko bti,

inwoon, abot ajon nwoo,
ijej mnhina mnweek mi nu
abēkanaa pşih pi nu.

¹⁸ Bañaan biki ṇṭaak badee-
baṭi,

kē udeeb wi nu uşaan abi.
Wal wi pwayēş bankeṭun
ubani,
wal wi ptuum baṭuparu
banjaan balemparu,
na bañaan biki nu bti,
banjaan batiinku,
bampoṭi na baweeck,

kë wal wi ptok banktokun
umundu ubani. »

19 Wal mēnt, kë *dko
dyimanaan di Naşibaţi dan-
woon du baţi daşē haabşa,
kë *umaala uyimanaan wi
bhonar uşē pēn awinana da.
Wi wi iliik liik işaın awinana,
kë imparantant itiinkanaa,
mboş kë manşintari, kë uşubal
uweek wi mpoj mmag uşē jot.

12

Ŋaaf na unjumpul

1 Wi iko yaŋ itēpun,
uko uŋonārēnaan maakan
uwinana du baţi : ŋaaf
anwohariin unuur kë uwo
kamişa abot atap ihoţ ti pli,
aşē wo na njah iŋeen na ntēb
ti bkow kë njawo utepi wi pşih.

2 Ŋaaf mēnt awo na kayin
aşē do idiim ţiki wal wi nul wi
kabuk ubani, kë akhaj.

3 Uko ulon ukak awinana
du baţi : uwo ji unjumpul
uweek unjeenkun ji bdoo.
Uwo na nkow paaj na blon
na itiim iŋeen. Bkow bandoli
bawo na utepi wi pşih.

4 Uji uwet na ptant pi wa
kafah kalon ţi iwajant yi njah
ŋi baţi kawat ti mboş. Uya naţ
ti kadun ki ŋaaf ankdoon na
kabuk, kahilna kade napoţ
wal wi akbukiin.

5 Kë ŋaaf aşē buk napoţ
ŋiint. Ul akbiin kaşih ntāak bti
na btintel bi pfeeru. Napoţ un
ajejanaa, aya wo du Naşibaţi,
na du ptij pi pşih pi nul.

6 Kë ŋaaf aşē ti aya du
*pndiis du dko di Naşibaţi
abomanulun. Awo da bado
kade de'ana njuur iŋeen-week

iŋeen na ntēb na njuur iŋeen
paaj (1260).

7 Ugut uweek uwo du baţi :
*Mikayel uwanjut uweek na
nwanjut ŋi nul njanej ugut na
unjumpul, kë wul na nwanjut
ŋi wa, njakak anaţa wa na
Mikayel.

8 Kë nşē yoh ŋi unjumpul
kë ŋaankak aka dko du baţi.

9 Bawat unjumpul uweek,
upula ujon wi bajaın bado
Tatana Kēme Untaayi Uweek,
unjaın uguur umundu bti.
Bawat wa ti mboş wul na
nwanjut ŋi wa.

10 Kë nşē tiink pdiim pweek
du baţi kë pakji :

« Wal wi mbuur ubani,
wal wi mnhina na pşih pi
Naşibaţi i nun,
wal wi *Krittu i adatuŋ
akdoon kaşih!

Ŋaın anjaın atapar bayiţ nja
ti Krittu

ŋaın anjaın aya du
Naşibaţi i nun katapar
baka
unuur bti na utejan bti
awatana du mboş.

11 Kë biki ataparun başē koba
na pŋaak pi anwoon un-
kaneel wi btejan,
na uţup wi Krittu wi
baktupun ;

baınal ubida kadoo kado kaţi
pkeţ.

12 Ukaın, iwi baţi, na
banfetuŋ ti iwi,
nalilaan.

Kë an mboş na bdēk nawoon
na pwuţan,
ţiki *Untaayi Uweek
uwala ti an.

Uwala ti an na udeeb uweek

ṭiki ume kē uduki'a wa
ṇwal ṇntiinku. »

¹³ Kē wi unjumpul uwinun
kē ujut ṭi mboṣ, aṣē naṭa pla
ñaat ambukun napot ṇiint.

¹⁴ Kē ñaat aṣē yeenk ibaaklu
yi ukat uweek ahilna ayiṭ,
aya du pndiiṣ alow upula, du
dko di babomanulun pa kado
kade de'ana ṇṣubal ṇwajanṭ na
kli paaj.

¹⁵ Kē upula uṣē pēnan ṭi mn-
tum mi wa meel kē manwo
ji bdēk ṭi kafet ki ñaat meel
manhilna manya na a.

¹⁶ Kē mboṣ manṣē bi aṭēnk
ñaat, manhaabṣaa, ayoor
bdēk bampēnun ṭi mntum mi
unjumpul.

¹⁷ Kē udeeb wi udeebaṭērun
ñaat udo kē unaṭa ugut na
babukul bandukiin, banjaan
baṭaṣ bti bgah bi Naṣibaṭi abot
amēban manjoonan mi Yetu
ayuujun.

¹⁸ Kē unjumpul uya naṭ
kakab bdēk*.

13

*Ulimariya umpēnnun du
bdēk*

¹ Dwin wal mēnt ulimariya
ulon unkaan itim iñeen na
ṇkow paaj na blon kē upēn
du bdēk. Ptiim pandoli pawo
na utepi wi pṣih kē katim
kankkarun Naṣibaṭi kē kapiit
ṭi bkow bandoli.

² Ulimariya wi nwinun un-
aam na uwuṭ, ihoṭ yi wa
iwo iweek abot ajab maakan,
iñiiri yi wa iwo ikujēntaan,
uwo na mntum mi uliihu.

* **12:18** Unjumpul uya naṭ kakab bdēk : Ṭi ṇlibra ṇlon ṇjon bapiit aji : kē nṣē ya anaṭ
du kakab bdēk.

Unjumpul uwul wa mnhina
mnweek mi wa na pṣih pi wa.

³ Bkow blon bi wa
bafalanaa kē bañaan bti
badoo nun kē ukeṭi, kē uṣē
jeb. Wal mēnt kē bañaan biki
mboṣ bti baṣē maṭ uko wun
aṭaṣ ulimariya.

⁴ Banup adēman unjumpul
ṭiki uwul ulimariya mnhina.
Badēman kak ulimariya aji : «
In awoon ji ulimariya wi? In
ahilun kagut na wa? »

⁵ Uyeenk mnhina mi phil
bṭup, aṣē ṭup ṇṭup ṇjooṭ ṭi
Naṣibaṭi abot akara. Uyeenk
pṣih pi kli iñeen ṇbaakēr na
ktēb.

⁶ Uhaabēṣ mntum akar
Naṣibaṭi, katimul, katohul na
banfēṭun du baṭi.

⁷ Naṣibaṭi awut wa kē ugut
na banwoon biki nul adoo
kob baka. Uyeenk pṣih aṣih
kṣini bti, kntaali bti, bañaan
biki ṇṭup bti na ṇtaak bti.

⁸ Banfēṭun mboṣ bti balun
kadēman wa, biki itim iwoon
iinwo ṭi ulibra wi ubida
wi anwoon unkaneel un-
faalaniin pa bṭējan ji mboṣ
mambi mando kapaṣana.

⁹ Ankaan ibaṭ atiinkan.

¹⁰ Anwoon i pya ukalabuṣ,
aya wa. Anwoon i pkeṭ na
kakej, bafiṇa na ka. Wal mēnt
uwo pa biki Naṣibaṭi wal wi
kamiir na pfiyaar.

*Ulimariya umpēnnun ṭi
mboṣ*

¹¹ Wal mēnt dwini kē uli-
mariya ulon kak kē upēn ṭi
mboṣ. Uwo na ktiim ktēb ji

ki unkaneel ašë ji uŋiini ji un-jumpul.

¹² Uji udo mnhina bti mi ulimariya uteek ʔi kadun ki wa. Uŋu bañaan banfëŋun mboš pŋup kadëman ulimariya uteek, umbiin afaalana ašë jeb.

¹³ Udo iko iñoŋarënaan maakan adoo ji upënan du baŋi bdoo, kado ba bawala ʔi mboš ʔi kadun ki bañaan.

¹⁴ Uguur bañaan biki mboš na iko iñoŋarënaan yi uhilun pdo ʔi kadun ki ulimariya uteek. Uji na bañaan biki mboš bado ptu pannaa-mun na ulimariya umbiin afaalana ašë naŋa.

¹⁵ Uyeenk mnhina mi pwul ptu uhefënt kë padoo hil bŋup abot ado kë bafin bañaan bti bampokun pŋup kadëman pa.

¹⁶ Ulimariya uŋu kë bañaan bti, bapoŋ na baweeek, bayok na bawaan, balemp na baweeek biki baka kë baya piitana ʔi kañen kadeenu këme ʔi pjuk uko wi wa.

¹⁷ Ñaan anwoon aanwo na uko wi, unwoon katim ki wa këme mnfën mi katim ki wa, aankhil pnug këme pwaap.

¹⁸ Uko wi, uwo wi ñaan awo na ušal untuŋa. Antitun ate-nan bnuura ame uko unwoyi ʔi mnfën mi ulimariya : uwo mnfën mi ñaan najën, uwo iñeen-week paaj na iñeen paaj na paaj (666).

14

Anwoon unkaneel wi bŋen na bañaan biki nul

¹ Dten kak ašë win anwoon unkaneel wi bŋen kë anaŋ du pnkun pi *Ŧiyon awo na bañaan biki nul iñeen-week na iñeen nbaakër na babaakër nyaaš iñeen-week iñeen (144 000) biki bapiitun ʔi ijuk yi baka katim ki nul na ki Ašin.

² Dtiink pdiim ploŋ kë pakpëna baŋi, pawo ji ubulan uweek, ji kamparantant kaweeek. Kë pdiim pi ntiinkun pawo ji kayeeh ki bankkobun intuni bakyeehun.

³ Bayeeh kayeeh kahalulu ʔi kadun ki pŋij pi pŋih na ki ŋko nbaakër na ki bantohi. Nin ñaan alon aanhil pjuk kayeeh mënŋ bë mënŋ bañaan iñeen-week na iñeen nbaakër na babaakër nyaaš iñeen-week iñeen (144 000), bambuurun ʔi mboš.

⁴ Baanŋopan nleef ŋi baka na baat, baambaan kabanaara ñaaŋ. Baji baŋaš anwoon unkaneel dko bti di akyaan. Babuuran baka ʔi bañaan bahilna bawo bateek biki Našibaŋi na biki anwoon unkaneel.

⁵ Nin nŋilan njaambaan kapënaara ʔi mntum mi baka, baanwo na nin buŋaan dlon.

Uŋup wi nwanjut nwanjanŋ

⁶ Wi uko wan uŋëpun, dwin uwanjut ulon kë uwo du kalowan du baŋi. Uwo na Uŋup Ulil Unuura unŋoon te mnto wi uwoon kaŋup bañaan banwoon ʔi mboš: uŋup wa nŋaak bti, kŋini bti na nŋup bti na kntaali bti.

⁷ Uji na pdiim pweek : « Nadoon kaŋi Našibaŋi, nado

kadëmana, ʈiki unuur wi akwayëşun ubani. Nadëmaan ampaşun baʈi na mboş, idëk na ɲkumpëş ɲi meel.

⁸ Uwanjut utëbantën upën ʈi kafëʈ ki uteek aşë ji : « *Babilon, ubeeka uweek ujoti, ujoti ; wul undaanun poot pi wa ɲtaak bti, kë pdaan poot pun pawoon ptopan uleef na pekadu di piint ʈi wa. »

⁹ Uwanjut uwajantën upën ʈi kafëʈ ki ɲteek aşë ji na pdiim pweek : « Woli alon adëman ulimariya na ptu pi wa, bapiitle uko wi wa ʈi pjuk pi nul këme ʈi kañen ki nul,

¹⁰ adaan kak poot pi udeeb wi Naşibaʈi. Poot mënt paankjëm wal wi pakjeeşaniin du pnkalame pi udeeb wi nul. An mëntan ahaj maakan ʈi bdoo na ʈi pdëpalën panjaan patërad ʈi kadun ki ɲwanjut ɲyimanaan na ʈi kadun ki anwoon unkaneel wi btejan.

¹¹ Udu wi mnhaj mi baka udo kapëna pën te mnto. Bukal bandëmanun ulimariya na ptu pi wa, bampiitaniin katim ki wa, baankka pnoorfën na pnak këme na utejan.

¹² Wal wi, uwo wal wi bañaan biki Naşibaʈi bammëbanun bgah bi nul abot afiyaar Yetu bawoon biki kataman. »

¹³ Kë nşë tiink pdiim plon du baʈi kë paji : « Piitan : banu-urandëni, bankketun hënkun aşë fiyaar Ajugun. »

Wal mënt kë *Uhaaş wi Naşibaʈi uşë ji : « Aa,

banoorfën ʈi ulemp wi baka, udo wi baka utaş baka. »

Kakit ʈi mboş

¹⁴ Dten kak aşë win kanfëluŋ kafaatal, uko ji ñaan utoon ʈi ka awo na utepi wi pşih wi uwuuru ʈi bkow, aşë wo na kakaawi kajul ʈi kañen.

¹⁵ Uwanjut ulon upënna du Katoh Kaweek ki Naşibaʈi aşë do pdiim pweek aji na antoon ʈi kanfëluŋ : « Jejan kakaawi ki nu ido kakit. Wal wi kakit ubani, mboş manjiji. »

¹⁶ Wal mënt kë antoon du kanfëluŋ aşë ʈu kakaawi ʈi mboş, kë kakit kadolana ʈi mboş bti.

¹⁷ Uwanjut ulon upënna du Katoh Kaweek ki Naşibaʈi kanwoon du baʈi, uwo wul kak na kakaawi kajul ʈi kañen.

¹⁸ Uwanjut ulon kak upënna ʈi *bliit bi mngur, uwo na mnhina mi bdoo. Udo pdiim pweek aji na unwoon na kakaawi kajul : « ʈuun kakaawi ki nu imar mnko mndolni ubiñu ʈi uwoorta wi mboş, mnko mi wa manjeenki. »

¹⁹ Kë uwanjut wun uʈu kakaawi ʈi mboş amar uwoorta wi mboş. Uʈu mnko mi umarun ʈi kako kaweek ki udeeb wi Naşibaʈi kapooñna ma.

²⁰ Bañoot mnko mun du bdig bi ubeeka apooñ, kë pñaak pampënuŋ ʈi kako kapooñni paniink dko danliŋun na ɲkilometër iñeen-week ɲwajanʈ (300) abot aya aliŋ na ijaaş yi umpëlënt unnaaʈun.

15

*Nwanjut paaj na ulon na
mnhajmbaañsaani*

¹ Dwin du baɽi uko ulon kak uweek wi ñaan ajaan amagan maakan, uwo : nwanjut paaj na ulon namëbanun iɽaafa paaj na kalon. Iɽaafa mënɽ iwoon ibaañsaani, yul iktuun udeeb wi Naşibaɽi uwinana bti.

² Dwin kak uko ji bdëk banwoon ji kawini bannaaki-iri na bdoo. Bampokun ulimariya na ptu pi wa, na mnfën mi katim ki wa, banaɽ ɽi ba duuɽ amëban intuni yi Naşibaɽi awulun baka. Bakob intuni mënɽ

³ aşë yeesh kayeeh ki bi *Moyit nalempar Naşibaɽi na anwoon unkaneel wi bɽenjan, aji :

« Iwi Ajugun Naşibaɽi *An-hiniin iko bti ;

udo wi nu udëmi abot awo uñonjarënaan,

iwi naşih i nɽaak.

Bgah bi nu bawo btool abot awo bi manjoonan

⁴ Iwi Ajugun, in awoon aankdo kaɽi'u?

In awoon aankdo kadëman katimu?

Iwi ɽaɽ iyimanun.

Nɽaak bti nabi kanup kadëmanu

ɽiki bañaan bawin kë iko yi ikdolun iwo itool. »

⁵ Dwin kak du baɽi, *dko dyimanaan di *kaloona kanjaan kadiiman kë Naşibaɽi awo da kë dahaabëşaa.

⁶ Kë nwanjut paaj na ulon namëbanun iɽaafa paaj na kalon kë napëna ɽi dko dyimanaan, nawahara imişa

ifaatal feh inkyikun, aşë tan ɽi ilank itël yi uwuuru.

⁷ Ulon ɽi nko nbaakër uwul nwanjut paaj na ulon nun knkalame paaj na plon ki uwuuru kantumi udeeb wi Naşibaɽi, ankwoon te mñɽo.

⁸ Kë mndëm mi Naşibaɽi na mnhina mi nul manşë do kë dko dyimanaan datum na udu. Kë nin alon aanhil pneej ɽi da bë iɽaafa paaj na kalon yi nwanjut paaj na ulon iin-dolanaa.

16

*Knkalame paaj na plon ki
udeeb wi Naşibaɽi*

¹ Dtiink pdiim pweek pampënnun du *dko dyimanaan kë paji na nwanjut paaj na ulon: « Nayaan najeeş knkalame paaj na plon kanwoon na udeeb wi Naşibaɽi ɽi mboş. »

² Uteek uya jeeş pnkalame pi wa ɽi mboş, kë njad nanjaan njade abot aɽëkëñ napën ɽi banwoon na uko unjaan udiiman kë bawo biki ulimariya, banjaan badëman ptu pi wa.

³ Utëbantën uya jeeş pnkalame pi wa ɽi bdëk bweek, kë bakak ji pñaaak pi ñaan ankeɽun, kë nko bti nanwoon ɽi bdëk nakeɽi.

⁴ Uwajantën uya jej pnkalame pi wa ajeeş ɽi idëk impoɽi na ɽi nkumpëş ni meel, kë meel mi iko yun bti mankak pñaaak.

⁵ Dtiink wal mënɽ uwanjut wi meel kë uji :

« Iwi nayimanaan, ibiin awo abot awo, iwo natool,

iyuuj kē pwayēš pi nu
pawo ptool.

6 Jibi bukal batulun pñaaak
pi *baṭuparu na ban-
dukiin banwoon biki
nu,

hēnk di ikaan awul baka
pñaaak badaa : uko
mēnt ulin baka. »

7 Kē nšē tiink *bliit bi mngur
kē baji :

« Aa, iwi Ajugun Našibaṭi *An-
hiniin iko bti

pwayēš pi nu bti pawo
manjoonan abot awo
ptool. »

8 Uwanjut ubaakanṭen
ujeeš pnkalame pi wa ṭi
unuur, kē uyeenk mnghina mi
ptēr bañaan na bdoo bi wa.

9 Hēnk kē bnuur byik
maakan batēr baka, kē
bawoha wo ṭi pkar Našibaṭi
ankaan mnghina mi pṭu baka
iṭaafa yun, apok pṭelēš mnwo
mi baka kado kadēmana.

10 Uñeenanṭen ujeeš
pnkalame pi wa ṭi pṭij pi pših
pi ulimariya kē pših pi wa
pawo ṭi bdēm bweek. Bañaan
bahaj maakan adoo dum
indemēt yi baka.

11 Mnghaj na njad ṇi baka
ṇaṭu kē bakkar Našibaṭi an-
woon du baṭi, apok pṭelēš
mnwo mi baka.

12 Uwanjut upaajanṭen
ujeeš pnkalame pi wa ṭi bdēk
bweek bi Ēfrat, kē bakayi,
baših bampēnnun umayar
unuur bahilna baṭēp.

13 Wal mēnṭan kē nšē
win nṭaayi ṇwuṭaan ṇwajanṭ
ṇannaamun ji ṇbopal kē ṇapēn
ṭi mntum mi unjumpul, mi

ulimariya na mi ulimariya
unwoon uṭupar wa.

14 Na manjoonan ṇawo
nṭaayi ; ṇaji ṇado iko
iñonārēnaan, ṇaya du baših
biki mboš bti kahilna kay-
itrēn baka pa ugut wi unuur
uweek wi Našibaṭi Anhiniin
iko bti.

15 Ajugun aji : « Natenan,
dbi ji nakii! Anuurandēni
anwoon bten awo na imiṣa yi
nul, anwoon aankpēn byiṣu
kaduk bduun ṭi kadun ki
bañaan. »

16 Nṭaayi ṇun ṇado kē baših
bayit du dko di bajaan bado ṭi
uhebērē Amagedon.

17 Uwanjut uṭēnk paaj na
ulon ujeeš pnkalame pi wa
na dko, kē pdiim pweek pašē
pēnna ṭi pṭij pi pših panwoon
du dko dyimanaan aji : « Uko
mēnt udolanaa. »

18 Wal mēnt kē ilik liik iṣē
pēn kē idiim na imparantant
iṭiinkanaa. Mboš manšintar
maakan jibi manwoon
maambaan kašintēraara wi
ñaan awoonun ṭi ma.

19 Pšintar pun pado kē
ubeeka uweek upaṭēšari akak
ifah iwajanṭ, kē ṇbeeka ṇi
nṭaak bti ṇajoti. Našibaṭi
aanṭilma *Babilon ubeeka
uweek : adaanan wa
pnkalame pi udeeb wi nul
unkfatun.

20 Njiiw bti ṇawunanaa kē
inkun iweek ibaa, iinkak
awinana.

21 Uṣubal wi mpoj mndiṭ
maakan ujut ṭi bañaan ;
kē kaṭaafa kun kē kado kē
bakkar Našibaṭi ṭiki katam
maakan.

17

Ñaaṭ naṭuunk

¹ Kē ulon ṭi ṇwanjut paaj na ulon ṇamēbanun knkalame paaj na plon ki uwuuru ubi ṭi nji aṭini na nji aji : « Biini, dyuuju kakob ki ñaaṭ naṭuunk naweek anwoon du kakab idēk iweek akkobiiṇ.

² Baṣih biki ṇṭaak ṇi mboṣ bawinar na a, kē bañaan banfētun mboṣ bakuj poot pi nul panwoon ubida uṭop. »

³ Wal mēnt kē uwanjut wun uṣē neeṭ ṭi uṣal wi naan aṇooṭēn du *pndiṣ, kē nwin ñaaṭ alon aṇooṇ ṭi ulimariya ujeenkal, itim inkkarun Naṣibaṭi ipiitana ṭi uleef wi wa bti. Uwo na ṇkow paaj na blon na itiim iñeen.

⁴ Ñaaṭ awohara imiṣa inuura maakan ijeenkal. Aṭu iko itum itam preeṣ yi uwuru, iwij wijaan na mnko mnuura maakan. Amēban ṭi kañen pnkalame pi uwuru pantumun na buṭaan bi bṭopar bi pṭuunk pi nul.

⁵ Bapiit ṭi pjuk pi nul ka-tim kalon, kē uko wi kawoon uṣē wo uumeetanaa. Uko umpiitaniin wii wi : « Babilon ubeeka uweek, anin pṭuunk na pṭop na buṭaan bi umundu. »

⁶ Dwin ñaaṭ mēnt kē akuj pñaak pi banwoon biki Naṣibaṭi, pi banjaan baṭup uko wi Yetu. Wi nwinulun aṣē ṇoṇar maakan.

⁷ Kē uwanjut uṣē ji na nji : « we ukaan kē iñoṇar hēnk ba? Dṭupu uko wi ñaaṭ umeniin na wi ulimariya wi

ṇkow paaj na blon na itiim iñeen wi aṭoornun.

⁸ Ulimariya wi iwinun ubi wo aṣē wo uunkak awo, kē uṣē wo i kapēn du bnjiir kaya katoka te mṇṭo. Kē bañaan biki mboṣ biki itim iwoon iimpiitana ṭi ulibra wi ubida wi umundu upaṣaniin bañoṇar wal wi bakwinun ulimariya umbiin awo, awo uunwo hēnkun, kaṣē kabi kawo kak.

⁹ « Ñaan awo kawo ṭi uko wi na mntit na uṣal unṭuṇa : ṇkow paaj na blon ṇun ṇawo knkun paaj na plon ki ñaaṭ aṭoon, ṇawo kak baṣih paaj na alon.

¹⁰ Kañeen ṭi baka bado bi wala ṭi pṣih, napaajanṭēn akṣihun hēnkun, naṭēnk paaj na alon aandobi bi, kē wal wi akbiin aankṭo kajon.

¹¹ Kē ulimariya umbiin awo, aṣē wo uunkak awo hēnkun uwo wul ṭi uleef wi wa naṣih naṭēnk bakren. Uwo alon ṭi baṣih baṭēnk paaj na alon, uṭoka te mṇṭo.

¹² « Itiim iñeen yi iwinun iwo baṣih banwoon baando bi yeenk pṣih. Kē baṣē yeenk bukal na ulimariya kaṣih uwoori uloolan ṭaṇ.

¹³ Bukal bti bawo na uṣal uloolan : pwul mnghina mi baka na pṣih pi baka ulimariya.

¹⁴ Balun kagut na anwoon unkaneel wi bṭējan aṣē kob baka, ṭiki awo naweek i baweek, naṣih i baṣih. Bandu'aniin, bandataniin, banfiyaarulun, banaakiir na

a, kakob bambiin pgutan na a. »

¹⁵ Uwanjut uji na nji kak : « Meel mi iwinun, mi naŋuunk aŋoon manwo kntaali, knŋuk, nŋtaak, na nŋup.

¹⁶ Ulimariya na itiim iŋeen ki iwinun naluŋ kaŋoor naŋuunk, kaŋok tokana bti kabot kaduka byiŋu, kade uyemaŋ wi nul kabot kaŋera.

¹⁷ Na manjoonan, Naŋibaŋi aŋuun ŋi nŋaaŋ nji baŋih bukuŋ uko wi aŋaluŋ bado kē bawo na uŋal uloolan wi pdo wa : baluŋ kawul pŋih pi baka ulimariya kē udoo do uko bti wi Naŋibaŋi aŋupun.

¹⁸ Kē nŋaŋ i iwinun, awoon ubeeka uweek unjaan uŋih ŋi baŋih biki mboŋ. »

18

Pjot pi Babilon

¹ Wi uko waŋ uŋeŋun, dwin uwanjut ulon kē uwalnaana baŋi. Uwo na mnhina mn-week, kē bjehe bi wa baŋe jeehan mboŋ.

² Udo pdiim pweek aji :

« *Babilon ubeeka uweek ujoti!

Ujoti! Ujoti!

Ukak ufēŋ wi nŋtaayi,

dko di nŋtaayi bti nŋawoon na di nkaŋ nŋop nŋwuŋaan bti.

³ Nŋtaak nji mboŋ bti nŋadaan poot pi da,

kē pdaan poot pun paŋe wo pŋopan uleef na pekadu di piinŋ.

Baŋih biki mboŋ bti bawinar na da,

kē bawaap biki mboŋ bayokna ŋi pŋal iko

yi umundu pi baŋaan biki da. »

⁴ Wal mēnŋ dkak atiink pdiim plon panwoonun baŋi, paji : « An pntaali pi naan, napēnan ŋi ubeeka wun, nawutna kanaakiir ŋi pjuban pi baka, iŋaafa inkmbiin ŋi baka iwutna kajotnan.

⁵ Buŋaan di baka dajunkan adoo ban baŋi, Naŋibaŋi aleŋ iko inwoon iinwo itool bti yi badolun.

⁶ Nadoon biki Babilon uko wi badolun, nadoon nado do baka nŋaaŋ nŋēb iko yi badolun, naŋuun ŋi pnkalame pi bajaan baŋu poot, panhaayun apel pi baka nŋaaŋ nŋēb.

⁷ Naŋuun da mnhaj na pwuŋan panliun na mndēm na pyok pi dabiin aka, daji ŋi uŋal wi da : “Dŋo ji naŋih nŋaŋ, mēnkwo nayoŋ nin, mēnkwo na puum nin unuur ulon.”

⁸ Uko waŋ ukaan kē ŋi unuur uloolan ŋaŋ, Naŋibaŋi Ajugun anwoon na mnhina akkob da na iŋaafa inwoon i pjotna da : pkeŋ, muum, ubon na uyik. »

Nwooni nji bawooniirun Babilon

⁹ Pdiim pakak aji : « Wal wi baŋih biki mboŋ bambiin awo ŋi pjuban pi piinŋ na Babilon abot awo na da ŋi pŋal iko inuura maakan yi da bakwinun udu wi uyik wi da, bawooni kabot kaŋega.

¹⁰ Balun kanaŋ kalow kaŋi mnhaj mun kaŋe kaŋi : “Pwuŋan oy! Pwuŋan oy! ŋi iwi, *Babilon, ubeeka uweek,

ubeeka unwoon na mn-
hina,
ikobana ti uwoori uloolan
tañ!”

11 « Bawaap biki mboş
bawooni abot aţęga ji bawo
na puum, ti ki nin alon aankak
anug iko yi bajijun abi
bwaap.

12 Iko męnt iwo uwuuru
na untaam, mnko mwij
wijan mantamun preeş na
mnko mnuura, itenda inuura,
ijeenkal, idaan iwoj wojaan
na ilon kak ; mmul mnuura
mantamun preeş na iko yi
bafejun na mmul męnt, iko
yi babomanaanun iñiin yi
nlon, yi ifeeru inuura, keme
mmlaak,

13 ukęra ulil ptekęn utum
umpaun kalilare na itoh ilil
ptekęn na mnkulan, ubiñu na
ukęra, pşon na uloort, ngit na
ņkaneel, npęlęnt na űkaaru űi
npęlęnt űakpulun ; badoo ji
bawaap bañaan bajęn.

14 « Balun kaji kak na Ba-
bilon : “Iko bti yi uhaaşu
uņalun iinkak awin ya, ilowu!
Iko inwoon yi mndęm mi nu
na inuura maakan, iinkak
awin ya nin.”

15 Bawaap bambiin ayokna
ti ubeeka męnt banaţ kalow
kaţi mnhaj mi ubeeka
mamob baka. Bado kawooni,
kaţęga ti ubeeka męnt

16 kaji :

“Pwuţan oy! Pwuţan oy!
Ubeeka uweek
unwohariin itenda inuura
itam preeş,
ijeenkal, iwoj wojan,
unţuun uwuuru na mnko
mnuura mntam preeş,

17 ti uwoori uloolan tañ kę
pyok męnt bti paşę
toka.”

« Kę bajug nlanu na ban-
jaan baţon űa na bañaan bti
banjaan balemp ti bdęk başę
naţ alow.

18 Wi bawinun udu wi uyik
aşę ji : “Ubeeka unlini na wi
ubi woha i?”

19 Baţu mboş ti ikow yi baka
aşę űajar awooni ji banwoon
na puum aji :

“Pwuţan oy! Pwuţan oy!

Ubeeka uweek

wi bankaun nlanu ti bdęk
bti
bayoknun ti pyok pi wa,
ti uwoori uloolan tañ kę uşę
toka!

20 Baţi, banjaan na baţupar
Naşibaţi na an biki nul
bti

nalilaan ti pjot pi wa,
Naşibaţi akob wa ti uko wi
udolanan.” »

21 Wal męnt, kę uwanjut
unwoon na mnhina mnweek
uşę jej plaak pweek maakan
afęl du bdęk aşę ji :

« Na mnhina mntęnt mi,
mi mi Babilon ubeeka
uweek ukfęlaniin,
baankak awin wa nin.

22 Nin iyeeh yi banjaan bakob
intuni na bayeeh
iinkak atiinkana.

Nin bateen na balul
baankak atiinkana.

Nin pjaat pi baţak paankak
atiinkana ;
nin phuunţ paankak
atiinkana ti btęk.

23 Nin unkaniya uunkak ateh
;
nin baankak atiink pdiim
pi naniim na pi nani-
ima.

Bawaap biki nu babiin awo
bañaan baweeek biki
mboş.

Dayaamu di nu danee-
man n̄taak bti.

²⁴ Pñaak pi baṭupar Naşibaṭi,
banwoon biki nul,
bañaan bti banfinaniin ṭi
mboş, pawo ṭi iñen yi
nu. »

19

Iyeeh yi mnlilan du baṭi

¹ Wi iko yaṇ iṭepun, d̄tiink
uko ulon unwoon ji pntuk
pweek pi bañaan du baṭi kē
paji :

« Haleluya

Naşibaṭi i nun adēm abot awo
na mnhina,
ul ambuuranun nja,

² pwayēs pi nul pawo man-
joonan abot awo ptool.

Akob naṭuunk naweeek am-
biin aṭopan mboş na
pṭuunk pi nul,

alukan ṭi a pñaak pi balempar
Naşibaṭi. »

³ Kē bakak ahuuran aji :

« Haleluya!

Udu unkpēnnun ṭi ubeeka wi
*Babilon uunkba. »

⁴ Kē bantohi iñeen n̄tēb na
babaakēr na n̄ko n̄baakēr başē
n̄up adēman Naşibaṭi anṭoon ṭi
pṭij pi pṣih. Bahuuran aji :

« Uwo haṇ, Aleluya! »

⁵ Wal mēnt, kē pdiim plon
paşē pēnna du pṭij pi
pṣih aji :

« An balemparul bti,
an nan̄jalulun apel iko
bti,
baweeek na bampoṭi,
nadēmaan Naşibaṭi i nja. »

⁶ Kē n̄şē tiink uko unwoon
ji pdiim pi pntuk pweek,
panwoon ji ubulan uweek,
awo ji imparantant iweek kē
pakhuuran aji :

« Haleluya!

Ajugun Naşibaṭi *Anhiniin
iko bti aṣih.

⁷ Nawulan n̄wo ṭi mnlilan na
mntaṇ
n̄bot n̄dēmana,

ṭiki bniim bi anwoon unka-
neel wi bṭejan babani,
kē aharul añēga bnuura.

⁸ Bawula patenda pnuura
pfaatal, p̄jint̄ piş,
panknuurun, aji awoh. »

Patenda pfaatal pun pa-
woon iko itool yi banwoon
biki Naşibaṭi badolun.

⁹ Kē uwanjut uşē jakēn :
« Piitan uko wi : “Banuu-
randēni biki baduun pmaar
bniim bi anwoon unkaneel
wi bṭejan.” » Ukak aji na n̄ji :
« Uṭup wi uwo uṭup wi Naşibaṭi
ṭi uleeful. »

¹⁰ Wal mēnt̄ kē n̄şē jot ṭi ihoṭ
yi wa kadēman wa. Kē uşē
ji na n̄ji : « Ṭaafaraan kado
uko wi! Dji kalempar Naşibaṭi
ji iwi na bayiṭu bammēbanun
uṭup wi Yetu. Naşibaṭi i i
iwoon kadēman! Uṭup wi
Yetu wi wi Naşibaṭi aṭuun ṭi
baṭuparul.

Andapiin umpēlēt̄ ufaatal

¹¹ Wal mēnt̄, kē n̄şē win baṭi
kē bawo bhaab, kē umpēlēt̄
ulon ufaatal uşē wo da. An-
dapiin wa katimul kawo «
Ammēbanun Naşibaṭi na man-
joonan. » Awo natool ṭi
pwayēs pi nul abot aji gut pa
iko inwoon itool.

12 Kēs ki nul kawo ji bdoo banjeenuj, kē abot awo na ntepi nī pših ntum ti bkow. Apiitana katim kalon ti uleef ki nin alon bē mēnt ul ameen ka.

13 Awohara bayeti banwoon na pñaak. Katimul kawo « Uṭup wi Našibaṭi. »

14 Bangoli biki baṭi bawo ti kafetul aṭaṣa, adapa nmpēlēnt nfaatal akuṭ awohara imiṣa yi itenda ifaatal inuura ijinṭ piṣ.

15 Kakej kajul kapēn ti mntumul ki akkobni ntaak. Ul aklun kaših baka na btam. Alun kayuuj udeeb unkfatur wi Našibaṭi *Anhiniin iko bti wi aklun kaṭu bañaan ti kako kawee ki bajaan bapooña mbuk mndolni ubiñu, kapooñ baka.

16 Apiitana ti bayeti bi nul na pnkantul katim ki : « Naših i baših na Nawee ki bawee. »

17 Kē nšē win uwanjut ulon kē uwo ti unuur, uhu-uran maakan aṭiini na nkat nankyitun du kalowan du baṭi aji : « Nabiini, nabiin nayit pa ufettu uweek wi Našibaṭi,

18 nahilna nade uyemaṭ wi baših, wi bangoli na bawee biki baka, wi nmpēlēnt na bandapiin na, wi bañaan bti, balemp na bawee biki baka, bampoṭi na bawee! »

19 Wal mēnt kē nšē win ulimariya na baših biki mboṣ na bangoli biki baka kē bayi-tiir kabi kagutan na andapiin umpēlēnt ufaatal na bangoli biki nul.

20 Kē ulimariya ušē mobana, wul na naṭupar wa, undolun iko iñonarēnaan ti

kadun ki wa, aguur banyeenkun uko wi ulimariya abot anup adēman ptu pi wa. Nul ntēb bti nfaēlana njeb du katant ki bdoo kanwoon na pdēpalēn panjaan patērad.

21 Bandukiin bafinana na kakej kampēnnun ti mntum mi andapiin umpēlēnt, nkat njade muum mi baka adoo yok.

20

Pših pi nšubal iñeen-week nyaaš iñeen

1 Dwin wal mēnt, uwanjut kē uwalnaana baṭi, awo na kaniigsaani ki bnjiir bweek abot amēban mnkorentu mn-week.

2 Uya mob unjumpul, up-ula wi ṭfa, wul uwoon Untaayi Uweek, *Tatana ašē tan wa pa nšubal iñeen-week nyaaš iñeen (1000).

3 Afēl wa du bnjiir bweek anigan ba abot aṭu uko ulon atuhna ba, uhilna uwo uunkak aguur ntaak te wal wi nšubal iñeen-week nyaaš iñeen (1000) naktēpun. Woli ntaṭēpi babaa wutan wa njwal nntiinku ṭañ.

4 Dkak awin itij yi pših, bambiin aṭo ti ya bayeenk mnhina mi pwayēš. Dwin kak nhaaš nī bañaan biki babin afaal ṭiki baṭup Uṭup wi Našibaṭi na uko wi Yetu, banwoon baanup adēman ulimariya na ptu pi wa, awo baampiitan katim ki wa ti pjuk kēme ti kañen. Banaṭa ti pkeṭ aših na *Krittu nšubal iñeen-week nyaaš iñeen (1000).

⁵ Pnaṭa pteek ṭi pkeṭ pu puṇ. Kē bankeṭun bandukiin, baannaṭa ṭi pkeṭ te wal wi ṇṣubal iṇeen week ṇyaaṣ iṇeen ṇaṭēpuṇ.

⁶ Bannaṭiin uteek ṭi pkeṭ banuurandēni! Bawo biki Naṣibaṭi, pkeṭ ptēbantēn paankhilan nin uko ulon ṭi baka. Bawo baṭeṇan biki Naṣibaṭi na Krittu kabot kaṣih na a ṇṣubal iṇeen-week ṇyaaṣ iṇeen.

Pjot pi Fatana

⁷ Wal wi ṇṣubal iṇeen-week ṇyaaṣ iṇeen (1000) ṇaktēpuṇ bawutan *Fatana apēn du ukalabuṣ,

⁸ aṣē aya du ṇṭaak ṇi umundu bṭi ṇi bajaan badu Gog na Magog, aguur baṇaan. Ado baka babi bayit pa ugut. Batum ji pyiw pi bdēk.

⁹ Baniink mboṣ bṭi, kakool ubeeka wi Naṣibaṭi aṇaluṇ, di banwoon biki nul bawoon. Kē bdoo blon baṣē pēnna baṭi abi atēr baka.

¹⁰ Wal mēnt, kē *Untaayi Uweek, unguurun baka, uṣē fēlana du katant ki bdoo banwoon na pdēpalēn panjaan patērad aṭēnk da ulimariya na naṭupar wa. Bahaj maakan pnak na utejan te mnṭo.

Pwayēṣ pi bankeṭun

¹¹ Dwin wal mēnt pṭij pi pṣih pfaatal pweek na aṇoon ṭi pa. Mboṣ na baṭi ṇaṭii, kē nin ṇaan aankak awin ṇa.

¹² Kē nṣē win bankeṭun, baweeek na bampoṭi, kē bannaṭ ṭi kadun ki pṭij pi pṣih, kē aṇoon ṭi pṭij pi pṣih aṣē

haabēṣ ṇibra. Ahaabēṣ ulibra ulon kak, unwoon ulibra wi ubida. Awayēṣ bankeṭun, andoli ṭi uko wi adoon jibi upiṭaniin ṭi ulibra.

¹³ Wal mēnt, kē bdēk baṣē kakan muum manwoon ṭi ba, kē pkeṭ na mnkeṭ ṇakakan muum mi ṇahankun kē awayēṣ andoli ṭi uko wi adoluṇ.

¹⁴ Kē pkeṭ na mnkeṭ ṇaṣē fēlana du katant ki bdoo ; katant ki bdoo mēnt bawoon pkeṭ ptēbantēn.

¹⁵ Anwoon i katim kawoon kaampiitana ṭi ulibra wi ubida bafēla du bdēk mēnt.

21

Baṭi bhalu na mboṣ mnhalu

¹ Wal mēnt dwin baṭi bhalu na mboṣ mnhalu ; baṭi bteek na mboṣ mnṭeek ṇaankak awo, bdēk kak baankak awo.

² Kē nṣē win ubeeka uyimanaan, Yerutalem dhalu, kē dakpēnna baṭi du Naṣibaṭi awo ji ṇaṭ naniima ambo-mandērun pa ayinul.

³ Dṭiink wal mēnt pṭiim pweek pampēnnun du pṭij pi pṣih aji : « Katoh ki Naṣibaṭi akfēṭun na baṇaan kii ki. Awo da na baka, bawo pntaali pi nul, ul ṭi uleeful aṣē wo Naṣibaṭi i baka.

⁴ Awent mnkuul mi baka bṭi ; pkeṭ, mnṭēg, ṇwooni, na mnhaj maankak awo, iko ijon iinkak awo. »

⁵ Kē aṇoon du pṭij pi pṣih aṣē ji : « Natenan, dkakan iko bṭi kē iwo ihalu. » Ajakēn

kak : « Piitan ntup ni ; nawo manjoonan abot adolana. »

⁶ Akak ajakën : « Udolanaa, nji dwoon Nateek na Nabaañsaani, dwoon Ujuni na Ubaañsaan. Ñaan i udaan utijun, dtena adaan du nkumpës ni meel manjaan manwul ubida, nin aankluk uko ulonj.

⁷ Ampokun butaan ayeen uko mënt. Nji dwo Naşibaŋi i nul, ul aşe wo abuk naan.

⁸ Kë balal, bandeknun kafet, bado iko iwuŋaan maakan, bafin bañaan, bado iko itop, bado dayaamu, banjaan badëman ntön na baŋilan bti, kafah ki baka kawo baya du katant ki bdoo banwoon na pdëpalën panjaan patërad ; uko mënt uwoon pkeŋ ptëbantën. »

Yerutalem dhalu

⁹ Wal mënt, ulonj ti nwanjut paaj na ulonj namëbanun knkalame kantumun na itaafa paaj na kalon ibaañsaani, ubi aŋini na nji aji : « Biini, dyuuju ñaaf ankniimiin, ahar anwoon unkaneel wi btenjan. »

¹⁰ Uneej ti uşal wi naan aya na nji du pnkun pweek pkujëntaan duuŋ aşe yu-ujën ubeeka uyimanaan, Yerutalem, dampënnun baŋi, du Naşibaŋi.

¹¹ Danuur na bjeehi bi Naşibaŋi. Uko unwoonj ji unobna ujaagal na ujeenkal unuura uwoj woj ti da bti awo ji kawini.

¹² Nniw nkëm abot akujënt nafooyun wa. Uwo na klëman

iñeen na ktëb. Uwanjut uwo ti plëman pandolonj, kë babot apiit ti pa katim kalonj, itim mënt iwo yi kntaali iñeen na ktëb ki babuk *Itrayel.

¹³ Klëman kwajanŋ kawo du umayar unuur, kwajanŋ du btamşanka, kwajanŋ du btamanju, kwajanŋ du kayoba.

¹⁴ Baniw ubeeka ti klaak khaan iñeen na ktëb, ti klaak mënt bapiit itim iñeen na itëb yi banjañan biki anwoonj unkaneel wi btenjan.

¹⁵ Uwanjut unktiniin na nji umëban ti kañen pko pniibi, pawo pi uwuuru, pawo pni-ibni ubeeka, klëman, na uniw unfooyun ubeeka.

¹⁶ Ibanj ibaakër yi ubeeka ilin lin, kamban kalonj kaandëm apel katënt. Uniib wa kë uwo nkilometër iñeen week nyaaş iñeen ntëb na nbaakër (2400).

¹⁷ Uniib uniw wi ubeeka kë uwo nmetër iñeen paaj (60). Uwanjut uji uniib jibi bañaan bajaan baniib.

¹⁸ Uniw mënt uwo na uko ulonj unwoonj na unobna wi ujaagal, na ujeenkal. Ubeeka uwo wi uwuuru ujint piş unjaan uwoj woj ji kawini.

¹⁹ Klaak kweek ki bapafnun ubeeka aniw kawo na iko inuura maakan iwoj wojaan itum. Pteek pawo na iko yi unobna wi ujaagal, na ijeenkal, baji bado ya Jatpi ; ptëbantën pawo na iko iniilu baji bado pa Tafira ; pwanjantën pawo na iko inwoon na inobna itum, baji bado ya Kaltedoniya ; pbaakanŋen pawo na iko iniilu na yi

unobna wi ujaagal baji bado ya Emaralda ;

²⁰ pñeenantën pawo na iko ijeenkal ji pñaak baji bado ya Tardonika ; ppaajanñen pawo na iko ijeenkal jud baji bado ya Tardiwu ; pñenk paaj na ploj pawo na iko inwoon na unobna wi ujaagal, baji bado pa Kritolit ; kē pñenk bakren pawo na iko ijeenktaan, baji bado pa Berilu ; kē pñenk kañeen kalon pawo na iko ileel baji bado ya Topat ; pñenk iñeen pawo na iko ileel na yi unobna wi ujaagal baji bado ya Kritoprat ; pñenk iñeen na ploj pawo na iko inwoon na unobna wi uko ujeenkal unnaakiirun na uleel, baji bado ya Yakint ; kē pñenk iñeen na ktēb pawo na iko inwoon na unobna wi uko ijeenkal unnaakiirun na unilū, baji bado ya Ametut.

²¹ Kē klēman iñeen na ktēb kun kawo ji mnko, plēman pandoli pawo ji pbuk pi mnko ; kē bayiti bi ubeeka bašē wo uwuuru ujint piš anuur ji kawini.

²² Mēnwin nin *dko dyimanaan di Našibaṭi : Ajugun Našibaṭi *Anhiniin iko bti, na anwoon unkaneel bawoon dko dyimanaan.

²³ Ubeeka uunuma bnuur kēme pli kajeehanaan wa, ṭiki bjeehi bi Našibaṭi bajeehan wa, kē anwoon unkaneel awo unkaniya.

²⁴ Nṭaak ṇalun kado kapošna ṭi bjeehi bi wa, baših biki mboš bašē babi baṭij wa pyok pi baka.

²⁵ Nin ilēman yi wa iinkdēt

unuur ulon ṭiki utejan uunkak awo.

²⁶ Baṭij wa mndēm na pyok pi nṭaak.

²⁷ Nin uko ulon unṭopun uunkneej ṭi wa, nin ñaan nado buṭaan, nin naṭilan aankneej da : bampiitaniin itim ṭi ulibra wi ubida wi anwoon unkaneel wi bṭenjan ṭaṇ bakneejun ṭi wa.

22

¹ Wal mēnt uwanjut uyu-ujen kabuul ki meel manjaan manwul ubida, manjint piš ji kawini ; meel mi ka mampēna ṭi pṭij pi pših pi Našibaṭi na pi anwoon unkaneel wi bṭenjan.

² Ṭi ptoof pi itant itēb yi kabuul yun inwoon ṭi ptoof pi ubeeka, uka bko banjaan bawul ubida, baji babak nyaaš iñeen na nṭēb ṭi ušubal, pli pandolon baji babak. Itoh yi ba iwo ijebanaani bañaan biki mboš bti.

³ Nin Našibaṭi aankak afēp ñaan. Pṭij pi pših pi nul na anwoon unkaneel pawo ṭi ubeeka meet, balemparul bado kadēmana ;

⁴ bawin kaara di nul, katim ki nul kabot kawo ṭi ijuk yi baka.

⁵ Utejan uunkak awo, nin ñaan aankak anuma unkaniya kēme bjeehi bi unuur, ṭiki Našibaṭi Ajugun aṭu ṭi baka bti bjeehi bi nul, bašē baših te mnṭo. »

Ubi wi Yetu

⁶ Uwanjut ukak ajakēn : « Nṭup ṇi ṇawo manjoonan abot

adolana ; Ajugun, Naşibaţi an-
jaan aţu baţuparul nşal, ayil
uwanjut wi nul, uyuuj balem-
parul uko unkmbiin h nku .

7 Yetu aji : « Natenan,
dbi h nku ! Anuurand ni,
ankm banun    up  i Naşibaţi
 ank  upun uko unkmbiin  i
ulibra wi. »

8 Nji Yowan dtiinkun abot
awin iko yi. K  wi ntiinkun
abot awin iko yun, djot  i
iho  yi uwanjut unyuujnun
iko m    kad man wa,

9 k  u   ji na nji : «
 aafaraan kado uko wi! Dji
kalempar Naşibaţi ji iwi na
ba upar Naşibaţi bti na ba aan
bti bankm banun    up  i
ulibra wi. Naşibaţi i i iwoon
kad man. »

10 Ujak n kak : « Khank
   up  i Naşibaţi  i ulibra wi
kamen  a ba aan. Wal wi iko
yi ak  upun ikdolaniin u ogi.

11 Nado iko inwoon iinwo
itool am baan  i iko inwoon
iinwo itool yi akdolun, an-
woon  i ubida u op am baan
 i wa. K  an aan awo natool
adoon kado uko unwoon
utool, anwoon najin  pi 
adoon kajin anaara jin  n
uleef. »

12 Yetu aji : « Natenan, dbi
h nku ! Dwo na baluk bi an-
doli, ddo kaluk andoli uko wi
adolun.

13	Dwo	Nateek	na
	Nabaa��aani,	Najuni	na
	Nabaa��aani,	Ujuni	na
	Ubaa��aani.		

14 « Banajun imi a yi baka
banuurand ni, h nk bahil ka-
neejna  i il man yi ubeeka,
kabot kade  i mnko mi bko
banjaan bawul ubida.

15 An  bu : bakaalam,
ba aan banwoon  i ubida
u op, bafin ba aan, bad man
   on, na başaan bti ban alun
  ilan abot aji ba ilan, nap nan
bdig.

16 « Nji Yetu, dyil uwanjut
wi naan u upan uko wi. Uwo
pa banfiyaarun bti. Dwo i
pntaali pi *Dayi , awo unfay,
ujah unjaan ujeehan na nfa.
»

17 Uhaa  wi Naşibaţi na
naniima  aji : « Biini! »

Anktiinkun ajakan : « Biini!
»

  aan i udaan u ijun, abiini
; annumiin, abiin ayeenk
 i meel manjaan manwul
ubida, b  aankluk nin uko
ulon.

18 Nji Yowan, d  up wa, man-
joonan ma,   aan anktiinkun
   up  i Naşibaţi  i ulibra a  
ho al   da uko ulon, Naşibaţi
a u'a i aafa yi ba iiniyaanun  i
ulibra wi.

19 K  woli ap nan uko ulon
 i    up  i Naşibaţi  i ulibra wi,
Naşibaţi kap nan kafah ki nul
 i bko banjaan bawul ubida
na  i ubeeka uyimanaan  i
ba iiniyaanun  i ulibra wi. »

20 An upun uko wan aji : «
Aa, dbi h nku ! »

Uwoon han! Iwi Yetu Aju-
gun, biini!

21 D  ehan Yetu Ajugun awu-
lun nja bti bnuura bi nul.